BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
FONDO EBORENSE
31
9 D
18

Digitized by Google

R. P.
LUDOVICI LIPSIN
ORDINIS
FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM

CATECHISMUS
HISTORICO-THEOLOGICO-DOGMATICUS,

IN QUO
SYMBOLUM APOSTOLORUM
ET
Præcipui FIDEI CHRISTIANÆ Articuli
brevi, clara & facili methodo
explanantur.

OPUS
Ordinandis, Confeſſariis, Miſſionariis, Parochis,
aliisque junioribus Eccleſiaſticis, Fidelium
Inſtructioni incumbentibus,
perutile.
Cum Indice Rerum locupletiſſimo.

Eſto manſuetus ad audiendum Verbum Dei, *ut intelligas; & cum ſapientia proferas reſponſum verum.* Eccleſiaſtici cap. 5.

PARS II.

AUGUSTÆ VINDELICORUM
Sumptibus FRATRUM VEITH. 1769.
Superiorum Permiſſu.

ELENCHUS
Partis ſecundæ.

De VIII. Symboli Articulo: Credo in Spiritum ſanctum. Pag. 1.

De Donis Spiritus ſancti. 7.

De Fructibus Spiritus ſancti. 14.

De Feſto Pentecoſtes. 22.

De IX. Symboli Articulo: Credo ſanctam Eccleſiam Catholicam. 26.

De Notis veræ Eccleſiæ. 35.

De Sanctitate Eccleſiæ. 36.

De Catholicitate Eccleſiæ. 38.

Eccleſia eſt apoſtolica. 39.

De Sacramentis Eccleſiæ catholicæ. 41.

De Baptiſmo. 50.

De Confirmatione. 56.

De Ritibus hujus Sacramenti. 59.

De Euchariſtia. 63.

De Effectibus Euchariſtiæ. 82.

De Inſtitutione Feſti Corporis Chriſti. 85.

De Miſſæ Sacrificio. 91.

De Pœnitentia. 109.

De extrema Unctione. 122.
De Ordine. 127.
De Matrimonio. 132.
De Horis Canonicis in Eccleſia Romana recitari ſolitis. 140.
De Jejunio Eccleſiaſtico. 154.
De Votis, quæ in Eccleſia Romana emitti ſolent. 158.
De Statu religioſo. 230.
De Authore Status religioſi. 241.
De Religioſorum Ordinibus. 244.
De diverſo Statu Ordinum religioſorum. 258.
De tribus Votis ſolemnibus. 281.
De Obedientia. 282.
De Caſtitate. 308.
De Paupertate. 322.
De Religioſorum Peculio. 351.
De Romano Pontifice. 360.
Symbola, ſeu Prædictiones de futuris RR. PP. 387.
De Notis, ſeu Qualitatibus Propoſitionum Infidelitatis. 388.
De Sanctorum Canonizatione. 393.
De ſacro Cardinalium Collegio. 398.
De eorum Conclavi. 410.
De Conciliis. 417.
De Conciliis Apoſtolorum. 422.
De Conciliis œcumenicis Orientalibus. 435.
De Conciliis œcumenicis Occidentalibus. 446.
De Templariis. 458.
De Martino Luthero. 464.
De

De Joanne Calvino. - 468.
Concilia generalia reprobata. 470.
Concilia, partim approbata, partim reprobata. - - 471.
Sanctorum Communionem. 477.
De Excommunicatione. - - 483.
De Invocatione Sanctorum. - 490.
De Cultu Chriſti, B. Virginis & Sanctorum. - - 497.
De Peregrinationibus. - 510.
De Cultu ſacrarum Imaginum. 515.
De Cultu Reliquiarum. - 517.
De Feſtis. - - 519.
De Templis & Altaribus, ad honorem Dei & Sanctorum erectis. - 523.

De X. Symboli Articulo:

Remiſſionem Peccatorum. 530.
De Indulgentiis. - - 539.
De Jubilæo. - - 548.
De Indulgentia Portiunculæ. 555.

De XI. Symboli Articulo:

Carnis Reſurrectionem. - 565.

De XII. Symboli Articulo:

Vitam æternam. - 582.
De Viſione Dei. - - 589.
De Prædeſtinatione & Reprobatione. 601.
De Libro Vitæ. - - 610.
De Numero Salvandorum. - 613.
De Effectibus Prædeſtinationis. 620.

De

De Signis Prædeſtinationis. . 622.
De Beatitudinibus evangelicis. . 624.
Amen. . . 637.
Exhortatio ad Hominem chriſtianum. 639.
De Canonibus pœnitentialibus. 644.
Canones Pœnitentiæ, ſpectantes peccata contra præcepta Decalogi commiſſa. 645.
Canones Pœnitentiæ de ſeptem peccatis capitalibus, & ſpeciatim de Gula & Ebrietate. 662.
Canones Pœnitentiæ pro variis peccatis. 663.

DE

DE VIII. SYMBOLI ARTICULO:
CREDO IN SPIRITUM SANCTUM.

Q. *Quid debemus intelligere per Spiritum ſanctum?*

R. Spiritus ſanctus æque de Patre & Filio dici poteſt, uterque enim Spiritus eſt & ſanctus, imo & de Angelis & animabus beatis, qui & Spiritus & ſancti ſunt. In hoc tamen Symboli Articulo Spiritus ſancti nomine *tertia Trinitatis Perſona* intelligenda eſt.

Q. *Cur hæc tertia Perſona ſeu Spiritus, potiùs ſanctus dicitur, quam Filius?*

R. Inde oritur, quod procedat per amorem & voluntatem, unde omnis *ſanctitas*, ſicut & *malitia* originem habet; Filius autem per intellectum, adeoque per motum naturalem, circa quem non attenditur ſanctitas. Vel etiam dicitur *ſanctus*, quia peculiariter ad ipſum pertinet homines & Angelos ſanctificare.

Q. *Quare proprium nomen non habet, ſicut Pater & Filius?*

R. Hoc non provenit ex imperfectione ipſius tertiæ Perſonæ, ſed ex ignorantia noſtra. Nomina quippe, quæ Deo tribuuntur, a rebus creatis mutuari cogimur: &, quia apud nos, qui generat, dicitur *Pater*, & qui generatur, *Filius*; & in Deo eſt generatio, non *corporalis*, ſed *intellectualis & puriſſima*: ideo prima, quæ generat, dicitur *Pater*; & ſecunda, quæ generatur, dicitur *Filius*. Tertia vero, quæ procedit a prima & ſecunda per productionem nobis incognitam, non habet proprium nomen, ſed relinquitur ei nomen commune *Spiritus ſanctus*. Sic diſcurrunt non pauci Theologi.

Dicendum tamen, iſtud nomen impoſitum eſſe ex *divina Inſtitutione* tertiæ Perſonæ, velut *proprium* ejus, ex eo, quod procedat a Patre & Filio per viam voluntatis, & per modum amoris, & per actum, qui dicitur *ſpiratio*; unde merito *Spiritus ſunctus* appellatur. *Spiritus in rebus corporeis*, inquit S. Thomas. *impulſionem quamdam & motionem ſignificare videtur*; *nam flatum & ventum nominamus. Eſt autem amoris, quod moveat & impellat voluntatem in amatum.* 1. part. quæſt. 36. art. 1.

Idcirco Chriſtus daturus Spiritum inſufflavit in diſcipulos, & in die Pentecoſtes, adveniente Spiritu ſancto, *factus* ſcribitur a

Luca

Luca *repente de cœlo ſonus, tanquam advenientis Spiritus vehementis.*

Q. *Eſtne Spiritus ſanctus verus Deus?*

R. Imo æqualis Patri & Filio, & ſimul cum ipſis adorandus & conglorificandus. Hæc veritas confirmatur ex ſacris Litteris. Cum S. Petrus dixiſſet Ananiæ: *Cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto?* mox ſubdit: *Non es mentitus hominibus, ſed Deo.* Act. 5. Ergo Spiritus ſanctus eſt Deus.

2. Solus Deus eſt ubique: & tamen de Spiritu ſancto dicitur: *Spiritus Domini replevit orbem terrarum.* Sap. 1.

3. Solus Deus novit omnia; & de Spiritu ſancto dicit Apoſtolus: *Spiritus omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei.* 1. Cor. 2.

4. Formula Baptiſmi idem probat: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *In nomine*, non in nominibus: Ubi unum nomen audis, unus eſt Deus. Si Spiritus ſanctus non eſſet Deus, nullum ex Baptiſmo perciperemus fructum. Cum igitur in nomine Spiritus ſancti baptizemur, eum eſſe Deum credendum eſt.

Q. *Spiritus ſanctus proceditne a Patre & Filio?*

R. Pluribus in Conciliis definitum fuit ab utroque procedere; & quotidie canit Eccleſia in Symbolo, quod inter Miſſarum ſolemnia recitatur: *Qui a Patre Filioque procedit?*

Olim negarunt Græci; ſed convicti in Conciliis Generalibus Lugdunenſi, cui interfuit S. Bonaventura ſub Gregorio X. & Florentino ſub Eugenio IV. luculentis & perſpicuis teſtimoniis *Proceſſionem* Spiritus ſancti *a Patre & Filio* cum Latinis Patribus profeſſi ſunt.

Ipſis tamen indultum eſt, ut Symbolum Nicænum in ſuis Eccleſiis absque ulla additione canerent & legerent, poſtquam id ſibi concedi enixe rogaverunt: ſed paulo poſt, pro levitate ingenii hujus nationis, in priſtinum prolapſi ſunt errorem.

Q. *Differtne Symbolum Nicænum a Conſtantinopolitano?*

R. Non differre niſi penes minorem & majorem explicationem apertum eſt. Unde paſſim pro eodem ſummuntur. Symbolum autem, quod in Miſſa canitur, eſt Symbolum Conſtantinopolitanum.

Q. *Qualiter demonſtrari poteſt, Spiritum ſanctum a Filio ſicut a Patre procedere?*

R. Hoc dogma Catholicum ex variis probatur ſacræ Scripturæ locis. Chriſtus loquens de Spiritu ſancto, ait: *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet: omnia, quæcunque habet Pater, mea ſunt, propterea dixi, quia de meo accipiet.* Joann. 16. Ex quibus verbis ſic ratiocinandum eſt: Si quæ Patris ſunt, Filii ſint, quidquid a Patre accipit Spiritus ſanctus, a Filio accipit, eſſentiam, poteſtatem, ſcientiam, quæ omnia in Deo unum ſunt.

Deinde

Deinde Spiritus ſanctus nonnunquam Spiritus Chriſti dicitur, ut ad Galat. cap. 4. *Miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda veſtra.*

Similiter, modo a Patre, modo a Filio mitti dicitur, ut æque a Patre & Filio procedere, tanquam ab uno principio, ſignificetur: *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit.* Matth. 10.

Ex hoc enim, quod mittatur a Filio Spiritus ſanctus, procedit ab illo; quia in Divinis nulla Perſona mittitur ab alia, niſi procedat ab ea.

Unde Pater nunquam dicitur mitti, quia a nulla Perſona procedit: Filius verò dicitur mitti a Patre, non a Spiritu ſancto, quia a Patre procedit, & non a Spiritu ſancto: ergo ſi Spiritus ſanctus mittitur a Patre & Filio, a Patre etiam, Filioque procedit, ut ab uno ſpirationis principio.

Quod ſi Chriſtus loquens de eo, a quo procedit Spiritus ſanctus, ſolius Patris expreſſe meminerit, & non ſui, hoc fuit, quia ordinarie omnia refert in Patrem, a quo ipſemet procedit, & vim ſpirandi accepit: unde Joann. 7. aſſerit: *Mea doctrina non eſt mea, ſed ejus, qui miſit me, Patris.*

Q. *Quæ nomina tribuuntur Spiritui ſancto?*

R. Plurima, quæ refert & explicat S. Bonaventura lib. 1. Compend. Theol. cap. 9.

Dicitur 1. *Paraclitus*, id eſt, *conſolator*: quia *conſolatur nos in omni tribulatione noſtra.* Joann. 15.

2. *Advocatus*, quia *poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Rom. 3.

3. *Fons vivus*, quia mundat nos a peccatis noſtris, & irrigat ariditatem animæ noſtræ, ad fructificandum & proficiendum in virtutibus.

4. *Ignis*, quia affectum in nobis accendit.

5. *Charitas*, non tantum, quia amor eſt Patris & Filii, ſed quia nos amantes facit.

6. *Spiritualis unctio*, quia omnes tribulationes mundanas ſuaves facit, & mundas, ſecundum quod in Rythmo canit Eccleſia: *in labore requies, in æſtu temperies, in fletu ſolatium.*

7. *Donum Dei altiſſimi*, ut habetur Act. 2. *Accipietis donum Spiritus ſancti.* Nomen *doni*, quatenus eſt perſonale, proprium eſt Spiritui ſancto, quia ſolus vi ſuæ Proceſſionis procedit a Patre & Filio, ut *Amor.* Amor igitur primum donum eſt, per quod cætera donantur: ideo enim dona largimur alicui, quia ipſum amamus. Unde Scotus in 1. diſt. 18. n. 7. *Nihil habet*, inquit, *rationem doni, niſi in quantum cadit ſub actu amoris; ab amore enim procedit omne donum.*

Si fiat reſpectus ad Creaturas, Spiritus ſanctus etiam donum vocatur, quia Pater & Filius, a quibus procedit, eum nobis liberali-

ter

ter donarunt: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus veſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt vobis.* Rom. 3. *Alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum ... apud vos manebit, & in vobis erit.* Joann. cap. 14. & 16.

Q *Poſſuntne etiam aliæ Perſonæ divinæ dici Donum?*

R Ita: quia ſingulæ poſſunt nobis ſe ipſas donare, juxta illud Joannis: *ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus.* Quod de tota Trinitate dicitur.

Q *Ad quid Spiritus ſanctus nobis datur?*

R. Ut nos vita gratiæ vivificet atque ſanctificet. Hinc Deus per Prophetam, *dabo*, inquit, *vobis Spiritum, & vivetis.* Unde SS. Patres vocant Spiritum ſanctum Sanctificationis originem. Anima noſtra Charitate vivit: Vita enim animæ eſt Deus, *Deus autem Charitas eſt, & qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo.*

DE DONIS SPIRITUS SANCTI.

Q. *Quæ ſunt Spiritus ſancti Dona?*

R. Septem enumerantur, quæ ſuper Chriſtum requieviſſe Propheta teſtatur, ut donum Sapientiæ, Intellectus, Conſilii, Scientiæ, Fortitudinis, Pietatis ac Timoris Domini. *Iſa.* 11.

Q *Quæ differentia inter Virtutes & Spiritus ſancti Dona?*

R. Virtutes docent recte operari, Dona vero expedite & facilius; per ea enim quaſi per gradus ad perfectionem aſcendimus.

Q. *Cur hæc Dona Spiritus ſancti dicuntur?*

R. Quia ea omnia, quæ ex Charitate Dei in nos emanant, Spiritui ſancto tribuuntur, licet ſint toti Trinitati communia.

Q. *Quid eſt Timor Domini?*

R. Eſt Spiritus ſancti Donum, quo peccator timore Juſtitiæ divinæ ſalubriter concutitur ad converſionem. Unde Pſalmiſta ajebat: *Confige timore tuo carnes meas.* Pſal. 118. Et Sapiens: *in timore Domini declinatur a malo.* Prov. 16. Item Eccleſ. *Qui ſine timore eſt, non poterit juſtificari,* cap. 1.

Q. *Quare incipis a Timore Dei, & non a Sapientia?*

R. Quia *initium ſapientiæ timor Domini.* Pſal. 110. Non enim a ſapientia ad timorem Domini pervenitur, ſed a timore Domini ad ſapientiam aſcenditur. Nec refert, quod Propheta *ſapientiam* primo nominarit, quia ipſe quaſi per ſcalam de cœlo ad nos deſcendit; unde primus gradus reſpectu eorum, qui aſcendere volunt, eſt *Timor Domini.*

Q. *Quotuplex eſt Timor?*

R. Duplex, ſervilis & filialis. *Primus* eſt, quo peccatum vitatur, ne pœna incurratur.

Se-

Secundus eſt, quo quis amore Dei, ne ab ejus divina gratia excidat, deſiſtit a peccato; nam filiorum eſt timere offenſam patris, & non committere id, quod ei diſplicet. Et hic dicitur caſtus, reverentialis & ſanctus.

Q. *Eſtne bonus & utilis Timor ſervilis?*

R. Quis dubitat, cum a Chriſto commendetur: *Timete,* inquit, *eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.* Luc. 12. Et Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. docet, timorem illum ad juſtificationem in Sacramento obtinendam diſponere. Igitur bonus eſt & utilis.

Et hic fuit acerrimus ſtimulus Apoſtolis & Martyribus ad generoſe ſuperandos equuleos, ignes, leones, & quævis alia tormenta ab ingenioſa tyrannorum crudelitate inventa, ut Chriſti ſequaces a vera fide averterent aut revocarent.

Q. *Habuitne Chriſtus Timorem Domini?*

R. Ita, ſed plane filialem, ex intimo amore & reverentia Dei procedentem.

Q. *Quibus mediis pervenitur ad Dei Timorem?*

R. Plurima exhibent SS. Patres, ſed præcipua ſunt meditatio frequens noviſſimorum, maxime *Judicii & Inferni.*

2. Præſentia Dei, hoc eſt, ſemper Deum habere præ oculis. *Quando comedis*, cogita Deum eſſe præſentem: quando *iraſceris*, quando *rapis*, quando *deliciaris*, & quidquid tandem feceris, *cogita adeſſe Deum*,

 nun-

nunquam ad iram accenderis; nunquam aliena furaberis, nunquam &c.

Q. *Qui ſunt effectus Timoris Domini?*

R. Sequentes enumerat S. Bonaventura *in Dieta ſalutis, tit. 6. de Donis.*

1. Timor Domini curat hominem a culpa perpetrata, quatenus præparat peccatorem, ut ad Deum convertatur, juxta illud: *qui timent Dominum, præparabunt corda.* Eccleſ. 2. Et inſtar antidoti purgat omnes peccatorum fæces: *Timor Domini expellit peccatum.* Eccleſ. 1.

2. Timor Domini cuſtodit hominem a culpa futura, juxta illud: *Ut probaret vos, venit Dominus, &, ut timor illius eſſet in vobis, & non peccaretis.* Exod. 20.

3. Timor Domini contemnit & ſuſtinet temporalia mala, ut evadat æterna. Unde dicitur: *Timenti Dominum non occurrent mala.* Eccleſ. 35.

Tandem Timor Domini hominem humiliat, & ſic ad gloriam exaltat, quia ſecundum regulam Salvatoris: *qui ſe humiliat, exaltabitur.* Luc. 14. Hinc Pſalmiſta ait: *Dediſti hæreditatem timentibus nomen tuum.* Pſal. 61, Et 112.

Beatus vir, qui timet Dominum.

Q. *Quid eſt Donum Pietatis?*

R. Eſt donum Spiritus ſancti, quo is, qui timore Domini jam correptus eſt, & infernum perhorreſcit, ſtatuit deinceps voluntatem Dei, & mandata ejus adimplere. Sic per

per timorem fugit a caſtris Diaboli, & per Pietatis donum accedit ad partes Dei. *Pietas*, inquit Apoſtolus, *ad omnia utilis eſt, promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.* 1. Tim. 4. v. 8.

Q. *Quid eſt Donum Fortitudinis?*

R. Eſt donum Dei, quo quis reſolvit, deinceps ſtrenue Domino ſervire, ejusque voluntatem perficere, & confortatus omnem difficultatem ſuperat, quæ in exercitiis pietatis occurrit: *Exſpecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.* Pſal. 26. Et alibi: *Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus eſt mihi in ſalutem.*

Q. *In quo ſita eſt hæc Fortitudo?*

R. In eo, ut te ipſum vincas. *Qui dominatur animo ſuo, fortior eſt expugnatore urbium.* Prov. 16. Pulchre S. Gregorius: *Fortitudo juſtorum eſt carnem vincere, propriis voluptatibus contraire, delectationem vitæ præſentis extinguere, hujus mundi aſpera pro æternis præmiis amare, proſperitatis blandimenta contemnere, adverſitatis metum in corde ſuperare.* Lib. 8. Moral.

Q. *Quid eſt donum Scientiæ?*

R. Eſt Spiritus ſancti donum, quo quis Scientiam nanciſcitur rerum divinarum & humanarum, ad iis recte utendum ad ſalutem.

Si quis, ait Iſidorus, *accepta Scientia non ad Dei gloriam, ſed ad ſuam laudem utitur, pec-*

peccat, ubi peccata emendare debuerat. Lib. 3. de ſummo Bono.

Et S. Bernardus: ſunt, qui ſcire volunt, eo fine tantum, ut ſciant: *hæc turpis curioſitas eſt.*

Et ſunt, qui ſcire volunt, ut ſcientiam ſuam vendant, v. g. pro pecunia, pro officiis & honoribus adipiſcendis; *hoc turpis quæſtus eſt.*

Et ſunt, qui ſcire volunt, ut ſciantur ipſi; *& turpis vanitas eſt.*

Et ſunt, qui ſcire volunt, ut ardentius ædificent; *& pia Charitas eſt.*

Et ſunt, qui ſcire volunt, ut ædificentur; *& ſancta prudentia eſt.* Serm. 6. Super. Cant.

Et alibi: Vides, quod non probat multum ſcientes, ſi modum ſciendi neſcierunt. Vide, quo ordine, quo ſtudio, quo fine unumquodque ſcire oporteat.

Quo ordine? Ut illud prius, quod maturius movet ad ſalutem.

Quo ſtudio? Ut illud ardentius, quo vehementius ad amorem.

Quo fine? Ut non ad inanem gloriam & oſtentationem; ſed ad tuam & aliorum ſalutem. *Serm.* 36.

Vana igitur ſcientia eſt, quæ non ſervit ad bene & pie vivendum.

Qui Chriſtum noſcit, ſat ſcit, ſi cætera neſcit,
Qui Chriſtum neſcit, nil ſcit, ſi cætera noſcit.

Hinc

Hinc S. Paulus de ſe ipſo dicebat: *Non judicavi me ſcire aliquid inter vos, niſi JEſum Chriſtum, & hunc crucifixum.* 1. Cor. 1.

Q. *Quid eſt Donum Conſilii?*

R. Eſt Spiritus ſancti donum, quo Deus nos illuminat ad detegendas fraudes Diaboli, qui ſæpe *ſub ſpecie boni* incautos decipit, v. g. ſub honeſto prætextu œconomiæ ad avaritiam inducit, &c.

Cum igitur in dubio hæremus, nec ſcimus, quid agendum aut eligendum ſit; adeamus magni conſilii Angelum: *Cum ignoramus, quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſiduum, ut oculos noſtros dirigamus ad te.* 2. Paralip. 20. *Quis enim cognovit ſenſum Domini? Et quæ Dei ſunt, niſi Spiritus Dei?* 2. Cor. 2.

Q. *Quid eſt Donum Intellectus?*

R. Eſt donum, quo quis penetrat obſcura, maxime Scripturarum, ſeu tollitur ad contemplationem & intelligentiam myſteriorum Dei. *Da mihi intellectum, ut diſcam mandata tua.* Pſal. 118. Quod ſæpe repetit David, imo ſibimet ipſi gratulatur hoc donum obtinuiſſe: *incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi.* Pſal. 50.

Q. *Qua ratione poterit homo impetrare hoc pretioſum donum Intellectus?*

R. 1. Oratione: *Da mihi intellectum.* Pſal. 118.

2. Fide: *Niſi credideritis, non intelligetis.*

3. Sui ipſius demiſſione: *Intellectum dat parvulis.* Pſal. 118.

Q. *Quid eſt Donum Sapientiæ?*

R. Eſt donum, quo quis Deum cognoſcit, & per donum intellectus abdita myſteriorum ejus penetrat, omnes ſuas actiones in Deum dirigit tanquam ad finem ſuum.

Inveniſti Sapientiam, *ait Bernardus*, ſi prioris vitæ peccata defles, ſi hujus ſæculi deſideria parvi pendis, ſi æternam Beatitudinem toto deſiderio concupiſcis, ſi Deum ſuper omnia diligis, &c.

Q. *Poteſtne hæc Sapientia acquiri per ſtudium?*

R. Cum S. Jacobus dicat: *Si quis veſtrum indiget ſapientia, poſtulet a Deo,* Epiſt. cap. 1. videtur, quod haberi non poſſit niſi per inſpirationem divinam.

DE FRUCTIBUS SPIRITUS SANCTI.

Q. *Quot ſunt fructus Spiritus ſancti?*

R. Duodecim: *Charitas, Gaudium, Pax, Patientia, Benignitas, Bonitas, Longanimitas, Manſuetudo, Fides, Modeſtia, Continentia, Caſtitas.*

Dicuntur fructus, quia ſunt effectus diverſarum virtutum, & quamdam ſuavitatem in cujuscunque hominis ex illis operantis animam inſtillant, quemadmodum fructus arboris in os comedentis. Quo fit, ut homo

mo ſuaviter & delitioſe currat in via mandatorum Dei. Et, ſicut ex fructibus arborem cognoſcimus, ita ex his Spiritus ſancti fructibus hominum bonitatem.

Q. *Quid eſt Charitas?*

R. Eſt virtus infuſa in cordibus noſtris, per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis, qua *Deum* amamus ſuper omnia, & *Proximum* ſicut nos ipſos. Charitas ſummopere commendatur in Evangelio: *Bene Magiſter cum veritate dixiſti, quia unus eſt Deus, & non eſt alius præter eum, ut diligatur Deus ex toto corde.* Marc. 12.

In hoc apparuit Charitas Dei in nobis, quoniam ille pro nobis animam ſuam poſuit: & nos debemus *pro fratribus animam ponere.* 1. Joann. 4.

Diligamus nos invicem, quia Charitas ex Deo eſt. Ibid.

Q. *Quæ Charitas perfecta dici poteſt?*

R. Ea, quam deſcribit Apoſtolus, dicens: *Charitas patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate: congaudet autem veritati; omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet.* 1. Corinth. 13.

Si linguis hominum loquar, & Angelorum, Charitatem autem non habuero, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens.

Et

Et ſi habuero omnem fiduciam, ita, ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil ſum: Et ſi tradidero corpus meum; ita, ut ardeam, nihil mihi prodeſt.

Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Ibid.

Q. *Qua ratione veri Chriſtiani a falſis internoſci poſſunt?*

R. Charitate, tum erga Deum, tum erga Proximum. Quæcunque alia ſigna, aut falſa ſunt, aut multum æquivoca. Hinc poeta quidam pius ita loquitur:

Non mihi Chriſticolas, jejunia longa, laborque,
Non mihi cum lacrymis vota, precesque notant,
Chriſticola eſt aliud ſignum, quod probet aperte:
Chriſticolas veros exprimit unus Amor.

Q. *Quid eſt Gaudium?*

R. Eſt fructus Spiritus ſancti, qui oritur ex Conſcientia purgata a peccatis, vitiis, & animi perturbationibus. Unde Apoſtolus vult, *ut ſemper in Domino gaudeamus.* Ad Philipp. 4. Et ante ipſum Propheta Regius ad idem invitat: *Lætamini in Domino, & exultate juſti.* Pſal. 33.

Q. *Poteſtne ergo homo ſemper gaudere in hac lacrymarum valle?*

R.

R. Quidni? ſi ſemper bene vixerit. *Cognovi*, inquit Salomon, *quod non eſſet melius, niſi lætari & facere bene in vita ſua.* Eccleſ. 3. Et alibi: *Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiam & gaudium, & longitudinem dierum.* Eccleſ. 1. Idcirco Martyres læti properabant ad mortem.

Q. *Quid dicis de gaudio mundanorum hominum?*

R. Dico, illud non eſſe verum gaudium, ſed breve, inſtabile & tranſitorium: *Laus impiorum brevis*, ait Job, *& gaudium hypocritæ ad inſtar puncti*, cap. 20. Ipſi ſiquidem, ſi vera vellent loqui, gaudium eorum innumeris amaritudinibus reſperſum confiterentur.

Plus cruciat remorſus conſcientiæ, quam delectat dulcedo jucunditatis mundanæ. S. Bonavent. Dieta Sal. lib. 8.

Illud eſt verum gaudium, quod non de creatura, ſed de Creatore concipitur; quod cum acceperis, nemo tollet a te; cui aliunde comparata omnis jucunditas mœror eſt; *omnis ſuavitas* dolor eſt; *omne dulce* amarum eſt, &c. *S. Bernardus ſerm. 6.*

Q. *Quid eſt Pax?*

R. Eſt animæ tranquillitas, quam Spiritus ſanctus impertitur iis, qui ab omni peccatorum onere liberati, facti ſunt participes gratiæ & amicitiæ Dei. Hanc pacem reliquit Chriſtus Apoſtolis, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis.* Joann. 14.

Quam ſuavis ſit hic fructus Spiritus ſancti, declarat Paulus: *exſuperat*, ait, *omnem ſenſum*, ſive omnem intellectum. Suavitate hac & dulcedine non gaudent, qui ſibi male conſcii ſunt, quia *non eſt pax impiis, dicit Dominus*. Iſa. 48.

Ipſi enim ſequuntur ſuas cupiditates, quæ mille bella & in ipſa anima, & in rebus publicis generant; atque juſto Dei judicio, dum ſeminant *iniquitates*, metunt *dolores*.

Nulla igitur eis fides adhibenda eſt, dum aſſerunt, aut perſuadere aliis conantur ſe bonis hujusce mundi gaudere, cum tota animi tranquillitate: hoc enim impoſſibile eſt. Pax illa, quam ſe habere jactitant, cum conſcientia ſemper litigat, rixatur intrinſecus, & cum hoſtem non habeat, ſecum decertat.

Q. *Quid eſt Patientia?*

R. Eſt fructus Spiritus ſancti, quo adverſa quæque hujus vitæ, & maxime mores aliorum difformes, ſæpe & inconditos æquanimiter ferimus.

Patientia, inquit Paulus, *vobis neceſſaria eſt, ut voluntatem Dei facientes reportetis promiſſionem*, Hebr. 10. id eſt, gloriam fortiter dimicantibus promiſſam. Unde Chriſtus ait: *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras*. Luc. 13.

Q. *Quid eſt Benignitas?*

R. Eſt fructus S. Spiritus, qui hominem comem, ſuavem & benignum efficit, tam in

con-

converſando & benefaciendo, quam in loquendo & reſpondendo.

Unde poteſt aliquis eſſe bonus & beneficus, qui non ſit *benignus;* cujus ſcilicet natura & modus agendi ſit rudis, ruſticus & aſper. Contra quæ militat *Benignitas*, ut naturam & converſationem flectat ad urbanitatem & dulcedinem verborum & morum.

Q. *Quid eſt Bonitas?*

R. Eſt fructus Spiritus ſancti, reddens hominem beneficum, liberalem, clementem, pronum ad ſuccurrendum Proximo, & cuivis benefaciendum. De Chriſto dicitur, quod *pertranſibat benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos a Diabolo.* Act. 10.

Q. *Quid eſt Manſuetudo?*

R. Eſt fructus Spiritus ſancti, quo quis manſuetus redditur, patiens, tractabilis, qui alienas iniquitates tolerat, nec aliquem gravare præſumit.

Opponitur iræ & animoſitati, quæ nihil vult pati, nullius jugum aut mores ferre, ſed ſtatim ſe vindicare.

Mites ſunt, inquit Auguſtinus, *qui cedunt improbitatibus, & non reſiſtunt malo, ſed vincunt in bono malum.* De Serm. Domini in monte.

Q. *Habesne Manſuetudinis exempla?*

R. Præclariſſimum habemus in Chriſto JEſu, qui *quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam, non aperuit os ſuum.* Jerem. 11. Et Apoſtolus Petrus de eodem Salvatore lo-

quens: *Qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur.* 2. Petr. 2.

Q. *Quid eſt Fides?*

R. Eſt fructus Spiritus ſancti, quo quis fidelis & verax invenitur in ſuis verbis & promiſſis. Opponitur hæc fides fraudi & mendacio, quæ humanam ſocietatem deſtruunt.

Fides quando promittitur, etiam *hoſtibus* ſervanda eſt, contra quos bellum geritur. Si fides abrogatur, omnis humana ſocietas tollitur.

Q. *Quid eſt Modeſtia?*

R. Eſt fructus Spiritus ſancti, ſeu virtus, quæ moderatur omnes actiones exteriores, ſcilicet inceſſum, veſtitum, ſermonem, riſum, luſum, ac totum hominem exterius componit: provenitque ex interna mentis & paſſionum moderatione. Hinc Sapiens: *Amictus corporis & riſus dentium, & ingreſſus hominis enunciant de illo.*

Hæc virtus S. Bernardino ſingularis fuit; adhuc *puer* ita moribus compoſitus erat, ut *ſenex* videretur, & condiſcipulos omnes ad modeſtiam & gravitatem attraheret.

Q. *Quid eſt Continentia?*

R. Eſt fructus Spiritus ſancti, ſive generalis virtus, qua quis vitiorum omnes illecebras & tentationes frænat ac cohibet, cerniturque non ſolum in caſtitate, ſed etiam in potu & cibo; in ira quoque & vexatione

men-

mentis; in linguæ refrænatione & detrahendi libidine: adeoque hæc virtus eſt veluti compendium omnium virtutum, qua homo a vitiis & peccatis abſtinet. *Continens*, inquit S. Gregorius Magnus lib. 2. Moral. cap. 6. *Quoniam malas eſſe cupiditates intelligit, eas ratione ductus non ſequitur.*

Q. *Quid eſt Caſtitas?*

R. Eſt virtus concupiſcentiam caſtigans, omnesque inhoneſtos motus cohibens & rationi ſubdens. Habet rationem virtutis, in quantum ſecundum rationem eſt operans; in quantum autem habet delectationem in ſuo actu, connumeratur inter fructus Spiritus ſancti, dicente Paulo: *fructus ſpiritus eſt Charitas, Continentia, Caſtitas.* Galat. 5.

Q. *Eſtne magni facienda Caſtitas?*

R. Ita; ſine ipſa enim aliæ virtutes corruant quaſi, neceſſe eſt, teſte S. Hieronymo: *Quacunque virtute polleas*, ait S. Doctor, *quibuscunque operibus niteas, ſi cingulo caſtitatis careas, omnia per terram trahes.*

Deinde ſcriptum eſt: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Matth. cap. 13.

S. Cyprianus de caſtitate loquens, ait: *Ipſa eſt ornamentum nobilium, exaltatio humilium, nobilitas ignobilium, pulchritudo vilium, ſolamen mœrentium, augmentum omnis pulchritudinis, decus Religionis, minoratio criminum, multiplicatio meritorum, Creatoris omnium Dei amica.* De 12. Abus.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

DE FESTO PENTECOSTES.

Q. *Cui conſecratus eſt hic dies feſtus Pentecoſtes?*

R. Spiritui ſancto, eo quod tali die poſt aſcenſionem Chriſti, ſuper diſcipulos effulſit in modum ignis, diſpertitis linguis.

Q. *Quid illa vox Pentecoſtes ſignificat?*

R. Quinquageſimum diem a Feſto Paſchæ, ſeu Reſurrectionis Chriſti. Sicut enim annus quinquageſimus in veteri Teſtamento *Jubilæum* erat, in quo ſervi fiebant liberi, omneſque redibant ad avitas hæreditates, etiamſi millies fuiſſent divenditæ: ita per Spiritum ſanctum redimus ad gratiam, & ad hæreditatem Regni cœlorum.

Q. *Celebraruntne etiam Judæi diem Pentecoſtes?*

R. Sic eſt, & quidem duabus de cauſis.

1. Ob memoriam acceptæ illo die Legis divinæ per Moyſen in monte Sion. *Exod.* 19.

Secundo, in gratiarum actionem pro novis anni præſentis frugibus, quarum primitias, puta duos panes, debebant eodem die in templo offerre. Erant hæc typus Chriſtianæ Pentecoſtes, qua promulgata eſt Lex nova Chriſti per *Petrum*, & reliquos Apoſtolos, & qua primitiæ Fidei, nempe tria millia Judæorum, oblatæ & dicatæ ſunt Deo. *Act.* 1.

Q. *Qualiter deſcendit Spiritus ſanctus?*

R.

R. „ Cum eſſent congregati diſcipuli
„ cum mulieribus & Maria matre JEſu, &
„ perſeverarent in oratione, factus eſt re-
„ pente de cœlo ſonus tanquam advenien-
„ tis ſpiritus vehementis, & replevit totam
„ domum, ubi erant ſedentes. Et apparue-
„ runt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis,
„ ſeditque ſuper ſingulos eorum. Et reple-
„ ti ſunt Spiritu ſancto. „ *Act.* 2.

Q. *Qualis fuit ille ſonus?*

R. Fuit fragor ingens inſtar tonitrui & ventorum procellæ, qui omnes terrore corripuit, diſpoſuitque, ut pia animi dimiſſione, & religionis favore ad cœleſte donum excipiendum ſeſe compararent.

Q. *Quare Spiritus ſanctus apparuit in linguis igneis?*

R. Ad denotandam Eloquentiam, Sapientiam & Charitatem, quam Apoſtolis donavit ad converſionem totius orbis; ſiquidem figura linguæ *eloquentiam*; ſplendor ignis *ſapientiam*; ardor ejusdem ignis *charitatem* ſignificat. *Omnes, quos replevit*, ait S. Gregorius, *ardentes pariter & eloquentes fecit. Linguas igneas Doctores habent, quia dum Deum amandum prædicant, corda audientium inflammant.* Hom. 30. in Evang.

Q. *Receperuntne Apoſtoli cum donis ipſammet perſonam Spiritus ſancti?*

R. Non ſolum dona, gratias & virtutes, ſed ipſam quoque perſonam Spiritus ſancti receperunt per effectivam unionem: cum

Spiritus Dei non moveatur de loco in locum; receperunt, *inquam*, juxta promiſſionem Chriſti: *Alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum . . . . apud vos manebit, & in vobis erit.* Joann. 14. Quæ verba veram & realem inhabitationem denotant, per quæ tamen non excluduntur Pater & Filius.

Q. *Quæ ſunt præcipuæ diſpoſitiones ad accipiendum Spiritum ſanctum?*

R. Prima & neceſſaria eſt *expiatio conſcientiæ per pœnitentiam ferventem;* quod ignis ſymbolo ſignificatum eſt.

Secunda diſpoſitio ad recipiendum Spiritum ſanctum eſt *humilitas*: *Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Jac. 4. *Quid eſt*, dat gratiam? *Dat Spiritum ſanctum, implet homines, quia capaces invenit?* Verba ſunt Auguſtini *Serm.* 22.

Tertia eſt *caſtitas mentis & corporis.* Spiritus enim ſanctus non habitat in anima coinquinata, & in corpore ſubdito peccatis. Et conſtans eſt illa Domini ſententia: *Non permanebit ſpiritus* meus *in homine in æternum, quia caro eſt.* Gen. 6.

Quarta diſpoſitio ad recipiendum Spiritum ſanctum eſt *Oratio.* Apoſtoli poſt Aſcenſionem Chriſti *erant perſeverantes unanimiter in oratione,* Act. 1. ut ad Spiritus ſancti adventum ſe præpararent: & quoties Spiritum ſanctum aliis impetrare voluerunt, toties

ties orationem adhibuerunt: *Oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum.* Act. 8.

Quinta eſt *Charitas*, ſeu Amor Dei: *Si quis diligit me*, inquit Chriſtus; *ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diligrt eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Joann. 14. Qui enim amat mundum, qui *totus in maligno poſitus eſt*, Spiritum ſanctum a ſe ablegat. *Spiritum veritatis mundus non poteſt accipere*, inquit Chriſtus, Joann. 14. Nomine autem mundi dilectores mundi intelligit, ut exponunt Interpretes.

Q. *Quid igitur de Spiritu ſancto nobis credendum proponit Eccleſia?*

R. Ipſum eſſe Dominum, & vivificantem, *qui ex Patre Filioque procedit*, *qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & glorificatur, qui locutus eſt per Prophetas.*

Q. *Quare hæc verba addita fuerunt Symbolo Apoſtolorum?*

R. Ad excludendos tres errores. Primus error eſt *Macedonii*, qui dicebat, Spiritum ſanctum non eſſe *Deum*; ſed eſſe ſervum Patris & Filii. Et idcirco hic dicitur, *Dominus & vivificans*, & quod eodem honore & cultu, quo Pater & Filius glorificari debeat.

Secundus error eſt *Photii & Græcorum*, qui dicunt, Spiritum ſanctum a ſolo Patre procedere: contra quos dicitur: *Qui a Patre Filioque procedit.*

Tertius error eſt *Montani*, & quorundam aliorum, qui dicebant, Prophetas locutos fuiſſe ſicut phantaſticos, ſine nexu & ordine. Contra quos dicitur Spiritus ſanctus per eos locutus fuiſſe. *Qui locutus eſt per Prophetas.*

DE IX. SYMBOLI ARTICULO:

CREDO *SANCTAM ECCLESIAM CATHOLICAM: SANCTORUM COMMUNIONEM.*

Q. *Quid eſt Eccleſia?*

R. Eccleſia eſt nomen græcum, *Convocationem* ſignificans. Multipliciter autem ſummi poteſt hoc nomen: & 1. pro *Domo materiali*, divinis laudibus dicata, in qua fideles adunari ſolent. 2. Pro *Prælatis*, qui præſident in Eccleſia: ut, cum dixit Chriſtus: *dic Eccleſiæ.* Matth. 18. 3. Pro *ſubditis* Fidelibus, quo modo dicitur: *Oratio fiebat ab Eccleſia pro eo, nempe Petro.* Act. 12.

Dividitur etiam Eccleſia in *Triumphantem*, *Patientem* & *Militantem.* Eccleſia *Triumphans* eſt cœtus hominum & Angelorum in cœlis regnantium. *Patiens* eſt congregatio hominum in igne Purgatorii exiſtentium. *Militans*, de qua agitur in hoc Symboli articulo, eſt *ſocietas viſibilis baptizatorum, Chriſti fidem atque doctrinam profitentium ſub uno Capite*

pite Chriſto in cœlis, & ejus Vicario Pontifice Romano in terris?

Q. *Quare Eccleſia hæc dicitur militans?*

R. Quia certamen continuum habet contra tres potentiſſimos hoſtes, *Mundum, Carnem* & *Diabolum,* quorum moleſtiis & pugnis liberi ſunt Cœlites omnes, qui de ipſis triumpharunt.

Q. *Eſtne Eccleſia viſibilis?*

R. Negant Lutherani, ſed viſibilem eſſe multis conſtat argumentis. Chriſtus remittit ad Eccleſiam: *dic Eccleſiæ; ſi Eccleſiam non audierit &c.* Matth. 18. Quomodo autem adimpleretur præceptum hoc, ſi Eccleſia foret inviſibilis? *Præterea poſuit Spiritus ſanctus Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Act. 2. Et Paulus dicitur perſecutus *Eccleſiam Dei.* 1. Corinth. 15. Nota igitur eſt illa Eccleſia, quam regunt Epiſcopi, & quam perſecutus eſt Paulus, ac proinde non eſt inviſibilis. Deinde *Eccleſia Soli comparatur.* Prov. 18. Et dicitur, *ſupra montem poſita.* Matth. 5. Oportet ergo, ut cœcus ſit, quemadmodum inquit S. Auguſtinus, *qui tam lucidum ſolem, & tam magnum montem non videt.* Tract. 2. in Epiſt. Joann.

Q. *Si quod fide credimus, non eſt viſibile: fides enim, ſecundum Apoſtolum, eſt rerum non apparentium, & credimus Eccleſiam; non eſt ergo viſibilis.* Quid ad hoc?

R. Aliud videmus, & aliud credimus. Videmus Eccleſiam, quia munia ſua viſibili-

ter exercet, prædicat, adminiſtrat Sacramenta, gubernat ſuos ſubditos, docet, hortatur; corrigit peccatores, contumaces excommunicat, &c. Credimus Eccleſiæ veritatem, quod extra illam non detur ſalus, quod regatur a Spiritu ſancto: credimus vera eſſe omnia, quæ ex Scripturis nobis proponit &c. Sic Apoſtoli videbant Chriſtum hominem, qui eſt Filius Dei vivi; ſed hunc hominem eſſe Filium Dei non videbant, ſed credebant.

Q. *Pagani, Turcæ, Judæi, ſuntne membra Eccleſiæ?*

R. Nequaquam. Baptiſmus eſt veluti janua, per quam intratur in Eccleſiam, illi autem non ſunt baptizati. Quin imo nec Catechumeni, qui necdum ad Baptiſmum pervenerunt, ergo non ſunt membra Eccleſiæ.

Q. *Quid dicis de Hæreticis & Schiſmaticis?*

R. Neque illi ſunt membra Eccleſiæ. *Hæretici* dicuntur illi, qui poſt ſuſceptum Baptiſmum *cum pertinacia tuentur errorem ab Eccleſia Catholica damnatum. Schiſmatici* ſunt, qui ſe ipſos ab Eccleſiæ corpore præciderunt, nolentes obedire, aut ſubeſſe ſummo Pontifici.

Et primo de Hæreticis S. Paulus dicit, illos *naufragaſſe circa fidem.* Tim. 1. Non ſunt ergo amplius in Navi Eccleſiæ. Et ſcribens ad Titum vult, ut *hominem hæreti-*

cum

cum devitet; quem potius curare deberet, ſi foret adhuc in Eccleſia. Præterea Concilium Nicænum cap. 8. ordinans, *ut hæretici ad Eccleſiam redeuntes recipiantur*; ſupponit, non eſſe actu in Eccleſia. Deinde Hæretici non habent veram Fidem, quæ una eſt, quia non credunt omnes articulos a Deo revelatos, ac proinde &c.

Quantum ad *Schiſmaticos*, cum ſupremo Eccleſiæ viſibili Capiti in terris Chriſti Vicario ſubdi nolint, extra Eccleſiam ſunt.

Nullum enim membrum diviſum eſt in corpore, ſed Hæretici & Schiſmatici ſunt membra diviſa. Unde Eccleſia in die Paraſceves orat, ut Deus dignetur eos ad Eccleſiam revocare.

Q. *Si Hæretici ſunt extra Eccleſiam, qua ratione poteſt ipſos judicare & punire, cum Paulus dicat: quid mihi de iis, qui foris ſunt, judicare?* 1. Cor. 5.

R. Ad hoc reſpondeo, quod licet actu ſint extra Eccleſiam, fuerunt tamen in ea per Baptiſmum, & in ea perſeverare debuiſſent, unde illos poteſt Eccleſia judicare & punire, ſicut Rex punit deſertores. Nunquid poteſt paſtor oves procul a grege ſuo errantes virga paſtorali retrahere? Tales ſunt hæretici; poteſt igitur Eccleſia illos compellere, ut ad ovile, unde exierunt, redeant.

Q. *Peccatores, ut avari, maledici, impudici, & alii male viventes, imo & reprobi, pertinentne etiam ipſi ad Eccleſiam?*

R.

R. Ita, cum ipſi poſſint fidem Chriſti profiteri ſub uno Capite. Non enim ſequitur, quod aliquis committens furtum, homicidium &c. rejiciat propterea Chriſtianam fidem, aut Eccleſiæ ſubjectionem.

Unde Chriſtus comparat Eccleſiam *decem Virginibus*, ex quibus quinque *prudentes*, & quinque *fatuæ*: *Arcæ Noe*, in qua claudebantur animalia munda & immunda; *Ovili*, in quo ſunt oves & hœdi: *Agro*, in quo eſt bonum ſemen & zizania; per quas figuras ſignificantur boni & mali, prædeſtinati & reprobi.

Non tamen intelliguntur Hæretici, quia non ſunt partes componentes; non enim componunt eundem ordinem fidelium, cum in fide diſſentiant. Quod ſi aliqui Patres videantur illos comprehendere in præcitatis comparationibus, non niſi tanquam partes putridas & rebellantes habuerunt.

Q. *Eſtne licitum Catholicis diſputare cum Hæreticis ſuper materiis fidei controverſis?*

R. Cum res ſit plena periculi & absque utilitate, ut conſtans experientia docuit, ſatius eſt a ſimilibus diſputationibus abſtinere, niſi quis doctus ex mandato ſuperioris certamen cum eis ineat, ut de errore convicti convertantur, aut ne errores longius ſerpant. Laicis vero ſimiles cum Hæreticis congreſſus prohibiti ſunt, cap. *quicunque* de hæret. in 6. Unde Hæretici fugiendi ſunt & execrandi, tanquam peſtes exitiales, ſe-

cun-

cundum præceptum Apoſtoli: *Hæreticum hominem devita.* Epiſt. ad Tit. cap. 3.

Q. *Unde proveniunt ordinarie hæreſes?*

R. Ex mala vita. Nunquam enim Hæreſis eſt primum peccatum, ſed oritur vel ex ambitione, vel ex avaritia, vel ex libidine, & deſinit nonnunquam in *Atheiſmum.* Perverſi homines, ut libere ſuis vitiis & voluptatibus indulgeant, aut negant Deum, aut futura bona & mala aliaque dogmata Fidei, quæ Dei metum & peccati horrorem eis injicere ſolent.

Eſtne illicitum legere, vel penes ſe retinere libros hæreticos?

R. Certe, & quidem grave peccatum eſt, cum habeat *excommunicationem* annexam per Bullam *Cœnæ.* Prohibitio legendi, & retinendi libros prædictos rationabilis eſt ob ſubverſionis periculum. Quod etiam, ſi reſpectu aliquorum abeſſet, Eccleſia ulterius eos prohibet in deteſtationem & pœnam hæreticis debitam. *Conſtantinus Magnus* ſub pœna mortis juſſit Arianorum libros comburi. Ita *Tripl. Leg.* 1. *cap.* 15. Idem ſanxit Theodorus, *L.* 16.

Q. *Quæ differentia eſt inter Hæreticum & Apoſtatam?*

R. In hoc, quod primus erret in uno aut in altero dogmate, ſecundus vero totam fidem abjiciat. Quamvis jam uſus invaluerit, ut Catholicus amplectens Lutheraniſmum, aut ſectam ſimilem dicatur *Apoſtata.*

Q.

Q. *Quis poteſt abſolvere ab Hæreſi?*

R. Si ſit manifeſta & externa, ſolus Papa poteſt abſolvere. Et hoc patet ex Bulla *Cœnæ.* Si autem ſit occulta, poſſunt Epiſcopi & Regularium Superiores in ordine ad ſuos ſubditos, ut declarat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de Reform.*

Q. *Quænam ſunt pœnæ Hæreticorum?*

R. De pœnis civilibus aut corporalibus ad nos non pertinet inquirere. Pœnæ autem eorum ſpirituales ſunt hæ. 1. Excommunicatio major ipſo facto incurrenda. 2. Irregularitas. 3. Infamia juris. 4. Privatio bonorum Eccleſiaſticorum. 5. Privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ, &c. Quæ pœnæ ſaltem aliquæ ad fautores, receptores & defenſores Hæreticorum extenduntur. Vid. Bull. *Cœnæ.*

Q. *Poteſtne Eccleſia deficere, ſeu deſinere eſſe?*

R. Defeciſſe circa finem ſæculi VI. usque ad *Lutheri* tempora, ubi ſucceſſit Eccleſia reformata, clamitant Hæretici.

Quod defecerit quoad aliquam partem, nos non negamus. Vera enim Eccleſia defiit in pluribus locis *Germaniæ,* in *Anglia,* in *Hollandia* &c. ſed an tota ſimul deficere poſſit, ut nullus amplius ſuperſit fidelis, dicimus, quod non. Eſt de fide.

Probatur ex S. Scriptura. De Eccleſia legitur: *Deus fundavit eam in æternum.* Pſal. 47. *Suſcitavit Deus regnum, quod in æternum non*

non diſſipabitur. Daniel. 2. *Et Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*. Matth. 16. Atqui ſi defeciſſet, aut deficere poſſet, portæ inferi prævaluiſſent, aut eam vincere poſſent.

Deinde Chriſtus Apoſtolos aut Diſcipulos Eccleſiam componentes alloquens, ait: *Ecce ego vobiscum ſum usque ad conſummationem ſæculi.* Matth. 29. Quomodo autem deficere poteſt, cui, ne deficiat, ſemper aſſiſtit Chriſtus.

Q. *Poteſtne ſaltem errare in materia Fidei?*

R. Cum deficere non poſſit, bene ſequitur, quod etiam non poſſit errare: unde, quæ credenda nobis proponit tanquam de Fide, ſunt revera de Fide. Reſponſio hæc firmatur iisdem citatis textibus; quibus addere poſſumus ſequentes.

Chriſtus ait: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Joann. 16. Sciens autem omnem veritatem, non poteſt errores docere, niſi ex pura malitia, quod de S. Eccleſia dici nequit.

Et alio in loco vult, *ut qui Eccleſiam non audierit, ſit ſicut Ethnicus.* Matth. 18. Cur vero habendus eſſet tanquam Ethnicus, ſi Eccleſia foret fallibilis, poſſetque errores proponere? Quomodo Eccleſia, juxta Apoſtolum, eſſet *columna & firmamentum veritatis*, 1. Tim. 3. ſi errori foret obnoxia?

Deinde Salvator noſter Eccleſiæ Paſtores alloquens, ait: *qui vos audit, me audit*, Luc. 10. ſed ſi omnes ſimul errare poſſent,

qui eos audiret errantes, non Chriſtum audiret. errorem proponendi incapacem. Alias probationes vide apud Theologos.

Advertendum tamen eſt, quod, quando legitur in Scriptura, omnes erraſſe, omnes dereliquiſſe Dominum, ab ore omnium ablatam eſſe Fidem &c. *omnes* accipitur pro *multis*. Sæpe enim in Scriptura, quod parti convenit, attribuitur toti.

Q. *Eccleſia hæc, quæ in fide errare non poteſt, eſtne Eccleſia Romana?*

R. Ipſiſſima eſt, a Chriſto & Apoſtolis fundata; quia primis quinque ſæculis *Calviniſtæ & Lutherani* fatentur, fuiſſe veram Chriſti Eccleſiam. *Eccleſia* enim *Romana* retinet nunc eandem Fidei doctrinam, quam habuit ab initio. Tunc enim tenebat Deum non eſſe Auctorem peccati. 2. Baptiſmum eſſe infantibus neceſſarium ad ſalutem. 3. Septem eſſe Sacramenta. 4. Confeſſionem peccatorum mortalium coram Sacerdote faciendam, eſſe jure divino præceptam. 5. Chriſtum realiter eſſe præſentem in Euchariſtia. 6. Miſſam eſſe verum Legis novæ Sacrificium. 7. Sanctos pie & utiliter a fidelibus invocari. 8. Venerandas eſſe Chriſti, B. Mariæ Virginis & Sanctorum imagines. 9. Dari Purgatorium. 10. Legem Dei non eſſe impoſſibilem. 11. Neminem Deum damnare, niſi propter peccata.

Iſta

Iſta & alia, quæ primitiva Eccleſia a Chriſto inſtituta tenuit, modo adhuc tenet Eccleſia Romana; igitur ipſa eſt eadem Eccleſia, quam diximus errare non poſſe, & contra quam portæ inferi non prævalebunt in æternum.

DE NOTIS VERÆ ECCLESIÆ.

Q. *Quot & quæ ſunt notæ, quibus Eccleſia Chriſti ab aliis Satanæ conventiculis diſcerni poteſt?*

R. Plures aſſignantur a Doctoribus Catholicis: attamen eas ad quatuor illuſtriores in Symbolo Conſtantinopolitano aſſignatas revocabimus: videlicet quod ſit *Una, Sancta, Catholica* & *Apoſtolica.*

Q. *Unde colligitur, quod Eccleſia ſit Una?*

R. Ex variis S. Scripturæ locis, in quibus paſſim vocatur in ſingulari: *Una Familia.* Matth. 27. *Una Vinea.* Matth. 21. *Unum Ovile.* Joann. 10. *Unum Corpus.* Epheſ. 4. *Una Sponſa, Una Columba* &c.

Q. *In quo conſiſtit hæc Unitas?*

R. In unione omnium membrorum tam inter ſe, quam cum Capite ſuo. Sicut enim unum eſt ovile, ita eſt *unus Paſtor.* Joann. 10. 2. In eadem omnino doctrina Fidei, & uſurpatione eorundem mediorum ad vitam æternam. *Unum Baptiſma, Unus Deus, Una Fides &c.* 1. Cor. 14. Ubicunque terrarum reperitur Eccleſia, unam eandemque retinet Fidem, eadem Sacramenta, eosdem

ritus, unum totius ovilis legitimum ſupremum paſtorem Romanum Pontificem, *qui idcirco unus eligitur, ut Capite conſtituto, Schiſmatis tollatur occaſio.* S. Hieron. Lib. 1. contra Jovin.

DE SANCTITATE ECCLESIÆ.

Q. *Eccleſia Catholica Romana poteſtne dici Sancta?*

R. Revera talis eſt, & talis eſſe debet. Et eſt ſecunda nota qua ab aliis ſectis diſtinguitur. Quod ſit ſancta, conſtat ex Epiſtola Pauli ad Epheſ. *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſe ipſum tradidit pro ea, ut illam ſanctificaret.* Epheſ. 1. Unde fideles *genus electum, & gens ſancta* appellantur, 1. Petr. 2. omnibus, qui *ſunt Romæ vocatis ſanctis.* Rom. 1.

Q. *Quas ob cauſas* ſancta *eſt?*

R. 1. Quia Deo conſecrata & dedicata eſt. Sic, quæ divino cultui dicata ſunt, ut veſtes ſacerdotales, vaſa, altaria &c. *ſancta* dicuntur.

2. Eccleſia dicitur *ſancta,* propter Sponſum Chriſtum, qui eſt *Sanctus Sanctorum,* & omnis ſanctitatis fons & origo, eam in dies donis & gratiis mundans & ſanctificans, *ut exhibeat ſibi Eccleſiam glorioſam, non habentem maculam .... ſed ut ſit ſancta & immaculata.* Epheſ. 5.

3. *Sancta* eſt; quia in ea ſola reperitur verus Dei Cultus, verum Sacrificium & Sacra-

cramenta, per quæ Deus in nobis veram ſanctitatem operatur.

4. *Sancta* dicitur, quia habet leges ſanctiſſimas, conſilia optima; virtutes omnes amplectitur, & vitia nulla probat. Nihil tradit rectæ rationi contrarium, nihil falſum, nihil injuſtum. *Lex Domini immaculata &c.* Pſal. 118. Omnes ritus, cæremoniæ omnes, officia ejus publica non niſi ſanctitatem redolent.

Q. *Si Eccleſia ſancta ſit ob rationes adductas, nunquid poſſet etiam dici iniqua, ratione impiorum in ea viventium?*

R. Licet aliqualiter nigra ſit *in malis*, *in ſe* tamen tota pulchra & formoſa eſt; nec malorum criminibus maculatur, cum eis non conſentiat, illos reprehendat, damnet, corrigat ſanctis exhortationibus, exemplis, diſciplina &c.

Deinde *ſancta* vocatur, ut diximus, a Capite, quod *ſanctum* eſt, a Doctrina, quæ *ſancta* eſt, a ſanctis Membris, quæ licet ſint in minori numero, tamen principaliores & honorabiliores partes ſunt, juxta illud: *melior eſt unus timens Deum, quam mille filii impii.* Eccleſ. 16.

Et tandem, quia extra Eccleſiam non eſt ſanctitas.

DE CATHOLICITATE ECCLESIÆ.

Q. *Eſtne Eccleſia Chriſti* Catholica ?

R. De Fide eſt, eſſe *Catholicam*, ut habetur in Symbolo, id eſt, univerſalem. *Catholicum* enim nomen eſt græcum, latine idem ſonans ac *univerſale.* Chriſtus ipſemetprædixit, Eccleſiam ſuam per univerſum orbem diffundi debere : *Prædicabitur Evangelium hoc in univerſo orbe.* Matth. 24. *In omnem terram exivit ſonus eorum.* Pſal. 18. *Euntes in mundum univerſum &c.* Marc. 16.

Eſt igitur univerſalis primo ratione loci.

2. Eſt univerſalis ratione perſonarum, quia vocat & complectitur omnes omnino nationes; non enim eſt diſtinctio Judæi & Græci &c. *Prædicate*, inquit JEſus Diſcipulis ſuis, *Evangelium omni creaturæ ; quicunque crediderit &c. ſalvus erit.* Marci 16.

3. Eſt univerſalis ratione *Doctrinæ*; quia proponit omnia credenda, docet omnia facienda, & prohibet omnia vitanda.

4. Ratione Durationis, quia ſemper durabit : *Suſcitabit Deus regnum, quod in æternum non diſſipabitur.* Daniel. 2. &c.

Sed quæ Secta, quæve Religio præter unam Romanam id ſibi auſit arrogare ?

Q. *Nunquid ſunt ubique ſectæ erroneæ, ſeu Religiones a Romana diſtinctæ ?*

R. Verum eſt, ſed non ſunt eædem : aliæ enim ſunt in Oriente, aliæ in Occidente, aliæ in

in Germania, aliæ in Hollandia, & in iisdem quidem Provinciis multæ ſectæ ſunt inter ſe diſſectæ, ut una aliam hæreticam vocet, & nihil aut parum inter ſe commune habeant.

Eccleſia autem Romana ubique diſperſa eandem Doctrinam, eadem Præcepta, eadem Sacramenta, eandem Fidem, eosdem Ritus, eosdem modos agendi & regendi habet.

ECCLESIA EST APOSTOLICA.

Q. *Quid intelligitur per eſſe Apoſtolicum?*

R. Nomen Apoſtolicum græcum eſt, derivatum ab *Apo*, quod eſt *deſuper*, & *Stolon*, quod eſt *miſſus*, unde *Apoſtolus* idem eſt ac *deſuper miſſus*. Et hoc modo nomen *Apoſtolus* non ſolum competit illis, quos Chriſtus elegit, ſed etiam ipſi Chriſto Domino, qui dicitur *Apoſtolus confeſſionis noſtræ*, Hebr. 10. Et merito, nam Chriſtus dicitur *miſſus*: *ſicut miſit me vivens Pater &c.* Joann. 20.

Q. *Eſtne ergo Eccleſia Apoſtolica?*

R. Pro certo.

1. Quia eſt deſuper miſſa: *Vidi civitatem ſanctam Jeruſalem deſcendentem de cælo a Deo paratam*, Apoc. 20. *&* *conſequenter Apoſtolica*.

2. Quia a Chriſto, *Apoſtolo Confeſſionis noſtræ*, fundata eſt.

3. Quia ab *Apoſtolis* propagata, roborata verbo Prædicationis, miraculis, ſanctitatis

exemplis, & eorum ſanguine purpurata: unde dicuntur fideles *ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum.* Epheſ. 2.

4. Quia ab ipſis Apoſtolis usque ad nos deſcendit Succeſſio Pontificum a *Petro* usque ad præſentem *Clementem XIII.* Quod adeo manifeſtum eſt, ut mentis compos hoc negare non valeat.

In Eccleſia me tenet, inquit Auguſtinus, *ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oves ſuas Dominus commendavit, usque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum.* Lib. contra Epiſt. Fundam. cap. 4.

Q. *Nunquid Sectæ Lutheranorum & Calviniſtarum ab Apoſtolis deſcendunt?*

R. Nequaquam. Interrogemus eos cum Tertulliano, Lib. de Præſcript. Hæret. *Qui eſtis vos? unde & quando veniſtis? ubi tamdiu latuiſtis?* &c. Unde igitur veniſtis *o Calviniſtæ?* Reſpondere poterunt, *Calvinum* eſſe ipſorum Patrem, nec priorem habere. Et vos, *o Lutherani,* unde exiſtis? Reſpondent, a *Luthero.* Quis eſt iſte *Lutherus?* unde venit? Monachus erat in Eccleſia Romana, itaque Apoſtata fuit.

Videant igitur, ſi poterunt, ſicut Romana Eccleſia, per viam regiam aſcendere usque ad *Petrum*, & usque ad *Chriſtum Filium Dei.* Sectæ autem quando ceperint, optime ſcimus, & a quibus, & qua de cauſa.

Q. *Undenam Eccleſia* Catholica *Romana vocatur?*

R.

R. A ſummo Pontifice Romano, Chriſti Vicario viſibili in terris, qui eam regit & gubernat. Catholicam Fidem ætate S. Hieronymi *Romanam* vulgo appellari ſolitam, ipſe teſtatur Apologia prima adverſus Rufinum: *Si Romanam Fidem tenemus*; *ergo*, inquit, *Catholici ſumus*.

DE SACRAMENTIS ECCLESIÆ CATHOLICÆ.

Noſtri inſtituti non eſt, pertractare hic de omnibus, quæ Sacramenta concernunt in genere & in ſpecie, & prout fuſe traduntur a Theologis Scholaſticis & Moralibus, quorum libri pene innumeri ſunt, & omnes replent & ornant Bibliothecas; ſed ſolum clare & paucis exponere ea, quæ de Sacramentis potiſſimum fide credenda ſunt, & ab Hæreticis ſemper Eccleſiæ Romanæ infenſis oppugnantur; hinc ſequentes proponimus Quæſtiones, & primo

Q. *Quid eſt Sacramentum?*

R. Eſt ſignum ſenſibile, gratiam Dei vel ejus effectum gratuitum efficaciter ſignificans, ex inſtitutione divina ordinatum ad ſalutem hominis viatoris.

Dicitur *ſignum ſenſibile*, quia, cum inſtitutum ſit pro hominibus, debet eſſe ſignum illis accommodatum, quale non eſſet, niſi in aliqua *re ſenſibili* conſiſteret: nequit enim homo venire naturaliter in cognitionem ſpi-

ritualium, niſi per res externas & ſenſibiles. Deinde, cum Eccleſia ſit ſenſibilis, ſenſibiles debet habere Cæremonias.

Dicitur *Gratiam Dei ſignificans*, quia omnia Sacramenta gratiam nobis collatam ſignificant: alia Gratiam ſubſtantialem & ſubſiſtentem ſignificant, ſcilicet Euchariſtia, quæ ſignificat Chriſtum, quem continet: alia ſignificant Gratiam inhærentem & habitualem, quæ inhæret animabus fidelium, qui Sacramenta recipiunt.

Dicitur, *vel effectum ejus gratuitum*, majoris explicationis cauſa propter *Euchariſtiam*, quæ *per ſe primo* non eſt ſignum gratiæ, ſed *Corporis Chriſti* poſiti ſub ſpeciebus panis &c.

Dicitur, *efficaciter ſignificans*, ad diſtinctionem Sacramentorum veteris Legis, quæ tantum Gratiam ſignificabant, non vero conferebant; noſtra vero *efficaciter*, id eſt, *certitudinaliter* Gratiam conferunt.

Dixi, *certitudinaliter*, non vero *ſimpliciter* & abſolute; quia poteſt impediri, ut inquit *Scotus*. Poteſt enim eſſe indiſpoſitio ex parte illius, cui applicatur Sacramentum, quo caſu non *efficaciter* ſe habet reſpectu ſignati.

Dicitur *ex inſtitutione divina*, quia ſolus Chriſtus Deus & homo inſtituit Sacramenta; nulla enim res ſenſibilis poteſt ex natura ſua, vel ex hominum inſtituto ſignificare Gratiam habitualem, ſicut nec producere: quare, cum Sacramentum ejusmodi Gratiam ſigni-

ſignificet, oportet, ut ea ſignificatio illi competat ex voluntate & inſtitutione Dei, qui ſolus *virtute propria* Gratiam conferre poteſt.

Dicitur *ad Salutem hominis viatoris ordinatum,* per quod deſignatur cauſa finalis ejus, quæ eſt hominum juſtificatio.

Q. *Quotuplex eſt ſignum, & quale eſt Sacramentum?*

R. Triplex eſt ſignum, ſcilicet rememorativum, prognoſticum & demonſtrativum.

Rememorativum reſpectu præteriti, *prognoſticum* reſpectu futuri, & *demonſtrativum* reſpectu præſentis.

Tribus iſtis modis Sacramentum eſt Signum; ſcilicet rememorativum *Paſſionis Chriſti*: demonſtrativum *Gratiæ præſentis,* & prognoſticum *Gloriæ futuræ.*

Q. *Quot ſunt Sacramenta in Eccleſia Romana?*

R. Septem, nec plura, nec pauciora numerantur, quæ ſunt: *Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, Matrimonium.*

Et hoc de Fide eſſe declaratum eſt in Concilio Tridentino ſeſſ. 7. can. 10. & antea in Concilio Florentino ſeſſ. ult. *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis eſſe plura, aut pauciora, quam ſeptem, Anathema ſit.*

Q. *Quis eſt Auctor horum Sacramentorum?*

R. JEſus Chriſtus, Dominus & Salvator noſter, ipſe eſt omnium horum Sacramento-

to-

torum inſtitutor: & hoc de Fide eſt, ut declararunt Patres Concilii Tridentini: *Si quis dixerit, omnia & ſingula Sacramenta novæ Legis non fuiſſe a Domino noſtro JEſu Chriſto inſtituta, Anathema ſit.* Ibid.

Q. *Poteſtne probari hic ſeptenarius Sacramentorum numerus ex S. Scriptura?*

R. Id negant Hæretici, qui tantum duo aut tria Sacramenta admittunt, ut *Calviniſtæ*, qui Baptiſmum & Cœnam, ſeu Euchariſtiam, vera ſolum eſſe Sacramenta contendunt. Verum facile eſt, ſi aſſentiri vellent, eos de errore convincere. Non diffiteor, S. Scripturam non deſignare *verbis expreſſis* ſeptem eſſe Sacramenta. At, cum ſeptem exprimat Ritus, quibus annexa eſt Gratiæ promiſſio, *implicite* ſaltem ſeptem eſſe Sacramenta demonſtrat; Sacramentum enim definitur: *Signum ſenſibile gratiam Dei, vel ejus effectum gratuitum efficaciter ſignificans ex inſtitutione divina ordinatum ad Salutem hominis viatoris.*

Q. *Qui ſunt illi S. Scripturæ textus, ex quibus certo colligi poteſt, ſeptem eſſe Sacramenta?*

R. Sequentes communiter aſſignantur.

I.

Pro Baptiſmo.

Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. Joan. 3. v. 5.

Data

Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra: euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Matth. 28. v. 18.

II.

Pro Confirmatione.

His auditis baptizati ſunt in nomine JEſu. Et cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus, & loquebantur linguis, & prophetabant. Act. 19. v. 5.

Tunc imponebant ſuper illos manus, & accipiebant Spiritum ſanctum. Act. 2. v. 14.

III.

Pro Euchariſtia.

Cœnantibus autem eis, accepit JEſus Panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: accipite & comedite: Hoc eſt Corpus meum.

Et accipiens Calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes.

Hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Matth. 26. v. 26.

Ego ſum Panis vivus, qui de Cœlo deſcendi. Si quis manducaverit ex hoc Pane, vivet in æternum: & Panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita. Joann. 6. v. 51.

IV.

IV.

Pro Pœnitentia.

Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Joann. 20. v. 22.

Quæcunque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo; & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo. Matth. 18. v. 18.

V.

Pro Extrema Unctione.

Ungebant Oleo multos ægros, & ſanabant. Marc. 6. v. 13.

Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum Oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, remittentur ei. Jac. 5. v. 14.

VI.

Pro Ordine.

Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Joann. 20. v. 21.

Admoneo te, ut reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum. 2. Tim. 1. v. 6.

Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis manus, dimiſerunt illos. Act. 13. v. 3.

Conſtituas per civitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. Tit. 1. v. 5.

VII.

VII.
Pro Matrimonio.

Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.

Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet, Matth. 19. v. 9.

Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia. Epheſ. 5. v. 32.

Illa omnia eſſe Sacramenta, evidentius patebit, dum de quolibet contra Hæreticos erit ſermo.

Q. *Quare Sacramenta ſunt ſeptem, & non plura?*

R. Ratio, ſeu potius congruentia, cur ſeptem fuerint inſtituta, petitur ex proportione & comparatione vitæ ſpiritualis cum corporali.

Homo concipi poteſt dupliciter, vel in *ordine ad ſe,* vel in *ordine ad Rempublicam,* cujus eſt membrum. Si in *ordine ad ſe,* indiget 1. generatione, per quam incipit eſſe, 2. augmentatione ſeu roboratione, 3. nutritione, 4. reſtauratione ſeu medicina, qua vires in infirmitate amiſſæ recuperantur, 5. indiget remedio contra reliquias morbi ad refocillationem virium debilitatarum; & iſta pertinent ad utilitatem privatam. Si autem conſideretur, ut eſt *membrum Reipublicæ,* Reſpublica duo requirit: 1. magiſtratus, quorum im-

imperio & auctoritate populi regantur, 2. legitimam ſobolis propagationem, qua genus humanum & Reſpublica conſervetur.

Q. *Quomodo ſeptem Sacramenta hæc omnia præſtant?*

R. Singula Sacramenta unum horum efficiunt.

1. Per *Baptiſmum* ſpiritualiter renaſcimur.

2. Per *Confirmationem* augemur in gratia, roburque accipimus pro fide tuenda contra hoſtes Eccleſiæ Chriſti.

3. Per *Euchariſtiam*, in qua manducamus Corpus Domini, & bibimus Sanguinem ejus, ſpirituali hoc cibo nutrimur.

4. Per *Pœnitentiam* a peccatorum ægritudine ſpiritualiter ſanamur.

5. Per *extremam Unctionem* ſpiritualiter etiam a reliquiis peccatorum purgamur, & corporaliter etiam, prout expedit animæ noſtræ, ſanamur.

6. Per *Ordinem* populus Chriſtianus gubernatur, & miniſtri Eccleſiæ digni & habiles redduntur ad functiones Eccleſiaſticas obeundas.

7. Per *Matrimonium* Eccleſia corporaliter augetur: ſanctificantur enim conjugati, & ad prolem ſuſcipiendam, & religioſe educandam idonei redduntur.

Q. *Iſta Sacramenta ſuntne omnia ſingulis neceſſaria eodem modo?*

R. Notandum, quod dupliciter aliquid poſſit eſſe neceſſarium reſpectu finis. Uno mo-

modo, ſine quo non poteſt haberi finis, ſicut cibus eſt neceſſarius vitæ humanæ: & hoc eſt *ſimpliciter* neceſſarium ad finem.

Primo modo neceſſitatis neceſſaria ſunt duo Sacramenta, videlicet Baptiſmus & Pœnitentia. Baptiſmus ſimpliciter & abſolute neceſſarius eſt reſpectu cujuscunque perſonæ, cum ad Peccatum originale delendum inſtitutus ſit, ſine quo nemo naſcitur. Pœnitentia vero, cum in ordine tantum ad actualia peccata inſtituta ſit, iis tantummodo eſt neceſſaria, qui poſt ſuſceptum Baptiſmum in aliquod mortale peccatum lapſi fuerint. Iſta duo igitur Sacramenta neceſſaria ſunt *neceſſitate medii*, vel in re, vel in voto.

Ordo & Matrimonium ſunt etiam toti Eccleſiæ communitati *ſimpliciter neceſſaria*, vage tamen, non determinando perſonas. Neceſſarium enim eſt, ut in Eccleſia ſint miniſtri, qui Sacramenta conficiant & adminiſtrent. Item neceſſaria eſt humani generis Propagatio, ſine qua Eccleſia diu ſubſiſtere nequit: ergo *Sacramenta* Ordinis & Matrimonii ſunt *ſimpliciter neceſſaria*, ita, ut aliqui ex tota communitate Sacramenta illa ſummere debeant, licet nullus in particulari teneatur.

Alia Sacramenta ſunt tantum neceſſaria neceſſitate Præcepti, ut determinavit Concilium Florentinum in decreto unionis.

Q. *Si Baptiſmus neceſſarius eſt neceſſitate medii, nonne Euchariſtia ita erit neceſſaria,*

cum eodem modo de utroque Sacramento loquatur Chriſtus?

R. Verum quidem eſt, Chriſtum dixiſſe: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis*: ſicut dixit: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum Cœlorum.* Sed verba illa Chriſti intelligenda ſunt de manducatione *ſpirituali*, & non de ſola *Sacramentali & reali.* Sine Euchariſtia per ſolum Baptiſmum peccati originalis remiſſionem & gratiam ſanctificantem conſequi poſſumus, *Deique filii & hæredes fieri*, & nullum eſt aliud medium a Chriſto inſtitutum: quam ob rem non eſt Euchariſtia *æquo jure* neceſſaria.

Nec refert dicere, quod, ſicut cibus corporalis eſt ſimpliciter neceſſarius ad vitam corporalem, ita cibus ſpiritualis ad vitam ſpiritualem: quia Euchariſtia non comparatur cibo materiali quoad neceſſitatem vitæ ſimpliciter, quæ habetur per Baptiſmum; ſed tantum quoad augmentum vitæ & ejus conſervationem: quæ vita non niſi per actionem malam voluntariam deperditur. Unde Cibus Euchariſticus non eſt ſimpliciter neceſſarius, ſicut cibus materialis ad vitam corporalem.

DE BAPTISMO.

Q. *Quid eſt Baptiſmus?*

R. Baptiſmus nomen græcum eſt, quod

quod *lavare* ſignificat; bene deſcribitur a Scoto: *Sacramentum Ablutionis animæ a peccato, conſiſtens in ablutione hominis aliqualiter conſentientis, facta in aqua ab alio abluente, cum certis verbis debita cum intentione prolatis.* Dicitur Sacramentum conſiſtens *in Ablutione*, ad diſtinctionem aliorum Sacramentorum in aliis actionibus conſiſtentium. *Hominis aliqualiter conſentientis*; nam, ſi invitus ablueretur, eſſet invalidus Baptiſmus. Debet ergo conſentire vel per ſe, ſi eſt adultus, vel per alios, ut parvuli. *Ab alio facta*, quia, ſi ſeipſum ablueret, non valeret, *In aqua*: quia non valet in alio liquore. *Cum certis verbis cum debita intentione prolatis*: quia, ſi per jocum, vel ex prava intentione proferrentur, non fieret Sacramentum. *Ablutio animæ a Peccato*, ut melius ſignificetur ejus effectus proprius; nam alia Sacramenta non ſic abluunt animam; nequidem Pœnitentia, quæ ſignificat receſſum animæ a peccato potius quam ablutionem propriam.

Brevius in Catechiſmo Romano Baptiſmus dicitur: *Sacramentum regenerationis per aquam in verbo.*

Q. *Eſtne Baptiſmus omnibus Hominibus ad ſalutem neceſſarius?*

R. De Fide eſt, Baptiſmum neceſſarium eſſe omnibus cujuscunque ſtatus, conditionis & ſexus, quidquid dixerint olim plurimi Hæretici, & adhuc hodiedum *Anabaptiſtæ*,

volentes, Baptiſmum nihil prodeſſe parvulis uſu rationis carentibus.

Quod ergo Baptiſmus *in re vel in voto* omnibus & ſingulis hominibus ſit abſolute neceſſarius, probatur primo ex S. Scriptura: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Joann. 3. v. 3. Item: *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit.* Matth. 28. Secundo ex Florentino in Decreto unionis: *Niſi ex aqua, & Spiritu ſancto renaſcimur, non poſſumus in regnum cœlorum introire*; & Tridentino ſeſſ. 7. can. 5. ubi habetur: *Si quis dixerit, Baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt, non neceſſarium ad ſalutem, Anathema ſit.*

Ex his clare deducitur, Baptiſmum omnibus & ſingulis neceſſarium eſſe ad ſalutem conſequendam, cum nullum excipiat nec Adultum, nec Infantem.

Q. *Qua ratione Parvuli Baptiſmo indigent?*

R. Quia peccatum originale contraxerunt: *omnes enim in Adam peccaverunt: naſcimur omnes filii iræ*: ergo abſolute neceſſarium eſt ipſis, ſicut adultis, remedium aliquod, quo tollatur illud peccatum, & quo renaſcantur ſpiritualiter; illud autem eſt Baptiſmus, qui *lavacrum regenerationis & renovationis* vocatur ab Apoſtolo, Tim. 3. & cujus neceſſitatem omnibus & ſingulis communem declarat Chriſtus, dicens: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt*

teſt introire in regnum Dei. Joann. 3. Præterea, Circumciſio conferebatur parvulis; ergo & Baptiſmus, qui multo dignior eſt Circumciſione, iisdem conferri poteſt, & debet, ut docet Innocentius III. in cap. *Majores* de Baptiſmo, dicens: *Cum Circumciſio tam adultis, quam parvulis ex præcepto Domini conferretur: ne Saptiſmus ... minoris videatur effectus tam adultis, quam parvulis eſt conferendus.*

Q, *Poteſtne probari ex S. Scriptura, Apoſtolos baptizaſſe aliquos pueros?*

R. Certe, colligi poteſt ex pluribus locis, & primo, Actor. 16. habetur: *Cum autem baptizata eſſet* Lydia, *& domus ejus tota.* Secundo, de cuſtode carceris, in quo recluſus fuerat Paulus, ibidem dicitur v. 33. *Baptizatus eſt ipſe, & omnis domus ejus continuo.* Tertio, 1. Cor. 1. v. 16. Paulus ait: *Baptizavi autem & Stephani Domum.*

Ex his locis facile infertur, plures Parvulos fuiſſe rite ac valide ab Apoſtolis baptizatos: non enim credibile eſt, in iſtis familiis *univerſim baptizatis* defuiſſe *parvulos*; ac proinde nullus dubitare poteſt de validitate Baptiſmi parvulis collati. Hinc eſt, quod Chriſtus ait: *Sinite parvulos venire ad me, talium eſt enim regnum cælorum*: quod certe non dixiſſet, ſi non eſſent capaces Baptiſmi; quia ſine Baptiſmo nullus poteſt regnum illud conſequi.

Firmatur hæc veritas ex perpetua Traditione Eccleſiæ, quæ Pueris recenter natis Baptiſmum conferri jubet.

Q. *Si filii parentum fidelium ſancti naſcuntur, ut ait Apoſtolus, quid illis prodeſt Baptiſmus?*

R. Hæretici falſam ſuam opinionem fundant ſuper hunc textum Pauli 1. Corinth. 7. *Sanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem: alioquin filii veſtri immundi eſſent; nunc autem ſancti ſunt.*

At hæc auctoritas nullo modo eis favet, quia intelligenda eſt de aliqua ſanctificatione externa & legali, *in facie Eccleſiæ legitimantis Matrimonium*, quo fit, ut non ſpurii, ſed legitimi ſint, non vero de *ſanctificatione interna*, quæ fit per *gratiam*, cum ex eodem Apoſtolo, ut jam dictum eſt, *naſcamur omnes filii iræ*, & per Baptiſmum renaſcamur *filii Dilectionis.*

Similiter dum Apoſtolus ait: *Sanctificatus eſt vir infidelis per mulierem fidelem*, non eſt intelligendus de ſanctitate proprie dicta, ſed remota, quatenus mulier fidelis inducere poteſt virum, ut fidem amplectatur, pietatem ſectetur, viam ſalutis ingrediatur, exemplo ſuo a vitiis deſiſtat, & precibus ſuis ejus Converſionem a Deo promereri.

Idem dicendum de filiis: quod ſi mulier fidelis a viro infideli diſcederet; filii patris infidelitatem ſequerentur; at remanendo, docebit eos falſos Deos ſpernere, Deum agno-

gnoſcere, amare Chriſtianam Religionem, ad Eccleſiam accedere, atque ita *ſancti* ſunt, id eſt, *ſancti fient*, aut fieri poſſunt.

Q. *Si parvuli non ſint capaces fidei & Doctrinæ requiſitæ a Chriſto ante ſuſceptionem Baptiſmi, quomodo valide & licite eis confertur?*

R. Hæc eſt objectio *Anabaptiſtarum*, quam invincibilem exiſtimant. Dicunt enim, quod Chriſtus Apoſtolos ſuos docens de his, quæ poſt Aſcenſionem ſuam acturi erant, dixit: *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* Marc. 16. v. 16. Ex quo, *inquiunt*, ſequitur, Baptiſmum non poſſe conferri *niſi credentibus; infantes autem non credunt*, nec poſſunt *credere*, cum ſint rationis expertes, igitur non poſſunt valide baptizari.

Sed multum errant a veritate: quia Chriſtus loquitur de adultis, quos inſtrui volebat, de rebus Fidei, priusquam baptizarentur; & hoc patet ex verbis præcedentibus: *Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium omni creaturæ*; quæ intelligenda ſunt de ſolis adultis: alioquin Chriſtus præcepiſſet Apoſtolis, prædicare Evangelium *infantibus octo dierum*, quod eſt falſum: igitur hæc verba, quæ ſequuntur: *qui crediderit, & baptizatus fuerit &c.* intelligenda ſunt de illis *adultis*, quibus Apoſtoli debebant prædicare Evangelium, nullatenus de infantibus.

DE CONFIRMATIONE.

Q. *Quid eſt Confirmatio?*

R. Ex Scoto: Confirmatio, ſeu Sacramentum Confirmationis *eſt unctio hominis aliqualiter conſentientis, vel libero arbitrio nunquam uſi, facta in fronte in figura Crucis, cum Chriſmate ſanctificato; & hoc a miniſtro idoneo, ſimul cum intentione debita inungente, & verba certa proferente, ſignificans efficaciter ex inſtitutione divina unctioem animæ per gratiam roborantem ad confitendum cum conſtantia fidem Chriſti.* In 4. diſt. 4. q. 1.

Q. *Quotuplex eſt materia Confirmationis?*

R. Duplex, proxima ſcilicet & remota. *Materia proxima* eſt unctio facta in fronte in figura Crucis cum Chriſmate ſanctificato.

Materia remota eſt Chriſma compoſitum ex oleo olivæ & balſamo, ſanctificatum ſpecialiter ab Epiſcopo, vel ab alio, cui talis ſanctificatio committi poteſt.

Q. *Quænam eſt forma talis Sacramenti?*

R. Eſt hæc: Signo, *vel conſigno te ſigno Crucis, confirmo te Chriſmate ſalutis vel ſanctificationis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen.* Scot. ibid.

Q. *Eſtne Confirmatio verum Sacramentum?*

R. Negarunt multi ex antiquis Hæreticis, inter quos numerantur *Novatus* Eccleſiæ Romanæ Presbyter circa annum 255. *Arius* & *Donatus*: de cujus diſcipulis narratur, quod ampullam vitream ſacri Chriſmatis e ſe-

feneſtra projecerint, quæ cum divinitus illæſa ſervata fuiſſet, ex eo facto, Chriſma ſanctum eſſe dignoſcere potuerunt.

Tandem, ut cæteros omittam, Lutherus & Calvinus aſſeruere: *Confirmationem* eſſe Cæremoniam pure humanam, ab Eccleſiaſticis excogitatam, & a ſummis Pontificibus receptam.

Contra quos ſic procedere fas eſt, & demonſtrare ex S. Scriptura, Conciliis, Patribus & ratione; Confirmationem vere & proprie eſſe Sacramentum.

Primo in Actibus Apoſtolorum cap. 14. legitur: *Cum audiiſſent Apoſtoli, qui erant Jeroſolymis, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem. Qui, cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini JEſu; tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.*

Item Act. 6. habetur: quod, cum Saulus manus imponeret ſuper fideles baptizatos, illi accipiebant Spiritum ſanctum.

Secundo, Concilium Florentinum, & præcipue Tridentinum ſeſſ. 1. can. 1. id aperte docent: *Si quis dixerit, Confirmationem non eſſe verum & proprie dictum Sacramentum, Anathema ſit.*

Tertio, S. Dionyſius Apoſtolorum contemporaneus lib. 1. *de cœleſt. Hierarch. cap.* 4. S. Cyprianus, Tertullianus, Chryſoſtomus,

Auguſtinus, & alii, quos videre licet apud Auctores, communiter affirmant, Confirmationem eſſe novæ Legis Sacramentum.

Q. *Poteſtne ratione confirmari, Confirmationem eſſe Sacramentum?*

R. Certiſſime, & quidem tali ratione, qua convinci poſſent Hæretici, ſi vellent veritatem agnoſcere.

Ad Sacramentum tria requiruntur: ſcilicet promiſſio gratiæ, ſignum ſenſibile & præceptum, quo jubeatur tale ſignum miniſtrari: hæc autem ſunt in Confirmatione. Primo ſiquidem habetur promiſſio gratiæ, Act. 1. *accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus ſancti in vos.* Secundo, adeſt ſignum ſenſibile, manuum ſcilicet impoſitio: *imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Tertio, Chriſti præceptum aderat; alioquin Apoſtoli eo ritu non fuiſſent uſi ad conferendam gratiam, talis ſiquidem ritus non erat in eorum poteſtate, cum ſolius Chriſti ſit inſtituere cæremonias, quibus Spiritus ſanctus certo poſſit conferri. Igitur Confirmatio verum eſt Eccleſiæ Sacramentum.

R. *Hæc vox,* Confirmatio, *reperiturne in S. Scriptura? Et Apoſtoli uſine ſunt Chriſmate & ſigno Crucis, dum Sacramentum hoc adminiſtrabant?*

R. Hæc quæſtio tria continet, quæ expreſſe leguntur in Epiſt. 2. Pauli ad Cor. c. 1. his verbis: *Qui confirmat vos nobiſcum in*

Chri-

Chriſto, & qui unxit nos Deus; & ſignavit nos, & dedit pignus ſpiritus in cordibus noſtris.

In hoc textu habentur: *Confirmatio, unctio & ſignum Crucis*, quod format Epiſcopus in fronte confirmandorum, ut fidem facit Traditio omnium ſæculorum usque ad præſentem diem. Et omnia verba Pauli adducta perfecte deſignant, hanc fuiſſe praxin Eccleſiæ Catholicæ in adminiſtratione dicti Sacramenti; quam & obſervarunt Apoſtoli, quamvis *clare & expreſſe* non habeatur in Scriptura, ipſos *ſemper* uſos fuiſſe *unctione Chriſmatis*, a qua potuit Chriſtus diſpenſare in Principio Eccleſiæ; maxime, quia in Confirmatione ab Apoſtolis collata erant aliqua ſigna ſenſibilia, puta deſcenſus Spiritus ſancti ſuper confirmatos, & donum linguarum; ſed ceſſantibus ipſis miraculis miniſtri debuerunt hanc materiam & formam ſervare, quam ipſe illos docuerat. Unde fit, quod SS. Patres *Confirmationem* vocarint *Sacramentum Chriſmatis, Sacramentum Unguenti.*

DE RITIBUS HUJUS SACRAMENTI.

Q. *Quare confirmati in fronte unguntur?*

R. Ex Catechiſmo Romano, ſeu Concilio Tridentino, quia metus & verecundia maxime in fronte ſolent apparere, & quia in Confirmatione datur robur, quo dictæ affectiones tolluntur, maxime in fronte un-

unctio fieri debet ad ſignificandum, contra hoſtes fortiter dimicandum.

Q. *Cur imprimitur ſignum Crucis in fronte?*

R. Quia Crux eſt nota, & inſigne illud, quo Chriſti miles a cæteris debet diſtingui; ideo in illuſtriori corporis parte imprimi debet.

Q. *Cur in die Pentecoſtes præcipue confertur?*

R. Quia tunc Apoſtoli robore Spiritus ſancti confirmati ſunt, ex quo fideles, quanta ſint myſteria in hac ſacra unctione, intelligere poſſunt.

Q. *Quare Epiſcopus confirmatum manu leviter cædit in maxilla?*

R. Ut ſic meminerit, ſe tanquam fortem Athletam paratum eſſe oportere ad omnia adverſa, mortemque ipſam *invicto animo* pro Chriſti nomine perferendam.

Q. *Quare in fine datur Pax?*

R. Ut intelligat, ſe gratiæ cœleſtis plenitudinem & pacem, quæ exſuperat omnem ſenſum, conſecutum eſſe; pacemque per victoriam, & victoriam per prœlium obtineri.

Q. *Quis Finis & Effectus Confirmationis?*

R. Finis ejus eſt augmentum, & perfectio vitæ ſpiritualis; Effectus vero eſt plenitudo gratiæ, id eſt, confirmare, augere, & perficere gratiam baptiſmalem.

Hæc plenitudo gratiæ in Scriptura declaratur ex eo, quod evenit Apoſtolis in die Pen-

Pentecoſtes: qui enim antea timidi erant, adeo, ut etiam a mulierculis terrerentur, effecti ſunt fortiſſimi & robuſtiſſimi &c.

Q. *Quo tempore hoc Sacramentum a Chriſto fuit inſtitutum?*

R. Quidam cenſent, inſtitutum fuiſſe poſt Chriſti Reſurrectionem, cum Apoſtolis plenitudinem Epiſcopalis Poteſtatis contulit, dicens: *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos.*

Probabilius tamen eſt, quod in nocte Cœnæ fuerit inſtitutum; unde promanavit conſuetudo ſacrum Chriſma conficiendi in die Cœnæ Domini, quæ quidem in Eccleſia ſemper ſervata eſt, & adhuc ſervatur. Hanc ſententiam expreſſe tradidit Fabianus Papa, ſcribens ad Epiſcopos Orientis, Epiſt. 2. cap. 54. *In illa die Dominus JEſus, poſtquam cœnavit cum diſcipulis ſuis, & lavit eorum pedes, ſicut a ſanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobisque reliquerunt, Chriſma conficere docuit.* Quo in loco per *Chriſma* Sacramentum *Confirmationis* intelligitur, quod in *Chriſmate* datur, ſicut per *lavacrum* intelligitur *Baptiſmus*, qui per ablutionem datur.

Poteſtatem tamen Sacramentum hoc conferendi non dedit Apoſtolis, niſi poſt Reſurrectionem, cum dedit eis plenariam Poteſtatem Ordinis Sacerdotalis & Epiſcopalis, quando dixit: *accipite Spiritum ſanctum*, Joann. 20.

Q.

Q. *Nunquid dici poteſt, Confirmationem inſtitutam fuiſſe, cum Chriſtus pueris manum imponebat?*

R. S. Matthæus cap. 19. refert, quod *oblati ſunt Chriſto parvuli, ut manus eis imponeret, & oraret ... qui cum impoſuiſſet eis manus, abiit inde.*

Ex his quidam dixere: tunc *Confirmationis* Sacramentum fuiſſe inſtitutum; ſed aberrant, cum pueri illi necdum eſſent baptizati, ac proinde nec capaces Confirmationis, cum Baptiſmus ſit *janua* aliorum Sacramentorum.

Si quæratur, cur oblati ſint illi pueri, & cur eis manus impoſuerit?

R. Cum Calmeto: Moris fuiſſe creditur, ait hic eruditiſſimus Interpres in hunc locum, puellos ſanctis & illuſtribus viris ſiſtere, ut divina in illos beneficia e cœlo evocarentur, Jacobi exemplo, qui decumbens morti proximus, manus impoſuit cervicibus Ephraimi & Manaſſis, liberorum Joſephi, ſupremum bene illis precatus.

Certa perſuaſione credebatur contrectatio manuum JEſu Chriſti non niſi utiliſſima eſſe his pueris poſſe, ſive, ut divinis illi beneficiis cumularentur, ſive, ut immunes eſſent a morbis, quos ille ab adultis ejiciebat.

Noſtris adhuc temporibus videmus pueros deoſculari manus Sacerdotum, ab eiſque benedictionem petere etiam extra Eccleſiam, & orationibus eorum ſe commendare.

Pue-

Pueri igitur, ſi Chriſto oblati ſint, non alia de cauſa oblati ſunt, niſi ut manuum impoſitione eis benediceret, ac benedicendo divinam gratiam eis imploraret; oraretque pro eis, ut in viros ſapientes & ſanctos adoleſcerent.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

Q. *Quibus nominibus appellatur hoc Sacramentum?*

R. Cum tanta ſit hujus Sacramenti Dignitas & Excellentia, ut uno vocabulo explicari non valeat, SS. Patres pluribus nominibus illud expreſſerunt.

1. Dicitur *Euchariſtia.* Euchariſtia autem nomen græcum eſt, quod ſignificat bonam gratiam, & gratiarum actionem. Eſt autem Euchariſtia *bona gratia,* quia continet Chriſtum, qui eſt fons & auctor omnis gratiæ. Eſt etiam *gratiarum actio*; quia Chriſtus in inſtitutione hujus Sacramenti *gratias egit,* & quia in hoc Sacramento quotidie *gratiæ aguntur Deo* pro omnibus beneficiis &c.

2. *Sacrificium,* quia in ipſo Chriſtus Deo Patri offertur & immolatur.

3. *Synaxis*, id eſt, Communio, quia per Euchariſtiam participes ſumus Corporis & Sanguinis Chriſti.

4. Sacramentum *Pacis & Charitatis,* quia per ipſum homo copulatur Chriſto, & membris

bris ejus, nempe fidelibus, ut unum corpus fiat cum illis.

5. *Viaticum*, quia eſt Cibus ſpiritualis viatorum, & præſertim infirmorum. Quare ex veteri Eccleſiæ inſtituto cavetur, ut nemo fidelium ſine hoc Sacramento e vita decedat.

6. *Cœna*, quia a Chriſto in ultima Cœna inſtitutum eſt. Multis aliis titulis inſignitur, ſed modo dicta ſufficiant. Inveſtigare hic breviter oportet, quid illud ſit.

Q. *Quid eſt Sacramentum Euchariſtiæ?*

R. Euchariſtia eſt Sacramentum Corporis Chriſti & Sanguinis veraciter contenti ſub ſpeciebus panis & vini, poſt conſecrationem factam a Sacerdote ſub verbis certis, cum debita intentione prolatis, ex inſtitutione divina veraciter ſignificans Corpus Chriſti & Sanguinem ſub eis realiter contineri.

Q. *Quæ eſt materia Euchariſtiæ?*

R. Materia Euchariſtiæ ſunt panis & vinum, & colligitur ex ipſa Euchariſtiæ inſtitutione: *Accepit JEſus panem &c. Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens Calicem &c.* in quo erat vinum *de vite*, ut conſtat ex ſequentibus verbis: *non bibam amodo de hoc genimine vitis &c.* Matth. 16.

Confirmatur ex perpetua Eccleſiæ Traditione, cujus teſtes ſunt Patres univerſi, quos ſuperfluum eſſet recenſere. Unde, cum JEſus juſſerit nos facere, quod fecit, dicens:

cens: *hoc facite &c.* tenendum eſt, hujus Sacramenti Materiam eſſe Panem & Vinum.

Q. *Cur hoc Sacramentum ſub ſpeciebus panis & vini inſtitutum fuit?*

R. Nulla, ut arbitror, aſſignari poteſt ratio neceſſaria, quia potuit Chriſtus in quacunque alia materia, ſaltem manducabili & potabili inſtituere Euchariſtiam. Congruum fuit tamen, ut pane & vino uteretur, ut ſcilicet generationi ſpirituali correſponderet nutritio ſpiritualis, ſicut naturali generationi correſpondet nutritio naturalis & corporalis.

Baptiſmus eſt ſpiritualis generatio; debet itaque correſpondere ei ſpiritualis nutritio, quæ fit per hoc Sacramentum, quod conſtat ex Corpore & Sanguine Chriſti. Sicut enim congrua corporis alimenta ſunt *panis & vinum*, ſic congruum animæ alimentum ſunt *Corpus & Sanguis Chriſti* ſub ſpeciebus panis & vini.

Q. *Debetne Panis eſſe azymus aut fermentatus?*

R. Quamquam Græci ſentiant, panem azymum invalidum eſſe ad conſecrationem; tamen uterque eſt materia apta conſecrationis, & ita declaratum eſt in Concilio Florentino in decreto Unionis inter Græcos & Latinos; ubi præcipitur, ut unusquisque ſervet praxin ſuæ Eccleſiæ. Græci enim fermentato pane utuntur, Latini azymo, cum inter utrumque nulla ſit ſubſtantialis

differentia. Placet hic referre Decretum Patrum: *Definimus, in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici, Sacerdotesque in alterutro ipſius Domini Corpus conficere debere; unumquemque juxta Eccleſiæ ſuæ. ſive Orientalis, ſive Occidentalis conſuetudinem.*

Q. *Quo Pane uſus eſt Chriſtus?*

R. Cum Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum primo die azymorum, quo nihil fermenti Judæis habere licebat, & veniſſet non legem ſolvere, ſed adimplere; manifeſtum eſt, eum pane azymo uſum fuiſſe; & probatur contra Græcos ſequentibus Evangelii verbis: *Prima autem die azymorum acceſſerunt diſcipuli ad JEſum dicentes: ubi vis tibi paremus comedere Paſcha?* Matth. 26.

Et primo die azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli: quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Paſcha? Marci 14.

Venit dies azymorum, in qua neceſſe erat comedere Paſcha. Luc. 22.

Ex his patet, quod *primo die Azymorum* comedit Agnum Paſchalem, ſed eo ipſo die inſtituit Euchariſtiam poſt Cœnam legalem, die ſcilicet 14. *Lunæ Martii*, ergo azymo uſus eſt, & non fermentato, tunc Judæis prohibito: *In die primo non erit fermentatum in domibus veſtris per ſeptem dies.* Exod. 12.

Iſte

Iſte igitur primus dies vocatur primus azymorum: Item: *& edent carnes nocte illa, & azymos panes.* Ibid.

Q. *Quid opponunt Græci pro ſuſtinenda eorum opinione de pane fermentato?*

R. Opponunt illum textum S. Joannis, in quo habetur, Chriſtum inſtituiſſe Euchariſtiam *ante diem feſtum Paſchæ*, cap. 13. quo tempore adhuc utebantur Judæi pane fermentato.

Sed facile huic objectioni occurritur, ſi conſideretur, quod illud veſpere, in quo Chriſtus comedit Agnum Paſchalem, erat finis feriæ quintæ, quæ non erat dies feſtus Paſchæ, ſed erat principium feriæ ſextæ, quæ erat *primus dies Paſchæ* & feſti.

Hebræi ſiquidem incipiebant comedere azymos in veſpere Jovis præcedentis. Unde S. Joannes reſpiciendo ad illud veſpere, prout erat finis diei Jovis, dixit: *ante diem feſtum Paſchæ*: ſic enim conſideratur dies, ut eſt *naturalis*.

Alii vero Evangeliſtæ conſiderantes illud veſpere, non ut finem diei naturalis, ſed ut initium diei feſti, dixerunt: *primo die azymorum*: & ſic Joannes aliis non contradicit.

Quod autem Paſcha inciperet ad veſperam Jovis, habetur in Levitico cap. 23. *Menſe primo*, qui erat Martii apud Hebræos, *prima die menſis, ad veſperam Phaſe Domini eſt, & quinta decima die menſis hujus ſolemnitas azymorum Domini eſt.*

Similiter Eccleſiaſtico Ritu feſti dies a primis veſperis inchoantur, & tamen Solemnites diei naturali, qui ab ortu ſolis incipit, aſſignantur.

Q. *Eſtne Corpus Chriſti in Euchariſtia?*

R. De Fide eſt, verum Chriſti Corpus, & verum ejus Sanguinem realiter in Euchariſtiæ Sacramento contineri. Eſt contra *Berengarium, Zwinglianos* & *Calviniſtas*, aliosque Hæreticos, dicentes: Chriſtum non eſſe in hoc Sacramento, niſi figurative & ſymbolice.

Q. *Extatne Chriſtus in hoc Sacramento modo naturali?*

R. Talis fuit opinio Capharnaitarum, & quorundam Proteſtantium, qui nobis falſo imponunt nos credere, Corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia *modo naturali*, id eſt, cum omnibus ſuis carnalibus qualitatibus, extenſione locali, menſura, pondere, & prout erat in ara Crucis. At toto cœlo aberrant, quia nunquam fuit talis Eccleſiæ Catholicæ doctrina. Docet quidem Eccleſia, Chriſtum ibi exiſtere vere, realiter & ſubſtantialiter: attamen ſine ullis naturalibus qualitatibus, quibus gaudebat in vita ſua mortali, ſed modo *ſacramentali, ſupernaturali, ſpirituali, & ineffabili*, inſtar ſpirituum, qui nullum occupant locum: ſpirituali, *inquam*, quantum ad modum, reali vero, *quoad ſubſtantiam corporis* ſubſtantialiter præſentis; quia in hoc Sacramento non eſt pondus, extenſio localis,

lis, & naturalis exiſtentia quoad modum. Quod vero corpus ſit ſpiritualiter præſens in aliquo loco, & nihilominus ſit etiam realiter præſens in eodem, declarat S. Paulus, dicens: quod in die Judicii Beatorum corpora futura ſint ſpiritualia: *Surget corpus ſpirituale*, 1. Cor. 15. & tamen vere & realiter erunt præſentia. Eodem modo, etſi Corpus Chriſti ſpiritualiter præſens ſit in hoc Sacramento, non impedit, quo minus ibidem *realiter* exiſtat.

Q. *Quibus Argumentis probari poteſt, Corpus Chriſti vere & realiter eſſe in Euchariſtia modo explicato?*

R. Multis rationibus hæc veritas demonſtrari poteſt.

1. Ex Conciliiis, Nicæno, Epheſino, Lateranenſi ſub Innocentio II., Florentino ſub Eugenio IV., Avenionenſi, & præſertim Tridentino, in quo ſeſſ. 13. can. 1. habetur: *Si quis negaverit, in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento contineri vere & realiter ac ſubſtantialiter Corpus & Sanguinem unacum Anima & Divinitate Domini noſtri JEſu Chriſti, ac proinde totum Chriſtum: ſed dixerit, tantummodo eſſe in eo, ut in ſigno vel figura, aut virtute, Anathema ſit.*

2. Ex perpetua Eccleſiæ & omnium ſæculorum Traditione.

3. Ex Patribus, inter quos audiendi ſunt Theophilactus, qui hæc habet: Non dicit *Chriſtus: hoc eſt figura, ſed hoc eſt Corpus,*

 in

in cap. 26. Matth. Tertullianus : *acceptum panem, & diſtributum diſcipulis, Corpus ſuum illud effecit* : Hoc eſt Corpus meum, *dicendo*. Lib. 4. contra Marcionem. Chryſoſtomus : *Neque illi ſatis fuit hominem fieri, colaphis cædi & crucifigi ; verum & ſemetipſum nobis committit : & non fide tantum, verum &* ipſa re *ſuum efficit Corpus*. Hom. 83.

Omitto alios, quos citant plurimi Auctores per ordinem temporum.

Q. *Poteſtne hæc veritas colligi ex S. Scriptura ?*

R. Cum Hæretici parvi faciant Eccleſiæ Traditionem, ſicut & teſtimonia Patrum, velintque Chriſtianam Fidem in *ſolis ſacris Libris* fundatam eſſe, neceſſe eſt, ut ad eosdem libros recurramus ; ex quibus, ſi aperire oculos vellent, facile realem Præſentiam Chriſti in Euchariſtia agnoſcerent.

Hæc veritas demonſtrari poteſt triplici argumento, quod S. Scriptura nobis ſuppeditat.

Primum ex verbis Promiſſionis : *Panis*, inquit Chriſtus, *quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Joann. 6. Ex hoc loco Præſentia realis luculenter probatur.

Promittit Chriſtus, ſe daturum in ultima cœna, quod erat quadam die daturus & ſacrificaturus in ara Crucis ; ſed clarum eſt, Chriſtum pro noſtra ſalute verum ſuum proprium Corpus tradidiſſe : ergo pariter in ultima Cœna verum ſuum Corpus porrexit

pro

pro noſtra ſanctificatione. *Panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita*, quaſi diceret: quod oblaturus ſum pro Redemptione mundi, iſtud ipſum eſt, quod dabo vobis in ultima Cœna.

Argumentum hoc eſt invincibile; cum fateantur Proteſtantes: Chriſtum non *figuram* ſui Corporis, ſed *verum ſuum Corpus* ſacrificaſſe & immolaſſe in Cruce, ſic confiteri debent, *ſi ſincere* loqui velint, Chriſtum in Cœna non *figuram*, ſed *verum ſuum Corpus* nobis dediſſe, modo explicato.

Q. *Eſtne alius locus in Joannis Evangelio, quo probetur Realitas Corporis Chriſti in Euchariſtia?*

R. Maxime, dicente Chriſto: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Verba illa dubium excitarunt graviſſimum in animis Judæorum: *Litigabant Judæi ad invicem dicentes: quomodo poteſt hic nobis dare carnem ſuam ad manducandum?* At, ſi ſolum figuram ſui corporis dare diſcipulis ſtatuiſſet, procul dubio *ex Charitate*, errorem correxiſſet, ipſos admonendo: *non turbetur cor veſtrum, nec ſcandalizemini*: quod ego vobis dare volo, non eſt Corpus hoc, quod videtis, ſed figura hujus *Corporis*; & ſic per talem explicationem non ſolum murmur Capharnaitarum ſedaſſet, verum & *multos diſcipulorum ſuorum, qui abierunt retro*, retinuiſſet. At tantum abeſt, ut ſic dictum ſuum explicuerit, quin potius confirmavit, ſubjungens:

Caro mea vere eſt cibus: & quaſi interpoſito juramento dixit illis: *Amen, Amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: veram & realem manducationem carnis ſuæ his verbis imperans.

Q. *Quid ulterius obſervandum in Evangelio Joannis circa hoc punctum?*

R. Certe, eſt aliquid notatu digniſſimum, quo aperte Præſentia realis Corporis JEſu Chriſti probatur. Ibi Chriſtus panem, quem daturum ſe pro mundi vita tam amanter pollicetur, id eſt, *Carnem* ſuam *mannæ* opponit, quo, qui cibati ſunt in deſerto, mortui ſunt: qui autem hunc panem, id eſt, *Carnem Chriſti* manducaturus eſt, vivet in æternum. Hæc ſunt verba ejus in eodem cap. v. 49. & 50. *Patres veſtri manducaverunt manna in deſerto, & mortui ſunt. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum, & panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita.*

At, ſi Euchariſtia mera figura eſſet Corporis & Sanguinis Chriſti, falſum foret, quod eſſet excellentior manna miſſo a Deo de cœlo, & fruſtra ipſi anteponeretur quoad vim vivificam: nec diverſo modo de Pane Euchariſtico, & de manna loqueretur, cum etiam figura fuerit Corporis Chriſti, quod tamen veteres juſti Iſraelitæ ea fide percipiebant, quemadmodum ſe percipere Calviniſtæ gloriantur.

Con-

Concludendum igitur eſt; Euchariſtiam non eſſe figuram Corporis Chriſti ſicut *manna*, ſed ipſum Corpus Chriſti, alioquin non eſſet nobilior & perfectior manna, cum non poſſit eſſe perfectior, niſi actu contineat, quod ipſum manna ſignificabat.

Q. *Adimplevitne Chriſtus, quod promiſit, dicens: Panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita?*

R. Certiſſime, & habetur in Matthæo, Marco & Luca, referentibus hujus Sacramenti inſtitutionem: dicunt enim præfati Evangeliſtæ; quod in ea nocte, in qua nempe tradebatur, JEſus Chriſtus acceperit panem, benedixerit ac fregerit, dederitque diſcipulis ſuis, dicens: *accipite & comedite: hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Et accipiens Calicem, gratias egerit, & dederit illis, dicens: *Hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

Q. *Verba illa*, comedite, bibite; *ſuntne intelligenda de manducatione reali, ac figurativa, ſeu ſpirituali?*

R. Verba illa in ſenſu proprio & naturali accipienda ſunt, & conſequenter de *manducatione reali* intelligenda, quod ſic probatur: JEſus Chriſtus dabat Apoſtolis, quod Patri æterno offerebat pro ipſis, vel erat, ut *Proteſtantes volunt,* oblaturus in arbore Crucis; at illud non erat figura ſui Corporis, ſed verum proprium ſuum Corpus; ergo

juxta promiſſum JEſu Chriſti concludendum eſt, dediſſe diſcipulis non figuram, ſed verum ſuum Corpus, cum dixit: *accipite, & comedite: hoc eſt Corpus meum &c.*

Certe, verbis magis aptis, magisque perſpicuis uti non poterat ad ſignificandum, ſe veri, propriique Corporis ſui ſubſtantiam tradere.

Q. *Quid opponunt Hæretici contra realem Chriſti Præſentiam in Euchariſtia?*

R. Paucis expediam.

1. Allegant, Chriſtum monuiſſe; verba illa: *Hoc eſt Corpus meum*, intelligenda eſſe ſpiritualiter: dixit enim: *Spiritus eſt, qui vivificat, caro non prodeſt quidquam: verba, quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt.* Joann. 6. Inde inferunt, Chriſtum non eſſe realiter in Euchariſtia, ſed ſpiritualiter tantum, nec ore corporis manducari, ſed cordis.

2. Illud Apoſtoli: *Patres noſtri eandem eſcam ſpiritualem manducaverunt, & eundem potum ſpiritualem biberunt*, 1. Cor. 11. ſed ſola fide illi manducaverunt, & in figura, ergo & nos &c.

3. *S quis vobis dixerit*: *ecce hic eſt Chriſtus aut Illuc, nolite credere.* Matth. 4. Ergo non eſt credendum iis, qui dicunt eſſe in Sacramento.

4. Chriſtus poſtquam Calicem porrexit, dixit: *non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Lucæ 22. Ergo vinum erat in calice, & non Sanguis.

5. Se-

5. Sexies ad minimum poſt Conſecrationem vocatur *panis*, 1. Cor. 11. & alibi: ergo non eſt Corpus Chriſti.

6. Adducunt, particulam *eſt* in Scriptura ſummi pro *ſignificat*: ut *ſeptem ſpicæ ſunt ſeptem anni.* Gen. 41. *Semen eſt verbum Dei*, Luc. 3. id eſt, *ſignificat.*

7. Verba Chriſti Euchariſtiam inſtituentis: *Hcc facite in meam commemorationem*, Luc. 18. ergo Chriſtus non eſt realiter præſens, cum memoria ſit rerum abſentium & præteritarum.

8. Multos SS. Patres citant, qui Euchariſtiam vocant *ſignum*, *figuram*, *ſymbolum*, &c.

Q. *Quid iſtis objectionibus reſpondendum?*

R. Ad primum dicendum: verba Chriſti: *Caro non prodeſt quidquam*, intelligenda eſſe de carne materialiter ſumpta, quæ dentibus teritur, & in minutiſſimas partes ſcinditur, prout accipiebant Capharnaitæ, credentes, Chriſtum velle dare carnem ſuám *diviſam in partes*, prout communiter comeduntur animalia. Quorum errorem ut corrigeret, ſubjunxit: *verba, quæ ego loquor, ſpiritus & vita ſunt*, id eſt, ſpiritualiter intelligenda ſunt, quaſi diceret: nolo putetis, carnem meam viſibiliter ſcindendam & manducandam eſſe, ſed ſpirituali & *ſacramentali modo*, videlicet ſub ſpeciebus panis & vini.

Caro non prodeſt quidquam: Caro nude ſumpta, a Diviuitate ſejuncta neque ſancti-

ta-

tatem, neque vitam largiri poteſt; at Divinitas cum humanitate conjuncta ſalutem, æternamque vitam affert.

Si enim abſolute caro non prodeſſet quidquam, fruſtra Verbum Caro factum eſſet; fruſtra Caro Chriſti paſſa, crucifixa, & mortua eſſet, quod abſit.

Ad *ſecundum*: Apoſtolus vult eandem eſcam eſſe ex parte rei manducatæ, non autem ex parte modi manducandi. *Manna*, quod comederunt Hebræi, Chriſtum JEſum ſignificabat; & illud fide tantum & in figura manducaverunt Hebræi in deſerto; nos vero idem manducamus per Fidem & realiter.

Ad *tertium*: Matthæus loquitur de Pſeudo-Chriſtis, ſeu de perverſis quibusdam hominibus, qui Chriſti nomen impie ſibi uſurpabant, non vero loquitur de Chriſto in Euchariſtia.

Ad *quartum*: Chriſtus duabus vicibus calicem accepit. Primo in cœna communi; & pro tunc dixit: *non bibam amodo de genimine vitis*. Secundo accepit Calicem, quem conſecravit: Quod ſi in iſto ultimo Calice non dediſſet Sanguinem, ſed *vinum purum*, ut volunt Calviniſtæ, Chriſtus *verum non dixiſſet*; quod aſſerere blasphemia eſt; cum ſuperius Chriſtus proteſtatus eſſet, ſe non amplius bibiturum vinum. Neceſſario igitur concludendum eſt: JEſum Chriſtum in illo calice realiter ſuum proprium Sanguinem

nem dediſſe. Et hæc probatio nullam certo certius admittit inſtantiam.

Ad *quintum*: Nihil obſtat, quod Euchariſtia vocetur *Panis*; quia Scriptura ſæpe appellat aliquid nomine illius, ex quo factum eſt. Sic homo vocatur pulvis, terra, quia ex terra factus eſt.

Deinde Corpus Chriſti dicitur Panis, quia *Panis* nomine juxta phraſin hebraicam intelligitur generatim omnis cibus, ſeu omne id, quod nos ſuſtentat & nutrit, non ſolum quoad corpus, ſed etiam quoad animam Unde aperte dicit Salvator: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt* &c.

Dicitur etiam Panis propter ejus accidentia, quæ remanent poſt Conſecrationem.

Ad *ſextum* dicendum: quod, etſi verbum *Eſt* aliquando ſummatur pro *ſignificat*, in lingua Hebraica; non tamen ſemper ſic uſurpari poteſt: ut quando dicitur: *Verbum caro factum eſt. Hic eſt Filius meus dilectus. Tu es Chriſtus Filius Dei vivi.*

Nunquid foret Hæreticus, qui diceret: Filius Mariæ repræſentat, ſeu ſignificat Filium Dei. Verbum ſignificat aliquid, quod caro factum ſit; Tu repræſentas Chriſtum Filium Dei &c.

Si autem quæratur, quandonam particula *Eſt* ſummatur pro *ſignificat*?

Reſpondendum: tunc ſolum ſic uſurpari, quando referuntur, & explicantur viſiones, parabolæ, figuræ, ſimilitudines. Parabo-

bolæ enim dignoſcuntur per applicationem in antecedentibus vel ſubſequentibus verbis: nulla autem ſunt verba antecedentia vel ſubſequentia, quæ indicent Chriſtum loqui parabolice, quando dixit: *Hoc eſt Corpus meum.* Sed, quando in uno diſcurſu abſoluto dicitur: *Tu es Chriſtus: Hoc eſt Corpus,* tunc vocula *Eſt* accipitur per *eſſe.* Et ſic argumentum nihil concludit.

Ad *ſeptimum* dicendum: quod ſi Chriſtus dixerit: *Hoc facite in meam commemorationem,* Luc. 22. hoc non debet intelligi, quaſi Euchariſtia ſit memoria Chriſti abſentis; ſed quia eſt *repititio Sacrificii incruenti,* quod fecit Chriſtus. Nos ſiquidem offerimus in Miſſa Corpus & Sanguinem Chriſti paſſi, ſive in commemorationem Dominicæ Paſſionis, quæ non eſt præſens.

Ad *octavum* dicendum: illa epitheta afficere ſpecies ſacramentales, ſeu Euchariſtiam, quatenus ſpectatur ſecundum externam duntaxat ſui partem, quæ oculis corporis obſervatur; ſic *figura* eſt *ſignum* & *myſterium*, eſt Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti: ſecundum vero rem in eo latentem, *veritas eſt Corporis & Sanguinis Chriſti.*

Q. Si Chriſtus dixit: *Semper pauperes habetis vobiscum; me autem non ſemper habebitis.* Matth. 26. Item: *relinquo mundum, & vado ad Patrem,* Joann. 16. nonne bene infertur, ergo non eſt in Euchariſtia?

R.

R. Chriſtus etiam dixit: *Ecce ego vobiſcum ſum usque ad conſummationem ſæculi.* Matth. ult. Ergo pariter bene infertur: Chriſtus eſt in Euchariſtia.

Ad illud: *relinquo mundum*, loquitur Chriſtus de *præſentia corporali viſibili*, hoc eſt, quod deinceps in mundo futurus non ſit eo modo, quo erat, dum familiariter cum diſcipulis verſabatur; at, non negat ſe inviſibili & ineffabili modo ſemper in mundo manſurum: imo eosdem de ſuo diſceſſu conſolatur his verbis amantiſſimis: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus usque ad conſummationem ſæculi.*

Q. *Remanetque in Euchariſtia ſubſtantia panis & vini?*

R. Hoc dicunt *Lutherus & diſcipuli ejus*, qui admittunt quidem, Corpus & Sanguinem Chriſti realiter contineri in Euchariſtia, ſed cum ſubſtantia panis & vini, ita, ut æqualiter ſint in Euchariſtia panis & vinum, ac Corpus & Sanguis Chriſti.

Nos vero dicimus cum Eccleſia Catholica, totam ſubſtantiam panis & vini converti in ſubſtantiam Corporis & Sanguinis Chriſti, ita, ut nihil remaneat de pane & vino, præter ſpecies & accidentia, ſcilicet quantitatem, colorem, figuram, ſaporem, odorem &c.

Hoc definitum eſt pluribus in Conciliis, præſertim Tridentino, his verbis: *Si quis dixerit, in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramen-*

to

to remanere ſubſtantiam panis & vini *unacum Corpore & Sanguine Domini noſtri JEſu Chriſti, negaveritque mirabilem illam & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ vini in Sanguinem, manentibus duntaxat ſpeciebus panis & vini; quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſſime Tranſſubſtantiationem appellat, Anathema ſit.*

Hoc dogma Catholicum confirmant SS. Patres, & probatur ex ipſa Sacramenti inſtitutione. Chriſtus, dixit: *Hoc eſt Corpus meum;* ergo non remanet ſubſtantia panis, alias non vere diceretur: *Hoc eſt Corpus meum*; falſum enim eſt, panem eſſe Corpus Chriſti; ſed potius dicendum foret: *Hic eſt Corpus meum.*

Verum quidem eſt, pronomen *Hoc* demonſtrare poſſe tam rem contentam, quam continentem, ſi ea ſit vel ex natura ſua, vel ex uſu hominum inſtituta ad continendum; ſicut demonſtrato vini dolio vere dicitur: *hoc eſt vinum*: non tamen, quando res eſt ad alteram continentem inſtituta: unde, ſi ſub pane conderetur aurum, non recte diceretur, demonſtrato pane: *hoc eſt aurum.*

Deinde Chriſtus ait: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt.* Joann. 6. Ut autem verba hæc in naturali eorum ſenſu vera ſint, neceſſarium eſt, ut panis in Chriſti carnem mutatus ſit: ergo nihil de pane præter accidentia remanet.

Ve-

Vetus & novum Teſtamentum ſimiles mutationes referunt: Moyſes aquam in ſanguinem, & JEſus Chriſtus aquam in vinum convertit. Cur igitur non poterat idem præſtare, panem ſcilicet in Corpus ſuum transſubſtantiando, dum dixit: *Hoc eſt Corpus meum?*

Altera ratio convincens, non extare in Euchariſtia *ſubſtantiam panis*, habetur in S. Luca cap. 22. v. 16.

Dico vobis: quia ex hoc non manducabo illud &c. Et verſ. 19. accepto pane dixit: *Hoc eſt Corpus meum.* Conveniunt ſiquidem omnes, Chriſtum Dominum prius manducaſſe panem hunc jam converſum in Corpus ſuum, & poſtea ſuis Apoſtolis diſtribuiſſe, dicendo: *accipite & comedite.* Concludendum igitur eſt, nihil panis in Euchariſtia remanſiſſe; alias quomodo verificari poſſet, quod pa lo ante in cœna legali Paſchæ dixerat, ſe amplius non commeſturum?

Q. *Si Euchariſtia poteſt hominem nutrire, ſi poteſt corrumpi & vermes generare, nonne ſignum eſt remanere ſubſtantiam Panis?*

R. Certum eſt, quod poſſit quis Pane Euchariſtico alimentari & ſuſtentari, quia eo ipſo, quo corrumperentur ſpecies panis aut rediret ſubſtantia ejus, aut Deus aliam ſubſtitueret quæ hunc effectum produceret.

Item, ſi diutius Euchariſtia ſervetur, poſſunt ſpecies corrumpi, quia Deus illas conſervare non decrevit, niſi in quantum ſubſi-

ſterent, ſi adeſſet ſubſtantia panis. Pariter ex ipſis accidentibus vermes poſſunt generari, ſupplente Deo effectum ſubſtantiæ. Poſſunt etiam ſpecies a muribus corrodi, & ab animalibus brutis conſummi, manente intacto & illæſo Corpore Chriſti. Poſſunt inſuper ſpecies comburi, ſed tunc aut Deus reproduceret ſubſtantiam panis, aut aliam: quia ignis non producit ignem, niſi in ſubſtantia.

De Effectibus Euchariſtiæ.

Q. *Qui ſunt fructus ſive effectus ſanctiſſimi hujus Sacramenti?*

R. Sunt illi prope infiniti & longe præſtantiſſimi?

Primus eſt, quod per S. Euchariſtiam intime conjungamur Chriſto, ut ipſe indicat apud Joannem: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo.* Joann. 6.

Secundus: Vi hujus Sacramenti quotidianas animi ſordes facile eluimus, vulneribusque inflictis medemur.

Unde Sacerdos populum communicaturus, manu prætendens ſacram hoſtiam, verba S. Joannis Baptiſtæ dicere conſuevit: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi &c.*

Tertius: Valet Sacramentum hoc ad coercendos animi motus & perturbationes. *Mihi crede,* inquit S. Cyrillus lib. 4. in Joann. cap.

cap. 7. *Non mortem ſolum, verum etiam morbos omnes devellit. Sedat enim, cum in nobis maneat Chriſtus, ſævientem membrorum noſtrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit.* Unde Joannes Caſſianus Collatione 22. docet: Dominici Corporis virtutem valere magnopere *ad cavendas corporis pollutiones*, aliasque dæmonum illuſiones.

Quartus: Præſervat a lapſu in graviora peccata. Hanc utilitatem tradit S. Bernardus: *Duo,* inquit, *illud Sacramentum operatur in nobis; ut videlicet & ſenſum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Si quis veſtrum non tam ſæpe modo, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum hujusmodi; gratias agat* Corpori & Sanguini Domini, *quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.* Serm. in Cœna Dom.

Quintus: Valet ad expugnandas omnes tentationes dæmonis & carnis: *Paraſti,* inquit Pſalmiſta, *in conſpectu meo menſam, adverſus eos qui tribulant me.* Pſal. 22.

Sextus: Majorem apud Deum gratiam conciliat. Nec mirum id eſt, cum Euchariſtia a gratia nomenclaturam acceperit.

Septimus: Vehementer accendit ad amorem Dei, & ad ardua quæque pro Chriſto perferenda. Qua de cauſa, cum olim a Tyrannis fideles ad tormenta & mortem propter Chriſtiani nominis Confeſſionem vul-

go raperentur; ne illi forte dolorum acerbitate victi in ſalutari certamine ſuccumberent, vetus in Eccleſia Catholica mos fuit, ut iis Dominici Corporis & Sanguinis Sacramenta præberentur.

Octavus: Magnam affert voluptatem & conſolationem ſpiritualem pie communicantibus. Unde Eccleſia canit: *O quam ſuavis eſt Domine Spiritus tuus! qui, ut dulcedinem tuam in filios demonſtrares, pane ſuaviſſimo de cœlo præſtito eſurientes reples bonis &c.*

Nonus: Dat nobis S. Communio pignus futuræ gloriæ, quemadmodum cantat Eccleſia: *O ſacrum Convivium, in quo Chriſtus ſummitur &c. & futuræ gloriæ nobis pignus datur.* Dixit Chriſtus JEſus: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: Et, qui manducat meam carnem, habet vitam æternam.* Joann. 6. Hinc mirabiliter fulcitur ſpes noſtra, quæ tantis arrhis & pignore lætatur.

Decimus: Sanitatem etiam corporalem confert. Mulier Evangelica, quæ duodecim annis ſanguinis fluxum paſſa fuerat, ſolo veſtis Chriſti contactu curata eſt. Corpus Eliſæi exanime talem habuit virtutem, ut ſolo contactu alterius defuncti corpus ſuſcitaverit. Quidni igitur Chriſtus Dominus, qui vitæ & mortis habet imperium, corporis & animæ ſanitatem digne communicantibus non conferat?

Un-

Undecimus: Sacramentum hoc, quia in eo verum mundi lumen præſens eſt, illuminat mentem ſuſcipientis, omneſque ab eo tenebras depellit. Hinc Myſterium fidei dicitur, quæ eſt animæ lumen.

Duodecimus: Eſt Viaticum noſtræ peregrinationis, ut ad patriam noſtram cœleſtem pertingamus. Idcirco fideles tunc præcipue S. Euchariſtia reficiendi ſunt, cum ad mortem ſe diſponunt, ut virtute illius roborati ad cœlum aſcendant.

Quare in Concilio Nicæno jam olim mandatum eſt, ut nemini morti proximo hoc viaticum negetur. *Quod ſi quis*, pura conſcientia, *ſuſceperit, ſpiritum efflaturus ab Angelis illius animam ſatellitum more ſtipantibus, propter aſſumptum illud Sacramentum hinc recta in cœlum adducitur*. S. Chryſoſtom. lib. 6. de Sacerd.

DE INSTITUTIONE FESTI CORPORIS CHRISTI.

Q. *A quo, & quibus de cauſis Solemnitas Corporis Chriſti inſtituta eſt?*

R. Hæc ſolemnitas inſtituta fuit ab *Urbano IV.* circa annum 1264. Qua occaſione, dicemus poſtea. Tria autem afferuntur hujus inſtitutionis motiva.

Primo, in memoriam beneficii a Chriſto Domino & Salvatore noſtro in Chriſtianos collati, per hujus admirabilis Sacramenti inſti-

ſtitutionem, & ad publicam grati animi ſignificationem, ob tam pretioſum, tam ſuave, tam delectabile divini in nos amoris pignus.

Secundo, ad confundendam Hæreticorum perfidiam & inſaniam, qui tanti Myſterii veritatem impugnare auſi ſunt, vel etiamnum audent.

Tertio, ad ſupplendum & reſarciendum publica privataque devotione, quidquid toto anni decurſu in Miſſarum Solemniis, aut alias ex negligentia vel fragilitate humana minus plene ad tanti Sacramenti venerationem geſtum eſt.

Hæ rationes exponuntur in Clementina: *Si Dominum*, Tit. de Reliq. & Vener. SS.

Q. *Ad quid inſervit inſtitutio Feſti hujus particularis, ſi in die Cœnæ ab Eccleſia celebretur?*

R. Reſpondet S. Thomas: Etſi in die Cœnæ, quando Sacramentum Euchariſtiæ noſcitur inſtitutum, inter Miſſarum ſolemnia de inſtitutione ipſius ſpecialis mentio habeatur; totum tamen reſiduum ejuſdem diei Officium ad Chriſti Paſſionem pertinet, circa cujus venerationem Eccleſia *illo tempore* occupatur. Unde, ut integro celebritatis Officio, inſtitutionem tanti Sacramenti recoleret plebs fidelis, Romanus Pontifex *Urbanus IV.* hujus Sacramenti devotione affectus, pie ſtatuit præfatæ inſtitutionis memoriam prima *feria quinta* poſt Octavam Pen-

te-

tecoſtes a cunctis fidelibus celebrari; ut, qui per totum anni curriculum hoc Sacramento utimur ad ſalutem, ejus inſtitutionem illo tempore ſpecialiter recolamus, quo *Spiritus ſanctus corda Diſcipulorum edocuit*, ad plene cognoſcenda hujus Sacramenti Myſteria: nam & in eodem tempore cœpit hoc Sacramentum a fidelibus frequentari.

Q. *Qua occaſione hoc Feſtum ſolemniter celebrari juſſit Urbanus?*

R. Liquet id ex ipſa hiſtoriæ veritate.

Circa annum Domini 1230. floruit juxta *Leodium* in Monte Cornelio Virgo *Juliana*, quæ ad virtutis ac ſcientiæ divinæ culmen pertigit. Inter orandum in extaſin rapta, vidit lunam in ſuo ſplendore, ſed cum aliqua ſui orbicularis corporis fractione. In ſe reverſa mirabatur, neſciens, quid hoc ſignificaret: tandem divino didicit reſponſo, ſignificari Eccleſiam in luna, in ejus fractione defectum unius feſtivitatis, quam Deus volebat ad augmentum fidei inſtitui. Accepit vero cœlitus præceptum, ut hanc ſolemnitatem inchoaret, & mundo celebrandam annunciaret.

Sed humilis virgo indignam ſe tanto negotio reputans, inſtabat gemitibus apud Deum, ut alteri negotium committeret.

Tandem divinæ voluntati acquieſcens rem totam indicavit cuidam viro probo & ſancto *Joanni de Lauſenna*, S. Martini Leodii *Canonico*, rogans, ut tacito nomine cum

his ageret hac de re, qui clavem ſcientiæ in Eccleſia Dei tenent.

Expoſita fuere omnia *Jacobo de-Trecis*, Archidiacono Leodienſi, qui poſtea factus eſt Epiſcopus Verdunenſis, deinde Patriarcha Hieroſolymitanus, demum Pontifex Romanus, dictus *Urbanus IV.* Hic rem contulit cum Hugone Provinciali Ordinis Prædicatorum poſtea Cardinali, & Guidone Epiſcopo Cameracenſi, & cum aliis viris celeberrimis, qui negotium promoverunt, & ad Dei gloriam ceſſurum unanimiter cenſuerunt.

Poſtmodum idem fuit revelatum *Iſabellæ*, Reginæ Hoyenſi, quam ſanctitate celebrem in ſororem Monaſterii Montis Cornelii recipi curarat, & alteri virgini nomine *Evæ Recluſæ* ad S. Martinum Leodii.

Audiens *Juliana*, Deum, qui myſteria ſua abſcondit a ſapientibus, & revelat ea parvulis, etiam has, *Iſabellam* ſcilicet & *Evam* teſtes elegiſſe, exſultavit in ſpiritu, & tandem per *Joannem* domus ſuæ patrem ſeu directorem, officium componi fecit, quod incipit: *Animarum cibus*, quod a Leodienſibus Theologis probatum fuit, & tamdiu recitatum, donec ab Urbano officium S. Thomæ publicatum eſt.

Hac occaſione primum feſtum *Leodii* eſt celebratum, potiſſimum a *Collegio S. Martini*. Robertus tunc Epiſcopus Leodienſis in generali Synodo ſtatuerat, ſolemnitatem

Cor-

Corporis Chriſti per omnes Diœceſis Eccleſias celebrari, ſed morte præventus executionem non vidit.

Cum autem Urbanus ex Patriarcha Hieroſolymitano in Pontificem extra Cardinalium collegium aſſumptus eſſet, Feſtum, quod antea Leodii celebrabatur, univerſale fecit anno 1264., Pontificatus ſui quarto. Cum autem Juliana ſupremum diem obiiſſet, miſit ad Evam Recluſam diploma cum novo S. Thomæ officio, cujus exemplar hic exhibemus.

URBANUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei, dilectæ in Chriſto Filiæ, Evæ Recluſæ *S. Martini* Leodienſis, *ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.*

„ Scimus, o filia, quod magno deſiderio
„ deſideravit anima tua, ut ſolemne fe-
„ ſtum ſacratiſſimi Corporis Domini noſtri
„ JEſu Chriſti inſtitueretur in Eccleſia Dei,
„ a Chriſti fidelibus perpetuis temporibus
„ celebrandum.

„ Et ideo tibi ſignificamus ad gaudium,
„ quod nos ad *corroborationem Catholicæ Fidei* digne duximus & ſtatuimus, ut de tam
„ mirabili Sacramento, præter quotidianam
„ commemorationem, quam de ipſo Eccle-
„ ſia facit, *ſpecialior & ſolemnior memoria* ce-
„ lebretur, certum ad hoc deſignantes diem,

„ videlicet *feriam quintam* proximam poſt „ *octavam feſti Pentecoſtes* proxime ſequentem. „ Ut in ipſa feria quinta devotæ fidelium „ turmæ propter hoc ad Eccleſias affectuo- „ ſe concurrant, ſitque dies illa univerſis „ Chriſticolis nova feſtivitate jucunda, & „ ampla jucunditate feſtiva, prout in litte- „ ris noſtris Apoſtolicis, quas per univer- „ ſum orbem ſuper hoc direximus, plenius „ continetur.

„ Et ſcias, quod nos hujusmodi Feſtum „ cum omnibus fratribus noſtris, S. Roma- „ næ Eccleſiæ Cardinalibus, nec non cum „ omnibus Archiepiſcopis & Epiſcopis, cæ- „ terisque Eccleſiarum Prælatis tunc apud „ Apoſtolicam Sedem commorantibus, *ut* „ *hoc videntibus & audientibus de tanti feſti ce-* „ *lebritate ſalubre præberetur exemplum*, *di-* „ *ximus celebrandum.*

„ *Magnificet igitur anima tua Dominum*, „ *& exſultet ſpiritus tuus in Deo ſalutari tuo*: „ *quia viderunt oculi tui ſalutare tuum*, *quod* „ *paravimus ante faciem omnium populorum.* „ Lætare inſuper, quia omnipotens Deus „ tribuit tibi deſiderium cordis tui, & vo- „ luntate labiorum tuorum non fraudavit „ te cœleſtis gratiæ plenitudo.

„ Et quia quaternium, in quo totum ha- „ betur ipſius feſti Officium, tibi ſub Bulla „ noſtra per præſentium latorem deſtina- „ mus; volumus, & Apoſtolico ſcripto tibi „ mandamus, quatenus ſacrum officium cum

de-

„ devotione recipias, & ejus copiam perſo-
„ nis illam petentibus liberaliter exhibeas.
„ Et inſtes libenter devotis ſupplicatio-
„ nibus apud illum, qui memoriale tam ſa-
„ lutiferum de ſe ipſo reliquit in terris, ut
„ nobis tribuat ex alto gratiam commiſſam
„ noſtro regimini utiliter ad laudem & glo-
„ riam nominis ſui, & ſalubriter gubernan-
„ di.
„ Datum apud Urbem Veterem, ſexto
„ Idus Septembris, Pontificatus noſtri anno
„ quarto, Chriſti 1264.

Ex hoc diplomate conſtat, feſtum Corporis Chriſti primo incœptum fuiſſe *Leodii*, & inde per univerſum orbem propagatum.

DE MISSÆ SACRIFICIO.

Q. *Quid eſt Miſſa?*

R. Quidam putant, eſſe nomen hebraicum, ſignificans voluntariam Oblationem. Alii tenent, eſſe nomen latinum, a verbo *mitto* derivatum, quia mittuntur Orationes populi ante Thronum divinæ Majeſtatis.

Miſſa autem dicitur quaſi *transmiſſa*, eo quod populus fidelis de ſuis meritis non præſumens, preces & oblationes, quas Deo omnipotenti offerre deſiderat, per miniſterium Sacerdotis ad Deum transmittat. *Albinus de divin. Offic.*

Miſſa

Miſſa etiam dici poteſt dimiſſio, eoquod dimitti ſolebant Catechumeni, antequam inchoaretur Sacrificium Miſſæ, clamante Levita: *Si quis Catechumenus remanſit, exeat foras.* Unde ex dimiſſione eorum, qui Sacramentis Altaris intereſſe non poterant, Miſſa etiam dicta eſt.

Tandem totum Sacrificium *Miſſa* appellatum fuit. Hoc autem ab initio conſiſtebat in ſola oblatione, conſecratione & oratione dominica; cui ſubinde Apoſtoli Epiſtolam & Evangelium adjunxerunt; & poſtmodum Romani Pontifices & Concilia variis occaſionibus diverſas orationes & cæremonias addiderunt.

Q. *Quis primus Miſſam celebravit?*

R. Ferunt, S. Petrum poſt Chriſtum Miſſam primo celebraſſe in cœnaculo montis Sion die ipſo Pentecoſtes. Quod ſi dicatur *cap. Jacobus diſt.* 1. *de Conſecratione*: S. Jacobum fuiſſe primum, qui Miſſam celebravit; hoc intelligi debet quoad promulgationem; quia ſcilicet S. Jacobus fuit primus, qui modum celebrandi ab Apoſtolorum Principe præſcriptum evulgavit.

Piſis, quæ civitas eſt Hetruriæ, celebris eſt Baſilica S. Petro ſacra, in qua conſtanti Traditione habetur, eundem Apoſtolum Miſſam celebraſſe. In cujus rei teſtimonium exhibetur vetuſta Altaris pars, una cum litteris valde antiquis.

Q. *Quid eſt Sacrificium?*

R. Sacrificium ſic communiter definitur: quod ſit Oblatio externa rei ſenſibilis a legitimo miniſtro ſoli Deo facta, in qua ſubſtantia oblata perimitur vel immutatur, ad teſtandum illius ſupremum Dominium, & noſtram in ea ſubjectionem.

Dicitur *Oblatio*, quia in ea offertur Corpus & Sanguis Chriſti; & per hoc convenit Sacrificium Miſſæ cum aliis oblationibus, quæ ſacrificia non ſunt.

Dicitur *externa & rei ſenſibilis*; quia ſpecies, ſub quibus continentur Corpus & Sanguis Chriſti, ſenſibiles ſunt. Et per hoc Sacrificium Miſſæ differt ab actibus internis virtutum, qui large ſacrificia dicuntur. Sic Contritio ſacrificium dicitur: ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus; laudes pariter, divinæ ſacrificium dicuntur: ſacrificium laudis honorificabit me.

Dicitur, *a legitimo miniſtro*, quia in omni lege ad ſacrificia offerenda aliqui ſpecialiter delecti & deſtinati fuerunt. In lege Naturæ erant patresfamilias & primogeniti, qui Sacerdotio fungebantur; &, ſi quidam alii, ut Abel, Abraham &c. ſacrificaſſe leguntur, ex ſpeciali Dei inſtinctu id fecerunt.

Dicitur, *ſoli Deo facta*, quia ſacrificium eſt cultus Latriæ, qui ſoli Deo debetur.

Dicitur, *in qua ſubſtantia oblata perimitur vel immutatur*; hoc enim ſignificat ipſum

Sa-

Sacrificii nomen: unde, ſi res integra & immutata maneat, dici non poteſt ſacrificium.

Dicitur tandem, *ad teſtandum &c.* quia hæc proteſtatio ſupremi Dei Dominii, eſt proprius ſacrificii finis, de quo omnes conveniunt.

Q. *Quomodo dividitur Sacrificium?*

R. Sacrificium ratione materiæ dividitur in cruentum & incruentum, ſeu dividitur in Victimam, Immolationem & Libamen. In victima offerebantur animalia; & hoc erat ſacrificium cruentum. Per immolationem offerebantur Deo res inanimatæ ſolidæ; ut, panis, thus, triticum &c. In libamine vero offerebantur res inanimatæ liquidæ: ut vinum, lac, oleum &c. & hæc omnia effundebantur ſuper Altare.

Sacrificium incruentum illud eſt, quod offertur in Miſſa. Dividitur autem hoc Sacrificium ratione finis in Latreuticum, Eucharisticum, Impetratorium & Propitiatorium. Latreuticum ſolum Dei cultum reſpicit, quo ejus ſupremum in nos Dominium, & noſtram in eum ſervitutem demonſtramus. Euchariſticum illud eſt, quod fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. Impetratorium, quod fit ad aliqua beneficia a Deo obtinenda. Et tandem propitiatorium, quod ad avertenda quæcunque mala, & pœnas peccatis debitas ordinatur.

Q.

Q. *Eſtne Miſſa verum Sacrificium?*

R. Negarunt olim Petrobruſiani & Wiclephiſtæ, quorum errorem renovarunt moderni Hæretici, quos non puduit dicere, Miſſam eſſe ſummam abominationem a Romanis Presbyteris diabolo ſuadente adinventam. Lutherus aperte profitetur, ſe ſupra omnes abominationes habere Miſſam, & nihil magis dolere, quam quod per annos quindecim Miſſam celebraverit Catholicorum more.

Quod autem Miſſa ſit verum Sacrificium, multipliciter probari poteſt.

Primo, ſic definitum pluribus in Conciliis, Nicæno I. Epheſino I. & maxime Tridentino ſeſſ. 22. can. 1. *Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & proprium Sacrificium, Anathema ſit.*

Secundo, ex vaticinio Malachiæ cap. 1. *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis usque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & offertur nomini meo oblatio munda.* Quæ verba de Sacrificiis Judæorum intelligi nequeunt, quia hæc repudiantur. Secundo, quia ſingulari numero quaſi una Oblatio dicitur; Moſaica autem ſacrificia plurima erant, & nullum aliud Sacrificium loco illorum legitur inſtitutum, præter iſtud ex Hoſtia ſingulariter munda. Tertio, quia ſacrificia Judæorum non offerebantur in omni loco; cum Judæi intra ſolos

los Palæſtinæ limites clauderentur, & in ſolo Templo Hieroſolymitano ſacrificare liceret. Ergo intelligitur de Sacrificio novæ Legis, quod in univerſo orbe Deo Patri exhibetur.

Tertio, ex Chriſti Sacerdotio: Omnes ſiquidem conveniunt, de Chriſto dicta eſſe illa verba Pſal. 9. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Sed offerre Sacrificium eſt proprium Sacerdotis munus; ergo neceſſario dicendum eſt, Chriſtum aliquando illud obtuliſſe ſecundum illum ordinem & ritum, quo Melchiſedech offerebat. Atqui Melchiſedech obtulit ſacrificium incruentum in Pane & Vino, *Gen. c.* 14. Ergo etiam Chriſtus illud aliquando obtulit. Nuſquam autem illud obtuliſſe legitur, niſi in ultima Cœna, in qua & Apoſtolis idem faciendum præcepit.

Quarto, quia nulla Lex aut Religio extare poteſt ſine vero Sacrificio, cum ſolum Sacrificium proprie dictum ſit cultus proprius Dei, & quæcunque alia genera honoris præter Sacrificium ſint etiam creaturis communia. Cum autem nemo vere Deum colere poſſit, niſi cultum ei ſoli debitum adhibeat; neceſſario dicendum remanet, aut Legem & Religionem vere & proprie in Eccleſia Chriſti non reperiri, aut Sacrificium verum in ea reperiri.

Quinto

Quinto, ex Apoſtolo dicente Hebr. 13. *Habemus Altare, de quo edere non habent, qui tabernaculo deſerviunt.* Si igitur Altare, ergo & Sacrificium, quæ ſunt relativa: aliud autem Sacrificium in Eccleſia Chriſti non agnoſcitur præter Euchariſtiam, quæ offertur in Miſſa: ergo Miſſa eſt verum Sacrificium.

Sexto, ex perpetua Eccleſiæ Traditione. Id enim apertiſſime teſtantur antiquiſſimæ Liturgiæ, antiquiſſima Miſſalia, nec non Patres omnes, etiam primorum ſæculorum. Quæ omnia, cum a Theologis fuſe & erudite diſputata ſint, ad eosdem lectorem remittimus.

Q. *Poteſtne hæc veritas alia ratione comprobari?*

R. Certiſſime, & quidem hoc Argumento: Omnia, quæ requiruntur ad verum Sacrificium, in Miſſa reperiuntur; ergo ipſa eſt verum Sacrificium. Primo, *eſt Oblatio externa rei ſenſibilis*, nempe Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus viſibilibus Panis & Vini. Secundo, *a legitimo Miniſtro*, Sacerdote ſcilicet per Dei poteſtatem ordinato. Tertio, *ſoli Deo facta*; & hoc conſtat ex Offertorio & Canone Miſſæ. Quarto, *in qua ſubſtantia oblata perimitur vel immutatur*. Quamvis enim Chriſtus non offeratur modo cruento, ſed incruento; attamen Conſecratio ex vi verborum Corpus & Sanguinem Chriſti ab invicem ſeparat.

Quinto, *ad teſtandum illius ſupremum Dominium &c.* Ad hunc enim finem Miſſa inſtituta eſt. Miſſa igitur eſt verum Sacrificium.

Q. *Quandonam Chriſtus Miſſæ Sacrificium inſtituit?*

R. In ultima Cœna, priusquam in Cruce pateretur, cum ſe ipſum Deo Patri obtulit ſub ſpeciebus panis & vini. Accepto enim pane gratias agens fregit & dixit: *Accipite & manducate: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur.* Et accepto calice ſimiliter dixit: *Accipite & bibite: Hic eſt calix Sanguinis mei &c.* Quæ verba vera eſſe nequeunt, niſi ſubſtantia panis & vini in fine prolationis verborum deſtruatur, adeoque in Corpus & Sanguinem Domini convertatur. Hæc autem actio, qua ad proteſtandam divinæ Majeſtatis gloriam, panis & vini ſubſtantiam deſtruxit, ac in ſuum Corpus & Sanguinem commutavit, fuit verum & proprium Sacrificium, ut patet ex definitione Sacrificii jam allata. Et, quia Chriſtus id, quod ipſe fecerat, etiam Apoſtolis eorumque Succeſſoribus in ſui memoriam faciendum præcepit; ut liquet ex illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, id eſt, ſacrificate, ſicut me ſacrificare videtis: hinc irrefragabiliter evincitur, etiam Sacerdotes novæ Legis in Miſſa, juxta inſtitutionem Chriſti, Corpus & Sanguinem ejus legitime ac proprie offerre.

Q.

Q. *Quibus rationibus impugnant Hæretici hoc ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium?*

R. Pluribus argumentis Sacrificium impugnant?

Primo igitur dicunt: Melchiſedech non obtuliſſe panem & vinum in Sacrificium, ſed in refectionem Abrahæ & ejus militum; ergo non bene ſequitur, Chriſtum ſacrificaſſe, cum panem & vinum conſecravit.

Secundo, ſi Chriſtus in ultima Cœna ſuum Corpus & Sanguinem Deo Patri obtuliſſet in Sacrificium, cum fuiſſet infiniti valoris, ſuperfluum fuiſſet Sacrificium Crucis.

Tertio, Euchariſtiam eſſe Sacramentum, quod nobis a Deo datur, non vero Sacrificium, quod a nobis Deo offeratur.

Quarto, Chriſtum eſſe Sacerdotem in æternum; ergo, inquiunt, nulli ſubſtitui debent Chriſto ſucceſſores; quia Sacerdos ſuccedens ſupponit mortem prioris.

Quinto, per Miſſæ Sacrificium injuriam fieri Sacrificio Chriſti in Cruce, quaſi hoc non haberet virtutem infinitam.

Sexto, Chriſtum dixiſſe Apoſtolis: *Accipite & manducate*, non autem offerte; adeoque oblationem non eſſe ex inſtituto Chriſti.

Septimo, Chriſtum ſolum eſſe Sacerdotem novi Teſtamenti, ergo a Sacerdotibus noſtris non poteſt Chriſtus offerri.

Octavo, ad verum Sacrificium requiri, ut victima mactetur ſeu occidatur, quod non fit in Miſſa.

Q. *Quomodo evertendæ ſunt præfatæ Hæreticorum oppoſitiones?*

R. Ad primum, Melchiſedech, cum eſſet *Sacerdos Altiſſimi*, Gen. cap. 14. panem & vinum Deo obtuliſſe, non militibus Abrahæ, qui cum redirent victores ex prælio cum copioſiſſima præda & cibariis, ut loco citato teſtatur ipſe Abraham, pane & vino Melchiſedechi non indigebant. Potuit tamen Melchiſedech utrumque facere, ut Philoni Judæo placet, qui lib. 1. de Abraham circa finem hæc ſcribit de Melchiſedech: *Magnus Pontifex redeuntem Abrahamum conſpicatus, & attonitus tanti facinoris magnitudine, manus in cælum tendens fauſta illi precatus, & oblatis pro victoria ſacrificiis, ſplendidum epulum ſociis omnibus dedit.*

Ad ſecundum: licet Chriſtus conficiendo Euchariſtiam verum Sacrificium inſtituerit; non tamen ſuperfluum fuit Crucis Sacrificium, cum a morte Chriſti Sacrificium Miſſæ totam ſuam accipiat virtutem infinitam Etenim Sacrificium Crucis habet quidem virtutem ad ſacrificandum; tamen ut effectus ejus nobis efficacior applicetur, egemus alio Sacrificio, quod ab eo dependeat, vimque ſuam ab eo habeat. Unde Chriſtus hujuſmodi applicationem prævidens nobis neceſſariam, per Sacrificium Euchariſtiæ utrumque fecit: & obtulit ſe Deo Patri ſub ſpeciebus panis & vini modo incruento, & pariter obtulit ſe in Cruce modo viſibili

&

& cruento, totum videlicet ſuum divinum Sanguinem effundendo.

Ad tertium: Sub diverſo reſpectu Euchariſtia Sacramentum eſt & Sacrificium: quatenus eſt ſignum viſibile inviſibilis gratiæ, quæ nobis confertur, dum eam rite ſummimus. Eſt autem victima & Sacrificium, quatenus Deo offertur.

Ad quartum: Si ſequela vim haberet, probaret pariter, Chriſtum nec in officio Magiſtri, Paſtoris & Miniſtri Sacramentorum ullos habere coadjutores & miniſtros ſubordinatos, quod ab ipſis Hæreticis etiam *Puritanis* nullo modo admittitur.

Ad quintum: Admittimus Crucis Sacrificium cruentum infiniti eſſe valoris, id eſt, quod ſufficiat remittendis infinitorum hominum infinitis culpis. At, quemadmodum, ut ſatisfactio illa etiam ſuperabundans nobis applicetur, neceſſaria ſunt Fides, Baptiſmus, bona opera &c. ita pariter eſt neceſſarium Sacrificium incruentum Altaris quotidie in Eccleſia offerendum: non quidem, ut compleatur noſtræ Redemptionis pretium, ſed ut illud nobis applicetur.

Ad ſextum: Oblationem ſatis indixit Chriſtus per hæc verba: *Hoc facite &c.* ſcilicet, quod ego feci. Chriſtum autem ſacrificaſſe jam probatum eſt.

Ad ſeptimum: illatio hæc melior non eſt, quam iſta: Unus eſt Magiſter Deus; ergo nullus Miniſter verbi poteſt docere E-

vangelium. Dicendum igitur eſt, cauſas ſubordinatas non tollere primam cauſam & univerſalem, ſed illam ſupponere. Cum igitur Chriſtus habeat ſempiternum Sacerdotium, nec illud per ſe exerceat, neceſſe fuit, ut haberet Vicarios Sacerdotes per quos ſacrificaret, ſicut habet vicarios Paſtores & Magiſtros, per quos ovibus & Diſcipulis ſuis de congruis paſcuis & doctrinis providet.

Ad octavum: Licet Chriſtus in Miſſa actu & realiter non occidatur, ſicut in Cruce; myſtice tamen & moraliter mactatur, quatenus vi verborum Conſecrationis corpus ſeparatur a ſanguine; fitque in hoc incruento Miſſæ Sacrificio myſtica effuſio Sanguinis *per gladium verborum*, ut inquit S. Cyrillus. Et hinc S. Gaudentius Tract. 2. in Exodum, Euchariſtiam appellat *exemplar Paſſionis Chriſti*.

Q. *Quænam ſunt principales Cæremoniæ Miſſæ, & a quo inſtitutæ?*

R. Plures ſunt, de quibus ſingulis breviter quædam obſervanda ſunt.

1. Eſt *Introitus*, ſic dictus, quia canitur, dum Sacerdos e ſacriſtia ad Altare procedit. Cœleſtinus Papa juſſit, ut Introitus in principio Miſſæ caneretur, cum ante ipſum lectio una Apoſtoli, & Evangelium tantummodo legerentur ante Sacrificium.

Antiquitus totus Pſalmus cantabatur, at, cum populus conquereretur de Miſſæ longi-

gitudine, Miſſa abbreviata fuit: Unde unicus modo Pſalmi verſiculus cum antiphona canitur.

Repræſentat Introitus reiteratas Sanctorum Patrum preces & ſuſpiria pro adventu Meſſiæ; & ideo bis repetitur.

2. *Kyrie eleiſon*, quod ſignificat, *Domine miſerere*; & hoc ordinatum fuit a S. Sylveſtro. Ter dicitur ad Patrem, ter ad Filium, ter ad Spiritum ſanctum. Antequam ergo Sacerdos incipiat orationem, petit a Deo miſericordiam tam pro ſe, quam pro populo.

3. *Gloria in excelſis &c.* Hic hymnus, quantum ad primos verſiculos, ab Angelis editus fuit in Nativitate Domini Salvatoris. S. Hilarius Epiſcopus Pictavienſis reliquum confecit. Theleſphorus Papa, natione Græcus, ordinavit, ut in Miſſa caneretur. Symmachus autem poſtea ſtatuit, ut diebus ſolum Dominicis & feſtivis SS. Martyrum recitaretur.

Tractu temporis varii ſuper hoc præſcripti ſunt ritus, de quibus legendi Durandus, Guiet, Gavantus, aliique, qui de his fuſe diſſerunt.

Omittitur in Miſſis Defunctorum; Epiſcopus tamen Bethlehemitanus ex abuſu, ut inquit Durandus lib. 4. cap. 13. omni die, & in omni Miſſa, etiam pro Defunctis *Gloria in excelſis* decantat; eoquod hymnus ille,

Leuca teſtante, primo in Bethlehemitana regione fuerit decantatus.

4. *Epiſtola*, quæ cantatur in Miſſa, ex Traditione Apoſtolica. Quod ſi dicatur, Alexandrum Papam eſſe hujus rei auctorem, intelligi debet, ipſum decreto ſuo talem uſum, qui jam invaluerat, confirmaſſe.

Dicitur in Miſſa Epiſtola, ut per eam, ſicut per Evangelium, Deum nobis loquentem audiamus. Per epiſtolam enim, quæ ex Lege, Prophetis & Apoſtolis deſumpta eſt, Deus loquitur nobis in Prophetis & Sanctis; per Evangelium autem nobis loquitur in Filio.

Diebus Dominicis Epiſtola eſt ex novo Teſtamento, quia dies Dominica Chriſti Reſurrectione conſecrata eſt, & ut ſtatus gratiæ repræſentetur.

5. *Graduale*, quod eſt Antiphona ſic dicta, non quod caneretur ſuper gradus Altaris, ut aliqui autumant, ſed quia canebatur, quando Diaconus aſcendebat gradus pulpiti, in quo Evangelium decantabatur; nimirum, ne otioſe tranſigeretur tempus illud, quod neceſſario interponendum erat inter Epiſtolam & Evangelium, dum ſe Diaconus ad illud cantandum præparabat.

Graduale admittere diu recuſarunt Hiſpani, quia in Concilio Toletano IV. prohibitum erat, quidquam canere inter Epiſtolam & Evangelium.

Hæc

Hæc Antiphona ad Pœnitentiam reſpicit: unde cantus aſper eſt & gravis; ſignificat enim non requiem remuneratorum, ſed laborem operantium. Hinc eſt, quod tempore paſchali omittitur, quia paſchale tempus ſymbolum eſt Beatitudinis. Dicitur tamen in prima hebdomada propter eos, qui recenter baptizati ſunt, ut ſciant, ſe ad laborem & pugnam vocatos, non ad requiem & coronam.

6. *Evangelium*, quod bonum nuncium dicitur, repræſentat Chriſtum docentem. Sacerdos lecturus Evangelium a cornu Epiſtolæ tranſit ad aliam partem, ad denotandum, quod repudiata a Judæis Chriſti Doctrina, ejus Prædicatio ad gentes tranſlata ſit, juxta præceptum Domini: *Euntes docetes omnes gentes.*

Fideles aſſurgere debent, dum legitur aut cantatur Evangelium, juxta decretum Anaſtaſii Papæ; licet nonnulli velint ſic fieri debere ex *Traditione Apoſtolica*, quod etiam nos admittimus. Et hoc ob reverentiam Chriſti loquentis, & ad demonſtrandum, ſe paratos eſſe ad Evangelium executioni mandandum.

Signat ſe Sacerdos ante lectionem Evangelii in fronte, in ore, in pectore, ac ſi dicat: Ego Chriſti Crucem non erubeſco, ſed corde credo, quod ore prædico.

Similiter & adſtantes fideles ſignant ſe in fronte, ut demonſtrent, ſe non erubeſce-

re Crucis myſterium: In ore, ut ſignificent ſe velle Evangelium confiteri ad ſalutem: In pectore, ut deſignent, ſe corde tenere, quod exterius profitentur.

7. *Symbolum*, quod converſionem gentium ad fidem, ad Prædicationem Apoſtolorum denotat: *Fides* enim *ex auditu.* Romæ olim Symbolum non recitabatur in Miſſa, ob iſtius Eccleſiæ firmitatem in Fide, qua factum eſt, ut nunquam erroribus infecta fuerit. Benedictus tamen VIII. ad inſtantiam Henrici Imperatoris, illud etiam Romæ recitari præcepit.

Alta voce cantatur Symbolum in Miſſa, ad denotandum, publicam eſſe debere ſanctæ Fidei Prædicationem.

8. *Offertorium* eſt Antiphona quædam, quæ olim cantabatur, dum populus panem & vinum pro ſacrificio offerebat, ad imitationem Iſraelitarum, qui, ut legitur in libris Paralipomenon: *cum offerrent holocauſta, cœperunt laudes canere.*

Offertorii Antiphonæ ſtatutæ fuerunt a S. Gregorio, aut a Cœleſtino. Non dicitur Offertorium in Miſſa diei Sabbati ſancti, quia tunc, cum Chriſtus nondum eſſet reſuſcitatus, nulla fiebat oblatio.

9. *Præfatio* eſt oratio illa, quæ præcedit Canonem, & eſt quaſi præparatio ad Sacrificium, eſtque antiquiſſima, de qua meminit S. Cyprianus his verbis: *Ideo & Sacerdos*

ante

ante orationem, Præfatione præmiſſa, præparat fratrum mentes, dicendo : Surſum corda.

Auctorem Præfationis aliqui faciunt S. Dionyſium ; alii vero S. Leonem Papam.

10. *Canon*, qui eſt pars illa Miſſæ, quæ incipit : *Te igitur*, & eſt quaſi regula Conſecrationis, a qua nullus recedere debet. Canon a S. Dionyſio *Actio* vocatur, quia ab eo principalis ſacrificii actio habetur, & ideo orationes, quæ præcedunt Conſecrationem, intra actionem dicuntur.

Vigilius Papa fatetur, ſe recepiſſe Canonem ab Apoſtolica Traditione. Idem affirmat Innocentius III. ſcribens ad Archiepiſcopum Lugdunenſem, cap. cum Marthæ de celeb. Miſſ.

Uſus nominandi Romanum Pontificem in Canone eſt antiquiſſimus ; cum S. Clemens lib. 8. Conſtitutionum Apoſtolicarum ſcribat, ſe hunc Ritum obſervandum juſſiſſe, ſeque, dum Miſſam celebraret, ſolitum fuiſſe dicere : *Adhuc obſecramus te pro me, qui nihil ſum.* Hodie tamen, dum Papa celebrat, dicit : *Una mecum indigno Famulo tuo.*

11. *Poſtcommunio* appellatur oratio illa, quam recitat Sacerdos poſt Sumptionem Corporis & Sanguinis Chriſti. Comprehendit hæc oratio non ſolum celebrantem, ſed etiam eos omnes, qui Euchariſtiam receperunt in Miſſa, ut colligitur ex verbis in numero plurali prolatis.

Unde

Unde ii Sacerdotes, qui Communionem poſt Miſſam diſtribuunt, non operantur juxta ritum ab Eccleſia præſcriptum, quia privant communicantes fructu ſpirituali præfatarum orationum, & rubricæ contraveniunt, quæ dicunt: Communio autem populi inter Miſſam ſtatim poſt Communionem Sacerdotis celebrantis fieri debet, (niſi quandoque ex rationabili cauſa poſt Miſſam ſit facienda) cum orationes, quæ in Miſſa poſt Communionem dicuntur, non ſolum ad Sacerdotem, ſed etiam ad alios communicantes ſpectent. *Rituale Romanum de Euchariſt. Sacr.*

12. *Ite Miſſa eſt*, quibus verbis finita Miſſa dimittebatur populus. Idem enim eſt, ac ſi dicatur: poteſtis exire, jam preces veſtræ & oblata ad Deum pervenerunt. Mos enim erat antiquitus dandi Benedictionem poſt Communionem, & non in fine Miſſæ, prout nunc.

Ite Miſſa eſt ſolum dicebatur Diebus feſtivis, cum ſupponebatur major concurſus populi; diebus vero ferialibus dicebatur: *Benedicamus Domino*, quia ut plurimum non aderant niſi perſonæ religioſæ, quibus diſcedendi licentia non dabatur, cum ipſæ aliis divinis Officiis intereſſe deberent. Nunc autem, cum Officia & Miſſæ ut plurimum vel de myſteriis occurrentibus, vel de B. Virgine, vel de Sanctis celebrentur, fere ſemper dicitur *Ite Miſſa eſt*, & ſolum omittitur in

Do-

Dominicis & feſtis occurrentibus ab Adventu, usque ad Nativitatem Domini, & a Dominica Septuageſimæ usque ad Paſcha, quando Officium & Miſſa vel de Dominica, vel de Feria dicuntur. Et hoc fit ad demonſtrandam mœſtitiam Eccleſiæ.

In prima Miſſa diei Nativitatis Domini noſtri JEſu Chriſti, quæ celebratur media nocte, omittebatur olim *Ite Miſſa eſt*, cum populus ad laudes Dei decantandas in Eccleſia remanere deberet; & revera in tali Miſſa deberet omitti, ne videatur populus licentiam habere redeundi. *Ita Joan. Beleth. cap.* 4. *Rat. divin. Offic.*

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

Q. *Quid eſt Sacramentum Pœnitentiæ?*

R. Eſt Abſolutio Hominis pœnitentis facta certis verbis cum debita intentione prolatis, a Sacerdote jurisdictionem habente, ex inſtitutione divina, efficaciter ſignificans abſolutionem animæ a peccato.

Q. *Eſtne Pœnitentia verum Sacramentum?*

R. De fide eſt, Pœnitentiam verum eſſe Sacramentum; & ita definitum eſt in Concilio Tridentino contra Lutheranos & Calviniſtas. *Si quis dixerit, in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe vere & proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties poſt Baptiſmum in pec-*

peccata labuntur, ipſi Deo reconciliandis, a Chriſto Domino noſtro inſtitutum, Anathema ſit.

Sic etiam probatur: *Omne ſignum ſenſibile ſignificativum & effectivum gratiæ* eſt Sacramentum novæ Legis proprie dictum; ſed remiſſio peccatorum a Sacerdote pœnitenti verbis legitimis collata eſt ſignum ſenſibile ſignificativum & effectivum gratiæ: ergo eſt Sacramentum. Hoc autem ſignum ex inſtitutione Chriſti gratiam conferre, probant illa Salvatoris verba ad S. Petrum: *Tibi dabo claves regni cœlorum; & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis.* Matth. 16. v. 19.

Tum & ad reliquos Apoſtolos: *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.* Matth. 18. v. 16. Hanc eandem Poteſtatem iterum eisdem communicavit poſt ſuam Reſurrectionem: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Joann. 20. v. 23.

His verbis tam perſpicuis Poteſtatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis, & eorum legitimis ſucceſſoribus fuiſſe communicatam, univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit; & Novatianos Poteſtatem remittendi peccata olim pertinaciter negantes, magna ratione Eccleſia Catho-

lica,

lica *tanquam Hæreticos* exploſit atque damnavit.

Q. *Qua ratione Novatiani Hæretici Poteſtatem peccata remittendi Eccleſiæ adimebant?*

R. Ex duobus locis Epiſtolæ Pauli ad Hebræos cap. 6. v. 4. in quibus habetur, primo: *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati... & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad Pœnitentiam*; ſecundo: *voluntarie peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis Hoſtia &c.*

Ex his textibus inferebant, homines poſt Baptiſmum in lethale aliquod peccatum lapſos, nullo Sacramento, aut Eccleſiæ miniſterio Deo reconciliari poſſe.

Q. *Quomodo intelligendi ſunt textus Scripturæ a Novatianis adducti?*

R. Prior textus intelligendus eſt, juxta SS. Patres & Eccleſiæ interpretationem, de renovatione per alium Baptiſmum, qui vocatur *Pœnitentia*, ad differentiam multiplicis lavacri, quod erat in veteri Lege.

Conſtat enim eis, qui ſemel Baptiſmate Chriſti initiati ſunt, criminumque veniam impetrarunt, *novum* aquæ *Baptiſmum* non ſupereſſe, cum Baptiſmus iterari non poſſit: adeoque plane fieri non poſſe, ut novam peccatorum expiationem obtineant adeo facilem, pœnamque, uti prius, cum per Baptiſmum intra Chriſtianæ Religionis abdita admiſſi ſunt.

Non

Non excludit tamen per hoc Apoſtolus Baptiſmum lacrymarum ac Pœnitentiæ, quo commiſſa *poſt regenerationem* crimina expientur: ipſe enim non ſemel alibi id commendat, virumque Corinthium, *inceſti reum*, qui cenſura Eccleſiaſtica mulctari meruit, in Eccleſiam recepit.

Si vero ſermo ſit de Pœnitentia, dicendum: illud *impoſſibile* idem ſonare ac *difficile*. Nullum enim peccati genus eſt veniæ incapax: aliqua tamen ſunt naturæ & ſanctitati Religionis Chriſtianæ adeo oppoſita, ut Eccleſia plane deſperare videatur de emendatione eorum, quibus nequitia tanta fuit, ut in barathrum adeo ingens prolaberentur. Idem reſponſum dari poteſt ad ſecundum textum: *Voluntarie peccantibus poſt acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis Hoſtia*, id eſt, quemadmodum Chriſtus mori iterum non poteſt, ita & vos ablui *Baptiſmo*, mortis Chriſti *ſymbolo*, non poteſtis.

Non deſunt, qui dicant: Apoſtolum loqui de peccato Apoſtaſiæ, qua Religio Chriſtiana prorſus abjicitur, quod indicant hæc verba, *poſt acceptam notitiam veritatis*. Apoſtaſia ſiquidem tam grave peccatum eſt, ut ſit quaſi irreparabile; non quod vere pœnitenti non pateat locus veniæ per Sanguinem Chriſti, ſed quia vix ad veram pervenit Pœnitentiam, qui ex pura malitia ſic peccat.

Q.

Q. *Quid de peccato in Spiritum ſanctum, quod Chriſtus dicit irremiſſibile in hoc ſæculo, & in futuro?* Matth. 12.

R. Eodem modo reſpondendum, quo ſuperius; quod nempe *multum difficile ſit*, ut remittatur, non vero, quod *abſolute* per Pœnitentiæ Sacramentum remitti non poſſit.

Nec de omni peccato contra Spiritum ſanctum loquitur Chriſtus, ſed de blasphemia, qua manifeſta Spiritus ſancti opera Dæmoni tribuuntur. Eſt enim hæc blasphemia atrociſſima, inexcuſabilis & plane venia indigna, ita, ut rei hujus peccati vix vere convertantur ad Deum, quia majorem gratiæ obicem opponunt, omnemque modum perveniendi ad remiſſionem a ſe ipſis auferunt. Quemadmodum igitur, qui medicinam non admittit, nec cibum, inſanabilem dicimus, non quod curari non poſſit, ſed quia non vult: ita de blasphemo, qui reſipiſcere non vult, & a ſe abjicit Spiritum ſanctum, a quo ſolo abſolvi, curari & ſanctificari poterat, dicitur *incurabilis*, & peccatum ejus *irremiſſibile.*

Cum tamen per hoc non claudat manus Deo, poteſt ipſius miſereri, & eum ad ſe convertere, uti convertit S. Paulum, qui ſe blasphemum in Deum fuiſſe confitetur. 1. *Tim.* 1. *v.* 13.

Q. *Peccatum illud, quod S. Joannes dicit eſſe ad mortem, & pro quo non intendit, ut quis roget, nonne eſt irremiſſibile?*

R. Jam dictum eſt, nullum peccatum eſſe tam grave, quod per Pœnitentiam deleri non poſſit. Peccatum, quod Apoſtolus dicit *eſſe ad mortem*, illud eſt, in quo quis pertinaciter & malitioſe perſeverat: talis peccator inſuperabiles ferme Dei miſericordiæ obices ponit; quamquam, *ut oſtenſum eſt*, nihil ſit, quod omnipotenti Salvatoris gratia ſuperari nequeat: attamen, quia raro pertinacibus & obſtinatis efficacem converſionis gratiam largitur Deus, peccata eorum dicuntur eſſe ad mortem.

Poteſt etiam per *peccatum ad mortem* intelligi Apoſtaſiæ, deſertionis & infidelitatis crimen, aut aliud cum anathemate conjunctum, & æternis cr ciatibus dignum. De ſimili loquitur Joannes, cum ait: *Non pro illo di o. ut roget quis*, quaſi diceret: pro hujusmodi peccati remiſſione non ſufficiunt vulgares unius aut alterius hominis orationes, *ſed univerſæ Eccleſiæ preces* quærendæ ſunt, ut peccatoris hujus converſio impetretur. Opus eſt etiam, ut ille, qui peccavit, aſſiduis precibus eleemoſynas, jejunium, & cætera pietatis opera adjiciat, quibus flectatur Dei miſericordia. Non prohibet tamen abſolute, ne pro hujusmodi peccati venia Deus ullo modo exoretur.

Q. *Chriſtus & Apoſtoli adminiſtraruntne Sacramentum Pœnitentiæ?*

R. Non legitur in Evangelio, Chriſtum hoc Sacramentum adminiſtraſſe, quia ipſe

ex poteſtate divina, qua pollebat, ſine Sacramentis peccata remittebat, ut fecit Magdalenæ & Paralytico. Quantum ad Apoſtolos, etſi pariter non habeatur clare & aperte, illos Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtraſſe, quid mirum? cum peccatores ad Chriſtum converſos neceſſe foret primum reconciliari per Baptiſmum? Et quid neceſſe fuit id ſcripto tradere, etiamſi quis poſt Baptiſmum lapſus in mortale, fuiſſet ab Apoſtolorum aliquo abſolutus? quamquam & hoc factum eſſe circa inceſtuoſum Corinthium, haud obſcure inſinuatur. 2. *Cor.* 2. *v.* 10.

Q. *Eſtne Confeſſio neceſſaria ad remiſſionem peccatorum?*

R. Confeſſio cum ſit a Chriſto inſtituta *jure divino*, neceſſaria eſt iis omnibus, qui habent peccata mortalia. Eſt contra Lutheranos & Calviniſtas.

Quod autem a Chriſto inſtituta ſit, de fide eſt: & probatur ex his textibus: *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.* Matth. 18.

Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt. Joann. 20.

Q. *Quomodo ex his Scripturæ locis probatur neceſſitas Confeſſionis?*

R. Tali ratione. Si Chriſtus Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus Poteſtatem dedit re-

mittendi & retinendi peccata, illos judices peccatorum effecit, ita, ut ſine ipſorum ſententia nemo poſt Baptiſmum lapſus reconciliari poſſit: ſed nequeunt Sacerdotes recte judicare, niſi peccata cognoſcant; ergo jure divino tenentur, qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt, peccata ſua Sacerdotibus aperire, alioquin diſcernere non poſſent, an ſint liganda vel ſolvenda, remittenda an retinenda.

Q. *Colligine poteſt hæc veritas ex aliis Scripturæ locis?*

R. Ita eſt; hanc veritatem oſtendit S. Joannes in prima ſua Epiſtola: *Si confiteamur*, inquit, *peccata noſtra; fidelis eſt & juſtus* Deus, *ut remittat nobis peccata noſtra*, cap. 1. v. 9. En, quomodo remiſſionem peccatorum promittit, ſi ea confiteamur, nempe iis, quibus ex parte Chriſti ea remittendi facultas conceſſa eſt.

Colligitur inſuper hæc veritas ex Matthæo, ubi refertur, quod multi Judæi recipientes Joannis Baptiſmum, confitebantur ei ſua peccata, non in genere ut ſic, ſed diſtinctam faciebant ei expoſitionem: *Baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata ſua.* Matth. 3. v. 6. Item: *Baptizabantur ab eo in Jordanis flumine, confitentes peccata ſua.* Marc. 1. v. 5. Id etiam clarius habetur in Actibus Apoſtolorum, ubi legitur: *Multi credentium veniebant confitentes & annunciantes actus ſuos*, Act. 19. v. 18.

Nec

Nec dicendum eſt; quod hic agatur ſolum de peccato in genere. Etenim quod ibi etiam de particularibus ſermo ſit, conſtat ex eo, quod aliqui Paulo declararint ſe libros noxios legiſſe, quod ad ejus pedes attulerant, & qui in ignem projecti ſunt. *Multi autem ex eis, qui fuerant curioſa tractati, contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus.* Ibid. v. 19.

Et, licet his in locis non eruatur abſolute & diſtincte Confeſſio Sacramentalis, dignoſcitur tamen congruentia, praxis & utilitas manifeſtationis propriarum culparum, etiam in particulari.

Q. *Quæ eſt ſententia Conciliorum & Patrum circa Confeſſionem Sacramentalem?*

R. Certe anathematizant quoscunque dicentes, eam non eſſe neceſſariam, & a Chriſto inſtitutam. *Si quis negaverit,* inquit Concilium Tridentinum, *Confeſſionem Sacramentalem eſſe jure divino inſtitutam, vel jure divino ad ſalutem neceſſariam: ſi quis etiam dixerit, modum ſecrete confitendi ſoli Sacerdoti eſſe ab inſtitutione & mandato Chriſti alienum, aut eſſe inventum humanum, Anathema ſit.*

Sexta Synodus in Trullo can. 102. *Oportet,* inquit, *eos, qui ſolvendi & ligandi Poteſtatem acceperunt, peccati qualitatem conſiderare, & ejus, qui peccavit, ad eam converſionem promptum ſtudium, & ſic morbo convenientem afferre medicinam.* Et Carthaginenſe III. *Ut pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam Sa-*

cerdotibus ſeu Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur.

Quomodo autem poſſent Sacerdotes congruas imponere peccatoribus ſatisfactiones ſine delictorum cognitione? quomodo ſcient, quæ peccata remittenda aut retinenda ſint, ni eis manifeſtentur? Ex hoc ergo, quod Deus eis poteſtatem ligandi & ſolvendi conceſſerit, voluit pariter, ut eis peccata notificarentur.

SS. Patres Doctrinæ Apoſtolicæ & Traditionis teſtes fideliſſimi hanc agnoſcunt traditam Sacerdotibus Poteſtatem & obligationem ipſis detegendi peccata.

Si revelaverimus, inquit Origenes, *peccata non ſolum Deo, ſed & iis, qui poſſunt mederi vulneribus noſtris & peccatis, delebuntur ab eo, qui ait: ecce deleo ut nubem iniquitates tuas*, in Pſal. 27. S. Baſilius: *Neceſſario*, inquit, *iis peccata aperiri debent, quibus credita eſt diſpenſatio Myſteriorum Dei*, in reſponſ. ad interrog. 288. Tandem antiquiſſimus Eccleſiæ uſus demonſtrat, peccatorum Confeſſionem neceſſario eſſe faciendam Sacerdoti ex Præcepto divino, quippe cum nihil admittat eſſentiale in Sacramentis, quod non acceperit a Chriſto.

Q. *Quid objiciunt Hæretici contra Sacramentalem Confeſſionem?*

R. Allegant quosdam Scripturæ textus, in quibus fideli contrito absque Confeſſione promittitur remiſſio peccatorum; quod ſi Con-

Conſeſſio exigeretur a Chriſtianis, illorum conditio, inquiunt ipſi, foret deterior, quam Judæorum in lege veteri.

Secundo dicunt: Nectarium Epiſcopum Conſtantinopolitanum abrogaſſe Confeſſionem: ergo non eſt Juris divini.

Tertio, producunt locum S. Ambroſii lib. X. in Lucam dicentis: Petrum lacrymis expiaſſe ſuum peccatum, non Confeſſione: *invenio*, inquit, *quod fleverit; non invenio, quid dixerit.*

Quarto: Chriſtus, inquiunt, absque Confeſſione pœnitentes reconciliavit; ergo nec Apoſtoli, nec eorum Succeſſores Sacerdotes eam exigere debent.

Q. *Quæ reſponſio danda eſt rationibus ab Hæreticis adductis?*

R. Ad primum dicendum: non ita abſolute Deum in veteri Lege veniam promittere; ut ſolus dolor ſufficeret, cum velit, ut ſecundum ſtatutas ab eo leges pœnitentiam agant, oblationibus, ſacrificiis, purificationibus peccata expient, & judicium & juſtitiam faciant; ita pariter & in novo Teſtamento non ſufficit Contritio, ut quis abſolutam obtineat remiſſionem, ſed recurrendum eſt ad unum eorum, quibus Chriſtus dixit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.* quibus verbis, ut ſupra dictum eſt, conſtat, neceſſariam eſſe Confeſſionem in re, vel in voto.

Nec ſequitur, noſtrum ſtatum deteriorem eſſe quam Judæorum, imo potior eſt; ſiquidem excuſſo per Chriſtum veterum Sacramentorum, Sacrificiorum, Cæremoniarum & Obſervantiarum legalium jugo, *alia nobis Sacramenta data ſunt, virtute majora, effectu meliora, actu faciliora, numero pauciora,* ait S. Auguſtinus lib. 9. contra Fauſtum cap. 13.

Ad ſecundum: Nectarius abrogavit Confeſſionem publicam, quæ tunc ex mandato aut conſilio Sacerdotis nonnunquam fieri certis in locis conſueverat, etiam de occultis; & hoc occaſione cujusdam mulieris, quæ ſe a Diacono vitiatam publice confeſſa erat, cujus Confeſſio magnum crearat in plebe ſcandalum. Sacramentalem vero Confeſſionem, quæ Juris divini eſt, nec abrogavit, nec abrogare poterat. Publicam autem fuiſſe mulieris Confeſſionem, certo conſtat, quia non adeo Eccleſiam turbaſſet, ſi fuiſſet ſecreta; peccatum tamen ejus non fuiſſe publicum, dignoſcitur ex hoc, quod magnam nimis tunc plebi Chriſtianæ excitarit offenſionem.

Inde colligitur, quod Confeſſio publica non erat ſolum pro peccatis publicis, verum etiam pro occultis. Male tamen ſe geſſit mulier, declarando nominatim complicem ſui delicti.

Ad tertium: verum eſt, quod Petrum pœnituerit, Chriſtum negaſſe, quodque ve-

niam criminis fletu & dolore ſine Sacramentali Confeſſione conſecutus fuerit. Ratio vero in promptu eſt, quia necdum inſtitutum erat Pœnitentiæ Sacramentum, cujus pars eſſentialis eſt Confeſſio.

Ad quartum: magna eſt diſparitas inter Chriſtum & Apoſtolos & alios Sacerdotes. Chriſtus omnium hominum actus cognoſcebat, & ita poterat ſine prævia Confeſſióne dimittere peccata. Apoſtoli autem & Sacerdotes, cum ſint judices delegati, non poſſunt judicare, an ſint remittenda aut retinenda peccata, niſi ipſis declarentur. Deinde, Chriſtus habebat ſupremam Poteſtatem remittendi peccata, & ideo poterat delicta condonare absque Confeſſione auriculari; Sacerdotes vero non habentes hanc ſupremam Poteſtatem, non poſſunt peccata remittere, niſi prius audierint peccatorum accuſationem.

Q. *Quæ eſt utilitas Confeſſionis?*

R. Tanta eſt Confeſſionis Sacramentalis utilitas, ut, etſi omnia alia deeſſent, divino conſilio inſtituta videri poſſit: nam illuſtrat Miſericordiam & Juſtitiam Dei; Paſtores inſtruit ad morbos ovium ſuarum curandos; Eccleſiam & Rempublicam emendat, & multiplicem utilitatem affert confitenti, ſcilicet conſilium, inſtructionem, conſolationem, quietem animi ob præterita, remedium contra futura. Ille ipſe rubor, quem inter confitendum patimur, & pars quædam eſt ſatisfa-

factionis pro admiſſis, & eſt frænum cohibens pro futuro. Hæc omnia probis Catholicis ipſo experimento notiſſima ſunt.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Q. *Quid eſt Sacramentum Extremæ Unctionis?*

R. Sic definitur a Scoto: *eſt Unctio hominis infirmi Pœnitentis, facta in determinatis partibus corporis cum oleo conſecrato ab Epiſcopo, miniſtrata a Sacerdote ſimul verba cum debita intentione proferente, ex inſtitutione divina efficaciter ſignificans curationem finalem venialium.*

Q. *Eſtne de fide, Extremam Unctionem eſſe Sacramentum?*

R. Illam eſſe vere & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, affirmat Eccleſia Catholica contra quosdam antiquiores Hæreticos, & modernos Lutheranos & Calvinianos.

Sic definitum eſt pluribus in Conciliis, Florentino, Vienneníi, Lateraneníi, Moguntino, Aquisgraneníi, Meldeníi, & præcipue Tridentino ſeſſ. 14. ubi habetur: *Si quis dixerit, Extremam Unctionem non eſſe vere & proprie Sacramentum a Chriſto inſtitutum, Anathema ſit.*

Conciliorum doctrinam confirmant SS. Patres, quos videre licet apud Bellarminum, & alios Controverſiſtas.

Q.

Q. *Cum Hæretici ſe nihil velle de fide cre-
ere dicant, niſi quod in Scripturis continetur,
oteſtne ex ipſis erui præfata veritas?*

R. Imo. Hujus Sacramenti veritas cla-
iſſime evincitur ex Epiſt. S. Jacobi Apoſto-
cap. 5. *Infirmatur quis in vobis, inducat
Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, un-
entes eum oleo, & oratio fidei ſalvabit infir-
ıum, & alleviabit eum Dominus: & ſi in pec-
atis fuerit, remittentur ei.* Ex quibus verbis
onſtat, in extrema Unctione reperiri om-
ia, quæ verum conficiunt Sacramentum.

Primo ſiquidem eſt Signum ſenſibile,
uod ab Apoſtolo exprimitur per *Oleum ſan-
um*, nempe, quo a Sacerdote ungendus eſt
ıfirmus.

Secuudo, eſt Signum efficax gratiæ, quod
ıdicatur his verbis: *ſi in peccatis fuerit, re-
ıittentur ei.*

Tertio, eſt a Deo inſtitutum, quod illis
ɔſis verbis exprimitur. Neque enim ab
lio, niſi a Deo inſtitutore poteſt illa gratia
èmiſſiva peccati promitti. Igitur *Extrema
Unctio*, cum habeat eas omnes conditiones
d Sacramentum requiſitas, quas non modo
os Catholici, ſed etiam, quas Luthero-Cal-
inici exigunt, eſt vere & proprie novæ Le-
is Sacramentum.

Hoc argumento ita preſſi & convicti fue-
e Lutherani, ut Epiſtolam Jacobi de Scri-
turarum Canone expunxerint.

Q.

Q. *Eſtne alius textus, ex quo deduci poſſit, Extremam Unctionem eſſe Sacramentum, Apoſtolosque illud adminiſtraſſe?*

R. Nonnulli Theologi adducunt hunc textum Marc. cap. 6. v. 12. & 13. ubi Evangeliſta loquens de Miſſione Apoſtolorum, ait: *Exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent. Et dæmonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & ſanabant,* cap. 6. v. 12. 13. An autem illa unctio Sacramentum ſit unctionis a JEſu Chriſto inſtitutum, non deſunt, qui id affirment; ſed rationes oppoſitæ multo magis prævalent.

Primo, quia unctio illa ad corporis morbos ſpectabat: Unctio autem ab Eccleſia ægris admota ad morbos animi pertinet.

Secundo, quia eo tempore Apoſtoli necdum erant Sacerdotes, cum ad Evangelium nunciandum, infirmosque curandos miſſi fuerunt. At Unctionis Sacramentum a Sacerdotibus tantum modo conferendum eſt: *Inducat Presbyteros*, inquit Jacobus Apoſtolus.

Tertio, quia promiſcue ungebant omnes ægrotos, uti cœcos, claudos, &c. & probabiliter etiam non baptizatos; & quoscunque, qui id poſtulabant. At Unctio uti Sacramentum Eccleſiæ eſt, non niſi fidelibus Baptiſmo initiatis conceditur.

Melius igitur dicendum eſt cum Concilio Tridentino, unctionem illam ab Apoſtolis adhibitam non niſi figuram fuiſſe ac typum

pum

pum illius, qua utitur Eccleſia, a JEſu Chriſto inſtituta, atque a Jacobo fratre Domini commendata ac promulgata: *apud Marcum quidem inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum, & Domini fratrem fidelibus commendatum ac promulgatum.* Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1.

Q. *Quæ ſunt rationes Hæreticorum impugnantium hoc Sacramentum?*

R. Dicunt primo, nullum Evangeliſtam meminiſſe hujus Sacramenti.

Secundo, Epiſtolam Jacobi non eſſe librum canonicum.

Tertio, Unctionem, de qua Jacobus, eſſe ſolum medicinalem, non ſacramentalem.

Quarto, illam non habere effectum infallibilem, cum non ſanet omnes ægrotos.

Quinto, virtutem hujus Unctionis pendere a fide Miniſtri.

Sexto, Unctionem noſtram fieri ab uno Sacerdote, cum Jacobus plures exigat.

Q. *Quomodo evertendæ & confutandæ ſunt hæ ratioees ab Hæretiſis adductæ?*

R. Ad primum: licet nulla expreſſe fiat mentio in Evangeliis, non inde ſequitur, Unctionem Extremam non eſſe Sacramentum, nec a Chriſto inſtitutam. *Multa enim Dominus fecit & dixit, quæ in Evangeliis non continentur*, inquit Joannes cap. 20. Quæ tamen oretenus Chriſtus Eccleſiæ tradidit.

Ad ſecundum: Epiſtolam illam ab omni ævo receptam fuiſſe ab Eccleſia ut canonicam,

cam, ut patet ex Conciliis, Laodiceno, Carthaginenſi, Florentino & Tridentino.

Ad tertium: Unctionem non ſimpliciter eſſe medicinalem, verum etiam ſacramentalem inde patet, quod Jacobus loquatur aperte de ſalute animæ, & remiſſione peccatorum mediante gratia, quam cauſat in anima.

Ad quartum: promiſſionem abſolutam non eſſe de ſanitate corporali, ſed de remiſſione peccatorum, & de augmento gratiæ, quam Deus animæ ægrotanti confert, ut tunc dæmoni fortiter tentanti reſiſtere poſſit. Quantum vero ad ſanitatem corporis, promiſſio non eſt abſoluta, ſed conditionata, ſi ſaluti animæ expediat.

Ad quintum: cum dicit Jacobus: *oratio fidei ſalvabit infirmum*, non loquitur de fide Miniſtri, ſed de fide Eccleſiæ, in cujus nomine & fide Sacramenta novæ Legis adminiſtrantur; unde, ſicut in aliis Sacramentis neceſſe eſt, quod Miniſter habeat intentionem faciendi, quod intendit Eccleſia; ita etiam in Extrema Unctione; quapropter, ſi Sacerdos, dum baptizat, non intendit facere, quod facit Eccleſia, Baptiſmus eſſet nullus, quamvis crederet omnia myſteria Fidei.

Ad ſextum dicendum: pluralem numerum poni pro ſingulari, quod genus locutionis valde uſitatum eſt in Scripturis.

Exem-

Exemplum ſit in Matthæo : *Id ipſum & latrones, qui crucifixi erant cum eo; improperabant ei.* Matth. 27. quod S. Lucas ab uno tantum factum eſſe deſcribit, cap. 23.

Q. *Qui ſunt Extremæ Unctionis Effectus?*
R. Sequentes aſſignantur.

Primus eſt remiſſio peccatorum, his verbis expreſſa : *& ſi in peccatis fuerit, remittentur ei*; quod intelligitur de levioribus; nam lethalia Sacramento Pœnitentiæ tolluntur.

Secundus eſt abſterſio reliquiarum peccati, hoc eſt, reatus pœnæ temporalis, nec non languoris & infirmitatis ex peccato relictæ.

Tertius eſt alleviatio animæ, ejusque confirmatio, ut morbi incommoda levius ferat, & adverſariis ſalutis ſuæ fortius reſiſtat.

Quartus eſt corporis ſanitas ſi ad animæ ſalutem profutura ſit, & colligitur ex his verbis : *& oratio fidei ſalvabit infirmum.*

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Q. *Quid eſt Ordo?*
R. Ordo, de quo hic agitur, eſt Sacramentum, quo confertur homini gratia & poteſtas exercendi functiones ſacras in Eccleſia. Scotus ſic definit Ordinationem : *Ordinatio,* inquit, *eſt inſtitutio alicujus in gradu præeminente, cui convenit aliquod Miniſterium circa Euchariſtiam exhibendum, facta a Miniſtro idoneo certa verba proferente, & ſimul*

cum

cum intentione debita miniſterium gradus illius aliquo ſigno viſibili repræſentans, ex inſtitutione divina efficaciter ſignificans gratiam præeminentem, qua ordinatus digne aliquod miniſterium exequatur.

Q. *Eſtne Ordo vere & proprie Sacramentum?*

R. Negant cum antiquis quibusdam Hæreticis moderni Lutherani & Calviniani, volentes, Ordinis Sacramentum eſſe inventum ab Eccleſia Romana: cum nihil aliud ſit, inquiunt, quam officium, ſeu vocatio miniſtrorum, qui ad Eccleſiæ gubernationem aſſummuntur.

Sed certum eſt & de fide, Ordinem eſſe vere & proprie Sacramentum. Ita enim expreſſe definivit Eccleſia in pluribus Conciliis congregata, & præcipue in Tridentino ſeſſ. 23. can. 3. his verbis: *Si quis dixerit, Ordinem non eſſe vere & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum; vel eſſe figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis; aut eſſe tantum ritum quemdam eligendi Miniſtros Verbi Dei & Sacramentorum, Anathema ſit.*

Sic autem probari poteſt aſſertio noſtra. Ad Sacramentum proprie dictum tria requiruntur: Signum *externum* ſeu *ſenſibile*, Promiſſio *gratiæ*, & Inſtitutio *divina*: ſed hæc omnia in Ordinatione reperiuntur: ergo eſt legitimum Sacramentum.

Pri-

Primo igitur adeſt Signum ſenſibile, ſcilicet manuum impoſitio, vel certorum inſtrumentorum traditio & contactus, cum certis verbis ab Ordinante prolatis. De manuum impoſitione habetur Actor. 6. & 13. & 14.

Secundo habetur mandatum & inſtitutio divina: *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos. Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus dimiſerunt illos.* Act. 13. v. 2. & 3. Item: *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Act. 20. v. 28. Item: *Ipſe dedit quosdam quidem Apoſtolos, alios Doctores, alios Paſtores &c.* Ephes. 4.

Tertio, adeſt cauſalitas gratiæ. Etenim aperte teſtatur Paulus, Timotheum alloquens: *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterii*, id eſt, Epiſcoporum, qui te mecum inaugurarunt, 1. Tim. 4. Et iterum: *Admoneo te, ut reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* 2. Tim. 1.

Firmatur hæc veritas ex Apoſtolica Traditione & Patrum conſenſu. Unus ſufficiat Auguſtinus Lib. 2. contra Epiſtol. Parmeniani; ubi, poſtquam Sacramentum Ordinationis cum Baptiſmo comparavit, ait: *Ideo non eis in populo manus imponitur, ne non homini, ſed ipſi* Sacramento *injuria fiat.*

Q. *Quæ ſunt rationes oppoſitæ?*

R. Hæretici dicunt: Ordinationem non poſſe eſſe Sacramentum, cum non ſit ad ſanctificationem ſuſcipientis, ſed ad ſanctificationem & ædificationem populorum, ut patet ex Epiſt. ad Epheſ. 4. v. 12. *Ad Conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti.* Item de ſe & Sacerdotibus loquens Apoſtolus, ait: *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* 1. Cor. 4.

Secundo, Chriſtum ordinaſſe Apoſtolos ſine ullo ſigno externo.

Tertio, nullam eſſe inter fideles diſtinctionem graduum, cum omnes ſint æquales. *Quicunque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis: non eſt Judæus, nec Græcus; non eſt ſervus, neque liber; omnes vos eſtis unum in Chriſto.* Gal. 3.

Quarto, omnes Chriſtianos eſſe Sacerdotes, *genus electum, regale Sacerdotium.* Item, Chriſtum feciſſe nos omnes *Regnum, & Sacerdotes Deo.*

Unde inferunt: ergo in Eccleſia Chriſti non eſt ordo præeminentiæ, nec dignitatis, & conſequenter nec Ordinatio Sacramentalis.

Q. *Quid Hæreticis reſpondendum?*

R. Ad primum dicendum: quod finis extrinſecus Ordinis jam collati, *& in facto eſſe,* ſit ſanctificatio aliorum per Sacramenta conferenda, & ædificatio Eccleſiæ. Finis vero

vero intrinſecus, ſeu collatio & receptio Ordinis Sacerdotalis ſit ad ſanctificationem ſuſcipientis, qua idoneus & potens redditur ad miniſtranda digne aliis Sacramenta.

Deinde oſtenſum eſt, Ordinem conferre gratiam & Spiritum ſanctum non Ordinanti, ſed *Ordinato.*

Ad ſecundum: licet Chriſtus ut Deus, & ut habens Poteſtatem excellentiæ absque ſigno externo inſtituiſſet Apoſtolos in Sacerdotes & Epiſcopos, non ſequitur, eum voluiſſe, ut pari modo Apoſtoli Sacerdotes crearent.

Ad tertium: ſi fideles dicantur æquales, illa æqualitas non eſt niſi reſpectu prædeſtinationis ad gratiam & gloriam, in quibus Deus nullam conditionem aſpicit, ſed ſola merita. Non vero reſpectu præeminentiæ & dignitatis; alias eſſet magna confuſio, quæ non decet Eccleſiam, quæ eſt acies bene ordinata, in qua ſunt præpoſiti & ſubditi. *Omnes quidem unum Corpus ſumus in Chriſto*: et, ſicut *omnia unius corporis membra non eundem actum habent*; ita neque in Eccleſia, Roman, 2.

Ad quartum: quantum ad Sacerdotium, loquitur de Sacerdotio myſtico & interno; quatenus quisque interna ſacrificia & oblationes facit Deo, non autem de externo, quod non ſpectat ad omnes.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Q. *Quid eſt Matrimonium?*

R. Matrimonium in genere ut ſic eſt vinculum indiſſolubile inter marem & fœminam, ex mutua translatione poteſtatis corporum ſuorum in ſe invicem facta ad procreandam prolem debite educandam.

Q. *Quid eſt Contractus Matrimonialis?*

R. Eſt maris & fœminæ mutua translatio corporum ſuorum, pro uſu perpetuo ad procreandam prolem debite educandam.

Q. *Quid eſt Sacramentum Matrimonii?*

R. Eſt expreſſio certorum verborum maris & fœminæ ad ſe invicem, ſignificantium traditionem mutuæ poteſtatis corporum ad prolem debite procreandam, ex inſtitutione divina efficaciter ſignificans gratiam conferendam mutuo contrahentibus ad conjunctionem animarum gratioſam, ex *Scoto in 4. diſtinct.* 26.

Q. *Quomodo probari poteſt, Matrimonium eſſe verum novæ Legis Sacramentum?*

R. Hæretici Armeni, qui inſurrexerunt ſub Conſtantino III. & Theodoro Papa circa Annum Domini 640. negarunt, Matrimonium eſſe a Chriſto inſtitutum; &, licet faterentur, eſſe rem bonam, licitam & honeſtam, negabant tamen, per illud aliquam conferri gratiam conjugatis. Idem ſentent adhuc hoc tempore Lutherani & Calviniani, qui,

qui, licet inter ſe in quibusdam aliis erroribus diſcrepent, in hoc tamen conveniunt omnes, cum omnes dicant, Matrimonium non eſſe niſi merum contractum indiſſolubilem, excepta cauſa fornicationis aut adulterii, minime vero Sacramentum Eccleſiæ: contra quos ſic procedendum eſt.

Matrimonium in Lege nova inter fideles contractum eſſe vere & proprie Sacramentum de fide eſt. Ita definitum eſt in Conciliis, Lateranenſi III. *tit. de Sponſ. cap.* 20. Senonenſi *tit. de Matrim. cap.* 10. Londinenſi II. *cap.* 3 & multis aliis, quorum verba referre Catechiſmi brevitas non patitur. Sufficere deberet pro Hæreticis convincendis Tridentini auctoritas, in cujus ſeſſ. 24. can. 1 legitur: *Si quis dixerit, Matrimonium non eſſe vere & proprie unum ex ſeptem Sacramentis Legis Evangelicæ a Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre. Anathema ſit.*

Adeſt etiam perpetua Eccleſiæ Traditio, & communis conſenſus Patrum; inter quos clariſſime & conſtantiſſime Auguſtinus docet, Matrimonium fidelium verum & proprium eſſe Sacramentum: *In civitate Dei noſtri,* inquit, *in monte ſancto ejus, hoc eſt, in Eccleſia. nuptiarum non ſolum vinculum, verum etiam Sacramentum ita commendatur, ut non liceat viro uxorem ſuam alteri tradere.* Lib. de Fide & operibus cap. 7. Et ſic alii Patres communiter, ut Chryſoſtomus hom. 20. in

Epiſt. ad Epheſios, Ambroſius Lib. 1. de Abraham cap. 7. aliique plures.

Deinde, Matrimonio competunt omnes conditiones Sacramenti; eſt enim ſignum ſenſibile & divinitus inſtitutum, gratiam Dei efficaciter ſignificat, & ordinatur ad ſalutem hominis viatoris. Quod autem gratiam conferat, ita declaravit Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. his verbis: *Gratiam vero, quæ naturalem illum amorem perficeret, & indiſſolubilitatem confirmaret, conjugesque ſanctificaret, ipſe Chriſtus venerabilium Sacramentorum Inſtitutor atque Perfector ſua nobis Paſſione promeruit &c.*

Q. *Matrimonium eſſe Sacramentum, habeturne etiam in S. Scriptura?*

R. Ut Hæreticis plenius ſatisfaciamus, qui nihil fidei extra ſacros Libros ſe velle admittere jactitant, teſtimonium clariſſimum proferimus Apoſtoli Pauli, ſcribentis ad Epheſ. cap. 5. ubi Sacramenti nomen expreſſe tribuit Matrimonio: *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Sacramentum hoc magnum eſt: *ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.* Si igitur Matrimonium eſt ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia, & hæc unio non fit niſi mediante ſua gratia: dicendum pariter erit, Matrimonium fidelium eſſe ſignum viſibile, quod conjugatis eam gratiam conferat, quæ ad vitam ſancte traducendam neceſſaria eſt.

Nec

Nec dicere valet, Apoſtolum vocare *magnum Sacramentum* conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, non vero conjunctionem maris & fœminæ; hoc enim falſum eſt, quia pronomen *hoc* non debet referri ad id, quod ſequitur, id eſt, ad Chriſtum & ad Eccleſiam, ſed ſolum ad id, quod præceſſerat de humano Conjugio, de quo præcipue agebat Apoſtolus eo loci. Nihil autem præceſſerat de conjunctione Chriſti cum Eccleſia, ſed tantum de conjunctione materiali viri ac mulieris; dixerat enim: *Propter hoc*, ſcilicet propter hoc, quod dixi de viro & muliere, *relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit uxori; & erunt duo in carne unâ.* Et ſtatim poſt hæc ſubdit: *Sacramentum hoc*, id eſt, conjunctio viri cum uxore, *magnum eſt.* Ergo id, quod vocat *Sacramentum*, non eſt conjunctio Chriſti cum Eccleſia, nec Eccleſia juncta Chriſto, nec utrumque extremum ſimul, ſed adhæſio viri cum uxore, quam vult eſſe *Sacramentum magnum* virtute Chriſti Eccleſiæ Sponſi. Hanc eſſe eorum verborum veram & propriam ſententiam, ſancti Patres, qui eum locum interpretati ſunt, oſtendunt.

Q. *Quibus motivis hoc Sacramentum impugnant Hæretici?*

R. Breviter hic exponam.

§ Primo dicunt: nusquam legi, aliquid gratiæ Dei accepturum, quisquis uxorem duxerit.

Secundo, Matrimonium fuiſſe ab initio mundi, etiam inter infideles, & ſic non poſſe eſſe Sacramentum.

Tertio, ſi Matrimonium eſſet Sacramentum, Sacerdotibus non interdictum foret.

Quarto dicunt: non baptizatum non eſſe capacem aliorum Sacramentorum; & tamen cum ſit capax Matrimonii, ſignum eſt, Matrimonium non eſſe Sacramentum.

Quinto, ſi Matrimonium foret Sacramentum, & conferret gratiam, melius eſſet nubere, quam ſervare virginitatem, aut facere votum caſtitatis, quod nihil tale producit.

Sexto, ſi Matrimonium eſſet res ſacra, contrahentes committerent Simoniam, cum paciſcantur pro dote.

Q. *Quomodo diſſolvenda ſunt relata Hæreticorum argumenta?*

R. Ad primum dicendum: oppoſitum haberi in Scriptura, ut in probationibus monſtratum eſt, juxta Patrum & Conciliorum interpretationem: & quamvis id nuſquam in Scripturis legeretur, argumentum negativum nihil concluderet; ſufficeretque nobis, id ſcire ex Traditione; nam inquit Tridentinum ſeſſ. 24. *Merito inter Sacramenta novæ Legis annumerandum* Matrimonium *SS. Patres, Concilia, & univerſalis Eccleſiæ Traditio ſemper docuerunt.*

Ad

Ad ſecundum: fuiſſe ſemper Matrimonium in ratione Contractus naturalis & civilis, ſed elevatum poſtea a Chriſto ad dignitatem Sacramenti.

Ad tertium: non arcentur Sacerdotes a Matrimonio propter Sacramentum, ſed propter effectus morales & debita, quæ illud vinculum conſequuntur, nec ullatenus congruunt ſtatui ſacerdotali.

Ad quartum: Infideles capaces eſſe Matrimonii nullus dubitat, non tamen Matrimonii, ut Sacramentum eſt. Etenim legitimi Matrimonii ratio non exigit rationem Sacramenti, quæ ex ſola Chriſti inſtitutione contractui fidelium annectitur.

Ad quintum: ſi Matrimonium conſideretur, ut eſt Sacramentum cauſans gratiam ex opere operato, eſt perfectius virginitate & cœlibatu, cum virginitas gratiam non conferat: ſi vero conſideretur Matrimonium, ut eſt ſtatus conjugalis, certum eſt, ſtatum continentiæ altiorem eſſe Matrimonio, & majoris gratiæ & meriti exiſtere: *qui enim nubit, bene facit, qui non nubit, melius facit.* 1. Cor. 7. Sacramentum tamen ſemper auget gratiam, in quocunque ſtatu ſuſcipiatur: ſed, ſi idem continens propter Deum nuptias contempſiſſet, plus gratiæ apud Deum inveniſſet, quam ſit illa, quæ per Sacramentum Matrimonii datur, non ex opere operato, ſed ex opere operantis, ut ex promiſſione Dei.

Ad ſextum: nullum fit pactum in contrahendo Matrimonio ſub ratione Sacramenti, ſed ſolum, ut eſt contractus civilis, & quoad ea, quæ in eo ſunt pure temporalia.

De Dote quidem paciſcuntur contrahentes propter onera pure temporalia, & ſine reſpectu ad Sacramentum; ſicut paciſcuntur homines de pretio calicis etiam conſecrati, quoad valorem argenti vel auri, & quoad valorem opificis, ſine reſpectu ad conſecrationem.

Q. *Suntne ſacrilegi, qui violant jura hujus Sacramenti?*

R. Adulteri, qui ad aliam accedunt, non ſervant quidem fidem uxori datam, nullum tamen committunt ſacrilegium; ſed ſolum violant jura Matrimonii, ut eſt contractus conjugalis & civilis: Matrimonium vero, ut eſt Sacramentum, manet illæſum.

Q. *Qui ſunt effectus gratiæ matrimonialis?*

R. Multiplices. Per hanc gratiam fit, ut vir & uxor mutuæCharitatis vinculo conjuncti, alter in alterius benevolentia conquieſcat, alienosque & illicitos amores & concubitus non quærat, ſed in omnibus ſit honorabile connubium & thorus immaculatus.

Per hanc gratiam fit, ut Matrimonium, quod in remedium concupiſcentiæ inſtitutum eſt, ipſam refrænet atque coerceat. Niſi enim Matrimonio gratia conferretur, concupiſcentiam potius augeret, quam moderaretur Matrimonii uſus.

Per

Per hanc gratiam fit, ut Chriſtiani Conjuges quærant prolem, non tantum quæ naſcatur mundo, ſed quæ renaſcatur & conſecretur Chriſto.

Per hanc gratiam fit, ut Chriſtiani Conjuges inviolatam ac individuam fidem ſibi mutuo ſervent. Quis enim vir, quantumvis impius vult adulteram uxorem? aut quæ mulier qua licet impia, vult adulterum virum?

Per hanc gratiam fit, ut Parentes prolem enutriant & inſtituant *in diſciplina & correptione Domini*, ut monet Apoſtolus ad Ephesios 6.

Per hanc gratiam fit, ut Chriſtiani Conjuges onera & incommoda Matrimonii ferant, quæ Apoſtolus his verbis ſignificavit: *Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi*, 1. Cor. 7. v. 28.

Quam tribulationem experiuntur Conjugati in ſuſpicionibus zeli conjugalis, in procreandis filiis atque nutriendis, in timoribus & mœroribus orbitatis. Quanta matris in prolis geſtatione pericula & faſtidia, in partu dolores, in nutritione tædia? Quantæ Patris in educatione ſollicitudines & anxietates? Adjungamus indiſſolubilis adhæſionis neceſſitatem, mutuam ſervitutem, familiæ officia, infirmitates, vitia, rixas, quæ frequenter ſuboriuntur, & multa alia incommoda, quæ vix enumerari poſſunt. Hæc omnia *ſine gratia* tolerari non poſſunt. Hinc mini-

minime dubitandum eſt, quin gratia ſingularis Matrimonii Sacramento conferatur.

Per hanc gratiam fit, ut vir diligat uxorem, ſicut Chriſtus Eccleſiam, & ut mulier hilariter ſubdita adhæreat viro ſuo, ſicut Eccleſia Chriſto.

Per hanc denique gratiam fit, ut ſpe prolis amiſſa, perpetuo & concorditer conjuncti ad mortem usque permaneant; utque Chriſtiana Conjux etiam malum Conjugem ferat, ut eum Chriſto lucrifaciat & ſanctificet.

Vim porro gratiæ operatricem Chriſtus Matrimonio contulit, cum illud ad Sacramenti dignitatem evexit his verbis: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Matth. 19. Et ad hujus rei ſignificationem nuptiis benedixit, quas primo miraculorum ſuorum illuſtravit.

Et hæc ſufficiant de Sacramentis. Qui plura vult, legat Theologos Scholaſticos, Morales & Controverſiſtas.

DE HORIS CANONICIS IN ECCLESIA ROMANA RECITARI SOLITIS.

Q. *Quid ſunt horæ Canonicæ?*

R. Horæ Canonicæ ſunt quædam preces, quæ ad Deum laudandum ſtatis horis, ſive publice in Officio, ſive privatim per-

perſolvuntur vel decantantur, juxta ritum a ſacris Canonibus præſcriptum.

Itaque, quod definitis horis nocturnis diurnisque recitentur, *Horarum* nomen obtinuerunt. Et, quia juxta ſacrorum Canonum præſcripta ordinantur, *Canonicæ* appellantur.

Concilium Agathenſe cap. 3. expreſſe habet: *Et quia convenit Ordinem Eccleſiæ ab omnibus æqualiter cuſtodiri, ſtudendum eſt, ut ubique ſicut ſit, poſt Antiphonas, collectiones per ordinem ab Epiſcopis vel Presbyteris dici, & hymnos vel matutinos vel veſpertinos diebus omnibus decantari, &c.*

Idem habetur *in cap.* 1. *de Miſſæ celebratione*, & in Concilio Gerundenſi can. 10. & in can. *Presbyter* diſt. 91. circa finem: *Septies in die laudem dixi tibi, quia ſeptenarius ſacratus numerus a nobis ſic implebitur, ſi Matutinæ, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperæ, Completoriique tempore, noſtræ ſervitutis officia perſolvamus.*

Q. *Quot ſunt horæ Canonicæ?*

R. Septem numerantur ſuperius relatæ, quamvis antiquitus in octo eſſent partitæ; qui ritus adhuc ſervatur in nocte Natalis Domini, in qua Laudes a Matutino ſeparantur. Modo Matutinum cum laudibus extra præfatum diem Horam unam componit, & ſequuntur Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ & Completorium.

Q.

Q. *Quo tempore diei præfatæ horæ dici debent?*

R. A principio inſtitutum fuit, ut *Matutinum & Laudes* recitarentur media nocte: *Prima* orto ſolo, *Tertia* circa horam diei nonam, *Sexta* circa duodecimam, id eſt, circa meridiem, *Nona* circa horam tertiam pomeridianam, *Veſperæ* inclinante jam die: *Completorium* vero ſub initium noctis.

Nunc autem diverſarum Eccleſiarum diverſæ ſunt Conſuetudines, quæ ſunt ſervandæ ſaltem quoad Chorum, ſeu publicam divini Officii recitationem. Qui vero privatim Horas recitat, non tenetur *ſub mortali* ſervare ſtatuta illa tempora; peccatum tamen veniale committeret, ſi ſine cauſa Matutinum vel Primam diceret poſt meridiem, vel mane Veſperas & Completorium.

Q. *Quæ eſt iſtarum Horarum origo?*

R. Non eſt certe inventum novum Eccleſiæ Romanæ orare ſtatutis horis, ut proclamant Hæretici; cum fundamentum ſatis clarum habeatur in ſacris Litteris, in quibus reperimus Horas illas, in quibus divinum Officium hoc perſolvitur, ad celebrandas Dei laudes deputatas fuiſſe, obſervatasque a viris ſanctis utriusque Legis.

Ita David in Pſalmis: *Veſpere, mane & meridie orabo & annunciabo laudem tuam.* Item Pſal. 118. *Septies in die laudem dixi tibi.* Ubi ſeptenaria hæc deprecatio inſinuatur.

Dein-

Deinde idem Propheta Regius hæc habet: *In matutinis meditabor in te.* Et: *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.* Orabat ergo nocte; & non ſolum orabat, ſed & alios ad tunc orandum hortabatur, dicens: *In noctibus extollite manus veſtras in Sancta, & benedicite Dominum.* Pſal. 113.

Daniel Propheta in captivitate detentus, *ſtatutis horis aſcendebat ad ſuperiora domus, ut oraret.*

Davidis & Danielis exemplum ſecuti ſunt Apoſtoli, ut patet ex Actis ipſorum, ubi legimus cap. 3. quod *Petrus & Joannes aſcenderunt ad templum ad horam orationis nonam.* Item, quod Paulus & Silas *media nocte adorantes laudabant Dominum*, cap. 6. Item cap. 10. narratur, *Petrum aſcendiſſe, ut oraret, circa horam ſextam.*

Ex his manifeſtum eſt, Judæos in veteri, & Apoſtolos in Lege nova ſtatutis Horis Deum oraſſe, & laudes ejus decantaſſe.

Judæi has horas determinatas habebant, in quibus ad templum conveniebant; nempe tertiam, ſextam & nonam. Horam tertiam, quia tunc data eſt Lex in Sina; Sextam, quia tunc erectus fuit ſerpens æneus in deſerto: Nonam, quia tunc petra dedit aquas in Cades.

Chriſtiani vero plura tempora Orationi deſtinata habent; quia multo plura ſunt myſteria & beneficia, quibus Deo obſtringuntur, ut jam videbimus.

Q. *Quid ſeptem horariæ iſtæ Preces repræſentant?*

R. Septem Myſteria Redemptionis noſtræ. Media nocte Chriſtus natus eſt ex Virgine Matre. Hora prima, ſeu mane ſurrexit a mortuis. Hora tertia Spiritus ſanctus deſcendit ſuper diſcipulos Chriſti. Hora ſexta ipſe Chriſtus crucifixus fuit. Hora nona mortuus eſt. Veſpere cum diſcipulis ſuis cœnavit, illisque ſuam ſacratiſſimam carnem dedit ad manducandum. Completorii hora, quæ eſt prima noctis vigilia, in hortum receſſit ſolus orare.

Alii alia ſeptem hisce Horis annectunt Myſteria, ſequentibus verſibus expreſſa.

Hæc ſunt, ſeptenas propter quas pſallimus horas.
Matutina ligat Chriſtum, qui crimina ſolvit.
Prima replet ſputis, dat cauſam tertia mortis.
Sexta Cruci nectit, latus ejus nona bipartit.

Quæ Myſteria ſic explicantur.

Matutina ligat Chriſtum &c. Chriſtus Dominus, cum poſt cœnam cum Diſcipulis factam receſſiſſet in hortum Gethſemani, oraturus Patrem, ibi a Juda oſculo traditus eſt, & a militibus comprehenſus & funibus vinctus: *Cohors ergo & tribunus, & miniſtri Judæorum comprehenderunt JEſum, & ligaverunt eum.* Joann. cap. 18.

Prima replet ſputis. Dominus noſter JEſus Chriſtus, cum ſtetiſſet ante Judicem, qui

qui eum reum mortis adjudicarat, a miniſtris calaphis, ſputis & verberibus impeditus eſt: *Tunc exſpuerunt in faciem ejus, & colaphis eum ceciderunt.* Matth. 26.

Cauſam dat tertia Mortis. Tunc a Pilato contra omne jus & propriam conſcientiam neci addictus eſt.

Sexta Cruci nectit. Tali enim hora Crucis patibulum aſcendit, & medius inter duos infames latrones crucifixus eſt, morteque ſua opus noſtræ Redemptionis implevit.

Latus ejus nona bipartit. Chriſto enim mortuo unus militum adſtantium latus ejus lancea aperuit.

Veſpera deponit. Joſephus ab Arimathæa, homo dives, cum a Pilato Corpus JEſu obtinuiſſet, illico de Cruce illud ſuſtulit.

Tumulo completa reponit. Tandem idem Joſephus involuto corpore JEſu in ſindone munda, illud poſuit in monumento in petra exciſo, in quo nondum quiſquam poſitus fuerat.

Plures aliæ adducuntur ſignificationes harum ſeptem Horarum, quas videre licet apud diverſos Auctores. Pro nunc dicta ſufficiant.

Q. *A quo fuerunt inſtitutæ?*

R. Inſtitutas fuiſſe initio naſcentis Eccleſiæ ab ipſis Apoſtolis, Traditione tenetur. Certum eſt enim, eorum temporibus Clericos ſtatutis horis nocturnis diurnisque con-

veniſſe in Eccleſiam, ut Deo Pſalmos & laudes decantarent. Hoc patet *ex Clem. lib.* 8. *Conſtit Apoſt. cap.* 30. ubi tale extat præceptum. *Precationes facite mane, tertia, ſexta & nona, & veſpere usque ad galli cantum.*

Verum Geminianus id clarius exprimit, Lib. 2. cap. 57. *Septem Horas Canonicas,* inquit, *in die quaſi ex debito canimus... Formam autem habemus ab Apoſtolis & aliis Sanctis, ut ſepties in die Creatorem noſtrum laudemus.*

Errant igitur Polydorus Virgilius & alii, dum illas Horas attribuunt *Pelagio I.* Pontifici, qui Eccleſiam regebat circa annum 556. quia jam longe ante ipſum recitabantur, ut apertiſſime colligitur ex ſcriptis SS. Clementis, Baſilii, & aliorum Patrum.

Nec obſtat Can. *Eleutherius*, diſt. 90. quia ibi agitur de Vigiliis, quarum obſervantia a præfatis Pontificibus denuo forte præſcripta fuit. Vel ſi de Horis Canonicis ſermo ſit, dicendum, recitationem earum fuiſſe tunc lege præceptam.

Q. *Quinam ad recitationem harum Horarum obligantur?*

R. Eccleſia ad Horas Canonicas quotidie recitandas adſtringit omnes Clericos in Sacris conſtitutos, omnes Religioſos profeſſos ad Chorum deſtinatos, etiam antequam ſacris Ordinibus initientur; & omnes etiam qui Beneficium Eccleſiaſticum obtinent, etiamſi nullo Ordine ſacro ſint inſigniti, ut con-

ſtat ex Canone: *Qui per ambitioſam*, de reſcriptis in 6. & ex Canone: *Dolentes*, de Celeb. Miſſ. ubi legitur: *Diſtricte præcipimus, in virtute* ſanctæ Obedientiæ, *ut divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Dominus dederit, ſtudioſe pariter celebrent & devote?*

Q. *Potuitne Eccleſia talem imponere Obligationem?*

R. Negarunt olim *Pſalliani* circa annum 368. exiſtimantes, ſemper orandum eſſe, nec poſſe quemquam ab oratione deficere, & conſequenter orationem reſtringi non poſſe ad ſeptem Horas.

Waldenſes, ſeu *Pauperes de Lugduno*, quibus adhæſit *Wicleffus*, admittebant quidem, bonum eſſe orare; malum autem, hominem obligare ad orandum certo & determinato tempore, quia hoc repugnat libertati Chriſtianæ, cum oratio ex ſe ita libera eſſe debeat cuilibet, ut oret, cum voluerit.

Martinum Lutherum inſignem Hæreſiarcham ejusdem opinionis extitiſſe, referunt plures Auctores. Dicunt: ipſum non quidem prohibuiſſe Officii Divini recitationem; ſed ſolum modum & tempus: voluit enim tantum Ritum Romanum, non conſuetudinem comprecandi ſtatuto tempore abolere, & alium inſtituere.

Jam ad quæſitum dico: quod Eccleſia potuerit talem legem condere, Poteſtate accepta ab ipſo Chriſto. *Amen dico vobis*,

quæcunque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis. Matth. 18. Ligare autem eſt legem imponere. Igitur Chriſtus dedit Apoſtolis ſuis & Eccleſiæ Prælatis poteſtatem condendi leges. Quod & confirmat Paulus ad Romanos ſcribens: *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit,* cap. 13.

Item: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis.* Hebr. cap. ult. Item: *Si quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam, hunc notate, & ne commiſceamini cum illo, ut confundatur.* 2. Theſſal. cap. 3. Quod ſane non dixiſſet, niſi habuiſſet poteſtatem præcipiendi & puniendi eos, qui mandatis Apoſtolicis obtemperare recuſant.

Cum igitur non minor ſit nunc Poteſtas in Prælatis Eccleſiæ, quam fuerit tempore Apoſtolorum; nullus eſt, qui non teneatur ipſis obedire.

Q. *Quid reſpondendum præfatis Hæreticis?*

R. Dicendum, quod, quando Scriptura dixit: *Non impediaris orare ſemper.* Eccleſ. 18. Item: *Oportet ſemper orare, & non deficere.* Luc. 18. Item: *Vigilate omni tempore orantes,* Luc. 21. non ſequitur, quod homo nihil aliud agendum habeat, quam ſemper & continuo orare: hoc enim impoſſibile eſt, cum debeat homo aliquo tempore comedere, dormire, laborare juxta Apoſtolum: *Qui non vult operari, nec manducet.* 2. Theſſ. 3. v. 10.

Unde

Unde verba illa intelligenda ſunt de *aſſiduitate orandi*, quantum licuerit, tempore ſcilicet deſtinato ſive ab Eccleſia, ſive a propria devotione, ut certa & ſtatuta tempora nullo tempore intermittantur.

Illud igitur adverbium *ſemper* hic idem eſt, quod *ſedulo, perſeveranter, diligenter, aſſidue*, quantum per alia negotia licet, congruis nempe temporibus. Sic vulgo dicitur de valde ſtudioſo: hic *juvenis ſemper ſtudet*, id eſt, frequenter & diligenter ſtudet. Ita Beda, qui & myſtice addidit: *Semper orat, qui ſemper ſecundum Deum operatur.* Et Gloſſa: *Semper orat, qui ſemper bene agit.*

Q. *Nunquid repugnat Libertati Chriſtianæ, præfigere Chriſtiano certas horas ad orandum?*

R. Minime. Libertas enim Chriſtiana non conſiſtit in hoc, quod Chriſtianus debeat vivere ſine lege, & quod nulla lex ipſi imponi poſſit; alioquin eidem libertati Chriſtianæ repugnarent jejunium, confeſſio annualis, celebratio feſtorum &c. ſed in hoc ſtat, quod non ſolum per Baptiſmum liberemur a ſervitute diaboli, cujus eramus ſervi; verum etiam a jugo ſervitutis Legis Moſaicæ. Unde libertas illa, qua ex Apoſtolo, nos liberavit, non eximit nos ab omni lege humana, cum teneamur *obedire Præpoſitis noſtris, etiam diſcolis*, & haberi debeat ut *Ethnicus*, qui Eccleſiam non audit.

Nihil juſtius, quam orare Deum: injuſtum certe eſſe non poteſt, quod Eccleſia

præſcribat tempus & methodum orandi omnibus Eccleſiaſticis, & ad Horas recitandas obliget eos, qui ſerviunt ei.

Q. *Quid myſterii ineſt in ſeptenario Numero?*

R. Septenarius Numerus tam apud Gentiles, quam Hebræos, imo & apud SS. Patres plenus myſteriis habitus fuit, ut advertit *Innocentius III.* in procemio ſuper ſeptem Pſalmos. Quin imo Deus ipſe multoties myſteria abſcondita in ſeptenario numero patefecit in utraque Lege.

Ex veteri Teſtamento.

Septimo die poſt mundi creationem ceſſavit Deus ab omni opere. Elapſis *ſeptem* hebdomadibus ab exitu populi Iſraelitici ex Ægypto, Legem Moyſi dedit, Feſtum Pentecoſtes in ejus rei memoriam inſtituens. In menſe *ſeptimo* generalis abſolutio populo concedebatur. Anno *ſeptimo* præceptum erat, ut terra quieſceret, & non laboraretur, nec ſeminaretur. Poſt *ſeptem* hebdomadas annorum Jubilæum celebrabatur. Præcepit Deus, ut in Arcam Noe intromitterentur *ſeptem* paria animalium mundorum. Sacerdos magnus tempore remiſſionis *ſepties* populum vituli ſanguine aſpergebat. Noe per *ſeptem* dies columbæ reditum exſpectavit, & ipſa regreſſa tot diebus in Arca remanſit, antequam ex ea egrederetur. *Septem* columnas erexit Sapientia. Sacerdotes Civi-

vitatem Jericho *ſepties* circumierunt cum *ſeptem* tubis, ut muros ejus everterent. *Septem* buccinis publicabatur Jubilæum. Propheta Eliſæus juſſit Naamo, ut *ſepties* in Jordane ſe lavaret, ſi vellet a lepra peſſima ſanitatem recuperare &c.

Ex novo Teſtamento.

Nec in ipſo, ſeu Lege nova deſunt myſteria in numero ſeptenario, cum *ſeptem* ſint petitiones in Oratione Dominicali, *ſeptem* Sacramenta, *ſeptem* dona Spiritus ſancti, *ſeptem* panes diſtributi in quatuor millia hominum, *ſeptem* ſportæ ex *ſeptem* panum fragmentis repletæ, *ſeptem Diaconi* ab Apoſtolis electi. Sanctus etiam Joannes in myſterioſiſſima ſua Apocalypſi *ſeptem* candelabra vidit, *ſeptem* ſigillos, *ſeptem* ſtellas, *ſeptem* lampades, *ſeptem* cornua, *ſeptem* oculos, *ſeptem* Angelos ſtantes ante thronum Dei, *ſeptemque* Eccleſias in Aſia jam ab eo fundatas &c.

Omitto alia ſacræ Scripturæ loca, in quibus commendatur ſeptenarius numerus.

Quid ulterius dicere poterimus? In ipſis etiam animalibus certa quodammodo reperitur notitia ſacrati hujus *ſeptenarii* numeri. *Apes* ex naturali inſtinctu *ſepties* in die aliquali murmure laudant Creatorem. *Thom. Cantiprat. lib.* 2. *Mirac. cap.* 4. Ipſæ etiam *Alaudæ* in altum *ſepties* in die volantes ſu-

premum Monarcham *toties* cantu ſuo, laudibus, celebrant. *Georg. Becan. lib. 7. Hierogl.*

Quin imo Natura ipſa omni ſeptennio quamdam mutationem in corpus humanum inducit, qui ſeptennarius annus *Climatericus* proinde vocatur. Hominis vita ad *ſeptuaginta* annos ordinarie, & non ultra, niſi in Potentatibus, protrahitur. Mundi duratio ad *ſeptem* Ætates reſtringitur &c. Ex his & aliis omiſſis, quam *ſingularis ſit ſeptenarius numerus*, dignoſcitur.

Quæ peccata committantur in recitatione & omiſſione Horarum, vide apud Canoniſtas & Moraliſtas.

Q. *Dixiſti annum ſeptimum eſſe* Climatericum. *Quæro., quid ſignificat hoc verbum Climatericus?*

R. Dicam. Climatericus prope idem eſt, quod *ſcalaris*, eſt enim veluti ſcala ſeptem graduum, ad cujus ſummitatem gradatim omni anno aſcenditur. Cum quis ſeptimum annum attigit, dicitur, eſſe in anno Climaterico.

Sed notabiliter dicitur de anno vitæ ſexageſimo tertio & octogeſimo primo, & nonnullis aliis, quia fiunt tanquam ſcalis quibusdam numerorum. Sexageſimus tertius fit ex ſepties tribus, ter multiplicatis. Sic octogeſimus primus ex novem novies, qui anni ſunt periculoſi, ut raro illos prætereant mortales, aut absque morte, aut ægritudine.

Q.

Q. *Cur Liber continens Horas Canonicas, ſeu Officium divinum,* Breviarium *dicitur?*

R. Sic vocatur, ex eo, quod ſit breve compendium ſacræ Scripturæ, ſermonum, homiliarumque SS. Patrum. Poteſt etiam dici, nominatum fuiſſe *Breviarium* ſequenti de cauſa. Tempore, quo ſummi Pontifices Lateranenſe palatium inhabitabant, de more erat recitare in proprio ſacello Pontificio *longe brevius Officium* illo, quod in aliis urbis Romæ Eccleſiis celebrabatur. Officium autem iſtud parvum ſeu conciſum *Officium Capellare* vocabatur. Fratres Minores, ſeu *Franciſcani*, ut ſe conformarent uſui in Sacello papali jam inducto, idem Officium abbreviatum adoptarunt, juxta mentem Seraphici Patris Franciſci eorum Patriarchæ, qui in Regula ſua hæc verba inſeruerat: *Clerici faciant divinum Officium ſecundum ordinem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, excepto Pſalterio,* quod forte præteritis temporibus totaliter percurrebatur, *ex quo habere poterunt Breviaria* cap. 3. Ab eo tempore Officium illud Lateranenſis Sacelli, ita ab Innocentio III. reſtrictum, & a prælaudatis noſtris Franciſcanis receptum, & ad uſum redactum, *Breviarium* nuncupatum eſt.

Poſtea cum Nicolaus III. Palatium Vaticanum ædificaſſet, & illud incolere cœpiſſet, ſtatuit, ut in ſingulis urbis Romæ Eccleſiis Officium abbreviatum, in Sacello Lateranenſi recitari ſolitum ab omnibus recitaretur.

K 5 Fra-

Frater Haimo Anglus, totius Ordinis noſtri Generalis Miniſter, Officium iſtud prius correxerat, rubricis auxerat & adornarat, ut exprimitur in icone ſua, quæ in Generalium Genealogia quarta eſt, imo ad meliorem ordinem & gratiorem concentum reduxerat, inſertis plurium Sanctorum feſtis.

Conqueſti ſunt autem quam plurimi, quod tractu temporis Breviarium iſtud ad omnes quaſi totius orbis Eccleſias pertranſierit. Ratio erat, quod admiſſis in Breviario tot feſtis, totidem feriæ detrahebantur.

Neque Eccleſia Ambroſiana, neque Eccleſia Græca Sanctorum feſta celebrant publico officio tempore Quadrageſimæ, ne omittantur feriæ privilegiatæ.

Tandem Breviarium Romanum reformatum & correctum fuit a Concilio Tridentino, & a variis ſummis Pontificibus. In dies etiam augetur ad majorem Dei gloriam, & Sanctorum ejus honorem, ita, ut *Breviarium* quaſi amplius cenſeri nequeat; erit tamen ſemper tale, cum non niſi Dei optimi laudes & Sanctorum Encomia *brevi ſermone* complectatur.

DE JEJUNIO ECCESIASTICO.

Q. *Quid eſt Jejunium Eccleſiaſticum?*
R. Eſt abſtinentia ciborum juxta regulam ab Eccleſia præſcriptam, quæ habet, ut ſit tantum unica refectio in die.

Du-

Duplex eſt: Unum conſiſtens non ſolum in privatione carnium, ovorum & lacticiniorum, verum etiam in unica refectione in die ad occaſum ſolis ſummenda. Hoc erat *Jejunium Quadrageſimale.*

Aliud conſiſtebat in eadem abſtinentia, ſed ſolvebatur poſt Nonam: & hoc comprehendebat omnia alia jejunia, quæ ſervabantur extra Quadrageſimam.

Theologi diſtinguunt inſuper jejunium in *Spirituale, Morale* & *Naturale.* Primum, quod *ſpirituale* dicitur, eſt, quo a vitiis abſtinetur, dictum ab Auguſtino *Jejunium Magnum. Morale* eſt parſimonia cibi & potus, quam etiam *duce natura* Philoſophi approbarunt. *Naturale* eſt abſtinentia ab omni prorſus cibo & potu quavis ratione ad ſtomachum transmiſſo; quod jejunium præcipitur ſumpturis Corpus Dominicum, idque Spiritus ſancti inſtinctu, ut credere par eſt.

Q. *Eſtne Jejunium res bona & meritoria?*

R. Cum Jejunium ſit actus virtutis temperantiæ, nullum ſubeſſe poteſt dubium, quin ſit bonum & meritorium; de ipſo enim canit Eccleſia in Præfatione; quod *vitia comprimit, mentem elevat, virtutem largitur & præmia.*

In ſacris Scripturis plurimum etiam commendatur: *Bona eſt oratio cum jejunio & eleemoſyna.* Tob. 12. *Scitote, quoniam exaudiet Dominus preces veſtras, ſi permanſeritis in jejuniis & orationibus in conſpectu Domini*, Judith.

dith. 4. *Sanctificate jejunium, vocate cœtum.* Joel. 2. *Convertimini ad me, in toto corde veſtro, in jejuniis, planctu & fletu,* cap. 8.

Chriſtus interrogatus a ſuis diſcipulis, quare non potuerint ejicere ſpiritum immundum ex pueri corpore, reſpondit: *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, niſi in jejunio & oratione.* Si ergo jejunio virtus ejiciendi dæmones tribuitur, jejunium debet eſſe maxime meritorium. Et alio in loco ait: *Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, & Pater tuus, qui videt in abſcondito, reddet tibi.* Matth. 6.

Porro, ſi prœmium a Deo jejunantibus promittitur, quis neget, jejunium eſſe rem bonam & meritoriam.

Q. *Quid cenſent Eccleſiæ Patres de Jejunio?*

R. Certe virtutem ipſius ſummopere extollunt. *Jejunium,* inquit Auguſtinus, *purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem Spiritui ſubjicit, cor facit contritum & humiliatum, concupiſcentiæ nebulas conſpergit, libidinum ardores extinguit, caſtitatis vero lumen accendit.* In Serm. de Jejunio.

Poſt Auguſtinum audiatur Hieronymus: *Jejunium non ſolum perfecta virtus, ſed cæterarum virtutum fundamentum eſt, & ſanctificatio, & pudicitia atque prudentia, ſine qua nemo videbit Deum.* Epiſt. ad Demetriadem.

Item

Item Ambroſius: *Jejunium mors culpæ, excidium delictorum, remedium ſalutis, radix gratiæ, fundamentum eſt caſtitatis. Hoc gradu citius ad Deum pervenitur.* De Helia & Jejunio.

Item S. Leo: *Quid poteſt efficacius eſſe jejunio, cujus obſervantia appropinquamus Deo, & reſiſtentes Diabolo vitia blanda ſuperamus?* Serm. 2. de Jejun. 10. menſis.

Item Cyprianus: *Nunquam audivi Sanctum in cælis elevatum, quin jejuniis hoc obtinuiſſet.* Serm. de Pœnit. Omitto alios Patres prope innumeros brevitatis cauſa.

Q. *Servatumne eſt ab antiquis religioſe Jejunium?*

R. Maxime, plurima exempla habemus tam in veteri, quam in novo Teſtamento Sanctorum virorum, qui ſtrictim jejunium obſervarunt.

Moyſes bis fuit in monte cum Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus, *& non manducavit, nec bibit.* Exod. 24. & 34.

Filii Iſrael primo & ſecundo a filiis Benjamin percuſſi fuerunt, poſtea *fleverunt coram Domino, & jejunaverunt die illo*, & ſic prævaluerunt in illos. Judic. 20.

Audiens Achab, comminationem ſibi factam a Domino, *operuit cilicio carnem ſuam, jejunavitque*; propter quod Deus illam, quam comminatus fuerat pœnam, temperavit. 3. *Reg.* 21.

Ne-

Nehemias dicit de ſe ipſo: „*Jejunabam & orabam ante faciem Domini.* Nehem. 1.

Audientes filii Jſrael terribilem Potentiam Holofernis, *humiliaverunt animas ſuas in jejuniis.* Jud. 4.

De Judith dicitur; *quod jejunabat omnibus diebus vitæ ſuæ,* præter ſabbata & feſta. Judith. 8.

Daniel *Dominum deprecabatur in jejuniis.* Dan. 10.

David operiebat *in jejunio animam ſuam.* Pſal. 68.

Alia Exempla.

Chriſtus Salvator noſter 40. diebus & 40. noctibus jejunavit.

Panes & piſces bis multiplicaſſe legitur, non carnes, nec forte carnes comedit, præter Agnum Paſchalem.

S. Joannes Baptiſta in perpetuo jejunio vixit, contentus locuſtis & melle ſylveſtri.

S. Petrus Apoſtolorum Princeps, pene ſemper jejunans nihil aliud manducabat quam lupinos, teſte Gregorio Nazianzeno, *Orat. de Amore Paup.*

S. Matthæus Evangeliſta oleribus, baccis ac ſeminibus, non autem carnibus veſcebatur, teſte S. Clemente Alexandrino. *Lib. 3. pedag. cap. 1.*

S. Jacobus Apoſtolus a carnibus & vino ſemper abſtinens fuit, teſte Euſebio Pamphili. *Lib. 2. hiſt. cap. 2.*

S. Ti-

S. Timotheus S. Pauli diſcipulus ſemper fere jejunabat, & etiam abſtinebat a vino.

S. Hieronymus teſtatur, penes innumeros Anachoretas continua per totum annum fuiſſe jejunia.

Exemplum habemus in Antonio Abbate, Hilarione, Bachomio, Brunone & Franciſco de Paula ſuis diſcipulis a carnibus abſtinentiam perpetuam imponentibus.

S. Eliſabetha Portugalliæ Regina mediam fere anni partem ſolo pane tolerabat & aqua.

S. Benedictus ordinat, ut Religioſi quarta & ſexta feria jejunent usque ad nonam, cap. 41. & infra, & ab initio Quadrageſimæ usque ad Paſcha ad veſperam.

S. Bernardus, S. Dominicus, S. Franciſcus, & multi alii Sancti quaſi innumerabiles jejunium non ſolum commendarunt, ſed ultra modum, ſi dicere fas eſt, protenderunt.

Q. *Quâ lege Jejunium inſtitutum eſt?*

R. Lege Eccleſiaſtica, Auctoritate ſcilicet Eccleſiæ, cui Chriſtus Poteſtatem dedit paſcendi & regendi oves, ligandi & ſolvendi omnes fideles, hoc eſt, præcipiendi ea, quæ ad animarum ſalutem conducunt: & prohibendi ea, quæ tendunt ad damnationem. Prælatos enim alloquens in perſona Apoſtolorum, ait: *Quodcunque ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.*

Cum

Cum ergo Eccleſia Catholica per Conci-lia, ſummos Pontifices & Patres præſcribat jejunia; illa a nobis obſervanda ſunt, cum tendant ad noſtram ſalutem, converſionemque noſtram operantur, ut conſtat ex ſacræ Scripturæ allatis textibus, & Patrum teſtimoniis.

Quod autem Eccleſia præſcripſerit, ſervanda eſſe jejunia, jam patebit. Concilium Gangrenſe ſub Sylveſtro Papa celebratum cap. 19. habet: *Si quis jejunia totius Eccleſiæ putaverit contemnenda ... Anathema ſit.*

Concilium Toletanum ſub Martino Anno 653. aperte præcipit: *ut tota Quadrageſima jejunetur & abſtineatur a carnibus*, cap. 8.

Concilium Agathenſe, Viennenſe & tandem Tridentinum *ſeſſ. 25. de Reform. cap. 21.* idem ſtatuunt.

S. Auguſtinus ad populum ſermonem habens de jejunio quadrageſimali, ait: *Aliis autem temporibus jejunare remedium eſt: in Quadrageſima non jejunare peccatum eſt.* Serm. 62.

Concludamus igitur cum eodem magno Doctore: *Jejunium Eccleſiaſticum* præceptum eſſe, *eoquod exemplum, teſtimoniumque habeat a lege per Moyſen, a Prophetis per Eliam, & ab Evangelio per Chriſti Domini jejunium. Non quidem, ut totos quadraginta dies ab omni cibo & alimento abſtineamus, ſed, ut, quantum poſſumus, illos religioſe imitemur.* Epiſt. 119. cap. 15.

Q. *Qua*

Q. *Quæ ſunt jejunia ab Eccleſia ordinata, ſeu præcepta?*

R. Ea enumerat S. Antonius noſter Patavinus. *Triplex eſt,* inquit, *jejunium generale ab Eccleſia inſtitutum: videlicet* Vigiliarum, *& hoc correſpondet vigiliis præcipuarum Solemnitatum, quas populus offerre Jeroſolymis tenebatur, quando debebat ad Templum aſcendere, nec ante conſpectum Domini* vacuus apparere.

Iſtud autem jejunium Eccleſia ſtatuit ad ſignificandum, quod ad feſtivitates, quæ in ſuperna patria celebrantur, non niſi per abſtinentiam & afflictionem debemus aſcendere; quia per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum cœlorum.

Secundum eſt quatuor temporum; *& iſtud correſpondet primitiis, quas populus Iſrael tenebatur offerre. Has primitias Eccleſia non ſolum ad fructus, ſed etiam ad tempus voluit ampliare; & ideo ſtatuit, quod juxta* quatuor tempora anni, *videlicet Verem, Æſtatem, Hyemem & Autumnum*, quatuor temporibus homines jejunarent, *& in qualibet vice tribus diebus juxta numerum trium menſium, in quolibet præmiſſorum temporum contentorum; & ſic ſunt duodecim jejunia, juxta numerum tot menſium &c.*

Tertium eſt Quadrageſimale: *ſub tanto numero multiplici de cauſa legitur ordinatum; videlicet propter Exemplum nobis datum: tres enim ſoli ſecundum ſtatum triplicis Legis hoc*

jejunium obſervarunt, videlicet Moyſes ante legem, Elias in medio legis, Chriſtus in fine legis.

Propter Præceptum nobis factum: Deus enim præcepit ex omnibus decimas ſolvi; *quod etiam ad decimas temporis debet extendi. Habet autem annus* 365. *dies, cujus decima pars triginta ſeptem conſtituit. Superant tres dies temporum, quæ ſiunt in Martio, & ſunt quadraginta. Tot igitur dies jejunabiles Quadrageſima continet propter myſterium deſignatum.* Domin. 1. Quadr. Serm. 3.

Q. *Jejunium quadrageſimale ex quo Originem traxit?*

R. Ab ipſiſmet Apoſtolis, teſtibus Hieronymo, Origene, Ambroſio, Leone, Auguſtino, & multis aliis. *Dubitandum non eſt,* inquit S. Leo, *omnem obſervantiam Chriſtianam eruditionis eſſe divinæ: & quidquid ab Eccleſia in conſuetudinem eſt devotionis receptum,* de Traditione Apoſtolica, *& de S. Spiritus prodire Doctrina.* Serm. 49. cap. 1.

Idem affirmat S. Ambroſius: *Quadragenarius jejunii numerus non ab hominibus conſtitutus, ſed divinitus eſt conſecratus, nec terrena cogitatione inventus, ſed cæleſti Majeſtate* receptus eſt. Epiſt. 89.

Idem S. Hieronymus. *Nos,* inquit, *unam Quadrageſimam* ſecundum Traditionem Apoſtolorum *toto anno, tempore nobis congruo jejunamus.* Epiſt. ad Marcell. 54.

Q. *Je-*

Q. *Jejunium quadrageſimale ab Apoſtolis inſtitutum quot dies complectebatur?*

R. Jejunium illud præcedens magnum Feſtum Paſchatis, ſi tempore Apoſtolorum Quadrageſima dicebatur, tamen quadraginta dies non continebat, ſed ſolum triginta ſex, qui recte conficiebant decimam anni partem, quæ Deo per jejunia offerebatur in remiſſionem culparum commiſſarum per totius anni curſum.

Nunc vero durat quadrageſimale Jejunium quadraginta diebus, quia tractu temporis quatuor aliis dies fuerunt adjuncti ad complendum numerum quadragenarium, in memoriam quadragenarii jejunii Salvatoris noſtri, & ob varias ejus numeri myſticas ſignificationes, quas in ſequentibus referemus.

Apoſtolica enim Traditio, inquit Bleſenius, *fuit, triginta ſex diebus jejunare ante Paſcha. Audientes enim in Lege primitias fructuum & decimas ſibi Dominum vindicare; nihilominus* primitias dierum & decimas *Deo ſacrificare ſtatuerunt;* jejunia quatuor temporum *tanquam primitias inſtituentes, in quibus* duodecim dies, *tanquam primitiæ* duodecim menſium *obſervantur; & trecentorum ſexaginta quinque dierum,* decima pars *triginta ſex dies; ideo & hos dies tanquam* decimam dierum, *jejunium conſecrarunt.*

Subſequentes vero Patres Apoſtolici quatuor ſuperaddiderunt, ut numerus Dominici jejunii adimpleretur. Serm. 13.

Q. *Jejunium quadrageſimale incipitne ubique eadem die?*

R. Nequaquam. Eccleſia Ambroſiana jejunium inchoat poſt Dominicam Quadrageſimæ; quia ſolum decimam partem anni Domino conſecrat quæ conficit triginta ſex dies.

Hunc numerum obſervat etiam Eccleſia Orientalis, etſi fideles jejunare incipiant poſt Dominicam Quinquageſimæ; quia excipiuntur dies Dominici & Sabbati, dempto ultimo in Hebdomada ſancta; & ſic reſtant ſolum triginta ſex dies.

Ab hac Dominica Quinquageſimæ ut Clerici jejunio initium darent, decreverat Theleſphorus Papa his verbis: *Statuimus, ut ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctum Paſcha omnès Clerici, in ſortem Domini vocati a carne jejunent.* Diſt. 4. cap. 4.

Idem juſſerat S. Gregorius ſcribens ad Auguſtinum Epiſcopum in Anglia: *Denique Sacerdotes & Diaconi, & reliqui omnes, quos Dignitas Eccleſiaſtici Gradus exornat, a Quinquageſima propoſitum jejunandi ſuſcipiant.* Diſt. 4. cap. 6.

At, hæ leges in deſuetudinem abierunt, licet a nonnullis Religioſis adhuc obſerventur.

Polo-

Poloni olim jejunare incipiebant poſt Dominicam Septuageſimæ, ſed Innocentius IV. indulſit, ut juxta ſolitum aliarum Nationum Quadrageſimam inciperent.

Motivum hujus conceſſionis fuit, quod Poloni ad inſtantiam Jacobi Cardinalis Legati quintam partem omnium bonorum Eccleſiaſticorum pro tribus annis ſanctæ Sedi obtuliſſent, quæ tunc temporis diriſſime ab Imperatore Friderico divexabatur.

Eccleſia Romana Quadrageſimam incipit in die Cinerum, ut Dominicum jejunium imitetur; Salvator quippe noſter quadraginta diebus jejunavit.

Q. *Quid myſterii includit hic numerus quadragenarius?*

R. Plurima præſefert myſteria. Non ſolum Dominus JEſus quadragenarium hunc numerum ſuo jejunio conſecravit; verum etiam Moyſes & Elias tot diebus jejunarunt.

Hic numerus ſignificat:

1. Vitæ noſtræ *Peregrinationem*: quia quadraginta annis populus Iſraeliticus peregre profectus eſt per deſertum.

2. *Pœnitentiam*, quia quadraginta dies aſſignati ſunt Ninivitis, ut converterentur a ſuis iniquitatibus, ni vellent perire.

3. *Purificationem*, quia quadraginta dies Purificationis præſcripti ſunt mulieri parturienti maſculum a Lege Moſaica.

4. *Libertatem*, quia, cum Ezechiel quadraginta diebus jacuiſſet ſuper latus unum, a captivitate populum Dei liberavit.

5. Quia, ſicut per quadraginta dies aquæ Diluvii inundaverunt terram, & horribiles ſuorum peccatorum maculas abſterſerunt; ſic nos conſcientiam mundemus jejunio quadraginta dierum.

6. Quia, ſicut quadraginta annis divina Providentia populum Hebræorum pane Angelorum enutrivit in deſerto; ita nobis cibum vitæ æternæ porrigit jejunium quadrageſimale.

Merito igitur exclamat Petrus Chryſologus: *Porro quadragenarius iſte numerus tam ſacratus eſt a ſæculis, tam myſticus reperitur, ut ſemper efficiendis rebus divinis, & maximis Dei negotiis explicandis adhibitus, lege inviolabili præſcribatur.* Serm. 116.

Q. *Quis inſtituit jejunia quatuor Temporum?*

R. Non omnes conveniunt de primo Auctore iſtius obſervantiæ. Quidam volunt, fuiſſe S. Victorem, qui Eccleſiam regebat circa annum 185. ſub Commodo Imperatore.

Alii dicunt, fuiſſe Calliſtum Papam, quia legitur in libro Pontificali: *Calliſtus conſtituit jejunium quater in anno fieri, frumenti, vini & olei gratia, ſecundum Prophetiam.*

Item legitur in Epiſtola ejusdem Calliſti ad Epiſcopum Benedictum: *Jejunium, quod*

ter

ter in anno apud nos celebrare didiciſti, *convenientius nunc* per quatuor tempora fieri decrevimus: *ut, ſicut annus per quatuor volvitur tempora*, *& nos quaternum ſolemne agamus jejunium per anni quatuor tempora*: *& ſicut replemur frumento, vino & oleo ad alenda corpora; ſic repleamur jejunio ad alendas animas, juxta Prophetæ Zachariæ vocem, &c.*

S. Leo, & cum eo nonnulli alii Patres primam originem jejunii quatuor temporum deducunt ab Apoſtolis, qui illud conſtituerunt pro obtinenda Remiſſione peccatorum, quæ committuntur in quatuor anni partibus.

Q. *Quid de Vigiliarum Jejunio?*

R. Vigilia dicitur dies præcedens aliquam feſtivitatem. Præteritis temporibus fideles conſueverant vigilare in Eccleſia illius Sancti, in cujus honorem feſtum celebrabatur, tempus illud complentes in Pſalmis, Hymnis, Canticis ſpiritualibus, & in aliis piis operibus. Cum aliqua interdum acciderent inconvenientia tam in acceſſu, quam in reditu, mos ille convocandi populum nocte in Eccleſiam mutatus fuit in *jejunium*, retinendo nomen vigiliæ.

Errant maxime, qui credunt, nocturnas vigilias fuiſſe ab Ambroſio interdictas, cum potius S. Epiſcopus vigiliarum cultum accreſcere voluerit, quod ſua ætate nulla orirentur ſcandala.

Advertendum, quod, quando dicitur *Concilium Antiſiodorenſe* prohibuiſſe vigilias,

 non

non credere debemus, vetuiſſe eas vigilias, in quibus ſancte converſabantur fideles in Eccleſia; ſed ſolum condemnaſſe congreſſus illos, qui in privatis domibus habebantur nocturno tempore; ut patet ex can. 3.

Leo X. declaravit, anticipandum jejunium ad diem Mercurii, dum vigilia S. Joannis Baptiſtæ incidit in diem Corporis Chriſti.

Si Vigilia S. Mathiæ cadat in diem Martis, Bacchanaliorum ultimum, poterit Epiſcopus jejunium deponere ad diem Sabbati præcedentem, ad evitandas transgreſſiones iſtius Præcepti, ſi jejunium relinqueretur in die naturali.

Q. *Quid de Jejunio Mercurii & Veneris, ſeu feriæ quartæ & ſextæ?*

R. Jejunabatur olim ex antiquiſſimo more præfatis diebus, ſi non ita rigide ſub gravi peccato, attamen abſtinendum erat a carnibus, & jejunandum usque ad nonam.

Ratio, quia *feria quarta*, concluſa fuit venditio & proditio Chriſti JEſu: & *ſexta* cruci affixus fuit, & in altum ſublatus. Conſuetudo jejunia illa abrogavit.

Clemens Alexandrinus quoddam Morale ſignificatum, ſeu Myſterium agnoſcit in jejunio iſtorum dierum. Unus *Mercurio*, Deo auri, ſeu divitiarum conſecratus erat: alter *Veneri*, Deæ luxuriæ & turpium voluptatum, a quibus vitiis procul eſſe debet devotus Chriſtianus.

No-

Novit ipſe jejunii quoque ænigmata horum dierum, quarti, inquam, & ſexti. Dicitur autem ille quidem Mercurii; hic vero Veneris. Ecce enim jejunat in vita, & ab avaritia, & a libidine, ex quibus omnia oriuntur vitia. Lib. 4. ſtrom.

Q. *Quid cenſes de Jejunio Sabbati?*

R. Jejunaſſe olim Judæos die Sabbati refert Trogus Pompejus, dum ait: *Sabbata Judæorum a Moyſe in omne ævum fuiſſe jejunio dicata.* Lib: 37. In eandem ſententiam abiit Juſtinus Martyr, & nonnulli alii.

Rabbi Moyſes Ægyptius teſtatur, vetitum fuiſſe deinde Judæis Sabbatis jejunare.

Quantum ad Chriſtianos attinet, introductum fertur apud ipſos jejunium Sabbatinum, vel S. Petri Apoſtoli, vel, ut alii cenſent, S. Sylveſtri inſtituto, in memoriam ſepulturæ Chriſti, qui toto illo die ſepultus jacuit.

Petrus Damianus exiſtimat, inoleviſſe apud fideles jejunium Sabbatinum in honorem B. Virginis Mariæ. *Pulcher mos,* inquit, *in nonnullis Eccleſiis inolevit, ut ſpecialiter ad Deiparæ Virginis honorem in die Sabbati jejunium ſervetur.* Lib. 2. Epiſt. 14.

Nullum tamen extat generale Præceptum Eccleſiæ, quo univerſi fideles teneantur jejunare die Sabbati, niſi occurrat impedimentum, puta Vigiliæ aut ſimile: debent tamen *ſub peccato mortali* abſtinere a carnibus, ſicut & diebus Veneris.

In Gallia & Belgio conſuetudo permittit eſum carnium omnibus Sabbatis a Natali Domini usque ad Purificationem B. Virginis, ad eum locum, quo abſtinentia a carnibus locum non habet ipſo die Nativitatis Dominicæ, in quamcunque feriam inciderit, ut ſtatuit Leo I. *Epiſt. 43. ad Turibium.*

Quid poſſint Religioſi in tali caſu, conſulant ſuam Regulam & Conſtitutiones, ſerventque ſolidum. Temporibus SS. Ambroſii & Auguſtini jejunium ſervabatur Romæ diebus Sabbati, non tamen ubique terrarum, v. g. Mediolani. Id patet ex reſponſo Ambroſii dato Auguſtino, qui ipſum interrogarat, quid agendum haberet, Mediolani exiſtens? *Cum Romam venio, Sabbato jejuno, cum Mediolani ſum, non jejuno.* Sic & tu, ad quamcunque Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi. Hinc commune illud proverbium:

Si fueris Romæ, Romano vivito more,
Si fueris alibi, vivito ſicut ibi.

Q. *Quid de Jejunio in die Dominica?*

R. Quamvis licitum ſit, jejunare diebus Dominicis, multosque Eremitas jejunaſſe conſtet in vitis Patrum: tamen Eccleſia nulla indixit jejunia, ſicut eſt in toto Paſchali tempore, ob lætitiam Reſurrectionis Domini noſtri JEſu Chriſti, & propter Manichæos, qui Dominicis jejunabant ex errore,

ne

ne viderentur gaudere de Chriſti Reſurrectione, quam falſam fuiſſe ſibi perſuadebant, ut cognoſci poteſt, *ex Ambroſio Epiſt.* 85. *Aug. Epiſt.* 86.

Euſtratius quoque & Aerius diem Dominicum deputabant jejunio. Unde, ne Catholici Hæreticos illos imitari videantur, ſatius eſt, ut non jejunent diebus Dominicis: non quod jejunium in ſe laudabile & meritorium non ſit, ſed quia non convenit, contra conſuetudinem populi Chriſtiani jejunare, &c.

Q. *Quid de Adventu Domini?*

R. Etiam in Adventu Domini jejunari conſueviſſe in Eccleſia Romana perſpicuum eſt, tum ex cap. *Conſilium*, quod eſt Innocentii III. *de obſervatione jejuniorum*; tum ex Breviario, in quo ad horas aſſignantur preces, quæ in die jejunii recitantur.

Cæterum non ex Præcepto, ſed Conſilio aut Devotione hoc conſilium ſervatur.

Adventus vocatur tempus illud præcedens Nativitatem Domini noſtri JEſu Chriſti, inſtitutus a Principe Apoſtolorum, juxta Durandum, *Lib.* 3. *cap.* 2. Incipit a Dominica proximiori feſto S. Andreæ. Olim fideles toto illo tempore jejunabant, *prout nunc multi Religioſi*, ut ſe diſponerent ad tantam ſolemnitatem digne celebrandam, & fructus Incarnationis percipiendos.

Sacrum hoc tempus *Adventus* celebratur partim cum *mœſtitia*, quia in eo fit memoria

ſe-

ſecundi Adventus JEſu Chriſti Judicis; & idcirco omittitur in Miſſa *Alleluja*, & in Officio *Te Deum.* Partim vero cum *Lætitia*, quatenus recolitur memoria *primi Adventus* Chriſti Infantis; & ob hunc finem dicitur *Alleluja.* Quam lætitiam ſingulariter demonſtrat ſancta Mater Eccleſia in tertia Dominica, in qua *Diaconus & Subdiaconus* Dalmaticis utuntur, cum aliis diebus Caſulis utantur duplicatis, mœrorem deſignantibus.

Q. *Quæ eſt origo Jejunii Rogationum?*

R. Jejunium tridui ante Aſcenſionem inſtituiſſe ferunt S. Mamertum, Viennæ in Delphinatu Epiſcopum, ſequenti de cauſa.

Cum exigentibus peccatis Galliarum populi Tuberum rabie acriter interimerentur, nec illius flagelli aliquod remedium invenire poſſent; aliqui Epiſcopi ab Antiſtite Viennenſi Mamerto congregati ſunt: atque in commune ſtatuerunt, ut triduanum jejunium facerent, & ſupplicationes per totam civitatem.

Cumque Dominus peſtem miſericorditer abſtuliſſet; hi dies in conſuetudinem annuæ celebritatis venerunt, ut per Galliarum provincias ante *Aſcenſionis Domini* diem celebrarentur.

Deinde in Concilio *Aurelianenſi* idem jejunium receptum legis. Ordo Romanus, qui liber eſt antiquiſſimus, jejunium tanquam uſu receptum memorat; & in eo cibos quadrageſimales præſcribit.

Cæ-

Cæterum ſervanda hic locorum conſuetudo: Multis in locis jejunium iſtud non eſt in uſu, cum inter Paſcha & Pentecoſten *de jure* nulla ſint jejunia.

Unde fit, ut Eccleſia *Ambroſiana,* ſeu *Mediolanenſis*, Rogationes celebret poſt Aſcenſionem, ut convenientius jejunare poſſet; cum jejunium, *præſente Sponſo*, ut fert Evangelium, gaudio non aptum ſit.

Hæ Rogationes prius inſtitutæ in Gallia, introductæ fuerunt in Eccleſiam Romanam a Leone III. ut ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius in vita ejusdem Pontificis: *Ipſe vero a Deo protectus, & præclarus Pontifex conſtituit, ut ante tres dies Aſcenſionis Dominicæ Lytaniæ celebrentur.*

Q. *Quid opponunt Hæretici contra Præceptum Jejunii?*

R. Plures adducunt Scripturæ textus, quibus jejunium frivolum & inane eſſe, adeoque ab Eccleſia præcipi non poſſe, demonſtrare conantur.

1. *Corporalis exercitatio ad modicum utilis eſt, pietas autem ad omnia utilis.* 1. Timoth. 4. Inde inferunt, jejunium, quod eſt corporis exercitatio, fuiſſe ab Apoſtolo deſpectum.

2. *Acceſſerunt Diſcipuli Joannis, dicentes: Quare nos & Phariſæi jejunamus frequenter*, Diſcipuli autem tui *non jejunant?* Matth. 9. Si non jejunarunt Apoſtoli, nec eorum ſucceſſores ad id tenentur.

3. *Non*

3. *Non, quod intrat in os, coinquat hominem.* Matth. 15. Ergo poteſt quis pro ſuo libitu manducare & bibere ſine peccato.

4. *Quare jejunavimus, & non aſpexiſti?* Iſa. cap. 56. Non eſt igitur jejunium gratum Deo.

5. *Omnis creatura Dei bona eſt, & nihil rejiciendum, quod eum gratiarum actione percipitur.* 2. Timoth. 4. Ergo omnis cibus, qui ſummitur cum gratiarum actione, eſt bonus &c.

6. *Omne, quod in Macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conſcientiam: Domini eſt terra & plenitudo ejus. Si quis vocat vos infideles, & vultis ire, omne, quod vobis apponitur, manducate.* 1. Cor. cap. 10. 2. 25. At hoc prohibet Eccleſia Romana: ergo contradicit Apoſtolo.

7. *Nemo vos judicet in cibo aut in potu &c.* Coloſſ. cap. 2. v. 16. Ergo licitus eſt omnis cibus, ergo nullus poteſt prohiberi &c.

Tandem ajunt, Chriſtiana libertas talia onera non patitur, adeoque non admittenda tanta jejunia.

Q. *Quid reſpondendum iſtis Hæreticorum objectionibus?*

R. Ad primum dicendum: Apoſtolum nihil aliud inſinuare voluiſſe, quam *exercitationem corporalem*, quæ eſt in jejuniis, vigiliis ac labore manuum, parum utilitatis afferre, ſi conjuncta non ſit cum pietate: mul-

tos

tos autem fructus facere, ſi conjunctam habeat pietatem.

Ad ſecundum: non ſequitur, Apoſtolos non jejunaſſe unquam; ſed non jejunaſſe, quamdiu Chriſtus cum ipſis converſatus eſt. *Nunquid poſſunt filii ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt ſponſus? venient autem dies, cum auferetur ab eis ſponſus, & tunc jejunabunt.*

Ex hac Chriſti reſponſione non poteſt inferri. Apoſtolos non eſſe unquam jejunaturos; imo potius oppoſitum: ſed non eſſe conveniens, ut *filii*, ſeu amici ſponſi in ejus præſentia jejunent, qui gaudium, non luctum requirit: Jejunium enim facit homines mœſtos, ſicut cibus & vinum facit hilares. Quaſi diceret: *Mirum non eſt, Diſcipulos meos non jejunare,* quamdiu cum ipſis ſum, & me Sponſo fruuntur: *cum autem ablatus fuero ab ipſis, tunc lugebunt & jejunabunt.*

Ad tertium; hoc loco abutuntur pro certo Hæretici. Eccleſia enim non præcipit jejunium, nec prohibet carnes in die jejunii, ex eo, quod ipſæ malæ ſint; ſed ad refrænandam gulam & luxuriam, & ad exercendam Pænitentiam cum obedientia. Si quis ergo in die jejunii comedat carnes, peccat; non quod carnes comedat, ſed quia contra Dei & Eccleſiæ Præceptum ſummens cibum, ſe ipſum coinquinat.

Simili modo Judæi comedentes *carnem porcinam*, vel alium cibum vetitum, pecca-

bant

bant & polluebant animam; non per carnem, ſed per inobedientiam.

Ad quartum. Deus non reſpuit jejunium *in ſe conſideratum*, tanquam ſibi ingratum; alias non exhortatus fuiſſet Sacerdotes ad jejunium per os Prophetæ Joelis: ſed ſolum fictum & vitioſum, ſeu *malo fine* obſervatum; quale erat jejunium Phariſaicum, cui multa ſcelera adjungebantur. Unde non mirum, ſi Deus ad tale jejunium non aſpiciat, ſed potius illud averſetur.

Ad quintum. Etiam Eccleſia credit, bonum eſſe *per ſe* mundum, & quidquid condidit Deus; neque per ſe vetitum illius uſum; licet pro tempore ad mortificandum veterem veterem hominem, ab aliquibus cibis abſtinere præcipiat.

Non agit hic Apoſtulus de jejunio & macératione carnis; ſed quia *Tatiani* & alii Hæretici dicebant, certas eſſe res creatas a *malo Deo:* proinde aſſerit, omnem creaturam eſſe bonam, utpote a *bono Deo* creatam, & conſequenter nullam rejiciendam eſſe quaſi natura ſua malam & immundam; ſed ſummendam cum gratiarum actione, quod facit Catholicus, licet non omni tempore; nec Paulus hoc præcipit.

Ad ſextum. Admittimus dictum Apoſtoli, licitum eſſe manducare omne, quod in macello venale eſt, & quidquid apponitur nobis in menſa etiam infidelium; nihil quidquam horum nos rejicimus tanquam malum,

de

de quo non poſſemus uti, ni accederet pro certo tempore Eccleſiæ prohibitio. Si enim Medicus vetans aliquos cibos ægroto tanquam nocivos ſuæ valetudini, non agit contra licentiam Apoſtoli; nec Eccleſia prohibens carnes ſuis ſubditis pro ſalute animarum ſuarum, per aliquod tempus contra Præceptum Apoſtoli agere ſuſpicandum eſt.

Deinde non dixit Paulus: manducate de iſtis, quæ venduntur in macello omni die, ſemper, etiam in jejunio. Quando Hæretici demonſtrabunt nobis hanc Pauli declarationem, utique dicemus: Eccleſiam Romanam prohibendo carnes certis diebus, contravenire verbo.

Ad ſeptimum. Nihil aliud intendit Apoſtolus, quam ut Colloſſenſes ſpernant inanes judaizantium metus: nec attendant, ſi dicatur: hic cibus purus eſt, alius non. Nihil per ſe impurum eſt, omnia munda mundis.

Cibi complures Judæis vetiti erant, totoque Nazaræatus tempore nefas erat vino uti. At Chriſtianis nullus cibus, nullus potus *per ſe*, ſeu *ex natura ſua* eſt prohibitus tanquam impurus. Omnia, quæ a Deo creata ſunt, bona ſunt; quantumvis non liceat iis uti indifferentèr omni die ob Præceptum Eccleſiæ, cui tenentur fideles obedire, ni ſicut Ethnici velint haberi.

Ad octavum. Chriſtiana Libertas, de qua Páulus, eſt Redemptio ſeu abſolutio a ſervitute Legis Moſaicæ, & a peccatis, per

JEſum Chriſtum facta, qua addicti Deo filiorum adoptionem recipimus. De hac libertate Salvator dixit: *ſi filius vos liberavit, vere liberi eritis.* Joann. 8.

Q. Quid ſi ulterius inſtent; jugum Chriſti eſſe ſuave, & onus ejus leve; adeoque non poſſe Eccleſiam imponere jejunia, quæ ſunt onera [illegible]*via?*

R. Jugum Chriſti non dicitur ſuave, & onus ejus leve, quaſi ſequaces ejus deberent vivere ſine ulla lege, nec poſſet ipſis aliquod præceptum inflictivum imponi, alias fruſtra dediſſet Eccleſiæ ſuæ Poteſtatem ligandi & ſolvendi; nec dixiſſet Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus: *Qui vos audit, me audit: qui vos ſpernit, me ſpernit: qui autem ſpernit me, ſpernit eum, qui miſit me.* Luc. 10. Quibus verbis cunctos fideles Eccleſiæ ſuæ ſubjicit.

Dein, ex Evangelio tenemur Crucem tollere, carnem crucifigere, membra ſua mortificare, corpus caſtigare & in ſervitutem redigere, dignos Pœnitentiæ fructus facere vigiliis, jejuniis, orationibus, laboribus & aliis piis operibus &c, Quæ omnia certe facilia & dulcia dici non poſſunt, ſed laborioſa, afflictiva &c.

Si jugum ſuum ſuave Chriſtus dixit, & onus ſuum leve, hoc eſt, ut jam alibi diximus, quia Chriſtus liberavit nos ab oneribus Moſaicæ Legis, a ſervitute diaboli; & quia dedit nobis faciliora præcepta, gratias abun-

abundantiores & majores, Sacramenta utiliora & efficaciora &c.

Concludamus igitur, poſſe Eccleſiam præcipere ſuis ſubditis jejunium, quo *vitia comprimuntur, mens elevatur, virtutes & præmia largiuntur.* Præf. Quadr.

Q. *Quibus de cauſis inſtitutum eſt in Eccleſia Dei Jejunium?*

℟. Pluribus certe de cauſis rationabilibus ſancta Mater Eccleſia jejunium inſtituit.

Primo, ad reprimendam carnis Concupiſcentiam juxta illud: *Humiliabam in jejunio animam meam.* Pſal. 35. Experimento enim quisque facile diſcere poteſt per abſtinentiam tepeſcere luxuriam. *Jejunium,* inquit S. Ambroſius, *mors culpæ, excidium delictorum, remedium ſalutis, radix gratiæ, fundamentum eſt caſtitatis.* Serm. de Elia & Jejun.

Secundo, ut mens elevetur ad contemplanda cœleſtia. Exemplum habemus in Daniele Propheta, *qui poſt trium hebdomadarum jejunium multas revelationes & Prophetiæ donum accepit.* Dan. 10.

Tertio, ad ſatisfaciendum Deo pro peccatis commiſſis. Unde Deus peccatores invitans ad pœnitentiam, ait: *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, planctu & fletu.* Joel. cap. 2.

Quarto, ad acquirendas virtutes & vitæ æternæ Prœmium. Hinc canit Eccleſia in Præfatione Quadrageſimæ: *Qui corporali je-*

junio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris & præmia &c.

Hæc omnia & alia comprehendit Auguſtinus dum dixit: *Jejunium purgat mentem; ſublevat ſenſum; carnem ſpiritui ſubjicit; cor facit contritum & humiliatum; concupiſcentiæ nebulas diſpergit; libidinum ardores extinguit, caſtitatis vero lumen accendit.* Serm. de Jejun.

Videant nunc Hæretici, an jejunium tot tantaque beneficia conferens, poſſit eſſe ſine merito, & diſplicere Deo, cujus Filius Dominus noſter JEſus Chriſtus exempla adeo præclara nobis reliquit.

Q. *A quibus cibis abſtinendum eſt diebus Jejunii?*

R. Abſtinendum eſt a carnibus, ovis, caſeo lacticiniis & aliis cibis ab animalibus ortum trahentibus.

Si vero ova & lacticinia alicubi prohibita non ſunt, ut in Germania, Polonia, Belgio, Gallia &c. iis veſci fideles licite poſſunt. Subintellige, extra Quadrageſimam communem Reſurrectionis Domini, in qua ovorum comeſtio eſt ubique interdicta; niſi licentia expreſſe concedatur ab Ordinariis locorum. Quo caſu Superiores Ordinum ſuis ſubditis eandem facultatem concedere poſſunt, exiſtente ſaltem aliqua rationabili neceſſitate.

Q. *Diſpenſatus a carnibus eſtne etiam diſpenſatus a jejunio, ſeu poteſtne plures carnium refectiones ſummere in die jejunii?*

R.

R. Abſolute loquendo non poteſt; quia, licet principalior pars ſubſtantialis jejunii Eccleſiaſtici ſit abſtinentia a carnibus, unica tamen commeſtio eſt pariter de ſubſtantia jejunii; quamvis, ut dicitur, minus principalis. Et hoc patet in diebus Veneris & Sabbati, in quibus ob facultatem ſummendi plures refectiones non dicitur *jejunium*, ſed abſtinentia.

Diſpenſatus autem ſecundum partem non cenſetur diſpenſatus ſecundum totum: ſicut diſpenſatus ab uno Præcepto non eximitur ab altero, cujus eſt capax: ita a pari. &c.

Accedit Conſtitutio Benedicti XIV. ſummi Pontificis, qua declarat, diſpenſatum a carnibus non poſſe in diebus jejunii *vi illius diſpenſationis* pluries comedere carnes, niſi adſit gravis neceſſitas. Ita habui oretenus ab *Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Epiſcopo Aſſiſienſi Octavio, ex Comitibus de Arrengheria Bononienſi,* qui poſtea Conſtitutionem legendam mihi præbuit.

Notandum autem majoris claritatis gratia: Si is, cui comeſtio carnium permittitur, ſit infirmus, vel ita debilis naturæ, ut plures carnium refectiones ſint ipſi neceſſariæ, tunc accedente medicorum teſtimonio & ſuperiorum diſpenſatione, poteſt pluries in die carnes comedere. Si vero carnes ſint neceſſariæ ſolum ob antipathiam ſtomachi cum piſcibus, ovis &c. vel quia cibi quadrageſimales ſunt rari, corrupti, aer impurus, morbi

graſſantes, ob quas cauſas & ſimiles diſpenſat nonnunquam benigna Mater Eccleſia, non poteſt vir ſanus pluries in die comedere carnes.

Q. *Religioſus Franciſcanus noviter profeſſus teneturne ad jejunia tum Eccleſiæ, tum Regulæ ante vigeſimum primum annum?*

R. Quantum ad jejunia Eccleſiaſtica, nullatenus obligari conſentiunt omnes, niſi jejunia illa cadant ſub Præceptis Regulæ, ut eſt jejunium *Quadrageſimæ Reſurrectionis.*

Ratio eſt, quia Eccleſia non magis voluit adſtringere Religioſum ad ſua jejunia, nec prius, quam ſæcularem. Nullibi enim hoc declaraſſe invenitur: cum ergo ad ea jejunia, qualia ſunt vigiliarum & quatuor temporum, *vi Regulæ* non teneantur, quæ expreſſe dicit: *Aliis autem temporibus*, id eſt, extra Quadrageſimas omnium Sanctorum & Reſurrectionis *non teneantur niſi ſexta feria jejunare*, ſequitur ex nullo capite obligari.

Q. *Quam ob rem potius tenentur Religioſi noſtri profeſſi ad jejunia Regulæ ante vigeſimum primum annum, quam ad jejunia Eccleſiæ?*

R. Ratione voti, quo ad jejunia Regulæ ſe voluntarie obſtrinxerunt. Quando Eccleſia exemit adoleſcentes a ſuis jejuniis, non fuit, quod crederet, ipſos ad jejunandum impotentes; ſed *ex mera indulgentia*, ob creſcentem ætatem, caloris abundantiam, & huic privilegio renuntiandi libertatem unicuique reliquit. Juvenes autem noſtri in

Pro-

Profeſſione religioſa libere tali privilegio valedixerunt, dum Regulam ſe obſervaturos Domino promiſerunt. Hinc Conſtitutiones noſtræ Urbanæ in cap. 3. Tit. 18. n. 4. habent : *Ad jejuniorum prætterea, quæ a Seraphica Religione indicuntur, obſervationem omnes & ſingulos, cujuscunque ætatis & conditionis ſint, Profeſſos æque teneri volumus & declaramus.* Porro, ſi ad alia Eccleſiaſtica jejunia conſtrictos voluiſſent, procul dubio id expreſſiſſent. Exhortandi tamen ſunt juvenes illi, ut communitati, in qua vivunt, & novitiatum peragunt, in omnibus ſe conforment.

5. *Obligatio, ſeu præceptum jejunii deſinitne anno ætatis ſexageſimo?*

R. Si rectam rationem ſequi velimus, ſexagenarios jejunandi incapaces ſine gravi incommodo ad jejunium teneri reſolvemus, cum nulla ſit lex, nulla Eccleſiæ conſtitutio, decretum nullum, quod eos a jejunio eximat. Aliqui dicunt, S. Pium V. id oretenus declaraſſe ad ſedandas conſcientias; ſed non probant. Præterea ea decreta & declarationes, quæ vivæ tantum vocis oraculo facta ſunt, jam revocata fuerunt.

Si excuſari deberent ſexagenarii non jejunantes, foret, quia *ſenectus ipſa morbus eſt.* At non omnes *ſexagenarii* ſunt ſenes : non raro enim reperiuntur, qui ſunt florentes, ſani, complexionis robuſtæ, & quaſi juvenilis temperamenti, *quandoque luxurioſi*, & conſequenter jejunii capaces. Unde non

ſolum ætas, verum corporis diſpoſitio ponderanda eſt.

Dato tamen, quod ſæculares ſexagenarii robuſti eſſent ex lege Eccleſiaſtica liberi a jejunio, non ſequitur, quod *ſexagenarii Franciſcani* fortes & ſani etiam ab eadem lege exempti eſſe debeant: quia voluntarie voto ſe obligarunt *toto tempore vitæ* ad jejunia Regulæ.

Q. *Nunquid bene infertur: votum jejunii,* ſecundum omnes, *obligat inſtar Præcepti Eccleſiaſtici de jejunio; dato igitur, quod præceptum illud non obliget ſexagenarios, ergo nec Religioſorum* votum *ſexagenarios obligare debet?*

R. Non bene infertur; quia non eſt par ratio utriusque jejunii, Eccleſiæ ſcilicet & Regulæ, quantum ad perſonas, quarum quædam, ut ſunt Religioſi, poſſunt ex voluntario voto teneri jejunare, licet non tenerentur amplius ob ætatem ad jejunium ex præcepto Eccleſiæ. Quando autem dicitur, votum jejunii obligare *ab inſtar legis Eccleſiæ de jejunio*, intelligitur per ly *inſtar*, quod ſicut Eccleſia præcipit abſtinentiam a carnibus, & unicam refectionem hora competenti ſummendam, non plus exigat jejunium Religioſum, ſeu a Regula præceptum: &, ſicut illud *inſtar* ſolum reſpicit formam & modum jejunandi, refectionis qualitatem & numerum, non vero *perſonas*, quæ diverſis de cauſis poſſunt eſſe exemptæ a præcepto Eccle-

ſia-

ſiaſtico jejunii, & obſtrictæ ad jejunium ex præcepto Regulæ. Unde non recte ſequitur: *ſexagenarii* ſunt exempti a jejunio per Eccleſiæ Præceptum impoſito; ergo ſunt etiam exempti ab obligatione jejunii ex voto contracta.

Q. *Cur juvenes robuſti & ſani non tenentur ad jejunium ante vigeſimum primum annum, bene vero ſexagenarii?*

R. Quia ſic diſpoſuit Eccleſia ob creſcentem illorum naturam, quæ frequentiori & copioſiori cibo indiget propter neceſſitatem augmenti. Unde, cum annus *vigeſimus primus* ſit ordinarie finis adoleſcentiæ, ſeu tempus illud, quo homines deſinunt creſcere & augeri, hoc tempus determinavit Eccleſia, quo omnes ad jejunium, & non ante, inciperent obligari.

Verum obligatione jejunii ſemel contracta, non poteſt quis ab obligatione diſpenſari, niſi ob aliquam mutationem, v. g. infirmitatem, impotentiam, ſenectutem, *quæ ſenectus etiam infirmitas virium eſt.* Sed omnes homines, ſicut non æqualiter, nimirum ad annum vigeſimum primum adoleſcunt, ita neque eodem anno, v. g. ſexageſimo ſeneſcunt. Alii enim citius, nimirum ab anno quinquageſimo, ac proinde non poteſt determinari certus ætatis annus, quo ſenex a lege jejunii eximatur. Ita plures Caſuiſtæ.

Q. *Si jejunium in unica comeſtione conſiſtat, quid cenſendum de Refectiuncula veſpertina?*

R. Scire oportet, quod olim in primitiva Eccleſia diebus jejunii fideles unicam refectionem ſummebant *poſt veſperas* circa occaſum ſolis; quæ refectio *Cæna* dicebatur. Refrigeſcente autem tractu temporis Charitate, & tepeſcente primo iſto fervore, anticipatum fuit per relaxationem, aut per quodpiam aliud motivum refectionis tempus, & cœna in prandium mutata, & ſic introducta eſt moderna veſpertina refectiuncula, ex ſola conſuetudine, non ex aliquo Eccleſiæ Decreto. Iſta autem conſuetudo nova lex cum ſit, ab omni peccato liberat eos, qui ſummunt præfatam veſpertinam refectiunculam in diebus jejunii: tanto magis, quod ſciente, vidente & non contradicente Eccleſia, conſuetudo illa introducta ſit variis probabiliter motivis, inter quæ unum eſſe poteſt, ut noctu ſomnum facilius caperent fideles, & ad officia domeſtica non redderentur inhabiles &c.

Q. *Quæ cibi quantitas permiſſa eſt in Refectiuncula ſerotina?*

R. Nec qualitas ciborum, nec quantitas juſte & abſolute determinari poſſunt: ſed piorum & timoratorum conſuetudini ſtandum eſt.

Quantitas cibi, ait S. Thomas, *non potuit eadem omnibus taxari, propter diverſas corporum*

rum complexiones; ex quibus contingit, quod unus majori, alter minori cibo indiget, 2. 2. quæſt. 149. Ad primum.

S. Bonaventura permittit duabus aut tribus vicibus bibere in ſerotina collatione. Sic enim ſcribit in ſpeculo Diſciplinæ ad Novitios: *Ad collationem tempore jejunii faciendam duabus tantum vel tribus, ſi indiges, bibere vicibus, temperantiæ congruit & honeſtati*, part. 1. cap. 22. En quomodo nullius cibi cum potu ſummendi meminit Seraphicus Doctor.

Unusquisque tamen conſideret ætatem, vires, ſtudium, labores, ut poſſit pro exigentia naturæ, ſecundum rectam rationem & conſcientiam cibum ſummere ad ſobrietatem, temperantiam, & non ad ſatietatem, memor, jejunium animabus, corporibusque curandis ſalubriter inſtitutum eſſe, & ad domandam carnis petulantiam & rebellionem.

Q. *Qui Cibi licite poſſunt ſummi in collatione?*

R. Quod ad qualitatem ciborum ſpectat in diebus jejunii pro refectiuncula veſpertina, aliqui dicunt, & nuperrime unus ex noſtris P. Vincentius Von Berg in ſuo *Ratiocinio juventutis Franciſcanæ &c.* licere ſummere omnis generis cibos, quorum comeſtio permittitur in jejunio.

Hæc opinio larga nimis, antiquæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ & modernæ, etiam Religio-

gioſorum virorum & timoratorum ſæcularium conſuetudini adverſari videtur.

Alii concedunt ſolum panem; alii panem cum fructibus, herbis vel aliis cibis levioribus, cujusmodi ſunt ficus, uva paſſa, nuces, pyra, poma &c. Hæc ſententia communi uſu recepta, etiam in monaſteriis, in quibus regularis Diſciplina maxime viget, locum habet paucis exceptis.

Quantum ad cibos, qui potiſſimum ad nutriendum valent, ut ſunt *legumina & piſces*, ſi in collatione ſummantur, jejunii corruptela eſt, ſecundum plurimos Authores, etiamſi in parva quantitate; cum, ut ajunt, ne quidem *poma & herbæ* in primitiva Eccleſia permitterentur.

Quadrageſimam, inquit Humbertus Cardinalis Sylvæ Candidæ Epiſcopus; *Quadrageſimam diligenter obſervamus .... nec licet apud nos poſt unam refectionem quidquam pomorum aut herbarum* diebus jejuniorum *percipere.*

Deinde patet, quam longe ſit a puritate veteris diſciplinæ & obſervantiæ; imo & a piorum virorum & Religioſorum præſentis ætatis conſuetudine ſequens propoſitio: *Omnes illi cibi, qui in die jejunii poſſunt ſummi in ipſo prandio, etiam poſſunt inſervire pro collatione veſpertina.*

Certe ſimilis doctrina vigorem Præcepti Eccleſiaſtici de obſervando jejunio multum enervare, ſi non & evertere videtur.

Q.

Q. *Licitum eſtne bibere quemcunque potum in die jejunii?*

R. Cum jejunium inſtitutum ſit inter alia motiva ad concupiſcentias carnis reprimendas, & abſtinentia a cibo & potu ad hunc concurrat effectum, ſecundum quod canit Eccleſia; *Carnis terat ſuperbiam potus cibique parcitas &c.* non permittebatur olim fidelibus, ut biberent extra refectionem. Et hoc a priſcis Chriſtianis religioſe obſervatum fuiſſe, probatur ex facto S. Fructuoſi Epiſcopi Tarraconenſis, qui, cum ad martyrium duceretur, oblatum ei potum recuſavit, quia *jejunii dies erat*, ut conſtat ex Prudentio in hymno, quem confecit in laudem Sanctorum prælaudati Fructuoſi & Sociorum.

Quosdam de populo videt Sacerdos,
Libandum ſibi poculum offerentes,
Jejunamus, ait, recuſo potum:
Nunquam violabo jus dicatum &c.

Unde merito S. Ambroſius devotos Chriſtianos reprehendit, qui ſe excuſabant non poſſe tempore æſtivo ferre ſitim: *Dicunt enim,* inquit, *æſtivis menſibus dies longa eſt, torrentior ſol eſt, ſitim ferre non poſſumus, poculis nos refrigerare debemus,* Serm. 39. Et Tertullianus jejunandi amantiſſimus, totus attonitus exclamat: *qualis enim eſus, talis & potus; veriſimile non eſt, ut quis dimidiam gulam Deo immolet.* De Jejun.

Hinc

Hinc verum & rigoroſum jejunium vocat ſalivam virginem : *Ipſa natura enuntiabit, quales nos ante pabulum & potum, in virgine adhuc ſaliva exhibere conſueverit.*

Inde apparet, quod in iſtis fortunatis ſæculis non diſtinguebatur jejunium Eccleſiaſticum a naturali.

Moderno tamen tempore benigna Mater Eccleſia potum, non quemlibet, ſed qui ad ciborum digeſtionem & alterationem potius inſervit, quam ad corporis nutritionem permittit. Ita, ut in proverbium commune abierit: *liquidum non frangit jejunium*, ſubintellige, *moderate ſumptum*, præciſe ad extinguendam ſitim, & non ob ſolam delectationem, licet & tunc tollat plenum meritum. Et dummodo, *quod bene advertendum eſt*, non ſit *per ſe nutritivus*, ut fertur de chocolata, in confectione cujus plurima maxime nutritiva ingrediuntur, aſſerentibus Medicis, unciam Cacao, ex quo partialiter conficitur chocolata, plus producere humoris nutritivi, quam libram carnis bubulæ.

De hoc tamen non conveniunt omnes: imo nonnulli moderni Phyſici prætendunt, nihil aut parum nutrimenti ineſſe chocolatæ, cum potius appetitum excitet, quam extinguat, licet ad tempus ipſum ſatiare videatur.

Quidquid ſit, cum chocolata retineat rationem potus, & ejus ſumptio etiam Romæ toleretur in diebus jejunii, ſicut & a viris timoratis non crediderim frangere jejunium, ſi

ſi tamen moderate & cum diſcretione ſummatur.

Aliud eſt de potionibus illis, quæ vulgo dicuntur Caffè & Thè, quorum uſus toleratur: quia ſubſtantia, quæ ex ipſis trahitur, eſt valde modica, & parum pro nihilo reputatur; modo prædicta lacte non coquantur, quia lac rationem cibi habet.

Quantum ad potum vini & cereviſiæ ex grano confectæ,. etſi nutrire dicantur; tamen, quia uterque potus eſt ordinarius, ſumptus principaliter ad refrigerationem, & aliunde non impedit carnis mortificationem, non eſt prohibitus, dummodo in parva quantitate ſummatur. Alias duplici peccato reus eſſet, qui in diebus jejunii partem diei notabilem in potationibus conſummeret: uno contra ſobrietatem, & altero contra Præceptum jejunii, cujus finis eſt mortificatio carnis, quam non ſervat, qui bibit usque ad ventris repletionem.

Q. *Poteſtne quis ſine cauſa & ſine peccato ſummere collationem veſpertinam circa meridiem, & circa veſperam refectionem totalem?*

R. Non licere videtur. Si enim anticipatio notabilis prandii fieri nequit ſine gravi peccato, ſecundum S. Thomam dicentem in 4. diſt. 13. quæſt. 3. art. 4. *Ille jejunium ſolvit, qui Eccleſiæ determinationem non ſervat;* cum Eccleſia præſcripſerit certum tempus comedendi, jam manifeſte ſequitur,

quod

quod ille, qui nimis notabiliter anticipat, jejunium ſolvat.

Quanto vero magis, ſi quis ſine legitima cauſa ſummat collationem in meridie, plena refectione in veſperam dilata; cum transmutatio illa refectionum ſit abſolute contra morem Eccleſiæ; quem non puto quempiam *ſine ulla ratione* poſſe transgredi abſque ullo peccato ſaltem veniali.

Dicere autem, quod major ſit mortificatio corporis ſummere in meridie collationem, & veſperi refectionem, non eſt generaliter verum: multis enim plus placet, eisque gratior eſt cœna, quam prandium: & nonnullis plus prodeſt ad ſanitatem & oblectamentum, libentiusque tolerant famem per diem, quam ire ad lectum incœnatos, ſeu ſumpta ſolum refectiuncula.

Sed eſto, ſit major mortificatio, id quod non ignoravit procul dubio ſancta Mater Eccleſia: nihilominus, cum certum tempus determinarit pro refectione integra, non eſt licitum cuilibet pro ſuo arbitrio, & majoris mortificationis prætextu, horam refectionis commutare.

Saltem eſſet in hoc aliqua deordinatio, propriaque reperiretur voluntas, quam in jejunio reprobat Deus. *Quare jejunavimus*, inquit Propheta, *& non aſpexiſti? humiliavimus animas noſtras, & neſciſti?* Audite reſponſionem. *Ecce in die jejunii veſtri invenitur voluntas veſtra.* Eſdræ 58.

Tan-

Tandem melior eſt obedientia, quam ſacrificium & victima. Chriſtianum etiam decet magis Statutis Eccleſiæ ſe conformare, quam ſtabilitum ab ipſa ordinem *nulla exiſtente neceſſitate* invertere, quæ ſufficiens neceſſitas non eſt, generaliter loquendo, major mortificatio; alioquin nullatenus peccarent manducando carnes ii, qui jucundius piſces manducant, cum ex hoc amplius mortificarentur; quod nemo dixit.

U. *Unde provenit, ut ſerotina refectiuncula* collatio *dicta ſit?*

R. Ex Religioſorum uſu. Siquidem poſt laborem manuum ipſis permittebatur potum ſummere, qui volebant, ante Completorium. Poſtea fruſtulum panis addiderunt, *ne potus noceret*, ut in Conſtitutionibus Monachorum Cluniacenſium, & aliorum antiquórum ordinum videre eſt.

At, ne tempus vitæ regularis officiis deſtinatum, ea in actione tererent, lectionem ſpiritualem, quæ in clauſtro vel capitulo fieri ſolebat, diebus jejunii in Refectorio habuerunt, ſemperque veſpertinum illum ad Refectorium aditum jejuniorum tempore his verbis ſignificarunt: *ire ad collationem*, aut accedere *ad lectionem collationum.* Et ſic nomen *collationis* á lectione ad ſerotinam illam refectiunculam tranſlatum eſt: & a ſæcularibus eo ſenſu uſurpatum, cum eo uſque progreſſa eſt laxatio, ut meridie pranderent, & veſpere nihilominus cœnulam ſummerent.

Q. *Quo ſæculo, quove tempore Refectionis hora mutata eſt?*

R. Sciendum, quod initio jejunia quadrageſimalia ad veſperam usque protraherentur. Miſſa celebrabatur hora nona, ſeu *tertia* poſt meridiem. Miſſam ſequebatur Officium veſpertinum: quo completo integra Refectio ſummebatur: *& jejunare non cenſebatur, qui ante munducabat.* Can. *Solent* diſt. 1. de Conſecr.

Adhuc tempore S. Patris noſtri Franciſci, imo & SS. Thomæ & Bonaventuræ, jejunantes refectionem ſummebant circa horam nonam, ſeu tertiam pomeridianam, qua Paſſio Chriſti completa eſt: *cum inclinato capite tradidit ſpiritum.*

Poſtea, quo præciſe tempore neſcitur, ex Eccleſiæ indulgentia loco nonæ ſubſtituta eſt hora ſexta, ſeu *meridies*, circa quam horam crucifixus eſt Chriſtus. Et hoc forte propter plurimorum infirmitatem, qui ad horam tertiam pomeridianam usque jejunare absque gravi incommodo non poterant.

Veſpertinum Officium tunc circa meridiem celebrari cœpit, ut illud veteris diſciplinæ veſtigium & monumentum quaſi in perpetuum maneret, nec ante comederent, quam veſpertinum celebraretur Officium. Quod tempus, qui multum anticipaverint absque legitima cauſa, non ſunt ab omni peccato immunes, & ſecundum antiquos canones nullatenus jejunare cenſendi ſunt.

Q.

Q. *Quæ cauſæ excuſant a jejunio ?*

R. Sequentes enumerantur.

1. *Ætatis Imbecillitas*, qua fit, ut lex jejunii non obliget juvenes *ante vigeſimum primum annum completum :* nec ſenes in decrepita, caduca & languida ſenectute conſtitutos.

2. *Corporis Infirmitas.* Sic excuſantur ægroti, convaleſcentes & illi, qui ſine gravi & notabili ſanitatis damno jejunare non poſſunt. *Si ob corporis imbecillitatem non potes jejunus diem producere*, inquit S. Chryſoſtomus, *nullus, qui ſapit, propter hoc redarguere te poterit, Dominum enim habemus manſuetum, miſericordem*, & nihil ſupra vires noſtras *a nobis exigentem.* Hom. 19. in Gen.

3. *Paupertas*, dum talis eſt, ut quis ſufficienter habere non poſſit, quod ei ſufficiat ad unam comeſtionem, prout ordinarie accidit oſtiatim mendicantibus.

4. *Corporis Labor* cum jejunio incompatibilis, hoc eſt, quem facere non poſſent jejunando, quomodocunque opus faciendum illis incumbat, ſive ex neceſſitate, ſive ex officio, ſive ob bonum publicum, ſive divites, ſive pauperes ſint; ſi operi incumbendo corporis vires nimium exhauriantur. *Nihil arduum a quoquam*, ait S. Leo, *nihil aſperum quæritur ; nec nobis aliquid, quod vires noſtras excedat, indicitur : ſive in abſtinentiæ caſtigatione, ſive in eleemoſynæ largitione.* Dummo-

do quis non laboret malo fine, nec in fraudem jejunii.

Hinc merito condemnatæ ſunt duæ ſequentes Propoſitiones tanquam aurium piarum offenſivæ.

Prima. *Qui dormire nequit, niſi veſpere ſumpta cœna, non tenetur jejunare; imo neque in prandio collationem ſummere, quamvis hoc modo iſti incommodo obviare poſſet: quia non tenetur pervertere ordinem refectionum.*

Secunda *Defeſſus ex quocunque labore licito vel illicito, v. g.* cum fœminis commixtione, *liberatur a lege jejunii.*

5. *Pietas*, ſeu opera miſericordiæ corporalia & ſpiritualia, quæ non poſſunt a tali perſona debite exerceri, ſi jejunet; & maxime, dum in alium diem differri commode non poſſunt, quæque meliora ſunt jejunio, & Deo gratiora.

Non enim videtur, fuiſſe intentionem Eccleſiæ ſtatuentis jejunia, ut per hoc impediret alias pias & magis neceſſarias cauſas.

6. *Iter agentes*, qui labore itineris ita affliguntur, ut ſimul cum jejunio itinerari non poſſint. Unde merito damnata eſt ab Alexandro VII. hæc ſequens Propoſitio: *Excuſantur abſolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcunque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.* Hanc autem Propoſitionem, *ut falſam, temerariam, ſcandaloſam, jejunii*

legem

legem evertentem prius condemnaverat Clerus Gallicanus.

Tandem a jejunio excuſat diſpenſatio Superioris, Papæ ſcilicet, Epiſcopi, Generalis & Provincialis reſpectu Religioſorum ob juſtam cauſam, vel etiam dum cauſæ enarratæ *ex ſe* a jejunio excuſantes ſunt dubiæ.

Unde, ſi de earum ſufficientia dubitent ipſi Medici, petenda eſt diſpenſatio, quam ex conſuetudine recepta dare poſſunt Guardiani noſtri, cum hac differentia, quod Miniſtri Provinciales ob raritatem ciborum quadrageſimalium poſſint comeſtionem ovorum in Quadrageſima concedere; non vero Superiores locales.

Q. *Quid requiritur ad digne, fructuoſe & Chriſtiane jejunandum?*

R. Requiritur, ut jejunans a cibo, jejunet a vitio, & abſtineat ab omni peccato mortali, & ſe exerceat in omni virtutum genere. *Non enim in ſola abſtinentia cibi ſtat noſtri ſumma jejunii, aut fructuoſe corpori eſca ſubtrahitur, niſi mens ab iniquitate revocetur.* S. Leo ſerm. 41. quadrag.

Idem confirmat S. Ambroſius: *Quid prodeſt abſtinere cibis, & errare peccatis? caſtigare corpus inedia, & mentem exercere nequitia? Hoc enim eſt jejunium ſalutare, ut, ſicut abſtinet corpus ab epulis, ita & anima refrænetur a vitiis.* Serm. 40.

Si ſola gula peccavit, inquit S. Bernardus, *ſola quoque jejunet, & ſufficit: ſi vero peccave-*

runt & cætera membra, cur non jejunent & ipſa? Jejunet ergo oculus *a curioſis aſpectibus & ab omni petulantia.* Jejunet auris *a fabulis & rumoribus, & quæcunque otioſa ſunt, & ad ſalutem minime pertinentia.* Jejunet lingua *a detractione & murmuratione, ab inutilibus & ſcurrilibus verbis.* Jejunent manus *ab otioſis & illicitis operibus. Sed & multo magis* anima ipſa *jejunet a vitiis. Etenim ſine hoc jejunio cætera a Domino reprobantur.* Serm. 1. de Quadrag. Tandem S. Baſilius ad quemdam jejunantem ſcribens, ait: *Abſtines a vino, ſed ab injuriis tibi non temperas. Veſperam exſpectas ad cibum ſummendum; ſed inſummis diem cauſis forenſibus: quid juvat jejunare corpore, animam vero innumeris malis repleri.* De Jejun.

De his loquitur Deus per Jeremiam Prophetam, *cum jejunaverint; non audiam preces eorum.* Jerem. cap. 14.

Jejunium igitur Chriſtianum, fructuoſum, ſanctum illud eſt, dum conjunctam habet peccatorum abſtinentiam, virtutumque exercitium. Qui plura vult, legat Caſuiſtas.

DE VOTIS, QUÆ IN ECCLESIA ROMANA EMITTI SOLENT.

Q. *Quid eſt Votum?*

R. Votum eſt Promiſſio deliberata & voluntaria Deo facta, de meliori bono.

Q.

Q. *Quis hujus Definitionis ſenſus?*

R. Explico. Dicitur *Promiſſio*, quia ad Votum non ſufficit nudum & ſimplex Propoſitum aliquid faciendi in laudem Dei, ut falſo autumant homines ſimplices, *propoſitum* cum *Voto* confundentes: ſed requiritur ulterius voluntas ſe obligandi.

Deliberata, Id eſt, cum tali advertentia, quæ requiritur ad peccatum mortale. Unde, ſi judicium rationis præveniat, nullam obligationem inducit.

Deo facta, quia Votum eſt actus Religionis & latriæ ſoli Deo debitus.

De meliori bono, ita, ut, quod vovetur, omnibus ſpectatis melius ſit, quam ejus oppoſitum. V. g. melius eſt dare Eleemoſynam, quam non dare. Majus bonum eſt ſervare Virginitatem, quam inire Matrimonium.

Q. *Quæ eſt Voti diviſio?*

R. Dividitur primo in commune & ſingulare.

Commune eſt actus ille, quo quis in Baptiſmo confitetur, ſe renunciare Satanæ, & adhærere Chriſto. Et hoc Votum eſt omnibus commune. Et quia eſt neceſſarium ad ſalutem, *Votum neceſſitatis* etiam dicitur. Re ipſa tamen non eſt proprie Votum, cum homo baptizandus nihil promittat; ſed ſolum dicat *abrenuncio*, *credo*, *volo*. Et licet promittere videatur, nullam tamen ſibi novam obligationem imponere intendit, præ-

ter eam, quæ in jure divino ineſt, quod non eſt proprie votum.

Votum *ſingulare* illud eſt, quo quis pro ſuo arbitrio de rebus non neceſſariis concipit: unde etiam dicitur *Votum voluntatis*, quamvis revera hoc genus Voti ad res præceptas pertinere poſſit, quatenus noſtro arbitrio ſubſunt.

Secundo dividitur Votum in Reale, Perſonale & Mixtum.

Reale eſt, in quo res externa promittitur, ut eleemoſyna, vel quæcunque alia res pretio æſtimabilis; v. g. dandi ſummam pecuniæ xenodochio, calicem Eccleſiæ, ædificandi unum altare &c.

Perſonale eſt, in quo Deo promittitur aliqua actio exercenda perſonaliter ab ipſo vovente, vel actionis omiſſio; ita, ut Votum adimplere non poſſit per alium, ut ſunt Vota *jejunandi*, *peregrinandi*, *orandi*, *caſtitatem ſervandi*, non *ludendi*, non *intrandi domum*, ubi adeſt continuum peccandi periculum, &c.

Dixi, quod non poſſit ſatisfacere per alium, quia *factum proprium* promiſit, cum ſe Voto adſtrinxit jejunandi, paregrinandi, &c. Ergo *facto proprio*, & non alieno ſatisfacere debet.

Aliud foret, ſi vovendo explicite vel implicite intendiſſet tale quid facere per ſe, vel per alium.

Mix-

Mixtum eſt, quod utrumque includit, *Reale* ſcilicet & *Perſonale*; ut, cum quis vovet peregrinationem ad ſacram Domum Lauretanam cum oblatione alicujus rei, v. g. calicis, lampadis &c.

Q. *Eſtne alia Voti diviſio?*

R. Iterum dividitur in abſolutum & conditionatum.

Primum eſt, quod fit ſine ulla conditione: ut, cum quis vovet eleemoſynam &c.

Secundum eſt, cum certa conditio apponitur, ita, ut, niſi hac poſita, non exurgat obligatio: ut, ſi voveam *tali die* me jejunaturum, ſi Deus mihi ſanitatem reſtituerit.

Aliud eſt etiam Votum *temporale*, per quod vovens *pro certo tempore* ſe obligat; tale eſt Votum non bibendi Vinum per totam quadrageſimam.

Aliud *perpetuum*, quod tota vita obligat; ut Votum Caſtitatis perpetuæ, vel nunquam bibendi vinum.

Tandem Votum dividitur in ſimplex & ſolemne, quod bene advertendum eſt.

Simplex eſt, quod pure, ſimpliciter & privatim, ſine teſtibus, & ſine ulla exteriori ſolemnitate emittitur.

Solemne vero illud eſt, quod fit in facie Eccleſiæ, cum circumſtantiis ab Eccleſia approbatis, in manus Superioris illud acceptantis, ut ſunt Vota Religioſorum, & eorum, qui ſacros ſuſcipiunt Ordines.

Unde votum illud conſiſtit in actuali quadam dedicatione & traditione proprii corporis & libertatis, ab eo acceptata, qui vicem Dei tenet.

Notandum eſt autem, quod Votum ſolemne reddat perſonam *jure* inhabilem ad contrahendum Matrimonium, & ad habendum Dominium bonorum temporalium &c. relinquimus alias Voti diviſiones minoris momenti.

Q. *Eſtne Votum res bona, licita & meritoria?*

R. Cum Votum ſit actus Religionis, & ad Deum, vel ad Sanctos eo potiſſimum fine dirigatur, ut eos honoremus, noſtramque ſervitutem teſtemur, talem actum licitum eſſe & meritorium, dubitari non poteſt. Unde merito Scriptura ſacra nos ſæpius ad vota Deo, Sanctisque nuncupanda hortatur. *Vovete & reddite Domino Deo veſtro omnes, qui in circuitu ejus affertis munera.* Pſal. 57. *Cognoſcent Ægyptii Dominum ... Et vota vovebunt & ſolvent.* Iſaiæ 9. *Si Votum voveris, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus.* Deut. 23.

Immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua. Pſal. 49. Igitur bonum eſt vovere; imo melius, quia, ſi opera, quæ *ſine Voto* fiunt, eſſent digniora & magis Deo grata, nequaquam David ad vota homines hortaretur.

Q.

Q. *Habemusne exempla Virorum, qui Vota voverunt?*

R. Quam plurima. *Iſrael Voto ſe obligavit Domino.* Num. 21. Anna *Votum vovit dicens; ſi dederis mihi ſexum virilem, dabo eum Domino.* 1. Reg. 15. Aſa Rex Juda *ea, quæ voverat Pater ſuus, obtulit.* 2. Paralip. 15. Filii Iſrael & Juda obtulerunt decimas, *quas voverant Domino.* 2. Paralip. 32. David de ſe ipſo ait: *Vota mea reddam in conſpectu &c.* Pſal. 21. *Votum vovit Deo Jacob.* Pſal 131.

Plures alii in ſacra Scriptura voviſſe referuntur, ſed ii, quos adduximus, ſatis clare demonſtrant, familiaria fuiſſe apud Hebræos hujusmodi Vota.

Q. *Textus allati, ſicut & exempla probant quidem, fuiſſe Vota facta in veteri Teſtamento; poteſtne idem demonſtrari in novo Teſtamento?*

R. Quid ni? Exemplum præclariſſimum habemus in Deipara Virgine, quæ, antequam Chriſtum conciperet, Votum perpetuæ Caſtitatis emiſerat, ut colligi poteſt ex iſtis verbis, quibus Gabrielem Archangelum, qui Incarnationis Myſterium ipſi annunciaverat, ſic alloquitur: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Quæ verba ſic interpretatur Bernardus hom. 4. ſuper *miſſus eſt: nunquam me virum cognituram ſpopondi.* Et poſtea ſubdit: *Non dubitat de facto, ſed modum requirit & ordinem.*

Verum quidem eſt, plures in Lege veteri Caſtitatem ſervaſſe, ut Maria Soror Moyſis,

ſis, Daniel, Elias, alioſque plures, nullos tamen Votum Caſtitatis emiſiſſe legimus, præter Deiparam, quæ omnium prima per tale Votum Deo ſe conſecravit.

Secundo, Eunuchi, qui ſe ipſos caſtraverunt propter Regnum Cœlorum, laudantur a Chriſto. Matth. 19. Caſtrati autem perpetuo inhabiles ſunt, qui Matrimonio jungantur.

Tertio, pro certo habetur, Apoſtolos *Votum de paupertate ſervanda feciſſe*, dum relictis omnibus ſecuti ſunt Dominum. Ita ſentiunt SS. Patres, & præſertim Auguſtinus. *Lib.* 17. *de Civit. cap.* 14.

Quarto, prœmia ſingularia promittuntur iis, qui ſe Virgines & immaculatos cuſtodierint; ſic enim legitur in Apocalypſi: *Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquati, ſed Virgines permanſerunt: ſine macula ante Thronum Dei aſſiſtunt, cantantque novum canticum coram Deo & Agno, & ſequuntur Agnum, quocunque ierit.*

Deinde, Eccleſia columna immobilis & firmamentum veritatis ab initio fidelium vota non approbaſſet, nec ea Religioſorum quotidie admitteret, ſi vovere non eſſet res bona, licita & meritoria, nec Deus ipſe in favorem voventium prodigia operaretur, ſi Vota ipſi diſplicerent.

Q. *Habesne exemplum quo demonſtrari poſſit, Deum miraculis approbaſſe aliquorum Vota?*

R.

R. Eccleſiaſtica Hiſtoria innumerabilia refert. Ex his unum tantummodo referre non diſplicebit. Clodoveus *Francorum Rex bellum cum Germanis habuit. Factum eſt autem, ut confligente utroque exercitu, Franci vehementer cœci valde inciperent deficere. Quod ubi Rex* Clodoveus *animadvertit, elevatis oculis in cœlum, cum lacrymis oravit, dicens*: Domine JEſu Chriſte, quem uxor mea prædicat eſſe Filium Dei, ſi dederis mihi victoriam de hoſtibus meis, in te credam, & Baptiſma in tuo nomine ſuſcipiam.

Cum hæc orans diceret, Alemaini mox convertuntur in fugam, qui, ubi Regem ſuum viderunt occiſum a Francis, Clodoveo *ſe ſubjiciunt omnes, dicentes*: ne amplius perſequaris populum, oramus, jam tui ſumus, & tibi fideliter perpetuo ſerviemus.

At ille, bello prohibito, Alemannos in deditionem accepit, & Tributum iisdem impoſuit. Joann. Trith. de Orig. Francorum &c.

Q. *Quæ eſt voventium obligatio?*

R. Certe ſtrictiſſima eſt. Hoc probant textus Scripturæ relati & ſequentes: *Cum Votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus; & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Deut. 12. Item: *Si quis virorum Votum Deo voverit, non faciet irritum verbum; ſed omne, quod promiſit, implebit.* Num. 10. Item: *Si quid voviſti Deo, ne moreris red-*

reddere: diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio. Eccl. 6.

Ex his patet, Votum obligare *ex genere ſuo* ſub peccato mortali: in particulari tamen, & in individuo poteſt obligare ſolum ſub peccato veniali, juxta materiæ Voti qualitatem & quantitatem. Si enim promiſſio facta homini, & ab eo acceptata obligat ſub mortali *ex genere ſuo*, eoquod ratio naturalis dictet, fidem *etiam hoſti* eſſe ſervandam; quanto magis, ſi promiſſio facta ſit Deo? gravem certe injuriam & irreverentiam Deo afferre, qui fidem ipſi datam frangit, eſtne qui dubitet?

Q. *Quid, ſi materia Voti eſſet levis, obligaretne Votum ſub mortali?*

R. Cum materia levis *in ſe* ſit incapax gravis obligationis, fractio Voti in materia levi non eſt mortale peccatum. V. g. aliquis vovit recitare *unum Salve Regina*, vel quolibet die *unum Pater & Ave*; omiſſio hujuſce recitationis eſt materia parva, &, etiamſi hæc omiſſio occurrat *per totum annum*, eſt ſolum venialis, eoquod materiæ iſtæ, diſtinctis diebus affixæ, non coaleſcant in unum: cum enim *Pater & Ave* cuilibet diei correſpondeant, extinguitur etiam obligatio recitandi cum ipſo die. At, ſi vovens non ita obligationem affixerit ipſis diebus, intendens v. g. recitare tot *Pater & Ave* quot ſunt *dies in anno*, perſeverante tali obligatione, debitum quoque creſcit per multi-

ti-

tiplicatas diurnas omiſſiones ; atque ita devenire poterit ad eam quantitatem, quæ morali judicio cenſebitur notabilis & ſufficiens ad mortale.

Q. *Quid ſentiunt Hæretici de Votis, quæ a Catholicis quandoque fiunt?*

R. Neceſſarium cum ſit Vota adimplere, ut diximus, exiſtimarunt nonnulli, Vota non poſſe eſſe Deo grata; quia ea, quæ *ex Voto* fiunt, non ſunt libera; ſed potius libertatis Chriſtianæ deſtructiva: Scriptum eſt enim: *voluntarie ſacrificabo tibi*, Pſal. 53. id eſt, non coacte, ſed libere.

Unde Martinus Lutherus *in Lib. de Votis monaſticis*, ait: *Vota monaſtica ſunt impia, ſacrilega, dæmoniaca, etiam Sanctorum exemplis adverſantia. Quare cum fiducia revocanda & deſerenda*, quod & opere ipſe executus eſt, Ordinem S. Auguſtini ſcandaloſe deſerendo, & nefandum Matrimonium cum ſacrilega, libidinioſa Moniali ineundo.

Non mirum autem, ſi obſcœnus ille Vir dicere ſolitus erat: *Cupio, eradicata, extincta & abolita eſſe omnia Monaſteria: quæ utinam Dominus igne & ſulphure cœleſti, ad exemplum Sodomæ & Gomorrhæ demergat: adeo, ut ne memoria quidem illorum ſuperſit, neque enim ſatisfuerit illis anathema imprecari.*

Ejuſdem opinionis & ſententiæ fuit *Joannes Calvinus*, celebris & ipſe Hæreſiarcha, & alii Novatores, inter quos numeratur *Michael Molinos* Presbyter Hiſpanus, qui Romæ

mæ docuit, *Vota de aliquo faciendo eſſe perfe-ctionis impeditiva.*

Q. *Quibus rationibus Vota impugnarunt?*

R. Non omnia quidem Vota rejecerunt, ſed ea tantummodo, quæ perpetuam imponunt obligationem, ſequentibus motivis.

Primo dicebant: Vota perpetua, qualia ſunt *Vota Monaſtica*, repugnare Chriſtianæ libertati, quam nobis acquiſivit Chriſtus proprio ſuo ſanguine; qui enim talibus Votis ſe obſtrinxit, non habet amplius in ſua poteſtate uti iis, quæ lex Evangelica licita facit, cum teneatur ea obſervare, etiam reluctante voluntate.

Secundo, adducebant hunc textum Pauli: *Si acceperis uxorem, non peccaſti; & ſi nupſerit Virgo, non peccavit.* 1. Cor. 7. Ergo tam Monachi, quam Sacerdotes, Virgines cum ſint, poſſunt nubere; ergo Votum perpetuæ Virginitatis, quo Matrimonium prohibetur, eſt contra dictum Apoſtoli.

Tertio volebant, Votum perpetuum, v. g. Caſtitatis, eſſe *temerarium, & contra rectam rationem;* cum ſit promittere, quod a nobis non dependet: *nemo enim poteſt eſſe continens, niſi Deus det.* Sap. 2. Ergo, ſi continentia non eſt a nobis, nemo poteſt illam promittere, cum promiſſum ſervare non poſſit.

Quarto objiciebant, Votum obedientiæ eſſe *injuſtum, irrationabile,* contra ordinem a Deo præſcriptum, imo & præcepto naturali contrarium, quo tenemur obedire Parenti-

bus,

bus, Regibus, Magiſtratibus, cum per Votum Obedientiæ Religioſus uni duntaxat, ſcilicet Prælato ſuo ſe ſubjiciat, & ab aliis Superioribus civilibus ſe ſubtrahat.

Q. *Qualiter objectiones illæ confutandæ ſunt?*

R. Ad primum dicendum: quod ſervitus, a qua Chriſtus nos liberavit, ſit ſervitus diaboli & peccati. Homo, licet Voto perpetuo ligatus, vere liber eſt ab illa ſervitute: imo nemo liberior eſt illo, qui Deo ſervit, *cum ſervire Deo regnare ſit.* Quis ſanæ mentis dicet unquam, quod ille, qui obligationem ſibi *voluntarie* imponit ſemper bonum faciendi, rem malam agat, & libertatis Chriſtianæ everſivam? non enim Vota præcipiuntur, ſed libertati uniuscujusque relinquuntur. Quod ſi quis tamen voverit, tenetur promiſſa ſervare. Nonne Matrimonium perpetuam indiſſolubilitatem ſecum trahit? non idcirco contrarium eſt libertati Chriſtianæ.

Ad ſecundum. Loquitur Apoſtolus de perſonis Virginibus liberis, quæ nubere poſſunt, ſi velint; non vero de iis, quæ Caſtitatis votum emiſerunt. Unde ait: *Unusquisque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat.* Ibid. Hoc eſt, illi, qui vocati ſunt ad Matrimonium, maneant cum uxore: illi vero, qui ad continentiam, vivant continentes. Non igitur permiſit Virginibus *Voto continentiæ ligatis* Matrimonium contrahere, ut

impie ſomniavit Lutherus, qui, ſi mentem Apoſtoli ſecutus fuiſſet, in ſua primaria vocatione remanſiſſet, nec contra Vota ſua Deo facta *ad execrandas nuptias* tranſiviſſet.

Ad tertium dicendum: quod, ſiquis Caſtitatem vovere non poſſet, eoquod Caſtitas in noſtra poteſtate non ſit, non poſſet pariter promittere vitam Chriſtianam, ut fit in Baptiſmo, cum ſervare leges Evangelicas *ex nobis* non valeamus. Poſſumus tamen cum auxilio Dei, ita & ſervare Virginitatem. *Omnia poſſum*, inquit Apoſtolus, *in eo, qui me confortat.* Ad Philipp. 4. Si omnia, ergo & Caſtitatem integram ſervare. Quod autem Deus gratias neceſſarias non deneget digne petentibus, id ipſum aſſeverat Chriſtus, dicens: *Dico vobis, omnia, quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & evenient vobis.* Marc. cap. 11.

Ad quartum. Falſum eſt, quod Monachus a juriſdictione Parentum, Regum, Magiſtratuum ſe ſubtrahat in iis, in quibus *lege naturali & divina* tenetur ipſis obedire: non enim eximitur per Profeſſionem Religioſam a Præcepto *Parentes honorandi*, *Præpoſitis ſuis obediendi, & Cæſari reddendi, quæ Cæſaris ſunt:* & eo minus ab iſtis præceptis diſpenſatur, quo Superior illius ad ea ſervanda etiam ipſe teneatur. Eadem ergo ratione, qua Superior debet obedire ſummo Pontifici, Regibus &c. ita & Inferior illi ſubjectus.

Ob-

Objectiones illæ & ſimiles, ſicut & confutationes earum fuſius proponuntur & elucidantur a R. P. Durando, in ſuo egregio opere *de Fide vindicata*: illuc recurre, ſi dicta non ſufficere tibi videantur.

Q. *Obligaturne ad Votum ſervandum, qui ex aliqua paſſione motus, lingua ſæpe mentem præveniente, vovit?*

R. Cum, ut ſupponitur, non habuerit plenam deliberationem & animadverſionem ſuper id, quod vovebat, ad nihil tenetur. Votum enim eſt quædam lex, qua quis Deo ſe obligat. Nemo autem ſe velle obligare cenſetur, niſi perfecte attendat ad id, quod facit. Ideo, qui ex repentino animi motu, vel ex calore iracundiæ, rationis uſum auferente votum emiſit, Votum non tenet. *Ita Maſtr. de Voto.*

Q. *Quid ſi dubitet, an voverit cum ſufficienti advertentia & deliberatione, teneturne Votum ſervare?*

R. Videtur, quod ſic, quia in dubio *melior eſt conditio poſſidentis*. Poſſeſſio ſtat pro Voto, quod conſtat factum fuiſſe. Dubium vero verſatur tantum circa ſufficientem uſum rationis; &, cum non conſtet defuiſſe, Votum ſubſiſtit?

Q. *Aliquis periculoſe infirmus, & timore imminentis mortis Profeſſionem emittit, vel ingreſſum Religionis vovet. Eſtne validum ipſius Votum?*

R. Maxime. Et ſi convaleſcat, tenetur Religionem ingredi.

Ratio eſt, quod metus iſte non deſtruat libertatem voventis, cum a cauſa naturali, & ab intrinſeco naſcatur, nec ullus ſit, qui ipſum ad hoc Votum emittendum coegerit: ſed ipſe ingreſſum Religionis, aut Profeſſionem emiſit voluntarie & ſponte ad evadendum periculum mortis.

Idem dicendum, ſi quis vovet metu naufragii; peſtis, terræ motus, & ut evadat manus latronum ipſum occidere volentium, & ad Votum tenetur, utpote libere ab ipſo aſſumptum, tanquam medium ad evitandum periculum naufragii, peſtis, mortis &c. ideo enim vovit, quia voluit vovere. Non fiunt certe hujusmodi Vota ſine deliberatione. Vovens eſt in ſana mente; & quod vovet, eſt ipſi gratum & bonum, & ſic illud adimplere tenetur, juxta illud Davidis: *Reddam tibi Vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea, & locutum eſt os meum in tribulatione mea.* Pſal. 65.

Q. *Qualis ergo metus irritat Votum?*

R. Omnis metus gravis injuſte incuſſus ex cauſa extrinſeca, ſeu libera ad extorquendum Votum. V. g. Pater habens Filium Novitium minatur, quod, ſi ad ſæculum redeat, eum amplius non recognoſcet in filium, nec recipiet in domum paternam, nec alimenta ei ſubminiſtrabit: vel, quod ſit ipſum occiſurus, ni Profeſſionem faciat &c

Pro-

Profeſſio ejus nulla eſt, defectu libertatis. Jus Canonicum irritat ſimilia Vota, facta per violentiam, nec Deus ipſe ea acceptat, ne occaſionem præbeat injuſtæ coactioni.

Secus dicendum, ſi metus filio non fuerit a Patre incuſſus ad extorquendam ab ipſo Profeſſionem, ſeu, ut tria Vota Religionis emitteret; ſed ad alium finem: ut, ſi minatus fuerit mortem, quia Filius, priusquam e patria & cognatione ſua exiret, Religionemque intraret, ipſum graviter offendit, Matri injuriam intulit, familiæ bona diſſipavit, vel aliquod aliud malum commiſit, & valide Filius profeſſus eſt, cum a nemine compulſus fuerit ad faciendam Profeſſionem: metus ipſi incuſſus dici non poteſt cauſa Profeſſionis, ſed tantum occaſio; prætulit enim Vota vovere in Religione, quam ad patriam domum redire, quod in ipſius bonum cadit.

Q. *Quid eſt Metus, & quotuplex?*

R. Metus eſt mentis trepidatio, inſtantis vel futuri periculi cauſa.

Duplex eſt: *gravis & juſtus*, ſeu cadens in virum conſtantem: hoc eſt, qui hominem etſi conſtantem & fortem ita movet & concutit, ut invitus aliquid agat, quod ſponte non ageret: ut, ſi timens mortem, det latronibus aggredientibus pecunias, vel Religionem profiteatur, quam deſerere intendebat.

Hic metus irritat Profeſſionem ob rationes dictas; ita declaravit Concilium Tri-

dentinum, concedens prætendentibus, ſe per vim & metum Profeſſionem emiſiſſe, *quinquennium ad reclamandum* contrà validitatem Profeſſionis.

Metus levis & injuſtus eſt, dum minus eſt malum & incommodum, quod ex metu timetur, & dicitur cadere in virum inconſtantem & meticuloſum ſeu timidum; ut, ſi malum, quod timetur, ponderatis circumſtantiis, *prudentum judicio* non ſit grave, vel quia, qui illum incutit, non eſt ſatis potens, nec ſolitus minas exequi: vel quia periculum non eſt præſens; non enim ſufficit ſuſpicari inferendum: nam metus dicitur, quia mentem tenet de præſenti, non de futuro, ut habet Gloſſa ad cap. *ad audientiam* &c. Et hic metus non invalidat Vota ex eo facta.

Q. *Quid eſt Metus Reverentialis?*

R. Metus reverentialis eſt, quo filius v. g. ex reverentia naturali, quæ debetur Parentibus, adjunctis iſtorum minis, timet eos offendere.

Q. *Hic Metus reverentialis irritatne Religioſi Profeſſionem?*

R. Ita. Profeſſio eſt ipſo jure irrita; quia Filius libere non conſentit in Profeſſionem, ſed invite.

Tamen, ut metus reverentialis invalidet Profeſſionem, nonnulla requiruntur, ut periculoſæ minæ: importunæ perſuaſiones, tractationes aſperæ; negatio victus & amictus juxta ſtatum familiæ; objurgationes & ſimi-

ſimilia. Iſtis concurrentibus non conſentit Filius in Profeſſionem, ſed ſimulat: &, cum non adeſt verus conſenſus ſe obligandi Deo in ſtatu Religioſo, vera Profeſſio non datur.

Nec refert, quod ea, quæ *ex metu fiunt, ſint ſimpliciter voluntaria,* & involuntaria ſolum *ſecundum quid*: quia ad Religioſam Profeſſionem SS. Canones requirunt *omnimodam & plenam libertatem*, cap. *præſens Clericus* 20. quæſt. 3. ad occurrendum infinitis malis, quæ ex actibus per metum geſtis oriebantur. Et forſan conſiderarunt etiam actum per injuriam extortum non debere ei favere, qui vim intulit.

Q. *Tridentinum concedit, ut dictum eſt, quinquennium ad deducendas rationes pro nullitate Profeſſionis.* Petrus tempore iſto non reclamavit, ſed Profeſſorum actus exercuit, imo ſacros Ordines *titulo Paupertatis Religioſæ* ſuſcepit, *cenſeturne ratificaſſe Profeſſionem?*

R. Diſtinguendum eſt. Si cauſa metus adhuc perſeveret, non cenſetur Profeſſionem ratam habuiſſe, etiamſi per quinquennium non reclamarit, & Actus Profeſſorum exercuerit, ſacroſque Ordines ſuſceperit.

Cum enim a principio libere non conſenſerit in Profeſſionem ratione metus, quamdiu durat cauſa metus, verus conſenſus requiſitus deeſſe ſemper cenſetur.

Quapropter alleganti juſtum impedimentum reclamandi intra quinquennium, con-

ceditur reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquenii, ut factum fuit Religioſo cuidam Anconitano a ſacra Congregatione Anno 1664. quamvis ſuſcepiſſet ſacros Ordines in Religione, adhuc tamen durante metu. *Pignat Tom 9. Conſult. 173. n. 79.*

Ceſſante vero cauſa metus, ut,quia Pater metum infligens ſtatim poſt Profeſſionem mortuus eſt, ſi perſeveret Filius ſine reclamatione, & pacifice vivat in Religione, præſumitur Profeſſionem ratificaſſe; maxime, ſi notitiam habens *cauſam metus defeciſſe*, in exercitiis Religionis per annum ſe occupaverit: quoniam tunc *præſumptione juris* tacita Profeſſio inducitur, ut pluries declaravit ſacra Concilii Tridentini Congregatio.

Q. *Si Votum ſit actus Religionis ſoli Deo debitus, cur ergo tot Vota fiunt B. Mariæ Virgini, Sanctis, imo & Superiori ipſi, ut videre eſt in formula noſtræ Profeſſionis?*

R. Verum quidem eſt, quod in dicta formula habeantur hæc verba: *Ego Frater N. voveo & promitto Deo omnipotenti, B. Mariæ ſemper Virgini, B. Franciſco, & tibi Pater, toto tempore vitæ meæ &c.* Ubi Votum æqualiter uni ac alteri factum videtur: attamen ad *Deum ſolum* reipſa *dirigitur.* B. Virgo, S. Franciſcus & Superior ibi nominantur, quia vovens ipſos in teſtes aſſummit, ſe adimpleturum, quod Deo promiſit.

Q. *Si*

Q. *Si quis promittat B. Virgini recitare Roſarium tali die, B. Franciſco viſitare ſuum ſepulchrum &c. nonne vere vovet?*

R. Talis verum emittit Votum, non quia præciſe promittit B. Virgini, B. Franciſco; ſed quia virtualiter Deo factum cenſetur in honorem talium Sanctorum, ut ſcilicet ſuis ſuffragiis nobis impetrent id, quod a Deo expoſcimus & exſpectamus, juxta communem acceptionem Eccleſiæ: ſicut quando ipſis ædificamus templa & altaria.

Duæ conſiderandæ ſunt in hoc caſu promiſſiones, una facta B. Virgini Mariæ; altera facta Deo.

Prima non eſt proprie Votum; ſed materia Voti.

Secunda eſt Votum, quia eſt Promiſſio virtualis Deo facta, recitandi Roſarium in honorem B. Mariæ Virginis, juxta Promiſſionem ei factam.

Q. *Quæ requiritur materia Voti?*

R. Materia Voti plures includit conditiones.

1. Debet eſſe *poſſibilis*. Ad impoſſibile enim nulla eſt obligatio.

2. Debet eſſe *res Deo grata*. Unde Votum de re vana, indifferenti, *manente in ſua indifferentia*, hoc eſt, niſi ex circumſtantiis, aut ſine fiat bonum, eſt nullum.

3. Non ſolum res debet eſſe bona, ſed *melior quam ejus oppoſitum*, vel ejus omiſſio, ut jam dictum eſt.

Finis intrinſecus Voti eſt, ut per ipſum honoretur Deus: id autem fieri nequit, dum relinquitur id, quod melius eſt.

Q. *Votum de ineundo Matrimonio eſtne validum?*

R. Etſi Matrimonium in ſe ſit opus bonum, utpote Sacramentum, non tamen eſt materia Voti, nec Votum de eo contrahendo gratum Deo eſſe poteſt, cum ſit impeditivum majoris boni, nempe Caſtitatis perpetuæ.

Aliud foret, ſi non poſſet quis vitare incontinentiam, ſeu frænare concupiſcentiam, niſi per Matrimonium. In tali caſu promiſſio eſſet grata Deo, & Votum obligaret, quia eſſet *de meliori bono,* juxta Apoſtolum: *Melius eſt nubere, quam uri.*

Q. *Petrus vovet de non lavando caput, manus; de non eundo ad Eccleſiam per talem plateam, de non intrando talem domum, de non bibendo aut manducando cum talibus perſonis, de nihil ab eis acceptando &c. rectene facit?*

R. Talia Vota ſunt ridicula & inutilia. Ratio eſt, quod Votum, *ut dictum eſt*, debet eſſe de re accepta Deo; nullum autem opus eſt ei gratum, niſi ſit virtuoſum; ſeu actus virtutis, uti non ſunt illa ſana & futilia. Imo Votum quodcunque ſimile eſt peccatum veniale, *quia diſplicet Deo ſtulta promiſſio.* Eccleſ. 5.

Meminiſſe oportet, nos dixiſſe ſuperius, rem indifferentem, manentem ſcilicet in ſua in-

indifferentia, non eſſe materiam Voti: Si enim addatur aliqua conditio, quæ rem trahat ad ſpeciem virtutis, Votum tenet: ut v. g. ſi quis voveat ſe non iturum per talem plateam, non intraturum hanc domum, quia ibi adeſt periculum peccandi: non manducaturum, non bibiturum, non permanſurum in conſortio talium perſonarum, vel quia male loquuntur de abſentibus, vel quia provocant ad intemperantiam &c. Similiter ſi quis voveat, ſe nihil ab aliquibus acceptaturum, nec cibum, nec potum, nec aliam rem, quia inde ſummunt occaſionem poſtea nocendi, injurioſe exprobrandi & calumniandi &c. Talia Vota in circumſtantiis enarratis valida ſunt, & Deo grata, utpote motivo Charitatis elicita, ad evitandum periculum peccati in ſe vel in aliis.

Q. *Aliquis vovit rem bonam ob malum finem, v. g. dare Eleemoſynam,* ut ei proſpere ſuccedat in furando: *eſtne validum illud votum?*

R. Non ſolum eſt invalidum, ſed peccaminoſum. Ratio eſt, quia opus bonum relatum ad malum finem eſt formaliter malum & Deo injurioſum. Unde erogare Eleemoſynam in caſu ſuppoſito *eſt actio blaſphema,* quaſi Deus peccata promoveat. Cum igitur eſſe non poſſit materia Voti, nullam obligationem inducit.

Q.

Q. *Poteſtne fieri Votum de re præcepta?*

R. Ita. Sic poteſt quis emittere Votum non occidendi, non furandi, non detrahendi proximo, non calumniandi, non mentiendi, & alia opera faciendi vel omittendi, ad quæ prius tenebatur vi præcepti Decalogi. Sic non raro videmus, quosdam vovere Caſtitatem, abſtinere ab omni immunditia, & tamen lege naturali & poſitiva tenebantur caſte vivere: gratum enim eſt Deo, quod quis in ejus obſequium multiplici vinculo ſe adſtringat.

Q. *Quot peccata committit, qui vovit rem,* alias præceptam, *ſi votum transgreditur?*

R. Duplex peccatum mortale. Unum contra præceptum, & aliud contra votum. Vel eſt unum mortale duobus æquivalens, ratione duplicis obligationis, vel ratione novi gradus obligationis in eadem ſpecie: Unde Pœnitens in Confeſſione aperire tenetur non tantum peccatum commiſſum, ſed etiam ipſam voti circumſtantiam.

Nec refert, quod fur duplex peccatum non committat, licet duplex præceptum transgrediatur: naturale ſcilicet & poſitivum. Diſparitas enim eſt; quod in hoc caſu præceptum poſitivum ſit ſolum explicatio præcepti naturalis *de non faciendo alteri, quod ſibi quis fieri non vellet*, nec addit novum gradum explicationis, ut in vovente rem præceptam.

Q.

Q. *Quo tempore adimplendum eſt Votum?*

R. Hoc dependet ab intentione voventis; juxta illud: *Quod ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſervabis & facies, ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria voluntate locutus es ex ore tuo.* Deut. 23.

Vel vovens determinavit tempus, vel non. Si primum, v. g. jejunare die proxima Veneris in honorem Paſſionis JEſu Chriſti, non poteſt ultra illum diem jejunium differre ſine peccato; etiamſi ſtatuat in corde ſuo jejunare die Sabbati: & elapſo die Veneris ad nihil amplius obligatur.

Si vero tempus non determinavit; v. g. dare talem ſummam pecuniæ pauperibus, viſitare ſanctam domum Lauretanam, jejunare ſemel in menſe: tenetur votum adimplere, cum commode primum poteſt: hoc eſt, data temporis opportunitate & occaſione, juxta prudentis arbitrium.

Quod ſi abſque rationabili cauſa nimium differat, peccabit plus vel minus, prout major aut minor erit dilatio temporis: & colligitur ex citato textu: *Cum Votum voveris Deo tuo, non tardabis reddere... Et ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Deut. 23.

Q. *Quidam vovit jejunare craſtina die* propter corporis mortificationem: *poteſtne ſine gravi culpa jejunium differre uſque ad diem ſequentem?*

R. Vi-

R. Videtur, quod ſic: quia idem præſtatur Deo, & eadem habetur corporis mortificatio, ſi jejunet die Martis, ac ſi jejunaret die Lunæ; nec Sanctus ullus, nec ullum, ſeu Chriſti, ſeu B. Mariæ Virginis Myſterium, aliquo privatur honore, ſicut quando vovit jejunare *die Veneris*, ob Salvatoris Paſſionem.

Deinde dilatio unius diei in præſenti caſu exigua moraliter reputatur: & ſicut ſolutio debiti dilata per unum diem, parvam aut nullam injuriam facit creditori, *ordinarie loquendo*, ita & adimpletio Voti per reſpectum ad Deum.

Q. *Poteſtne quælibet Perſona vovere?*

R. Ita. Omnis homo, uſum rationis habens, eſt voti capax. Qui autem ſunt impotes rationis ut pueri, amentes, furioſi, votum emittere non poſſunt, quia carent libertate requiſita, quæ tanta eſſe debet, ut ſufficiat ad peccatum mortale committendum.

Excipitur Votum Religionis, quod invalidum eſt ante decimum ſextum ætatis annum completum: Item, ſi ante annum probationis integrum emittatur; quia Concilium Tridentinum reddit inhabiles tam maſculos quam fœminas ad ſolemniter vovendum ante illud tempus.

Q. *Poſſuntne etiam Religioſi, Servi, & alii, qui non ſunt ſui juris, vota ſimplicia emittere?*

R. Nul-

R. Nulla lege hoc prohibetur, dummodo ſtatui eorum non repugnent, & non ſint impeditiva aliorum exercitiorum, ad quæ tenentur vi conditionis aſſumptæ. Bonum enim opus faciunt vovendo, cum Votum ſit actus Virtutis & Religionis &c.

Tamen, ut Vota ſubditorum teneant, accedere debet conſenſus Superiorum explicitus vel implicitus, cum ſub hac conditione facta eſſe cenſeantur. Unde, ſi contradicant Superiores, vota irrita ſunt, nec alia requiritur cauſa. Si tamen hæc vota ſemel ab ipſis approbata ſint, non poſſunt amplius conſenſum revocare: eorum vero ſucceſſores, quibus Religioſi omnes *pari jure* ſubjacent ac prædeceſſoribus, poſſunt vota irritare, ni novum ipſi etiam præbeant conſenſum.

Q. *Eſtne conſultum Vota facere?*

R. Certe. Quia Votum, ut toties diximus, eſt actus Religionis, per quem Deus colitur & honoratur. Eſſe conſultum vovere, inde etiam patet, quod Deus ipſe ad vovendum nos ſtimulet: *Vovete & reddite Domino Deo veſtro.* Pſal. 75. *Vota vovebunt Domino, & ſolvent.* Iſaiæ 16.

Q. *Opus factum ex Voto eſtne melius & magis Deo gratum, quam opus liberum?*

R. Indubitatum eſt, & convenire oportet, opus virtutis *ex voto factum* præſtantius eſſe, quam ſi fieret ſine voto. Ratio eſt:

1. Quod

1. Quod tale opus ſingulari quadam ratione ad Dei cultum referatur.

2. Quia bonum opus *ex voto factum* duplicem habet honeſtatem, Virtutis & Religionis: ergo prævalet operi libero, unicam tantum habente honeſtatem.

3. Quia, qui vovet aliquid & facit, plus Deo tribuit, quam ille, qui ſolum facit. Etenim hic præter actum dat etiam voluntatem, obligando ſe ad nunquam oppoſitum faciendum, nec opus omittendum: ſiçut plus daret homini, qui daret arborem cum fructibus, quam qui ſolum fructus offerret.

Deinde, ſi peccatum hominis Voto adſtricti gravius eſt peccato hominis liberi ratione ſacrilegii, quod ultra peccatum committit, pariter actus virtutis ejusdem hominis Deo dicati melior eſſe debet, quam actus hominis liberi.

Quod ſi aliqui SS. Patres dixerint, ut fertur, *non eſſe bonum vovere &c.* intelligendi ſunt, quando vota illa ſunt impeditiva majoris boni: ut, ſi Religioſus voviſſet aliquod opus incompatibile cum aſſiſtentia in Choro, vel cum obſervantia jejuniorum Regulæ &c.

Q. *Quid ergo reſpondendum Apoſtolo dicenti:* Non ex neceſſitate: hilarem enim datorem diligit Deus. 2. *Cor.* 9.

R. Dicendum: neceſſitatem, quam Votum imponit, non eſſe violentam, aut coactam, ſed vpluntariam, libereque & ex majoris

joris erga Deum affectus impulſu aſſumptam; adeoque ipſi gratiſſimam. Nec vovens *invitus & dolens*, ſed potius gaudens Deo ſe conſecrat, ut ſignificatur per hæc verba: *Lætatus eſt populus, cum vota ſponte promitterent, qui corde toto offerebant ea Domino.* 1. Paralip. cap. 29. Voventem igitur ut datorem *magis hilarem* magis diligit Deus.

Verum quidem eſt, quod ordinarie hominibus placeant magis dona gratuita quam debita; Deo tamen, qui non utilitatem ſuam, ut homines, ſed ſuam gloriam ſpectat, quæ augetur per actum duplici motivo factum, Virtutis & Religionis, magis placent, & gratiora ſunt ipſi dona ex voto oblata.

Q. *Qui vovit Religionem, eſtne liber a voto, ſi non recipiatur?*

R. Si vovit, ſe Religionem intraturum ſimpliciter, nullam determinando, volens mundum deſerere: ſi in una non admittatur, debet aliam perquirere. Non tamen neceſſe eſt, ut orbem percurrendo, omnes Religiones adeat; ſed ſufficit, ut attentis circumſtantiis ad aliquot loca non nimis diſſita ſe conferat, ut votum ſuum poſſit adimplere.

Si vero vovit hanc determinatam Religionem, v. g. *Fratrum Minorum Conventualium*, tenetur adire aliquot ejus monaſteria, prout vir prudens de eorum numero vel diſtantia judicaverit. Si autem denegetur ipſi ingreſſus, eſt liber a voto.

Idem dicendum de eo, qui vovit ingredi ſpeciale hoc monaſterium, propter regularem obſervantiam, quæ ibi viget; vel propter aliquod aliud devotionis motivum; ſi in eo non recipiatur: quia tunc materia voti facta eſt impoſſibilis, & in voto quod emiſit, ſubintellexiſſe cenſetur, ſi me receperint, a voto omnimode liberatus cenſendus eſt.

Q. *Eſtne etiam liber a Voto, qui ingreſſus Religionem ab ea recedit?*

R. Si juſtis de cauſis exeat, voto ſatisfecit, nec tenetur aliam intrare. Ratio eſt; quia vovens ingreſſum Religionis, non aliud intendit, quam probare in Monaſterio, utrum Religio ſibi conveniat, nec ne, ut faciunt communiter omnes Novitii. Ubi ergo ſibi diſconvenientem reperit, & ad ſuam ſalutem nullatenus conducere; vel quia ſanitate, talentis, qualitatibus, viribusque caret ad onera Religionis ferenda, vel ob alia quæcunque juſta motiva; poteſt libere eam deſerere, & in ſæculo manens nubere ſi velit, quia voto amplius non ligatur.

Q. *Quid ſi ab ea ejiceretur ob depravatos mores?*

R. Cum *ſua culpa* effecerit, ut expelleretur, non adimplevit id, quod Deo promiſit, nec eſt liber a voto; quandoquidem votum ingrediendi Religionem non tantum obligat ad ſummendum Religionis habitum; ſed

etiam

etiam ad perſeverandum in ea, ubi probata placuerit, aut conveniens fuerit.

Unde tenetur ſe emendare, defectus corrigere, & omnem adhibere conatum, ut iterum recipiatur. Quod ſi conſtanter reingreſſus ei denegetur, abſolutus eſt a voto, cum ejus adimpletio facta ſit illi moraliter impoſſibilis, nec amplius per ipſum ſtet, dummodo correctus, ut ſupponitur, & obedire paratus ſit, qui voto ſuo ſatisfaciat.

Q. *Quot modis ceſſare poteſt obligatio voti?*

R. Quatuor. Primus eſt, quando accidit tanta mutatio rerum, quæ, ſi fuiſſet præviſa, votum non fuiſſet emiſſum: ut, ſi res promiſſa, ante honeſta, fiat turpis, vel majoris boni impeditiva, vel impoſſibilis phyſice aut moraliter. Sic, qui vovit jejunare diebus Veneris totius anni, ſuperveniente gravi infirmitate, jejunandi obligatio ceſſat.

Secundus modus eſt Voti commutatio, quæ conſiſtit in ſubſtitutione operis honeſti in locum alterius per votum promiſſi, eadem obligatione remanente. Hæc commutatio, ſi fiat in melius, fieri poteſt propria auctoritate voventis. Et hoc colligitur ex cap. *Pervenit* de Juram. ubi habetur: *Promiſſum non infringi ab eo, qui in melius illud commutat.*

Ratio eſt: quia commutans votum in melius nullam facit Deo injuriam, rem illi gratiorem exhibendo. V. g. voviſti Cali-

cem argenteum, libere potes commutare in aureum.

Q. *Quid ſi vovens vellet commutare Votum in æquale bonum, poſſetne hoc facere propria auctoritate?*

R. Communior ſententia eſt, id fieri non poſſe.

Ratio eſt; quia non poteſt aliud pro alio ſolvi, niſi conſtet de conſenſu creditoris: at Deus conſentire non videtur, ut recedatur ab obſequio ſibi per votum præſtito pro libitu voventis, etiamſi aliud æquale offeratur; quin potius cenſetur velle, ut votum in determinata ſpecie fideliter reddatur.

Unde recurrendum eſt in tali caſu ad eum, qui poteſtatem habet vota commutandi.

Q. *Qui ſunt reliqui modi, quibus ceſſare poteſt obligatio Voti?*

R. Tertius eſt Voti *irritatio*, cum ſcilicet ejus obligatio tollitur ab eo, qui poteſtatem habet ſuper voventis voluntatem, vel ſuper voti materiam.

Nullus enim ſubditus ſe voto obligare poteſt in iis, in quibus alteri ſubeſt, ut ſunt Religioſi, ſervi, filii familias, uxores, quantum ad ea, quæ uſum conjugii & familiæ adminiſtrationem concernunt. Et, dum vovent, ſemper intelligitur, *ſi ſuperiores conſenſerint, aut non contradicant.*

Cum irritare vota ſubditorum ad dominativam poteſtatem ſpectet, nulla requiritur

cauſa,

ſa, ſed ſufficit Superioris voluntas. Subditus enim non poteſt voto Superiorem ligare.

Quartus modus eſt diſpenſatio, *quæ eſt abſoluta obligationis voti condonatio, nomine Dei facta.* Unde diſpenſare in voto nihil aliud eſt, quam *nomine Dei* condonare obligationem voti, quam vovens erga Deum vovendo contraxerat.

Differt autem diſpenſatio *ab irritatione,* quod hæc requirit poteſtatem dominativam; iſta vero poteſtatem jurisdictionis: illa eſt valida, etiamſi fiat ſine juſta cauſa. *Diſpenſatio* vero ad ſui valorem probabilius requirit juſtam cauſam; qualis eſt bonum Eccleſiæ, vel commune Reipublicæ, vel notabilis difficultas in voti obſervatione.

Hujusce rei ratio eſt primo, quia poteſtas diſpenſandi Prælatis data eſt *in ædificationem & non in deſtructionem* uti eſſet, ſi absque ulla ratione poſſent pro libitu ea uti.

Secundo, quia Prælati ſunt œconomi in Eccleſia Dei. Si autem Oeconomus debita Domini remitteret *ſine cauſa,* illa remiſſio eſſet nulla, & ſimul peccatum: ergo ſimiliter &c.

Q. *Quinam habent Auctoritatem diſpenſandi in Votis?*

R. *Papa* habet in totam Eccleſiam, reſpectu omnium Fidelium. *Epiſcopus* pariter in ſua diœceſi. non vero Parochus qui habet tantum jurisdictionem fori interni.

Similiter hanc Auctoritatem habent ii omnes, qui jurisdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habent, ut ſunt Superiores Religionum reſpectu ſuorum ſubditorum.

Hi omnes diſpenſare poſſunt in votis ſimplicibus, Papæ non reſervatis.

Q. *Quot, & quænam ſunt Vota Papæ reſervata?*

R. Quinque enumerantur, in quibus nec Epiſcopi, nec Prælati Religionum diſpenſare poſſunt. Nimirum:

1. Votum Caſtitatis perpetuæ.
2. Religionis approbatæ.
3. Peregrinationis ad Limina SS. Apoſtolorum Romæ.
4. Ad S. Jacobum in Compoſtella.
5. In Terram ſanctam, ſeu in Jeruſalem.

Hæc Vota eſſe Papæ reſervata colligitur ex Extravag. *Et ſi Dominici*, de pœnit. & remiſſ. Ubi fertur Excommunicatio contra eos, qui ſine ſummi Pontificis facultate iſta vota commutant.

Qui plura vult de Voto, legat Summiſtas pro Tyronibus.

Quæ hic dicta ſunt, pro Tyronibus ſatis eſſe credimus.

DE STATU RELIGIOSO.

Q. *Quid eſt Religio?*

R. Omiſſis hujus vocabuli variis ſignificationibus, Religio, de qua agimus, & prout

prout communiter accipitur in Eccleſia Catholica; eſt ſtatus perfectiſſimus, quo quis per ſolemnem trium votorum, Obedientiæ ſcilicet, Paupertatis & Caſtitatis Profeſſionem, perpetuo ſe Deo offert, & totaliter divino cultui atque ſervitio mancipat in aliquo ordine approbato.

Q. *Cujus eſt Religioſorum Ordines, ſeu Regulas approbare?*

R. Licet olim fuerint plures Religiones a ſolis Epiſcopis approbatæ; aut eorum conniventia erectæ, ut ſunt Religiones SS. Baſilii, Auguſtini, Benedicti, quæ tamen fuerunt poſtea a Conciliis & Pontificibus confirmatæ: Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. celebratum anno 1216. conſiderans nimiam Religionum diverſitatem in Eccleſia Dei, confuſionem parere poſſe, ſtatuit, ne deinceps nova Religio induceretur: &, quod, qui voluerit ad Religionem converti, unam de jam approbatis aſſummeret.

Hoc decretum repetitum & denuo confirmatum fuit in Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. his verbis: *Diſtrictius inhibemus, ne quis novum Ordinem aut Religionem adinveniat, vel habitum novæ Religionis aſſummat.* Et poſt pauca: *Cunctas affatim Religiones, & Ordines Mendicantes, poſt dictum* Concilium Lateranenſe *adinventos, qui nullam Sedis Apoſtolicæ confirmationem meruerunt, perpetuæ prohibitioni ſubjicimus, & quatenus præceſſerant, revocamus.*

Merito igitur Religionum approbatio Sedi Apoſtolicæ reſervata eſt.

Primo, quia, cum Religio ſit Communitas ſacra, in qua debet eſſe aliqua ſpiritualis jurisdictio, congruum eſt, ut talis Communitas a ſummo Pontifice approbetur, a quo omnis ſpiritualis jurisdictio emanat.

Secundo. Cum Religionum novitas & diverſitas, ut dicunt Concilia laudata, in Eccleſia Dei confuſionem creare, indeque nociva facile eſſe poſſit, non mirum, ſi earundem approbatio, ut aliæ cauſæ majores, Pontifici ſoli reſervata ſit.

Q. *Quænam eſt hujus vocabuli Ethymologia, ſeu unde derivatur Religio?*

R. Quantum ad Ethymologiam hujus nominis, derivatur Religio a verbo latino *religo*, id eſt, iterum me lego. Et revera, ſicut Chriſtianus per Baptiſmi ſuſceptionem obſtringit ſe ad Legem Evangelicam, quam pro conſequenda ſalute eligit ſervandam: ita Religioſus per ſuam in Ordine approbato Profeſſionem, trium Votorum vinculis quaſi de novo ſe ligat, ut cum Deo iterum atque iterum conjungatur: eligitque ſervare ſui Fundatoris Regulam tanquam medium efficacius ad mandata Dei obſervanda, & ad deſideratam æternam Beatitudinem adipiſcendam.

Q. *Religioſus habetne aliud nomen?*

R. Plura ſortitur diverſa nomina. Dicitur *Religioſus*, ob rationes dictas: ſed ultra

tra hoc Monachus, Frater, Regularis, Clauſtralis appellatur.

Q. *Quodnam eſt iſtorum vocabulorum ſignificatum?*

R. Monachus derivatur a verbo græco *Monos*, quod interpretatur ſolus, ſeu ſolitarius; indicans, Religioſum debere amare ſolitudinem, fugere hominum conſortia, ſtare in cella orando, cœleſtia meditando, peccata flendo, quia foris eſt quaſi piſcis extra aquam, multis peccandi expoſitus periculis, juxta communes ſequentes verſiculos:

Cella quaſi Cœlum tibi ſit, ubi cœlica cernas.
Hic ores, ſtudeas, mediteris, crimina plangas.
Pax eſt in Cella, foris ſunt plurima bella.

Q. *Quis igitur cenſendus eſt proprie Religioſus?*

R. Ille, qui emiſſis tribus Votis ſolemnibus in aliqua Religione approbata vivit, ibique abjectis hujus ſæculi curis & *Perfectionis impedimentis*, propriaque abnegata voluntate & carnis oblectamentis, ad id ſolum incumbit, ut *Perfectionem aſſequatur*, Deoque perfecte ſerviat.

Q. *In quo conſiſtit Perfectio illa Chriſtiana?*

R. In Charitate, ſeu Dilectione Dei ſuper omnia, per quam homo, quoad fieri poteſt, unitur Deo, juxta illud: *Deus Charitas eſt, & qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* 1. Joann. cap. 4. Quæ Charitas,

ſeu amor, ſecundum Apoſtolum, *eſt vinculum totius Perfectionis*, ad Coloſſ. cap. 3.

Q. *Unde ſcimus*, Obedientiam, Caſtitatem & Paupertatem *conducere*, *ſeu eſſe media ad Perfectionem Chriſtianam*?

R. Ex declaratione ipſiusmet JEſu Chriſti.

Primo. De voluntaria Paupertate loquens, cuidam adoleſcenti quærenti, quid ſibi deeſſet poſt obſervantiam mandatorum, reſpondit: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende, quæ habes, & da pauperibus. Veni & ſequere me.* Matth. 9.

Secundo. Volens benignus Salvator provocare quosdam ad Perfectionis ſtatum: *ſunt Eunuchi*, inquit, *qui ſe ipſos caſtraverunt propter Regnum cœlorum.* Ibid. Quæ verba non litteraliter ſeu corporaliter intelligenda ſunt, ut Origenes & alii quidam perperam intellexerunt; ſed ſpiritualiter, interdicendo ſibi omnes carnales delectationes. Et ſic illis verbis demonſtravit Chriſtus neceſſitatem continentiæ pro ſtatu perfectionis conſequendo.

Tertio. Tandem Diſcipulis ſuis propriæ voluntatis abnegationem, tanquam aliud medium ad perfectionem perveniendi multoties propoſuit, dicens: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum; tollat Crucem ſuam, & ſequatur me.* Matth. 16. Luc. 9. Quod fit per *Obedientiam*, per quam mactatur & ſacrificatur propria voluntas, quod

Sa-

Sacrificium eſt neceſſarium ad hoc, ut Chriſtum *expedite* ſequi poſſimus: ac proinde ad ſtatum Perfectionis adipiſcendum, conſiſtentem, ut diximus, in intima conjunctione cum Deo, quæ facilius & firmius fit, mediis iſtorum conſiliorum adminiculis.

Q. *Quomodo tria illa Vota auferunt perfectionis impedimenta?*

R. Imprimis *voluntaria Paupertas*, qua quis renunciat omnibus, quæ poſſidet, deſtruit amorem bonorum temporalium perfectæ Charitati contrarium. Summus enim Dei amor non patitur, ut cum eo aliquid amemus juxta Auguſtinum dicentem: *Minus Domine te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.* Lib. Confeſſ. 10. c. 29. Impedimentum igitur hoc diligendi Deum, uti convenit, aufertur per Votum Paupertatis.

Secundo. *Caſtitas*, ſeu *Continentia* præſcindit omnes carnales delectationes, quæ propter maximam earum vehementiam PerfectioniCharitatis maxime adverſantur. Blandimenta enim fœminea, ſolicitudines, curæ & anxietates familiæ hominem trahere atque retardare, ne totaliter feratur in Deum, quis non videt, cum dicat Apoſtolus: *Qui cum uxore eſt, ſollicitus eſt, quæ ſunt mundi, & quomodo placeat uxori, & diviſus eſt.* 1. Cor. cap. 9.

Tertio. *Obedientia* tollit innumera proprii judicii, propriæque voluntatis nocu-

menta.

menta. Facit enim, ut expeditius Chriſtum ſequamur & imitemur, *qui factus eſt pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Ad Philipp 2.

Q. *Status Religioſus exigitne abſolute, ut, qui Religioſi fieri volunt, voveant Obedientiam, Paupertatem & Caſtitatem?*

R. Eſt abſolute neceſſarium. Quia ſtatus Religionis ſtatus Perfectionis eſt: qui vero ſtatum dicit firmam obligationem permanendi in his, quæ ſunt eſſentialiter annexa eidem ſtatui, confitetur: quæ firmitas haberi cum non poſſit niſi per Votum, recte concluditur vivere in obedientia, caſtitate, & ſine proprio cadere ſub voto.

Q. *Cur ergo Chriſtus agens de rebus ad Perfectionem conducentibus nullam Voti fecit mentionem?*

R. Verum quidem eſt, quod Adoleſcenti quærenti Perfectionis viam, ſeu quid agendum ipſi ſupereſſet ut perfectus efficeretur, non inſinuaverit aperte Chriſtus, faciendum eſſe votum bonis temporalibus perpetuo ſe ſpoliandi; intelligendum tamen reliquit, cum dixit: *Vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.* De eo enim, quod venditur, & quod poſtea egentibus porrigitur, Dominium a ſe abdicatur; nec pro libitu, & ad revocationem usque, ſed pro ſemper exhibetur. Idem præſtant Religioſi per Votum Paupertatis.

Ita

Ita diſcurrendum de Obedientia & Caſtitate.

Quando Chriſtus conſilium dedit de Obedientia iis, qui ad perfectionis culmen aſcendere peroptarent, nimis clare intelligendum præbuit, non eſſe præſtandam pro certo dierum numero; *Abneget ſemetipſum, tollat crucem, & ſequatur me.*

Quæ verba non temporalem, ſed perpetuam ſequelam inſinuant.

De Caſtitate pariter nullum poteſt eſſe dubium, quod debeat eſſe perpetua. Eunuchi, qui fiunt ab hominibus, non ad certum tempus caſtrantur, ſed perpetuo. Idem facere debent ii, *qui ſe ipſos caſtraverunt propter Regnum Cælorum.*

Quamvis ergo Obedientiæ, Caſtitatis & Paupertatis in Religionibus fieri Votum, non habeatur expreſſe in Evangelio; habetur tamen implicite; & plusquam dilucide ex verbis Chriſti colligitur.

Q. *Poteſtne Papa in his Votis diſpenſare?*

R. S. Thomas, & quam plurimi ejus diſcipuli credunt, Pontificem non poſſe diſpenſare, cum vota illa ſecundum ipſos ſint intrinſeca & eſſentialia Religioni: eſſentiæ autem rerum ſunt immutabiles.

Conveniunt quidem, Papam poſſe diſpenſare in voto Continentiæ Ordinis ſacri; quia Continentiæ votum non eſt eſſentialiter annexum Ordini ſacro, ut patet apud

Græ-

Græcos, ſed ex inſtituto Eccleſiæ. Eſt autem eſſentiale ſtatui Religionis.

Concedunt ulterius, Papam diſponere poſſe in voto Caſtitatis *ſimplice*; quia in eo tantum eſt Promiſſio ſine ſui Traditione; in voto autem ſolemni eſt abſoluta & totalis Traditio & acceptatio a Superiore *Nomine Dei*, qua de cauſa dirimit matrimonium, non ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed Jure Naturæ & divino.

Hinc concludunt, non poſſe Pontificem in ullo caſu, etiam *communis utilitatis & neceſſitatis alicujus Regni*, diſpenſare in voto ſolemnizato per Profeſſionem Religionis.

Sententiam ſuam corroborant per decretalem Innocentii in cap. *Cum ad Monaſterium*, dicentis: *Abdicatio paupertatis, ſicut etiam cuſtodia Caſtitatis, adeo annexa eſt Regulæ Monachali; ut contra eam* nec ſummus Pontifex *poſſet indulgere.*

Quid clarius, inquiunt, dici ullo modo poteſt?

Q. *Quæ eſt ergo ſuper hoc punctum probabilior ſententia?*

R. Sententia Scoti huic oppoſita magis fundata videtur. Unde, cum ſubtiliſſimo noſtro Doctore licebit mihi dicere, poſſe Pontificem diſpenſare in votis ſolemnibus *ex gravi cauſa.* Non quidem efficiendo ut *Religioſus*, manens *Religioſus*, dominium temporale acquirat, uxorem ducat, & ſui reddatur juris, id eſt, ab obedientia Superioribus pro-

promiſſa & debita abſolvatur: quia ſtatus Religioſus revera ſubſiſtere non poteſt ſine ſua forma eſſentiali; cujusmodi fatemur eſſe tria iſta vota ſolemnia: ſed efficiendo, ut Religioſus deſinat eſſe *Religioſus*, licentia & tunc a Superiore acceptata. Quo caſu poſſet corpus ſuum alteri tradere per matrimonium.

Et ſic intelligendus eſt textus allegatus Innocentii; non poſſe ſcilicet Papam diſpenſare cum Monacho, *manente Monacho*, ut uxorem ducat, licet poſſit facere ex Monacho non Monachum.

Deinde, ſi quid impediret, quo minus poſſet Papa diſpenſare, foret ratione *ſolemnitatis votorum*, quam credunt Thomiſtæ *jure divino* votis iſtis annexam.

At ſolemnitas iſta conſiſtens in hoc, quod reddat voventem inhabilem ad certos effectus, v. g. ad matrimonium contrahendum &c. *non ex natura voti oritur*, ſed ex inſtituto Eccleſiæ: quod patet ex cap. *Unico* de voto, & veti redemptione, in 6. ubi Boniſacius VIII. expreſſe dixit: *Voti ſolemnitas ex ſola Conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa.*

Poteſt igitur Pontifex diſpenſare, cum id facere valeat in omnibus, quæ ſunt de jure Eccleſiaſtico.

Q. *Nunquid bene ſequitur: Papa non poteſt facere, ut Sacerdos deſinat* eſſe Sacerdos; *ergo pariter nequit facere, ut Religioſus profeſſus deſinat* eſſe Religioſus?

R.

R. Non currit paritas. Differentia enim eſt notabilis inter Sacerdotem & Religioſum. Conſecratio Sacerdotis fit per impreſſionem caracteris indelebilis: non item conſecratio Religioſi. Unde non mirum, ſi unum poſſit Papa aliud non.

Q. *Cur dixiſti inhabilitatem ad contrahendum Matrimonium non oriri ex natura voti?*

R. Quia Religioſus per Profeſſionem non abdicat dominium, quod habet in corpus ſuum, quantum ad contractum conjugalem; ſed ſolum promittit Deo, illud cuſtodire & conſervare caſtum. Unde Profeſſio Religioſa *non ex ſe*, ſed ex inſtituto Eccleſiæ Matrimonium dirimit.

Q. *Diſpenſaruntne aliquando Pontifices in Votis Religionis?*

R. Certe pluries uſi ſunt hæc ſua Poteſtate.

Primo. Refert S. Antoninus, Papam diſpenſaſſe cum Conſtantia filia Regis Siciliæ Moniali profeſſa, ut nuberet Friderico Imperatori. Aliqui dicunt, Henrico IV. ut *Platina in vita Cœleſtini Papæ.*

Secundo, cum Ramiro Aragonum Rege, qui, cum eſſet Monachus profeſſus, & ejus Pater ſine liberis obiiſſet, ſolutus eſt votis monaſticis, ut uxorem duceret. *Annal. Hiſpan.*

Tertio, cum Caſimiro I. Poloniæ Rege, & prius Monacho Diacono in Monaſterio percelebri Cluniacenſi in Galliis.

Tan-

Tandem cum Nicolao Juſtiniano Monacho profeſſo diſpenſavit Alexander III. ut poſſet uxorem ducere, ne familia tam illuſtris extingueretur; ex qua ſuſceptis ſex filiis & tribus filiabus ad Monaſterium rediit, miraculis poſtea clarus. *In vita S. Laurentii Juſtiniani.*

Quidquid dicant aliqui, prædictos nunquam fuiſſe veros Religioſos, ſed tantum vitam monaſticam ad tempus *ſine votis* duxiſſe, hoc eſt, Profeſſione nunquam emiſſa. At hoc aliis diſcutiendum relinquimus.

DE AUCTORE STATUS RELIGIOSI.

Q. *Fueruntne in veteri Lege veri Religioſi?*

R. Licet fuerint homines ſanctiſſimi & perfectiſſimi, non ſequitur, quod fuerit tunc temporis vera & proprie dicta Religio cum ea Profeſſione, quam nunc habet, eſſentialiter nempe includens Votum Paupertatis, Obedientiæ & Caſtitatis perpetuæ.

Ratio eſt, quod *nihil perfectum adduxit lex.* Hebr. 7.

Poteſt quidem eſſe, quod aliqui ex Patriarchis & Prophetis vota ſupradicta emiſerint: nullo tamen fundamento conſtat de aliquo particulari, multo minus de aliqua communitate integra.

Non diffiteor, in Lege veteri præceſſiſſe aliqua veſtigia, ſymbola & figuras Religioſi

ſtatus: nego tamen fuiſſe Religionem proprie dictam, inſtar ſcilicet earum, quæ pro nunc vigent in Eccleſia Dei; quidquid dicant Carmelitani prætendentes: *Eliam, Eliſæum, Filios* quosdam Prophetarum, *Nazaræos* & *Eſſenos* fuiſſe veros Religioſos

Concedimus, fuiſſe inter ipſos nonnullos, qui Caſtitatem, alios, qui Obedientiam, alios, qui Paupertatem, & forte aliquos, qui has tres virtutes ſimul obſervarint, ſed nullibi clare conſtat, neque ex Scriptura, neque ex SS. Patribus primis, id feciſſe *ex Voto*, ut erat neceſſarium ad ſtatum Religioſum; maxime cum B. Virgo Maria ſecundum Doctores ſit prima, quæ Votum Caſtitatis feciſſe credatur.

Q. *Quis ergo eſt primus Auctor ſtatus Religioſi?*

R. Quoad *eſſentialia* Religionem conſtituentia fuit Dominus noſter JEſus Chriſtus; quando Diſcipulos ſuos ad amplectenda tria Evangelica conſilia exhortatus eſt, ut ſupra vidimus.

Quoad *accidentalia* fuerunt ipſi ordinum Fundatores, ut S. Pater Franciſcus, S. Dominicus, S. Auguſtinus, S. Benedictus, S. Baſilius &c. quorum unusquisque ſecundum particularem Spiritus ſancti illuminationem ſuis ſequacibus certas Regulas ordinavit, tanquam congruentiſſimos modos ad vota eſſentialia facilius obſervanda: ut ſunt corporis macerationes, abſtinentiæ, jejunia,

ora-

orationes, diſciplinæ, mendicitas &c. & aliæ multæ aſperitates, quæ licet non ſint de eſſentia Religionis, multum tamen conferunt ad votorum obſervantiam & Ordinis conſervationem.

Q. *Quinam fuerunt primi Religioſi?*

R. S. Thomas dicit, fuiſſe Diſcipulos & Apoſtolos Domini noſtri JEſu Chriſti. Eſt enim communis opinio inter Doctores, quod emiſerint tria eſſentialia Religionis Vota, quando relictis omnibus ſecuti ſunt ipſum; & ita facere exemplo ſuo alios docuerunt.

Q. *Non eſt ergo ſtatus Religioſus purum inventum Romanum?*

R. Hoc effutiunt hæretici, ſed non ſunt audiendi, cum immediate a Chriſto Domino inſtitutus fuerit, laudatus & approbatus, ut ex dictis conſtat &c.

Hoc vitæ genus non ſolum Apoſtoli, ſed & multi Chriſtiani in principio Eccleſiæ amplexi ſunt, ut indicat S. Lucas his verbis: *Erat eorum cor unum, & anima una: neque quisquam eorum, qui poſſidebat aliquid, ſuum eſſe dicebat... ſed dividebantur ſingulis, prout cuique opus erat.* Act. cap. 4.

Ex quo colligitur, Fideles in primitiva Eccleſia ſaltem more Religioſorum vixiſſe.

Hic Religioſorum primarius ſtatus diverſimode per trecentos annos & amplius propagatus, dilatatus atque multiplicatus fuit: ſed viciſſitudine temporum, & refrigeſcente Charitate paululum a primitiva perfectione

defecit: & tanto facilius, quo nullus erat uniformis vivendi modus. Unusquisque perfectiones Evangelicas conabatur adipiſci pro ſuo genio & capacitate.

Q. *Quis primus Religioſorum vitam ad meliorem formam reduxit?*

R. Aliqui dicunt, fuiſſe S. Paulum primum Eremitam: alii verius aſſerunt, fuiſſe S. Antonium Abbatem, qui circa annum 350 tempore ſcilicet Conſtantini Magni Religioſos hinc inde in urbibus & in eremis diſperſos ad communem vitam in eadem domo ducendam, & ab hominum conſortio remotam allexit: pluraque Monaſteria in Ægypto ædificavit; & multa Religioſa exercitia adinvenit, quibus diſcipuli ejus aſſidue exercerentur. Et hac de cauſa Monachorum Pater habitus eſt.

DE RELIGIOSORUM ORDINIBUS.

Q. *Quot ſunt Religioſorum Ordines?*

R. Quamvis ad hiſtoricos hæc materia potius pertineat, quam ad nos: nihilominus, ut juvenes noſtri, ad quos hunc librum pervenire contigerit, aliqualem habeant Religioſi ſtatus notitiam, & pro quodam hujus opuſculi ornatu, qui & quot ſint Monachorum Ordines, pro nunc in Eccleſia Dei referemus breviter, licet non omnes

om-

omnino: id quod foret longum nimis enarrare, & forte tædioſum.

Prima Religio.

Illa eſt, quæ dicitur *S. Baſilii*, ab eodem inſtituta, ſub *Conſtantino Magno Imperatore*, circa annum 350. vivente adhuc S. Antonio Abbate.

Quamvis jam fuerint Monaſteria ædificata directioni S. Antonii ſubjecta; nulla tamen erat conſtituta atque determinata in ſcriptis, ſeu per ſcripta tradita Monachis Regula.

S. Baſilius igitur ſub *Felice II.* ſummo Pontifice primus fertur dediſſe Regulam in ſcriptis Monachis, & pro eorum inſtructione, gubernatione ſanctiſſimas leges exſtruxiſſe & ordinaſſe.

Hi Religioſi primi fuerunt, qui votis ad monaſticam vitam perpetuo ſe adſtrinxerunt.

Ejusdem Regulæ Profeſſores fuerunt viri ſanctiſſimi & celeberrimi; inter cœteros inſignes fuere SS Ephrem, Chryſoſtomus, Gregorius Nazianzenus, Joannes Damaſcenus, Hieronymus &c.

Secunda Religio.

Eſt *S. Auguſtini*, ab eodem circa annum 390. fundata, ſub *Syricio Pontifice.*

Duo fuerunt inſtituti Ordines: *Canonicorum & Eremitarum.* Quinam prius, liqui-

do non conſtat. Diſputant acerrime inter ſe utriusque Regulæ Diſcipuli.

Canonici Regulares ortum & originem ſe trahere dicunt immediate ab Apoſtolis. Verum, cum eorum inſtitutum ab antiqua & Apoſtolica Perfectione receſſiſſet, priſtinæ integritati ab *Auguſtino* reſtitutum fuit.

Sed illa controverſia non eſt hujus loci.

Tertia Religio.

Eſt *S. Benedicti*, qui ſicut Baſilius Orientalis Eccleſiæ; ita & ille fuit Occidentalis Eccleſiæ Monachorum *Pater & Patriarcha*, circa annum 500. ſub *Symmacho Pontifice*.

Hic ſanctus vir a nonnullis creditur inſtitutum S. Baſilii aliquamdiu fuiſſe profeſſum, pro eo, quod S. Gregorius ait, ipſum vitam monaſticam duxiſſe in altiſſima ſpelunca, quæ *Sublacus* dicitur, & in locum demortui Abbatis ſubſtitutum fuiſſe.

Quidquid ſit de hac re, ab omnibus communiter Monachorum Occidentalium *Patriarcha* habetur.

Fundamentum ſui Ordinis jecit *in monte Caſſino*; & multiplicatis Diſcipulis breviſſimo tempore duodecim Monaſteria in Italia ædificavit, quæ & ſanctiſſimis legibus comunivit, pluribus in rebus Regulam S. Baſilii imitatus.

Inde per totum orbem Religioſiſſimus hic Ordo mirifice propagatus eſt: tantaque ſunt, quæ de ipſo in Chronicis circumfe-

run-

runtur, ut nec lingua, nec tempus ſufficeret ad narrandum.

Quarta Religio.

Fſt *Seraphici Patris noſtri Franciſci*, Fratrum Minorum communiter nuncupata, quæ incœpit ſub *Innocentio III.*, circa annum 1208. Ab eodem *viva voce* laudata & confirmata: Et demum anno 1223. die 29. Novembris ab ejus ſucceſſore *Honorio III.* ſui Pontificatus octavo, diplomate Apoſtolico confirmata: cujus originale aſſervatur in ſacrario noſtro Aſſiſienſi, & extraneis quotidie viſendum exhibetur.

Hæc S. Patris noſtri Franciſci Regula inter quatuor recenſitas approbata, a Chriſto Domino revelata pie creditur.

Q. *Quinam Ordines ſub his principalioribus militant?*

R. Sub Regula ſancti Baſilii militant fere omnes Monachi Græci & Orientales. Eandem Regulam olim habuerunt in Occidente Carmelitani. Hodie tamen eam non obſervant ad amuſſim.

Innocentius IV. anno 1247. per Hugonem Cardinalem quædam ſtatuta ordinavit, præfatam S. Baſilii Regulam declarantia & mitigantia. *S. Antoninus 2. part. Hiſt. tit. 15. cap. 12.*

Et quamvis non conſtet clare de initio hujus Ordinis *Carmelitarum*; aliqui enim dicunt, Eliam eſſe Principem & Inſtitutorem

hujus Ordinis, & hæreditaria ſucceſſione ad modernos usque Carmelitas deſcendiſſe (id quod multi negant) conſtat tamen de anno confirmationis, qui fuit 1216. ab *Hnnorio III.* Pontificatus ſui anno primo, per Bullam, quæ incipit: *Nos normam veſtram &c.*

Hic Ordo reformatus fuit per *S. Thereſiam* quoad jejunia, uſum carnium, clauſuram, & nonnulla alia.

Gregorius XIII. per Bullam, quæ incipit: *Pia &c.* 1580. Reformationem in Hiſpania incœptam confirmavit. Ejus Profeſſores *Carmelitæ diſcalceati* nuncupantur; & proprium obtinuerunt Generalem a *Clemente VIII.* anno 1595.

R. *Qui Religioſi militant ſub Regula S. Auguſtini?*

R. Omnes Canonici Regulares. Inter alios Ordo *Canonicorum Regularium Præmonſtratenſium*, ſic dictus a loco Præmonſtrato, vulgo *Premontre*, in Diœceſi Laudunenſi in Gallia. Hic autem Ordo inſtitutus fuit a *S. Norberto*, Archiepiſcopo Magdeburgenſi, ſub *Calixto II.* Confirmatus ab *Honorio II.* anno 1126.

II.

Sub Regula S. Auguſtini militat florentiſſimus Ordo *Fratrum Prædicatorum*, inſtitutus a *S. Dominico* Hiſpano, ex nobili Gusmannorum familia nato, ſub *Innocentio III.* & dein confirmatus ab *Honorio III.* per Bullam, quæ incipit: *Religioſa*, anno 1216.

Hic

Hic Ordo celeberrimus ab omnibus generaliter reputatus, *Fratrum Prædicatorum* vocatur, pro eo, quod inſtar ſanctiſſimi Patris ſui *Dominici* præcipuum eorum ſtudium ſit Verbum Dei populis annunciandi; hæreticorum hæreſes confutandi; pernicioſos errores & pravas conſuetudines eradicandi.

Ex hac illuſtri & ſancta *Fratrum Prædicatorum* familia Viri ſemper ſanctitate, litteris & dignitatibus Eccleſiaſticis celebres prodierunt.

III.

Ordo *Fratrum Eremitarum* S. Auguſtini, qui tempore *Innocentii IV.* & *Alexandri IV.* circa annum 1230. ex diverſis Eremitarum familiis, quæ multis retro ſæculis per omnes mundi partes diffundebantur, *profitentes, ſe eſſe ex Eremitis S. Auguſtini*, conſtitutus atque formatus fuit, ſub ea perfectione, ſub qua modo viget cum tanto Eccleſiæ decore &c.

IV.

Ordo *S. Pauli primi Eremitæ* a *B. Euſebio* Strigonienſi in Hungaria inſtitutus, Anno 1213. ſub *Innocentio III.* Confirmationem præſtante *Fratre Gentili Cardinali*, ex Ordine noſtro S. Franciſci, Legato *Clementis V.* in Hungaria, anno 1308.

V.

Ordo *SS. Trinitatis* pro redimendis captivis.

Q 5 Huic

Huic principium dederunt duo viri, nempe *S. Felix de Valois*, ex Regia Valeſiorum familia ortus, & *S. Joannes de Matha*, etiam in Gallia natus.

Fratres hujus inſtituti incumbunt ſaluti Fidelium, eos a captivitate Turcarum, & aliorum Tyrannorum liberando. Initium ſumpſit circa annum 1198. & confirmatus fuit ab *Innocentio III.* anno 1209.

VI.

Ordo *Fratrum B. Mariæ de Mercede redemptionis Captivorum.*

Inſtitutus fuit a *S. Petro Nolaſco* Gallo, anno 1218. ſub *Innocentio III.* Confirmatus anno 1230. ſub *Gregorio IX.*

Dicitur, *B. Mariæ de Mercede*, eoquod B. Virgo in quadam viſione monſtravit officium redimendi captivos ſibi gratum futurum.

VII.

Ordo *Servorum S. Mariæ*, ſic dictus, quia cultui B. Virginis ſpecialiter addictus. Inſtitutus fuit a ſeptem viris nobilibus Florentinis in Italia anno 1223. ſub *Gregorio IV.* & confirmatus a *Benedicto XI.* anno 1303.

VIII.

Ordo *Cruciferorum*, ſeu *Canonicorum Regularium SS Crucis.*

Inſtitutus fuit a quinque piis viris, in urbe *Hayenſi*, Principatus & Diœceſis Lerdi-

enſis,

enſis, in loco, qui *Clarus Mons* dicitur, circa annum 1246. Ordinem hunc præclarum confirmavit *Innocentius IV.*

IX.

Ordo *Jeſuatorum* S. Hieronymi a *S. Columbino* inſtitutus, anno 1368. ſub *Urbano V.*

X.

Ordo *Theatinorum*, inſtitutus a *S. Cajetano*, circa annum 1524.

Propagatus vero a *Petro Caraſſa* Archiepiſcopo *Theatino*, a quo poſtea hujus Ordinis alumni *Theatini* nominati ſunt.

XI.

Ordo *Barnabitarum* inſtitutus eſt anno 1530.

XII.

Ordo *Clericorum Doctrinæ Chriſtianæ* inſtitutus eſt anno 1594.

Et multi alii, quos hujus operis anguſtia enarrare non permittit.

Q. *Quinam Ordines militant ſub Regula S. Benedicti?*

R. Omnes Monachi nigri, & quidam præ aliis Reformati, qui dicuntur Congregationes: inter quas ſequentes principaliores laudantur.

I.

Congregatio *Cluniacenſis* in Gallia, quæ incœpit anno 880. ſub *Odone Cluniacenſi Abbate.* Hic

Hic bene meritus Prælatus, cum videret S. Benedicti Regulam & Diſciplinam magna ex parte laxatam, ad priſtinum ſtatum revocavit: cujus exemplo innumeri fere Abbates in Italia, Hiſpania atque Germania & Anglia, ſe ſuosque Monachos inſtituendos atque reformandos illi tradiderunt.

II.

Camaldulenſis, incœpit anno 1012. a *B. Romualdo*, in Apennino Monte.

III.

Ciſtercienſis, incœpit anno 1092. in Burgundia. Auctorem habet *Robertum Abbatem Molinenſem.* Propagatorem habuit mirificum *S. Bernardum*, Monaſterii Claravallenſis Abbatem, a quo poſtmodum ſequaces *Bernardini* dicti ſunt.

IV.

Olivetenſis, incœpit anno 1319. Vir quidam ſanctæ vitæ, cui nomen erat *Bernardus Ptolomæus*, initium huic Congregationi dedit, cum duobus ſociis, in quodam *monte Oliveto* prope *Senenſem Civitatem*, a quo & Religio iſta *Montis Oliveti* nomen accepit.

V.

Cæleſtinorum Familia militat etiam ſub Regula S. Benedicti. Incœpit anno 1254. Auctorem habet *Petrum Moronem*, Eremitam ſanctiſſimum, qui fuit Papa *Cæleſtinus V.* nun-

nuncupatus, creatus anno 1294. Qui poſtea Pontificatum abdicavit.

Brevitatis cauſa alios ſacros Ordines ſeu Congregationes prætermittimus.

Q. *Quot Congregationes complectitur Ordo Seraphicus?*

R. Præter plures extinctas Congregationes tres principales hodiedum exiſtentes complectitur.

I.

Eſt *Fratrum Minorum*, qui initio ſimpliciter *Fratres Minores*, nunc cum addito *Conventuales* dicuntur.

Hi immediate a Patriarcha S. Franciſco, ab anno 1208. nulla Miniſtrorum Generalium interruptione deſcendunt.

II.

Eſt *Fratrum Minorum de Obſervantia.* Huic amplæ & ſanctæ Reformationi, ſeu Congregationi, initium dedit percelebris Frater *Paulus de Trincis*, Nobilis Fulginenſis, laicus profeſſus, circa annum 1368., qui ſancte obiit Fulginei, ibique in noſtra Eccleſia ſepultus.

Sub hac Congregatione militant Fratres ſtrictioris Obſervantiæ, Reformati, Recollecti, Excalceati, Alcantarini &c.

III.

Eſt *Fratrum Capucinorum.* Auctorem agnoſcunt Fratrem *Matthæum Baſſeum*, Ordi-

dinis Fratrum Minorum de Obſervantia, circa annum 1525.

Hæc celeberrima & ſanctiſſima Congregatio confirmata fuit a *Clemente VII.* per Bullam: *Religionis zelus*, die 3. Julii, 1528.

De his & aliis etiam extinctis Franciſcanis Congregationibus fuſius tractamus in alio libro jam abſoluto, qui in lucem dabitur, ſi Superioribus arriſerit.

DE ALIIS RELIGIOSORUM ORDINIBUS.

Q. *Suntne alii ab enumeratis Religioſorum Ordines?*

R. Sunt quam plurimi, Regulas ſeu Conſtitutiones habentes particulares, inter quas eminent.

I.

Carthuſianorum Familia, ſeu Religio; pœnitentia, clauſura, ſilentio ac omni virtutum genere ornatiſſima. Originem trahunt a viro nobiliſſimo e Civitate Colonienſi in Germania oriundo, cui nomen *Bruno.*

Hic fuit Canonicus celeberrimæ Eccleſiæ Rhemenſis in Gallia, ubi iſtius Regni ſacrantur Reges. Ab *Hugone Epiſcopo Gratianopolitano* locum deſertiſſimum & aſperrimum obtinuit, ubi cum ſex ſociis familiaribus mundo renuncians ſe recepit, & ejus Ordinis fundamenta jecit, anno 1184.

Hic

Hic Ordo confirmatus fuit a *Victore III.* anno 1185. & a *Monte Cartuſio* dicto, hi Religioſi *Cartuſiani* appellati ſunt.

II.

Ordo *Minimorum*, cujus Fundator inclytus fuit *S. Franciſcus de Paula*, Italus, qui obiit Turonis in Gallia. Approbatus fuit a *Sixto IV.* anno 1474. per Bullam, quæ incipit: *Sedes Apoſtolica &c.*

Hujus ſacri Ordinis alumni præter tria vota ſubſtantialia aliud emittunt, quo profitentur, nullatenus ſe veſci carnibus, excepto infirmitatis tempore.

III.

Religio percelebris & doctiſſima *Societatis JEſu.* Originem duxit a *S. Ignatio de Loyola*, Hiſpano, circa annum 1550.

Lutetiæ Pariſiorum, adjunctis ſibi ex illa Academia variarum nationum ſociis novem, qui omnes artium Magiſteriis, & Theologiæ gradibus inſignes erant, ibidem in Monte Martyrum prima ordinis fundamenta jecit.

Confirmatus fuit a *Paulo III.* anno 1545. A multis Pontificibus ſummopere honorificata, & multis gratiis privilegiisque locupletata fuit hæc *illuſtris Societas*, cujus præcipuum ſtudium eſt in proximorum ſalutem incumbere docendo. prædicando, pueros in humanioribus litteris & in doctrina ſana eru-

erudiendo, cum totius Eccleſiæ ædificatione & ſummo animarum fructu.

Hujus inſtituti Profeſſores *Jeſuitæ* nuncupantur, ob maximam devotionem, quam *S. Ignatius* ſemper habuit erga ſanctiſſimum Nomen *JEſu*.

IV.

Congregatio piiſſima & exemplariſſima *Patrum Oratorii*. Incœpit in Gallia anno 1611.

V.

Congregatio *Sacrarum Miſſionum* anno 1617. Originem duxit in Gallia a *S. Vincentio de Paulis*.

VI.

Religio *S. Hieronymi*, quæ initium debet cuidam Eremitæ Hiſpano, nomine *Toma*, S. Hieronymo multum devoto, circa annum 1370.

Multæ & prope innumeræ ſunt aliæ Religiones, Congregationes, Familiæ, quas videre licet apud noſtrum eruditiſſimum Patrem *Vincentium Coronelli*, olim noſtri Ordinis Generalem, virum in omni ſcientiarum genere profundiſſimum, in *Hiſtoria Religionum Clauſtralium, Equeſtrium &c.*

Q. *Quot ſunt Ordines Mendicantes, & quare Mendicantes dicuntur?*

R. Quatuor principales enumerantur, qui ſunt *Prædicatorum*, ſeu *Dominicanorum*, *Fran-*

Franciſcanorum, *Auguſtinianorum & Carmelitarum*: ad quos nonnulli reducuntur.

Mendicantes dicti ſunt, quia vi primævæ inſtitutionis eorum, ex fine particulari, ad vitam mixtam deſtinati, paupertatem non tantum in particulari, ſed etiam in communi obſervabant, viventes de his ſolis, quæ vel mendicabant humiliter; vel liberaliter donabantur; vel honeſto acquirebantur labore & induſtria. Arg. C. *Exivit* in 6. Tales eo jure communi *Mendicantes* appellati ſunt.

Dixi, *vi primævæ inſtitutionis*: nam poſtea privilegiis ſummorum Pontificum, ſicut & ſacri Concilii Tridentini Seſſ. 25. cap. 3. conceditur omnibus Religionibus, *etiam olim vere mendicantibus*, exceptis *Obſervantibus & Capucinis*, bona immobilia, dominiumque rerum *in communi habere*.

Q. *Fuitne expediens, ut in Eccleſia Dei inſtituerentur Religiones quædam?*

R. Nullus Catholicus hanc veritatem, fuiſſe ſcilicet expedientiſſimum, in dubium revocare poteſt

Primo, quia Dominus noſter JEſus Chriſtus primus eſt Religioſi ſtatus Auctor & Inſtitutor, ad quem amplectendum Apoſtolos & multos alios efficaciſſimis verbis exhortatus eſt: id quod non feciſſet, ſi Religiones Eccleſiæ ſuæ utiles eſſe non cognoviſſet.

Secundo, quia *teſte continua experientia* Religioſi ſuis meritis & precibus, exemplo

& doctrina, zelo & labore, plurimum ſemper profuere Eccleſiæ, innumera eidem conferendo bona, & graviſſima ab eadem avertendo mala: adeo, ut Chriſtus ipſe *S. Thereſiæ* dixerit: *Væ mundo, ſi Religiones non eſſent.*

Religionum utilitatem comprobat adhuc celeberrima illa viſio, quam habuit *Innocentius III.* quia vidit *Lateranenſem* Eccleſiam ruinæ proximam *S. Franciſci* ſuppoſitis humeris ſuſtineri. Ex quo tempore erga ipſum præcipuam devotionem concepit. Et petitioni ejus per omnia ſe inclinans, Regulam ſuam approbavit, Cardinalibus adſtantibus dicens: *Vere hic eſt ille, qui opere ac Doctrina Chriſti ſuſtentabit Eccleſiam.*

DE DIVERSO STATU ORDINUM RELIGIOSORUM.

Q. *Quotuplex eſt Religioſus ſtatus?*

R. Si finis generalis & primarius inſpiciatur, qui eſt *Charitas Dei, & hominis ſalus*, unicum Religionis ſtatum, ſeu unicam Religionem eſſe dicemus. Ubique ſunt eadem vota, & eadem traditio ſui ipſius in poteſtatem Superioris, in quibus ſubſiſtit tota conſubſtantialitas, ſeu eſſentia ſtatus Religioſi.

Si autem ſpeciales fines conſiderentur, tres aſſignari poſſunt Religionis ſtatus, qui ſunt: Activus, Contemplativus & Mixtus.

Q.

Q. *Quis eſt ſtatus Religioſus activus?*

R. Ille eſt, cujus Religioſi inſtar *Marthæ* occupantur circa miniſteria externa; operibus ſcilicet miſericordiæ inſiſtendo; incarceratos viſitando; captivos redimendo; ægrotis ſubveniendo; contra Eccleſiæ hoſtes militando, ut ſunt Religiones Militares, Hoſpitalariæ &c.

Q. *Quis eſt ſtatus Contemplativus?*

R. Is eſt, cujus Religioſi inſtar *Mariæ* occupantur ad pedes Domini, contemplationi, orationi, lectioni, meditationibus cœleſtibus vacando, ut ſunt *Religiones Monachales* S. Baſilii, Benedicti, Hieronymi, Bernardi, Brunonis &c.

Q. *Quis dicitur ſtatus Mixtus?*

R. Ille, qui ſemel *Martham* & *Mariam* imitatur; hoc eſt, cujus Religioſi contemplativam & activam vitam ſimul ad tempus exercent concionando, docendo, Sacramenta adminiſtrando &c. Quales ſunt Ordines Mendicantes SS. Franciſci, Dominici, Auguſtini, Carmelitarum & Societatis JEſu.

Hanc vitam, utpote perfectiorem, Chriſtus exercuit, & Apoſtoli eum imitati ſunt.

Q. *Si finis primarius omnium Religionum ſit idem, ad quid multiplicatæ ſunt Religiones? Nonne melius foret, ut omnes ferventius Deo ſervire deſiderantes eandem ingrederentur Religionem?*

 R. Ma-

R. Maxime congruum fuit, ut in Eccleſia ſancta Dei variæ forent Religiones, ſeu potius Religionum inſtituta.

Nec eſt, quod diverſitatem illam irrideant hæretici, quia quælibet propriam utilitatem habet. Licet enim finis ultimatus, qui eſt Deus, ſit omnibus communis, multa tamen ſunt media atque itinera, varia præcepta & exercitia religioſa, quibus homines ad Deum, & ad culmen perfectæ Charitatis pervenire poſſunt. Unde expediebat, ut plures inſtituerentur Religiones, non ad ornatum Eccleſiæ tantum, ſed & ad *Fidelium utilitatem & commoditatem*, quibus unicus vivendi modus non poterat eſſe accommodatus.

Non omnibus ineſt eadem ingenii propenſio, nec æqualibus gaudent talentis. Diſpares ſunt corporis vires & animi inclinationes. Unus poteſt hoc vitæ genus amplecti: alter omnino ineptus eſt. Unus amat ſolitudinem: alius hominum frequentiam. Alter ſtudiis incumbere delectatur: alter libentius orationi & Chori exercitiis vacat. Quidam abſtinentiam & continuum obſervant jejunium. Alii per vigilias, diſciplinas, corporis macerationes in victu & veſtitu ad votorum obſervantiam ſecurius ſe diſponunt.

Ex quibus conſtat, qualiter fuerit neceſſaria Ordinum diverſitas, quæ in ſolis accidentibus conſiſtit.

Q.

Q. *Cum tot ſancti Ordines & approbatæ Regulæ fuerint; cur S. Franciſcus novam Regulam facere voluit, quaſi non ſufficerent priorum inſtituta Sanctorum?*

R. Reſpondet S Bonaventura: quod Pater S. Franciſcus *Spiritu Dei plenus, & zelo Charitatis Dei, & proximi totus ignitus*, triplici deſiderio flagrabat; videlicet, ut totus poſſit eſſe imitator Chriſti in omni perfectione virtutum.

Secundò, ut totus poſſet adhærere Deo per aſſiduæ contemplationis ejus guſtum.

Tertio, ut multos poſſet lucrari Deo & ſalvare animas, pro quibus Chriſtus voluit crucifigi & mori.

Et quia non ſuffecit ei, ut iſta in propria perſona tantum ageret, voluit inſtituere Ordinem, ut multos cooperatores haberet, non ſolum in præſenti, ſed etiam in futuro; qui & ſanctitatis ejus imitatores exiſterent, & alios plurimos Deo lucrarentur.

Ordines autem, quos ipſe S. Franciſcus invenit in Eccleſia, aliqua prædictorum trium ex parte habebant, ut *Cænobitæ*, qui in ſtudio virtutum Chriſti imitantur veſtigia. *Eremitæ*, qui contemplationi divinæ frequentius vacant; & *Clerici Lectores plebium*, qui animarum curam habentes ex officio, lucris animarum omni vigilantia intendere debent.

Et quia hæc tria ſimul invenit in nullo Ordine; *Spiritu ſancto edoctus* novam condi-

dit Regulam, & novum Ordinem inſtituit, quo in Profeſſione Evangelicorum conſiliorum, Obedientiæ videlicet & Caſtitatis & Abdicatione Proprietatis, Chriſti veſtigia ſequeretur, & in officio Prædicationis & Confeſſionis animarum lucra utiliter quæreret: & in altiſſimæ Paupertatis mendicitate libertatem ſpiritus retinens, contemplationis ſupernæ apprehenderet puritatem.

Noluit tamen Franciſcus, eſſe Fratres ſuos adſtrictos ad curam animarum ex debito neceſſitatis, ſed *ex meræ Charitatis affectu*: & ut meritum expectarent *de fructu ſalutis aliorum*, & periculum evitarent *de perditione eorum.* Participes *in lucro*, indemnes *in detrimento*; ut alios extrahant *de naufragii ſeu incendii periculo*; ipſi tuti conſiſtentes *in ſolido*, non periclitentur *cum pereuntibus in peccato.*

Q. *Quæ Religio eſt melior?*

R. Hanc quæſtionem movet *S. Bonaventura*, & reſpondet, eſſe illam, in qua ſequentia quinque inveniuntur.

Primum. Si in ſtudio omnis virtutis communiter perſonæ illius Ordinis ferventius exercentur, maxime Charitatis, Humilitatis & internæ Devotionis.

Secundum. Si omnia vitia & ſcandala odio habent, & ſolicite cavent; & occaſiones peccatorum amputant & extirpant; & munditiam diligunt & conſervant.

Ter-

Tertium. Si boni apud illos *diliguntur ac foventur*, & deſpectis aliis in regimine animarum *ſoli aſſummuntur*, & per eos maxime gubernatur ordo.

Quartum. *Si a ſæculari frequentia* ſe ſubtrahunt, & honores fugiunt. Si divitias non ambiunt, & conformari huic ſæculo, tam in moribus quam factis, ſeu qualibet apparentia erubeſcunt.

Quintum. Si damnum & injurias illatas ac deſpectiones, *tacite & patienter ſufferunt*, nec per quærimonias vindicare ſe cupiunt: ſed Deum inſpectorem attendunt, qui ſuos, cum vult & expedit, poteſt defendere.

Quæ iſta ſigna plenius habent Religiones, meliores ſunt: & quæ minus habent, ſunt minus bonæ.

Religioſus, qui etiam ſingulariter hæc omnia habet, bonus eſt, etiamſi alii communiter non habeant.

Q. *Quænam requiruntur ad valorem Profeſſionis?*

R. Requiritur primo ætas legitima, quæ jure antiquo incipiebat ab anno decimo quinto in maſculo: in fœmina vero ab anno decimo tertio. Modo *Concilium Tridentinum* pro quovis Ordine & ſexu requirit annum ætatis *decimum ſextum completum.* Seſſ. 23. de Regul.

Secundo, ut annus probationis ſit completus.

Tertio, ut adſit animus ſeu intentio profitendi.

Quarto, ut vovens nec fraude nec metu ſit inductus.

Quinto, ut non habeat impedimentum, quod in illo Ordine ſit eſſentiale.

Sexto, ut fiat conſentiente eo, cujus eſt incorporare Religioni.

Septimo, ut in Religione approbata profiteatur.

Octavo, ut perſona ſit ſui juris, non ſervus, non conjugio obſtrictus &c.

Q. *Filius habens Patrem & Matrem in magna neceſſitate conſtitutos, quibus ſubvenire non poteſt, niſi manens in ſæculo, licitene Profeſſionem emittit?*

R. Sciendum, triplicem eſſe neceſſitatem. *Extremam*, qua proxime mors timetur, quæ raro, aut nunquam accidit. *Gravem*, ſive *magnam*, qua ſtatus decentia conſervari nequit, niſi notabiliter eum imminuendo, famulando, mendicando &c. Et *levem*, ſeu *parvam & communem*, ut, cum quis poteſt ſine ſtatus dedecore tenuiter vivere, licet ſæpius convenientibus careat.

Jam ad quæſitum dico primo, filium habentem Parentes in quavis ex dictis neceſſitatibus actu exiſtentes, *valide* Profeſſionem Religioſam emittere poſſe.

Ratio eſt, quia nullo jure talis Profeſſio irritatur. Tum, quia neceſſitas illa Parentum eſt quid extrinſecum Profeſſioni.

Illi-

Illicite tamen Religionem ingreditur, & Profeſſionem facit, quando alio modo patri & matri ſuccurrere non poteſt per ſe, vel vel alium, niſi in ſæculo exiſtens: etiamſi dictus filius *vovisset Religionem ingredi, & in ea permanere.*

Ratio eſt, quia præceptum ſubveniendi Parentibus præferendum eſt *consilio*, & etiam Voto Profeſſionem emittendi, quod in his circumſtantiis non obligat: imo peccat graviter votum exequendo.

Si tamen filius in ſæculo manens haberet occaſionem proximam peccandi mortaliter, quam evitare non poſſet niſi Religionem ingrediendo, pro tunc teneretur ingredi; quia bonum ſpirituale præfertur temporali vitæ alterius.

Q. *Eſtne valida Profeſſio viri in Monaſterio Monialium, & fœminæ in Monaſterio virorum?*

R. Non eſt hic caſus metaphyſicus, ſed verus & realis, qui nonnunquam accidit.

Exemplum præclarum habemus in *S. Marina*, quæ habitu virili induta in quodam Monaſterio virorum religioſum ſumpſit veſtitum; Novitiatum perfecit; Profeſſionem emiſit: & falſo accuſata virginem oppreſſiſſe, ab eaque filium ſuſcepiſſe, in rigoroſiſſima pœnitentia, quam declinare poterat ſexum ſuum declarando, ſanctiſſime vitam finivit.

Dum Fratres, prout de more, cadaver lavare voluerunt, ſexum fœmineum agno-

ſcentes, non ſine ſtupore, planctu & dolore confratris ſui innocentiam, animi fortitudinem, & horrendam impudicæ mulieris accuſatricis calumniam, falſorumque teſtium nequitiam detexerunt. In vitis SS. Solitariorum Orientis & Occidentis hoc mirabile factum cum omnibus ſuis circumſtantiis legi poteſt.

Nunc ad propoſitum noſtrum redeamus.

Dico, Profeſſionem utriusque, viri ſcilicet in Monaſterio Monialium, & fœminæ in Monaſterio virorum eſſe invalidam ob rationes ſequentes.

Primo, quia conſenſus requiſitus ad validam Profeſſionem in præſenti caſu ex parte profitentis viri inter fœminas, & fœminæ inter viros, *ſine ſpeciali inſpiratione Spiritus ſancti*, ut in exemplo allato, eſt fraudulofus, irrationabilis, & nulla lege permiſſus.

Secundo, quia deeſt conſenſus ex parte Conventus & Superiorum, qui dubio procul volunt, & intendunt acceptare perſonam ſui ſexus, & non diverſi; ob inconvenientia, quæ poſſunt inde oriri.

Tertio, quia Jure Canonico id vetitum eſt; ut patet ex cap. *Nullo loco*, 18. quæſt. 2. & ex cap. *Definimus*, in quibus prohibetur cohabitatio virorum & fœminarum ſimul in eodem loco, ergo & inibi Profeſſio, quæ jus dat ad cohabitandum cum perſonis ſuæ Profeſſionis. Unde localis Superior, cogni-

to

to in aliqua perſona ſibi ſubdîta fœmineo ſexu, debet eam ſtatim a Religione expellere.

Q. *Si Religioſum pœniteret emiſſæ Profeſſionis, graviterne peccaret?*

R. Si haberet legitimam cauſam pœnitentiæ factæ, vel quia experitur novas difficultates in votorum obſervatione, vel quia ſuperiorem habet perpetuo contrarium; vel quia mortalia peccata commiſit in Religione, in quæ, ut ipſi videtur, nunquam incidiſſet in ſæculo manens: vel ob aliud quodcunque rationabile motivum, non peccaret mortaliter, pœnitendo ſe ſtatum Religioſum amplexum fuiſſe: quia nulla eſt obligatio non pœnitendi poſt factum, dummodo pœnitens habeat intentionem ſtandi promiſſis, obſervandi ſcilicet Regulam, quam profeſſus eſt. Si tamen nullam juſtam cauſam haberet pœnitendi, non eſſet a peccato veniali immunis; quia pœnitentia illa defectum bonæ & ſolidæ voluntatis & amoris erga Deum ſuper omnia indicaret, ſicut & in ipſo pœnitente vitium acediæ.

Q. *Quid ſi invalide profeſſus fuiſſet, poſſetne absque omni culpa reclamare contra nullitatem ſuæ Profeſſionis?*

R. Extra omne dubium eſt, poſſe nulliter profeſſum reclamare, & cauſis coram judicibus legitimis deductis, & ab iisdem approbatis, ad ſæculum, unde exierat, redire, & hoc absque omni peccato: nullus enim peccat utendo jure ab Eccleſia ſibi conceſſo.

Ec-

Eccleſia autem juſtam approbationem approbans, eam *licitam* facit; etiamſi ad hoc moveatur propter duritiem cordis conquerentis, & ad evitanda multa inconvenientia, ſeu pericula multorum peccatorum, ſi in Religione retineretur ſine pleno conſenſu, ſtante invaliditate Profeſſionis.

Sic penes ipſum ſtat, & in ejus libertate eſt, aut remanere, aut exire a ſuſcepta Religione, ſine ullo peccato, dummodo ſerventur conditiones Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. & non adſint circumſtantiæ exitum vitiantes.

Q. *Quot modis Religioſa Profeſſio poteſt eſſe nulla ſeu invalida?*

R. Variis modis, deficientibus ſcilicet requiſitis ad ejus valorem, tam ex parte profitentis, quam ex parte recipientis ejus Profeſſionem.

1. Si defuit ejus ætas legitima. 2. Si defuit verus conſenſus in profitente. 3. Si annus probationis non fuit completus. 4. Si fraude vel metu fuit inductus. 5. Si habuit impedimentum eſſentiale. 6. Si ſervus aut conjugatus erat. 7. Si defuit poteſtas in recipiente ejus Profeſſionem. 8. Apud nos Fratres Minores Conventuales, ſi Novitiatum perfecit in loco ad id non deputato &c. unusquisque conſulat Regulas & Conſtitutiones ſui Ordinis.

Q. *Quid*

Q. *Quid ſi nulliter profeſſus velit remanere in Religione, ſine animo ratificandi Profeſſionem, nec reclamandi de nullitate, nec a Religione diſcedendi?*

R. Peccat mortaliter; quia uſurpat ſibi aliena jura, quæ ſibi in eo ſtatu non competunt.

Primo, percipiendo alimenta; niſi labores & obſequia Religioni præſtita non æquivaleant expenſis.

Secundo, recipiendo Ordines *ficto titulo Religioſæ paupertatis*; cum prohibitum ſit, nondum profeſſos recipere hoc titulo Ordines ſacros, Bull. S. Pii V. *Romanus*, data anno 1568.

Invalide profeſſus non eſt profeſſus: ergo non habet legitimam licentiam a Prælato Regulari: imo, ſi ſuſcipiat Ordines, eſt ipſo facto ſuſpenſus: & ſi in illis miniſtret, fit irregularis.

Tertio, peccat excipiendo Confeſſiones, ob defectum ejusdem legitimæ licentiæ a Superiore, licet approbatus ſit ab Epiſcopo. Tenent tamen abſolutiones ab ipſo datæ ſæcularibus, & etiam Religioſis, ſi ad hoc officium ſit a Superiore deputatus; quia habet titulum coloratum cum errore communi Prælatorum & Religioſorum, juxta legem *Barbarius* §. de Offic. Præt.

Quarto, non poteſt abſolvi a Confeſſario, ſolum intra Religionem approbato.

Quin-

Quinto, non poteſt ſuffragium in electionibus ferre ſine peccato; quia utitur jure alieno, ſolis profeſſis conceſſo.

His & aliis de cauſis aut debet exire, aut Profeſſionem ratificare. Quod ſi noluerit, poteſt a Superioribus cogi, & a Religione ejici, ſuppoſito, quod nullitas Profeſſionis ſit ipſis nota.

Q. *Quot conditiones requiruntur ad juſtam & legitimam Reclamationem?*

R. Quatuor. *Primo*, debet Profeſſio eſſe nulla, & a vovente non ratificata: nam, ſi tantum ſit dubium de ejus valore, nullo modo poteſt revocare: quia Profeſſio dubia habetur pro valida.

Secundo, debet fieri reclamatio *intra quinquennium a die Profeſſionis*, cum tempus illud ſufficere videatur, ut merito præſummatur, ſi non reclamet, vel Profeſſionem fuiſſe validam, vel ſaltem fuiſſe ratificatam. Si tamen poſſet probare ſe toto quinquennio, vel ignoraſſe nullitatem Profeſſionis, vel toto illo tempore fuiſſe impeditum aut impotentem ad reclamandum, poſſet a Sede Apoſtolica obtinere reſtitutionem quinquennii; etiamſi ſacros Ordines ſuſcepiſſet, & alios actus profeſſorum exercuiſſet.

Tertio, cauſas nullitatis ſuæ Profeſſionis deducere coram *ſuo Superiore* & Ordinario, ſeu *Epiſcopo*, aut ejus Vicario.

Quarto, Reclamatio facienda eſt *cum habitu Religionis.* Quod ſi ante reclamationem,

nem, aut pendente lite, habitum ſponte dimiſerit, *non eſt audiendus*; ſed ad Monaſterium redire cogendus eſt, & ut *Apoſtata* puniendus.

Sed hoc debet intelligi, niſi adſit juſta cauſa dimittendi habitum, ut v. g. quia non poteſt reclamans obtinere licentiam eundi ad reclamandum; nam Concilium intendit tantum punire temerariam habitus dimiſſionem.

Durante vero lite tenetur Religio Religioſum litigantem alere, cum usque ad definitivam ſententiam reputetur filius Conventus.

Q. *Quid nomine Superioris intelligitur?*

R. Nomine Superioris intelligitur *Prælatus immediatus Conventus, in quo Profeſſionem emiſit*, & qui Profeſſionem admiſit; vel is, qui in ejus locum ſucceſſit.

Nomine Ordinarii intelligitur *Epiſcopus*, in cujus Diœceſi Religioſus domicilium habebat, antequam Religionem ingrederetur.

Ad Superiorem igitur localem illius Monaſterii, ubi profeſſus eſt, ſive ille Profeſſionem receperit, ſive non; & ad *Epiſcopum ejusdem loci* ſpectat audire reclamantem; *& non ad Provincialem, neque ad Generalem.* Ita deciſum refert Barboſa, *ad alleg. cap.* 19. *n.* 22. *in una Romana &c.*

Q. *Religioſus ſciens pro certo nullitatem ſuæ Profeſſionis, tenetur ne ſervare Regulam?*

R.

R. Non tenetur *ex vi Votorum*, quæ cum nulla fuerint, nullam inducunt obligationem. Debet tamen ad evitandum ſcandalum vivere more aliorum Religioſorum profeſſorum. Quamdiu enim in Religione manet, reputatur membrum illius; ergo non debet a ſuo capite diſcedere, ſed conformare ſe aliis Religioſis ad bonum eorum exemplum, & ad evitandum in aliis ſcandalum. *Capit. de diſt.* 12. *cum non liceat de Præſcript.*

Q. *Eſtne conſultum, ut male profeſſus reclamet, & ad ſæculum redeat?*

R. Minime. Ejusmodi exitus, quamvis permiſſus, potius pernicioſus eſt reclamanti, quam utilis, adeoque minime conſulendus. Ad perſeverantiam exhortandus eſt, quia ſtatus Religioſus omni quocunque alio melior, & ſalubrior eſt.

Nec refert, quod jura licentiam iſtam concedant; *multa enim licent, quæ non expediunt*, juxta Apoſtolum, & maxime in hoc præſenti caſu, ob rationes ſequentes.

Primo, quia, qui ſtatum amplectitur Religioſum, & in eo Profeſſionem quomodocunque emittit, Deo ſe conſecrare, & trium votorum vinculis ad ei perpetuo ſerviendum ſe adſtringere voluiſſe, *quantum in ſe eſt*, communiter creditur, & quidem cum fundamento; quia præſumi poteſt, quod aliter Religionem non fuiſſet ingreſſus.

Si poſtea animadvertat, ex aliquo capite Profeſſionem ſuam fuiſſe nullam: non ideo

ex-

expedit illi priorem mutare voluntatem, divina conſulente Sapientia: *Manete in vocatione, qua Deus vos vocavit.*

Tum, quia *nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.*

Tum, quia experientia monſtrat, recedentes a ſua Profeſſione, quæcunque ea ſit, fere omnes male vitam finire, & in multas prius calamitates ruere.

Vix unum inter multos reper re eſt, qui in extremis conſtitutus factæ reclamationis, habitusque Religioſi dimiſſionis non pœniteat. Novi ego quosdam qui morti proximi, & ad finem ſuum tendentes, *tacti dolore cordis intrinſecus*, Religionem ab ipſis profeſſam deſeruiſſe, etiam ſervatis ſervandis, continuo lamentabantur, & ſuper hoc punctum inconſolabiles erant, morſibus conſcientiæ dilacerati.

Q. *Poteſtne quis eſſe perfectus absque eo, quod Religionem profiteatur?*

R. Ratio quædam dubitandi eſt, quomodo nempe, qui Perfectionis viam non eſt ingreſſus, ad Perfectionis terminum pervenire poterit? Affirmative tamen ad quæſitum reſpondemus. Noſtram aſſertionem quam plurima probant veteris & novi Teſtamenti exempla.

Primi generis ſunt *Abraham Iſaac, Jacob, Moyſes, Job, multique Reges Iſraelitarum.*

Secundi generis ſunt *innumeri Epiſcopi, Confeſſores, Virgines, Viduæ, Martyres &c.*

qui Religioſum ſtatum nunquam profeſſi ſunt; & tamen perfectiſſimi, & in Charitate abundantiſſimi fuerunt.

Aliud enim eſt eſſe perfectum; aliud eligere Perfectionis ſtatum, qui eſt Religionis. Frequentiſſime evenit, quod ſæculares ſint perfectiores, quia majori cum zelo & pietate, mediis ad perfectionis apicem conducentibus utuntur, & majori cum diligentia & fervore obſervant ea, ad quæ nunquam ſe obligarunt, quam aliqui Religioſi, qui in perfectionis ſtatu conſtituti, non adimplent ea, ad quæ ſe obſtrinxerunt; & acquirendæ Perfectionis media prætermittunt.

Q. *Qui ſunt effectus Religioſæ Profeſſionis?*

R. Multi. & quidem præclariſſimi, quos hic breviter recenſeo.

Primo. Religioſa Profeſſio omnia vota antecedenter emiſſa remittit: unde, ſi quis voviſſet, recitare quotidie *Roſarium B. Mariæ Virginis*, non teneretur amplius. Votum enim illud adimpletum cenſetur per Profeſſionem Religioſam, in qua eminenter continetur, cum ſine controverſia melior ſit omnibus votis ſimplicibus. Per eam enim nos, & omnia noſtra Deo dicamus. Sicut ergo debitor cedendo omnibus ſuis bonis, & ſe totum tradendo creditori, ſolvit omnia ſua debita; ita Religioſus per Profeſſionem ſe totum tradendo divinis obſequiis, liberatur a quacunque priori obligatione ſpirituali. Ita indulſit Eccleſia cap. *Scriptura* de Voto.

Se-

Secundo. Diſſolvit Matrimonium ratum, & ſponſalia etiam jurata. *Concil. Trid. Seſſ.* 24. *can.* 6.

Tertio. Parit mutuam obligationem inter Religionem & Religioſum. Hinc tenetur Religioſus obedire in omnibus, quæ ſunt ſecundum Regulam & Conſtituiiones, tanquam filius matri: & Religio tenetur eum alere, veſtire, gubernare, ſicut mater filium.

Quarto. Tollit *irregularitatem ex defectu natalium*, non quoad *Prælaturas*, ſed quoad *ſacros Ordines* ſuſcipiendos. Ita habetur in Jure Canonico, *cap. de Filiis Presbyterorum.*

Conſtitutiones noſtræ idem aperte declarant his verbis: *Natalium defectum patientes, quicunque hi fuerint, ad prælaturas, gradus, & officia Ordinis inhabiles ſint, & in officiis tantum Guardianatu inferioribus adminiſtrare queant*, in cap. 8. Reg. tit. 3. n. 5.

Quinto. Eſt remiſſio pleniſſima peccatorum, non *quoad culpam*, cum Profeſſio Sacramentum non ſit, ſed *quoad pœnam:* non ex *opere operato*, ſed ex *opere operantis;* ex eo, quod ſit opus præſtantiſſimum, quo non ſolum bonis omnibus, ſed & ſibi ipſi homo renunciat, ut alieno ſubdatur regimini, quo factum eſt, ut SS. Patres Profeſſionem Religioſam *ſecundum Baptiſma* non renuerint appellare.

Paulus V. intrantibus, & Profeſſionem emittentibus *plenariam Indulgentiam conceſſit.*

Q. *Quid dicis de renovatione Votorum in Religionibus bene ordinatis fieri ſolita?*

R. Dico, laudabilem eſſe, & non ſatis commendandam conſuetudinem, diebus ſolemnioribus coram *ſanctiſſimo Sacramento* poſt Confeſſionem & Communionem, aut Miſſæ celebrationem, ſi ſit Sacerdos, ſuam ratificandi Profeſſionem ſub certa devota formula, quæ habetur in libro, cui titulus: *Veni mecum &c.* cum ex ea renovatione ingentes fructus referantur; novusque zelus concipiatur ad promiſſa majori cum ſpiritus fervore adimplenda

Per hanc renovationem Religioſus ulterius contra tentationes ſummopere roboratur; amor ſæculi & terrenarum rerum in eo extinguitur; deſiderium æternorum bonorum accenditur; cœleſtibus theſauris ditatur, nullam aliam a Profeſſione obligationem inducendo

Adde, quod Clemens XII. *Indulgentiam plenariam* conceſſerit omnibus Fratribus noſtris & Tertiariis, qui Profeſſionem Religioſam renovabunt ſingulis annis, die 28. Novembris, quo die Seraphicus Pater ſuæ Regulæ confirmationem obtinuit & accepit.

Q. *Solemnis iſta Votorum renovatio eſtne ejusdem meriti apud Deum ac ipſa Profeſſio?*

R. Licet aliqui ſentiant, non eſſe ita meritoriam & ſatisfactoriam, ac ipſa actualis Profeſſio: pie tamen credi poteſt, Religioſum ſuam Profeſſionem renovantem ex affe-

ctu,

ctu, quo tunc de novo illam emitteret, ſi nondum emiſiſſet, conſequi *ex Dei benignitate* eandem Indulgentiam, easdem gratias, ac ſi revera de novo profiteretur.

Q. *Quæ eſt boni & veri Religioſi vita?*

R. Viro Religioſo, qualis eſſe debet, *nullus eſt felicior.* Vitam ducit quietam, cœleſtem, angelicam, ab omni inquinamento mentis & corporis illibatam. Sanctorum Beatitudinis in hac lacrymarum valle jam quodammodo particeps eſt.

Vota ſua corde pleno Domino ſuo reddit; & promiſſam cum fervore, zelo & diligentia obſervat ſui Fundatoris Regulam.

Præclaros in dies in via virtutis & perfectionis facit progreſſus, & nova ſemper acquirit merita in omnibus ſuis actionibus, ſtudiis, laboribus, pœnis, religioſis exercitiis; imo & in omnibus ſuis naturalibus motibus. Et hoc virtute ſacrificii ſui corporis & ſpiritus, *in holocauſtum medullatum,* Deo per Profeſſionem Religioſam oblati.

Raro cadit in defectus graves, & cadendo cito reſurgit per quotidianos ſpirituales actus; peccatorum ſuorum veniam obtinere meretur frequenti Sacramentorum ſuſceptione.

Caute incedit, pericula in via ſalutis non raro occurrentia ſuperno lumine detegit & effugit; latentesque dæmonis inſidias divino fretus adjutorio ſuperat.

Summa gaudet animi quiete, & perpetuo per Fidem, Spem & Charitatem Deo ſuo magis ac magis unitur.

Nihil ipſum perturbat, utpote divinæ voluntati totaliter ſubmiſſum. Cœleſtibus gratiarum imbribus continuo irroratur. Et, ut uno verbo abſolvam, quod cœpi, *felicius vivit nemo*.

Q. *Qualis eſt mors boni Religioſi?*

R. Lætus moritur, quia ſecurus hinc exit, ad cœleſtem patriam deſideratam & concupitam iturus. In ultimo vitæ termino conſtitutus, contra communis hoſtis fraudes & feros impetus, dilecti ſui Fundatoris patrocinio fulcitur. JEſu Chriſti gratiis ſingularibus mirabiliter roboratur, & glorioſam de ſuperbo infernali inimico reportat victoriam.

Si quid poſt mortalis hujus vitæ exitum purgantibus flammis ipſi luendum remaneat, prompte & efficaciter ſuffragiis, precibus, ſacrificiis, bonisque operibus ſuorum Confratrum adjuvatur: & poſt puſillum tempus cœlos aſcendit, æterna in eminenti gradu fruiturus Beatitudine; aſſidetque JEſu Chriſto judicaturus cum ipſo & omnibus Sanctis, duodecim tribus Iſrael, & omne genus humanum. Amen.

Quæ-

Quæſtio ſingularis.

Quare Fratres magis honorent divites, quam pauperes, & promptius ſerviant eis in Confeſſionibus audiendis, & aliis conſiliis & obſequiis?

Hanc quæſtionem habet S. Bonaventura, quam ſic ſibi propoſitam enarrat & reſolvit. *Cum acceptio perſonarum ſit apud Deum culpabilis, & ab Apoſtolo Jacobo prohibita; quare vos Religioſi magis honoratis divites quam pauperes, & promptius eis ſervitis in Confeſſionibus audiendis, & aliis conſiliis & obſequiis, ſicut ſæpe videmus & ſcimus?*

Reſpondeo. Deus puſillum fecit æqualiter & magnum; & æqualiter eſt illi cura de omnibus, in quantum factura ejus ſunt, ac ad ſalutem pertinent ſempiternam: ideo igitur nos omnes diligere debemus in Domino, & tam divitum, quam pauperum ſalutem deſiderare, & pro viribus noſtris promovere, ſicut expedit his & illis. Unde, ſi pauper melior eſt divite, plus debemus eum diligere: tamen debemus divitem plus honorare quadruplici ratione.

Prima. Quia, cum Deus in hoc ſæculo divites & potentes prætulerit pauperibus, quoad mundi gloriam, ubi eſt neceſſe, alios aliis ſubeſſe vel præeſſe: nos honorando potentes, ejus ordinationi concordamus, quos & ipſe Deus honoravit in hac parte.

Secunda. Propter infirmitatem ipſorum Divitum, qui, ſi non honorarentur, indignando magis infirmarentur, & deteriores efficerentur, & gravamen nobis & aliis Pauperibus inferrent. Ne quod offendiculum demus infirmis; ne per nos deteriores fiant, qui omnes debemus potius ad meliora trahere & provocare.

Tertio. Quia major utilitas provenit ex correctione unius divitis, quam plurium Pauperum. Pauperis enim ſalus ſibimet prodeſt. Dives autem emendatus multis prodeſt, & propter exemplum aliorum, qui inde ædificantur & provocantur ad bonum; & propter alia bona, quæ per eum promoventur in aliis, & mala impediuntur. *Qualis Rector civitatis, tales habitantes in ea*, Eccl. cap. 10. Converſio Conſtantini Imperatoris ad Fidem plus profuit Eccleſiæ in pluribus, quam multorum aliorum.

Quarta. Cum a divitibus plus recipiamus de corporali ſubſidio, eoquod magis abundant in talibus, juſtum eſt, ut eis vicem rependamus, & proniores ſimus eis ad obſequia ſpiritualia impendenda. Pauperes etiam facilius expediuntur, quia tantis perplexitatibus non ligantur. Divites vero pluribus laqueis irretiti frequentioribus & diligentioribus indigent conſiliis. Ideo neceſſe eſt, nos circa illos ſtudioſius occupari, ne profundius in peccato mergantur: nam, ut dictum eſt jam, qui potentem in bono promovet,

movet, multos juvat. Sicut e converſo ipſius ſubverſio multorum eſt detrimentum, &c.

DE TRIBUS VOTIS SOLEMNIBUS.

Q. *Quodnam Votorum ſolemnium eſt præſtantius, & Deo magis gratum?*

R. Votum Deo magis acceptabile eſt indubitanter Votum Obedientiæ, quo Religioſus abnegat propriam voluntatem, & offert Deo bonum animæ, quod inter cætera bona excellentius & nobilius eſt.

De hac virtute Scriptura dicit; *melior eſt obedientia quam victimæ,* 1. Reg. 15. unde, ſi quis Martyrium ſuſtineret, vel omnia ſua pauperibus erogaret, niſi hæc ordinaret ad impletionem divinæ Voluntatis, quod certe ad Obedientiam pertinet, meritoria eſſe non poſſunt.

Conſtitutiones noſtræ Urbanæ tanti faciunt hoc Votum Obedientiæ, ut affirmare non dubitarint: *Obedientiam eſſe fundamentum & baſin totius regularis ædificii; ita, ut hac virtute a Religioſis contempta, totam Religionem labi neceſſe ſit*, in cap. 1. Reg. tit. 6. n. 1.

Q. *Quid ſentis de Caſtitate?*

R. Etſi cœlica ſit Virtus, quam potens natura ſuis non auſa eſt includere legibus, ſolum tamen *ſecundum* in re ſolemnia Vota obtinent *locum.*

Ratio eſt, quod per Votum Caſtitatis Religioſus non offert Deo, niſi bonum corporis delectabile, renunciando matrimonii oblectamentis, quibus licite gaudere poterat in ſæculo manens, quod certe animæ bonis ignobilius eſt.

Q. *Quem locum inter Vota ſolemnia occupat religioſa Paupertas?*

R. Votum Paupertatis infimo collocatur loco.

Ratio eſt, quia per ipſum Religioſus offert tantum Deo bona exteriora fortunæ, quibus renunciat cum omnibus ſuis juribus; ita, ut vere dicere poſſit cum Apoſtolis: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.*

Bona autem illa exteriora minoris ſunt ponderis & exiſtimationis, quam bona animæ & corporis: ſatius enim quis divitias perdit, quam animam & corpus.

Concludendum eſt igitur, *Obedientiæ Votum* non ſolum eſſe eſſentiale Religioni, ſed etiam eſſe præcipuum inter tria ſubſtantialia Religionis Vota; eoquod per illud propria voluntas Deo offertur, quæ potior eſt quam corpus, quod offertur per Caſtitatem; & tranſitoria externa bona, quæ per paupertatem Deo offeruntur.

DE VOTO OBEDIDNTIÆ.

Q. *Quid eſt Obedientiæ Votum?*

R. Votum Obedientiæ eſt promiſſio, qua Religioſus in Profeſſione proprio ju-

judicio & voluntati renunciat, ſubjiciens ſe prælato Regulari ad parendum ei in omnibus, quæ cadere poſſunt ſub virtute Obedientiæ.

Q. *Eſtne licitum tale Votum emittere?*

R. Cum ſacra Scriptura ubique Obedientiam maxime commendet & præcipiat, nullus eſt ambigendi locus, licitum eſſe Obedientiam vovere. Obediendum eſſe Deo & hominibus ab ipſo conſtitutis, clariſſime habetur in pluribus & quaſi innumeris locis, quos recenſere nimis longum eſſet. *Nunquid*, ait Samuel Propheta, *vult Dominus holocauſta & victimas, & non potius, ut obediatur voci Domini?* 1. Reg. 15. In quem locum S. Gregorius lib. 6. cap. 2. Moral. *Quid eſt*, inquit, *quod dicitur, vult, ut obediatur voci Domini, niſi quia omnia bona opera poſtponenda ſunt his bonis, quæ jubentur.*

Et per Jeremiam corripit populum Deus: *Nunquid non accipietis diſciplinam, ut obediatis verbis meis, dicit Dominus.* Jerem. 35.

Chriſtus præcipit obedire Scribis & Phariſæis: *Omnia*, inquit, *quæcunque dixerint vobis, ſervate & facite.* Matth. 23. Et adoleſcenti interroganti, qualiter vitam æternam poſſidere valeret? reſpondit: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata &c.*

De Obedientia præſtanda hominibus S. Paulus ait: *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjicite vos eis.* Hebr. 13. Et alibi: *Ideoque neceſſitati ſubditi eſtote, non ſolum propter iram,*

ſed

ſed & propter conſcientiam. Rom. 13. & S. Petrus: *Servi ſubditi eſtote in omni timore Domini, non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis.* 1. Petr. cap. 2. Item: *Subjecti eſtote,* inquit, *omni creaturæ propter Deum*, &c. ibid. Confirmatur hæc obediendi neceſſitas ex ſuppliciis variis, quæ prævaricantibus legem & præcepta tam ſua, quam Superiorum, Deus comminatur, & frequenter intulit. Item ex variis bonis, quæ obedientibus præſtitit &c.

Q. *Cur ergo Lutherani, Calviniſtæ, & alii Hæretici Votum illud improbant?*

R. Quia dicitur, Chriſtianos *liberos eſſe, a Chriſto redemptos,* & conſequenter non debere fieri ſervos, juxta illud Pauli: *Pretio empti eſtis, nolite fieri ſervi hominum,* 1. Cor. cap. 9. v. 6. atqui per Votum Obedientiæ, quo quis abnegat propriam voluntatem, & ſe ſubjicit alteri, fit ſervus illius, cum teneatur ejus arbitrium ſequi: ergo Votum Obedientiæ fieri nequit, cum ſit a Paulo prohibitum.

Q. *Quid huic rationi reſpondendum?*

R. Dicendum, Apoſtolum ſolum hic declarare, illicitum eſſe homini ſervire, aut ſe ſubjicere alteri *propter ipſum*, non vero ſe ſubjicere ei *propter Deum,* ut fatetur idem Apoſtolus ad Colloſſenſes ſcribens: *Quodcunque facitis, ex animo operamini ſicut Domino, & non hominibus; ſcientes, quod a Domino accipie-*

cipietis retributionem hæreditatis : Domino Chriſto ſervite, cap. 3. &c.

Non ergo prohibet Apoſtolus ſervire hominibus *propter Deum*, ſed ſolum propter *ipſos homines ultimate*; cum in eodem capite dicat : *Servi obedite per omnia hominibus carnalibus, non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes , ſed in ſimplicitate cordis timete Deum &c.* verſ. 22.

Quod ſi dicant ulterius ; ſoli Deo obediendum eſſe , qui hominem omni creaturæ ſubjecit, juxta illud : *Subjecti eſtote omni creaturæ humanæ propter Deum.* 1. Petr. 2. *Si omni creaturæ*, ergo non uni Prælato tantum, quod tamen fit per Votum Obedientiæ. Reſpondendum, S. Petrum per humanam creaturam intelligere omnem hominem *poteſtate imperandi donatum* ; non vero omnem hominem abſolute. Neque quodlibet Obedientiæ genus poſtulat Paulus , ſed *propter Deum.* Poſſet avaritia, ſpes lucri, præmii, metus pœnæ aliquantiſper continere hominem in officio , in ſubjectione ; at nobiliorem rationem adducit Petrus, *propter Deum* : quia, inquit, *ſic eſt voluntas Dei* cap. 15.

Q. *In quo conſiſtit principaliter Obedientia?*

R. In tribus cauſis. *Primo*, in Reverentia Superioribus debita. Tenetur enim ſubditus Prælatum colere , honorare & venerari.

Secundo, in prompta executione eorum, quæ ab aliis rationabiliter præcipiuntur. Di-

ce-

cebat S. Franciſcus: *eum, qui præcepto non feſtinanter obedit, nec Deum timere, nec hominem revereri*, dum ſcilicet non habet cauſam neceſſariam retardandi.

Tertio, in ſubmiſſione proprii judicii voluntati & ſententiæ ipſorum Prælatorum. *Vero obedientia Præpoſitorum intentionem non diſcutit, neque præcepta diſcernit, quia omne vitæ ſuæ judicium majori ſubdidit.* S. Greg. 1. Reg. lib. 2. cap. 4.

Quarto, in Humilitate & Conſtantia. *Nonne Deo ſubjecta erat anima mea?* dicebat Regius Propheta. Et Auguſtinus: *Conſtanter*, inquit, *crede Deo, eique te totum committe... Nihil tibi evenire permittet, niſi quod tibi proſit, etiamſi neſcias.* Lib. 1. Soliloq. 15.

Tandem, obediendum eſt *hilariter. Apoſtoli*, inquit S. Baſilius, *obedientiæ jugum ſubierunt, ſubmiſſa mentis cervice, alacrique animo in fora, in contumelias, in lapidationes, in ignominias, in cruces, in varias neces proceſſerunt.*

Hanc obedientiam præſtare debent omnes Religioſi.

Q. *Quot ſunt Gradus Obedientiæ?*

R. Ex dictis colligi poſſunt quatuor Obedientiæ Gradus.

Primus eſt, exequi exterius quidquid præcipitur: & hoc prompto alacrique animo.

Secundus eſt, voluntatem ſuam omnino ſubjicere voluntati Superioris; ita, ut liben-

ter

ter facias *propter Deum*, quidquid ipſe mandaverit.

Tertius eſt, ſubjicere judicium ſuum judicio Superioris, credendo, id melius eſſe, vel meliorem exitum habiturum, quod ipſe juſſerit.

Quartus, hæc obſervare non ſolum in iis, quæ ſtricte præcipit; ſed ſolum fieri deſiderat.

Q. *Quænam pertinent ad Obedientiam?*

R. Primo, Regula, & ſi ſermo ſit de noſtro Ordine, Conſtitutiones Urbanæ, Statuta Generalia & Provincialia, & quotidiana Superiorum vivæ vocis mandata.

Secundo, omnia, quæ multum utilia aut neceſſaria ſunt ad prædictorum obſervantiam.

Tertio, ea omnia, quæ concurrunt ad bonum & rectum Conventus Regimen; ut ſunt opera corporalia & officia, temporale & ſpirituale Religionis bonum concernentia.

Quarto, ea, quæ conducunt ad præceptorum naturalium, Eccleſiaſticorum & divinorum obſervantiam.

Quinto. omnes actus virtutum, qui præcipi poſſunt, tum proprium judicium, tum propriam voluntatem mortificandi cauſa; vel in cautelam peccati vitandi.

Q. *Quotuplex eſt Obedientia?*

R. Triplex. Expreſſa, Tacita, & Interpretativa.

Expreſ-

Expreſſa verſatur circa res a Superiore clare & manifeſte, ſive viva voce, ſive ſcriptis commendatas aut prohibitas.

Tacita verſatur circa res non ita clare declaratas, quæ tamen quibusdam ſignis ſufficienter aut præceptæ, aut prohibitæ dignoſci poſſunt.

Interpretativa verſatur circa ea, quæ nullo ex duobus modis præcipiuntur; Superior tamen vellet fieri. Id quod cognoſcens ex certis indiciis ſubditus intentionem ejus, & ſi nullo præcedente mandato, exequitur.

Hæc Obedientia, regulariter loquendo, magnum habet meritum.

Perfectiorem tamen ego exiſtimarem eam, qua inferior pro amoris proprii deſtructione, majorique erga Deum ſubmiſſione Præceptum Superioris humili corde requiret.

Q. *Qualiter Vota, Regulæ præcepta, Conſtitutiones obligant Fratres Minores?*

R. Tria Vota & Regulæ Præcepta *ad mortalem culpam obligant*: iis duntaxat exceptis, ſuper quibus fuit vel fuerit a ſancta Sede Apoſtolica expreſſe aut virtualiter diſpenſatum. *Quod autem reliquum eſt in Regula*, modo formalis & verus contemptus abſit; *venialem tantum culpam inducit.*

Item quoad nos Conventuales, Conſtitutiones & Decreta tam generalia quam provincialia, in iis, quæ vere præcepta ſunt, & quæ immediate ad votorum & præcepto-

rum

rum Regulæ obſervationem conducunt, ad *mortale obſtringunt*: in reliquis vero ad *veniale* ſolummodo.

Idem enim obſervantiæ rigor, ſunt verba Conſtitutionum noſtrarum Urbanarum, quæ bene ponderanda ſunt, cum ſervare Regulam juxta easdem Conſtitutiones profiteamur, *idem*, inquam, *obſervantiæ rigor, iisdem Conſtitutionibus debetur*, *qui Regulæ ipſi debitus eſt*, in cap. 1. tit. 6. n. 4.

Q. *Quomodo quis dignoſcere poterit, an Præcepta Superioris ad mortalem culpam obligent?*

R. Ex quatuor capitibus, nempe ex materia, pœna, verbis & intentione præcipientis.

Si *materia*, quæ præcipitur, ſit gravis, & ad ſalutem neceſſaria, ut *non occides, non mœchaberis &c.* transgreſſio eſt mortalis.

Similiter loquendum *de pœna*, ſi gravis imponatur, ſive *ſpiritualis*, ut excommunicatio, ſuſpenſio &c. ſive *temporalis*, ut publicæ diſciplinæ, expulſionis a Conventu, carceris &c. in iſtis caſibus transgreſſor cum ſe notabili periculo exponat contra propriam Charitatem, mortalem culpam incurrit, non vero, ſi pœna ſit levis.

Ex verbis, ſi ad meritum *ſalutaris obedientiæ*, vel in virtute *Spiritus ſancti*, ſub pœna *divinæ indignationis*, *maledictionis æternæ &c.*

Tandem ex intentione præcipientis, ſi Superior in ſuis præceptis ad mortale obligare intendat, obligat. Si non intendat, non obligat. Ita Doctores communiter apud noſtrum Maſtrium.

Admonitio ad Superiores.

„ Meminerint Superiores manſuetudi-
„ nis S. Patris noſtri Franciſci, qui dicere
„ ſolebat: *Raro per Obedientiam eſſe præci-*
„ *piendum; nec primo eſſe fulminandum jacu-*
„ *lum, quod debet eſſe extremum. Ad enſem,*
„ inquit, *non cito manus mittenda eſt.*

„ Nihil verius iſtis, nam Auctoritas im-
„ perandi in temerario Præceptore quid eſt
„ aliud, quam gladius in manu furioſi. „
Barth. Piſan. lib. 1. Conform. tit. 17.

„ Sint igitur Superiores in Ordine Fra-
„ trum Minorum in præcipiendo & prohi-
„ bendo circumſpecti, prudentes, cauti, at-
„ tendendo, an id, quod exigunt a ſubditis,
„ Religioſo ſtatui non officiat; an regula-
„ rem obſervantiam non evertat; an Fra-
„ trum vires non ſuperet; an ad eorum ſa-
„ lutem & perfectionem conducat; & mul-
„ ta alia &c.

„ Cavere ſtudioſe debent, ne more Pha-
„ riſæorum gravia onera humeris pauper-
„ culorum Religioſorum imponant præce-
„ pta multiplicando, quæ ipſi nec obſerva-
„ re, nec pondus digito tangere vellent.

„ Ze-

„ Zelus, ſi quem habent, ſit rationabilis, „ non cœcus, ardens, ſed non impetuoſus, „ non acer, non minax, non imperioſus; ſed „ blandus, lenis, vera Charitate compaſſiva „ inflammatus, memores verbi Salvatoris „ Domini noſtri JEſu Chriſti: *diſcite a me,* „ *quia mitis ſum & humilis corde: jugum enim* „ *meum ſuave eſt, & onus meum leve. Reges* „ *gentium dominantur eorum; vos autem non* „ *ſic; ſed qui major eſt inter vos, fiat ſicut mi-* „ *nor &c.*

Q. *Poteſtne Superior quæcunque ſubditis præcipere?*

R. Solum poteſt præcipere, quæ ad Regulam & regularem Obſervantiam, directe vel indirecte pertinent.

Religioſi enim non cenſendi ſunt, omnem voluntatem in Superiorem tranſtuliſſe, ut quælibet ipſis imponere poſſit, v. g. auſteritates extraordinarias, continuum jejunium, vel cibis quadrageſimalibus ſemper uti: ſed ſolum ſe obligaſſe ad ei obediendum in iis, quæ obſervationem Regulæ, quam profitentur, concernunt.

Unde S. Bernardus dicere non timuit: *Nihil mihi Prælatus prohibeat horum, quæ promiſi; nec plus exigat, quam promiſi.* Opuſc. de præcepto, & diſpenſ. cap. 3.

Et S. Franciſcus, dum *præcipit firmiter Fratribus*, ut obediant ſuis Miniſtris; Superioribus ſcilicet, *obedientiam reſtringit ad ea,*

quæ promiſerunt Domino obſervare, & non ſunt contraria animæ & Regulæ noſtræ.

Q. *Quæ dicuntur eſſe contra animam & Regulam noſtram?*

R. Omnia illa, quæ ſunt illicita, quæ lege divina, naturali, Eccleſiaſtica prohibentur, ſunt contra animam noſtram. Et ſi Prælatus aliquid ſimile, quod ſcilicet in ſe eſt peccatum, vel incentivum & inclinans ad illud, imperaret, *quod abſit*, non teneretur ſubditus obedire: imo peccaret mortaliter vel venialiter, ſecundum quod res imperata eſſet peccatum mortale aut veniale. *Si Dominus carnis alia a Domino ſpiritus jubeat, non eſt illi obtemperandum*, S. Hieron. in Epiſt. poſt S. Petrum, dicentem: *Deo magis obediendum eſſe, quam hominibus*. Act. 5. v. 29.

Illa vero adverſantur præceptis Regulæ, quæ obſervationi trium Votorum, Præceptorum Regulæ, Conſtitutionum, Statutorum Ordinis & regularis diſciplinæ oppoſita ſunt. In iis nullus obedire tenetur, etiamſi *ſub anathemate* præciperentur. Patet ex textu.

Alia poſſunt eſſe præcepta a Superiore *ſupra Regulam*, hoc eſt, quæ non comprehunduntur ſub præceptis, nec ſub conſiliis expreſſis in Regula.

Alia dicuntur eſſe præcepta *præter Regulam*, quando ſcilicet *ex genere ſuo* ſunt indifferentia ad Regulæ obſervantiam, licet variis

riis rationibus & motivis poſſint aliqualiter ad illam conducere?

Q. *Superiori præcipienti aliquid ſupra Regulam, teneturne ſubditus obedire?*

R. Quæ ſunt ſupra Regulam omnino, v. g. ire ſemper pedibus nudis, cilicio & flagellis ſe cruentare, quotidie jejunare in pane & aqua, & ſimiles extraordinariæ macerationes, nec poſſunt, nec debent a Superiore præcipi; nec Religioſus ad ea tenetur; quia Votum Obedientiæ, ut dictum eſt, ſolum obligat ad ea, quæ Regulam concernunt; ſive explicite, ſive implicite; hoc eſt, ſine quibus Regularis obſervantia ſervari non poteſt.

Et hæc intelligenda ſunt de Obedientia, *ſecundum neceſſariam obligationem*, quæ certis limitibus coarctatur.

Si vero ſermo ſit de Obedientia *ſecundum Perfectionem*, ad quam Religioſi tendere debent; extendit ſe ad ea omnia, quæ non ſunt contra Deum, animam & Regulam noſtram, quam profeſſi ſumus. Et de hac perfecta Obedientia dicit S. Bernardus finem neſcire; *Terminis*, inquit, *non concluditur: nec contenta anguſtiis Profeſſionis, largiori voluntate fertur in latitudinem Charitatis: & ad omne, quod injungitur ſpontaneo vigore liberalis alacriſque animi, modum non conſiderans, in infinitam libertatem extenditur.* Super Cant.

Q. *Poteſtne Papa diſpenſare in Præceptis Regulæ S. Franciſci?*

R. Si de facto in aliquibus diſpenſarit cum *Fratribus Minoribus Conventualibus*, ſignum manifeſtum eſt, quod habeat hanc poteſtatem: cum Regula nullam vim habeat, niſi quatenus ab ipſo ſummo Pontifice approbata & confirmata eſt. Si igitur poteſt totam Regulam infringere & abrogare; quanto magis in nonnullis ejus Præceptis diſpenſare? Etenim ſicut poteſtatem habet ligandi, ita & poteſtatem habet ſolvendi.

Merito igitur condemnati ſunt a *Joanne XXII.* Fratricelli, ſeu Fratres Narbonenſes, qui dicebant: Regulam S. Franciſci eſſe novum aliud Evangelium, aut ſaltem idem cum Evangelio, & propterea ejus Præcepta a Pontifice eſſe indiſpenſabilia, maxime in iis, quæ præceptorie, vel inhibitorie in Regula præſcribuntur.

Extant duæ Bullæ *Joannis XXII.* contra præfatos Fratres, quos Pontifex vocat *ſuperſtitioſos, rebelles, pacis & unitatis perturbatores, mira vanitate ſe ſolos de obſervantia Regulæ jactantes &c.* Una incipit: *Quorundam exigit*, ſtylo eleganti & gravibus verbis extenſa. Altera incipit: *Glorioſam Eccleſiam &c.*

Recordari debent omnes, B. Franciſcum nomine ſuo, & omnium futurorum ſuorum diſcipulorum *promiſiſſe Obedientiam & Reverentiam Domino Papæ, totamque ſuam Regulam*

lam ſubjeciſſe pedibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ &c.

Q. *Quare S. Franciſcus ordinavit ſuis Fratribus illam Domino Papæ Obedientiam? Nunquid forte omnes Fideles eidem obedire non tenentur?*

R. Hoc fecit in ſignum ſummæ fidèlitatis; ut Ordo Fratrum Minorum ad finem mundi duraret.

Sicut Fides Eccleſiæ & Succeſſorum Petri deficere non poteſt; ita nec Ordo Franciſcanus, quamdiu *ſubditus & ſubjectus pedibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ perſtabit.*

Tenentur quidem omnes Fideles, Obedientiam & Reverentiam ſummis Pontificibus exhibere. *Obedientiam* in injunctis & præcipiendis. *Reverentiam* in obſequendis & perficiendis iis, quæ injuncta & præcepta ſunt ab eis.

Sed Fratres Minores duplici jure tenentur: *Chriſtiano*, nempe Domini noſtri JEſu Chriſti *Decreto*; & *ex ſpeciali Promiſſione*, quam Romano Pontifici, & Sedi Apoſtolicæ fecit Seraphicus Fundator, *in quo vovente* univerſi Fratres voverunt.

Unde ſubſunt, *ut Chriſtiani*, quibusvis Pontificiis ſanctionibus, & ut *Fratres Minores* obedire debent omnibus ejus Decretis, ad Regulam declarandam, gloſſandam, modificandam, & quovis alio modo pertinentibus. Hoc ſignificant hæc verba: Obediant Domino Papæ; id eſt, ſine rebellione; ſed

cum omni ſubjectione & reverentia, ſi aliter Regulam noſtram vellet adhuc interpretari, prout noſtro ſtatui opportunum videret.

Q. *Superiores Ordinis poſſuntne etiam diſpenſare in Præceptis Regulæ; vel ea ſolum interpretari?*

R. Poſſunt utrumque, ut oſtendemus. Prius tamen ſciendum eſt, quid ſit interpretari legem, & diſpenſare in Præceptis legis.

Interpretari legem ſeu Regulam, nihil aliud eſt, quam conſideratis rebus, & rerum omnium circumſtantiis, declarare rationabiliter legem in ſingulari caſu non obligare. Ut, quando *Mathatias* declaravit, legem de Sabbato ſervando non ita ligare, quo minus pugnare poſſent Hebræi contra inimicos, eo die inſurgentes: cum tamen plurimi Judæorum ejusmodi ſcrupulo turbati, ſe permiſiſſent in Sabbato interfici. *Lib.* 1. *Machab. cap.* 2. Ut, quando Præceptum de non furando declaramus non obligare in extrema neceſſitate. *Diſpenſare in lege*, eſt relaxare per legitimam auctoritatem, obligationem legis cum aliqua perſona, vel in aliquo caſu, permanente adhuc legis obligatione reſpectu Communitatis.

Ad licitam Diſpenſationem requiritur juſta & rationabilis cauſa; & legitima auctoritas diſpenſantis, ſaltem cum haberi poteſt, & periculum non eſt in mora: quia nullus eſt judex in propria cauſa, ſed Superioribus demandata eſt cura legis interpretandæ.

Fo-

Tota igitur differentia inter diſpenſationem & interpretationem in hoc conſiſtit, quod *diſpenſatio* legem obligantem relaxet, *interpretatio* declaret non obligare.

Jam ad quæſitum dico: Superiores noſtros Præcepta Regulæ poſſe interdum interpretari, ut in certis caſibus non obligantia; quia ipſi *ex vi officii* ſunt interpretes legum. Si enim leges interpretationem non paterentur, frequenter in caſibus particularibus injuſtitia committeretur; ut v. g. quando Frater gravi morbo laborans, teneretur recitare divinum Officium, veſci in diebus jejunii cibis quadrageſimalibus, jejunia obſervare &c. Eſſet contra Charitatem, ſi non liceret Superiori declarare præcepta illa in talibus circumſtantiis non obligare.

Q. *Nunquid poſſet ſubditus interpretari æque ac Superior, Præcepta Regulæ?*

R. Poſſet quidem, ubi Superior non adeſſet, & neceſſitas urgeret operandi. Si foret præſens, aut facilis eſſet ad eum acceſſus, neceſſario ad ipſum recurrendum eſt: quia ipſi ſoli, *vi ſuæ Superioritatis*, competit interpretatio legis, cum in caſibus particularibus repræſentet legislatorem.

Dixi, ſi *neceſſitas* urgeret: alias ſi nullum eſſet periculum in mora, non opus eſt interpretatione; unum poteſt exequi, & aliud non omittere.

Q. *Poteſtne Prælatus injungere ſubdito, ut ſe exponat periculo vitæ ob bonum proximi? & teneturne ſubditus ei obedire?*

R. Diſtinguendum eſt. Vel periculum, ut peſtis, v. g. aut alius morbus contagioſus verſatur inter Religioſos & in Monaſterio: & ſic poteſt Superior imperare Fratribus, ut aſſiſtant in corporalibus & ſpiritualibus peſte infectis. Quia præſtare Religioſos ſibi invicem mutua pietatis & Charitatis miniſteria, concernit Regulam, quam profeſſi ſunt ſubditi, & ideo tenentur ad ea, etiam cum periculo vitæ, cum id exigat bonum commune Religionis.

Quod ſi hoc verum ſit de omnibus Regularibus in communi, quanto magis verificari debet *in Fratribus Minoribus*, qui circa curam Fratrum infirmorum habent in Regula ſingulare Præceptum; dicente S. Patre: *Si quis Fratrum in infirmitatem ceciderit, alii Fratres debent ei ſervire, ſicut vellent ſibi ſerviri*, cap. 6. Regulæ. At quilibet, quovis morbo laborans, vellet ſibi ſerviri, tum in temporalibus pro ſanitate corporali recuperanda; tum in ſpiritualibus pro ſalute animæ ſuæ: ergo tenetur etiam aliis inſervire, in iisdem circumſtantiis, maxime, dum ei a Superiore injungitur.

Vel peſtis ſævit extra Ordinem in civitate: & tunc regulariter loquendo non tenetur ſubditus obedire Prælato jubenti, ut miniſtret extraneis, cum periculo vitæ, quia hoc

hoc eſt *ſuprà Regulam*: & quia officium illud ſpectat ad Epiſcopos & Parochos.

Dixi, *regulariter*, quia per accidens in caſu, v. g. quo deeſſent Epiſcopi & Parochi, qui Sacramenta infirmis miniſtrarent; vel, qui ob infirmorum multitudinem non ſufficerent; vel, quia Religioſi fuerunt admiſſi in civitate ſub conditione, ut inſervirent peſte infectis &c. tunc tenerentur obedire; tum ob conditionem præfatam, tum, quia Religioſi ſunt Epiſcoporum & Parochorum coadjutores in ſalute proximorum procuranda. Et ob id fidelium eleemoſynis ſuſtentantur. Notandum, quod Superior in prædictis caſibus debeat eligere Fratres minus utiles, & quidem pro corporalibus obſequiis erga infirmos primo debet eligere laicos, poſtea Sacerdotes, bono communi id exigente.

Q. *Teneturne ſubditus ſub mortali obedire Prælato præcipienti* aliquid leve, *in virtute ſanctæ Obedientiæ?*

R. Peccaret quidem, & indubiter, mandatum transgrediendo. Non tamen mortaliter, ſed ſolum venialiter. Ratio eſt, quia Præcepta humana non magis obligant, quam Præcepta divina, quæ in rebus parvi momenti non obligant ad mortale.

Si tamen materia. ſeu res levis præcepta gravis eſſet ratione finis, obligaretur ſubditus præceptum ſervare ſub mortali.

Multa enim præcipiuntur, quæ *ex ſe levia videntur & indifferentia*, quæ tamen ſunt materia gravis Præcepti propter finem, quem Superior in præcipiendo ſibi proponit, puta, ut ſervetur Caſtitas, Paupertas, honeſtas morum, & hujusmodi &c.

Sic præceptum Adamo impoſitum in ordine ad finem, quem Deus ſibi proponebat, ut creatura ſuo Creatori ſervitutem ſuam & dependentiam teſtaretur, erat in materia gravi: licet abſtinentia in aliquo fructu *in ſe levis* appareat. In ordine tamen ad finem ſub mortali obligabat, quod patet ex verbis ipſiusmet Dei legislatoris: *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Gen. 2.

Cum ergo multa, quæ apparent levis momenti, valde tamen conducant ad ea, quæ ſunt explicite aut implicite in Regula, poteſt ea Superior *in virtute ſanctæ obedientiæ* præcipere; & tenebitur inferior obedire, licet finem, ob quem ea imperat, non manifeſtet.

Pro majori ſecuritate obediant Fratres noſtri in omnibus, quæ non ſunt contra Regulam & animam noſtram, ſive illa levia, ſive gravia ſint. *Facies*, inquit Deus per os Moyſis populo Iſraeli: *facies, quodcunque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerit te juxta legem ejus, ſequerisque ſententiam eorum.* Deut. 17.

Q. *Quot & quæ ſunt Conditiones virtuoſæ, & meritoriæ Obedientiæ?*

R. Qua-

R. Quatuor, nempe promptitudo, fortitudo, humilitas & cœcitas.

Primo, debet eſſe *prompta*, ut vitetur omnis mora, torpor, pigritia. Verus obediens non expectat, ut formaliter præcipiatur, vel pœna imponatur.

Fidelis obedientia, dicit S. Bernardus, *moras neſcit*, *fugit craſtinum*, *ignorat tarditatem*. Serm. de vera Obed. Et alibi ait: *Verus obediens mandatum non procraſtinat*, *ſed ſtatim parat aures auditui*; *linguam voci*; *pedes itineri*; *manus operi*; *& ſe totum intus colligit*, *ut mandatum peragat imperantis*. De Præcept. & diſpenſ.

Seraphicus Pater noſter Franciſcus Fratribus ſuis ſæpe dicebat: *Chariſſimi Fratres! primo verbum præceptum implete*, *nec exſpectetis iterari, quod dicitur vobis. Nihil etiam impoſſibilitatis judicetis eſſe in præcepto*; *quia,etſi ſupra vires ego vobis mandarem*, *ſancta Obedientia viribus non carebit*, *ut multa probant ſanctorum Eremitarum & Religioſorum exempla*. In vita apud Piſan.

Secundo, debet eſſe *fortis* ad ſuperandas difficultates, & ad vincendas ſeu repellendas tentationes, quæ inſurgunt. Vix res præcepta eſt, quin diabolus adverſarius noſter ſtatim impedimenta vera, aut apparentia proponat, ut obedientiam inanem & vacuam reddat.

Tertio, debet eſſe *humilis* ad refrænandam vanam gloriam. Hanc humilitatem

com-

commendat JEſus Chriſtus, dicens: *Cum feceritis omnia, dicite, quia ſervi inutiles ſumus.* Luc. 17.

Quarto, debet eſſe *cæca* ad evitandas omnes controverſias & inquiſitiones de rationibus, ſeu de motivis præcepti, & de Superioris intentione, qui occultam quandoque habet rationem ita præcipiendi, quam in certis circumſtantiis non tenetur ſubdito revelare; cum in omnibus licitis, ex voto obedientiæ, voluntatem propriam illi ſubjecerit.

Hinc S. Paulus vult, *ut ſubditi verbo Superioris obediant, & ad omne opus bonum ſint parati,* ad Tit. cap. 3.

Debet etiam eſſe *cæca* ad imperfectiones & vitia Superioris, ut ea non conſideret, nec ob illa minus parere velit: verum conſideret, eum cujus locum ille tenet.

Q. *Eſtne differentia inter facere aliquid ex Obedientia, & de licentia?*

R. Multum certo differunt. Aliquid peragere *ex Obedientia* eſt actus ſummæ virtutis, & magno dignus prœmio: & quod plus eſt, procul eſt ab omni errandi periculo.

Quæ autem fiunt *ex licentia,* non ſunt ab omni periculo libera. Non raro accidit, ut Superior involuntarie concedat ſubdito facultatem petitam, ad evitandum majus malum, rixas, jurgia, murmurationes, detractiones &c. Deinde in licentia aliqualiter con-

cur-

currit voluntas ſubditi; id quod valorem & meritum obedientiæ non parum minuit.

Q. *Quæ ſunt motiva ſufficientia ad ſatisfaciendum Obedientiæ Voto?*

R. Motivum neceſſarium & ſufficiens ad ſatisfaciendum ſuæ obligationi, eſt rem præceptam adimplere, eo fine, ut Superiori promiſſa Obedientia præſtetur.

Motivum magis neceſſarium eſt ad ſubmittendum ſe judicio & voluntati ejus, qui præcipit, contra propriam voluntatis inclinationem, ſeu repugnantiam.

Maximi meriti eſt obedire pro Amore Domini noſtri JEſu Chriſti, qui, cum Deus eſſet altiſſimus, & omnipotens, *factus eſt obediens pro nobis usque ad mortem, mortem autem Crucis*; & ipſum Chriſtum in perſona Superioris revereri.

Q. *Habemusne exempla perfectæ illius Obedientiæ?*

R. Plurima nobis exhibentur tam in veteri, quam in novo Teſtamento.

Abraham, ut Deo obediret, patriam, domum, cognationem reliquit; & filium unicum, unice dilectum, ſuis immolaſſet manibus, ſi Deus, quod juſſerat, impleri voluiſſet. Non dixit: *In Iſaac mihi promiſſum eſt ſemen; quare nunc puer occidi mandatur?* Hoc non dixit, docens nos, non diſcutiendum eſſe mandatum eorum, qui præſunt, ſed perficiendum.

Mi-

Mirabile exemplum obedientiæ habemus in Apoſtolis. Nondum Chriſtum miracula facientem conſpexerant, nondum cœleſtis regni retributionem per illum futuram audierant: & ſtatim, ut vocavit eos, relictis omnibus ipſum ſecuti ſunt, atque ita ei adhæſerunt, ut nulla deinde adverſitate, nullis perſecutionum tempeſtatibus avelli, ſepararique potuerint.

Qui enim ſemel guſtaverit, quam ſuavis eſt Dominus, omnes alias ſuavitates facile contemnet. Ipſe quoque Dominus noſter JEſus Chriſtus, ut nobis obedientiæ ſuo exemplo præberet documentum, parentum obſequio ſubdi voluit: *Et erat,* inquit Evangelium, *ſubditus illis.*

Qualiter autem, & cœleſti Patri obſequendum eſſet, monſtravit, cum dixit: *Non quæro voluntatem meam, ſed voluntatem ejus, qui miſit me, Patris.* Et: *Deſcendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, ſed voluntatem ejus, qui miſit me.* Et ad Patrem: *Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu,*

In vitis Patrum, Eremitarum, Monachorum & Sanctorum miranda leguntur perfectiſſimæ obedientiæ exempla.

Q. *Quid eſt Inobedientia, & quale peccatum?*

R. Inobedientia eſt vitium oppoſitum Obedientiæ. Et duplex eſt, *materialis,* quæ nihil aliud eſt, quam prævaricatio cujusvis præcepti; & ſic omne peccatum eſt quædam

dam inobedientia. Et *formalis*, quæ eſt vitium, quo contemnitur aliquod præceptum, vel præcipiens, idque ea intentione & deliberatione, ut condemnatur. Atque hoc modo ſummit ſuam ſpeciem ab ipſo præcepto, quod ita deliberate violatur.

Inobedientia *ex genere ſuo* peccatum eſt mortale. Sic ait Samuel: *Quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Et Apoſtolus: *Qui poteſtati reſiſtit, divinæ ordinationi reſiſtit.* Roman. 13.

Q. *Caſtigavitne Deus quandoque inobedientes?*

R. Imo ſeveriſſimas pœnas inflixit, maxime illis, qui juſſionibus ſuis obtemperare detrectarunt. Primo notiſſimum exemplum habemus in Adamo, qui per Inobedientiam peccatum, & mortem invexit in mundum, ſeque Paradiſo fecit indignum.

Core, Dathan & Abiron contra Domini Præceptum, quod per Moyſen eis dabatur, facientes, vivi a terra abſorpti fuerunt. *Num. cap.* 16.

Saul ob inobedientiam a Deo projectus eſt, ne eſſet Rex. 1. *Reg.* 15.

Propheta veniens de Juda in Bethel, quia contra Domini præceptum fecerat, a leone occiſus fuit. 3. *Reg.* 13.

Populus Iſraeliticus propter Inobedientiam ductus eſt captivus in Babylonem. *Jerem.* 34.

Hiſtoria Eccleſiaſtica repleta eſt ſimilibus exemplis. Quid cuidam Fratri acciderit hic breviter enarrabo.

Cum quidam Religioſus ſolitus eſſet ſæpe diſcurrere per civitatem, reſtrictus eſt a Priore ſuo, ita, ut niſi in caſu neceſſitatis non deberet exire extra Conventum. Sed ipſe tot cauſas neceſſitatis finxit: nunc prætexendo ſe vocatum ad infirmum, nunc ad emenda hæc, nunc illa, quæ videbantur neceſſaria. Sed ſub chlamyde talis licentiæ ibat ad alia loca ſibi placita, & ſic illudebat Priori. Cum ſemel a civibus compulſus fuiſſet hominem abreptum a dæmone exorcizare, venit ad illum, & cum legiſſet Evangelium S. Joannis, & alia, quæ ſibi legenda videbantur, ſubjunxit: *Præcipio tibi in virtute ſanctæ Obedientiæ, ut exeas.* Tunc dæmon de corpore poſſeſſo reſpondit: *Quid tu mihi habes præcipere in virtute ſanctæ Obedientiæ, qui nunquam vere obediens fuiſti?* Ille vero Frater verecundatus & confuſus abſceſſit. Quod ſi verus obediens fuiſſet Superioribus, certe dæmonium illud obediens ei fuiſſet.

Principales actus Inobedientiæ.

Primus eſt non obedire Prælatis præcipientibus, ex quadam ſuperbia ac contemptu, ſeu ex aliis paſſionibus ab obedientia avertentibus.

Se-

Secundus, obedire cum iracundo impetu, reclamando contra rem præceptam, & obmurmurando, ſtrepitando &c.

Tertius, ſe falſo excuſare, dicendo, ſe non poſſe præceptum adimplere, cum vere & realiter poſſit.

Quartus, dicere Prælatis, habe me excuſatum, *hoc faciatis vos, aut alteri jubeatis*, ego nolo facere; quod eſt induere Perſonam Superioris, cum ſint ſubditi.

Quintus, vocatos non reſpondere, & fingere, ſe non audiviſſe vocem appellantis, aut quid præcipiebatur; ſe abſcondere ad evitandum Superioris mandatum; & ut alteri exequendum imponatur

Sextus, improperare Superiori, dum bis idem præcipit, dicendo ex acedia & impatientia: *toties jam feci iſtud*, quaſi obedientia ſit terminis clauſa, & non perpetua.

Septimus, obedire ob mercedem temporalem, ut Superiorem ſibi reddant favorabilem & amicum, & licentias exeundi facilius concedat, alioquin obedientiam non præſtiturus. Et in hoc non tantum perdunt meritum laboris, ſed etiam peccant ob malum finem.

Octavus, timorem incutere Prælato, ſtudioſe ſatagere, ut nihil imperare audeat, vel ut non poſſit; &, ut dato præcepto illud habeat revocandum, ad quam revocationem minime inclinare dignoſcitur.

Nonus, importunis precibus, & amicorum ſollicitationibus Superiorem conſtringere, ut ſubditi beneplacitum exequatur, eique concedat contra propriam ſuam inclinationem & voluntatem, quæ ab ipſo exiguntur &c.

DE VOTO CASTITATIS.

Q. *Quid eſt Caſtitas Religioſa?*

R. Eſt Votum ſolemne, quo Religioſus promittit Deo, ſeſe cohibiturum ab omni delectatione venerea, licita & illicita.

Dicitur *Votum ſolemne*, in quo convenit cum Obedientia & Paupertate, & diſconvenit cum Voto Caſtitatis ſimplici.

Dicitur, *ab omni delectatione venerea*, quia per tale VotumReligioſus interdicit ſibi omne, quod virtuti Caſtitatis adverſatur, tam internum, quam externum; cogitationem, deſiderium, tactum, aſpectum, colloquium, oſculum, amplexum, actionem &c.

R. *In quo conveniunt, & in quo differunt Votum ſimplex & ſolemne Caſtitatis?*

R. In hoc conveniunt, quod ambo privent voventes omni actu libidinoſo & carnali, tam licito, quam illicito.

Differunt autem: Primo, quod *Votum ſolemne* inhabilitet voventem in perpetuum ad Matrimonium, ita, ut, qui illud contrahere præſummeret, Excommunicationem Papæ reſervatam *ipſo facto* incurreret.

Se-

Secundo, Votum ſolemne irritat ſponſalia præcedentia, quæ fieri cenſentur ſub hac tacita conditione, *niſi Religionem amplecti voluero.*

Votum autem ſimplex non dirimit Matrimonium ſubſequens, ita, ut Voto ſimplici Caſtitatis ligatus, peccet quidem mortaliter contrahendo Matrimonium, regulariter tamen valet, tenetque Matrimonium.

Debitum vero exigere non poteſt, quia hoc ſe jure privavit; reddere tamen nihil vetat; imo tenetur reddere, quia ſolum illicite contraxit.

Tertio, Votum ſimplex non irritat ſponſalia præcedentia: Unde, ſi poſſit, & ſponſa velit, tenetur diſpenſationem petere.

Q. *Cur Caſtitatis Votum ſimplex non irritat Matrimonium?*

R. Quia Eccleſia Voto ſimplici tale impedimentum dirimens non appoſuit. Et ratio eſt; quia ſic vovens non poſuit ſe in poteſtate Eccleſiæ, nec ſe tradidit Superiori, ſicut ille, qui Votum ſolemne emittit; ſed ſolum poteſtati Dei ſe commiſit: Unde Eccleſia judicio divino eum relinquit, ſi Votum non ſervat

Q. *Si Voto ſimplici ligatus peccat, Matrimonium ineundo, quare Eccleſia non illegitimavit tale Matrimonium?*

R. Quia Eccleſia non omnia mala punit, nec ſi omnia mala prohibet, ut idcirco pœnas Eccleſiaſticas injungat: Malum forte

majus ſequeretur ex illegitimatione voventium Voto ſimplici, quam ex non illegitimatione, quia ibi ſequeretur frequenter culpa in actu carnali, ſi nollent continere, ſicut valde probabile eſt de multis.

Habentes autem uxores, ii non petendo, ſed reddendo debitum, iis actibus licite uterentur.

Q. *Religioſus peccans contra Caſtitatem, quotuplex peccatum committit?*

R, Duplex. Et ratio eſt, quia violatio Caſtitatis in eo duplicem habet malitiam ſpecificam, in Confeſſione neceſſario explicandam: nimirum *luxuriæ* contra temperantiam & caſtitatem: & *ſacrilegii* contra Religionem ratione Voti.

Aliqui dicunt, quod, ſi Religioſus eſſet Sacerdos, tria peccata committeret fornicando. Unum contra Præceptum Decalogi: *Non mœchaberis.* Aliud contra Votum Caſtitatis in Profeſſione emiſſum. Aliud contra Votum Caſtitatis ſacro Ordini annexum, adeoque contra tria præcepta, nempe Dei, Eccleſiæ & Religionis.

At, contrarium multo probabilius eſt, quia ſola præceptorum diverſitas non facit malitias diverſæ ſpeciei, niſi etiam ſint contra diverſas ſpecie virtutes, &c. Sicut enim frangens jejunium in vigilia in Quadrageſima occurrente, unicum peccatum committit, ita diſcurrendum eſt in noſtro propoſito. Malitia contra Caſtitatem Ordini ſacro de-

bi-

bitam, & malitia contra Votum ejuſdem Caſtitatis non ſunt contra diverſas virtutes, ſed contra eandem, & ideo, cum non ſint malitiæ ſpecie diverſæ, non conſtituunt peccata duo ſpecie diverſa, neceſſario in Confeſſione exprimenda.

Q. *Tenenturne Fratres Minores ſtrictiori præcepto ſervare Caſtitatem, quam alii Religioſi?*

R. Expoſitores Regulæ S. Franciſci affirmant communiter, quod Voti Caſtitatis vinculum, ſicut & aliorum Votorum, ſtrictiori obſervantia indicitur *Fratribus Minoribus*, quam cæteris Regularibus. Cujus ratio eſt, quia non ſolum ipſi tenentur ad venereæ delectationis moderationem, quæ communis eſt omnibus Regularibus; ſed etiam ut omnino evitare debeant, quod ipſis ſpecialiter præcipitur, vitare, inquam, debeant *ſuſpecta conſortia & conſilia mulierum, ingreſſum in Monialium monaſteria; ac denique confraternitates virorum & mulierum*, quæ cap. 10. prædictæ noſtræ Regulæ prohibentur.

Q. *Omne peccatum contra Caſtitatem in Religioſo eſtne mortale?*

R. Minime. Cum non ſit ſemper peccatum mortale in ſæculari, nec pariter in Religioſo.

Ratio eſt, quia Votum Caſtitatis non immutat obligationem Juris naturalis, ſed ſolum addit circumſtantiam *Sacrilegii*, quæ circumſtantia naturam actus, cui adjuncta eſt,

ſequitur. Unde, ſi materia libidinis ſit mortalis in ſæculari, erit dupliciter mortalis in Religioſo. Si venialis, erit & in ipſo dupliciter ſolum venialis, & nihil amplius.

Q. *Quod in ſæcularibus ſolum eſt veniale, poſſetne quandoque eſſe mortale in Religioſo?*

R. Ita, ſi adeſſet ſcandalum. V. g. verbum inhoneſtum, geſtus indecens & ſimilia, coram ſæcularibus, poſſunt eos ſcandalizare, & tanto magis, quanto Religioſus ratione ſtatus aliis præeſſe debet exemplo. *Nugæ,* inquit S Bernardus, *in ore ſæcularium ſunt nugæ; in ore autem Religioſorum ſunt ſacrilegia.* Hæc attendant Religioſi.

Q. *Cogitationes carnales & inhoneſtæ ſuntne ſemper peccaminoſæ?*

R. Nemo dicet unquam rationabiliter, quod ſemper ſint peccaminoſæ, ſeu peccata.

Bone Deus! quis non interdum pulſatur & inquietatur laſcivis & turpibus cogitationibus & phantaſmatibus? Sed in ipſis ſibi complacere & immorari cum plena advertentia & voluntate, actus carnales, ſeu libidinoſos opere conſummandi, ſi occaſio adeſſet, peccatum eſt, teſte JEſu Chriſto Redemptore noſtro: *De corde,* inquit, *exeunt cogitationes malæ, adulteria & fornicationes &c.* Matth. 15.

Q. *Quid ergo, ſi quis in animo revolvens cogitationes obſcænas, in ipſis unice conſiſteret* abſ-

abſque ulteriori voluntate actus obſcœnos ulterius perpetrandi?

R. Certiſſime peccaret, dummodo adeſſet perfecta rationis advertentia ad malitiam talis delectationis, & illam repellere negligeret.

Similes cogitationes a Theologis vocantur *delectationes moroſæ,* quæ aliud non ſunt, quam amor, ſeu complacentia objecti cogitati absque deſiderio executionis.

Dicuntur autem *moroſæ,* non a mora temporis, ſed ex eo, quod voluntas poſt plenam advertentiam in eis immoratur, & eas ſtatim non repellit.

Q. *Suntne cogitationes iſtæ peccata mortalia?*

R. Diſtinguendum eſt. Si materia, ſeu actus, circa quos verſatur, ſint ſub mortali prohibiti, ſunt peccata mortalia. Alias non niſi venialia.

Ratio eſt, quia cogitationes ſeu actus interni eandem ſpecie malitiam habent, quam actus exteriores, circa quos verſantur; cum ſuam bonitatem & malitiam ab actu externo, tanquam ab objecto deſummant.

Q. *Unde dignoſcere potero, an conſenſum libidinoſis cogitationibus præbuerim, nec ne, & in ipſis delectatus fuerim?*

R. Ex complacentia in ipſis habita vel diſplicentia: Aliquæ cogitationes nobis invitis inſurgunt, vel a ſpiritu immundo, vel ab objecto aliquo amabili ſenſibus noſtris

U 5 Hæ

expoſito, vel etiam a naturali carnis commotione.

Hæ cogitationes ſunt potius materia conflictus, victoria & meriti, dum eas viriliter rejicimus, tanquam Deo & nobis diſplicentes.

Q. *Ego anxius & ſcrupuloſus ſemper dubito, num ipſis, qua par erat, reſtiterim, aut aliqualem conſenſum præbuerim, quomodo dubium reſolvam?*

R. Si impuras illas cogitationes cum dolore ſuſtinueris, ſi ad Deum & Sanctos recurſum habueris; ſi pœnale aliquid ad propulſandam tentationem adhibueris; ſi mentem ad alia diſtraxeris; manifeſtum ſignum eſt, quod non conſenſeris.

De Remediis ad conſervandam Caſtitatem.

Q. *Quæ ſunt remedia a Religioſo adhibenda ad conſervandam Caſtitatem illibatam?*

R. S. Bonaventura plura aſſignat.

Primum eſt Fuga mulierum. *Qui corpus ſuum*, ait, *continentiæ dedicat, mulierum conſortia fugiat: quia cum muliere ſemper eſſe, & mulierem non tangere*,. ſecundum S. Bernardum, *plus eſt, quam mortuum reſuſcitare.*

Q. *Eſtne ergo conſuetudo & familiaritas cum mulieribus adeo periculoſa?*

R. Quis dubitat? periculoſiſſima eſt teſte Spiritu ſancto per os Salomonis loquente:

te: *Omnes, qui ingrediuntur ad eam*, nempe mulierem, *non revertentur, & apprehendent ſemitas vitæ.* Prov. 2.

Audiatur iterum expertiſſimus ille vir: *Luſtravi univerſa animo meo.* Quid tandem curioſe omnium rerum indagator reperiſti? *Inveni*, inquit, *amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum eſt, vincula ſunt manus ejus, qui placet Deo, effugiet illam.* Eccl. 7.

Q. *Qua ratione mulier eſt amorior morte?*

R. Quia mors ſemel necat, & mulier quotidie; ſingulis horis amaſios cruciat. Unde Poeta recenſens damna libidinoſæ mulieris ingenioſe cecinit.

Corpus, opes, animam, conſortia, fœdera, famam
Debilitat, perdit, necat, odit, deſtruit, aufert.

Qui ergo vult Caſtitatem ſervare integram, fugere debet aſpectus, colloquia & familiaritatem fœminarum: *In medio mulierum*, ait Sapiens, *noli commorari; a muliere iniquitas viri ... Colloquium illius quaſi ignis exardeſcit.* Eccleſ. 9. v. 12.

Quid facies, facies Veneris ſi venerit ante?
Ne ſedeas, ſed eas; ne pereas per eas.

Meminiſſe debemus illius dicti: *Peccatum initium duxit a muliere; & per eandem omnes morimur.* Eccleſ. 25.

Item

Item experientia compertum eſſe; ſocietatem mulieris etiam piæ periculoſiorem eſſe, quam viri improbi, juxta illud: *Melior eſt iniquitas viri, quam mulier benefaciens.*

De ſecundo Remedio.

Q. *Quodnam eſt ſecundum Remedium?*

R. Eſt otium fugere, quod omnium malarum cogitationum ſentina eſt, juxta illud: *Multam enim malitiam docuit otioſitas.* Eccleſ. 33. Hinc S. Antonius Abbas a Deo audivit: *Antoni, quæris ſervare caſtitatem, ora, & dum orare non poteris, labora, & ſemper aliquid facito.*

Tritum eſt illud, quod Seraphicus Pater dixiſſe fertur.

Nunc lege, nunc ora, nunc cum fervore labora.
Sic erit hora brevis, & labor ipſe levis.

Hinc Hieronymus aſtutias dæmonis perfecte cognoſcens, quantum prævaleat ſuper homines otioſos, ſequens dat conſilium: *Aliquid boni operis ſemper facito, ut te diabolus inveniat occupatum: Non enim facile capitur a Diabolo, qui bono vacat exercitio.* In Serm.

Sit tibi perpetua atque vigil tibi cura ſalutis.
Otia perpetuo delicioſa cave.

Q. *Habesne exempla aliquorum, qui in otio Caſtitatem perdiderunt?*

R. Quam

R. Quam plurima, ſed ſequentia duo referre ſufficit.

Quamdiu David bellum geſſit, luxuriam neſcivit. Dum otioſus domi remanſit, *tempore, quo ſolent Reges ad bellum procedere*, adulterium & homicidium commiſit.

Solomon ejus filius, quamdiu fuit occupatus circa ædificationem Templi, luxuriæ illecebras non ſenſit. Finito opere libido ipſum invaſit: ſe totum in alienigenarum mulierum laſciviam commiſit, & in Idololatriam lapſus eſt; vitulum adoravit, & ſuæ converſionis dubium poſteris reliquit.

Q. *Cur otium tantopere confert ad libidinem?*

R. Quia non poteſt animus noſter manere otioſus. Si illum circa res honeſtas non occupaveris, ad res inhoneſtas & illicitas, ad vana & carnalia, ad murmurationes, ad detractiones, aliaque ſcelera cogitanda & deſignanda deflectit, juxta illud commune proverbium: *Homines nihil agendo male agere diſcunt.* Unde optime dixit Poeta Ovidius:

Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus;
Contemptæque jacent, & ſine luce faces?

Et Martialis attonitus de rumore excitato ob nefandum impudicitiæ crimen, a quodam bonæ famæ viro commiſſum, mirantibus cunctis, cauſamque poſcentibus, qualiter in tale ſcelus incidiſſet; his verſiculis reſpondit:

Quæ-

Quæritur, Ægyptus quare ſit factus adulter?
In promptu cauſa eſt, deſidioſus erat.

De tertio Remedio.

Q. *Quodnam eſt tertium Remedium?*

R. Frequens ſtudium Orationis & devotionis. Audiatur ſapientiſſimus hominum Salomon: *Ut ſcivi, quoniam aliter non poſſum eſſe continens, niſi Deus det, adii Dominum, & deprecatus ſum illum.* Sap. 7.

S. Paulus de ſeipſo loquens, ait: *Datus eſt mihi ſtimulus carnis, propter quod ter Dominum rogavi.* 2. Cor. 2.

Q. *Unde tanta virtus Orationis?*

R. Quia Oratio mentem ad Deum elevat, affectiones cordis purificat, deſideria caſta producit; Dei amorem infundit, quo horror peccati, & maxime carnalis delectationis generatur; voluntatem contra tentationes roborat, & tentationes ipſas debilitat.

Q. *Suntne alia Remedia præter recenſita?*

R. Plura adhuc ſunt, quæ a Patribus adducuntur præter tria memorata principalia, & quæ breviter perſtringemus.

1. *Amor Dei ſuper omnia*: qui enim Deum diligit, ipſi placere ſtudet, & facile omnia carnis oblectamenta contemnit.

2. *Humilitas.* Sæpe contingit, ut, qui alios deſpicit, in immundum & pudendum carnis peccatum, Deo ſic permittente, cadat ad reprimendam ejus ſuperbiam. *Audeo*

deo dicere, inquit S. Auguſtinus, *ſuperbos continentes oportet cadere, ut in eo ipſo, in quo ſe extollunt, humilientur. Quid enim prodeſt; cui eſt continentia, ſi dominetur ſuperbia.* Serm. 37. ſuper Matth.

3. *Sobrietas.* Nullus non ſcit, intemperantiam, crapulam, ebrietatem continentiæ inimicas eſſe. *Qui delicate nutrit ſervum in juventute ſua, poſtea ſentiet eum contumacem.* Prov. 29. Ita, qui indulget ventri ſuo, rebellionem carnis habebit ſuſtinendam. *Luxurioſa enim res eſt vinum.* Ibid. Unde merito dicit Hieronymus: *Nunquam ego ebrium caſtum putabo.* In Epiſt.

4. *Corporis macerationes*, ut ſunt jejunia, vigiliæ, diſciplinæ, & cæteræ auſteritates, per quas rebellis caro luxurioſa debilitatur & victa ſpiritui ſubjicitur: *Corpus, quod abſtinentia frangit*, ait D. mellifluus, *ignis luxuriæ non exurit.* Et S. Chryſoſtomus: *Caſtitas ſine comitibus ſuis, jejunio* videlicet *& temperantia, cito labeſcit: quod ſi his quaſi adminiculis roborata fuerit, perfacile coronabitur.* Super Pſal. Hom. 10.

Q. *Frequentia Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ nunquid plus cæteris remediis confert ad conſervandam Caſtitatem?*

R. Certiſſime. Quia his Sacramentis Chriſtus Dominus maximam vim annexuit, ad eradicandum funditus peccatum, & potentem gratiam ad ſuperandas tentationes, motusque concupiſcentiæ compeſcendos.

Et

Et idcirco voluit, ut ipſa Sacramenta frequentius a Fidelibus reciperentur quam cætera, quæ non niſi certo tempore & raro conferuntur.

Per *Confeſſionem* confunditur peccator infames actiones, ſi quas commiſit, Confeſſario declarando; & a novis libidinis actibus retrahitur. Audi Ambroſium: *Quem commiſſi criminis pudet, neſcit poſtea tale quid committere.*

Q. *Qua ratione ſacram Communionem contra impuritatem valere dicis?*

R. Quia ſecundum Prophetam Zachariam *Euchariſtia eſt frumentum electorum, vinum germinans Virgines.* Zach. 9. At quomodo? cupiditatum vires frangendo; impuri amoris flammas extinguendo. Caro enim Chriſti virginea, quæ nos ei ſimiles efficit, etiam virgines florentes & immortales efficit.

Quare fuit olim conſuetudo, ut Energumenis ſæpe daretur Euchariſtia ad impurum Satanam ejiciendum. Quippe *illa ab homine ſumpta,* inquit Serenus, *inſidentem in membris luxuriæ ſpiritum velut exurens, fugat incendio, atque omnium corda & mentes divinæ caſtimoniæ ardore inflammat.*

Hinc illud complures obſervarunt primis illis Eccleſiæ temporibus, ideo tot floruiſſe Virgines, quod frequenter divino hoc pabulo reficerentur.

Et

Et nunc, quæſo, quid eſt, quod in tot viris Religioſis immaculatam conſervat puritatem? Euchariſticus panis frequenter ab ipſis cum devotione, & debita reverentia ſumptus.

Q. *Quænam remedia adhibenda contra Cogitationes inhoneſtas?*

R. Duo præcipue aſſignantur remedia.

Primum eſt, rejicere procul a ſe omnia, quæ luxuriæ ignem accendere nata ſunt, ut ſunt libri obſcœni, picturæ impudicæ, nuditates & geſta lubrica repræſentantes.

Secundum remedium eſt, cogitationibus turpibus ſtatim, & in ipſo exordio reſiſtere: poſtquam enim phantaſiam occuparunt, difficillime rejiciuntur.

Debet ergo tentatus, ut advertit illas cogitationes, alio intellectum divertere, conſiderando doloroſiſſimam Paſſionem Domini noſtri JEſu Chriſti, pœnas in inferno impudicis deſtinatas; mortem ſuam forte eſſe vicinam; ſe ad ſupremum tremendi Judicis Tribunal vocari, & ſimilia, quæ a peccato retrahunt, ut ſcriptum eſt: *Memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis.*

Debet inſuper actus oppoſitos quamprimum elicere, invocando JEſu Chriſti, B. Mariæ Virginis, Angeli Cuſtodis, & SS. Patronorſtm ſuorum auxilium; interius proteſtando, ſe malle millies mori, quam in minimo divinam Majeſtatem offendere.

DE VOTO PAUPERTATIS.

Q. *Quotuplex eſt Paupertas?*

R. Duplex, *neceſſaria* una, quam patiuntur mendici, qui omnibus fortunæ bonis privati, eleemoſynis Fidelium ſuſtentantur.

Voluntaria altera, quam amplectuntur illi, qui ſponte rebus omnibus temporalibus abdicatis, vitam parcam & pauperem agere volunt.

Q. *Hæc Paupertas voluntaria eſtne multiplex?*

R. Ita. Duplex eſt, *Philoſophica* una, ſeu *moralis*, quæ ex motivo humano temporalia contemnit, ut fecit Crates cum multis aliis; ut illi ſoli toto animo ſerviat: & *Apoſtolica altera*, quæ generoſe omnia abdicat propter Deum.

Q. *Quid eſt Paupertas Apoſtolica, ſeu Religioſa?*

R. Eſt Virtus Chriſtiana, quæ a Chriſto conſulitur, per quam Religioſus in ſua Profeſſione renunciat cum Voto rebus temporalibus, ſive poſſibilibus, ſive actualibus, abdicando a ſe omne Dominium & proprietatem earum.

Dicitur, *qua Religioſus abdicat a ſe*: non a Monaſterio, ſi poſſideat in communi.

Dicitur, *Dominium*, in eo conſiſtens, quod quis poſſit de re ſua pro libitu diſponere, illamque ablatam juridice repetere. *Et proprie-*

prietatem, quod poſſit re ſua independenter ab aliquo uti; cum Religioſus nulla re uti poſſit, niſi ex voluntate aut licentia Superioris.

Dicitur, *de rebus temporalibus:* quia Religioſus retinet Dominium bonorum ſpiritualium, honoris, famæ & ſimilium, quibus per Votum Paupertatis non renunciat, quia caderet in detrimentum ſui Ordinis.

Additur *actualibus & poſſibilibus*, quia non tantum juri in poſſeſſa, ſed & in poſſidenda renunciat.

Q. *Poteſtne Religioſus noſter de licentia Superioris habere adminiſtrationem bonorum temporalium, uſumfructum, vel etiam uſum?*

R. Non poteſt, quia illa directe repugnant Voto Paupertatis, nec Superior hanc facultatem concedere poteſt, & ſi conceſſerit, nulla eſt. Ita declaravit Concilium Tridentinum Seſſ. 25. de Regularibus: cujus Decretum renovarunt Conſtitutiones Urbanæ.

Q. *Si Superior talem facultatem præberet, & inferior ea uteretur, quas pœnas uterque incurreret?*

R. Ultra peccatum utrique commune, Superior omni gradu & officio *ipſo facto* privaretur, ad eaque perpetuo inhabilis redderetur. Subditus vero pœnis proprietariis annexis, etiam *ipſo facto*, ſubjaceret.

Q. *Ad quid tenetur Religioſus, qui pecuniam a Parentibus aut amicis accipit, aut ſuo labore & induſtria acquirit?*

R. Debet ſtatim pecuniam illam Superiori locali tradere & conſignare, quia ultra ſpatium viginti quatuor horarum non poteſt ſine gravi peccato eam apud ſe retinere, prohibente *Urbani VIII.* Decreto, in Conſtitutionibus noſtri inſerto. Superior vero acceptam pecuniam in ærario Conventus reponere debet.

Quod dicitur de pecunia, intelligitur etiam de aliis rebus, pretio æſtimabilibus, ut ſunt libri, veſtes & alia mobilia, quibus uti non licet, niſi præhabita Superioris licentia.

Q. *Quid ſi ſubditus pecuniam apud ſe retineret, aut apud tertiam perſonam, ut poſſet, cum libuerit, de ea diſponere?*

R. Superior, habita iſtorum notitia, tenetur illum *ut proprietarium* caſtigare, & a Conventu expellere, & ipſum biennio voce activa & paſſiva privatum declarare, juxta noſtras Conſtitutiones, quæ habent: *Qui autem ſuæ Profeſſionis, ſuique Voti oblitus, ſecus attentare præſumpſit; adeo, ut intra præfatum temporis,* 24. ſcilicet horarum *ſpatium, pecunias quomodolibet acquiſitas apud ſemet, vel apud alios retinuiſſe deprehenſus fuerit, biennio utraque voce privetur, & ut proprietarius puniatur.... Quod ſi eleemoſynam ſibi datam propria auctoritate diſpenſare auſus fuerit, ab*

eo

eo Conventu, ubi de familia degit, expellatur. In cap. 4. Tit. 8. n. 5. &c.

Q. *Quid ſi animum haberet pecuniam non expendendi ſine licentia Superioris, eſſetne etiam proprietarius?*

R. Cum Dominium & Proprietatem pecuniæ, aut alterius rei non ſibi arroget, nolens de eis diſponere *invito Superiore,* non videbitur aliquibus notabiliter peccare contra Votum Paupertatis; adeoque proprietatis vitium & pœnas non incurrere.

Attamen ſi materia ſit gravis, in tali caſu dico, Religioſum *peccare lethaliter*: ſi levis, *venialiter.*

Nec refert, quod nolit pecuniam expendere, niſi de conſenſu Superioris, quia Conſtitutiones noſtræ non admittunt hanc clauſulam ſeu reſtrictionem: ſed abſolute, generaliter, & ſine ulla Conditione præcipiunt, ut pecunia ſtatim conſignetur Superiori in ærario Conventus reponenda, & vitium proprietatis incurriſſe declarant eum, qui illam ultra 24. horarum ſpatium, *quovis prætextu*, quod bene advertendum eſt, apud ſe retinuerit: ſuppoſito tamen, quod nullum legitimum impedimentum habuerit illam cito conſignandi.

Cum ergo Conſtitutiones nullam retinentis intentionem excipiant, non enim dicunt: *niſi animum habeat pecuniam non expendendi ſine Superiorum facultate*, ſed pure & ſimpliciter ordinent deponendam eſſe intra

24. horarum ſpatium *ſub pœna Proprietatis*, ſi retineatur, non video, qualiter proprietatis notam non incurreret.

Q. *Quid eſt recipere pecuniam per ſe, & per interpoſitam perſonam?*

R. Recipere pecuniam *per ſe*, eſt eam immediate in propria ſcilicet perſona & privata auctoritate acceptare, & in proprios uſus pro libitu convertere.

Recipere autem pecuniam *per interpoſitam perſonam*, eſt ſubſtituere aliquem, qui ejus nomine denarios ſeu pecuniam recipiat, de quibus poſtea ſubſtituens ad placitum *ſine Superioris dependentia* diſponere poſſit, mandando ſubſtituto, ut in tale, vel tale quid, *pro neceſſitate vel utilitate propria*, denarii expendantur.

Utraque denariorum receptio, modo dicto, omnibus Franciſcanis eſt interdicta, quia proprietatis includit vitium.

Q. *Cum Seraphicus Pater prohibeat receptionem pecuniæ vel denarii, quæ differentia eſt inter unum & alterum?*

R. Aliqualem eſſe diverſitatem inter hos duos terminos animadvertunt Expoſitores, ratione iſtius particulæ *vel*, in hoc Præcepto appoſitæ, *non recipiant denarios, vel pecuniam.* Licet pro nunc ſecundum uſum civilem & ordinarium pro eodem accipiantur *denarius* & *pecunia*, ut interrogationi aliqualiter ſatisfaciam, dico: quod per *denarium* intelligatur *moneta numerabilis*, ſeu numerata, *ad uſus*

pu-

publicos, ex ære, argento, auro, vel quocunque metallo fabricata, emptioni rerum ſpecialius deſtinata. Per *pecuniam* vero intelligitur quæcunque alia res, ſive mobilis, ſive immobilis, qua uti poſſunt homines loco denariorum ad aliqua emenda. V. g. deſunt mihi nummi, ſeu denarii ad emendum granum, vel quid aliud mihi neceſſarium, offero pro pretio vinum, oleum, libros, equos, veſtimenta, vel quodlibet aliud, æquali vel majori pretio æſtimabile: illa omnia ſub nomine *pecuniæ*, comprehenduntur, *quando deſtinata ſunt ad pretium rerum emendarum.*

Q. *Quæ fuit voluntas S. Franciſci circa receptionem pecuniæ & denariorum?*

R. Voluntas ejus fuit prohibere ſuis Fratribus, non ſolum ne *denarios*, id eſt, ne quamcunque *monetam* reciperent, ſed etiam *pecuniam*, id eſt, quodcunque aliud, quod loco monetæ datur, vel quo res ab eo diverſæ emi poſſunt.

Unde aliquibus viſum eſt, non poſſe Franciſcanos, ſermo eſt de iis, qui pure ſimpliciter, & ad litteram, Regulam profitentur, non poſſe, *inquam.* recipere, v. g. vinum, oleum, pannum, cum animo iſtis rebus non utendi *in propria ſpecie;* ſed in granum commutandi, vel cum intentione vendendi pro alia re; quia hoc eſſet *recipere pecuniam*, non quidem *formaliter*, cum nomine pecuniæ *moneta* ex ære, argento vel auro confecta intelligenda

veniat; ſed *æquivalenter*, cum ex eo idem acquiratur.

Alienum eſſe dicebant a mente, & a ſpiritu Seraphici Patris prohibentis tam ſevere Fratribus ſuis, ne *pecunias*, aut *denarios* reciperent, non interdixiſſe iisdem, quo minus fieri poſſent menſarii, ſeu permutatores, imo & emptores quarumcunque rerum, & eleemoſynis oblatis, aut proprio manuum labore acquiſitis, *taxato*, tum rerum commutandarum, tum emendarum & recipiendarum, *juſto pretio*, cum in talibus circumſtantiis res commutanda, v. g. granum in vinum, habeat rationem pecuniæ, ex eo enim æqualiter negotiari poſſent Fratres, ac facerent cum pecunia in ſpecie numerata.

Q. *Suntne ergo Franciſcani illi Regulæ ſuæ transgreſſores?*

R. Tales forte reputarentur ab iis, qui præfatæ ſunt opinionis; ſed oppoſita ſuis rationibus non caret. Pater Marchantius ex Reformatis ſeu Recollectis ſcriptor illuſtris, pro ſuo toto Ordine, ſuſtinet non eſſe Fratres Minores Regulæ Seraphicæ transgreſſores, quando unam rem *ſuperabundantem* vendendam tribuunt per perſonas idoneas: aut ipſi commutant pro alia re neceſſaria, etiam *taxato pretio*.

Denarius & pecunia, ſecundum ipſum, ſunt fere ſynonyma, quia communiter pro eodem uſurpantur.

Pe-

Pecunia, *inquit*, nihil aliud eſt, quam id, quo publica auctoritate uti ſolent homines ad pretium rerum emendarum; ſed homines uti non ſolent ordinarie grano, v. g. ad emendum vinum; ergo granum, quod dant Religioſi citati pro habendo vino, dici non poteſt *pecunia*.

Nemo, inquam, dicat, merces mercatorum eſſe *pecuniam*, niſi forte *analogice*; quatenus per eas pecunia acquiri poteſt: Ergo pariter granum Franciſcanorum dici non debet pecunia.

Nec refert, quod granum ab eis collectum, *etiam pretio ipſius taxato*, donent *loco pecuniæ*, pro habendo v. g. vino: re ipſa tamen *pecunia* non eſt; alias non fuiſſet ipſis licitum granum recipere aut colligere, ſi granum eſſet pecunia.

Deinde *Nicolaus III.* in Extravaganti: *Exiit, qui ſeminat &c.* permittit Fratribus Minoribus acceptare legatum *alicujus domus, agri &c.* ut per perſonas idoneas vendantur, & pecuniæ in Fratrum neceſſitates expendantur; ergo legatum ipſum, ſive domus, quæ acceptatur, non eſt *pecunia*; ſed potius pecunia ex domus venditione conflatur, quæ poſtea in Fratrum neceſſitates convertitur per perſonas idoneas, ſeu Syndicos: Ergo nec ſimiliter granum, aut aliud quodcunque, *exceptis denariis*, quod Fratres Minores recipiunt, ad hoc, ut vendant aut commu-

mutent, reputari debet *pecunia*, quamvis ex illa re conflari queat.

Hæc ſententia licite & tute excipi poteſt non contradicente, ſed potius conſentiente Pontifice, cujus eſt Regulam interpretari & declarare.

Non deſunt tamen reſponſiones ad rationes adductas; ſed nihil ad nos Fratres Minores Conventuales. Hæc exercitii cauſa dicta ſint.

Q. *Cum in Regula habeatur*: Fratres nihil ſibi approprient, nec domum, nec aliquam rem &c. *Filiationes, quæ ſunt in uſu in noſtro ſacro Ordine, ſuntne contrariæ huic præcepto?*

R. Primo intuitu videtur, quod filiationes ſint huic textui directe & omnino oppoſitæ; adeoque per Regulam prohibitæ. Quia, cum quis in filium Conventus admittitur, Conventus fit ei proprius; & ſæpe auditur, & quandoque etiam habetur in noſtris Conſtitutionibus, gravium criminum reos expellendos eſſe *a proprio ſeu nativo Conventu.*

Nihilominus Conſtitutiones ipſæ clare & aperte declarant: *neque paternitatis, neque filiationis uſum arguere adverſus Regulæ præceptum, domus, aut loci appropriationem &c.* In cap. 6. tit. 2. n. 1.

Sed nullam adducunt rationem, quæ eſſe poteſt meo judicio, quod Religioſus per affiliationem *nullum jus, aut dominium acquirat,*

ita,

ita, ut de Conventu, & de rebus ad eum ſpectantibus diſponere valeat; cum ſolum talis Conventus, in cujus filium admiſſus eſt, uſibus ejus aſſignetur, ad nutum Superiorum revocabilis, cum poſſint ab hoc loco eum amovere, prout propriæ Fratris ſaluti expedire judicaverint.

Res clarius patebit infra, explicando vocabulum appropriare.

Q. *Quid igitur eſt rem aliquam ſibi appropriare?*

R. Eſt rem in ſuum Dominium convertere, & de ea pro ſuo arbitrio diſponere, eam donare, vendere, commutare, ſine alterius dependentia.

Q. *Qualiter dicitur quis appropriare ſibi domum; & quid nomine domus intelligitur?*

R. Nomine domus in hoc textu Regulæ intelligitur *Conventus*, qui communi vocabulo etiam *domus Religioſorum vocatur.*

Tunc aliquis appropriare ſibi cenſetur *Domum*, aut *Conventum*, non quando alteri dat, quod non eſt in ſua poteſtate, ſed quando ita ſibi uſurpat Dominium Conventus, ut alios ibi de familia collocari ægre ſuſtineat, vel dum ipſe alio miſſus, de eo exire recuſat; ibidemque contra obedientiam & Superiorum mandatum ei intimatum, remanere *toto conatu* adlaborat, cum præfatorum ſuorum Prælatorum confuſione & contemptu. Vel ita ſe gerit, amicos & magnates in ſui favorem implicando, ut Superiores

in-

inviti, *ad evitandum majus malum*, cedere cogantur, & ſubditi rebellis voluntatem, beneplacitum & ſenſum exequi: ſic, ut non Frater Superiori; ſed Superior *in tali caſu* inferiori Obedientiam præſtet.

Q. *Quid intendit S. Franciſcus prohibendo, ne Fratres non ſolum domum, ſed nec locum ſibi appropriarent?*

R. Probabiliter intentio ejus fuit, ut Fratres non ſolum domum, ſeu Conventum; ſed nequidem ejusdem domus minimum locum, ſeu cellam ſibi propriam facerent.

Quando ergo Religioſus vult cellam aliquam inhabitare quaſi ut propriam, renitente, aut non conſentiente Superiore; nec vult *jubente Superiore*, eam alteri cedere, ob ſpecioſa motiva, qualia eſſe poſſunt: v. g. vel quia eſt ſenior illo, cui camera deſtinatur: vel quia illam prius incultam & deſertam, ſuis eleemoſynis habitabilem reddidit: vel quia reparavit, ornamentaque adjecit; vel ob alias ejusmodi ſive majoris, ſive minoris momenti rationes, *vitii proprietatis reum* ſe reddit.

Neque adducta renitentiæ ſuæ motiva ipſum excuſant, licitumque ei faciunt, ut poſſit ab obedientia recedere, & *in dilecta cella* remanere, & in poſſeſſione ejusdem perſeverare.

Q. *Quid*

Q. *Quid ſtatuunt Conſtitutiones noſtræ circa Habitacula, ſeu Cameras uſui fratrum deſtinatas?*

R. Statuunt, ut juxta antiquitatis & dignitatis gradum, cameræ diſtribuantur, per patentes a Generali, vel Provinciali, non abſolute, vel perpetuo, ſed ad nutum revocabiles, ut ſic nullus proprias ſibi vendicare valeat, cum ſimplex tantum uſus *ad tempus* ipſi tanquam peregrino & advenæ conceſſus ſit. *In cap. 6. tit.* 1. *n.* 1.

Q. *Camera ſalubriori aeri expoſita, locoque commodiori ſita, vacat, Petro exiſtente Guardiano, poteſtne cameram illam uſibus ſuis deſtinare, in concurſu Patrum graduatorum & ſeniorum?*

R. Poteſt quidem *qua Superior* illam ſibi reſervare inhabitandam toto ſui gubernii tempore; quis ei in hoc obſtaret? At non poteſt illius uſum ſibi vendicare pro tempore, quo non erit amplius Guardianus, ſeu Superior, ſi adſint Patres eo ſeniores eam poſtulantes.

Ratio eſt. Primo, quia ad ipſum non ſpectat ſibi, & aliis Religioſis Cameras diſtribuere; ſed ad Generalem vel Provincialem, qui juxta Conſtitutionum præſcripta in camerarum diſtributione ſe gerere debent.

Secundo, quia hoc eſt contra juſtitiam diſtributivam, quæ exigit, ut prœmia concedantur juxta labores & merita perſonarum.

Ter-

Tertio, quia eſt contra ordinationem Conſtitutionum, quæ volunt, ut juxta *antiquitatis & dignitatis gradum* cameræ diſtribuantur.

Nec refert, quod Frater Petrus Superior actualis reperiatur, actualemque præcedentiam habeat ſuper quoscunque Patres graduatos, & ipſo ſeniores: quia Conſtitutiones noſtræ non dicunt, attendendum eſſe ad Superioratum actualem, *ſed ad antiquitatis & dignitatis gradum.* Junior Guardianus actualis non acquirit antiquitatis gradum ſuper Patres ſeniores, qui longe per plures annos portarunt onera Religionis, & qui iisdem officiis, & forte majoribus dignitatibus ante ipſum condecorati fuerunt.

Et licet ſuper omnes præcedentiam actu habeat, ipſa præcedentia non eſt perpetua, nec ſuæ perſonæ annexa, ſed officio ejus, quo finito ad priorem ſuum locum revertitur, ergo & ad priorem ſuam cameram reverti debet.

Q. *Poſſuntne Fratres noſtri debita contrahere, pecunias mutuo dare, libros, aliasve res, proprio uſui aſſignatas, in pignus tradere, vel in alios uſus transferre?*

R. Nequaquam. Id maxime prohibent Conſtitutiones: *Neque etiam de expreſſo Superioris conſenſu*, quod valde ponderandum eſt, quia illa omnia ſonant proprietatem. Quod ſi quis hoc attentare præſumpſerit, omnium legitimorum actuum privationis pœ-

pœnam incurrere declarant, *cap. 4. tit. 6. n. 4.*

Cur dicetur, *etiam de expreſſo Superioris conſenſu*, id quod certo difficultate non caret, cum talis conſenſus auferre videatur a ſubdito omnem proprietatem, aliis examinandum relinquo. Attamen ſequens proponitur quæſtio.

Q. *Hæc prohibitio, eſtne tam generalis, ut nullam patiatur exceptionem, ut in nullo caſu liceat Religioſo vendere, in pignus dare &c.?*

R. Intelligenda venit, prout cæteræ leges, ſano modo. Si Conventus neceſſitatibus Fratrum non ſubveniat, aut ſubvenire non poſſit, non videtur ſubditus peccare, ſi de licentia Superioris aliqua mobilia ad uſum ſuum conceſſa pro gravioribus ſuis indigentiis ſublevandis vendenda porrigat, vel in pignus tradat, dummodo id faciat per manus officialium, ad quos bonorum quorumcunque adminiſtratio pertinet.

Similiter loquendum de debitis contrahendis, dum aliter quis ſibi providere non valeat, obtenta ſemper Superioris facultate, & hoc pariter fiat per officiales Conventus: quia procurare ſibi neceſſaria per debita, cum intentione ſolvendi in tempore, nulla lege vetitum eſt.

Q. *Poteſtne ſaltem Religioſus commodare libros, veſtes, & alia mobilia ad uſum ſuum conceſſa?*

R. Po-

R. Poteſt, & quidem ſine ullo peccato, ſi interveniat Superioris conſenſus; quia commodare non eſt actus translativus Dominii, ſicut eſt venditio & alienatio; ſed potius actus Charitatis erga proximum, ſine monaſterii præjudicio ſaltem notabili, licet res præſtita ex uſu parum deterior evadat.

Q. *Eſtne licitum Religioſo eleemoſynas largiri?*

R. Cum Religioſus nihil habeat proprii, nec ſui ſit juris, nihil dare poteſt; quidquid enim habet, ſuum non eſt, ſed monaſterii: nullus autem debet eleemoſynam dare de bono alieno, ſed de ſuo; & qui reciperet, ad reſtitutionem teneretur.

Si tamen accedat Superioris conſenſus, poteſt ex ſuo peculio, & etiam ex iis, quæ Religio ipſi concedit pro victu, & decenti ſuo ſtatu, pro veſtitu & aliquid pauperibus erogare. Nec eſt, quod Superiores ſint ſcrupuloſi in concedenda tali licentia; quia, *ubi eſt Charitas & amor Dei, non eſt, quod adſit ſcrupulus.*

Bene agit Religioſus parcens ſuperfluis expenſis, tenui victu & veſtitu contentus, ut poſſit habere, quod diſtribuat in eleemoſynam, opus miſericordiæ tam Deo gratum, ut in die judicii erga cunctos dicturus ſit: *Venite benedicti.... Eſurivi, & dediſtis mihi manducare &c.* Ultra quod Religioſi actus Charitatis exercendo Fidelium affectum & venerationem ſibi conciliant, qui ædificati re-

remanent, & excitantur ad idem liberalius præſtandum erga miſeros & pauperes, imo & erga ipſosmet Religioſos.

Q. *Religioſus habens libros a ſe manu ſcriptos & compoſitos, Conciones &c. poteſtne extraneis illa omnia donare, ſive in vita, ſive in morte, ſine violatione Paupertatis?*

R. Aliqui dicunt, non poſſe ſine licentia Superioris, quia, dicunt, *manuſcripta ſunt pretio æſtimabilia,* imo ſæpe cariora libris impreſſis, cujus rei non habens Religioſus Dominium, non poteſt aliis donare.

Attamen oppoſita ſententia magis arridet hac ratione. *Manuſcripta,* cum ſint partus ſcientiæ Religioſi componentis; *ſcientia vero non cadat ſub materia Voti Paupertatis,* ita neque ejus manuſcripta. Quod etiam dici poteſt, ſive ipſe ea confecerit, ſive ab alio confecta acceperit, dummodo ſua ſint.

Unde probabilius eſt, ipſum dare poſſe ea, imo & comburere, ſi velit: conſultius tamen eſt, ut illa relinquat Superiorum ſuorum diſpoſitioni.

Nec obſtat, quod illa manuſcripta pretio vendi poſſint, ad hoc, ut dicantur *pretio æſtimabilia*: non enim omnia, quæ vendi poſſunt, prohibentur per Votum Paupertatis; ſed bona corporalia, quæ divitem faciunt; non ſpiritualia, ut notitia intellectualis & ſcientia, ob quam papyrus pretio digna eſt.

Q. *Religioſus librum a ſe compoſitum imprimi curavit ex ſuis eleemoſynis, vel amicorum pe-*

pecunia, cum onere eam reſtituendi; *licitene poteſt exemplaria vendere?*

R. Cum nullibi prohibeatur Clericis & Religioſis, ne libri a ſe compoſiti imprimantur & vendantur, quin potius dupl ci honore digni ſint, dum laborant pro Eccleſia Dei, verbo. calamo, doctrina & exemplo; non apparet, cur non liceret præfato ſcriptori in caſu ſuppoſito, exemplaria vendere, ſive per ſe, ſive per Typographum, aut per interpoſitam perſonam, ad reſarciendos ſumptus factos, & ad aliquid pro decenti ſuſtentatione, ex ſuo pervigili & pio labore acquirendum: Nonne Chriſtus dixit, *operarium mercede ſua dignum eſſe?* Nonne *omnis labor compenſandus venit?* Nonne *ſpes præmiorum ad agendum movet?* Nonne *inclinavit* Propheta Regius *cor ſuum ad faciendas juſtificationes Dei, propter retributionem?*

Q. *Sed nunquid intervenit ibi negotiatio, Clericis & Religioſis a ſacris Canonibus interdicta?*

R. Nulla eſt in hoc caſu negotiatio proprie dicta, quia negotiari eſt rem emere, & eandem immutatam, in ſua ſcilicet ſpecie & forma carius alteri vendere; ita, ut lucrum intendatur ex illa emptione prius facta.

Componere autem libros eſt *honeſtum ſpiritus & ſcientiæ artificium*, quod conficere nulli unquam prohibitum fuit.

Exemplaria vendere, etiam cum aliquo fructu ſeu emolumento, eſt recipere quod-

dam

dam pretium laboris & induſtriæ, ex quo licitum eſt unicuique vivere.

Nonne Apoſtoli Perfectionis Magiſtri laborantes manibus ſuis, inde victum & amictum aliquo tempore ſibi procurarunt? Nonne Seraphicus Pater permittit Fratribus ſuis *de mercede laboris corporis neceſſaria recipere.*

Cur ergo non liceret Auctori alicujus boni operis, aliquid prœmii ſperare, exemplaria diſtribuendo, ut ſupponitur, licito modo, ſub conſenſu expreſſo aut tacito Superiorum? Si obmurmurant aliqui, certe id ſine cauſa & ratione faciunt. Non eſt profecto, cur invideant; non ditantur Auctores librorum. Audiant Salomonem Zoilos alloquentem: *Rurſum contemplatus ſum omnes labores hominum & induſtrias, animadverti patere invidiæ proximi; & in hoc ergo vanitas & cura ſuperflua eſt.* Eccleſ. 5.

Q. *Quomodo dignoſcere quis poterit, Religioſum peccare contra Paupertatem?*

R. Multipliciter. Dignoſcitur Religioſus peccare contra Paupertatis Votum ex pluribus proprietatis actibus, quos omnes referemus, prout deſcripti ſunt in noſtris Conſtitutionibus, agendo de caſibus reſervatis.

Pro nunc ad ſatisfaciendum aliqualiter quæſtioni, dico

Primo. Peccat Religioſus mobilia quæcunque retinens vel abſcondens, invito aut inſcio Superiore, iisque ſi utatur pro libitu,

nec ſit paratus, ſe iis ſpoliare ad nutum Prælati. Et tanto peccatum eſt gravius, quo materia major eſt.

Secundo. Peccat, quando res ſuis uſibus conceſſas aliis vendit, donat, in pignus tradit, præſertim ſæcularibus, debita contrahit &c. quia illa omnia redolent Proprietatem & Dominium.

Tertio. Quando res Communitati deſtinatas ſibi appropriat, prætextu, *quod omnia ſint in Religione communia*, cum per hoc de illis diſponat, tanquam ſi eſſet illarum rerum Dominus.

Q. *Quæ Conditiones requiruntur, ut Religioſus uti poſſit rebus ſibi conceſſis absque peccato?*

R. Quatuor a Doctoribus aſſignantur.

Primo. Ut de rebus ſibi conceſſis utatur, non tanquam foret ipſarum Dominus, ſed tanquam ad alienum pertinentibus, cui rationem reddere debet, iisque non uti præter aut contra intentionem ejus.

Id colligitur ex Actibus Apoſtolorum, ubi dicitur: quod primi fideles omne Dominium ſuorum bonorum abdicabant, & ea communitati diſtribuenda relinquebant: *Nec quisquam illorum ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia*, Act. 4. poſtquam ſcilicet ad pedes Apoſtolorum ea depoſuerant.

Idem colligitur ex Concilio Tridentino Seſſ. 25. cap. 2. ubi prohibetur, ne Religioſus *aliqua* quovis modo *ab eo acquiſita, tanquam*

quam propria, ac etiam nomine Conventus, poſſideat vel retineat. In hoc enim conſiſtit eſſentia Paupertatis, *ut quis alieno vivat*, *alieno utatur*: & ſi quid uſibus ſuis ſit conceſſum, non ſuum, ſed alienum reputet.

Secundo. Ut rebus utatur cum libera, vera & rationabili licentia Superioris; quia, niſi illa adſit, eſt *Proprietarius.*

Dixi, *cum libera, vera & rationabili licentia*; quia, ſi fraude, minis, allegatione falſi obtineretur, & ſine juſta cauſa; ut ſi reticeret ea, quibus cognitis licentia fuiſſet denegata, non eſt ſubditus liber a vitio Proprietatis. Ratio eſt, quia *fraus & dolus nemini patrocinantur.*

Tertio. Ut in rebus ipſis conceſſis nulla ſit ſuperfluitas, curioſitas, pretioſitas, quæ ſi multum excedant, gravius erit peccatum.

Ratio eſt, quia Religioſi non tenentur tantum ad præciſam Paupertatis eſſentiam, quæ in abdicatione omnis Dominii & Proprietatis conſiſtit; ſed etiam ad illius acceſſoria, id eſt, ad *temperantiam*, quæ tollit abundantiam & pretioſitatem, ſicut & ſuperfluitatem: & ad *modeſtiam*, quæ tollit faſtum & curioſitatem.

Meminiſſe debent, ſe eſſe pauperes, & JEſum Chriſtum, quem perfectiori modo imitari profeſſi ſunt, fuiſſe pauperem in hoc mundo: *nec habuiſſe*, *ubi caput ſuum reclinaret*, tanquam ſibi proprium.

Pudeat Religioſos cellas ſuas more Magnatum ornantes.

Inſuper advertere dèbent, quod ne quidem ipſi divites habeant omnia, ut vellent habere.

Sunt, inquit S. Bernardus, *qui pauperes eſſe volunt, eo tamen pacto, ut nihil ipſis deſit, & ſic diligunt paupertatem, ut nullam inopiam patiantur*. Serm. 4. de Adventu.

Quarto. Ut ſervetur *honeſtas*. Hoc eſt, ut res conceſſa non expendatur, niſi in uſus licitos & honeſtos: non vero in turpes & ſcandaloſos, v. g. cum meretricibus, in ludo prohibito, in emendis mobilibus pretioſis ultra decentiam ſtatus; in conviviis ſumptuoſis, in canibus & equis alendis &c. Illæ enim expenſæ fieri non poſſunt, ne quidem *cum Superiorum licentia*; cum juxta ſacros Canones non poſſint ſibimetipſis hanc facultatem concedere, *cap. Nemo poteſt de Reg. juris in 6.*

Habent quidem Prælati auctoritatem diſponendi de rebus Monaſterii, ſed non ad turpia & inhoneſta: ergo talem licentiam alteri dare non poſſunt: *quia nemo dat, quod non habet.*

Q. *Poteſtne Superior dare facultatem ſubdito ludendi, ſeu aliquid pecuniæ ludo exponendi?*

R. Poteſt concedere Religioſo, honeſtæ recreationis cauſa, licentiam ſupra dictam ludendi, dummodo ſit in modica quantitate,

in

in ludo licito, manente intra limites honeſtatis, ſecluſo ſcandalo, legeque prohibente.

Ratio eſt, quia dare poſſunt Superiores licentiam ſubdito aliquid expendendi in uſus honeſtos; atqui ludus, omni mala circumſtantia carens, eſt actus virtutis *Eutrapeliæ*, juxta S. Thomam 2. 2. *quæſt.* 168. *art.* 2. ergo &c.

Dixi, *in modica quantitate*, alias ludus eſſet indecens, nec reputaretur pro pauperibus Religioſis honeſta recreatio.

In quo autem conſiſtat illa modica quantitas, certo determinari nequit, ſed relinquitur arbitrio Viri prudentis, conſiderata Religione, perſona & dignitate ludentis, uti & quantitate conceſſi peculii.

Dixi, *ſecluſa lege prohibente*. Hinc non poteſt Superior indulgere, ut ſubditus ludat principaliter propter lucrum, vel ut ludat aleis; intelligendo per aleas omnem ludum, qui nititur ſorte & fortuna magis, quam arte & induſtria humana.

Dixi, *actus virtutis Eutrapeliæ*. Eutrapelius dicitur a bona converſatione, quia ſcilicet bene convertit aliqua dicta, vel facta in ſolatium, cum moderatione & modeſtia.

Q. *Si ludus eſt Virtus, quomodo dicere potuit Chryſoſtomus, ludum non eſſe a Deo, ſed a Diabolo?*

R. Verbum illud S. Chryſoſtomi intelligendum eſt de illis, qui inordinate ludis utuntur, & præcipue, qui finem in delectatio-

ne ludi conſtituunt, luduntque cum anxietate, & turbulenta aviditate ad lucrum, ſicut de quibusdam dicitur: *Æſtimaverunt eſſe ludum vitam noſtram.* Sap. 15.

Ludo & loco uti quidem licet, ſed ſicut ſomno, id eſt, moderate, poſtquam gravibus ſeriisque rebus ſatisfactum erit; non autem, ſicut illi, de quibus Scriptura refert: *Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.*

Q. *Quotuplex eſt Superioris licentia?*

R. Quadruplex. Prima *expreſſa* & *formalis*, quæ verbo, vel ſcripto. vel aliquo exteriori alio ſigno conceditur: & hæc licet optima ſit, non tamen ſemper eſt neceſſaria; imo nec in quovis caſu haberi poteſt, ut, cum Superior non adeſt.

2. *Virtualis*, quæ in expreſſa continetur; ut, dum alicui committitur Officium, cenſentur etiam ei permiſſa ea omnia, quæ neceſſaria ſunt ad Officium illud recte & debite exequendum: & hanc licentiam ſufficere indubitatum eſt.

3. *Implicita*, quæ colligitur vel ex communi conſuetudine, vel ex certis quibusdam circumſtantiis creditur, uſum rei, dominationem, receptionem a Superiore approbari, dum videns aut ſciens, non ſibi diſplicere manifeſtat; maxime in rebus levis momenti.

Hæc licentia etiam excuſat a peccato: tum, quia *eadem eſt vis taciti & expreſſi*: tum, quia licentia tacita domini ſufficit, ut alienæ

rei

rei uſurpatio excuſetur a furto: tum, quia ſubditus in hoc caſu re temporali non utitur independenter a placito Superioris, cum hic juſte non cenſeatur invitus.

Quarta denique eſt *præſumptiva*, ſeu *interpretativa*. Quando occurrente neceſſitate, vel juſta aliqua cauſa, concluditur, Superiorem conceſſurum, & licentiam daturum, ſi adeſſet, aut ſi ab eo requireretur: ut ſi hoc vel aliud fecero; ſi librum emero, vel aliud donavero, in talibus circumſtantiis placebit Prælato.

Q. *Hæc præſumptiva licentia excuſatne etiam a peccato?*

R. Non omnes ſuper hoc conveniunt. Probabilius eſt non excuſare in rebus ſaltem magni momenti.

Primo, quia illa licentia non eſt, dum operatur, ſed tantum adeſſet, ſi peteretur.

Secundo, quia illa præſumptio enervat Votum Paupertatis, cum facile ex ea ſequerentur varii abuſus. Quilibet enim poſſet pro libitu de multis rebus diſponere, ſub prætextu, quod Superior approbaret, ſi ſciret: cum tamen *Superior zelator diſciplinæ*, qualis debet eſſe, potius invitus cenſendus ſit.

In rebus vero ordinariis, ut ſunt munuſcula pauci valoris, uti licentia præſumpta, non videtur grave peccatum, ſaltem mortale.

Limitandum tamen in cauſa, quo Superior ſtatuiſſet, ut licentia expreſſa peteretur; vel, ſi foret *Præceptum in Regula aut in Conſtitutionibus*, de eadem expreſſa licentia habenda, ut quis licite recipere vel donare poſſit: tunc ex vi Voti Obedientiæ non ſufficit præſumpta, ſed expreſſa neceſſaria eſt; *quam apud nos* Superiores non ſolent tam rigoroſe exigere a *Patribus emeritis & ſenioribus*, quam a junioribus.

Q. *Prælatus videt, aut ſcit, ſubditum aliquid diſtrahere vel acquirere, & non contradicit: hæc Prælati taciturnitas æquivaletne licentiæ tacitæ, ita, ut ſubditum a vitio Proprietatis excuſet?*

R. Ad reſolvendum hunc caſum ſciendum prius, taciturnitatem eſſe duplicem.

Permiſſivam unam, ſicut dicitur, quod Deus permittat peccatum, quia non impedit: ſic dicitur Superior permittere, cum non impedit, dum poſſet abſolute, ſi vellet.

Alteram *approbativam*. Prima non excuſat: bene vero ſecunda, juxta Regulam Juris: *Qui tacet, conſentire videtur.*

Q. *Quomodo quis cognoſcere poterit, an taciturnitas Superioris ſit permiſſiva tantum, an vero approbativa?*

R. Ex circumſtantiis loci, perſonæ, valoris rei, occaſionis, temporis &c. ob quas poteſt rationabiliter præſummi voluntas Superioris, maxime, ſi ejus taciturnitas ſit juſta, ſi non clamet, ſi non arguat, cum id facile,

cile, & ſine timore poſſit. V. g. vidit *Fratrem tranſportantem vinum, panem, carnem, caſeum* ex loco communi, ubi aſſervantur, ad comedendum cum amicis, Parentibus, & aliis, qui ipſum inviſerunt: hoc videt Superior, ſcit Parentes, aut tales adeſſe, & ſubditum non petiiſſe licentiam: nihil dicit; tacet; hæc taciturnitas *approbativa* cenſetur; & in tali caſu valet Regula Juris citata: *Qui tacet, conſentire videtur.*

Si autem Superior ſit vir modeſtus, timidus, pacificus; ſubditus vero impudens, colericus, temerarius, audax, queruloſus & turbulentus, Superioris taciturnitas *permiſſiva* cenſeri debet, ad evitandum majus malum, ſcandalum, murmurationes, detractiones, rebelliones &c. hæc taciturnitas *non excuſat a peccato &c.*

Q. *Poteſtne Religioſus aliquid donare amico, cauſa mortis, v. g. picturam, libros, & alia mobilia?*

R. Si accedat licentia Prælati, & res donanda ſit moderata, Paupertatis ſtatum non excedens, non videtur illicitum ſimilem donationem facere alicui Fratri, vel extraneo amico, in ſignum amicitiæ & gratitudinis.

Si Religioſus vivens, facultate Prælati habita, ſtatim librum vel picturam alicui Fratri ſibi benevolo tradere valet, quare non poteſt eundem librum eidem amico *cauſa mortis* donare, id eſt, ut donatio ſolum poſt mortem ſuum habeat effectum?

Q.

Q. *Prælatus promiſit huic Religioſo morienti, ſe hoc & illud daturum poſt illius mortem juxta ſuam intentionem: teneturne ſtare promiſſis?*

R. Diſtinguendum eſt. Si is, cui diſtribuendum eſt quoddam mobile ſit ſæcularis, *tenetur Superior in conſcientia promiſſa ſervare*, ne levis & mendax habeatur.

Ratio eſt, quia Prælatus ſic paciſcens cum ſuo ſubdito, videtur cedere juri ſuo; ſicut Dominus, ſi paciſceretur cum ſervo. Non enim allegari poteſt diverſitatis ratio: atqui Dominus eſt obligatus *in foro conſcientiæ* ſervare pactum cum ſervo ſuo initum; ergo etiam Prælatus pactum cum ſuo ſubdito initum ſervare tenetur.

Quod ſi res promiſſa danda eſſet alteri Religioſo ſibi ſubdito, poſſet Superior *citra injuſtitiam* illam reſervare, & Conventui applicare. Quia ſicut poteſt auferre a ſubdito res illi datas, ſic poteſt & non dare. *In direct. Regul.*

Q. *Frater Petrus morti proximus declarat, ſe debere v. g. decem nummos Paulo, vel alteri ſæculari. Teneturne Conventus debitum ſolvere?*

R. Si *Frater Petrus* pecuniam debito æquivalentem reliquerit, vel ſi major ſumma ab aliis deberetur, quocunque modo debitum acciderit, tenetur Conventus in conſcientia creditoribus ſatisfacere; imo & in foro externo, ſi alias debitum probetur. Incum-

cumbit tamen Paulo, & aliis creditoribus onus probandi, quantumvis declaratio Petri morti proximi ſufficere videatur.

Si vero peculium *Fratris Petri* poſt mortem ejus repertum, aut relictum in ærario, conjunctim cum eo, quod ab aliis ipſi Fratri Petro deberetur, non aſcenderet ad formandam ſummam Paulo debitam, non tenetur Conventus reliquum ex ſuis redditibus ſupplere.

Ratio eſt, quia cum *Frater Petrus* non eſſet ſui juris, utpote profeſſus, non potuit licite debita contrahere, ſaltem ultra quod de ſuis eleemoſynis, ſeu de peculio legitime ſibi conceſſo, poterat ſtatim ſolvere.

Nec Religio obligat ſe pro debitis Fratrum, quia bonum commune non concernunt, alias propriæ ſuæ ruinæ auctrix eſſet.

Q. *Religioſo mortuo, reperitur in ejus cella ſumma pecuniæ ad mortale aſcendens, quam nullatenus Superiori, nec ulli Officialium declaravit, eſtne ſepultura Eccleſiaſtica privandus?*

R. Caute admodum, & maxima cum prudentia agendum eſt in hoc caſu. Si peccatum Proprietatis Religioſi defuncti ſit grave, ut ſupponit quæſtio, & notorium; & ante mortem non pœnituerit, nulli que declaraverit ſe pecuniam habere, aut ſaltem ad quem ſpectaret, aliquo ſcripto non indicaverit, Proprietarius cenſeri debet, & ut talis, pœnis a SS. Canonibus & Conſtitutio-

ni-

nibus noſtris infligendis ſubjectus: quæ ſunt ſequentes. Decretum adduco.

Si vero, quod Deus avertat, Proprietarius quiſpiam in ea proprietate obſtinatus moreretur, Eccleſiaſtica ſepultura, juxta ſacros Canones, legitime careat: *ejusque cadaver ad ſterquilinium deferatur.*

Quod ſi forte Eccleſiaſtica ſepultura potiretur, ſtatim ac ipſum eo modo deceſſiſſe conſtiterit, exhumetur.

Prius tamen formandus eſt proceſſus, ut prudenter agatur in re tanti momenti; judicisque ſententia exſpectanda eſt. In dubio autem ſepeliri debet ſicut cæteri Religioſi. Ratio eſt, quia fundamentum privationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ eſt *notorium peccatum mortale Proprietatis*, in quo defunctus deceſſit: ſed hoc certo non ſcitur de illo Religioſo: dubia enim ſunt in meliorem partem interpretanda: *Et quilibet eſt habendus bonus, donec probetur malus;* igitur non eſt communi ſepultura privandus, cum juridice non probetur Proprietarius.

In ſimili caſu poteſt judicari, quod defunctus habuerit facultatem a Superiore majori; vel quod non fuerit recordatus pecuniam conſignandi; vel quod pecunia ſit apud eum depoſita pro aliqua reſtitutione; pro danda eleemoſyna certis perſonis, quas accedere non licuit; vel ob alias plauſibiles rationes &c.

Nec

Nec obſtat, quod *B. Gregorius* Monachum repertum Proprietarium fecerit tumulari in ſterquilinio, non obſtante, quod ante pœnituiſſet; quia hoc factum eſt in exemplum & terrorem aliorum. Ut ſcilicet extremum diem non exſpectarent, pro abdicanda a ſe rerum òmnium nefanda proprietate; & ſanctam perpetuo colerent & ſervarent promiſſam Paupertatem &c.

DE RELIGIOSORUM PECULIO.

Q. *Auditur aliquoties, quod quidam Religioſi habeant peculium. Quid eſt Peculium?*

R. Peculium, juxta communem acceptionem, eſt cenſus ſeu reditus annuus, penſio vitalitia, vel ſumma pecuniæ, ex proprio Religioſi labore vel induſtria, vel omni altero modo, ſive donatione, ſive eleemoſyna acquiſita; vel quam ipſi concedit Monaſterium pro quotidianis ſuis neceſſitatibus.

Q. *Eſtne licitus hujusmodi Peculii uſus?*

R. In Conventibus, ubi ſervatur perfecta vita communis, id eſt, ubi Religioſis neceſſaria omnia pro victu & veſtitu, ſecundum decentiam eorum ſtatus, tribuuntur, non licet habere peculium, nec eodem uti, ſine *Proprietatis* nota.

Ratio eſt, quia peculium in tali caſu repugnat Regulæ, quam profeſſi ſunt; & poſſidetur contra intentionem Superiorum, ac ſum-

ſummorum Pontificum, & contra Concilii Tridentini Decreta.

In Monaſteriis autem, in quibus vita communis in victu & veſtitu, proh dolor! obſervari non poteſt, vel ob nimiam ejus paupertatem; vel ob negligentiam Superiorum; peculium habere poſſunt Religioſi, dummodo illud non habeant per Proprietatem, ſed per ſimplicem *uſum facti*; nec illud expendant ſine Superiorum licentia; nec per ſe ipſos immediate, ſed per manus Officialium Monaſterii, & in ordine tantum ad uſus neceſſarios, pios, honeſtos & licitos.

Q. *Peculium illud uſibus alicujus Fratris particularis deſtinatum & reſervatum, nonne repugnat Voto Paupertatis?*

R. Ex natura ſua non repugnare peculium Paupertatis Voto, certum videtur, quia Votum illud ſolum Dominium & uſum rerum independenter a voluntate Superioris excludit. Peculium autem, de quo agimus, non eſt in poteſtate ſubditi, qui pro ſuo libitu diſponere de eo non poteſt; ſed in poteſtate Superioris remanet, ad cujus nutum eſt revocabile, quantumvis juſta & rationabili cauſa conceſſum.

Q. *Cur ergo Concilium Tridentinum, & ſummi Pontifices prohibuerunt omne Peculium?*

R. Verum eſt, quod omne Peculium Religioſis prohibuerint, tanquam Paupertatis Voto contrarium. Ratio ipſorum fuit, quod crederent omnia neceſſaria ipſis a Monaſterio,

rio, vel a Superioribus ſubminiſtrari. Ergo ubi deficiunt tam Monaſterium, quam Superiores, prædictæ leges tum Concilii, tum Pontificum, in caſu ſuppoſito, obligare non cenſentur, cum adſit moralis impoſſibilitas.

Dici etiam poteſt, quod illa prohibitio habendi peculium ſano modo intelligenda ſit, nempe de peculio ſine rationabili cauſa conceſſo; vel irrevocabili, & a voluntate Superiorum independenti, per ipſosmet Religioſos ad nutum eorum expendibili. Non vero de peculio ſupra relato, cujus adminiſtratio penes Monaſterii Officiales remanet.

Q. *Eſtne licita & approbanda conſuetudo, qua ſingulis menſibus certa portio pecuniæ Religioſis aſſignatur?*

R. Nullum videtur ſubeſſe dubium: quia aſſignatio iſtius portionis, quæ *veſtiarium* appellari ſolet, nihil aliud eſt, quam Superiorem de bonis communibus Monaſterii applicare unam partem pro Fratrum neceſſitatibus; quæ pars, ſicut & alia bona ab ipſis acquiſita, in communi depoſito reponenda eſt; ex quo extrahi debet cum dependentia Superioris, quidquid neceſſarium fuerit, juxta uniuscujusque exigentiam & neceſſitatem; alias, ſi Religioſi peculium apud ſe retinerent, *ut jam toties diximus*, peccarent contra Votum Paupertatis, pœnisque Proprietariorum ſubjacerent, Conſt. in cap. 4. tit. 1.

Imo Pater *Faber noſter Faventinus*, relatus a *Maſtrio*, aſſerit, habere aliquid in particulari, ut peculium prædictum, non repugnare vitæ communi, ſervatis tribus ſequentibus conditionibus.

Primo, quod ſit de rebus neceſſariis, & non vanis, pretioſis & ſuperfluis.

Secundo, quod ſit conceſſum juſta & rationabili de cauſa.

Tertio, quod ſit conceſſum & approbatum a Superioribus.

Obſervantia enim depoſiti & ærarii a Conſtitutionibus noſtris præſcripta & ordinata, quamvis non ſit totaliter conformis perfectæ communitati, eſt tamen prævia & proxima diſpoſitio ad perfectæ communitatis introductionem: quia depoſitum ad hoc inventum eſt, ut auferatur a Religioſis *uſusfructus* & *adminiſtratio bonorum*, quæ ab eis habentur & Monaſterio incorporantur. Sed quantum ad uſum facti ſimplicem remaneant deſignata ad ſublevandas eorum neceſſitates.

Et hac ratione pecuniæ in ærario reſervatæ non confunduntur. *Faber diſp.* 45. *n.* 125. *Maſtrius diſp.* 14. 2. 13.

Q. *Tenenturne Religioſi acquieſcere vitæ communis introductioni, Superioribus illam inſtituere volentibus?*

R. Certiſſime. Omnes Religioſi noſtri ſemper debent eſſe animo prompti ad laudabilem illam & ſanctam reformationem ample-

plectendam, nec crediderim, ipſos *a peccato mortali* immunes fore, ſi acquieſcere renuerent.

Ratio eſt, quia ſecundum novam formulam Profeſſionis noſtræ ab *Innocentio X.* approbatam, & in Conſtitutionibus noſtris noviter impreſſis, ſicut & in Diurnali novo relatam, profitemur expreſſe ſervare Regulam, *ſub exacta vita communi*, ſervata forma ſacrorum Canonum Concilii Tridentini, nec non Conſtitutionum Apoſtolicarum.

Deinde in tantum illam obſervare non tenemur, ſeu potius non actu obſervamus, in quantum Conventus noſtri non ſuppeditant nobis omnia neceſſaria ad victum & amictum, ſecundum decentiam ſtatus noſtri. Ergo eo ipſo, quo hujusmodi neceſſaria nobis a Conventibus & Superioribus ſuppeditabuntur, juxta uniuscujusque gradum; ad vitam communem amplectendam & ſervandam obſtricti erimus in conſcientia: quia tunc nulla remanebit excuſationis ratio.

Q. *Quænam ſunt ea, quæ vere Paupertatis Religioſæ Voto repugnant?*

R. Sequentia bene attendenda, & a Religioſis vitanda.

Primo, *Dominium*, quod eſt jus perfecte diſponendi de bonis temporalibus, videlicet alienando, defendendo ac repetendo ea in judicio, vel extra. Dominium hoc repugnat Voto Paupertatis, quia per ipſum

Religioſus hanc facultatem diſponendi pro libitu ſuo a ſe in perpetuum abdicavit.

Dixi, *de bonis temporalibus*: quia, ut ſupra dictum eſt, Religioſus retinet dominium bonorum ſpiritualium, honoris, famæ & ſimilium, ut docet S. Thomas 2. 2. quæſt. 168. art. 7. quibus non renunciat, nec renunciare poteſt, quia cederet in detrimentum ipſiusmet Religionis, quæ vileſceret, ſi membra ejus eſſent ſine honore.

Secundo, *Poſſeſſio*, quæ eſt jus retinendi aliquam rem in ſua poteſtate; vel eam corporaliter apprehendendi, cum facultate eam poſſidendi: ſive res ſit ſua, ſive alterius; vel per ſe, vel per aliam perſonam.

Tertio, *Uſusfructus*, qui eſt jus fruendi & utendi aliqua re, vel ejus fructibus, cum facultate tales fructus alienandi, vel aliis concedendi, *ſalva ſemper rei ſubſtantia*, quæ eſt alterius; quo jure Religioſus per Paupertatem Deo promiſſam privatur: nec illud habet, niſi dependenter a Superioris voluntate.

Quarto, *Adminiſtratio*, quæ eſt jus gubernandi vel diſtribuendi rem aliquam, juxta conditiones ac leges peculiares ad hoc aſſignatas, & non alio modo. Quod jus etiam Religioſæ Paupertati repugnat, ut per ſe patet. Et idcirco ſummi Pontifices & Concilium Tridentinum bonorum temporalium adminiſtrationem Religioſis omnibus interdixerunt.

Quin-

Quinto, *Uſus juris*, qui eſt jus utendi re aliqua ob ſolam neceſſitatem ſui ipſius; non tamen, ut quis eam aliis concedere queat, vel alienare, vel adminiſtrare; ſive tandem aliud quodcunque jus in ea habere.

Religioſus ergo per Votum Paupertatis moritur mundo, & omnibus præfatis civilibus juribus; ita, ut non ſit amplius capax, nec illius, quod antea poſſidebat, nec illius, quod in futurum conſequi poterat.

Nihil ipſi remanet niſi purus *uſus facti*, id eſt, uſus rerum neceſſariarum dependenter a Superioris voluntate, & ad nutum ejus revocabilis.

Hic uſus facti cum Paupertate non pugnat, ſicut cætera ſupra memorata, nempe dominium, uſusfructus, poſſeſſio, jus utendi, adminiſtratio: quia hæc omnia aliquid juris important, facultatem ſcilicet utendi aliqua re ad libitum, & independenter a voluntate alterius, id quod Voto Paupertatis directe opponitur, per quod vovens redditur incapax omnis juris.

Quæſtio pertinens.

Q. *Si quis ex noſtris mortuus reſuſcitaretur, maneretne adhuc Religioſus? teneretur-ne iterum Regulam, ut prius, obſervare?*

R. Non eſſet amplius Religioſus nec ad obſervantiam Regulæ obſtrictus remaneret: mors enim obligationem Votorum & Reli-

gioſæ Profeſſionis extinguit; maxime apud nos *Fratres Minores Conventuales*, qui expreſſis verbis promittimus *ſervare Regulam toto tempore vitæ noſtræ*, ut habetur in formula noſtræ Profeſſionis: ergo ubi vita deſiit, finem ſimul accepit obligatio contracta ſervandi Regulam *toto tempore vitæ*, ſeu usque ad mortem.

Unde reſuſcitatus poſſet ad ſæculum redire, Matrimonium contrahere, ſi in ſtatu erat laicali, & ſi vellet in Religione permanere, deberet denuo Profeſſionem emittere, vel priorem ratificare.

An etiam teneretur novum Novitiatum incipere? videtur, quod non, quia vivens ſufficienter probavit Religionem, ad quem effectum ordinatus eſt Novitiatus.

Nec obſtat, quod dicatur: *Votum factum eſſe Deo, qui nunquam moritur*, & quod ſic Profeſſio Deo facta, & ab eo acceptata nunquam deſinere poſſit; quia actiones voventis, cum non ſint perpetuæ, ab eo commenſurandæ ſunt, & non ab æternitate ejus, cui offeruntur.

Deinde, Vota non obligant ultra intentionem voventis; atqui in noſtra Religione nullus profitens intendit ſe obligare, niſi ut exprimitur in forma ipſa: *toto ſcilicet tempore vitæ ſuæ*, de futura Reſurrectione ſtatim poſt mortem nihil cogitans.

Tan-

Tandem, morte extinguitur Matrimonium: ergo & Profeſſio Religioſa, quæ ſe habet inſtar ſpiritualis Matrimonii.

Q. *Quid ſi foret ſacerdos, poſſetne etiam ipſe Matrimonium inire poſt Reſurrectionem?*

R. Hic caſus eſt diverſus. Non eſſet amplius Religioſus, adeoque nec Regularibus præceptis & obſervantiis ſubjectus, poſſetque in ſæculo tuta conſcientia permanere: attamen non poſſet Matrimonium contrahere, quia non deſineret eſſe Sacerdos: Status enim Sacerdotii apud Latinos non eſt compatibilis cum ſtatu conjugali ſine Pontificia diſpenſatione.

Quod non deſineret eſſe Sacerdos, ſicut nec baptizatus, nec confirmatus; inde eſt, quod tria Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis & Ordinis imprimant in anima Characterem indelebilem, qui etiam remanet in Beatis & damnatis: quo fit, ut Sacerdos reſuſcitatus in corpore ſuo mortali, nec rebaptizandus, nec confirmandus, nec ordinandus denuo eſſet.

At vero, ſicut reſuſcitati conjuges denuo Matrimonio copulandi ſunt, ſi vellent ſimul, ut prius, cohabitare; quia Sacramentum Matrimonii non imprimit aliquid indelebile animæ ſed ſolum vinculum cauſat indiſſolubile inter Conjuges, quouſque ambo vivunt, quodque per mortem omnino diſſolvitur, juxta S. Pauli doctrinam: *Si dormierit vir ejus, liberata eſt a lege viri, cui vult, nubat &c.*

1. Cor. 7. Ita a pari de Religioſo reſuſcitato, ſi velit in Ordine perſeverare, requiritur in ipſo novus Conſenſus, ſeu nova Profeſſio, quæ habet quamdam ſimilitudinem cum Matrimonio.

Et hæc de Votis & ſtatu Religioſo dicta ſunt in gratiam juniorum noſtrorum Religioſorum.

DE ROMANO PONTIFICE, SUPREMO CAPITE ECCLESIÆ, ET VICARIO CHRISTI.

Q. *Fuitne neceſſarium conſtituere in Eccleſia ſupremum unum Caput?*

R. Bonum ipſius Eccleſiæ regimen id exigebat. Sicut enim Eccleſia eſt unum Corpus, unum Regnum, unum Ovile, ita in ea eſſe debebat unum Caput, unus Rex, unus Paſtor. Cum enim ſit perfectiſſima Reſpublica, perfectiſſimum etiam expoſtulat regimen: nullum nobilius, & paci & concordiæ fovendæ, bonoque publico promovendo aptius erat Monarchico. *Rex, qui ſedet in ſolio judicii, diſſipat omne malum intuitu ſuo.* Prov. 20. v. 8.

Q. *Cui primo ſuprema hæc Eccleſiæ Dignitas collata eſt?*

R. Simoni Petro, quam Dignitatem prius ipſi promiſerat Chriſtus, dum ei nomen ſuum communicavit: *Tu vocaberis Cephas*, id eſt, Petra; *Petra autem erat Chriſtus*, Corinth.

rinth. 10. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves Regni cœlorum.* Matth. 116. Tandem ipſi eam de facto tradidit, cum dixit: *Paſce agnos meos; paſce oves meas*, Joann. ult. v. 15. id eſt, gregem meum, Eccleſiam meam, non populos ſolum, ſed etiam populorum Patres, Paſtores, imo & omnes Apoſtolos, cum omnes ſint Chriſti oves.

Omnium igitur Paſtor eſt, inquit Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus, *quia præter agnos & oves in Eccleſia nihil eſt.* Serm. de Nat. Petr. & Paul.

S. Gregorius ſcribens ad Imperatorem Mauritium: *Cunctis*, inquit, *Evangelium ſcientibus liquet, quod beatiſſimo omnium Apoſtolorum Principi Petro, Dominica voce totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt.* Lib. 4. Epiſt. 32. Idem ſentit Hieronymus: *Propterea unus inter duodecim eligitur, ut Capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio.* Lib. 1. adverſus Jovin.

Patribus etiam concordant Concilia Orientalia & Occidentalia. Unum & alterum pro anguſtia hujus operis referre ſatis erit.

Concilium Nicænum lib. 3. Can. 39. habet: *Conſideret Patriarcha Petrus, cui data eſt Poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos, ut ſit Vicarius Domini noſtri JEſu Chriſti.*

Concilium Florentinum: *Beatus Petrus Apoſtolorum Princeps, verus Chriſti Vicarius,*

totiusque Eccleſiæ Caput, *& omnium Chriſtianorum Pater & Doctor.*

Q. *Quid objiciunt Hæretici contra Petri Primatum, & ſupremam ejus Auctoritatem?*

R. Multa producunt, quæ facile refelluntur.

1. *Jacobum* Epiſcopum Hieroſolymæ, ubi Chriſtus *Eccleſiam ſuam inſtituit*, potius eſſe Chriſti Vicarium, quam *Petrum.*

2. Paulum, per antonomaſiam vocatum Apoſtolum, potius eſſe Caput Apoſtolorum, & quod idcirco in antiquis ſigillis diplomatum Pontificiorum effigies Pauli a *dextris*, & S. Petri a *ſiniſtris* exprimatur.

3. Chriſtum parem omnibus Apoſtolis dediſſe Poteſtatem: *Docete omnes gentes. Sicut miſit me Pater vivens, & ego mitto vos.* Joann. 20. *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.*

4. *Petrum cum Joanne* fuiſſe miſſum ab aliis Apoſtolis in Samariam, *Actor.* 8. quod dependentiam denotat.

5. Paulum reſtitiſſe Petro, *ad Galat.* 2. quod minime licuiſſet, ſi Principatum in eo agnoviſſet.

6. Apoſtolos etiam eſſe Eccleſiæ fundamenta æque ac Petrum: *Superædificatum ſuper fundamentum Apoſtolorum.* Epheſ. 2.

7. Cæteros Apoſtolos Petri Primatum neſciiſſe, alioquin contentio *non fuiſſet facta inter eos, quis eorum videretur eſſe major.* Luc. 22.

Et

Et multa alia ejuſdem vel minoris momenti.

Q. *Quid tandem præfatis Argumentis reſpondendum ?*

R. *Ad primum* dicendum, Jacobum fuiſſe quidem Epiſcopum Hieroſolymitanum, ſed a B. Petro inſtitutum, juxta Chryſoſtomum *homil.* 55. *in cap.* 16. *Matth.* & unius tantum particularis Eccleſiæ curam ſuſcepiſſe; Petrum vero omnium Eccleſiarum regimen habuiſſe, dum ei Chriſtus *agnos & oves* paſcendas dedit.

Quod Hieroſolyma a quibusdam Patribus *Mater omnium Eccleſiarum* nominatur, hoc eſt, quia ibi primum Chriſtiana Religio originem accepit: unde *jure Antiquitatis* mater dicitur, non vero *jure Poteſtatis.*

Si quæratur, cur Petrus non ſederit Hieroſolymis, dicam, quia congruum erat, ut locus ſummi Sacerdotis mutaretur, quoniam mutata eſt Lex, & Sacerdotium per Adventum Chriſti.

Ad ſecundum, ſi Paulus per Antonomaſiam Apoſtolus dicitur, idcirco eſt, quod plus cæteris laboraverit, ut ipſe fatetur, dicens: *Plus omnibus laboravi*: cæteri enim Apoſtoli ad certas provincias miſſi ſunt, Paulus vero ad omnes gentes. Solus Petrus *Princeps Apoſtolorum fuit deſignatus*, & ſupremam ſuper alios authoritatem obtinuit.

Quod

Quod ſi in antiquis ſigillis, quibus diplomata obſignabantur, imago Pauli ſtet a dextris, & Petri a ſiniſtris, non inde inferri poteſt, Paulum præeminentiam habere ſupra Petrum, ſed quia antiquitus in *Eccleſia* locus ſiniſter forte fuerit honoratior: unde Evangelium legitur in cornu ſiniſtro Altaris & Epiſtolæ, & Prophetiæ in cornu dextro, qui locus ſiniſter reſpectu imaginis Crucifixi eſt dexter.

Verum, quia non ſolum in ſigillis, ſed etiam in imaginibus quibusdam a pictoribus colore expreſſis Paulus dextrum latus interdum occupat, interdum Petrus; ideo ratio verior eſt, quod apud Græcos ſiniſtra erat locus honorabilior, apud Romanos vero dextera: unde licitum erat pictoribus iſtorum duorum Apoſtolorum imagines efformare aut Græcorum more, aut Romanorum, prout ab ipſis exigebatur, & ſic nihil in hoc contra Petri primatum.

Ad tertium dicendum, quod, etſi Apoſtoli omnes æqualem Apoſtolatus receperint poteſtatem, ut colligi patet ex locis citatis, nihil obſtat contra nos, quia tunc nondum erat dictum Petro: *Paſce oves meas.* Erant igitur omnes Apoſtoli *æquales* ante electionem Capitis, ſed ex æqualibus in poteſtate Chriſtus poſt Reſurrectionem Petrum elegit *in Caput aliorum,* & ſupremam auctoritatem illi tribuit, dum dixit: *Paſce oves meas.* Tunc enim Petrus primatum accepit,

pit, quem non acceperunt alii, & ideo, licet fuerint Petro æquales, non tamen poſtea. Et in hoc ſenſu intelligendus eſt S. Cyprianus in Tractatu de ſimplicitate Prælatorum, dicens: *Hoc erant utique & cæteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis.*

Ad quartum, verum eſt, quod Apoſtoli miſerint Petrum, ſed de conſenſu ejus & de conſilio, non vero ex auctoritate & imperio.

Ad quintum, Paulus reſtitit Petro, ipſumque corripuit, non ex juſtitia, & tanquam ejus Superior, ſed ex Charitate; alia enim eſt correctio ex juſtitia,& alia ex Charitate. Prima competit Superiori, altera cuilibet homini, juxta illud: *Unicuique Deus mandavit de proximo ſuo: Et: argue, obſecra,increpa in omni patientia.* 2. Tim. 2. Hanc adhibuit Paulus, videns, Petrum erraſſe non in Fide, ſed in facto; quia incaute ſimulabat Judaiſmum.

Ad ſextum, Apoſtoli Eccleſiæ fundamenta dicuntur, quia fundaverunt quasdam Eccleſias ratione Doctrinæ, non ratione ſupremæ jurisdictionis, quæ ſoli Petro convenit, ut ordinario, & univerſalis Eccleſiæ Paſtori.

Fuerunt Apoſtoli Eccleſiæ fundamenta jure extraordinario, & cum dependentia ad Petrum; ipſe vero jure ordinario, & ſine dependentia ad illos.

Fun-

Fundamentum principale eſt Chriſtus, cæteri Apoſtoli miniſterialiter tantum.

Ad ſeptimum, quando exorta eſt illa contentio, nondum Apoſtoli illapſu Spiritus ſancti illuminati erant, & Chriſtus necdum declaraverat Petrum eſſe Eccleſiæ ſuæ univerſalis Paſtorem, hoc tantum declaravit poſt Reſurrectionem ſuam, *Joann.* 21. per hæc verba: *Paſce oves meas.*

Q. *Exercuitne Petrus hanc ſuam ſupremi Paſtoris Poteſtatem?*

R. Maxime, cum plurima nobis præbeant Scripturæ ſacræ exempla.

1. Petrus, tanquam Apoſtolici Collegii Princeps, decernit alium, loco Judæ, Apoſtolum ſubſtituendum.

2. Primus omnium Apoſtolorum & Diſcipulorum, tanquam Caput illorum promulgat Evangelium Judæis; primus etiam Gentilibus.

3. Primum quoque miraculum ipſe patrat in teſtimonium Fidei, non *oratione*, ſed *imperio*, dans claudo ſanitatem: *Surge*, *&* *ambula.*

4. Primus in Concilio Hieroſolymitano loquitur, & ſententiam definit, etiam ante Jacobum Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Antiſtitem, declarans, ſe eſſe a Deo electum, ut *per os ſuum audirent gentes verbum Evangelii.* Vide Act. Apoſt.

5. Evangeliſtæ ubique primum inter Apoſtolos locum tribuunt Petro. *Primus Simon,*

mon, qui dicitur Petrus. Luc. 6. Dicitur autem primus non vocatione vel ætate, quia utroque modo Andreas prior erat Petro. *Joann.* 1. Ergo Dignitate & Auctoritate.

Q. *Cujus urbis fuit Petrus Epiſcopus?*

R. Poſt Chriſti mortem fere quinque annis Petrus remanſit in Judæa: dein *Antiochiam* ſe contulit, ibique ſedem fixit *ſeptem annis.*

Sic primo Antiochenſis fuit Epiſcopus, & interim univerſalis Eccleſiæ regimini attendens, multas provincias peragravit, *Pontum, Aſiam, Cappadociam & Bythiniam.*

Anno *undecimo poſt Chriſti Paſſionem* rediit Hieroſolymam, ubi in carcerem conjectus eſt ab *Herode*, & paulo poſt liberatus.

Anno ſecundo *Claudii Imperatoris* Romam perrexit, ibique ſedem conſtituit usque ad finem mundi duraturam. Cum ibi ad necem quæreretur ab Ethnicis ob victoriam ſuper *Simonem Magum* reportatam, rogantibus fratribus Chriſtianis, Roma receſſit. Cum autem ad portas urbis jam perveniſſet, Chriſtum JEſum obviam habuit: illum vero quonam tenderet interrogans, reſpondentem audiit: *Vado Romam iterum crucifigi pro te.*

Horum verborum ſenſum Petrus aſſecutus, mortem ſibi pro gloria Dei obeundam intellexit. Quare regreſſus ad fratres, viſionem narravit. Mox vero ab Ethnicis comprehenſus, poſt toleratum novem menſibus

car-

carcerem, tandem *crucis ſupplicio* in via Oſtienſi ſublatus eſt, die 29. *Junii*, ætatis ſuæ 75.

Ferunt graviſſimi Auctores, capite in terram obverſo in ſupplicium elatum fuiſſe, quod ultro ipſe a tortoribus petierat, tum, ne JEſu Chriſti gloriam, ut ait *S. Ambroſius*, affectare videretur, tum, ut ſupplicii cruciatus augeretur, *Serm.* 68.

Ejus Apoſtoli corpus primo in Catacumbas, ſecundo ab urbe lapide, illatum: deinde in Vaticanum translatum eſt, ubi hucusque permanet, & totius orbis veneratione celebratur.

Q. *Quæ erat Petri corporis forma & habitus?*

R. Corporis illius habitum ex veteri imagine deſumptum ita Nicephorus lib. 2. cap. 37. depingit.

Corpore erat non craſſo quidem, ſed procero rectoque; ore albenti ad pallorem inclinato; coma & barba denſa, criſpante atque breviori: oculis nigreſcentibus, maculis quibusdam nigreſcentibus aſperſis, quibus alta ſupercilia, & prominens frons imminebant: naſo vero oblongo, ſimo potius quam acuto.

Q. *Qua ratione probari poteſt, S. Petrum Romæ commoratum fuiſſe, ibique Sedem fixiſſe?*

R. Petrum Romam veniſſe, ex ipſiusmet Petri Confeſſione habetur. Etenim in fine ſuæ

ſuæ prioris Epiſtolæ cap. 5. ait: *Salutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Per Babylonem autem intelligitur *Roma*; dum Imperatores Romani in ea regnabant, ut patet ex *Euſebio lib.* 1. *Hiſt. cap.* 15. Et ex Hieronymo, qui in libro de Viris illuſtribus hæc habet: *Petrus in Epiſtola prima nomine Babylonis Romam intelligit.* Nec mirum, cum S. Joannes Romam etiam deſignet ſub nomine Babylonis, *Apocal. cap.* 17. ubi dicitur: *Babylonem magnam ſedere ſuper montes ſeptem*; in ſola ſiquidem urbe Romana ſunt ſeptem montes ſeu colles.

Quod autem Eccleſiam Romanam fundaverit Petrus, ibique ſuam ſedem fixerit, conſtat ex conſenſu unanimi SS. Patrum, qui Romanam Sedem Petri Cathedram appellant, unde S. Proſper ſic canit:

Sedes Roma Petri, quæ Paſtoralis honoris
Facta Caput mundo, quidquid non poſſidet
Religione tenet &c. *Carmis,*

Q. *Quis primus Petri appulſum ad Urbem Romanam oppugnavit?*

R. Wicleffus fuiſſe narratur, qui vixit in Sæculo XIV. Nullus ante ipſum, quod ſcitur, Petrum Romæ extitiſſe, ibidemque ſedem fixiſſe, inficiatus fuerat. Sed iſte Hæreſiarcha contrariam ſententiam perſuadere conatus eſt, quaſi novum lumen habuerit, ut nullus per mille quadringentos annos po-

tuerit inveniri, qui falſitatem opinionis tam antiquæ detegeret.

Nonnulli Proteſtantes adhuc hodiedum, quæ de S. Petri Romam itineribus, de victoria Simonis Magi, ipſiusque in ea urbe martyrio narrantur, veluti fabuloſa rejiciunt. Hæc tamen ſi falſa ſunt, quid in tota Eccleſiaſtica Hiſtorica verum erit? Horum veritatem tota antiquitas, nemine refragante, monumenta, ſepulchra, templa, ſtatuæ, picturæ, loca publica carcere & martyrio ejusdem Apoſtoli conſecrata teſtantur.

Q. *Petro mortuo, nunquid ſimul cum eo extincta eſt ſpiritualis Monarchia totius Eccleſiæ?*

R. Minime, ſed in ejus Succeſſorem translata eſt.

Officium Paſtoris, quod Petro in univerſam Eccleſiam commiſſum eſt, eſt officium ordinarium ac perpetuum, & ex natura rei tamdiu durare debet, quamdiu durat Ovile.

Quia ergo Eccleſia Chriſti duratura eſt usque ad finem mundi, debet etiam fundamentum, ſupra quod fundata eſt, tamdiu durare, nempe non in ſola Petri Perſona, ſed etiam in ejus Succeſſoribus.

Q. *Quis Petro ſucceſſit in Sede Antiochena?*

R. Quod proxime ſucceſſerit *Evodius*, deinde *S. Ignatius Martyr*, ut refert S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum: *Ignatius*, inquit, *Antiochenæ Eccleſiæ tertius poſt Petrnm Apoſtolum Epiſcopus*.

Q. *Quis immediate ipſi ſucceſſit in Epiſcopatu Romano?*

R. Quod Petro immediate ſucceſſerit *Linus*, Lino *Cletus*, Cleto *Clemens*, hoc habetur in Canone Miſſæ, *Communicantes &c. Lini, Cleti, Clementis &c.*

Q. *Quare Primatus Eccleſiæ potius Romano Epiſcopatui annexus fuit, quam Antiocheno?*

R. Aliqui dicunt, id factum eſſe Decreto *Conſtantini Magni*, vel *Pipini*, aut *Caroli Magni* Imperatorum. Sed hi ſunt poſteriores; neque dare potuerunt Poteſtatem ſpiritualem, quam non habebant.

Alii, quod fuerit ex mandato aliorum Apoſtolorum: ſat his non ſuberat Petrus, ſed præerat.

Sotus, & quidam cum ipſo, ſentiunt, id factum fuiſſe ex beneplacito ſolius Petri. Sed non eſt veriſimile, id illius unius arbitrio relictum.

Melius & verius ſentiunt, qui dicunt; talem fuiſſe Chriſti voluntatem. Si enim Petro modum & tempus mortis ejus præſignificavit Chriſtus, 2. *Petr.* 1. *v.* 14. & *Joann. ult. v.* 19. multo magis, quæ circa Succeſſorem ejus fieri vellet. Abſolute igitur tenendum eſt cum communi Theologorum, talem fuiſſe *Chriſti Ordinationem.*

Unde, cum Petrus Roma fugeret, apparuit ei Chriſtus; & ab ipſo interrogatus, quo iret? reſpondit: *Vado Romam iterum*

crucifigi. Ex quo reſponſo intellexit Petrus ſibi moriendum eſſe Romæ, & ibidem Succeſſori *Primatum* univerſæ Eccleſiæ transmittendum: quod & factum eſt.

Quantum ad *Eccleſiam Antiochenam* ab ipſo Petro fundatam & gubernatam, certum manifeſtumque eſt, Petrum in deligendo ſibi in eadem Eccleſia Succeſſore, non ei renunciaſſe ſupremam *ſui Pontificii* Dignitatem, *a Chriſto collatam*, quæ non vacavit niſi per ejusdem *Petri* mortem; unde ſole clarius eſt, quod *Petro jam mortuo*, non *viventi*, ſucceſſerit in Cathedra relicta Romæ ille ineluctabiliter, & juxta fidelium ſenſum ſit Petri Succeſſor, *ex inſtitutione divina*, & non ex ordinatione Apoſtolorum, & multo minus Imperatorum; cum ab ipſis Petrus Eccleſiam regendi non acceperit Poteſtatem, ſed ab ipſo Chriſto, qui eandem Succeſſori legitimo annexam voluit. Reſtat igitur, veriſſimum eſſe, Eccleſiæ Primatum non Antiocheno, ſed Romano Epiſcopatui, *Chriſto* ſic *volente & diſponente*, fuiſſe annexum.

Cur vero potius Romæ, quam alteri Eccleſiæ annexum voluerit Chriſtus hunc Primatum? Congruens ratio fuiſſe videtur, quod ex urbe *Roma*, utpote quam latiſſime tunc imperante, & diutiſſime adhuc imperatura, Evangelium facilius per omnes mundi partes propagari, & tota Eccleſia commodius gubernari poſſet: unde Paulus ſcribens ad Romanos, ait: *Fides veſtra annunciatur in*

uni-

univerſo mundo. Rom. cap. 1. Ita *Bellarminus*, *Tirinus*, & alii &c.

Q. *Poteſtne Papa Primatum hunc annectere Eccleſiæ, v. g. Leodienſi, Aſſiſienſi &c.?*

R. Videtur, quod non. Cum Sedem ſuam, *Deo inſpirante*, Romæ fixerit S. Petrus, ut teſtatur Marcellus Papa in Epiſtola ad Antiochenos; & multi alii cum ipſo; non poteſt illam ejus Succeſſor alio transferre.

Verum quidem eſt, *aliquos Pontifices Gallos* per tempus *Avenione* manſiſſe: nunquam tamen *Epiſcopatum Romanum dimiſerunt*, ut patet ex eorum Bullis. Unde Eccleſia Romana fuit, eſt, & ſemper erit totius Eccleſiæ Chriſtianæ & Religionis immobile centrum.

Q. *Eſtne ampla Romani Pontificis Poteſtas?*

R. Ampliſſima, ad omnes omnino Chriſtianos ſe extendens. Hoc patet ex illo Joannis 21. *Paſce oves meas; paſce agnos meos*, id eſt, gregem meum, Eccleſiam meam, adeoque non ſolum populos, nomine *agnorum* ſignificatos, ſed etiam Paſtores & Prælatos, ovium *nomine* deſignatos, imo & generaliter, ut jam dictum eſt, omnes Apoſtolos, cum omnes ſint Chriſti oves.

Omnium igitur Paſtor eſt Petrus; ejusque ſucceſſor Romanus Pontifex, qui idcirco *Epiſcopus Epiſcoporum* vocatur: unde ipſius eſt imperare, noxia prohibere, leges condere & exequi, transgreſſores punire, inſolentes compeſcere, lites decidere, cauſas judicare, diſpenſare &c.

Jus habet Concilia Generalia convocandi, illis præſidendi, illorum Decreta confirmandi, cogendique fideles & Epiſcopos ipſos ad obſervantiam Canonum, Spiritu Dei conditorum. Graviorum criminum abſolutionem ſibi reſervare poteſt toto orbe Chriſtiano, plenarias Indulgentias concedere, & multa alia peragere, quæ hic recenſere longum eſſet.

Nihil certe Pontificis Poteſtate auguſtius excogitari poteſt; & ſicut hanc Poteſtatem exercuit Petrus, ita adhuc exercent Succeſſores ejus.

Q. *Eſtne Papa Judex infallibilis Controverſiarum Fidei?*

Q. Catholici omnes, paucis exceptis, communi ſuffragio propugnant, Romanum Pontificem, dum loquitur *ex Cathedra,* id eſt, dum proponit vel definit aliqua credenda ab omnibus fidelibus, tanquam a Deo revelata, infallibilem eſſe; & oppoſita ſententia pluribus Theologicis cenſuris perſtringitur.

Aſſerti hujus probationes ſunt ſequentes: Chriſtus dixit Petro, quod *ſuper eum ædificaret Eccleſiam*, contra quam non prævalerent inferorum poteſtates. *Matth.* 16. Porro, ſi poſſet Papa falſum proponere, ceſſaret Eccleſia eſſe Sponſa Chriſti, quæ Paſtorem audire tenetur, & ſic contra eam prævalerent dæmonum vires. Secundo rogavit Chriſtus pro Petro, ut non deficeret fides ejus: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat*

fides-

fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Luc. 22. v. 32. Quomodo autem confirmaret fratres, dubia circa Fidem reſolvendo, ſi ipſe in materia Fidei errores docere & proponere valeret? Quæ de Petro dicta ſunt, ad ſucceſſores ejus tranſiiſſe indubitatum eſt. Alias probationes vide apud Theologos.

Q. *Quomodo ſtare poteſt Pontificum Infallibilitas, ſi conſtet, plures in ſuis Definitionibus contra Fidem & mores erraſſe?*

R. Scimus, Hæreticos plures adducere & enumerare Pontifices, qui *juxta ipſos* a Fide aberraverunt, ut *Petrus*, qui Chriſtum negavit; *Marcellinus*, qui thurificavit idola; *Zephyrinus*, qui in hæreſim Montani lapſus eſt; *Liberius* in Arianam; *Honorius* in Monothelitarum. Et reſpondemus generaliter potuiſſe hos & alios errare, ut *Perſonas* & Doctores privatos: non autem ut *ſummos Pontifices* & Doctores univerſales ex Cathedra loquentes, & id forte contigit aliquibus iſtorum; non enim negamus eos errare, & opinari poſſe falſum, ut Doctores privatos. Dico, *forte* contigiſſe, quia id poſitive non admittitur, cum adhuc ſub lite jaceat. At, quod in Fidei judicio contra fidem aliquid definierint, Eccleſiæque univerſali credendum *ſub anathemate* propoſuerint, & abſolute voluerint, ne unum quidem adverſarii proferre certo poſſunt.

Aliud eſt in Pontifice, quod ſpectat ad hominis privatam excellentiam: aliud, quod pertinet ad communem Eccleſiæ utilitatem. Quod v. g. Chriſtum Petrus negarit, *hominis* erat: quod confirmarit fratres, erat *Eccleſiæ*. Similiter, quod Fides Petri propria ſemper interius ſervaretur, hominis privilegium erat: quod vero aliis confirmandis ſolidam Fidem proponeret, nec in Fidei judicio deficeret, Eccleſiæ publicum privilegium erat.

Romanus igitur Epiſcopus non fuit Hæres aut privilegiorum, aut culparum Petri propriarum; ſed ſucceſſit in his, quæ ſpectabant ad Eccleſiæ communes & neceſſarias commoditates.

Non enim Fides interior Romani Pontificis Eccleſiæ eſt abſolute neceſſaria, nec illius occultus & privatus mentis error Eccleſiæ Chriſti nocere poteſt.

Quapropter non eſt neceſſe, ut interioris Fidei conſervatione Romanis Pontificibus Deus ſemper aſſiſtat. At quod, dum ea decernunt, quæ fidelibus credenda ſunt, dumque Eccleſiam Chriſti in Fide dirigunt, non deficiant, ſed divina manu teneantur, id Eccleſiæ opus eſt; idque proinde Romanis Epiſcopis, etiam privatim errantibus, non negatur; ne videlicet per publicæ poteſtatis errorem Eccleſiam faciant in communi veritatis ignoratione verſari.

Si

Si ergo quidam Pontifices in errorem lapſi ſunt, errarunt tantummodo ut perſonæ privatæ, non vero *ut Doctores ex Cathedra Eccleſiam univerſalem docentes*, & cunctos fideles ad ea, quæ definiunt, obligare intendentes.

Vide Theologos Scholaſticos, noſtrum Cardinalem de Laurea, Sebaſtianum Dupaſquier, & præſertim noſtrum Guarnieri in egregio ſuo opere de Eccleſia Militante.

Q. *Quandonam Pontifex cenſetur loqui ex Cathedra?*

R. Ex Cathedra loquitur, quoties totam Eccleſiam docet, & ut habens Fidei magiſterium dicit: *Definimus, vel declaramus, vel, qui oppoſitum ſenſerit, anathema ſit, vel tanquam Hæreticus habeatur.*

Nec eſt neceſſe, ut ſemper cum Concilio Generali definiat, non enim dixit Chriſtus, ſe pro Petro cum Concilio tantum operante rogaſſe, *ut fides ejus non deficeret*, ſed ei *ſolitarie accepto* dixit: *Paſce oves meas*; *confirma fratres tuos &c.*

Idem dicendum de Collegio Cardinalium, quos Papa confirmare debet, ſicut alios fideles. Verba enim Chriſti tantum ad Petrum diriguntur, quem conſtituebat ſuum Vicarium Generalem, & Judicem ac Regulam aliorum. Congrua tamen eſt Cardinalium & Doctorum conſultatio, quæ ad definitionem debet præmitti.

Q. *Eſtne certum Clementem XIV. regnantem eſſe legitimum Pontificem?*

R. Certiſſimum, & quidem de Fide eſſe ſuſtinetur a nonnullis.

Concilium Conſtantienſe declarat, *non poſſe regi Eccleſiam ſine Papa.* Ergo debet in Eccleſia eſſe talis homo, qui ſit verus Papa. Ille talis eſt *Clemens XIV.* Ergo &c.

Fide etiam credendum eſt, quod hic numero Homo canonice electus, & ab Eccleſia communiter receptus, ſit verus Papa Chriſti Vicarius, & Petri ſucceſſor. Talis porro eſt *Clemens*, ſi enim dubitari liceret de legitimitate Papæ hujus, ſimiliter & de omnibus aliis, & conſequenter dubitari liceret de veritate omnium Definitionum & Decretorum Eccleſiæ ſeu Conciliorum, quorum Decreta de Fide eſſe non poſſunt, niſi fuerint de legitimo & vero Pontifice congregata & confirmata, quod ſi Pontifex Romanus dubius foret, dubia pariter forent, & incerta Decreta omnia Conciliorum. Cum ergo tota Eccleſia Romana credat ex Fide, *Clementem* eſſe legitime electum, & verum Papam eum agnoſcat, de Fide tenendum eſt, illum eſſe talem, Chriſti nempe Vicarium, & Petri ſucceſſorem.

Q. *Cui, & ubi a Deo revelatum eſt, Clementem eſſe verum Papam, ut de Fide credendum ſit, ipſum eſſe talem?*

R. Verum quidem eſt, nihil eſſe credendum *Fide divina,* niſi revelatum ſit vel expli-

cite,

cite, vel implicite. At *Clementem* eſſe verum Papam, continetur in illa revelatione: *Eccleſia eſt columna & Firmamentum veritatis: portæ inferi non prævalebunt adverſus eam &c.* Ex his enim infertur, quod Eccleſia non erret, cum agnoſcit Clementem ut legitimum ſuum Caput, & verum Papam. Si enim in hoc erraret, poſſet errare in omnibus aliis, & ſic deſineret eſſe *Firmamentum veritatis*. Nec ſciret unquam, ſe habere verum Caput & Paſtorem.

Dici etiam poſſet, quod Eccleſia non ſufficienter dirigeretur a Spiritu ſancto, ſi in re tanti momenti poſſet in errorem incidere, agnoſcendo Papam, qui non foret v. g. baptizatus, maſculus, ordinatus &c. imo Deus non ſtaret promiſſis, neque Chriſtus ipſe. Quæ omnia cum abſurda ſint, & contra Fidem, dicendum eſt, de fide eſſe, quod Clemens XIV. feliciter regnans ſit verus Pontifex.

Q. *Quot, & qui ſunt Petri Succeſſores usque ad præſentem diem?*

R. Difficile nimirum eſt, verum & certum ſummorum Pontificum Catalogum texere. Diverſi diverſa loquuntur, nec inter ſe conveniunt de numero; nec de anno electionis & obitus. Videatur noſter Antonius Pagi in Critica Annalium Baronii, & Franciſcus ejus Nepos in Breviario Romanorum Pontificum, qui erudite de hac re pertractant. Juxta ipſorum computum, ſi Petrus com-

comprehendatur, JEſu Chriſti in terris Vicarius ad Clementem XIV. usque feliciter Eccleſiam gubernantem, ducenti quinquaginta fuere, inter quos ſequentes diverſæ nationis numerantur: Palæſtini 2. Græci 11. Germani 4. Galli 15. Anglus 1. Hollandus 1. Hiſpani 3. Africani 2. Benedictini 31. Eremitæ 2. Dominicani 4. Franciſcani 5. Cæteri aut Romani, aut Itali.

Q. *Eſtne annumeranda inter ipſos Joanna Papiſſa?*

R. Si Joanna Papiſſa nunquam extitit, quomodo inter Pontifices locum obtinere poteſt? Electio mulieris ad Papatum inanis fabula eſt ab Hæreticis Eccleſiæ Catholicæ infallibilitatem evertere conantibus, & in odium & contemptum Romani Pontificis adinventa: hujus rei falſitatem moderni eruditi Heterodoxi jam agnovère.

Q. *Undenam hæc Fabula ortum habuit?*

R. Baronius ad annum 879. refert, hanc Fabulam originem habere potuiſſe a *Joanne VIII.* qui, cum *Photium Eunuchum* in Sedem Conſtantinopolitanam intruſum, a Græcorum Imperatore rogatus, abjecta penitus omni virilitate; & ignavia plus quam fœminea approbaſſet, & ejus iniquam promotionem ratam habuiſſet, inde anſa invaluit divulgare irriſorie, in Romana Sede non virum, ſed fœminam ſedere, ac proinde non *Joannem*, ſed *Joannam* ſedere Papiſſam.

Hanc

Hanc fabulam ſic male partam accepit, & nutrivit ſola popularis ſimplicium credulitas: quam deinde primus omnium ſcripto vulgavit *Marianus Scotus*, S. Martini Coloniæ primum, dein Fuldenſis, Congregationis Cluniacenſis Monachus; quem poſtea ſecuti ſunt ſcriptores alii nonnulli etiam Catholici, ut *Sigibertus*, *Martinus Polonus*, *S. Antoninus*, *Platina*, & alii, præſertim Proteſtantes Hæretici.

Q. *Qualiter factum iſtud, ut fœmina in Papam eligeretur, eveniſſe dicunt?*

R. Varie a variis refertur. Dicunt, mulierem iſtam, natione *Anglicam*, ut volunt aliqui, vel *Moguntinam*, ut placet aliis, adhuc puellam in habitu virili fuiſſe ab Amaſio quodam *Athenas* ductam, ibique ita litteris operam dediſſe, & in ſcientiis profeciſſe, ut ei par non eſſet.

Poſtea cum Romam veniſſet, ibique in triviis legens & docens, magnos Magiſtros inter diſcipulos & auditores haberet, tantæ opinionis ſibi nomen fecit, ut defuncto *Leone IV.* in ſucceſſorem ejus, & Papam fuerit concorditer electa, *ſedemque Apoſtolicam tenuerit duobus annis, quinque menſibus & quatuor diebus.* Sed in Papatu a ſuo familiari vitiata, temporiſque ſui futuri partus ignara, cum de Baſilica S. Petri ad Lateranum *in ſolemni ſupplicatione* tenderet, partus doloribus correpta, publica peperit in via, ibique

mora

mortua & ſepulta fuit templum inter S. Clementis & Coliſæum.

Q. *Quomodo demonſtrari poteſt fabuloſæ hujus narrationis falſitas?*

R. Multiplici ratione.

Primo, quod ſuppoſititia ſit, colligitur ex non convenientia, ſeu diſcordia auctorum ejus: volunt enim aliqui, illam fuiſſe natione Anglicam, Moguntinam alii: cum ob facti raritatem, & perpetuam rei memoriam, omnibus notum eſſe debuiſſet, num vere in *Anglia,* vel *Moguntiæ* in Germania originem traxiſſet.

2. Ex eo, quod illam *Athenis* litteris operam dediſſe dicatur, cum conſtet ex *S. Syneſio,* tempore ſuo, anno circiter 420. Athenas ſplendidum habuiſſe nihil, præter celeberrima locorum nomina; ergo nec a fortiori tempore Joannæ Papiſſæ, quam ſediſſe contendunt fabulatores circa annum circiter 850.

3. Ex eo, quod dicant; illam in ſolemni Supplicatione peperiſſe, cum incredibile ſit omnino, mulierem a tot menſibus fœtu gravidam, partuique proximam, hoc publicum & ſolemne, laboriſque plenum valuiſſe obire munus, in quo tantum erat futuri partus, honoris, vitæque periculum.

4. Ex eo, quod dicant: Papiſſam hanc ſediſſe in Cathedra Petri immediate poſt *Leonem IV.* & regnaſſe duobus annis, quinque

que menſibus, & quatuor diebus, quod manifeſte falſum eſt.

Et probatur ex Anaſtaſio Bibliothecario, rei narratæ coævo, qui expreſſe, ut teſtis oculatus, aſſerit, poſt *Leonis IV.* obitum quindecim duntaxat diebus vacaſſe ſedem, ſtatimque Bontificem creatum fuiſſe *Benedictum III.* Ergo narratio hæc de Papiſſa, quæ inter *Leonem* & *Benedictum* duobus annis ſederit, omnino falſa eſt.

Probatur 2. ex Adone Viennenſi Archiepiſcopo, in Chronico ad annum 855. aſſerente, immediate *Leoni IV.* ſucceſſiſſe *Benedictum III.*

Probatur 3. ex Hincmaro Rhemenſi Archiepiſcopo, illis iisdem temporibus celeberrimo, Romanisque Pontificibus notiſſimo, aſſerente in Epiſtola 26. ſe nuncios miſiſſe ad *Leonem IV.* ut ab ipſo obtineret aliquod privilegium, quod obtinuit a *Benedicto III.* Leonis IV. *ſucceſſore*, quia nuncii invenerunt *Benedictum III.* jam in *Leonis* ſucceſſorem electum.

Probatur 4. ex Nicolao 1. Epiſtola 47. ad Sueſſionenſis Concilii Patres, data anno 866. expreſſe declarante, *Leoni IV.* ſucceſſiſſe *Benedictum III.* quod ſine dubio bene noverat Nicolaus ipſe Benedicti III. ſucceſſor immediatus.

Concludendum igitur eſt, fabuloſam eſſe omnino intermediam alterius cujuscunque, ſive Joannis, ſive Joannæ Papiſſæ ſeſſionem.

Q.

Q. *Quid ad hoc opponunt Eccleſiæ Romanæ hoſtes?*

R. Objiciunt auctoritatem ſcriptorum, ſuæ ſententiæ faventium, quorum præcipui ſunt *Marianus Scotus*, *Sigibertus*, *Martinus Polonus*, *S. Antoninus*, *Platina &c.* nam, *inquiunt*, incredibile eſt, tot tantosque viros, doctrina graves, hiſtoriæ de vitis ſummorum Pontificum ſcriptores egregios, in tantum incidiſſe errorem, Romanæ Eccleſiæ odioſum.

Dico, argumentum hoc nullius eſſe momenti, quoniam plures alii æque graves, fideque digniores hac in re, quia rei narratæ ſive ſuppoſitæ *coævi*, quales ſunt inter alios ſupra memorati, reclamant & affirmant, hanc Papiſſæ electionem eſſe meram fabulam.

Deinde Auctores illi a *Magdeburgenſibus Hæreticis* præſertim relati, ex ſola populari traditione locuti ſunt, ut *Marianus Scotus*, cujus ope publicata eſt inſulſa & inepta de Papiſſa Joanna fabula.

Quantum ad alios, non loquuntur aſſertive, ſed referunt ſolam narrationem *Mariani*, ut patet legenti opera eorum.

Q. *Quid ulterius adducunt pro confirmanda Joannæ Papiſſæ hiſtoria?*

R. Joannam Papiſſam extitiſſe, & in publica ſupplicatione peperiſſe probare & confirmare contendunt.

Primo,

Primo, ex ſtatua marmorea illa fœminæ gerentis infantulum recens natum, quæ olim Romæ videbatur in ipſo tam deteſtandi partus loco, in perpetuam rei memoriam poſita; donec jubente quodam Pontifice in Tiberim dejecta fuit.

Secundo, ex eo, quod ab iis temporibus, Romanus Pontifex quoties e Vaticano ad Lateranenſem tendit Eccleſiam, in hujus horrendi deteſtationem eventus, hanc conſulto declinat viam.

Tertio, ex eo, quod ad ſimilem vitandum in creandis Pontificibus errorem, ſoleat novus Pontifex ad Cathedram perforatam applicari, & ejus ab ultimo Diacono ſexus explorari: ergo, *inquiunt*, non fabuloſa eſt, ſed vera hæc de Joanna Papiſſa narratio.

Q. *Quid rationibus iſtis ſpeciem quamdam veri præſeferentibus reſpondendum?*

R. Ad primum dicendum: ſtatuam illam olim Romæ viſam non fabuloſæ hujus Mulieris Papiſſæ fuiſſe. Nam ſi, ut volunt adverſarii, ideo noluere ſcriptores antiqui, reique narratæ coævi, in gratiam ſanctæ Sedis & Romani Pontificis reverentiam, hanc præfatam Papiſſam inter Romanos Pontifices recenſeri, ne illius aliqua ſupereſſet in libris memoria: quomodo veriſimile credendum, paſſos fuiſſe Romanos Pontifices, illius in ſtatua marmorea ſupereſſe memoriam æternam, & effigiem indelebilem?

Deinde, Statua illa non infantem recens natum, pannis involutum, ſed puerum grandem, & quaſi præeuntem referebat. Unde viri in his rebus & vetuſtis explicandis figuris eruditi colligunt, non Papæ, nec Papiſſæ fuiſſe ſtatuam, ſed antiqui cujuſdam Ethnici Sacerdotis ad ſacrificium cum ſuo præeunte Miniſtro pergentis; aut aliquod Gentilium Numen hanc ſtatuam referre, viri rei antiquariæ periti pridem obſervarunt.

Eorum ratio eſt: quia hæc Statua altera manu Palmæ ramum humeris innixum deferebat; quod non eſt inſigne *ſummorum Pontificum*, qui claves vel crucem manibus geſtantes effinguntur. Hæc ſtatua ſublata fuit tempore *Sixti V.* qui viam, in qua poſita erat, rectiorem duxit, & amplificari curavit ad urbis decorem & ornamentum.

Ad ſecundum dicendum: Romanos Pontifices, quoties de Vaticano ad Lateranenſem tendunt Eccleſiam, non præfatam declinare viam, licet breviorem, in deteſtationem hujus prætenſi execrandique Papiſſæ partus, ut fingunt adverſarii, ſed quia via illa anguſta eſt & anfractuoſa, Pontificumque comitatui, ut plurimum frequentiſſimo, minus facilis & apta.

Ad tertium dicendum, non ad ſimilem vitandum in creandis Romanis Pontificibus eventum vel errorem, nec ad explorandum novi Pontificis ſexum, in *perforata Sede*, ſolitum eſſe ſedere Romanum Pontificem recen-

center electum, ut perperam & irriſorie fabulantur Hæretici; ſed ideo in hac ignobili ſede primum ſedere ſolet, ut agnoſcat & recordetur, ſe de humili loco ad ſummum evehi honoris faſtigium, nec tamen de humanæ vitæ miſeriis & neceſſitatibus erui. Nam, dum in illa ſede, quæ *ſtercoraria* dicitur, ſedet novus Pontifex, decantatur in choro illud 1. Reg. cap. 2. v. 8. *Suſcitat de pulvere egenum, & de ſtercore elevat pauperem, ut ſedeat cum Principibus, & ſolium gloriæ teneat.*

Eo ſimili modo in ipſa ſolemni Coronationis pompa, dum e Sacriſtia ad Eccleſiam tendit ad Altare, in ſignum & memoriam futuræ mortis, mundanæque brevi perituræ gloriæ, ter ſtupa in arundinis apice conſulto parata, ſolet coram ipſo comburi, & tritum illud ſolemniter acclamari:

Sancte Pater, ſic tranſit gloria mundi.

SYMBOLA, SEU PRÆDICTIONES DE FUTURIS ROMANIS PONTIFICIBUS.

Quædam de Romanis Pontificibus Prædictiones circumferuntur, quæ ab aliquibus S. *Malachiæ*, Epiſcopo Dunenſi in Hibernia, tribuuntur, ſed ab aliis eruditis Viris fictitiæ, apocryphæ, & venerando S. Epiſcopi nomini ſuppoſitæ creduntur. Nos

hic eas tantum exhibemus, quæ a *Clemente XII.* usque ad poſtremum Pontificem verificandæ ſuperſunt:

CLEMENS XII.	*Columna excelſa.*
Animal rurale.	*Ignis ardens.*
Roſa Umbriæ.	*Religio depopulata.*
Urſus velox.	*Fides intrepida.*
Peregrinus apoſtolicus.	*Paſtor Angelicus.*
Aquila rapax.	*Paſtor & Nauta.*
Canis & Coluber.	*Flos Florum.*
Vir religioſus.	*De Medietate Lunæ.*
De Balneis Hetruriæ.	*De Labore Solis.*
Crux de Cruce.	*Gloria Olivæ.*
Lumen in Cælo.	

In perſecutione extrema ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſedebit *Petrus* Romæ, qui paſcet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas ſepticollis diruetur, & Judex tremendus judicabit populum ſuum.

DE NOTIS, SEU QUALITATIBUS PROPOSITIONUM INFIDELITATIS.

Q. *Quibus titulis & qualitatibus Propoſitiones oppoſitæ veritatibus Fidei ſolent ab Eccleſia & a ſummis Pontificibus reprobari.*

R. Aliæ dicuntur *Hæreticæ*, *aliæ Erroneæ*; *ſapientes hæreſim*; *male ſonantes, ſcandaloſæ, piarum aurium offenſivæ, temerariæ, ſeditioſæ, blaſphemæ &c.*

Quæ-

Quædam notantur una & pluribus ex his, aut ſimilibus notis, quarum explicatio non diſplicebit, nec erit inutilis lectori.

1. Propoſitio *Hæretica* illa eſt, cujus contradictoria eſt de Fide, ſeu a Deo revelata & per Eccleſiam definita. Sic hæretica formaliter & directe eſt hæc propoſitio Arii: Chriſtus non eſt Deus, ſeu Patri conſubſtantialis.

2. *Erronea* non dicitur proprie omnis propoſitio non vera, ſed tantum illa, cujus contradictoria non eſt quidem explicite revelata, ſed eſt Concluſio illata ex una revelata, & alia evidenter nota, vel quæ opponit r propoſitioni communiter receptæ in Eccleſia, quamvis non definitæ. Sic erronea eſt iſta v. g. *Chriſtus non eſt riſibilis*, quia opponitur alteri revelatæ: nempe *Chriſtus eſt homo*. Ex eo enim, quod *Chriſtus eſt homo*; recte infertur.

3. *Sapiens Hæreſim*; illa eſt, quæ ex vi verborum ſignificare poteſt hæreſim.

4. *Suſpecta de Hæreſi* illa eſt, quæ dat occaſionem credendi probabiliter ex circumſtantia perſonæ, loci vel temporis, quod in Auctoris mente lateat hæreſis: Qualis eſt illa: *Chriſtus eſt Creatura*, quæ prolata a Catholico, Catholica eſt, quia intellecta de humana Chriſti natura: prolata vero ab Ariano, Arianam ſapit hæreſim, quia gravis eſt ſuſpicio, ne intelligatur de Chriſti *ſuppoſito*, ita, ut Chriſtus non ſit *Deus*, cum creatura ſit.

5. *Sapiens errorem* ea eſt, quæ cum erronea ſimiltudinem habet aliquam, ut v. g. ſi quis negaret propoſitionem, qua negata videretur iſtam negare, *Chriſtus eſt viſibilis*.

6. *Male ſonans* ea eſt, quæ duplicem patitur ſenſum, ſcilicet Catholicum & Hæreticum; vel quæ abutitur vocibus extra communem ſignificationem; ut ſi quis dicat: *Chriſtus non eſt in cœlo*, vel *in Euchariſtia*: quia vox *eſt*, ut propoſitio ſit vera, ſumitur pro *manducat*; quod eſt ſignificatum minus commune hujus vocis: ſecundum vero communiorem uſum ſignificat, quod *Chriſtus non exiſtat in cœlo*, quod eſt hæreticum.

7. *Piarum aurium offenſiva* ea eſt, qua profertur aliquid indecens de Deo, vel de Sanctis, licet non eſſet falſum: ut ſi quis diceret, v. g. *Magdalena meretrix, Petre perjure*, orate pro me. Illæ enim, aliæque ſimiles Propoſitiones pias offendunt aures, & timoratas lædunt conſcientias.

8. *Scandaloſa* ea eſt, quæ dat occaſionem ruinæ ſpiritualis, inclinando ad peccata, vel avertendo a virtutum exercitio, ut ſi quis data opera diceret; plura ſequi incommoda *ex jejuniis*, *ex votis*, *ex peregrinationibus*, *ex Confeſſione ſacramentali &c.* Unde homines redderentur ſegniores ad vovendum, peregrinandum & confitendum.

9. *Temeraria* ea eſt, qua aliquid aſſeritur ſine ſolido fundamento contra communem Scholaſticorum & Patrum mentem. Eſt enim

enim magna temeritas, tot & tantis magiſtris contradicere. Vel, ut explicant alii, Propoſitio temeraria ea eſt, quæ nullo Auctore fide digno, nulla probabili nixa ratione, extra communem Theologorum ſenſum vagatur: ut ſi quis aſſereret, *finale mundi judicium poſt centum, vel ducentos annos immediate* futurum. *Vel, ſi quis B. Virginem in cælum, etiam quoad corpus, aſſumptam* negaret.

10. *Schiſmatica* ea eſt, quæ poteſt promovere vel excitare ſeditionem, diviſionem, vel ſciſſionem Corporis Chriſti myſtici, ſcilicet Eccleſiæ, ſeu, quæ fideles ab unitate, a pace, vel a ſubordinatione, & ab obedientia debita retrahere nata eſt.

11. *Seditioſa*, quæ in materia Virtutum & Religionis excitare poteſt ſeditionem: ſed ſi hoc dicitur in materia Politiæ, tales Propoſitiones ſolent prohiberi, ſed non cenſura notari.

12. *Blaſphema*, quæ & impia dicitur, ea eſt, quæ injuriam contra Deum, Deiparam, aut Sanctos continet, illis debitas detrahendo perfectiones, vel indebitos affigendo defectus. Quod ſi errorem contra fidem contineat, dicitur *Blaſphemia hæreticalis*; impia vero, ſi lædat *pietatem*. Sic, ſi quis videns bonos malis opprimi, & malos bonis affluere omnibus, *Deum injuſtum vocaret*, hic ut impius & blaſphemus puniendus foret. Sic injurius & blaſphemus eſſet, qui *Paulum*

Vas fractum, *Petrum* Chriſti Abnegatorem, *Joannem* juvenem ſtolidum, *Matthæum* fœneratorem diceret.

Porro, una eademque Propoſitio aliquando meretur plures ex illis cenſuris, ſi multiplici modo fidei ſit nociva. Ut ſi quis fidelis diceret hodie cum Phariſæis: *Chriſtus non ejicit dæmones, niſi in Beelzebub Principe Dæmoniorum*: hæc enim propoſitio nedum eſſet *falſa*, ſed etiam *temeraria, ſcandaloſa, impia, blaſphema & hæretica*. *Falſa* eſſet, quia opponeretur veritati: *temeraria*, quia ſine ullo fundamento contradiceret communi Theologorum doctrinæ: *ſcandaloſa*, quia retrahens a Chriſto: *impia*, quia dæmones ejiciendi Poteſtatem Chriſto negaret: *blaſphema*, quia Chriſtum Beelzebub inferiorem oſtenderet: *hæretica* denique eſſet, quia directe Fidei Catholicæ oppoſita.

13. *Injurioſa* ea eſt, quæ facit injuriam alicui, vel perſonæ, vel ſtatui. Dixi, perſonæ, vel ſtatui; nam ſi ſit in Deum, eſt *blaſphema*. Sic ſi quis de Religioſo Ordine aliquo diceret: *Eo in ordine nullus ordo, & nulla prorſus regularis obſervantia viget, ſed libera cuique permiſſa eſt vivendi ratio*; ille ſine dubio injurioſe loqui de illo Ordine cenſendus eſſet, quia ſic loquens tali Ordini injuriam irrogaret maximam.

Mitto alias plures hujuſmodi malas qualitates Propoſitionum in rebus Theologicis, ut ſunt *ſuperſtitioſa, arrogans, vana, ſtulta, inſana*,

ſana, *improbabilis*, *judaica*, *pagana*, *athea*; quæ non ſunt propriæ cenſuræ Theologicæ, vel ſaltem non multum in uſu.

DE SANCTORUM CANONIZATIONE.

Q. *Quid eſt Canonizatio?*

R. Eſt authenticum Eccleſiæ, ſeu ſummi Pontificis Teſtimonium ac ſententia, qua definitur, defunctum aliquem inter Sanctos in cœlis eſſe collocatum, ac pro Sancto in terris a fidelibus habendum eſſe.

Q. *Quæ differentia eſt inter Canonizationem & Beatificationem?*

R. Diſcrimen inter unum & alterum eſt, quod Canonizatio ſit *Definitiva Papæ* Sententia de Sanctitate & gloria Canonizati, omnibus fidelibus propoſiti.

Beatificatio autem, quæ via eſt ad Canonizationem, eſt *Indulgentia* tantum, & *Conceſſio alicui Provinciæ*, *aut Religioni* facta, ut alicui defuncto poſſit certos cultus deferre, v. g. Miſſam & Officium de eo celebrare.

Unde in Bulla Canonizationis utuntur Pontifices his verbis, *Definimus*, *Decernimus*, *Mandamus*. In Bullis autem Beatificationis *Concedimus*, *Indulgemus &c.*

Q. *Eſtne Papa infallibilis in Canonizatione Sanctorum?*

R. Ita cenſent Catholici Doctores. Si enim fallibilis eſſet, contingere poſſet, ut Dei

hoſtis, & inferni victima, publicis officiis & precibus coleretur, tanquam Dei amicus a tota Eccleſia, quod ſanctitati ejus repugnat.

Q. *Eſtne de Fide, ipſum in hoc negotio eſſe infallibilem, ita ut Hæreticus eſſet, qui oppoſitum tueretur?*

R. Negant graviſſimi Auctores, quos citat Proſper de Lambertinis. ſummus Pontifex ſub nomine Benedicti XIV. *Lib.* I. *de Canoniz. SS. cap.* 45. Conveniunt quidem, Papam errare non poſſe in Canonizatione Sanctorum, & temerarium, impium & ſcandaloſum eum fore, qui contrarium diceret: non dicunt tamen, quod eſſet Hæreticus; quia, *inquiunt*, ad hæreſim formalem conſtituendam neceſſe eſt quod error directe tendat contra fidem, in divina revelatione fundatam, cum vero nec Deus revelaverit hunc individuum hominem a Papa canonizatum eſſe in æterna gloria, nec id contineatur in divinis Scripturis, nec in Traditione, proinde formalis Hæreticus eſſe non poteſt.

Contra, *de Fide eſſe*, ſummum Pontificem falli non poſſe in Canonizatione Sanctorum, & de Fide eſſe, Canonizatum eſſe ſanctum, quam plurimi latiſſime probant: De Fide tenendum eſt, quod infertur ex duabus Propoſitionibus præmiſſis, quarum una eſt de Fide, & altera moraliter evidens; atqui de Fide eſt, quod is, qui perſeveravit in obedientia mandatorum Dei, æterna fruitur Beatitudine, ex proceſſibus autem factis in Ca-

Canonizationibus evidens eſt; moraliter canonizandum perſeveraſſe usque in finem in obſervantia mandatorum; ergo poteſt Pontifex ex his duabus præmiſſis deducere, canonizandum eſſe Sanctum.

Volunt itaque ſic ſentientes majorem propoſitionem eſſe revelatam: minorem ex ratiocinatione Theologica deduci, ejusque veritatem cognoſci a Papa per inſtinctum Spiritus ſancti, & proinde concluſionem, ut dependentem a majori explicite revelata, tum a minori revelata, ſeu per inſtinctum inſpirata, dici poſſe & debere *objectum Fidei*. Ita Cardinalis noſter de Laurea citatus a *Benedicto XIV*, ſupra laudato: cui ſententiæ magis adhærendum cenſet, quam primæ. Videatur cap. 45. per totum *Lib.* 1. *de Canon.* 11. *SS.*

Q. *Quibus motivis hæc Sanctorum ſolemnis Canonizatio fit in Eccleſia Dei?*

R. Hanc quæſtionem aliter proponit Dominicus a SS. Trinitate, *cap.* 8. *in Bibliotheca maxima Pontificum pag.* 491. *Tom. X.* relatus a *Benedicto XIV.* in prælaudato ſuo opere.

Quæritur, inquit, cur Chriſtus Authoritatem canonizandi Sanctos Eccleſiæ ſuæ relinquere voluerit? & reſpondet, id Chriſtum conceſſiſſe ob plures congruentiſſimas rationes, quarum præcipue ſunt ſequentes.

Prima, ut etiam in terris, ubi locus agonis, legitimique certaminis eorum fuit, hanc

laborum ſuorum mercedem, triumphique coronam utcunque reportent.

Secunda, ut gloriæ eſſentiali, qua gaudent in cœlis, hæc accidentalis gloria reſpondeat ex parte Eccleſiæ militantis.

Tertia, ut conjungamur nos *viatores* cum illis per effectum ac venerationem; illi autem jam *comprehenſores* uniantur nobiscum per Interceſſionem & Protectionem.

Quarta, ut nos eorum exemplo provocemur ad earum præſertim virtutum imitationem, in quibus inſignes fuerunt.

Quinta, ut probetur, *Eccleſiam Catholicam* non ſolum quoad legem, ſed quoad perſonas, etiam eſſe *ſanctam*, dum tot juſtos, & Sanctos parit ac beat.

Sexta, ut inde Gentiles & Hæretici confundantur, qui non habent perſonas juſtas & ſanctas, quas conſecrent, quia vera ſanctitas non poteſt a vera Fide disjungi & ſeparari, nec poteſt eſſe vera ſanctitas, niſi ubi adeſt vera Fides.

Septima, ut ita ſervetur Communio illa Sanctorum, quam in Symbolo Apoſtolorum profitemur.

Q. *Sanctorum Canonizatio fuitne in uſu a temporibus Apoſtolorum?*

R. Bellarminus & Baronius dicunt, tantum incœpiſſe anno 804. tempore *Leonis III.* qui ad inſtantiam *Caroli Magni Francorum Regis, & Occidentis Imperatoris*, B. Suitbertum, præmiſſis antea jejuniis & precibus, ac ip-

ſius vitæ & miraculorum examine, pompa ſolemni Sanctorum faſtis adſcripſit, quod & fecere poſtea alii Pontifices.

Q. *Quomodo ergo antiquitus Sancti Canonizabantur?*

R. Voce populi, & Epiſcopi Diœceſani approbatione, ut colligitur ex S. Cypriano *lib.* 3. *Epiſt.* 8.

Nullus tamen Epiſcopus canonizavit unquam *pro tota Eccleſia*: imo nec poſſunt pro nunc pro ſuis Diœceſibus ob expreſſam *Alexandri III.* prohibitionem.

Qui plura vult de hac materia, legat præclariſſimum opus *Benedicti XIV.* de Canonizatione Sanctorum.

Q. *Qui ſunt Canonizationis effectus?*

R. Sequentes: Beati per Canonizationem ad illum gradum efferuntur.

Primo, ut publice deinceps ab omnibus, ſingulari modo *Sancti* habeantur & vocentur.

Secundo, ut in publicis Eccleſiæ precibus invocentur.

Tertio, ut Templa & Aræ in eorum memoriam Deo dedicentur.

Quarto, ut Sacrificia in eorum honorem Deo publice offerantur.

Quinto, ut dies feſti in eorum memoriam publice celebrentur.

Sexto, ut imagines cum certo quodam lumine pingantur, & ad venerandum in Eccleſia illuſtri loco ponantur.

Se-

Septimo, ut eorum Reliquiæ pretioſis thecis includantur & publice honorentur.

DE SACRO CARDINALIUM COLLEGIO.

Cum Cardinalium munus ſit cum ſancta Sede conjunctum, non incongrue de iis aliquid dicendum exiſtimamus; maxime, cum de Eccleſia & ſummo Pontifice ſufficienter pro Tyronibus egerimus. Certum eſt, Pontificatum commode & perfecte absque Conſilio & aliquorum ſubſidio adminiſtrari nec poſſe nec potuiſſe: unus enim ſolus tantam molem & pondus ſuſtinere haud poterat, quin in partem miniſterii nonnullos idoneos adſciſceret, quibuscum ardua negotia Eccleſiæ, pro temporum occurrentia tractaret, & penſum cuique laboris impartiretur.

Tales fuerunt apud *Petrum Apoſtolorum Principem*, Linus, Cletus, Clemens, Anacletus & Marcus Evangeliſta, *atque alii permulti*, qui Pontificatus ejus munia & onus ſubierunt, & coadjutores & conſiliarii in re gerenda & adminiſtranda fuere. Qui, licet nomen Cardinalium, tunc inſuetum, haud habuerint, munus tamen & officium genuinum, quod nunc *Cardinales* exercent procul dubio præſtiterunt.

Q. *Quæ*

Q. *Quomodo olim vocabantur Card'n:les ?*

R. Qui nunc *Cardinales* dicuntur antiquitus *Presbyteri* aut *Diaconi* Urbis Romæ nominabantur.

Idque conſtat tum ex aliis, tum ex Nicæna Synodo, quæ habita eſt ſub *Sylveſtro* Pontifice, cui inter cæteros duo ita ſubſcribunt: *Victor & Vincentius Presbyteri Urbis Romæ, pro venerabili Viro Papa & Epiſcopo noſtro Sylveſtro.*

Ex quo apparet, eos Pontificis locum in eo Concilio tenuiſſe, quod munus Cardinalium proprium eſt.

Quin etiam aliquando poſt, in Synodo a *Gregorio* Romæ habita, anno Domini 594. triginta quinque Sacerdotes ſubſcribunt omnes ex nomine Eccleſiarum ſuarum.

Deinde Auguſtinus decertans contra Pelagianos, mentionem facit de Romanis Clericis, qui ſub *Zoſimo* Pontifice, Cœleſtium & Pelagium damnarunt: at hæreticos damnare non eſt privatorum Clericorum; neceſſe eſt igitur eos fuiſſe *Cardinales.*

Q. *Quod fuit Initium & Progreſſus Romani Cleri ?*

R. Hoc communi conſenſu receptum eſt, B. Petrum, cum Romæ Sedem poſuiſſet, ex omnibus recentibus Chriſtianis probatiſſimos elegiſſe, quos partim *Presbyteros,* partim *Diaconos* ordinavit, diſtributis utrique ordini ſuis muneribus.

Verum, cum adhuc exiguus & incertus eſſet Presbyterorum numerus, *Cletus* Pontifex a Petro tertius, eos ad quinque & viginti redigiſſe ſcribitur.

Evariſtus anno Domini 96. ne confuſe adminiſtrarent, ipſis Parochias diviſit, ut ſuam quisque Diœceſim noſſet, & in eam excolendam incumberet.

Hyginus vero circa annum 140. aucto jam fidelium numero, plures in unaquaque Parochia Presbyteros, aliosque Clericos inſtituit; quæ Eccleſiæ ſeu Parochiæ, jam tum ab illo tempore *Tituli* appellari cœpti ſunt.

Q. *Qua de cauſa hæ Parochiæ* Tituli *dicti ſunt?*

R. Cauſam aſſignat Baronius in ſuis Annalibus ad annum 112. Vel quia, quidquid ex profano ad Eccleſiam adjungebatur, intitulari, vel *in titulum* tranſire dicebatur, quod etiam ex quadam *Gregorii* Epiſtola intelligi poteſt; vel quia Presbyteri, quibus eæ committebantur Eccleſiæ, ſinguli a ſuis Eccleſiis nomen titulumque acciperent, ut jam non ex familiæ cognomine, ſed ex ſua quisque Eccleſia nuncuparetur.

Hi vero Tituli frequentius quidem ab ejus Sancti nomine, cui dedicata eſſet Eccleſia, ſummebantur, ut *S. Cæciliæ*, aut *S. Mariæ trans Tyberim.* Interdum tamen ab iis Pontificibus, qui eos titulos inſtituerant, ut *Julii*, aut *Damaſi*; interdum etiam ab iis, qui

qui Templa ipſa ædificaverunt, ut *Lucinæ, Eudoxiæ, Tygridis &c.* nomen deſummebant.

Q. *Horum Titulorum quis erat numerus?*

R. Jam dictum eſt, viginti quinque inſtituerat *Evariſtus*, his Succeſſores Pontifices alios quosdam addiderunt; ſic tamen, ut viginti & octo permanſerint usque ad annum circiter 1455. id eſt, usque ad *Calixtum III.* qui unum addidit: alterum deinde *Sixtus IV.*; *Leo X.* undecim; tres *Julius III.* unum *Paulus IV.*, unum pariter *Pius IV.*, tres poſtremo *Pius V.* & ſic unus & viginti Tituli adjecti ſunt, qui illis viginti quinque veteribus Titulis uniti, quadraginta ſex Titulos efficiunt.

Hæc de Presbyteris, nunc de Diaconis pauca edicemus.

Q. *Quis Presbyteris iſtis Diaconos adjunxit?*

R. Cum Apoſtoli *ſeptem Diaconos* inſtituiſſent Hieroſolymis, ut fideli populo inſervirent; Romani pariter Pontifices Apoſtolorum exemplum æmulati ſeptem Diaconos Romæ inſtituerunt. Verum, cum iſti nullum certum locum deſtinatum haberent, ſed promiſcue ſui Ordinis munia obirent, Fabianus Pontifex omnium primus, anno circiter 249. Urbis Regiones diſtribuit, ſuamque unicuique aſſignavit, de quarum Regionum partitione expreſſa eſt mentio in ea Oratione, quam *Gregorius* habuit ad populum peſtilentiæ tempore, quæ adhuc extat in ejus vita.

Ex his autem *ſeptem Diaconis* unus erat præcipuus a Pontifice electus cum Cleri populique conſenſu, qui *Archidiaconus* appellabatur, cujusmodi fuit *S. Laurentius Sixti* miniſter.

Cum vero tunc quatuordecim eſſent Urbis Regiones, Diaconus quisque duas adminiſtrabat. Poſtea tamen duplicatus eſt hic numerus, ut ſinguli ſingulas haberent.

Demum adaucto Romanæ Eccleſiæ Splendore plures in unaquaque Regione adjuncti Diaconi, ſic tamen, ut unus emineret, aliosque gubernaret.

Q. *Quæ erant illa loca, quæ* Diaconiæ *appellabantur?*

R. Erant Eccleſiæ Sanctorum nomine erectæ, in quibus nulla animarum cura gerebatur, ſed alia munera exercebantur Diaconorum propria, ut inter alia, diſpenſare eleemoſynas pauperibus iſtius Regionis, ſubvenire neceſſitatibus viduarum & pupillorum &c. quod apparet in formula, qua S. Gregorius *Diaconiam* alicui committebat: *igitur te,* Joannem *religioſo intentionis tuæ ſtudio provocati, menſis pauperum, & exhibendæ Diaconiæ eligimus proponendum*, lib. 9. indict. 4. Epiſt. 24.

Hæ Diaconiæ per multa ſæcula ita diſtinctæ permanſerunt a Presbyterorum Titulis, ut neque Titulus ullus Diacono, nec Diaconia Presbytero traderetur.

Hi

Hi quatuordecim Diaconi pro numero Regionum, quibus erant aſſignati, *Regionarii* vocabantur.

His quatuordecim Diaconis quatuor additi ſunt, qui Pontifici aſſiſterent, eique ſacrificanti ſervirent, quam ob cauſam dicti ſunt *Palatini.* Quare decem jam & octo Diaconi eſſe cœperunt.

Q. *Quot ſunt Epiſcopi Cardinales, & ad quid aſſumpti?*

R. Septem antiquitus erant Cardinales Epiſcopi; modo vero ſex tantum numerantur. Epiſcopatus enim Sylvæ candidæ, qui unus erat ex illis ſeptem, deſiit circa annum MCXX. quo tempore urbe illa a Barbaris expugnata & funditus everſa eſt, & ea Eccleſia, quæ ad illud usque tempus proprium Cardinalem Epiſcopum habuerat, Portuenſi Epiſcopatui addita eſt. Unde ab illo tempore ſex tantum fuere Cardinales Epiſcopi Romanæ urbi viciniores, *Oſtienſis*, *Veliternus*, *Portuenſis*, *Tuſculanus*, *Sabinenſis*, *Præneſtinenſis & Albanenſis.* Sed inter eos non computandus *Veliternus* Epiſcopus, ab eo tempore, quo Eugenius III. *Oſtienſi Veliternum* univit Epiſcopatum.

Hi aſſumpti ſunt ad majorem Dignitatis Pontificiæ ſplendorem, ut ſicut aliis Eccleſiis Presbyteri Cardinales, ita huic uni Epiſcopi Cardinales deſervirent.

Conſueverant Epiſcopi Cardinales ſingulis diebus per vices in Ara maxima Miſſas

celebrare, modo præſente, modo abſente Pontifice: quod apparet ex *Anaſtaſio Bibliothecario*, qui in vita *Stephani* Papæ, quem creatum conſtat anno DCCLXVIII. expreſſam facit mentionem de Epiſcopis Cardinalibus *Hebdomadariis*, his verbis: *ut omni Dominico die a ſeptem Epiſcopis Cardinalibus* Hebdomadariis, *qui in Eccleſia Salvatoris obſervant, Miſſarum ſolemnia ſuper Altare B. Petri celebrentur*.

Igitur in Eccleſia Vaticana celebrabant per vices ſeu ſucceſſive omnibus anni Dominicis diebus: & in Lateranenſi omni die viciſſim per totam hebdomadam; & idcirco Epiſcopi *Lateranenſes, Collaterales & Hebdomadarii* dicebantur.

Prima mentio Epiſcoporum Cardinalium habetur in Concilio a *Stephano IV.* convocato, ubi eorum Officium præſcribitur.

Q. *Quid hoc nomen* Cardinalis *ſignificat?*

R. Cardinalis nomen idem ſignificat, ac Præcipuus ſeu Principalis. Et in hoc ſenſu quatuor principales venti dicuntur *venti Cardinales*. Et ſimiliter Virtutes quædam morales communi & uſitato more *Cardinales* appellantur. Quare non Romæ ſolum, ſed alibi quoque in Cleri Ordine hoc Cardinalium nomen uſurpatum eſt; ex quo illud eſt, quod in Concilio Meldenſi ſtatuitur, ut Epiſcopus *Titulos Cardinales* in Urbibus, vel ſuburbiis conſtitutos ordinet atque diſponat, *Can. 55.*

Ex-

Extat quoque Gregorii Epiſtola ad Fortunatum Epiſcopum Neapolitanum; qua ei Gratianum quemdam concedit, quem in ſua Eccleſia *Diaconum Cardinalem* conſtituat. *Epiſt.* 11. *Lib.* 5.

Idemque in alia Epiſtola Epiſcopum Syracuſanum monet, ut Coſmam Subdiaconum *Presbyterum faciat Cardinalem. Epiſt.* 34. *Lib.* 11.

Licet autem vel in omnibus, vel in pleriſque Eccleſiis, ut Compoſtellæ & Salerni ſui eſſent *Cardinales*; conſuetudo tamen obtinuit, ut in ſola Romana Eccleſia; excellentiæ cauſa id nomen remaneret.

Q. *Unde hoc nomen Romæ ortum habuit?*

R. Non ſatis compertum eſt. Plerique, ſi non omnes, ita dictos putant, quia in ſingulis Titulis præerant reliquis Presbyteris, vel in Diaconis præerant aliis Diaconis; qui etiam alio nomine *Archipresbyteri* & *Archidiaconi* dicebantur: hoc enim indicare videtur nomen ipſum *Cardinalis*, quod, ut paulo ante diximus, idem eſt, quod principalis.

Q. *Quis erat veterum Cardinalium numerus?*

R. Viginti octo. Et hoc colligitur ex Titulorum numero, qui, ut ſupra diximus, octo & viginti fuere: quibus, ſi decem & octo Diaconos ac denique ſeptem Epiſcopos, qui antiquitus erant, addamus, jam appare-

bit, fuiſſe ſemper olim tres & quinquaginta.

Hic numerus ad *Honorium II.* usque anno Domini MCXXV. duravit; a quo tempore ſenſim minui cœptus, cum in demortuorum locum nemo ſubſtitueretur, ſed eorum Tituli vel ab Archipresbytero, vel ab altero Cardinali Pontificis juſſu adminiſtrarentur.

Itaque incertus ac varius eſſe cœpit Cardinalium numerus usque ad annum 1476. quo tempore ad *Nicolai III.* Electionem *ſeptem tantum Cardinales* affuiſſe legimus.

Ab eo vero tempore rurſum refloreſcere & augeri cœpit, ita, ut *Bonifacio VIII.* ſedente, eſſent jam Cardinales viginti, neque tamen usque ad *Sixtum IV.* ex Ordine Fratrum Minorum Conventualium aſſumptum, trigeſimum attigerunt, cum in Conſtantienſi Synodo cautum eſſet, ne plures eſſent, quam viginti quatuor.

Q. *Quis præſens Cardinalium numerus?*

R. Cum Cardinalium Creatio ab arbitrio Papæ penderet; *Sixtus IV.* trigeſimum ſupergreſſus eſt: *Alexander* vero *VI.* ad quinquageſimum perduxit: At *Leo X.* cum una vice unum & triginta creaſſet, usque ad ſexageſimum quintum, *Paulus IV.* quinque amplius addidit, & *Pius IV.* usque ad ſextum & ſeptuageſimum, quo nunquam ante perventum erat, neque poſtea perventum eſt. Poſtremo *Sixtus V.* noſtri ejusdem Or-

dinis

dinis numerum ſeptuageſimum definivit inſtar illorum, *ut ipſe ait*, ſeptuaginta ſeniorum, quos Dominus Moyſi adjutores dedit, in quos tanti oneris partem derivaret. *Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael, quos tu noſti, quod ſenes populi ſint ac magiſtri: Et duces eos ad Oſtium Tabernaculi fœderis, facieſque ibi ſtare tecum, ut deſcendam & loquar tibi: Et auferam de Spiritu tuo, tradamque eis, ut ſuſtentent tecum onus populi, & non tu ſolus graveris.* Num. cap. 11. v. 16.

Et ab eo tempore perſeverat hic a *Sixto* definitus Cardinalium numerus, qui aſſiſtunt in univerſalis Eccleſiæ regimine ſummo Pontifici, ſicut ſeptuaginta ſeniores Iſraelitici olim Moyſi aſſiſtebant in regenda Synagoga.

Q. *Quot pro nunc ex tribus Ordinibus in quolibet Ordine ſunt Cardinales?*

R. Numerus Cardinalium completus ultra ſeptuageſimum cum non aſcendat, ut dictum eſt, ſic diſtributus legitur, ut ex Diaconorum Ordine ſolum quatuordecim ſint. Ex Presbyterorum Ordine quinquaginta. Ex Epiſcoporum Ordine ſex ſupra numerati.

Q. *Quot ſunt Cardinalium Congregationes?*

R. Duodecim principaliter aſſignantur.

1. Sancti Officii, ſeu *Inquiſitionis* Congregatio dicitur, quæ in rebus Fidei curandis tota occupatur. Fuit autem a *Paulo III.* inſtituta, & a *Paulo IV.* confirmata; & huic

intereſſe ſolent ſelecti Cardinales aliqui cum aliis doctis & eruditis Viris, conſilii, conſultationiſque gratia.

Hæc Congregatio haberi ſolet *die Mercurii* coram præfatis Cardinalibus, & *die Jovis* ſequente coram *ſummo Pontifice*, cui referuntur omnia die præcedente digeſta negotia.

2. Congregatio *ſignaturæ Gratiæ* vocatur, a *Pio IV.* erecta, cui ſolent intereſſe cum ſummo Pontifice plures Cardinales, Prælati multi & Referendarii, qui cauſas proponunt & explicant.

3. Dicitur *ſignaturæ Juſtitiæ*; & huic interſunt nonnulli Cardinales, & plures Prælati & Referendarii, qui materias, quæ controvertuntur, diſcutiunt & proponunt.

4. *De propaganda Fide* dici ſolet, a *Gregorio IV.* inſtituta, anno 1622. ſicque ideo dicta, quia Fidei per varias Virorum Apoſtolicorum Miſſiones dilatandæ deſtinata; haberique ſolet apud antiquiorem e Cardinalibus.

5. Ea eſt, quæ *Concilii* dicitur, quia in explicandis ſacri Concilii Tridentini Decretis, eorumque executione promovenda tota verſatur; ſoletque pariter apud antiquiorem Cardinalem haberi.

6. *De Epiſcopis & Regularibus* vulgo dici ſolet, quia in cauſis Epiſcoporum & Regularium decidendis intenta; haberique ſolita quo-

quolibet *die Veneris* non impedito, Præſide pro more Cardinalium antiquiore.

7. Dicitur *ſacrorum Rituum*, ſeu conſuetudinum & cæremoniarum Eccleſiæ, & hæc eſt ea, in qua præſertim agitur de *Sanctorum Canonizatione*, ſoletque ſemel in menſe apud Præſidem Cardinalem haberi.

8. *De Indice librorum prohibitorum* vulgo dicitur, qui circa libros, qui imprimi debent, corrigendos, vel cenſura notandos occupata: & pro temporum exigentia apud Cardinalem Præſidem haberi ſolita..

9. *De Epiſcoporum Examine* nuncupatur, quia pro examinandis ad Epiſcopatus Italiæ promovendis deſtinata; & huic intereſſe conſuevere cum *ſummo Pontifice* Cardinales decem, multi Regulares, aliique Viri eruditi.

10. *De Rebus & Cauſis Conſiſtorialibus* appellatur, quia in ea de his præſertim agitur, quæ ſummi Pontificis nomine remitti ſolent ad Cardinales, ut nominationes ad Epiſcopatus & Abbatias, aliaque ſimilia &c.

11. *De Immunitatibus Eccleſiaſticis* dicitur, eſtque inſtituta ab *Urbano VIII.* & haberi ſolet pro temporum exigentia apud Cardinalem antiquiorem.

12. *De Indulgentiis* Congregatio dicitur, & huic ſolent intereſſe quinque aut ſex Cardinales cum uno vel duobus Prælatis.

Sunt & nonnullæ aliæ minus præcipuæ, ad Politiam & temporalem Statum ſpectan-

tes, præter Tribunal *Apoſtolicæ Cameræ*, cui intereſſe ſolent Cameræ Clerici cum Camerario Cardinale Præſide.

Eſt inſuper præter has omnes Congregatio omnium præcipua & celeberrima, poſt ſummi Pontificis obitum convocari ſolita, quæque vulgo dici ſolet *Conclave.*

DE CARDINALIUM CONCLAVI.

Q. *Quid eſt Conclave, quod dicitur Cardinalium ?*

R. Conclave eſt celebris ille locus Vaticani, in quo decimo die poſt ſummi Pontificis obitum recluduntur Cardinales ad novam novi Pontificis Electionem celebrandam & accelerandam.

Q. *Quodnam fuit principium iſtius Conclavis ?*

R. Sic primum recludi cœperunt Cardinales poſt mortem *Clementis IV.*, ſolebant antea ſummo mane ſingulis diebus, ſi Romæ erant, *Laterani*, aut in Baſilica *Vaticana*, aut alibi, ut occaſio erat: ſi vero extra Urbem, in Cathedrali ejus Civitatis Templo, in qua tunc commorabantur, una convenire.

Vita functo *Clemente IV.* Apoſtolica Sedes per biennium & novem menſes vacavit, eoquod non convenirent Cardinales de Succeſſore deſignando, cum maximo totius Reipublicæ Chriſtianæ malo. *S. Bonaventura* Franciſcanæ Religionis Generalis Miniſter,

tunc

tunc Viterbii degens, civibus Viterbienſibus ſuaſit, ſi *Dominico Magri* credendum eſt, ut omnes Cardinales in Epiſcopali Palatio includerent, ut ſic coarctati ad finalem citius devenirent Electionem: & usque ad præſens cellularum veſtigia in aula cernuntur.

Verum cum Electio protraheretur ob diffidia Cardinalium, qui, quamvis numerum octodecimum non excederent, in nullum tamen convenire valebant; *Rainerius Gattus* Civitatis Præfectus & Conclavis cuſtos, ad vincendam illorum obſtinationem, juſſit, ut omnino detegeretur aula, in qua muris occluſi erant, nec ullibi patebat exitus. Unde neceſſitati cedentes, ob ingentia incommoda & aeris intemperiem, per compromiſſum elegerunt *Theobaldum* Placentinum, Vicecomitum, vulgo *Viſconti*, familia, Mediolano olim pulſa, ſuum ducentem genus, *Archidiaconum Leodienſem*, dictum deinceps *Gregorium X.* & defertur lepide dictum a Joanne Portuenſi Cardinali.

Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
Quem Patrem Patrum fecit diſcordia Fratrum.

Q. *Unde conſtat, quod ita fuerint incluſi Cardinales, & quod tectum Conclavis fuerit apertum & ablatum?*

R. Iſtius rei veritas clare dignoſcitur ex Bulla quadam, quæ in Archivio Civitatis Viterbienſis cuſtoditur, ex qua decem & ſeptem

ptem pendent ſigilla in cera rubra, quorumdam Sanctorum figuras exhibentia; forſitan illorum, quorum Titulis pro tunc Cardinales illi gaudebant, juxta illius ſæculi uſum. In præmemorata Bulla Collegium licentiam facit *Cardinali Oſtienſi* infirmo a Conclavi recedendi ſequentibus verbis, quæ nos hic ad longum dare, pro majori Lectorum notitia, operæ pretium duximus.

„ Nos, *miſeratione divina*, Epiſcopi,
„ Presbyteri & Diaconi ſacroſanctæ Roma-
„ næ Eccleſiæ Cardinales infirmitati venera-
„ bilis Fratris noſtri N. *Oſtienſis & Velle-*
„ *trenſis Epiſcopi*, fraterno compatientes af-
„ fectu, vobis *Alberto de Monte Bono*, pote-
„ ſtati & *Rainerio Gatto*, qui pro Capitaneo
„ Viterbienſi te geris, & communi Viter-
„ bienſi tenore præſentium ſub *debito fideli-*
„ *tatis*, quo nobis & Eccleſiæ Romanæ te-
„ nemini, diſtricte præcipiendo mandamus,
„ quatenus, cum idem Epiſcopus *juri & vo-*
„ *to ſibi competentibus in electione Romani Pon-*
„ *tificis renunciaverit* coram nobis, quantum
„ ad præſentem electionem duntaxat, vo-
„ lens, ut non obſtante ejus abſentia, ſine
„ ipſo *hac vice* libere procedamus ad provi-
„ dendum Romanæ Eccleſiæ de Paſtore, ra-
„ tam habiturus & gratam electionem, ſeu
„ proviſionem, quam de Romano Pontifice
„ *absque ipſo* & ejus requiſitione duxerimus
„ faciendam, ac inſtanter petierit *vobis man-*
„ *dari*, ut de Palatio, in quo *ſumus incluſi*,
„ ip-

„ ipſum *permitteretis* exire, eundemque Epi-
„ ſcopum de ipſo Palatio ſtatim egredi li-
„ bere permittatis, nec ipſum de cætero ali-
„ quatenus detineatis invitum.

„ Datum Viterbii in Palatio *diſcooperto*
„ Epiſcopatus Viterbienſis VI. Idus Junii
„ MCCLXX. Apoſtolica Sede vacante.

Q. *Eſtne magna Cardinalatus Dignitas?*

R. Certe talis ac tanta eſt, ut omnes Eccleſiaſticas Dignitates poſt ſummum Pontificem excedat. Et ratio eſt, quia Cardinales ſunt membra Papæ, & quaſi una Perſona cum illo, & quia non ſolum Romanæ, ſed univerſæ Eccleſiæ communi. Quare de Cardinalibus illud dici poteſt, quod eſt in ſacris Litteris: *Domini ſunt Cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem.* 1. Reg. 2. Hæc enim *terra* tam late patens, ita firma & fixa, & quæ omnes homines & ſuſtinet & alit, eſt *Eccleſia*; ejus autem Cardines, ut nomen ipſum admonet, ſunt Principes mundi.

Q. *Epiſcopi, qui ſunt Apoſtolorum Succeſſores, nonne majores ſunt Cardinalibus?*

R. Si inter eos comparatio facienda ſit: profecto ſi Ordinem & Ordinis Poteſtatem ſpectemus, major eſt Epiſcopus quam Cardinalis. Hic enim Sacerdotes conſecrat, confirmat baptizatos, & alia ejusmodi facit, quæ non poteſt Cardinalis. Idemque ſentiendum, ſi attendamus jurisdictionem ferendi leges, puniendi, diſpenſandi, indulgendi, quæ item non licent Cardinali, quoniam nullam

lam habet Diœceſim. Itaque ex hac parte majus aliquid habent Epiſcopi, quod non habent Cardinales. Quod etiam in cauſa eſt, cur ſummus Pontifex *veteri more* Epiſcopos quidem *venerabiles Fratres* appellet, Cardinales autem *dilectos Filios*, quoties ſcilicet ſingulis loquitur vel ſcribit: nam, cum univerſos alloquitur, communiter *Fratres* vocat, propter admixtos Epiſcopos.

At vero ſi univerſalis Eccleſiæ Gubernationem reſpiciamus, ſine ulla dubitatione major eſt Cardinalis, non modo Presbyter, ſed etiam Diaconus quam quivis Epiſcopus. Epiſcopus enim ſuæ tantum Diœceſis utilitati ſervit; at Cardinalis publicæ totius populi Chriſtiani. Ille privatam duntaxat regit Eccleſiam: hic una cum Sede Apoſtolica univerſas.

Cardinales ſoli tum ad Pontificum conſilia, tum etiam ad Pontificis Electionem pro nunc adhibentur, atque etiam ex ipſis fere ſolis Pontifex eligitur.

Cardinales a nemine, niſi a ſummo Pontifice judicantur: ipſi tamen ſimul cum Pontifice omnes Eccleſiæ gradus dijudicant.

Multis aliis Privilegiis gaudent, ob quæ non modo quorumlibet Epiſcoporum, ſed etiam Patriarcharum atque Primatum jura tranſcendunt.

Q. *A quo tempore ſummorum Pontificum Electio demandata eſt ſolis Cardinalibus?*

R.

R. Ab eo tempore, quo in tertio *Lateranenſi* Oecumenico Concilio, ſub *Alexandro III.* Romæ habito, anno 1179. excluſis omnino Clero, Imperatore & populo ab Electione ſummorum Pontificum, totum jus illos eligendi translatum eſt ad ſolum Cardinalium Collegium, ibique pariter ſtatutum, ut *duæ tertiæ* Cardinalium *partes* pro Electione convenirent; idque ita decretum occaſione *Octaviani* Pſeudo-Pontificis, ſub nomine *Victoris IV.* de Papatu contendentis, cum ipſo *Alexandro III.* vero ac legitimo ſummo Pontifice, utpote a majori Cardinalium parte electo, dum *Octavianus* paucorum duntaxat niteretur Cardinalium ſuffragio, & Friderici Imperatoris potentia & auxilio.

Sed tandem victo Imperatore & extincto Schiſmate Concilium *Lateranenſe III.* convocavit *Alexander*; in quo inter alia hoc præſertim decretum eſt *Canone I.* ut nullus deinceps ut verus haberetur & legitimus Pontifex, niſi eſſet a duabus tertiis Cardinalium partibus electus.

Q. *Quandonam cœperunt Cardinales veſtibus indui Purpureis?*

R. Certum eſt, modernum Cardinalis habitum majeſtatem quamdam exhibere. Si initium quæratur, factum accipimus ab *Innocentio IV.* anno ſalutis 1246. cum ſtatuiſſet, ut Cardinales omnes *rubro galero* uterentur, hoc ſcilicet motivo, ut recordarentur, ſe debere ſemper eſſe promptos ad Sanguinem

nem *fundendum in defenſionem Fidei, & obſequium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.* Inſuper etiam indulſit, ut in publicum incederent *equo vecti.* Ex quo ſane apparet, antea *pedibus ire* conſueviſſe; quod unum reliquam quoque tenuitatem ac ſimplicitatem illorum temporum indicat.

Poſtea vel *Bonifacius VIII.* ut ait Hieronymus Albanus, lib. de Card. q. 8. vel ut plures tradunt, & in primis Platina & Sabellicus confirmant. *Paulus II.* anno 1454. reliquas veſtes purpureas, cæterumque ornatum adjecit: atque ex eo quoque tempore aucta eſt hujus Magiſtratus amplitudo, ut internæ ejus Dignitati hæc etiam externa ſpecies reſponderet.

Q. *A quo tempore dicuntur Cardinales* Eminentiſſimi?

R. A tempore *Urbani VIII.* Summus ille Pontifex anno 1630. ſpeciali Decreto ſancivit, ut deinceps Cardinales *Eminentiſſimi* vocarentur, & ut nulli alii *Eminentiæ* titulum uſurpare præſumerent exceptis Cardinalibus, tribusque Imperii *Electoribus Eccleſiaſticis*, magnoque Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani *Magiſtro.* Voluitque, ut omnes tenerentur, præter *Imperatorem & Reges*, hos titulos *Eminentiſſimi* & *Eminentiæ* Cardinalibus tribuere. Quod Decretum ſtatim executioni mandarunt omnes Italiæ Principes, hosque *Eminentiſſimi* & *Eminentiæ* titulos Cardinalibus tribuere cœperunt, excepta ſe-

ſereniſſima *Venetorum* Republica, contendente, ſe non teneri ſicut & Reges, hos novos Cardinalibus tribuere titulos, ob Regna ſuæ ditioni ſubdita: & ea ratione conceſſum fuit a ſummo Pontifice *Venetorum* Reipublicæ, ut juxta morem antiquum Cardinales ſalutaret; nec tribuere teneretur eis hos novos *Eminentiſſimi* & *Eminentiæ* titulos.

Qui plura vult, legat Hieronymum Albanum, Platinam, Sabellicum & Hieronymum Platum Societatis JEſu, *Lib. de Cardinalis Dignitate & Officio &c.*

De Conciliis.

Q. *Quid eſt Concilium?*

R. Eſt Congregatio Præſulum Eccleſiæ ſub uno Capite legitime congregatorum, ad tractanda Fidei & Morum negotia.

Q. *Quotuplicia ſunt Concilia?*

R. Quadruplicia: Generalia, Nationalia, Provincialia & Diœceſana. *Concilium Generale* eſt illud, quod a Papa totius orbis Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, Primates, Cardinales convocante, congregatur, in quo ipſe præſidet, vel alius nomine ejus.

Ad illud etiam vocantur Abbates & Religionum Generales, ex Privilegio & Pontificum Conceſſione, & ſuffragium deciſivum habent, ideoque cum Epiſcopis ſignant: *De-*

finiens, ſubſcripſi. Theologi vero, qui admittuntur, ut *Conſultores* tantum ſignant: *Conſentiens ſubſcripſi.* Quod ſi Principes ſæculares interſint, nonniſi ad patrocinandum, nullatenus vero ad ſuffragandum admittuntur.

Concilium Nationale eſt, in quo congregantur Epiſcopi & Archiepiſcopi unius Regni aut Nationis, cui præeſt Primas aut Patriarcha.

Provinciale eſt, ad quod conveniunt Epiſcopi alicujus Provinciæ cum Archiepiſcopo Præſidente.

Diœceſanum vero, quod & ſpecialiter *Synodus* dicitur, illud eſt, ad quod convocantur Canonici & Paſtores unius Diœceſis, cuique præſidet Epiſcopus.

Q. *Quare Ordinum Generales Votum deciſivum habent in Concilio Generali, cum ſolos* Epiſcopos poſuerit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei?

R. Quia ſubditos ſuos, ab Epiſcopis non repræſentatos, & in quos jurisdictionem quaſi Epiſcopalem habent, repræſentant: Cum vero jurisdictionem illam ex Privilegio, non de jure teneant, ideo non de jure, ſed ex Privilegio, ut *Judices* vocantur.

Q. *Eſtne differentia inter Concilium Generale & Oecumenicum?*

R. Generale & Oecumenicum idem ſignificant. Juriſtæ tamen per *Oecumenicum* intelligunt Concilium Generale *legitimum.*

Q.

Q. *Quid requiritur, ut Concilium ſit legitimum?*

R. Duo requiruntur. 1. Ut a Romano Pontifice, vel cum ejus aſſenſu convocetur, aut ſaltem ab ipſo ejus convocatio rata habeatur,

2. Ut convocentur ex Orbe Chriſtiano, quantum fieri poteſt, omnes Epiſcopi, ſic, ut nullus ex Epiſcopis poſitive excludatur, niſi per Excommunicationem ab Eccleſia ſeparatus fuerit. Sufficit autem ad integritatem Concilii, ut ex potioribus mundi partibus Epiſcopi aliqui adveniant, qui poſſint ex Pontificis aſſenſu cæterorum vices & vota ſupplere.

Q. *Concilia ſuntne neceſſaria?*

R. Non ſunt abſolute neceſſaria, cum tribus primis Sæculis nullum fuerit celebratum, nullumque a Tridentino jam a ducentis ferme annis congregato. Quotquot exortæ ſunt hæreſes poſt tempora Apoſtolorum, qui primi Concilia celebrarunt, a ſolo Papa condemnatæ ſunt, per tria, ut diximus, Sæcula.

Q. *Suntne ſaltem alicujus utilitatis?*

R. Ita, & aliquando maxime utilia ſunt, cum per illa facilius extinguantur hæreſes, facilius reformetur Eccleſia, promptius publicentur & recipiantur Fidei & Morum Decreta, felicius tollantur diviſiones & ſchiſmata, & ſuavius & commodius pax Eccleſiis omnibus reddatur.

Q. *Eſtne infallibilis Concilii Generalis Definitio?*

R. Ita. Concilium Generale cum Eccleſiam ipſam repræſentet, errare non poteſt in condendis Fidei & morum Decretis, ob peculiarem Spiritus ſancti aſſiſtentiam. Sicut enim adſtitit Concilio Hieroſolymitano ab Apoſtolis celebrato, *viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis.* Act. 15. Ita nullum eſt dubium, quin poſterioribus legitimis aſſiſtat, cum æque, imo magis neceſſarium fuerit, pluribus exortis identidem hæreſibus, pro Eccleſiæ conſervatione

Alias probationes vide ſupra, ubi de Eccleſia dixi, & eas Concilio applica.

Q. *Si Controverſiæ reſolvi poſſunt per ſummum Pontificem, nonne fruſtra congregantur Concilia?*

R. Non recte infertur; cum, ut diximus, Concilia ſua utilitate non careant. Licet Apoſtoli potuiſſent ſeorſim definireControverſiam de Legalium obſervatione, id tamen ſine Concilio præſtare noluerunt: ſed coacto Hieroſolymis Concilio, *convenerunt Apoſtoli & ſeniores videre de verbo hoc.* Act. 15. v. 6.

Ne quoddam remedium a Chriſto inſtitutum ſpernere viderentur: Concilia enim inſtituit & commendavit, dum dixit: *Ubi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Matth. 18.

2. De-

2. Deciſio ſummi Pontificis in materiis Fidei non ita quietat diſcordes animos, ac Concilii Oecumenici definitio, cum non conveniant omnes; *de Fide eſſe*, Papam eſſe infallibilem. Et econtra fateantur omnes, *infallibilia* eſſe Concilia, accedente tamen Papæ Confirmatione. Id autem dico, quia ſi Concilium congregaretur pro aliqua Eccleſiæ neceſſitate, *Sede vacante*, aut vivente tantum *dubio Pontifice*, erit infallibile in iis, quæ requiruntur, ut præſenti neceſſitati ſubveniatur: alioquin non ſatis proſpexiſſet Chriſtus ſuæ Eccleſiæ gubernationi, nec ſuppeteret ratio tollendi Schiſmatis contumacis.

Q. *Eſtne Concilium ſupra Papam?*

R. Minime. Papa legitime electus & indubitatus nullum Superiorem agnoſcit, cum ipſe ſit Paſtor totius Eccleſiæ. Paſtor autem non ſubditur ovibus, ſed oves Paſtori. Igitur non ſubeſt Pontifex Concilio, ſed Concilium Pontifici: Patres in Concilio congregati non deſinunt eſſe Oves Chriſti, adeoque non deſinunt ſubjici ei, cui dictum eſt: *Paſce Oves meas.*

2. Ille eſt Superior Conciliis Generalibus, cujus eſt Concilia Generalia convocare, illis præſidere, acta eorum confirmare vel irritare, atqui talis eſt Romanus Pontifex: Ex Lateran. V. Seſſ. 11.

3. A ſententia *Concilii Generalis*, a Papa *non approbati*, recte appellatur ad ipſum Papam; ergo eſt ipſo Concilio ſuperior.

 Tan-

Tandem, non dixit Chriſtus Epiſcopis: *paſcite Petrum, confirmate Petrum*, ſed Petro, *confirma fratres tuos*; *paſce Oves meas*; id eſt, totam Eccleſiam, extra quam non ſunt oves Chriſti actuales.

Q. *Concilia Nationalia & Provincialia ſuntne etiam infallibilis Auctoritatis?*

R. Non, cum pluries errarint: ut Carthaginenſe ſub S. Cypriano, quod nationale fuit, & in quo ordinatum fuit, *rebaptizandos eſſe ab hæreticis baptizatos*; & plura alia. Infallibilitas Eccleſiæ univerſali promiſſa eſt, quam non repræſentat Concilium particulare. Firmæ tamen ſunt ejus deciſiones, ſi Papæ confirmatio accedat; tam enim infallibilis eſt in confirmandis aliorum Decretis, quam in ſuis condendis.

Q. *Tenenturne Fideles particularium Conciliorum Decretis ſe conformare?*

R. Certe. Temerarium foret eis non acquieſcere, ſi præſertim ex illis eſſent, quæ videntur ipſo uſu Eccleſiæ quodammodo probata, ut Toletana, Arelatenſia &c.

DE CONCILIIS APOSTOLORUM.

Q. *Quot celebrarunt Apoſtoli Concilia?*

R. Septem enumerantur, quamvis non proprie dicta.

Primum celebratum eſt Hieroſolymis anno 34. a Nativitate Chriſti, paulo poſt Aſcenſionem ejus, ante Miſſionem Spiritus ſancti,

pro

pro eligendo Apoſtolo loco Judæ Proditoris.

Recluſi Apoſtoli in Cœnaculo, præmiſſa oratione, ſtatutis in medium duobus æque dignis, *Joſeph* videlicet, qui vocabatur *Barſabas*. & *Mathia*, proceſſerunt ad Electionem, & ſortibus datis, & Spiritu ſancto invocato, Mathias electus eſt, ut refertur in Actibus Apoſtolicis, c. 1. v. 15. *Et dederunt ſortes, & cecidit ſors ſuper Mathiam, & annumeratus eſt cum undecim Apoſtolis.*

Q. *Sortibusne propriis uſi ſunt Apoſtoli?*

R. Quidam dicunt, non fuiſſe ſortes proprie dictas, ſed ſignum aliquod divinitus e cœlo lapſum ſuper Mathiam, puta lucis radium aliquem, quo deſignatus fuit Mathias.

Alii volunt, Apoſtolos ſortibus proprie dictis uſos fuiſſe, hoc enim indicant verba Scripturæ citata. Nec mirum, quia in Lege veteri e Sacerdotibus *ſorte eligi ſolebat unus*, qui incenſum adoleret ante Altare Dei, ut patet de Zacharia Patre Joannis, de quo S. Lucas cap. 1. v. 9. ſic ait: *Secundum conſuetudinem Sacerdotii ſorte exiit, ut incenſum poneret, ingreſſus in Templum Domini?*

Deinde Apoſtoli ſequi potuerunt alia Scripturæ exempla varia: ſic Saul ſorte creatus eſt Rex. 1. *Reg*. 10. *v*. 20. Sic ſorte diviſa eſt terra promiſſa. *Joſue cap*. 15. &c.

Q. *Eſtne hodie licitus Sortium uſus in ſacris Electionibus?*

R. Nequaquam. Talem uſum jam interdixit Eccleſia, ut conſtat ex Honorii III. Decretali ad Lucanum Capitulum directa, & in Jure Canonico inſerta, Lib. 5. Decret. tit. 21. de ſortilegiis, cap. *Eccleſiæ.* Pontifex electionem Epiſcopi ſic factam quidem admittit, ſed addit: *Sortis uſum in Electionibus perpetua prohibitione damnamus &c.*

Ratio eſt. Quia in Electionibus, præſertim Miniſtrorum Eccleſiæ, curam animarum habentium, dignior eſt eligendus, ſecundum Theologos, & S. Concilium Tridentinum Seſſ. 24. cap. 18. utendo autem ſortibus in Electione, minus dignus eligi poſſet.

Si tamen Candidati ita eſſent meritis & doctrina pares, ut vix humano judicio poſſet determinari, quis eſſet dignior, nihil obſtare videtur, quo minus in tali caſu ſortibus uti liceret.

Talis olim, & non alia fuit mens Patrum Concilii Barcinonenſis ſub Gregorio Magno anno 599. celebrati, dum ſortium uſum in Electionibus Epiſcoporum approbarunt. Merito tamen in poſterum uſus ille interdictus eſt, quia tentare Deum eſt illicitum, & illum tentare, eſt in ſacris electionibus ſortes adhibere; eſt enim totum illi committere, qui hoc humana providentia peragi vult, & quaſi ipſum obligat, ad manifeſtandam ſuam voluntatem. Quod ſi Apoſtoli in electione Mathiæ ita ſe geſſerint, non debet trahi in exemplum, quia hoc ex ſingulari privilegio

&

& inſpiratione divina factum, credendum eſt.

De *ſecundo* Apoſtolorum Concilio.

Q. *Ubi, & qua de cauſa celebratum fuit ſecundum Concilium?*

R. Hieroſolymis, eodem anno Chriſti 34. poſt deſcenſum viſibilem Spiritus ſancti, pro eligendis ſeptem Diaconis, ut habetur Actor. cap. 6. *Creſcente fidelium numero factum eſt murmur Græcorum adverſus Hebræos, eoquod deſpicerentur in miniſterio Viduæ eorum:* Viduæ enim tunc temporis, utpote quia ſeniores & matresfamilias, miniſtrabant aliis neceſſaria: cumque Hebrææ magis faverent Hebræis quam Græcis, tam in diſtributione ciborum quam veſtium, exivit a Viduis Græcorum ſeu Gentilium murmur, & a viduis tranſiit ad viros. Quare, ut Schiſma hoc naſcens ſedarent Apoſtoli, Hieroſolymis iterum congregati ſunt, pro ſeptem eligendis Diaconis, boni teſtimonii viris, ſapientia & Spiritu ſancto plenis, qui menſarum miniſterio vacarent, & providerent, ut omnia tam alimenta quam veſtimenta omnibus æque diſtributa forent.

Q. *Qui fuerunt hi ſeptem Diaconi?*

R. Sequentes enumerantur.

Primus *Stephanus*, laudatus a ſcientia, eloquentia, conſtantia & martyrio, quod primus ſuſtinuit.

Secundus *Philippus*. Cum hoc nomen græcum ſit, ſicut & cætera reliquorum Diaconorum, delectos illos fuiſſe e cœtu Græcorum, colligi poteſt. Hic autem diverſus eſt a Philippo Apoſtolo; & ut referunt graviſſimi Auctores, univerſam Samariam Evangelium promulgaturus peragravit, ubi ingenti miraculorum gloria, & populorum converſione claruit.

Tertius *Prochorus*. Hic vir parum notus, a Græcis primus Nicomediæ Epiſcopus ſtatuitur. Martyrium ſubiit Antiochiæ die nona Auguſti.

Quartus *Nicanor*, cujus mors conſignatur in inſula Cypro ad diem decimam Januarii, ubi virtutis & Fidei ſpecimina exhibuerat.

Quintus *Timon*. Primus Boſtrenſis in Arabia Epiſcopus fuit, ibidemque a Judæis atque Ethnicis igni traditus eſt. Cum autem illæſus ignem evaſiſſet, in crucem actum fuiſſe nonnulli ſcripſere.

Sextus *Parmenas*, præcedentibus ignotior, cujus mors in Martyrologio Romano ſub Trajano conſtituitur die 23. Januarii. Martyrem obiiſſe *Philippis in Macedonia*, docet Ado tractatu de Feſtivitatibus Apoſtolicis.

Se-

Septimus *Nicolaus advena Antiochenus.* Hic, cum Ethnicus eſſet origine, Judæis primum, poſtea Chriſtianis ſe adjunxit, ac inter illos excelluiſſe credendum eſt pietatis amore, fide, probitate, cum unus è ſeptem Diaconis electus fuerit.

Q. *Eſtne Nicolaus iſte Diaconus Auctor turpis Sectæ Nicolaitarum?*

R. Sic eſt; non quod ipſe forte Hæreticus fuerit, ſed quod occaſionem nefandæ hujus ſectæ præbuerit. Dixi, *forte Hæreticus*; quia, ſi aliqui inter SS. Patres eum accuſant, non deſunt, qui eum a formali Hæreſi vindicant.

Clemens Alexandrinus ſic rem contigiſſe narrat: cum ab Apoſtolis & aliis increparetur, quod de eximia uxoris ſuæ forma plus nimis ſollicitus eſſet, zelotypiaque laboraret: ut hujus rei ſuſpicionem a ſe amoveret, coram fidelium cœtu eam ſtatuit, & poteſtatem ſe cuilibet facere illam ducendi profeſſus eſt; volens hoc facto oſtendere, ſe non eſſe adeo *zelotypum*, ut ei impingebatur. Verbum, quod imprudenti excidit, acceptum eſt avide, eodemque poſtea abuſi quidam, in eam lapſi ſunt ſententiam, nimirum mulieres eſſe communes, quæ certa a mente Auctoris longiſſime aberrat, cum teſte Clemente Alexandrino, *Lib.* 3. *ſtromatum*, vir eſſet ſobrius & continentiſſimus.

Alia pariter Nicolai ſententia in pravum ſenſum detorta circumfertur, nimirum *abuten-*

tendum eſſe Carne. Licet autem hæc ſententia ex Auctoris mente deſignet tantummodo, coercendos eſſe voluptatis motus, & pravorum affectuum & carnis impetus; eo tamen pertracta fuere ejus verba, quaſi ſalaciſſima quæque permitteret. Cum tamen, ut ait Euſebius Lib. 3. Hiſt. cap. 29. non alia, quam ſua uxore uſus ſit, & filiæ ejus conſenuerint Virgines, ac filius permanſerit incorruptus.

Q. *Septem illi Diaconi fueruntne ſicut noſtri hodie ſacri Altaris Miniſtri, vel ſolum profanæ menſæ Præfecti?*

R. Dico, quod ad utriusque Menſæ miniſterium fuerint electi. Et hoc conſtat ex iis, quæ obſervarunt Apoſtoli in conſtituendis illis Diaconis. 1. Quæſierunt, an eſſent boni teſtimonii, & Spiritu ſancto ac ſapientia pleni. 2. Oraverunt ſuper eos. 3. Impoſuerunt eis manus, ut patet ex Actibus ſupra citatis. Non adhibuiſſent porro ritus tam ſacros pro certo Apoſtoli ad miniſtrandum ſolum menſis communibus, quibus laici, ſervi & famuli deſerviunt. Fuerunt igitur inſtituti pariter ſacræ Menſæ Miniſtri; in qua frangitur ſacer ille panis, de quo Paulus ait: *Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt.* 1. Cor. 10. v. 16.

Non igitur ciborum & potuum Miniſtri ſolum fuerunt, ut Menſis vulgaribus & profanis inſervirent ſed etiam Miniſtri Eccleſiæ fuerunt, hoc eſt, ut ſacræ Menſæ, ſeu Altari inſervirent.

Pro clariori horum intelligentia obſervandum, quod in Eccleſiæ primordiis conjunctæ erant duæ menſæ ſive cœnæ, communis & ſacra; quia primi Chriſtiani quotidie Communicabant, & poſt Communionem ſimul cœnabant, ut patet ex illo Pauli, dicentis: *Unusquisque cœnam ſuam præſummit ad manducandum, & alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt.* 1. Cor. 11. v. 21. Non enim ſummebant cibum corporalem ante cibum ſacrum, ſcilicet Euchariſtiam. Diaconi utrique menſæ miniſtrabant: Menſæ ſacræ, quæ erat *Euchariſtiæ*; menſæ communi, quæ erat *Agape*; erat autem *Agape* commune convivium in ſignum Charitatis & unionis fieri ſolitum poſt ſumptionem *Euchariſtiæ*.

De *tertio* Apoſtolorum Concilio, Anno 35.

Pro decernenda Petri & Joannis ad Samaritas Miſſione.

Cum Philippus Diaconus ſignis & prodigiis clarus in Samariam veniſſet, ibique inter alia Candacis Æthyopum Reginæ Eunuchum baptizaſſet, & Simonem Magum, innumerosque Samaritas ad Chriſtum convertiſſet. Tunc Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, convenientes in unum, per modum Con-

Concilii, Anno 35. miſerunt ad Samaritas *Petrum & Joannem*, ut a Philippo recenter baptizatos *Sacramento Confirmationis* munirent, & in fide roborarent. quod Philippus præſtare non poterat; utpote quia tantum Diaconus, & non Epiſcopus, Act. 8. v. 1. & ſequentibus, *qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum... Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum &c.*

Q. *Cum textus non exprimat niſi manuum Impoſitionem, uſi ſuntne etiam Apoſtoli Chriſmate?*

R. Utrum in conferendo Confirmationis Sacramento Chriſma adhibuerint Apoſtoli, duplex eſt ſententia: S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus &c. tenent, Apoſtolos ex ſpeciali Dei diſpenſatione ſolam orationem & manuum impoſitionem adhibuiſſe: quia tunc, inquiunt, Spiritus ſanctus viſibiliter deſcendebat ſuper confirmatos, & ſic non erat neceſſitas Chriſmatis, quæ eſſet ſignum unctionis internæ per Spiritum ſanctum effectæ.

Alii vero, ut Hugo a S. Victore, Waldenſis, Cornelius a Lapide &c. tenent, multo probabilius Apoſtolos Chriſmate uſos fuiſſe. Ratio ipſorum eſt, quod nunquam leguntur Apoſtoli adminiſtraſſe Sacramenta ſine ordinaria & eſſentiali illorum materia; ergo neque Sacramentum Confirmationis ſine Chriſmate, ejus eſſentiali materia a Chri-

ſto

ſto inſtituta; præſertim, cum in Judæa Olei & Balſami adſit copia ad conficiendum Chriſma.

De *quarto* Apoſtolorum Concilio, Anno 37.

Pro condendo Fidei Symbolo.

Quamvis nullam iſtius Concilii certitudinem ex Scriptura habeamus, conſtanti tamen Traditione liquet, Apoſtolos, antequam Hieroſolymis diſcederent, alicubi Conciliariter congregatos Symbolum Fidei ediſſe, quod parvum *Credo* nominatur, ut ſic eſſent omnes labii unius, ubicunque forent, eadem Myſteria Fidei annunciantes: & Symbolum iſtud eſſet quaſi ſignum, quo dignoſcerentur, qui vere Chriſtum prædicarent juxta Regulas Apoſtolicas.

Non enim credibile eſt, Apoſtolos cœco more & caſu Hieroſolymis diſceſſiſſe, & ad gentes abiiſſe; quin prius ſimul convenirent de Regionibus, ad quas quique tenderet, ſicut & de Fidei articulis, quos ubique gentium annunciarent.

De

De *quinto* Apoſtolorum Concilio, Anno 51.

Pro definiendis quibusdam Contro-*verſiis.*

Q. *Quæ fuerunt motiva Congregationis hujus Concilii ?*

R. Duo principalia, ut conſtat ex Actuum cap. 15. Orta erat Antiochiæ acris contentio circa hanc quæſtionem: *An gentiles ad Chriſtum converſi tenerentur circumcidi, & legem Moyſis ſervare.* Id mordicus affirmabant Judæi, & inter eos *Cerinthus* & *Ebion*, qui de Judæa Antiochiam venerant, erronee dicentes inter alia: *Fratres, niſi circumcidamini, non poteſtis ſalvari*: Chriſtiani vero contrarium ſuſtinebant, præſertim *Paulus* & *Barnabas*.

Q. *Quam ob cauſam cogere volebant Gentiles converſos ad judaizandum ?*

R. Quia contendebant ſupra nominati *Cerinthus* & *Ebion*, & alii de genere eorum, ſolis Judæis promiſſum ac miſſum eſſe Meſſiam, ejusque gratiam ac ſalutem; ac proinde Gentiles nec Meſſiæ, nec Chriſtianiſmi capaces eſſe, niſi prius circumciderentur, & fierent Judæi. Alii vero econtra Evangelium ad ſalutem ſufficere ſuſtinebant.

Q. *Quomodo tandem lis iſta finita eſt ?*

R.

R. Miſſi ſunt Antiochiæ ad Apoſtolos & ſeniores in Jeruſalem, ex una parte *Paulus & Barnabas;* ex altera parte quidam non nominati. Cum autem perveniſſent, *illico convenerunt Apoſtoli & ſeniores videre de verbo hoc.* Annus erat a Chriſto nato 51. Concilium hoc ex Apoſtolicis omnium celeberrimum fuit, & cæterorum ſubſequentium Archetypum. In illo *unanimi ſuffragio* definitum fuit, quod Gentiles non tenerentur ad circumciſionem & legem Moſaicam, & quod nihil ultra eis imponendum ſit, quam ut abſtineant ab immolatis ſimulacrorum, & aliis quibusdam in Epiſtola Synodica per *Judam & Silam* ad fideles Antiochenos miſſa, in qua ſic decernunt: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria: ut abſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine & ſuffocato, & fornicatione, a quibus cuſtodientes vos, bene agetis. Valete.*

Q. *Quo jure hoc in Concilio*, quod futurum erat exemplar ſubſequentium, *interfuerunt cum Apoſtolis Presbyteri & laici?*

R. Non eodem modo & jure interfuiſſe certum eſt, quantumvis una cum Apoſtolis ſeniores, & populus nominentur: *Placuit Apoſtolis & ſenioribus cum omni Eccleſia &c.* Act. cap. 15. v. 22.

Apoſtoli ſeu Epiſcopi interfuere, ut judicarent & definirent: Seniores ſeu Presbyteri ut *Conſultores*; Laici ut *Auditores*, vide-

licet, ut tacerent, & *definitis acquieſcerent.* Unde dicitur: *Tacuit autem omnis multitudo &c.*

Et hoc fuit deinceps in Conciliis obſervatum, quibus interſunt Epiſcopi ut *Judices*; Theologi ſæculares ſive Regulares ut *Conſultores*; Laici vero, ut deciſionibus *acquieſcant.*

Q. *Cum fuerit in hoc Concilio deciſum & ordinatum, ut Chriſtiani abſtinerent a ſanguine & ſuffocato, cur lex iſta hodie non obſervatur?*

R. Quia ad tempus lata fuit, ut facilius conciliarentur Gentiles cum Judæis, & in unum corpus adunarentur, Judæi ſiquidem vehementer abhorrebant eſum *ſanguinis & ſuffocati;* ſimiliter eorum, quæ fuerant ſimulacris immolata, putantes, hoc eſſe ſignum Idololatriæ. Unde Apoſtoli, ut Judæi & Gentiles in unum populum coaleſcerent, hoc tulerunt præceptum. At cum jam Judæorum & Gentilium diſcordia deſierit, illa Lex jam a multis ſæculis abolita eſt, ut conſtat ex uſu Eccleſiæ, qui eſt optimus Apoſtolicæ Legis interpres.

Notandum.

Quædam Eccleſiæ hanc legem ab Apoſtolis latam, ſcilicet *de abſtinendo ab eſu ſanguinis & ſuffocati,* usque ad ſæculum nonum obſervarunt; imo Canones de ejus obſervantia ediderunt, propter Reverentiam Apo-

ſto-

ſtolis debitam; non tamen, quia ſe obſtrictos his legalibus arbitrati ſint.

Video jam in Italia valde communem eſſe eſum ſanguinis animalium & ſuffocatorum, maxime volatilium, ſicut & in aliis mundi partibus. Quisque igitur tuto ſervare poteſt monitum Apoſtoli: *Omne, quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conſcientiam.* 1. Cor. cap. 10. Suppoſito, quod non ſit ſtatutum aliquod ſpeciale Eccleſiæ, vel Ordinis Religioſi in contrarium.

DE CONCILIIS OECUMENICIS.

Q. *Quæ & quot fuerunt Concilia Oecumenica?*

R. Licet de numero Conciliorum vere Oecumenicorum, id eſt, approbatorum & confirmatorum, (*plura enim celebrata ſunt, quæ totaliter, aut partim reprobata fuerunt*) licet, inquam, de numero non omnes concorditer conveniant, potiſſimum tamen octodecim recenſentur, octo Orientalia, & decem Occidentalia.

Q. *Quodnam fuit primum Orientale Concilium?*

R. Primum eſt *Nicænum I.* Epiſcoporum 318. Nicææ in Bythinia celebratum anno 325. Sylveſtri Pontificis 12. Conſtantini Imperatoris 20. & abſolutum eodem anno.

Q. *A quo fuit convocatum?*

R. A Conſtantino Imperatore, ut conſtat ex Synodica Epiſtola Nicæni ejusdem Concilii ad Eccleſiam Alexandrinam, quam deſcripſit Theodoretus, Lib. 1. Hiſt. cap. 11. quæ ſic incipit: *Quoniam gratia & mandato SS. Imperatoris Conſtantini, qui nos ex variis Provinciis & Civitatibus congregavit, magnum & ſanctum Concilium coactum eſt &c.*

Non tamen per hoc putandum eſt, Authoritatem congregandi Concilia Oecumenica pertinere ad *Imperatorem*, ut opinantur *Lutherani & Calviniſtæ*, qui ſacro Concilio Tridentino intervenire noluerunt, ſub prætextu, quod ab *Imperatore* non fuiſſet congregatum.

Hæc Authoritas concredita eſt *Romano Pontifici*, cum ille ſolus per univerſam Eccleſiam Paſtoris ſupremam poteſtatem habeat, cui in perſona Petri Chriſtus dixit: *Paſce oves meas.* Quando autem dicitur, quod Imperator Conſtantinus hoc Concilium convocavit, quod etiam de nonnullis aliis Principibus refertur, non debet quis ſibi imaginari, eos *propria authoritate* id egiſſe; ſed ſolum ſolicitaſſe, opem tuliſſe, ſumptibus providiſſe, aut aliquid ſimile. Quod egit Conſtantinus, fuit ex conſenſu, Concilio & Authoritate S. Sylveſtri Papæ.

Q. *Quibus de cauſis Synodus Nicæna fuit congregata?*

R.

R. Congregata fuit 1. ad condemnandum Arium ex Lybia oriundum, Divinitatem Chriſti impie negantem.

1, Ad componendas diſſenſiones Eccleſiarum circa tempus Paſchatis celebrandi. Et determinatum fuit, ut Paſchalis dies celebraretur non ritu Judaico, ſed Apoſtolico; hoc eſt non die decima quarta Lunæ menſis Martii, ſed die Dominica decimam quartam Martii lunam, poſt vernum æquinoctium, immediate ſequente.

3. Ad Schiſma Meletti Lycopolitanæ Civitatis Epiſcopi extinguendum.

Q. *Quinam huic Concilio Oecumenico interfuerunt?*

R. Fere omnes Epiſcopi Orientales, ut conſtat ex Concilii ſubſcriptionibus, viri ſanctitate, miraculis & doctrina ut plurimum conſpicui, præter multos Presbyteros & Diaconos.

Ex Occidente interfuerunt, *Nicaſius* Dinienſis in Gallia Epiſcopus, & tres Legati ſummi Pontificis, utpote *Præſidentes*, qui fuerunt *Oſius*, Cordubenſis in Hiſpania Præſul, & *Vitus* & *Vincentius* Urbis Romanæ Presbyteri.

Q. *Conſtantinus Imperator qualiter interfuit Concilio?*

R. Interfuit purpura auroque micans, non ut *Judex*, ſed ut *moderator*, aureo quidem ſedili, ſed infra Epiſcopos, *primum locum Legatis ſummi Pontificis tenentibus*, &

non niſi annuentibus ipſis, ſedens: quem Euſtathius Antiochenus oratione ſalutavit eleganti, nomine totius Concilii Patrum, quos viciſſim alloquens omnes *Religioſiſſimus Imperator*, ad pacem & concordiam, contentionesque vitandas, peramanter cohortatus eſt; ipſeque ſumptus neceſſarios, pro celebrando Concilio regali munificentia miniſtravit.

Narratur, quod ingreſſi Ariani porrexerint ei libellos adverſus Orthodoxos Antiſtites, quos legere non dignatus eſt, ſed indicto die juſſit illos comburi, dicens: *Nos a vobis recte judicamur*, Epiſcopos alloquitur, *vos autem non poteſtis ab hominibus judicari.* Et adjunxit: *quod ſi ſuis oculis Epiſcopum alienæ uxori ſtuprum inferre videret, facinus illud nefandum* ſuo paludamento obtegeret, *ne facinoris aſpectus eos, qui id ipſum cernerent, ulla ex parte læderet.* Ita refert Theodoretus lib. 2. cap. 11.

Secundum Concilium generale.

Fuit *Conſtantinopolitanum I.* anno Domini 381. celebratum, ab *Imperatore Theodoſio ſeniore*, ex mandato *Damaſi Pontificis*, congregatum, ad Fidem Concilii Nicæni magis ſtabiliendam, & ad firmandam Spiritus ſancti Divinitatem contra Macedonium Patriarcham Conſtantinopolitanum, docentem, Spiritum ſanctum eſſe Patre Filioque mino-

rem;

rem ; nec ejusdem cum Patre & Filio ſubſtantiæ, ſed meram eſſe Creaturam.

Q. *Quæ fuerunt acta in hoc Concilio ?*

R. 1. Damnata fuit Hæreſis Macedonii, 2. quidam editi ſunt Canones, 3. editum Fidei Symbolum, quod idem eſt ac illud, quod inter Miſſarum ſolemnia cantatur in Eccleſia, ſoletque *Nicænum* vulgo dici ; & unum & idem cum illo haberi, quia re ipſa non diſcrepat a Nicæno, niſi penes majorem vel minorem explicationem, ut ex utriusque contextu patebit.

Q. *Quare Conſtantinopolitana Synodus multa addidit Symbolo Nicæno ?*

R. Si quæ addidit, neceſſaria viſa ſunt ad confodiendas plures Hæreſes, quæ tunc graſſabantur.

1. Contra *Marcioniſtas & Manichæos*, duorum principiorum aſſertores, additur : *Cæli & terræ.*

2. Contra *Photinum*, Verbum non eſſe æternum, ſed in Virginis utero incœpiſſe, dicentem, additur : *natum ante omnia ſæcula.*

3. Contra *Apollinarem*, effutientem, filium hominis carnem de Cœlo attuliſſe, additur, *de Spiritu ſancto, natus ex Maria Virgine.*

Contra eos, qui cenſebant, *Chriſtum non fuiſſe Cruci affixum*, additur, *Crucifixus etiam pro nobis*, *ſub Pontio Pilato*, *& ſepultus eſt*, in Nicæno legebatur tantum, *Paſſus eſt.*

5. Contra errorem *de millenario Chriſti regno* poſt judicium univerſale, additur, loquendo de Chriſto: *ſedet ad dexteram Patris, venturus cum gloria, cujus regni non erit finis.*

6. Contra *Macedonium*, Spiritum ſanctum Deum eſſe, negantem, poſt hæc Nicæni Symboli verba. *& in Spiritum*, additur, *Dominum, & vivificantem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum & conglorificandum; qui locutus eſt per Prophetas &c.* & reliqua ſequentia &c.

Q. *Quandonam, & a quo addita fuit huic Symbolo particula iſta*: Filioque, *intellige*, procedit?

R. Res incerta eſt. Quidam credunt, a *Damaſo Pontifice*, eodem anno. Alii vero a ſecundo Nicæno Concilio anno 787. Quidam in Concilio Toletano in Hiſpania anno 553. celebrato, ante ortum Græcorum ſchiſma, ut aſſerunt nonnulli eruditi; probabilius tamen eſt, quod in Eccleſia Romana hæc additio facta fuerit a *Nicolao I.* ſummo Pontifice, anno 838. cum Photius *Nicolao* exprobraſſet in ſua ad EpiſcoposOrientales, *Nicolaum* incurriſſe anathema ab Epheſina Synodo latum contra quoscunque Nicæno Fidei Symbolo quidquam addentes, ut teſtatur S. Antoninus part. 3. tit. 22. cap. 15. §. 10.

Denique in Concilio Lugdunenſi II. ſub Gregorio X Symbolum cum additione iſtarum vocum, *Filioque*, a Græcis & Latinis ſo-

lem-

lemniter decantatum eſt, ter repetendo alta & canora voce has particulas: *Qui a Patre Filioque procedit.*

Tamen Græcis indultum eſt, ut Symbolum in ſuis Eccleſiis, abſque ulla additione, canerent & legerent, poſtquam id ſibi concedi enixe rogaverunt.

Tertium Concilium generale.

Fuit *Epheſinum I.* plus quam ducentorum Epiſcoporum, anno 431. auctoritate *Cæleſtini I.* & opera *Theodoſii junioris Imperatoris*, Epheſi convocatum, contra *Neſtorium* Epiſcopum Conſtantinopolitanum, qui admittebat duas in Chriſto perſonas; unam divinam, ex Deo Patre; aliam humanam, ex Matre Maria, & ob hoc dicebat, (B. Virginem eſſe quidem *Matrem Chriſti*, non vero Deiparam, ſeu *Matrem Dei.*

Q. *Quid decreverunt Patres circa B. Virginis Maternitatem?*

R. Editis multis Canonibus, qui *Anathematiſmi* dicuntur, & nonnullis aliis, proſtrata Neſtorii Hæreſi, ad reparandam injuriam B. Virginis Mariæ a Neſtorio illatam, definitum eſt, ut refert *Coriolanus* in ſumma Conciliorum pag. 366. apud Annatum & alios, quod ſalutationi Angelicæ adderetur hæc precatiuncula: *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis noſtræ. Amen.*

Verum, cum hæc additio in actis Epheſinæ Synodi ordinata ſeu præſcripta non legatur; dicendum eſt, quod Eccleſia Romana id ſtatuerit ex occaſione tamen ſancti Dogmatis divinæ Maternitatis in Epheſino Concilio deciſi & ſtabiliti.

Quartum Concilium generale.

Fuit *Chalcedonenſe* ſub *Leone I.* Papa, qui cum Chalcedonem venire non poſſet, legatos miſit quatuor, duos Epiſcopos, & duos Presbyteros, qui ejus authoritate Concilio præſiderent: interfuere 636. Epiſcopi, interfuit etiam *Marcianus Imperator*, non ut præeſſet, nec ut Judex, ſed ut ordo ſervaretur, & ut tumultus, ſi qui inſurgerent, compeſceret, & Concilii Decreta defenderet, ut palam Patribus declaravit, dicens: *Non enim ad fidem roborandam, non ad potentiam oſtendendam Synodo intereſſe volumus.*

In hoc Concilio condemnata Hæreſis *Eutichetis & Dioſcori*: primus erat Abbas celeberrimi Monaſterii Conſtantinopolitanæ civitatis, & alter Epiſcopus Alexandrinus. Hi contra *Neſtorium* unam in Chriſto admittebant Perſonam, ſed in alium errorem prolapſi ſunt: dicentes, tantum unam in Chriſto eſſe Naturam, ex duabus quidem reſultantem, ſive converſione Divinitatis in carnem, ſive carnis in Divinitatem.

No-

Notandum
circa Penſiones Eccleſiaſticas.

In hoc Concilio, actione undecima & duodecima, *Baſſiani* & *Stephani* controverſia ſopita eſt. Dum *Baſſianus* fuerat a ſede Epheſina depoſitus, & *Stephanus* ei ſubrogatus, judicatum fuit, ut neuter ſederet, ſed tertius ordinaretur, & utrique ex ærario Epheſinæ Eccleſiæ ſubminiſtraretur *annua penſio*, ducentorum ſolidorum aureorum, *nutrimenti gratia & conſolationis.* Hæc eſt prima penſionum Eccleſiaſticarum origo; nam ante Concilium Chalcedonenſe nullibi fit iſtarum penſionum mentio.

Notandum.

Quod prælaudata quatuor celeberrima Concilia ſint illa, quibus S. Gregorius Magnus Lib. I. Epiſt. 24. cenſuit tantam adhiberi debere reverentiam, quanta defertur Evangelio.

Quintum Concilium generale.

Fuit *Conſtantinopolitanum II.* Epiſcoporum 155. anno 553. Convocatum a *Juſtiniano Imperatore*, annuente *Vigilio Papa.* Damnavit hæc Synodus Origenem; & tria capitula, nempe doctrinam & perſonam Theodori Mopſueſteni, Epiſtolam Ibæ Epiſcopi Edeſſeni, & ſcripta Theodoreti Cyren-

renſis Antiſtitis contra S. Cyrillum, in quibus *hæreſis Neſtoriana* continebatur.

Sextum Concilium generale.

Fuit *Conſtantinopolitanum III.* Epiſcoporum 289. authoritate *Agathonis Papæ*, a *Conſtantino IV.* dicto *Pogonate Imperatore*, convocatum & inchoatum anno 680. & finitum ſub *Leone II.* in quo Patres condemnaverunt Monothelitas, qui authoribus *Theodoro* Pharanitano Epiſcopo, *Sergio* Patriarcha Conſtantinopolitano, & *Cyro* Patriarcha Alexandrino, dicebant, quod ſicut in Chriſto unus eſt Operator & una Perſona volens, ita eſt una ſola Voluntas, & una Operatio.

In hoc Concilio nonnulla addita ſunt, quæ concernunt *Honorium Papam*, quem Sergius ſtare pro Monothelitis falſo & perfide aſſeverabat, jam defuncto Honorio: unde caute legendum eſt hoc Concilium, cum in eo aliqua ſint non Catholica.

Septimum Concilium generale.

Fuit *Nicænum II.* quod celebratum eſt contra *Iconomachos*, cultui imaginum adverſantes, anno 787. ſub *Adriano I. Pontifice, Conſtantino IV. Imperatore, & Irene ejus Matre,* in quo convenerunt 377. Epiſcopi, Petro Archiepiſcopo Romanæ Eccleſiæ, & Petro Monacho Legatis.

Hanc hæreſim multum auxerat *Leo Iſaurus Imperator*, qui de ſacris imaginibus abolen-

lendis impium tulerat edictum : in ho Concilio latum eſt ſequens Decretum : *definimus, cum omni cura venerandas ſanctas Imagines . . . eas in Templis eſſe collocandas, ut omnes, qui illas contemplantur, in Prototyporum memoriam veniant, illis ſalutationem & honorariam adorationem exhibeant ; imaginis enim honor in Prototypum reſultat.*

Sancta Synodus exclamavit : *Omnes ſic credimus. . . Hæc eſt fides Apoſtolorum : hæc eſt fides Patrum. . . Venerandas imagines amplexamur, qui ſecus agunt, anathemate percelluntur.*

Octavum Concilium generale.

Fuit *Conſtantinopolitanum IV.* quod *Adrianus II. Papa* celebrari juſſit, & quod a *Baſilio Auguſto* convocatum eſt anno 869. Adfuerunt in hoc Concilio 383. Epiſcopi, vel, ut verius dicunt alii, 102. Præfuere tanquam Legati ſummi Pontificis *Donatus* Oſtienſis Epiſcopus, *Stephanus* Nepeſinus pariter Epiſcopus, & *Marinus* S. R. E. Diaconus. Hoc Concilium totum conſiſtit in depoſitione *Photii* falſi Antiſtitis Conſtantinopolitani, & reſtitutione *Ignatii,* ejusdem Patriarchatus Præſulis.

Hæc Concilia in Oriente celebrata ſunt.

Con-

Concilia Oecumenica Occidentalia ſunt decem.

Primum fuit Lateranenſe I. habitum ſub Calixto II. Pontifice maximo, anno 1122. in quo convenerunt tercenti ad minus Epiſcopi, quadringenti & amplius Abbates, & plurimi alii Eccleſiaſtici viri. Adfuerunt pariter Legati Orientis & Occidentis Imperatorum, nec non Regum Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Cypri & Jeruſalem &c. In eo actum eſt de Concordia inter Sedem Apoſtolicam & Henricum V. Imperatorem, qui jura Eccleſiæ uſurpabat; & de ineundo ſacro Hieroſolymitano, vel Hiſpanico in Saracenos bello, hoc eſt, pro recuperanda Terra ſancta, vel expellendis ex Hiſpania Saracenis.

Secundum Occidentale Concilium.

Fuit *Lateranenſe II.* anno 1138. ab *Innocentio II.* Pontifice maximo, convocatum & celebratum Romæ in Eccleſia Lateranenſi, ipſomet Præſide, anno 1139. in media Quadrageſima. Adfuere mille circiter Patres.

Plura fuerunt, convocandi hoc Concilium motiva.

1. Ad tollendum teterrimum ſchiſma *Petri Leonis* ſub nomine *Anacleti*, & ejus ſucceſſoris *Victoris*, Antipaparum.

2. Ad

2. Ad condemnandum *Petrum de Bruis*, ejusque diſcipulum *Arnaldum* Brixienſem.

3. Ad reſtaurandam Chriſtianam & Eccleſiaſticam Diſciplinam, quæ diuturno ſchiſmate collapſa erat in Clero, Monachis & populo.

Q. *Qui fuerunt Errores Petri de Bruis?*

R. Inter alios 1. negabat, Infantes ante uſum rationis poſſe ſalvari.

2. Aſſerebat, templa non eſſe ædificanda, & conſtructa demolienda eſſe: quoniam æque in taberna, ac in Eccleſia Deus invocatus exaudit.

3. Cruces ſacras eſſe confringendas, quia fuerat Crux Chriſto in dedecus, & quod potius dehoneſtandæ eſſent, quam venerandæ.

4. Negabat Sacrificium Miſſæ, nullumque Deo offerendum volebat, & Sacramentum Euchariſtiæ nihil eſſe dicebat.

5. Eleemoſynas, oblationes & reliqua bona, quæ fiebant pro mortuis, irridebat.

6. Tandem Traditiones, & SS. Patrum Auctoritates rejiciebat.

Ex his apparet, *Petrum de Bruis* eſſe Parentem Hæreticorum, & maxime *Lutheranorum & Calviniſtarum*, & aliorum, qui poſt ipſum vixerunt. Hic autem impius Hæreſiarcha poſt varios excurſus in pago S. Ægydii combuſtus eſt.

Ter-

Tertium Occidentale Concilium.

Fuit *Lateraneoſe III.* quod Romæ celebrandum indixit *Alexander III.* poſtquam *Fridericus I. Imperator* ſchiſma ejuraverat, anno 1179. Adfuerunt 300. Epiſcopi. Convocatum eſt 1. ad damnandos Schiſmaticos; nam tunc temporis tres Antipapæ fuerunt, nempe, *Victor IV. Paſchalis III.* & *Calixtus III.*

Ut deinceps nulla contingerent Schiſmata, ſtatuit Alexander, ut nullus deinceps haberetur *ſummus Romanus legitimus Pontifex,* qui non eſſet a *duabus tertiis Cardinalium Partibus* electus.

2. Ad damnandos tunc in Occitania & Aquitania Catharos, Waldenſes, Albigenſes graſſantes, qui plures jam proſcriptos errores renovabant, contra Papam, Indulgentias, Sacramenta, Eccleſiam Romanam &c.

3. Ad reſtituendam Eccleſiaſticam Diſciplinam, nam in Eccleſiis & monaſteriis tunc regnabat Simoniaca labes. Vigebat in Eccleſiaſticis faſtus & avaritia; in Laicis uſura & dolus; in judiciis perverſitas; in beneficiorum collationibus injuſtitia; præficiebantur enim juvenes & indigni, qui ſæpius unico non contenti pingui beneficio, plura ſimul poſſidebant, & ad reſtaurandam corruptam his abuſibus Eccleſiæ Diſciplinam, varii editi ſunt Canones.

Quar-

Quartum Occidentale Concilium.

Fuit *Lateranenſe IV*. Hoc Concilium convocavit Romæ *Innocentius III.* Anno 1213. poſt duos annos celebrandum; inchoatum eſt autem anno 1215. Interfuere Patres 1215. nempe Pontifex ipſe, Patriarchæ Conſtantinopolitanus & Hieroſolymitanus, Archiepiſcopi 70. Epiſcopi 400. Abbates & Priores ultra octingenti; adfuerunt pariter Oratores omnium Principum, Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Hungariæ, Siciliæ, Cypri &c.

In hoc Concilio damnati ſunt iterum Albigenſium errores. Damnatus pariter fuit libellus Abbatis Joachim contra Petrum Lombardium Epiſcopum Pariſienſem *de Unitate SS. Trinitatis*: damnata quoque fuere perverſa dogmata *Almarici Carnotenſis*, Pariſienſis Doctoris, qui non ſolum in hoc Romano Concilio anathemate perculſus fuit, ſed etiam Pariſiis regio *Philippi* juſſu oſſa illius effoſſa, & flammis tradita ſunt.

Actum eſt etiam de moribus Eccleſiæ reformandis, & bello ineundo contra Turcas, qui Terram ſanctam invaſerant.

Q. *Potueruntne Patres tradere Hæreticos Albigenſes ſæculari Poteſtati puniendos?*

R. Cur non? quid vetat, quo minus Eccleſia permittat judicibus ſæcularibus fungi officio ſuo erga facinoroſos, quales erant Albigenſes inter hæreticos nequiſſimi? Nun-

quid homicidæ extremo non puniuntur ſupplicio, licet ſolam vitam corporalem adimant? ergo a fortiori Hæretici. qui vitam ſpiritualem tollunt. Fures & adulteratores monetæ capite plectuntur, juxta Leges *Conſtantini*, *Valentiani*, *Theodoſii Imperatorum*: ergo pariter Hæretici, qui Fidem & Verbum Dei adulterant.

His rationibus uſus eſt Calvinus ipſe, dum effecit, ut *Servetus* Hæreticus ipſi oppoſitus Genevæ combureretur.

Q. *Fuitne licitum Bellum Albigenſibus indictum?*

R. Indubitanter; bellum enim neque a Natura, neque a Jure divino & humano prohibitum eſt. Quin imo Deus ipſe imperavit bellum contra Madianitas, *Num.* 15. contra Amalecitas, 1. *Reg.* 15. Ipſe etiam opem tulit præliantibus, ut conſtat ex Scriptura, pluribus in locis.

Quia tamen, ut bellum juſtum ſit, requiruntur plures conditiones: 1. Auctoritas legitima, 2. Æquitas cauſæ, 3. recta Intentio; hinc omnia in bello adverſus Albigenſes adfuiſſe, breviter demonſtrabitur.

1. Igitur adfuit *Auctoritas legitima*: illud enim ſuſcepit *Philippus Auguſtus Rex Chriſtianiſſimus*, cujus Regno *Jure Feudi* Toloſanus comitatus, quem Albigenſes invaſerant, ſubditus erat: & illud bellum indixit, ut Catholicæ Fidei *defenſor*, ſummo Pontifice *Innocentio III.* eum rogante.

2. Ad-

2. Adfuit etiam *Æquitas cauſæ*; quia de injuria Deo & Eccleſiæ illata agebatur, ſicut & Deiparæ & Sanctis.

3. *Intentionis* quoque rectitudo non deſuit; nimirum Hæreticorum emendatio, rebellium turbatorumque publicæ quietis punitio, & Religionis & Eccleſiæ defenſio.

Q. *Habetne Eccleſia jus Bellum gerendi?*

R. Minime, cum Chriſtus reprehenderit Petrum, qui gladium evaginaverat, juſſeritque, *ut illum converteret in locum ſuum*; per hoc indicans, non debere ſuos diſcipulos more militum pugnare. Non habet igitur Eccleſia jus gladium exerendi in hoſtes, *per ſe*, bene vero *per ſæculi Principes.*

In memorato bello non *ab Eccleſia*, ſed *pro Eccleſia* pugnatum eſt contra Hæreticos Albigenſes, ſummo Pontifice quidem exhortante, ſed ad juſſum *Philippi Auguſti Regis Chriſtianiſſimi.*

Epiſcopi, Sacerdotes & Monachi in illo bello non pugnarunt *gladio materiali*, ſed gladio *Spiritus*, ſcilicet precibus, exhortationibus &c.

Q. *Quid decretum eſt circa ſacramentalem Confeſſionem & Communionem?*

R. Sequens celeberrimum editum eſt Decretum, ſeu Canon, qui eſt ſextus, cujus tenor eſt: *Omnis utriusque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio Sacerdoti..., ſuſcipiens*

reverenter ad minus in Paſcha Sacramentum Euchariſtiæ . . . alioquin & vivens ab Eccleſiæ ingreſſu arceatur, & moriens Eccleſiaſtica careat ſepultura &c.

Non putet quis, quod Confeſſio præcipiatur, eſt enim de Jure divino neceſſaria illis, qui habent peccata mortalia. Sed per hunc Canonem Eccleſia ſolum inſtituit Præceptum Eccleſiaſticum de tempore Confeſſionis.

Q. *Quid intelligitur per* proprium Sacerdotem? *excluduntur ne Religioſi?*

R. Ordinarie intelligitur *Parochus*. Sciendum autem, quod hic Canon poſitus ſit ad coercendos quosdam Parochos, qui alienas oves ad ſe trahebant, excipiendo earum Confeſſiones. Itaque ut pacem inter Rectores Parochialium Eccleſiarum foverent, omnemque perturbationem & confuſionem prohiberent, Patres Concilii hujus Lateranenſis IV. hunc Canonem condiderunt. Generaliter per *proprium Sacerdotem* intelligitur 1. *Papa*, qui eſt ſummus & præcipuus Sacerdos omnium Fidelium, 2. *Epiſcopus*, qui eſt ordinarius Paſtor Diœceſis, 3. *Curatus*, qui eſt Paſtor fidelium ſuæ Parochiæ, 4. quilibet alius Sacerdos, cui commiſſa eſt poteſtas a Papa vel Epiſcopo.

Unde non excluduntur Religioſi ab excipiendis Chriſtianorum Confeſſionibus, ſi ab Epiſcopo, aut a Papa, qui eſt proprius Parochus Ordinis Superioris, deputentur.

Quis

Quis enim dicet, quod Paſtor ſeu Curatus poſſit committere licentiam Sacerdoti approbato audiendi ſuas oves, ut habetur in eodem Canone, & non poſſit Papa aut Epiſcopus idem facere? Incredibile certe eſt, quod ſummus Pontifex *Innocentius III.* & Epiſcopi quadringenti, qui ipſi in Concilio judices aſſidebant; hac ſe auctoritate exuerint, fidelium Confeſſiones quovis anni tempore per ſe audiendi, aut aliquos deputandi, qui hoc officium exercerent.

Non igitur per *proprium Sacerdotem* Parochus ſeu Curatus ita deſignatur, ut excludantur Religioſi a Papa aut Epiſcopo approbati.

Quintum Occidentale Concilium.

Fuit *Lugdunenſe I.* Hoc Concilium a ſolo Papa *Innocentio IV.* congregatum fuit, propter litigium inter ipſum, & *Imperatorem Fridericum II.* qui multa mala, injuriasque Eccleſiæ Romanæ intulerat. Innocentius ſtructas a Friderico inſidias fugiens, annuente ſanctiſſimo Rege *Ludovico IV.* in Gallias ſe receperat, & Lugduni Synodum Oecumenicam celebrandam indixit anno 1245.

Præfuit *Innocentius IV.* & præter Cardinales *rubro tunc pileo inſignitos*, interfuerunt tres Patriarchæ: Conſtantinopolitanus, Antiochenus & Aquilejenſis; Epiſcopi 140. nec non *Balduinus Imperator Conſtantinopolitanus*, & Oratores *S. Ludovici* Regis Chri-

ſtianiſſimi, *Henrici III.* Anglorum Regis, & Thaddæus de Sueſſa Imperialis Cameræ Judex, & *Friderici Imperatoris* Procurator. E Germania, quia bello Imperiali turbata, pauci venerunt.

Innocentius ſolemnem habuit ad Patres orationem, in qua ſumpto themate: *O vos omnes, qui tranſitis per viam, attendite, & videte, ſi eſt dolor ſicut dolor meus*, oſtendit, dolorem ſuum eſſe multiplicem, propter difformitatem Prælatorum, incurſionem Tartarorum in terras Chriſtianorum, Græcorum ſchiſma, novarum Hæreſum furorem, Terræ ſanctæ injuſtam ab infidelibus poſſeſſionem, & ſævientem *Friderici Imperatoris* in Eccleſiam perſecutionem, qua ſe Roma in Gallias fugere compulſum oſtendit.

Q. *Quid notabile in hoc Concilio actum eſt?*

R. 1. *Excommunicatus eſt* Fridericus Imperator, *& omnes, qui conſilium vel auxilium ei præſtiterant.* Probatum fuit, hunc Principem tentaſſe Eccleſiam reducere ad paupertatem primitivæ Eccleſiæ, ut ipſe gauderet bonis illius.

2. Renovatum eſt Decretum pro Terræ ſanctæ recuperatione.

3. Inſtituta eſt Octava Nativitatis B. Mariæ Virginis.

4. Cardinalibus conceſſa eſt facultas utendi Pileo rubro, in ſignum conſtantiæ pro fidei defenſione, ad effuſionem usque ſanguinis habendæ. Alia denique ſancita ſunt ad

di-

diſciplinæ Eccleſiaſticæ reſtaurationem, & rectam juſtitiæ adminiſtrationem.

Sextum Occidentale Concilium.

Fuit *Lugdunenſe II.* congregatum a Gregorio X. anno 1274. ſub *Imperio Rudolphi.* 1. Ad reunionem Græcorum. 2. Ad ſubſidium Terræ ſanctæ. 3. Ad reformationem Cleri & populi. Interfuerunt autem Patres fere mille.

S. Thomas de Aquino pergens ad Concilium, in Monaſterio *Foſſæ Novæ* lethali morbo correptus ad vitam migravit immortalem, cujus ſacrum corpus poſtea Toloſam in Occitania translatum eſt.

S. Bonaventura Ordinis Minorum, in ipſo Concilio Cardinalis & Epiſcopus Albanenſis creatus eſt; ſingulari quidem exemplo, quia nunquam antea contigerat, ut quis fieret *Cardinalis Epiſcopus*, antequam eſſet *Cardinalis Presbyter*: At poſt quartam ſeſſionem felicem emiſit animam die Dominica, 14. Julii. Cujus funus Prælati omnes una cum Papa præſentia ſua decorarunt: Quod etiam præſtitit Imperator Conſtantinopolitanus.

Q. *Qua ratione S. Bonaventura ad Cardinalatus Dignitatem in hoc Concilio promotus eſt?*

R. Propter ſanctitatem morum, doctrinæ præſtantiam, ardentem Charitatem, unionis & pacis perfectiſſimum zelum. Plurimum

mum ſiquidem ipſe contulit ad unionem Græcorum cum Latinis; duosque in hoc Concilio habuit egregios ſermones, de puritate Fidei Romanæ, & de pace ineunda; quibus finitis cantatum eſt Symbolum Conſtantinopolitanum, & dum ventum eſt ad articulum de *Spiritu ſancto*, Græci cum Latinis lento cantu pronunciaverunt, *qui ex Patre Filioque procedit.*

Tanta in hac Synodo præſtitit Eccleſiæ S. Bonaventura, ut omnium ſibi conciliaverit animos, præſertim Græcorum, qui ipſi dederunt nomen *Eutichii*, quod eſt eruditionis & ſapientiæ Elogium. Ipſi enim profecto dabatur pacificatio inter Græcos & Latinos; & ob hanc cauſam Pontifex creavit illum *Cardinalem* & *Epiſcopum Albanenſem*. Poſt hujus ſanctiſſimi doctiſſimique viri obitum *Frater Petrus*, Cardinalis, Epiſcopus Oſtienſis, *Ordinis Fratrum Prædicatorum*, & poſtea poſt *Gregorium X.* ſummus Pontifex *Innocentius* hujus nominis *quintus*, funebre pronunciavit elogium.

Q. *Certumne eſt, Imperatorem Græcorum cum ſuis Primatum Romani Pontificis agnoviſſe?*

R. Certiſſimum. Conſtat id ex ejus litteris ad Gregorium X. per ſuos Oratores miſſis, quæ iiſdem Oratoribus præſentibus in feſſione V. lecta ſunt, & quæ hiſce magnificis titulis inſcribuntur.

San-

Sanctiſſimo & beatiſſimo, primo & ſummo Pontifici, Apoſtolicæ Sedis venerabili Papæ, & communi Patri omnium Chriſtianorum, & venerabili Patri Imperii noſtri.

In hac Epiſtola *Michael Palæologus Imperator Græcorum*, Catholicam Fidem ſe profiteri teſtatur, & inter alia, Proceſſionem Spiritus ſancti *ex Patre Filioque*, Purgatorii pœnas, & Romani Pontificis Primatum. His perlectis litteris Græci & Præſulum abſentium Legati, juramentum præſtitere, ſe nunquam ab ea Fide diſceſſuros. Verum Græci ab unione jurata cum Eccleſia Romana, præter paucos, non multo poſt receſſere.

Septimum Occidentale Concilium.

Fuit *Viennenſe*, ſic dictum, quia Viennæ, quæ eſt urbs in Delphinatu ſita, celebratum eſt. Convocatum fuit a Clemente V. anno 1309. & cauſæ hujus convocationis quatuor præcipuæ fuerunt.

1. Ad extinguendum Templariorum Ordinem.

2. Ad condemnandos errores *Petri Joannis*, Fratricellorum, Dulciniſtarum, Beguardorum & Beguinarum &c.

3. Ob ſubſidium Terræ ſanctæ.

4. Ad reparationem Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, & reformandos Fidelium mores.

Præfuit ſummus Pontifex *Clemens V.* præter Cardinales, Patriarchas, Epiſcopos,

& alios inferiores Prælatos, numero 300. ut volunt Guilielmus Nangius, & S. Antoninus, plures etiam Reges interfuere, inter quos, *Philippus pulcher* Galliæ Rex cum tribus ſuis filiis, *Eduardus II.* Galliæ Rex, *Jacobus II.* Aragoniæ Rex, & plurium Principum Chriſtianorum Oratores.

Q. *Qui erant Errores Fratricellorum?*

R. Ultra illos plures, quos cum Beguardis communes habebant, ſequentes etiam particulares docebant.

1. Quod non eſſet licitum, aliquid habere in proprio, nec in communi: quia, ajebant, Chriſtus & Apoſtoli nihil habuerunt.

2. Romanum Pontificem non poſſe cum Religioſis diſpenſare, ut triticum in horreis, & vinum in caveis aſſervarent ad vitæ ſuſtentationem.

3. Statum Fratrum Minorum perfectiorem eſſe ſtatu Epiſcoporum.

4. Summum Pontificem non poſſe diſpenſare in Voto ſimplici, etiam pro bono pacis, aut nationis convertendæ gratia &c.

De Templariis.

Q. *Quis erat Templariorum Ordo, qui in hoc Concilio Viennenſi extinctus fuit, quive ejus Auctor &c.*

R. Ordo iſte Militaris erat, olim potens & celebris, qui cœpit Hieroſolymis anno Chriſti 1118. *ab Hugone de Paganis,* & *Gode-*

frido

frido quondam a S. Audomaro, qui omnium primi cum ſeptem ſociis, Ordinis hujus fundamenta jecere, dum ſua Regularium Canonicorum inſtar Religionis emiſere vota, in manibus Hieroſolymitani Patriarchæ: cumque ſimul habitare cœpiſſent juxta Templum in loco communi, ſibi a *Balduino II. Rege* conceſſo, dicti ſunt *Templarii*, ſive Equites militiæ Templi.

Q. *Quisnam fuit præcipuus Finis inſtitutionis hujus Ordinis?*

R. Inſtitutionis Finis erat defendere Fideles, & peregrinantes ad loca ſancta, a latronum inſidiis, & Chriſtiani nominis hoſtium incurſibus.

Ipſis Regulam præſcripſit *S. Bernardus*, & eorum Ordo fuit approbatus in Concilio *Trecis in Gallia* habito, ſub *Honorio II. Pontifice*, anno 1128. Præſide Albanenſi Epiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato. Habitus Templariorum erat albi coloris, cui poſtea ſuper pallium crucem rubram addere juſſit Eugenius III. anno 1146.

Floruit hic Ordo per multos annos bono virtutis odore, & factus eſt celebris, præſidio *Chriſtianis peregrinantibus* impenſo: ſed tandem divitiis impinguatus, & domibus per orbem dilatatus, ita recalcitravit in Eccleſiam & Principes, totque eſt in abuſus & vitia lapſus, ut in hoc Generali Concilio fuerit a *Clemente V.* ſacro approbante Concilio *ſuppreſſus, abolitus & extinctus* anno 1311.

poſt-

poſtquam ducentis fere annis ſtetiſſet, hoc eſt, 184.

Q. *Quæ crimina tam ſacro Ordini imputabantur?*

R. Deſierat eſſe ſacer, & nedum Eccleſiæ inutilis, ſed & pernicioſus, & ruinæ multorum evaſerat occaſio.

Accuſatur Ordo ille, quod in illo hæc vigeret conſuetudo, aut potius deteſtabilis intruſa corruptela; ut novitii in ſua Profeſſione, quæ fiebat ſecreto, & ſub intempeſtæ noctis ſilentium, cogerentur Chriſtum negare, in Crucifixi imaginem conſpuere, ac etiam conculcare; Tergum ſeu poſteriora Præceptoris immunde oſculari, quodque, licet a mulieribus abſtinere voverent, nefarium Sodomiæ ſcelus committerent; quod caput quoddam, ſive granium deauratum, in comitiis duntaxat generalibus, proponerent adorandum ethnico, & idololatrico more: & tandem, quod Sacerdotes eorum in Miſſa non proferrent verba Conſecrationis, & multa alia, quæ referre puduit ipſum Pontificem Clementem V. dum ſententiam Proviſionalem, & non Definitivam in ipſum Ordinem tulit. Probabile tamen eſt, ſcelera illa non fuiſſe omnibus omnino communia; ſed in quibusdam ſaltem regionibus domus quasdam iſtius Ordinis Templariorum ab iis nefandis & infandis aliis criminibus fuiſſe immunes.

Q.

Q. *Quid notabile ſtatutum fuit in hoc Concilio?*

R. Ultra ſuppreſſionem Militaris Ordinis Templariorum, & damnationem errorum Fratricellorum, & aliorum ſupradictorum Hæreticorum, decreta eſt pro recuperanda e Turcarum ditione Terra ſancta, belli expeditio ſacra.

2. Decretum eſt, ut Feſtivitas Corporis Chriſti, ab Urbano IV, jam inſtituta, feria quinta poſt Octavam Pentecoſtes celebretur.

3. Expoſita eſt S. Franciſci Fratrum Minorum Patriarchæ Regula, & variæ circa illam elucidatæ quæſtiones, præſertim circa Paupertatem.

4. Sanctorum Catalogo adſcriptus eſt *S. Ludovicus, Filius Caroli II. Regis,* ex Ordine Fratrum Minorum, *ad Toloſanum Epiſcopatum aſſumptus.*

Plures aliæ conditæ ſunt Conſtitutiones, quæ in Corpore Juris Canonici poſtea a Joanne XXII. inſertæ ſunt, & quas Clementinas appellavit.

Q. *Sub quo Pontifice tranſlata eſt Sedes Apoſtolica ex urbe Roma in Galliam?*

R. Tranſlatio hæc facta eſt a *Clemente V. Gallo, Burdigalenſi* olim *Archiepiſcopo,* qui Sedem fixit Avenione, ubi ipſe & Succeſſores manſerunt *annis ſeptuaginta, & tribus menſibus.* Hanc autem urbem emiſſe

fer-

fertur Clemens VI. a Rege Franciæ, quam tranſtulit in jus Pontificium.

Octavum Occidentale Concilium.

Fuit *Florentinum*, rogatu *Joannis Palæologi* Græcorum Imperatoris, ab *Eugenio IV.* convocatum anno 1438. contra errores Græcorum, qui ſuum ſchiſma renovaverant ob Proceſſionem Spiritus ſancti a Filio, ob ignem Purgatorii, ob Primatum Papæ, ob azymum vel fermentatum panem &c. Variæ habitæ ſunt diſputationes inter Latinos & Græcos in hoc Concilio, quibus completis decantatum eſt Symbolum cum hac additione, *qui a Patre Filioque procedit*, quæ ter græce & Latine repetita eſt.

Quantum ad azymum & fermentatum panem, determinatum eſt, in utroque determinationem poſſe fieri, & ſic ſervandum uniuscujusque Eccleſiæ uſum.

Inter præcipuos acerrimosque Fidei defenſores eminuere inter Latinos, *Fratres minores Conventuales*, & *Fratres Prædicatores*, inter Græcos vero *Beſſarion Nicænus Archiepiſcopus, Gennadius Patriarcha Conſtantinopolitanus, Joſephus Methonenſis*, & alii, quorum opera facta eſt iterum Eccleſiæ Occidentalis & Orientalis unio die ſexta Julii 1439.

Huic Definitioni Fidei Pontifex, Imperator Græcus, & utriusque Eccleſiæ Præſules ſubſcripſere, uno excepto *Marco Epheſino*, qui, licet a Fratre Joanne de Monte nigro

gro Ordinis Prædicatorum, Provinciali Lombardiæ, in variis congreſſibus convictus, manus victas dare noluit.

Nonum Occidentale Concilium.

Fuit *Lateranenſe V.* Quod initium habuit anno 1512. ſub *Julio II.* finitum autem ſub *Leone X.* anno 1517. congregatum pro reformandis Eccleſiæ moribus, & ineunda inter Chriſtianos Principes pace, promovendaque in Turcas expeditione ſancta. Adfuere in hoc Concilio 114. Prælati, inter quos Cardinales 18. Patriarchæ Orientales duo, Alexandrinus & Antiochenus: Principum Oratores plures, Abbates, & Ordinum Generales.

Definitum eſt & declaratum a Leone X., ſacro approbante Concilio, Montes pietatis inſtitutos, & auctoritate ſanctæ Sedis approbatos & confirmatos, eſſe licitos &c.

Lectæ ſunt litteræ ſubſcriptæ a Cardinalibus, qui Concilium Piſanum, renitente ſummo Pontifice, congregaverant, in quibus fatebantur, ſe male egiſſe, veniamque expetere. Priſtinæ autem dignitati reſtituti ſunt in Conſiſtorio ſecreto, venientes ad Papam tanquam ſimplices Clerici.

Decimum Occidentale Concilium.

Fuit *Tridentinum*, cœptum anno 1545. ſub *Paulo III.* contra Lutheranam & Calvinianam, aliasque hæreſes, continuatum ſub

Nu-

Julio III. & tandem ſub *Pio IV.* feliciter abſolutum, & ab eodem confirmatum, anno 1563.

Numerus Patrum, nomina Præſulum & Legatorum ac ſummi Pontificis, legantur in libro continente acta Concilii.

Hæc ſacroſancta Synodus eſt quaſi totius Doctrinæ Chriſtianæ compendium; & ea omnia, quæ ſunt in Decretis & Canonibus definita, ſunt ita clara, ut expoſitione non indigeant.

De Martino Luthero.

Q. *Quis fuit Lutherus tot Hæreſum Auctor?*

R. Martinus Lutherus Germanus erat, natus Islebii in Saxonia, ex plebeis Parentibus in Vigilia *S. Martini* die 10. Novembris 1483. unde nomen *Martini* in Baptiſmo ſortitus eſt.

Pater ejus Joannes *Ludder* vocabatur: Mater vero Maria Margarita *Lindaman.* At hoc cognomen *Ludder*, quod *Nebulonem* ſignificat, ipſi diſplicuit, & *Lutherus* appellari voluit, quod germanice *purum* ſonat.

Cum ſtudiis Erfordiæ, quæ eſt inſignis Turingiæ urbs, vacaret, accidit, ut fulgur e cœlo cadens ſocium ſecum deambulantem percuſſerit, quo facto ita turbatus eſt, ut voto ſe obſtrinxerit ſtatum Religioſum amplectendi: unde timore potius, quam devotione Ordinem *Eremitarum S. Auguſtini Erfor-*

diæ,

diæ ingreſſus eſt, & anno ætatis ſuæ 22. profeſſionem emiſit. Ad Sacerdotium biennio poſt promotus, & elapſo ſtudiorum curriculo, Philoſophiam docuit juniores Religioſos ſui inſtituti *Wittembergæ*, ubi Dux Saxoniæ Univerſitatem fundaverat. Inde Romam miſſus eſt ad quædam diſſidia inter Fratres Ordinis ſui pacificanda, quod ſumma cum prudentia executus eſt. Redux in Germaniam Laurea Doctorali fuit inſignitus, & Profeſſor ſacræ Theologiæ Wittembergæ inſtitutus.

Leo X. videns, *Selimum* Turcarum Imperatorem, qui undequaque Eccleſiam perſequebatur, miſit Legatos ad omnes Principes Chriſtianos, ut eos ad bellum contra Turcas induceret, & ut magis ad hoc bonum opus, ad defenſionem ſcilicet Eccleſiæ, excitarentur, Indulgentias cruciatæ cunctis fidelibus ſubſidium ferentibus conceſſit.

Hoc prædicandi munus *Patribus Auguſtinianis* competebat; nihilominus *Albertus Archiepiſcopus*, cui devolutæ fuerant illæ Indulgentiæ, illud *Patribus Dominicanis* commiſit, cum excluſione *Auguſtinianorum*, qui non parum ſe offenſos & contemptos crediderunt.

Hoc audiens Vicarius Generalis Auguſtinianorum in Germania, nomine *Joannes Stampis*, Luthero injunxit, ut contra iſtos Quæſtores inſurgeret, & prædicationibus contra has Indulgentias declamaret; erat e-

nim acumine ingenii & dicendi facundia celebris. Opus injunctum furibundo zelo præſtitit anno 1517. a quo tempore bellum ſemper Eccleſiæ intulit: ſacro enim ſui Ordinis habitu depoſito, & in apoſtaſiam lapſus, hæretica dogmata per univerſam fere Germaniam, extremasque Septentrionis plagas, Daniam, Sueciam, Norvvegiam, Helvetiam diſſeminavit.

Q. *Quo anno & ubi mortuus & ſepultus eſt Lutherus?*

R. Obiit famoſus ille vir ad monſtra excogitanda quodammodo natus in eodem loco, ubi primam lucem viderat, *Islebii* ſc licet, anno 1546. die 17. Februarii, noctu, cum ſero præcedenti opipare cœnaſſet, & facetiis pro more indulſiſſet.

Tres reliquit filios ex Catharina de Bore Moniali, quam de Monaſterio *Nimicenſi* eduxerat, & jam gravidam inceſto & ſacrilego Matrimonio ſibi copulaverat. Primogenitus vocabatur *Joannes*, ſecundus *Martinus*, tertius *Paulus*. Cadaver ejus incluſum ſtanneo loculo Wittembergæ ſepultum eſt, & ejus tumulo appoſuerunt ejus diſcipuli hunc verſum, quem antea fecerat:

Peſtis eram vivus, moriens ero mors tua, Papa!

In multis Lutheranorum templis ejus effigies cernitur, cum his verbis: *Divus & ſan-*

ſanctus Doctor Martinus Lutherus, Propheta Germaniæ.

Q. *Qui ſunt Errores Lutheri?*

R. Hiſtoriographi, qui ipſum culpant de commercio cum Satana, quaſi infinitos ipſius errores referunt, nos præcipuos quosdam hic enumerabimus.

1. Liberum arbitrium peccato Adami periiſſe.

2. Nullum eſſe meritum ad ſalutem.

3. Hominem ſola Fide ſine operibus juſtificari.

4. Sacramenta novæ Legis non conferre gratiam.

5. Peccata non remitti per pœnitentiam, ſed tantum non imputari.

6. Papam eſſe Anti-Chriſtum.

7. In Euchariſtiæ Sacramento remanere panem.

8. Miſſam nec a Chriſto inſtitutam, nec ſacrificium eſſe.

9. Sacerdotes ad Cœlibatum non teneri.

10. Indulgentias eſſe invalidas, & pias fidelium fraudes.

11. Purgatorium eſſe puram diaboli inventionem.

12. Sanctos nec colendos, nec invocandos eſſe.

Hæc & multa alia ſunt impii Lutheri Dogmata, quæ ſingulis anathematiſmis Concilium Tridentinum perculit, cum jam prius ea damnaſſet Leo X.

De Joanne Calvino.

Q. *Cujus Nationis, & qualis fuit hic Hæreſiarcha?*

R. Natione Gallus erat, natus Novioduni in Picardia, die decima Julii anno 1509. ejus Pater vocabatur *Gerardus Calvinus*, vir Catholicus, ejus Mater *Maria Francka.*

Poſt ſtudia Philoſophica beneficium ab Epiſcopo Noviodunenſi obtinuit in Eccleſia Cathedrali cum alio rurali.

Inde Pariſios tranſiit, ubi peracto ſtudiorum ſuorum curriculo in patriam redire coactus fuit, propter erroneas opiniones, quas a *Melchiore Volmar*, Germano Lutherano, *Biturigii* litterarum græcarum publico Profeſſore hauſerat, ac ſpargebat. Duo beneficia, quæ Pater ejus ei procuraverat, vendidit, & inter diſſolutos ſuæ Patriæ viros, diſſolutiſſimus evaſit, ſicut & poſt Lutherum celeberrimus Hæreticus.

Per varias Galliæ & Germaniæ Provincias diſcurrens, plures diſſeminavit errores. Italiam viſitavit, & *Genevæ* tandem ſedem fixit, ubi *Idelleltam* ſibi copulavit matrimonio, qua defuncta viduus remanſit usque ad mortem: Et tandem pluribus, iisque graviſſimis morbis afflictus obiit Genevæ anno 1564. annos agens 54. & menſes decem. Beza dicit, eum placidiſſime obiiſſe; at Bolſecus, & alii ſcribunt econtra; ipſum nempe maledicendo, ſtudia & ſcripta ſua deteſtan,

ſtando, & dæmones invocando, miſeram efflaviſſe animam.

Q. *Qui ſunt Calvini Errores præcipui?*

R. Tot ac tantis erroribus iſte Hæreſiarcha fœcundus fuit, ut vix enumerari valeant. Aliquos ſolum hic notabimus.

1. Mandata Dei impoſſibilia eſſe.

2. Nullum eſſe peccatum mortale, præter incredulitatem.

3. Nullum eſſe diſcrimen inter mortale & veniale peccatum.

4. Deum eſſe Auctorem omnis peccati.

5. Deum prædeſtinaſſe aliquos homines ad damnationem, nullis præcedentibus demeritis, nec etiam Adami.

6. Fidelium pueros poſſe ſine Baptiſmo ſalvari.

7. Traditiones eſſe rejiciendas.

8. Non alia eſſe Sacramenta, præter Baptiſmum & Cœnam.

9. Religioſorum Ordines Chriſtianiſmo repugnare.

10. Vota omnia eſſe inutilia, & nihil prodeſſe.

11. Corpus Chriſti contineri tantum in figura in Euchariſtia.

12. Jejunia & abſtinentias carnium certis diebus obſervari non debere.

13. Mendicitatem Religioſorum inventam eſſe a diabolo.

Hos & multo plures errores & deliria examinavit & damnavit Concilium Tridentinum.

Q. *Præter recenſita Concilia Oecumenica fueruntne alia generalia celebrata?*

R. Fuerunt ſiquidem nonnulla alia. Verum, cum non ſint in omnibus approbata & confirmata, ſed totaliter aut partim reprobata, inter legitima non recenſentur.

Q. *Quot ſunt Concilia omnino reprobata, & quot ſunt partim approbata, & partim rejecta?*

R. Reprobata totaliter ſunt ſeptem, partim approbata ſunt ſex.

Concilia generalia reprobata.

Primum illegitimum & reprobatum eſt *Antiochenum* 90. & amplius Epiſcoporum, convocatum anno 341. a *Conſtante* & *Conſtantino Imperatoribus*, in quo ab Arianis damnatus eſt S. Athanaſius.

Secundum reprobatum eſt *Mediolanenſe*, plus quam 300. Epiſcoporum, convocatum a *Liberio Papa* anno 355. adeoque legitime inchoatum, ſed poſtea illegitime celebratum, coactis per vim Patribus a *Conſtantio Imperatore*, ad damnandum Athanaſium, & in eo Fidem Nicænam. Unde omnino ab eodem Liberio, & a tota Eccleſia reprobatum eſt.

Tertium reprobatum eſt *Ariminenſe* 600. Epiſcoporum pariter ſub *Conſtantio*, anno 372. in quo fraude Arianorum, etiam Epiſcopi

ſcopi Catholici ſubſcripſere formulæ Fidei ambiguæ. Ex quo S. Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos: *Totus*, inquit, *ingemuit Orbis, & ſe Arianum eſſe miratus eſt.*

Quartum reprobatum eſt *Epheſinum II.* Epiſcoporum 128. ab *Imperatore Theodoſio*, anno 449. in quo omnia vi & minis acta fuerunt. Unde *Prædatoria Synodus & latrocinium* appellatum fuit.

Quintum reprobatum eſt *Conſtantinopolitanum*, tempore *Leonis Iſaurici Iconomachi*, anno 730. contra ſacras Imagines convocatum, nullo Patriarcha Catholico præſente, in quo Imperator Epiſcopos jurare coegit, quod ſacras imagines nusquam colerent, ſed ut idola potius execrarentur & fugerent: a *Gregorio II.* reprobatum.

Sextum reprobatum eſt *Conſtantinopolitanum* anno 754. tempore *Stephani III. Romani Pontificis*, a *Conſtantino Copronymo Imperatore*, ad tollendum cultum ſacrarum Imaginum convocatum, & a 338. Epiſcopis habitum.

Septimum reprobatum eſt *Piſanum* a quibusdam Cardinalibus contra *Julium II.* convocatum.

Concilia partim approbata, partim reprobata.

Primum *Sardicenſe* a *Julio I. Romano Pontifice* indictum anno 347. & *Sardicæ*, quæ eſt urbs Thraciæ Metropolis, a Catholicis

habitum. Re ipſa *Conſtantius & Conſtans* Imperatores, convocarunt illud, *conſentiente Pontifice.*

Concilium nonnulli, & non ſine cauſa, *legitimum* autumant, quippe convocatum & congregatum ex univerſo orbe, licet ab eo octoginta *Epiſcopi Ariani* receſſerint, conciliabulumque celebrarint in urbe Philippi in Thracia, quod etiam ipſi *Sardicenſe* nuncuparunt.

Q. *Jus appellandi a Concilio ad ſummum Pontificem fuitne inſtitutum, ut quidam ſentiunt, ab hac Synodo Sardicenſi?*

R. Minime. Confirmatum fuit quidem, non vero inſtitutum: Jure ſiquidem divino Pontifex eſt Eccleſiæ viſibile Caput, Vicarius Chriſti, & omnium Epiſcoporum primus; ergo ad ipſum, quicunque injuriam patiuntur, appellare poſſunt.

Secundum *Syrmienſe* 300. & amplius Epiſcoporum, anno 357. contra *Photinum* Syrmienſem Epiſcopum, tempore *Liberii* Papæ, eadem in urbe tunc exulantis, a *Conſtantio Imperatore* convocatum. In eo Concilio bene damnatus fuit *Photinus*, aſſerens, Chriſtum non eſſe *Deum*, ſed purum *hominem*, ex utroque ſexu natum. Reprobatum eſt autem Concilium in eo, quod in multis aliis deprehendebatur *Arianiare*, maxime, dum docet, *Filium Dei*, qua Deus eſt, Patri *obſequentem & miniſtrum.*

Ter-

Tertium *Antiochenum*, anno 360. imperante Conſtantio, in Trullo celebratum, *inſcio Pontifice.* Hujus tamen Concilii Canones aliquot, quia ſanæ doctrinæ erant, fuerunt a Catholicis recepti.

Quartum *Francofordienſe*, anno 749. ſub *Adriano I. Romano Pontifice*, regnante *Carolo Magno*, a 300. Epiſcopis, præſentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis, habitum contra *Elipandum* Toletanum Epiſcopum, & *Felicem Urgelitanum*, pariter Epiſcopum, & in hoc approbatum eſt, ſed in eo reprobatum eſt, quod damnarit acta Nicæni Concilii, circa cultum ſacrarum Imaginum. Quod tamen aliqui factum negant.

Quintum *Piſanum*, celebratum pro tollendo Schiſmate Gregorii XII. & Benedicti XIII. de Papatu contendentium, nec volentium cedere pro bono pacis. Cardinales utriusque partis Piſas convenere, numero 23. cum tribus Patriarchis, Archiepiſcopis & Epiſcopis, Ordinum Generalibus & Abbatibus, & aliis circiter ſimul 300.; & inchoatum eſt Concilium die 24. Martii anno 1409. cui præfuit Cardinalis Pictavienſis, Cardinalium utriusque partis Decanus: citati fuere ambo contendentes Pontifices, qui neque per ſe, neque per alium comparentes, declarati ſunt contumaces, Schiſmatici, ſuoque e prætenſo Pontificatu dejecti.

Unanimi conſenſu in ſummum Pontificem electus eſt *Frater Petrus Philargi*, vulgo

Dia nuncupatus, Ordinis *Fratrum Minorum*, nunc *Conventualium* dictorum, titulo ſanctorum duodecim Apoſtolorum, Presbyter Cardinalis, qui nomen ſumpſit *Alexandri V.*

Obiit *Alexander* Bononiæ 3. Maji anno 1410. ætatis ſuæ 71. ſepultus eſt in noſtra Eccleſia ad lævam majoris Aræ, ſepulchro ejus inciſi ſunt ſequentes verſus:

Summus Alexander Paſtorum quintus, & omnis
Scripturæ lumen, ſanctiſſimus Ordo Minorum
Quem dedit, & proprio Cretenſis nomine Petrus,
Migravit ſuperum ad lumen, ſedesque beatas.

Q. *Concilium illud Piſanum nunquid ex omni parte legitimum fuit?*

R. Non deſunt, qui illegitimum illud reputent, inter quos S. Antoninus 3. parte Chron. tit. 22. pag. 5. Cajetanus tract. 2. de Auctoritate Papæ & Concilii, cap. 11. eoquod ſine Auctoritate Romani Pontificis indictum fuerit.

Alii dicunt, fuiſſe Canonicum, quia Eccleſia agnovit *Alexandrum V.* ut verum & *legitimum Pontificem.* Non fuiſſet autem verus Pontifex, niſi Gregorius XII. & Benedictus XIII. legitime depoſiti fuiſſent, nec legitime depoſiti fuiſſent, niſi Concilium Piſanum fuiſſet legitimum.

Deinde,

Deinde, congregatum fuit non ad res Fidei definiendas, ſed ad tollendum ſchiſma, dum illi duo Pontifices erant dubii & incerti, & ideo jure poterant Cardinales indicere, & celebrare hoc Concilium, cum nulla alia via pateret ad reddendam Eccleſiæ pacem.

His adde, quod, ut Concilium generale ſit legitimum, non requiratur abſolute, quod ſit a Papa convocatum, ſed ſufficit, quod ſit ab eo approbatum, ut dicit *Gelaſius Papa* in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ; atqui Concilium Piſanum fuit ab *Alexandro V.* approbatum, & ipſum Alexandrum, ut legitimum Pontificem, venerata eſt Eccleſia; ergo &c.

Sextum *Conſtantienſe*, incœptum anno 1414. & concluſum anno 1418. in quo interfuere Patres fere mille, e quibus 300. Epiſcopi, Patriarchæ quatuor, cum ipſo *Sigiſmundo Imperatore.* Indictum fuit hoc Concilium a *Joanne XXIII.* cauſa ſchiſmatis adhuc durantis, ad pacem Eccleſiæ reddendam, & contra Wicleffitarum & Huſſitarum Hæreſes.

Ceſſere Pontificatum *Joannes XXIII. Gregorius XII.* cum autem *Benedictus XIII.* cedere ſponte nollet, a Pontificatu dejectus fuit. Tandem fuit electus *Otho Columna*, Cardinalis Diaconus, qui dictus eſt *Martinus V.* qui approbavit acta contra errores Wicleffi, & aliorum, non vero, quod Seſſ. 4. & 5. decretum fuerat de poteſtate Concilii ſupra Pontificem.

Septi-

Septimum *Baſileenſe* a Martino V. indi-ctum, & ſub *Eugenio IV.* Succeſſore inchoatum, anno 1431. cum autem Eugenius videret, Patres ſuſcitatos ab aliquibus Principibus, plurima Romanæ Eccleſiæ auferre privilegia, Concilium diſſolvit, Legatum revocavit, & plurimi Epiſcopi diſceſſerunt cum eo.

Alii remanentes cum *Sigismundo Auguſto*, diſſolutioni non conſenſerunt, ſed illud continuarunt. Unde hoc Concilium fuit Acephalum, & ſine Auctoritate ſummi Pontificis, imo contra voluntatem ipſius, ſubindeque merito reputatur illegitimum.

Sententiam tulerunt in *Eugenium IV.* & ipſum a Pontificatu excidiſſe declararunt, loco ipſius ſubſtituentes *Amadæum Eremitam* Sabaudiæ *Ducem*, qui tunc in ſeceſſu Ripallenſi vitam religioſiſſimam agebat, qui dictus eſt *Felix V.* & qui pacis procurandæ ſtudio non multo poſt, Pontificatum abdicavit. Obiit iſte pius Princeps 1499. miraculis clarus, ut teſtantur Bergomenſis, & alii.

Eugenio ſucceſſit *Nicolaus V.* Hic quædam acta hujus Concilii pertinentia ad beneficia Eccleſiaſtica & cenſuras, confirmavit, non vero Decreta de Concilii ſupra Pontificem Auctoritate; & ſic, quæ in hac Synodo ſancita ſunt contra Papam, nullius ſunt ponderis.

San-

Sanctorum Communionem.

Q. *Quid intelligitur per Sanctorum Communionem, quam credere profitemur?*

R. Sanctorum Communio eſt ſocietas illa omnium Eccleſiæ membrorum, ſive in terris adhuc militantium, ſive in Purgatorio patientium, ſive in Cœlo regnantium, tum inter ſe, tum cum Chriſto Eccleſiæ Capite, de qua S. Joannes ait: *Ut & vos ſocietatem habeatis nobiſcum, & ſocietas noſtra ſit cum Patre & Filio ejus JEſu Chriſto.* 1. Epiſt. c. 1.

In illa ſocietate omnia bona ſpiritualia a Spiritu ſancto in eam collocata omnibus ſunt communia: idcirco dicebat David quaſi unus ex illis: *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.* Pſal. 118.

Q. *Quæ ſunt illa bona ſpiritualia, quorum participes ſunt Eccleſiæ Alumni?*

R. Bona ſpiritualia & communia hujus corporis ſunt Sacramenta, in quibus Chriſtus merita ſua omnia, & Paſſionis ſuæ fructus ſingulis fidelibus, ea digne recipientibus, communicat. Item ſacrificia, orationes, & bona cujusvis fidelis in particulari opera, cujusmodi ſunt pœnitentiæ, jejunia, eleemoſynæ, mortificationes, &c. ita, ut illa non uni ſolum proſint ea facienti, ſed omnibus tam vivis ubique terrarum exiſtentibus, quam defunctis adhuc in igne Purgatorio detentis, quibus etiam auxilio ſunt oratio-

tiones Sanctorum in cœlo regnantium: *Charitate enim, quæ non quærit, quæ ſua ſunt, efficitur, ut, quæcunque pie ſanctèque ab uno geruntur, ea ad omnes pertineant, illiſque proſint, quandolibet locorum intervallo ſint ab illo remoti.* Ita Catechiſmus ad Paroch. ex CC. Trident.

Q. *Eſtne igitur magni facienda ejusmodi Communio Sanctorum?*

R. Maximi, cum Apoſtoli indefeſſe laborarint, ut in hanc beatam Sanctorum Societatem admitteremur, admiſſique conſtantiſſime perſeveremus: *cum gaudio,* inquit Apoſtolus, *gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine.* Coloſſ. 1. Non eſt ergo Eccleſia, ut terrenum regnum, vel civitas, ubi,eſto omnes iisdem legibus vivant, eidemque pareant Principi: plurimi tamen nullam inter ſe bonorum, aut negotiorum communionem habentes, nihil emolumenti a ſe mutuo percipiunt, ſed ſuis & ſuorum commodis, non aliorum utilitatibus quisque conſulit. Non ſic, *Jeruſalem,* Mater noſtra, *quæ ædificatur ut civitas, cujus participatio ejus in idipſum.* Pſal. 121. In ea enim civitate *omnes Sancti & domeſtici ejus*, ſive qui in Cœlis Deo fruuntur, ſive qui in Purgatorio expiantur, ſive qui in terris militant, *ſancta Societate* ita conjuncti ſunt, & confœderati, ut bonorum ſpiritualium ſit inter eos perfecta communio, ſanctique in Cœlis regnantes fidelibus in hoc

mun-

mundo peregrinantibus opitulentur, eosque ſuis orationibus juvent; pii vero in terris adhuc vitam mortalem agentes, & ſibi mutuo, & in Purgatorio peculiares pœnas luentibus, ſuccurrant orationibus, jejuniis, eleemoſynis, aliisque bonis operibus, ac præſertim *Sacrificio Pretii noſtri*, Miſſæ ſcilicet, cum pro ipſis ad Altare Domini offertur; ut Concilii Florentini ac Tridentini Definitionibus ſacræ Scripturæ ac Traditioni conſonis, declaratum eſt.

Q. *Des mihi hujus bonorum Communicationis aliquam ſimilitudinem?*

R. Aptiſſimam in ſacris litteris habemus. 1. *Corinth.* 12. Sicut in corpore multa ſunt membra, omnia autem non eundem actum habent, nec æque utiles & decoras functiones exequuntur, nullique ſuum privatum, ſed totius corporis commodum, atque utilitas propoſita eſt: ita omnino ſe res habet in Eccleſia, in qua variæ ſunt nationes, puta Judæi, Græci, Latini &c. variæ quoque hominum conditiones, ſcilicet ſervi & liberi, divites & pauperes, principes & ſubditi: varii quoque ſexus & ætates, diſtinctique ordines, diverſiſſimæque functiones, communio tamen eſt functionum, & officiorum, & bonorum operum, qua unumquodque non ſibi ſoli, ſed & aliis operari debet; idque quia membra ſunt unius corporis, uno fidei nexu, unoque Baptiſmate colligata, & adunata.

Et

Et ſicut omnia corporis humani membra, tam apte inter ſe connexa ſunt, ut, ſi unum dolore afficiatur, cætera item naturæ cognatione & conſenſu doleant; ſi econtra bene affectum ſit, reliqua congaudeant, communique jucunditatis ſenſu afficiantur; ita evenit in Eccleſia, cujus membra ſumus.

Q. *Pertinetne hæc Sanctorum Communio ad Judæos, Turcas, & alios infideles? item ad Hæreticos, Schiſmaticos, Excommunicatos &c.?*

R. Minime. Judæi, Turcæ, Gentiles nunquam fuerunt membra Eccleſiæ, cum in eam per Baptiſmum non introierint; alii vero ab Eccleſia ſeparati, ut membra reciſa a corpore, nullatenus iſtius communionis etiam participes ſunt.

Q. *Quid dicis de Peccatoribus, & a gratia Dei alienatis?*

R. Cum Eccleſiæ membra eſſe non deſierint, licet gravioribus ſceleribus obſtricti, communione Sanctorum omnino non privantur; at, cum ſint *membra mortua*, fructum ſpiritualem, qui ad juſtos & pios homines pertinet, non percipiunt, tametſi, cum in Eccleſia ſint, ad amiſſam gratiam, vitamque recuperandam ab iis adjuventur, qui ſpiritu vivunt, ut dicit Catechiſmus S. Concilii Tridentini, addens: Idcirco Chriſtus hanc nobis orandi formam præſcripſit, ut diceremus: *Panem noſtrum da nobis; dimitte nobis; libera nos &c.* & reliqua ejus generis,

non

non nobis tantum peculiariter, ſed omnium ſaluti & commodis proſpicientes.

Q. *Iſta ſalutaris Communio eſtnè etiam inter nos & eos, qui ad vitam migrarunt feliciorem?*

R. Ita. Omnes enim Sancti in Cœlis regnantes, orationibus ſuis nobis patrocinantur, & meritis ſuffragantur. Hinc in Litaniis Sanctos invocamus, dicentes: *S. Petre, S. Paule, orate pro nobis.*

Quod ſi eorum exempla virtutum imitati erimus, vitamque noſtram recte compoſuerimus, nullum eſt dubium, quin ex noſtris bonis operibus quoddam gloriæ accidentalis augmentum eis adveniat: *ſicut gaudium eſt Angelis Dei ſuper uno peccatore pœnitentiam agente.*

Q. *Extenditurne etiam Sanctorum Communio ad animas in Purgatorio exiſtentes?*

R. Certiſſime, quandoquidem ſunt membra Eccleſiæ: pro ipſis enim oramus, pro eis Miſſæ ſacrificium offerimus, ſacras Peregrinationes conficimus, Eleemoſynas elargimur, & ab eis viciſſim adjuvamur, ut conſtat ex Lib. 2. Machab. cap. 15. ubi dicitur, quod *Jeremias*, defunctus, *multum oraret pro populo.* Et ex S. Gregorio aſſerente Dalmaticam Paſchaſii Diaconi in *Purgatorio exiſtentis*, miracula operari, quod etiam plurimis aliis exemplis poſſet confirmari.

Sed non ſolum bona noſtra opera Animabus fidelium proſunt, verum etiam oratio-

nes Sanctorum in Cœlo regnantium magni ſunt illis ſolatii, cum Deus ob Beatorum merita pœnas earum mitiget, & quandoque ab omnibus pœnis liberet.

Q. *Omnes fideles ſuntne æqualiter participes Communionis Sanctorum?*

R. Non; ſed pro Fidei ſuæ, Charitatisque menſura. Fructum certe ampliorem ex ſacra illa ſocietate percipiunt, qui plus in eam conferunt, & bonis ſpiritualibus magis abundant, *quoniam omni habenti dabitur, & abundabit.* Matth. 25. v. 29.

Chriſtus autem, qui ſanctæ iſtius ſocietatis Caput eſt & Judex, illius bona cuique ſecundum merita ſua diſtribuit.

Q. *Iſta Bonorum Communicatio inter fideles impeditne, quo minus poſſimus orare pro aliquo in particulari? vel Sacrificium Miſſæ pro hac numero Anima offerre?*

R. Minime. Licet enim opera noſtra bona ſint aliqua ratione ob *Sanctorum Communionem* omnibus communia, majorem tamen utilitatem conferunt his, pro quibus in particulari fiunt & applicantur.

Pro clariori autem intelligentia notandum, in Opere meritorio triplicem gradum meriti reperiri.

Primus appellatur a Scoto *gradus ſpecialiſſimus*, qui valet ipſi oranti, & operanti opus meritorium; & iſte gradus eſt ita oranti & operanti proprius, ut nullo modo proſit aliis, nec aliis applicari poſſit *ordinaria voluntate;*

tate; quia unusquisque magis ſeipſum diligere tenetur, quam alium ordinata Charitate: & ideo meritum proprium ſibi conveniens & utile ad beatitudinem conſequendam alteri conferre non debet.

Secundus gradus meriti eſt *generaliſſimus*, qui toti Eccleſiæ valet; nec enim debet orans aliquem de Eccleſia excludere, ſed ex intentione habituali omnes includere: tota enim Eccleſia de utilitate boni operis facti a quolibet Fideli participat propter Charitatem, quæ totius Eccleſiæ vinculum eſt & unio.

Tertius gradus meriti in opere bono eſt gradus quidam *medius*, quo illud opus bonum valet illi, cui per orantem ſpecialiter applicatur, quod probat, quia in Eccleſia fiunt ſpeciales orationes, aliæ pro vivis, aliæ pro mortuis, aliæ pro benefactoribus, aliæ pro amicis, & aliis. Fruſtra autem aſſignarentur orationes prædictæ, ſi non plus valerent illis, quam generaliter cuicunque in Eccleſia; non valent autem eis primo, vel ſecundo modo, ſed tantum tertio modo.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Q. *Excluduntur ne aliqui Chriſtiani ab hac Sanctorum Communione?*

R. Certiſſime. Et illi dicuntur Excommunicati, id eſt, extra Sanctorum Communionem poſiti, ita, ut in communibus ſpiri-

tualibus bonis cum cæteris Fidelibus amplius non participent.

Hanc Poteſtatem conceſſit Chriſtus Eccleſiæ Prælatis, dum dixit; *quodcunque ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque ſolveritis, erit ſolutum & in cœlis.* Matth. 16.

Summus Pontifex univerſalem jurisdictionem habens in omnes Fideles, hanc Excommunicationis pœnam inferre poteſt: alii Prælati non niſi ut ejus commiſſarii.

Q. *Quid igitur eſt Excommunicatio?*

R. Eſt Cenſura Eccleſiaſtica privans hominem Chriſtianum Communione Fidelium, ſeu bonis Fidelium communibus, ut ſunt:

1. Sacramentorum participatio.

2. Orationes & ſuffragia Eccleſiæ, videlicet Orationes nomine Eccleſiæ, Sacrificia & Indulgentiæ.

3. Exterior converſatio; quia hæc ſubjacent poteſtati Eccleſiæ.

Non privat tamen bonis ſpiritualibus particularibus, v. g. effectu orationum, quas aliquis privatus, nomine proprio, pro excommunicato offert.

Q. *Quotuplex eſt Excommunicatio?*

R. Duplex: major & minor. Minor ea eſt, quæ hominem excludit a participatione Sacramentorum: Major ea eſt, quæ privat bonis communibus Eccleſiæ tam active, quam paſſive.

Unde

Unde excommunicatus *Excommunicatione minori* non privatur jurisdictione, nec ſuffragiis communibus Eccleſiæ, nec communicatione exteriori, tam in civilibus, quam in ſacris, audiendo Miſſam, divina Officia &c. privatur tamen ſub mortali, participatione paſſiva Sacramentorum, Electione neque paſſiva ad Beneficia, vel Dignitatem Eccleſiaſticam.

Excommunicatus vero *Excommunicatione majori* privatur receptione ſimul, & adminiſtratione Sacramentorum, & pluribus aliis bonis.

Q. *Quæ ſunt illa ſpecialia Bona, quibus privatur excommunicatus Excommunicatione Majori?*

R. Privatur ſequentibus:

1. Participatione activa & paſſiva Sacramentorum, ita, ut nec ea recipere, nec adminiſtrare poſſit.

2. Omnibus Eccleſiæ Orationibus, ita, ut Excommunicato quantumvis occulto, non liceat aſſiſtere Miſſæ, nec Officio divino, nec pro illo poteſt offerri Sacrificium, bene tamen orari privatim pro illius converſione. Si vero eſt denunciatus non poteſt ipſo præſente Miſſa, nec Officium divinum celebrari, quia tunc vitandus eſt. Tenetur tamen ipſe, ſi ſit in Sacris, Officium privatim recitare, abſtinendo ab illis verbis: *Dominus vobiscum.*

3. Indulgentiis.

4. Electione ad Beneficia: ita, ut nec ad ea præſentari, nec præſentare valeat ſub pœna nullitatis.

5. Sepultura in loco ſacro.

6. Converſatione civili, ſi ſit nominatim excommunicatus.

7. Communicatione forenſi, v. g. officio Judicis, Advocati, Procuratoris, Teſtis, Tutoris &c. ſeu civili & humana cum aliis fidelibus.

Hi effectus exprimi ſolent hoc verſu:

Os, orare, vale, communio, menſa agatur.

Os ſignificat allocutionem per verba, litteras, nutus, & quælibet alia ſigna amicitiæ, ut amplexus, oſcula &c.

Orare, id eſt, ſimul cum Excommunicato orare, aut Officium recitare.

Vale, id eſt, Excommunicatum ſalutare, aut alio modo, verbis vel geſtis honorare.

Communio, id eſt, quævis ſocietas in habitatione, exercitio aut contractu.

Menſa, id eſt, cum eo in eadem menſa comedere.

Q. *Qualiter incurritur Excommunicatio Minor?*

R. Incurritur ſolum ob unicam cauſam, nimirum propter communicationem indebitam cum Excommunicato Excommunicatione majori non tolerato, ſeu vitando.

Q.

Q. *Nunquamne licet cum Excommunicato communicare?*

R. Regula non eſt ita generalis, ut non patiatur exceptionem. Quinque aſſignantur caſus, hoc verſu expreſſi:

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Utile, cum agitur de Utilitate ſpirituali, ſeu ſalute animæ Excommunicati: unde poteſt quis ipſum admonere, ut reſipiſcat, & ad Deum convertatur. Item, ut ſolvat creditori debitum.

Lex ſignificat obligationem reddendi id quod illi juſte debetur: ſic uxor debitum ei reddit, & debitor ei debitum ſolvit.

Humile ſubjectionem denotat. Sic excuſantur Filiifamilias, uxor, ſervi &c.

Res ignorata, ignòrantia invincibilis juris aut facti, excuſat.

Neceſſe ſignificat neceſſitatem ſpiritualem aut temporalem notabilem ſive ipſius excommunicati, ſive alterius. Hinc poteſt quis ei graviter indigenti victum dare, & ab eo eleemoſynam in gravi neceſſitate petere.

Q. *Unde incurritur Excommunicatio major?*

R. Quod aliquando incurritur a jure, & aliquando *ab homine*: non infligitur tamen niſi pro peccato mortali gravi, non qualicunque, ſed habente adjunctam Contumaciam, quia quamdiu aliquis eſt paratus ſatisfacere pro

pa, & audit Eccleſiam, quare eſſet habendus ut Ethnicus & Publicanus?

Q. *Quæ requiruntur, ut debite fiat Excommunicatio?*

R. Plura requiruntur: 1. Quod ſit cauſa juſta, ut eſt aliquod peccatum enorme & publicum. 2. Requiritur forma debita, nempe Proceſſus legitimus. 3. Intentio recta, ſcilicet Correctio delinquentis &c. Nec eſt frequenter ferenda, ſed raro, cum ab Apoſtolis inveniatur raro extractus hic ſpiritualis gladius; nam tribus tantum vicibus invenitur in Epiſtolis S. Pauli, quod Excommunicaverit.

Q. *Quæ fuerunt Crimina, propter quæ Apoſtolus Paulus Excommunicavit?*

R. Fuiſſe tria. Primo, propter Inceſtum in primo gradu; quoniam quidam cognoverat uxorem Patris ſui. 1. *Corinth. cap.* 5. Secundo, propter Hæreſes, quia aliqui erant auctores Hæreſum contra Evangelium. 1. *Tim. cap.* 1. Tertio, propter ſubverſionem Veritatis Evangelii, nam aliter exponebant, & prædicabant de Evangelio, quam ipſi Apoſtoli. *Galat. cap.* 1.

Q. *Poteſtas Excommunicandi, eſtne utilis Eccleſiæ?*

R. Non utilis ſolum, ſed neceſſaria & ſaluberrima. Non raro contingit, ut Patres diſcolos filios domo expellant, ut reſipiſcant, & ad meliorem frugem redeant: ſimili

modo

modo agunt Prælati cum rebellibus Eccleſiæ filiis, quos ab Eccleſia repellunt.

2. Ovium paſtores pecus ſcabie vitiatum a ſtabulis arcent, donec convaleſcat, & quandoque luporum incurſibus, & prædæ luporum expoſitum relinquunt. Et ſimiliter Prælati eos, quos infeſtos cognoſcunt, ab Eccleſia arcent, & quandoque, ſi contumaces ſint, Satanæ tradunt, *ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini.* 1. Cor. 8.

3. Habent Principes certos modos coercendi, qui legum ſuarum directionem pati nolunt. Ita plane Eccleſiæ Prælati acceperunt a Deo Excommunicationis gladium, qui eſt *nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ*, non quidem ad occidendum, ſed ad medendum; reſecando ab ipſo Corpore Eccleſiæ eos, qui jam ſua culpa a ſuavi Dei jugo, & Eccleſiæ obedientia ſeſe ſubduxerant.

Q. *Quis abſolvere poteſt ab Excommunicatione, & quomodo?*

E. Si quæſtio ſit de Excommunicatione minori, quilibet Sacerdos, qui a peccato participationis, ſive communicationis cum Excommunicato vitando *a jure*, abſolvere poteſt, etiam præfatam Excommunicationem relaxare valet, tanto magis, quod reſervata non ſit.

Si ſit de *Excommunicatione majori*, & lata *ab homine*, abſolvere ab ea poteſt, qui eam tulit, aut ejus Superior, aut ſucceſſor in officio vel dignitate, vel delegatus.

Si vero ſit Excommunicatio Juris aut Canonis, & non ſit reſervata, abſolvere poteſt ab ea, qui a peccato mortali abſolvere poteſt. Si vero ſit reſervata, abſolvit ab ea, qui ſibi eam reſervavit, niſi alteri det poteſtatem.

Hinc Confeſſarii ſcire debent, quinam Caſus Papæ vel Epiſcopo reſervati ſint; quive non ſint reſervati.

DE INVOCATIONE SANCTORUM.

Licet Hæretici velint Articulum de Communione Sanctorum, qui habetur in Symbolo Apoſtolico, reſtrictum eſſe ad ſolos ſanctos, qui ſunt in Eccleſia Militante; Catholici tamen docent, ipſum extendi etiam ad Sanctos Eccleſiæ Triumphantis: Et quidem id jure optimo docent; etenim tam ipſi, quam nos ſumus membra Chriſti, qui Caput eſt utriusque Eccleſiæ, & conſequenter etiam membra ſumus Beatorum, adeoque inter ipſos & nos debet eſſe mutua communio. Hinc ſequentes proponuntur quæſtiones.

Q. *An Sancti regnantes in Cælo ſint a nobis invocandi?*

R. Viventium preces implorare nos poſſe absque injuria Chriſti Mediatoris, conſtat exemplo Apoſtoli, pluribus in locis, ubi ſic ſcribit: *Fratres orate pro nobis.* 2. Theſſ. 3. *Orationi inſtate, orantes ſimul & pro nobis.* Coll.

Colloſſ. 4. *Obſecro vos fratres ... ut adjuvetis me in orationibus veſtris ad Deum.* Rom. 15. Et hoc fatentur ipſimet Proteſtantes. Verum, ſi laudabile eſt, & proficuum nobis, Servos Dei viventes orare & invocare, ut pro nobis orent apud Deum, tanto magis implorare poſſumus auxilium Sanctorum cum Deo in cœlis regnantium, illosque ſuppliciter deprecari, ut pro nobis ipſi etiam orare dignentur apud Deum.

Q. *Qui ſunt Textus S. Scripturæ, quibus probari poteſt, licitam & utilem eſſe Sanctorum defunctorum Invocationem?*

R. Probari poteſt 1. ex cap. 48. Geneſis, ubi Jacob morti proximus Angeli protectionem in favorem filiorum Joſephi implorat his verbis: *Angelus, qui eruit me a cunctis malis, benedicat pueris iſtis*, hoc eſt, ſuis orationibus & interceſſione apud Deum: ideo ſubjungit: *Invocetur ſuper eos nomen meum, nomina quoque Patrum meorum Abraham & Iſaac.*

2. Deus ipſe ait: *Si non ſteterint Moyſes & Samuel,* qui jam defuncti erant, *coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum.* Jerem. 15. Hæc propoſitio ſupponit, quod Sancti ſtent coram Deo, & orent.

3. Lib. 2. Machab. cap. 15. habetur: *Hic eſt Fratrum amator, qui multum orat pro populo ... Jeremias Propheta.*

Tandem accedit univerſalis Eccleſiæ Conſenſus in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. ubi

ubi docet: *Sanctos una cum Chriſto regnantes orationes ſuas pro hominibus Deo offerre: bonum atque utile eſſe, eos invocare, & ob beneficia impetranda a Deo per Filium ejus JEſum Chriſtum Dominum noſtrum*, qui ſolus noſter Redemptor & Salvator eſt, *ad eorum orationes, opem, auxilium confugere.*

Q. *Poteſtne probari, antiquos Patres, primorum nempe ſæculorum, ad Sanctorum Interceſſionem recurſum habuiſſe?*

R. Et quidem manifeſtiſſime. Patres Concilii Chalcedonenſis anno 451. celebrati, in quo 630. Epiſcopi interfuerunt, ita loquuntur Act. 11. *Flavianus poſt mortem vivit, Martyr pro nobis oret.* S. Baſilius, qui vixit anno 370. in oratione in quadraginta Martyres: *Qui*, inquit, *aliqua premitur anguſtia, ad hos confugiat.* S Gregorius Nazianzenus anno anno 370. oratione in S. Cyprianum: *Tu*, inquit, *e ſupernis nos reſpice, & populum hunc ſanctum dirige.* S. Gregorius Nyſſenus, S. Baſilii frater, anno 380. in oratione in S. Theodorum: *Intercedere,* inquit, *ac deprecare pro Patria apud communem Regem & Dominum.* S. Ephrem anno 365. in ſermone de laudibus Martyrum, *precamur,* inquit, *vos beatiſſimi Martyres ut pro nobis miſeris & peccatoribus Dominum interpellare dignemini, ut ſuperveniat in nos gratia Chriſti.* S. Hieronymus anno 390. in Epitaphio S. Paulæ: *Vale,* inquit, *o Paula, & cultoris tui ultimam ſenectutem orationibus juva: fides & opera tua Chri-*

Chriſto te ſociant: præſens facilius, quod poſtulas, impetrabis. S. Auguſtinus anno 420. ſerm. 17. de verbis Apoſt. *Injuria eſt,* inquit, *orare pro Martyre, cujus nos debemus orationibus commendare.*

Prætereo cæteros Patres, qui a principio usque nunc teſtimonium perhibuere de interceſſione Sanctorum, & Reliquiarum Cultu.

Q. *Quodnam eſt diſcrimen inter modum, quo Dei, & modum, quo Sanctorum auxilium imploramus?*

R. Catechiſmus Concilii Tridentini part. 4. tit. *quis orandus ſit?* quæſtionem ſolvit his verbis: *Precamur,* inquit, *Deum, ut ipſe vel bona det, vel liberet nos a malis. A Sanctis autem, quia gratioſi ſunt apud Deum, petimus, ut noſtri patrocinium ſuſcipiant, ut nobis a Deo impetrent ea, quorum indigemus. Hinc duas adhibemus precandi formulas differentes, ad Deum enim proprie dicimus:* miſerere nobis; audi nos: *ad Sanctum vero,* ora pro nobis.

Q. *Sanctorum Invocatio nunquid dici poteſt injurioſa Chriſto ſoli Mediatori inter Deum & homines?*

R. Hoc dicunt Hæretici, ſed inepte, quia 1. ut fatentur, non fit injuria Chriſto Mediatori ex eo, quod Sanctos hic viventes oramus, ut intercedant pro nobis ad Deum: ergo ſimiliter &c.

2. Oramus Sanctos, non ut Mediatores *primarios ex natura & officio*, ut eſt Chriſtus, qui

qui eſt Mediator per excellentiam Redemptionis & Sanctificationis noſtræ; ſed ut Mediatores ſecundarios ſubjectos Chriſto, & potius *Interceſſores*, tanquam amicos & domeſticos Dei: Tantum abeſt, ut Chriſtum Mediatorem excludamus, cum omnes orationes noſtras ad Sanctos porrectas, non aliter concludamus, *quam per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum.*

Nec, quod recurramus ad Sanctos, eosque honoremus, officit honori Deo debito, quin potius ei honorificum eſt, quod ejus amicis & domeſticis honorem exhibeamus; quemadmodum Principi gratum eſt, ſi ejus Aulicis officia deferantur.

Q. *Cognoſcuntne Sancti Orationes noſtras?*

R. Sectarii dicunt, Sanctos nullam habere notitiam eorum, quæ ſub cœlo aguntur, citantque illud Job 13. *Sive nobiles fuerint filii ejus, ſive ignobiles, non intelligent*: Item illud Eccleſ. 9. *Mortui nihil noverunt amplius.*

Hæc loca & ſimilia parum faciunt contra nos, ſolum evincunt, mortuos res vivorum non cognoſcere, ſi natura, vitaque corporea, ut ſenſibus affixa, ſpectetur: Homo enim mortuus omni cognitione & ſenſu deſtituitur: Deinde Eccleſiaſticus loquitur de quibusdam impiis, qui negabant immortalitatem animæ: non mirum igitur, ſi in perſona eorum ſubdiderit, *mortuos nihil noſſe amplius.*

His non obſtantibus dicimus, Sanctos, licet ex ſeſe agnoſcere nequeant voluntates

no-

noſtras, cum hoc ſibi reſervarit Deus: omnia tamen & ſingula quoquo modo ad eos pertinentia reſcire, ſive miniſterio Angelorum, cum *ſint adminiſtratorii Spiritus, miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis*, ſive Deus ipſe ſingulari revelatione illa eis manifeſtet. Seu denique in Eſſentia divina, cujus clara viſione fruuntur, tanquam in lucidiſſimo ſpeculo, *ut eſt communior Theologorum opinio*, ea illis manifeſtentur.

De his omnibus tamen nihil definit Eccleſia.

Q. *Si Sancti ex ſe nihil poſſunt, qua ratione dici poteſt: talis, v. g. S. Franciſcus hanc mihi conceſſit gratiam, a tali periculo me liberavit?*

R. Hoc dicitur improprie: non quod re ipſa per ſe ipſum Sanctus miraculum operatus ſit, vel quod poſtulatum favorem ipſe dederit, ſed quia meritis & precibus ſuis a Deo impetravit, ut talis gratia nobis fieret. Et ſic honor Sanctis impertitus in honorem ipſius Dei redundat.

Q. *Quomodo hoc dicendum ſit, ſi Beati non merentur, cum ſint in termino?*

R. Quod ſicut Beati impetrant aliis, & non ſibi, orando, ita cauſant meritum non ſibi, ſed aliis: Oratio enim Beatorum eſt diſpoſitio de congruo, ut propter eam Deus concedat illud, quod impetrant illi, cui petunt, & tunc meritum non Beatorum *pro ſe*, ſed *pro illo*, *cui* redditur, quod huic merito

quaſi

quaſi pro præmio proximo correſpondet. *Scotus in 4. diſt. 45. q. 4.*

Q. *Invocatio & Cultus Sanctorum nonne Idololatriam ſapiunt?*

R. Nullatenus, quia in illos ultimam noſtram ſpem non reponimus, nec ipſos ut *Deos* colimus, nec Sacrificia eis offerimus, ut declarat Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 3. *Et quamvis in honorem & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit: non tamen illis Sacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit. Unde nec Sacerdos dicere ſolet, offero tibi Sacrificium, Petre vel Paule; ſed Deo, de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in Cælis, quorum memoriam facimus in terris.* Ex tali declaratione Eccleſiæ plus quam manifeſte conſtat, nullam in cultu Sanctorum intervenire Idololatriam.

Q. *Quomodo intelligendi ſunt SS. Patres* quidam *dicentes, Deum ſolum eſſe orandum & invocandum?*

R. Citantur quidem ab hæreticis S. Ignatius, S. Iræneus, Tertullianus, & nonnulli alii, qui videntur Invocationi Sanctorum contrarii, quaſi non liceret alium orare & invocare, quam eum, a quo poteſt petitionis effectus obtineri.

Quod ſi rigoroſe intelligendi forent, nequidem Sanctos viventes liceret invocare, quod nemo dixerit; quod ſi licet, multo ma-

gis

gis invocandi ſunt Sancti in Patria regnantes, ut oſtendimus.

Deinde ſancti illi Patres nihil aliud intendunt, quam quod in orationibus ad Sanctos debeamus ſemper reſpicere Deum, ut ſupremum omnium bonorum auctorem & largitorem: Sanctos vero, ut pure interceſſores noſtros apud Deum: vel loquuntur de invocatione dæmonum, non autem de invocatione Angelorum & Sanctorum.

DE CULTU CHRISTI, B. VIRGINIS ET SANCTORUM.

Q. *Quid eſt Adoratio, & quotuplex?*

R. Adoratio eſt honor exhibitus alicui, cum nota ſubmiſſionis propter Superioritatem vel excellentiam ejus. Licet autem communiter confundatur cum *Veneratione*, ab ea tamen longe diſtat. Venerari ſiquidem, ſeu honorari poteſt inferior vel æqualis, minime vero adorari.

Adoratio late ſumpta, pro veneratione, triplex eſt; Latriæ, Duliæ, & Hyperduliæ.

Latriæ Cultus ille eſt, quem exhibemus in proteſtationem ſupremæ, ſeu infinitæ dignitatis & excellentiæ; & in hoc ſenſu ſoli Deo debetur tanquam ſupremo Numini, cui nos ſubmittimus.

Cultus Duliæ eſt ille, quo aliquem colimus propter ſingularem ſanctitatem, ſeu excellentiam quamdam ſupernaturalem, quæ

in eo cognoſcitur. Et hic cultus exhibetur omnibus Sanctis.

Cultus Hyperduliæ, quem alicui creaturæ exhibemus propter excellentiam magis nobilem & ſupereminentem dignitatem, quam habet ſuper cæteros Sanctos; Et talis eſt Adoratio, quæ debetur *Virgini Deiparæ* ratione Maternitatis divinæ, qua ſupereminet omnibus puris creaturis propter ſanctitatem illi dignitati proportionatam.

Q. *In quo differunt relatæ Adorationes?*

R. Adoratio Duliæ & Hyperduliæ non differunt ſpecie, ſed tantum ſecundum magis & minus. Objectum enim Duliæ eſt ſanctitas creata communis; Hyperduliæ vero eſt ſanctitas creata excellentior.

Adoratio Duliæ & Latriæ differunt, non ex parte actus externi, quia per eandem ſalutationem poſſumus adorare Deum & Sanctos; ſed differunt ex parte interni affectus. Per Latriam enim nos ſubmittimus Deo propter ſanctitatem creatam.

Q. *Quis Cultus debetur Chriſto Domino?*

R. Cum Chriſtus ſit Deus & homo, unicaque Perſona, adorandus eſt adoratione Latriæ: Sic de facto Magi eum adoravere: *Et procidentes adoraverunt eum.* Matth. 2. Et Paulus ait: *In nomine JEſu omne genu flectatur.* Philipp. 2.

Concilium Conſtantinopolitanum *anathematizat eum, qui Verbum Incarnatum cum propria ejus carne non adorat.* Canon. 9.

Et

Et ratio eſt, quod ſicut in Chriſto verum Deum, & verum Hominem, unamque Perſonam agnoſcimus, ita cum uno cultu & adoratione colere debemus. Atqui Deo debetur cultus Latriæ, ergo ſimiliter & Chriſto. Et licet ſola Deitas, ſeu Perſona Verbi ſit ratio adorationis Latriæ, tamen humanitas terminat eandem adorationem propter unitatem perſonæ, in qua unitur Verbo.

Sicut eodem actu adoramus animam alicujus Sancti, & corpus ejus, licet ſola ſanctitas animæ ſit ratio adorationis, quia corpus unum totum conſtituit cum anima. Ergo idem eſt de Chriſto homine.

Verum quidem eſt, quod ſi ſepararetur actualiter humanitas a Verbo divino cum ſit creatura, non eſſet adoranda adoratione abſoluta Latriæ, ſed vel reſpectiva vel Hyperthuliæ. Si quis tamen ſic mente humanitatem ſepararet; non recte ageret, multique negant id licere: quia indecens eſſet, Chriſto homini *Hyperduliam* exhibere, cum mereatur *Latriam*.

Oportet igitur, Chriſtum adorare unica adoratione. Unde cavere debent, *qui populorum inſtructioni vacant*, ne ſimilia in ſcholis inter Doctores agitari ſolita, *rudioribus* proponant; neque aliis *ſine neceſſitate*, & niſi aut ab ipſis interrogentur, aut capaces reſponſionem apte intelligendi judicentur.

Q. *Cum Sacrificia Chriſto non offerantur, nonne bene infertur, ipſum non eſſe cultu Latriæ adorandum?*

R. Licet Sacrificium ſit præcipuus actus Latriæ, ſoli Deo reſervatus, non ſequitur, Chriſtum Deum hominem non eſſe colendum cultu prædicto, nec quin poſſint illi offerri Sacrificia. Ideo autem non ſolet Eccleſia offerre Sacrificium *Chriſto Deo homini,* quia nullum habet Sacrificium præter Euchariſticum, in quo Chriſtus ipſe eſt *Hoſtia,* ſicut fuit in Sacrificio Crucis. Eſt etiam Chriſtus ſimul *Sacerdos*, cujus officium ejus nomine obeunt noſtri Presbyteri; unde non mirum, quod Chriſtus ſibi ipſi non offerat, nec ſibi offerendum commiſerit nobis.

Sacrificium iſtud offertur a Chriſto, *Sacerdotum Miniſterio,* inquiunt Patres Tridentini, ſeſſ. 22. c. 2.

Q. *Eſtne Crux Chriſti adoranda?*

R. Cruci illi, in qua ipſe pependit, & mortuus eſt, ac pretioſo ſuo ſanguine purpuravit, & partibus ejuſdem, quamcunque formam retineant; idem eſt de Clavis, Lancea, Velo, Sudariis, & Corona ſpinea. His omnibus debetur *Cultus Latriæ,* ſed *reſpective.* Et hoc conſtat ex perpetua Eccleſiæ Traditione & praxi, quæ ſalutiferam Crucem, cui fixus eſt Chriſtus, hucusque venerata eſt, duoque Feſta in ipſius honorem inſtituit, ſcilicet propter *Inventionem* ejus, & *Exaltationem.*

Deinde

Deinde, ſecundum Concilium Tridentinum, ſeſſ. 26. Imago eſt adoranda eadem adoratione, ac prototypus; ſed Crux eſt imago Chriſti crucifixi; ipſa ſiquidem viſa ducimur ad notitiam ipſius JEſu Chriſti crucifixi: ergo adoratione Latriæ digna eſt.

Præterea Crux illa conſideratur in ordine ad Chriſtum Deum, quem repræſentat morientem pro noſtra Redemptione, ſed Chriſto debetur cultus Latriæ, ergo & Cruci: ſi enim Chriſtus ut Homo & Redemptor per mortem Crucis meretur cultum Latriæ, Crux ipſa ponitur inter objecta terminantia talem adorationem.

Dixi *reſpective.* Nam Crux illa, ſicut & alia Dominicæ Paſſionis inſtrumenta, ex hoc capite ſumme ſunt veneranda: attamen in ſe ſolum conſiderata Crux lignum eſt, creatura eſt, nullam habens Dignitatem ſuper alias res ſimilis naturæ. Idem dicendum de Clavis, Funibus, Velo, Lancea &c. ergo illis non debetur *adoratio Latriæ*, niſi *reſpective*, ratione Crucifixi, ſeu JEſu Chriſti; ut fuit definitum in Synodo *Nicæna II.* & in *Conſtantienſi* contra Wicleffum.

Tota igitur ratio Crucem venerandi eſt, vel ob contactum Corporis Chriſti, vel ob cooperationem cum ipſo ad opus Redemptionis materialiter; ſed hæc motiva non ſufficiunt, ut ipſi cultus Latriæ exhibeatur, quia in ſe nihil divinum habet, ſed eſt res inanimata, inſenſibilis, materialis, creata &c.

Cum igitur totam ſuam Dignitatem ſummat a Chriſto, in ordine ad Chriſtum adoranda eſt, ac proinde cultu reſpectivo.

Q. *Nunquid inhumanus diceretur filius, qui Patibulum Patris honoraret & adoraret?*

R. Diſtinguendum eſt. Si Pater fuiſſet ſuſpenſus ob nefanda crimina, & ſic toti ſuæ familiæ infamiam & dedecus intuliſſet, vere culpandus eſſet filius, ſi patibulum veneraretur. Non vero, ſi Pater injuſte, tyrannice, ob grande bonum Reipublicæ, & ejusdem gloriæ augmentum & conſervationem fuiſſet enecatus.

Crux autem Chriſti nobis comparavit beatitudinem, contulit remiſſionem peccatorum, & liberavit nos a ſervitute dæmonis.

Crux tua, inquit S. Leo, *omnium ſons benedictionum, omnium eſt cauſa gratiarum; per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.* Serm. 8. de Paſſ. Dom. cap. 7.

Juſtum eſt igitur, ob tot tantaque beneficia eam adorare.

Audiatur adhuc inſuper Damaſcenus: *Pretioſum reipſa Crucis Lignum & venerandum, in quo ſemetipſum in Sacrificium pro nobis obtulit Chriſtus, tanquam ſancti Corporis & Sanguinis tactu ſanctificatum, merito eſt adorandum: Nec non clavi, lancea, veſtes, & ſacra illius habitacula, ut ſunt præſepe, ſpelunca, Golgotha, Crux, vivificum ſepulchrum &c.* In Dial. contra Acephalum.

His

His addi debet Domus Lauretana, in qua Verbum Caro factum eſt, & habitavit in ea.

Vide reſponſum jam datum ad hoc quæſitum, in articulo de uſu & fructu ſigni Crucis.

Q. *Cur Clavi omnes & Lancea non adorantur, ſicut adorantur omnes Cruces?*

R. Adorantur omnes Cruces, quia ex inſtitutione Ecleſiæ omnes repræſentant Crucem, in qua mortuus eſt Chriſtus. Unde omnes eodem cultu, quo Crux ipſa adorantur, cum ſint ipſius Imagines: Clavi vero, lancea, & alia inſtrumenta, etiam facta ad repræſentationem primorum, nunquam fuerunt ab Eccleſia ſumpta ut eſſent imagines Paſſionis Chriſti, nec ex ipſorum aſpectu recordamur mortis ipſius, ſicut ex aſpectu cujuſlibet Crucis; ergo adorari non debent.

Clavi tamen, lanceæ, chordæ, & alia inſtrumenta, quæ vere Chriſtum tetigerunt, adorari poſſunt cultu Latriæ. Alia vero, quæ fabricantur ad eorum ſimilitudinem, non poſſunt coli, ut *Reliquiæ*, quia non tetigerunt Chriſtum: nec ut *imagines*, quia, ut jam dictum eſt, Eccleſia non deſignavit, ea inſtrumenta eſſe Imagines Paſſionis Chriſti, niſi quando depinguntur in una eadem tabula cum Cruce; tunc enim dicunt ordinem ad Crucem, quæ habet rationem Imaginis ex inſtitutione Eccleſiæ repræſentantis Paſſionem Salvatoris.

Q. *Si Contactus Corporis Chriſti ſufficit ad merendam adorationem, cur ergo non adorantur manus Malchi, & os Judæ proditoris?*

R. Ideo manus Malchi, quæ colaphum Chriſto impegit, os Judæ Proditoris, & membra carnificum non adorantur, nec debent adorari, quia membra illa tetigerunt Chriſtum cum ſævitia, invidia, odio & contumeliis, quibus hæc membra potius horrenda, quam veneranda fiunt. Ex contactu enim Corporis Chriſti potius maculam, quam ſanctitatem contraxerunt, quippe contactus ille, utpote contumelioſus, grande peccatum erat.

Ut autem contactus ſufficiat ad ſanctitatem ſuſcipiendam, neceſſe eſt, quod fiat abſque ulla attingentis iniquitate, alioquin manus Malchi, os Judæ, & carnificum brachia de malo bonum reportaſſent.

Q. *Quid igitur de Beatiſſima Virgine, quæ Chriſtum in utero geſtavit?*

R. Licet tetigerit intimius Chriſtum, quam Crux: non tamen B. Virgo debet adorari *Cultu Latriæ*; quia videremur illi attribuere aliquam excellentiam increatam, cujus eſt incapax.

Ergo Crux adoratur *Cultu Latriæ*, quia nullam habet ex ſe excellentiam, & totam ſuam dignitatem deſummit a Chriſto; non tamen ſic eſt adoranda B. Virgo; quia ex ſe habet aliquam excellentiam, ſcilicet gratiam; unde, ſi attribueremus illi *Cultum Latriæ*, vide-

deremur idololatrari, attribuentes excellentiam increatam illi creaturæ, quæ haberet tantum creatam.

Q. *Nunquid Idololatria eſt adorare creaturam, cum ſimiliter Idololatria non erit adorare Crucem ex ligno compactam?*

R. Adorare creaturam ſimpliciter, & credere, illam eſſe ſubſtantialiter aliquod Numen, aut aliquod ſupremum bonum, eſt crimen *Idololatriæ*: ſed adorare lignum, ſeu Crucem, quatenus in illa, vel in alia ſimili Chriſtus pro nobis mori voluit, non eſt crimen Idololatriæ, nec opponitur huic præcepto: *unum Deum coles*, quia mens noſtra non fertur ad ſubſtantiam, aut materiam ligni, ſed ſolum ad id, quod Crux ipſa repræſentat, *Chriſtum* ſcilicet in Cruce pro nobis patientem: & inde adoratio, quæ Cruci exhibetur, dicitur *reſpectiva*, ut optime explicat Petrus Cluniacenſis Epiſt. 2. adverſus Petro-Bruſſianos his verbis: *Lignum non colimus, aut adoramus, quia manet ſententia:* Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies: *Sed cum ante Crucem humiliatus proſternor, eum, qui in ipſa olim pro requie noſtra tortus, pro vita noſtra mortuus eſt, ut Deum, cui hoc ſoli debetur, adoro.*

Effigiem Chriſti cum tranſis, ſemper honora;
Non tamen effigiem, ſed quem deſignat, adora.

Q. *A quo tempore Crucis Supplicium fuit vetitum?*

R. A tempore Conſtantini Magni Imperatoris. Cum Imperatrix Helena Conſtantino Magno Filio ſuo, inventæ Crucis partem præſentaſſet, in qua ſalutis Auctor ſua morte mortem noſtram ſuperavit, in tanta reverentia Crucem habuit, ut ſupplicium illud truculentiſſimum ſuſtulerit, prohibueritque, ne deinceps cuiquam ad ſupplicium crux adhiberetur. Ita referunt Sozomenus, Nicephorus, & alii veteres.

S. Auguſtinus Serm. 14. de Verbis Dom. & Conc. 2. in Pſal. 36. ait: *Chriſtus ipſe, quia honoraturus erat fideles ſuos in fine ſæculi, prius Crucem honoravit in hoc ſæculo, ut terrarum Principes in eum credentes, prohiberent aliquem nocentium crucifigi.*

Q. *Quo Cultu colenda venit B. Virgo Maria?*

R. Cum B. Virgo Maria ſanctitatem ſingularem conſecuta ſit, ei debetur cultus *Hyperduliæ,* qui eſt ille, quo colitur creatura rationalis propter eminentem dignitatem & excellentiam. Certum enim eſt, quod cultus menſurari debeat ex dignitate & ſanctitate. Atqui Mariæ Virginis dignitas & ſanctitas longe præcellit dignitatem & ſanctitatem omnis puræ creaturæ; ergo & ſuper omnem puram creaturam, Angelos ſcilicet & Sanctos coli debet. De ipſa ſiquidem dicitur, quod ſit *Templum Domini, Sacrarium Spi-*

Spiritus ſancti, Mater Chriſti, divinæ Gratiæ, Regina Angelorum, gratia plena &c. Si hæc omnia illi conveniant, cultum etiam proportionatum tali dignitati, & tantis titulis ei deberi, quis non videt?

Q. *Quis Cultus Angelis & Sanctis exhibendus eſt?*

R. 1. Cultus Latriæ non eis debetur, quia non ſunt Dii, *ſol. autem divinæ Naturæ,* inquit Concilium Nicænum, *Latriæ Cultus deferendus eſt.*

Neque *Hyperduliæ* cultu venerandi ſunt: non enim fuit in ipſis plenitudo gratiæ, aut ſanctitatis, ſicut in B. Virgine. *Scimus*, inquiunt SS. Patres, *quod ei plus gratiæ collatum fuerit . . . quam cæteris omnibus Sanctis &c.*

Remanet igitur, ut non niſi cultu *Duliæ* honorandi ſint.

Quod vero tali veneratione digni ſint, probari poteſt ex variis Conciliis, præſertim Tridentino, ſeſſ. 25. ubi decernitur: *Quod juxta uſum Eccleſiæ Catholicæ perpetuum, & SS. Patrum conſenſionem, debent doceri fideles de Sanctorum Interceſſione, Invocatione, & Reliquiarum honore, & legitimo ſanctarum Imaginum uſu:* ergo Sancti non ſolum in ſe, & cultu abſoluto & immediato, ſed etiam relativo & mediato, ſcilicet in ſuis Reliquiis & Imaginibus ſunt colendi, & ſi in ſuis Reliquiis & Imaginibus, a fortiori in ſe ipſis.

2. Ex ſacra Scriptura. Angeli adorati ſunt ab Abraham & Loth. *Gen.* 18. & 19.

Ani-

Anima Samuelis a Saule. 1. *Reg.* 28. Sed & in hac vita Nabuchodonoſor Danielem adoravit. *Dan.* 2. Abdias Eliam Prophetam. 3. *Reg.* 28. Item Filii Prophetarum Eliſæum. 4. *Reg.* 3. Et multi alii &c.

Confirmatur etiam ex gratiis & miraculis, quæ Deus operatur, & concedit eis qui honorant & invocant Sanctos ſuos, de quibus quaſi per ſingulos dies teſtis eſt univerſus orbis.

Tandem ex perpetuo uſu Eccleſiæ. *Cum Deus omnipotens*, ait Ambroſius, *ad Sanctos ſuos dicat; qui vos honorat, me honorat: qui vos ſpernit, me ſpernit; qui honorat Martyres, Chriſtum honorat.* Lib. 6. contra Jul.

Q. *Nunquid dici poſſet, Honorem a Patriarchis tributum Angelis fuiſſe mere civilem?*

R. Minime; ſed fuit vere *Cultus ſacer.* Si enim præciſe ob naturæ præſtantiam civiliter colerentur Angeli, eodem modo poſſent coli etiam dæmones. Honor igitur ipſis præſtitus non fuit ob naturæ bonum, ſed ob *ſupernaturalem eorum excellentiam*, & ſic non civilis & humanus, ſed ſacer fuit & religioſus; qui, quamvis a cultu civili ſpecie differat, ſicut gratia a natura, tamen uti excellentia quævis creata infinities inferior eſt excellentia Dei increata, ita & cultus Duliæ ſine comparatione inferior eſt Latria.

Et certe honor ab Abdia Eliæ Prophetæ, & a Filiis Prophetarum Eliſæo exhibitus, non poteſt ad civilem referri, cum Abdias in Eli-

Eliſæo nullam excellentiam naturalem terrenamque dignitatem ſpectare potuerit; ſed ſolam ſupernaturalem gratiam Prophetiæ & ſanctitatem; ſicut & in Daniele Nabuchodonoſor.

Q. *Si Cultus ſanctorum Hominum & Angelorum ſit licitus, cur ergo Petrus noluit a Cornelio adorari, nec Angelus a Joanne.* Act. 10. & Apoc. 19.

R. Petrum hunc honorem recuſaſſe ex modeſtia, vel quia animadvertit, Cornelium aliquid divinum in ipſo eſſe putaſſe. Similiter illa recuſatio Angeli vel referenda eſt ad adorationem Latriæ, quam forte Joannes Chriſtum exiſtimans, illi deferre cupiebat; vel certe, ſi Angelum eſſe noverat, ad ipſius Angeli modeſtiam referendum eſt.

Si Deus ipſe Sanctos honorat, ut conſtat ex his verbis: *Si quis mihi miniſtraverit, honorificabit eum Pater meus.* Matth. 15. Cur nobis non licebit cultum & venerationem ob eorum excellentiam ſpiritualem eis exhibere.

Q. *Quibus modis Sanctos colit & veneratur Eccleſia?*

R. Primo quidem interiori reverentia & obſervatione, qualis decet Dei amicos & domeſticos.

Secundo, exteriorem cultum defert eorum Nominibus, Imaginibus, Sepuchris, Eccleſiis, Altaribus, Reliquiis &c.

Tertio,

Tertio, eorum implorat ſuffragia.

Quarto, Feſta Sanctorum obſervat, eorum vitam bene beateque actam, miracula &c. populo enarrat.

Quinto, virtutes eorum imitari ſtudet, vitamque ad eorum normam componere &c.

DE PEREGRINATIONIBUS.

Q. *Peregrinationes ad Templa & loca Sanctorum Reliquiis celebria, ſuntne laudabiles & a ſuperſtitione immunes?*

R. Scimus, Hæreticos Peregrinationes Catholicorum irridere, easque ſuperſtitionis damnare. Negare tamen non poſſunt, eas ex natura ſua eſſe actiones ſaltem indifferentes.

Quod autem omni ſuperſtitione vacent, & in aliquibus eventibus ſint laudabiles, inde conſtat, quod Deus ipſe in veteri Teſtamento conſtituerit, ut omnes Filii Iſrael ter in anno ad Tabernaculum, vel Templum Domini peregrinarentur. *Deuteronom.* 16. *v.* 16.

Magi venerunt Hieroſolymam, ut Chriſtum Dominum, quocunque tandem loco reperiſſent, adorarent.

Vir Æthyops potens Candacis Reginæ Æthyopum, venit adorare in Jeruſalem.

De cætero clarum eſt, Catholicorum Peregrinationes rite & pie inſtitutas cedere in honorem Dei & Sanctorum non mediocrem.

Eſt

Eſt enim manifeſtum ſignum, Deum & Sanctos a nobis magni fieri, cum laborem & pericula itinerum ſponte ſuſcipimus, ut Sanctorum reliquias inviſamus. Idque eſſe opus pœnitentiæ & ſatisfactionis &c.

Q. *Peregrinationes fueruntne in uſu ab Exordio Eccleſiæ?*

R. Licet id demonſtrari non poſſit ex primis Patribus, cum pauca eorum ſcripta exſtent, & ſub Gentilium tyrannide preſſa Eccleſia non poſſet religioſas ejusmodi Peregrinationes adornare, uti nec modo in Anglia, Dania, Suevia, Hollandia, & multis in locis in Germania; nihilominus negare non poſſunt Heterodoxi, Patribus quarti & quinti ſæculi jam valde probatas & uſitatas fuiſſe ejusmodi Peregrinationes ad memorias Martyrum, aliaque loca ſancta. Ad exempla procedamus.

Centum ante *Conſtantinum Magnum* annis conſtat ex Euſebio & Hieronymo, peregrinatum eſſe Hieroſolymam S. Alexandrum Martyrem; uti & S. Nicolaum, & tempore Conſtantini *S. Helenam.*

Lucia Virgo Syracuſana quarto ſæculo una cum Matre Eutychia, quæ ſanguinis fluxu laborabat, Catanam ad venerandum corpus B. Agathæ venit, quæ ad ejus ſepulchrum cum ſuppliciter oraſſet, Agathæ interceſſione Matri ſanitatem impetravit. *Brev. Rom. ad diem* 13. *Decemb.*

S. Chry-

S. Chryſoſtomus hom. 5. de S. Jobo, affectus ſuos erga Pauli vincula depromens, ita loquitur: *Vellem nunc in locis illis verſari, in quibus vincula illa manent; & catenas videre, quas timuerunt quidem dæmones, & horrent, & Angeli venerantur. Si Eccleſiaſticis curis eſſem vacuus, corpusque robuſtum haberem nequaquam* Peregrinationem tantam facere recuſarem, *quo catenas ſolum viderem, & carcerem, in quo Paulus vinctus &c.*

Supervacaneum eſt alios citare Patres poſteriores, qui videri poſſunt apud Catholicos Auctores.

Sufficiat pro coronide dictum S. Auguſtini, ex quo cognoſcetur peregrinationum utilitas & ratio: *Colimus Sanctos*, inquit, *etiam dum loca Deo in honorem eorum dicata viſitamus, ut ex ipſorum locorum admonitione major affectus exſurgat, ad acuendam Charitatem, & in illos, quos imitari poſſumus: Et quia ſcimus, in quibusdam memoriis Sanctorum multa miracula ſanitatum per Sanctos ſuos Dominum operari*, quæ aliis locis operari non vult: *ſicut & Sanctis quibusdam in hoc mundo agentibus gratias curationum dedit ille, qui dividit dona ſua, prout vult.* Lib. 20. contra Fauſtum, cap. 21.

Q. *Suntne Peregrinationes neceſſariæ ad Salutem?*

R. Etſi non ſint neceſſariæ neque ad Salutem, neque etiam ad Perfectionem & conſequenter nullibi in ſacra Scriptura præceptæ,

ptæ, neque in Evangelio poſitæ inter ea, quæ homines beatos faciunt; ſunt tamen utiles, & hoc ſufficit ad conſilium, & ad pœnitentiam ac ſatisfactionem. Poſſunt quidem omitti ſine diſpendio ſalutis; at, cum ſint opus bonum, conſulere eas poſſumus; minime condemnare, ut faciunt Hæretici, &c.

Q. *Cum plures committantur abuſus in Peregrinationibus, nonne potius prohibendæ eſſent, quam conſulendæ aut permittendæ?*

R. Contingere quidem poteſt, ut aliqui Peregrinationes ſuſcipiant ob vanam curioſitatem, ob corporales recreationes, & ob alia parum recta motiva, ſed non debent idcirco Peregrinationes improbari.

Quid enim tam ſanctum, quod prava intentione non poſſit infici?

Publicanus ille in Evangelio aſcendit ad Templum non oraturus, ſed multa peccata commiſſurus. Non approbamus Peregrinationes eorum, qui ad Martyrum loca conveniunt genio indulgendi cauſa, & diſſolute vivendi: *Abſurdum eſt,* inquit Hieronymus, *nimia ſaturitate honorare velle Martyres, quos ſcimus Deo placuiſſe jejuniis.*

Ad ejusmodi abuſus vulgi in ventrem proni, reſpexit devotus ille a Kempis, quando ſcripſit: *Raro ſanctificantur, qui multum peregrinantur.* Ad abuſus *inquam*; certum enim eſt, legitimum peregrinationum uſum

 ab

ab Eccleſia & Sanctis ſemper fuiſſe probatum & receptum.

Certe, quid valeat argumentum ab abuſu rei, ad probandam malitiam rei ipſius, norunt omnes, qui Philoſophiam vel a limine ſalutarunt. Sic v. g. Sacramenta, Scriptura ſacra ſunt ſanctiſſima, & tamen eorum abuſus peſſimus.

Q. *Quæ requiruntur, ut Peregrinationes ſanctæ ſint & ſalutares?*

R. Primo, ſi quis die Dominico Peregrinationem inſtituat, aut die feſto, debet prius peccata ſua confiteri, Miſſam audire, preces Deo offerre, ut ab omni culpa, & itinerum periculis eum præſervare dignetur.

Secundo, debet adjungere ſe conſortio bono; abſurdum enim eſt, quod frequenter uſuvenire ſolet, ut adoleſcentes cum adoleſcentulis adjungantur.

Tertio, a vanis ſermonibus abſtinere debet. Quod ſi loquendum ſit, debent pia & caſta eſſe eloquia. Debet orare Deum puro corde, recitare Roſarium, Litanias tum B. Mariæ Virginis, tum omnium Sanctorum, & Pſalmis, Hymnis & Canticis ſpiritualibus tempus itineris impendere.

Quarto, in hoſpitiis, ſi quæ neceſſitas inciderit potus cibique ſummendi, abſtinere debet a commeſſationibus & ebrietatibus, frivoliſque & inanibus recreationibus.

Quinto, in Peregrinationis loco debet iterum, ſi res poſtulat, peccata ſua ſacra Confeſ-

feſſione expiare, & ſacra Communione ſe reficere; eleemoſynas pecuniarias, aut alia venientia dona offerre.

Quæ omnia eo animo adimplenda ſunt, ut a Deo per Sanctorum mêrita & ſuffragia, corporalia, ſpiritualiaque beneficia conferantur. Alioquin audebo cum S. Hieronymo dicere: *Non Hieroſolymam vidiſſe, ſed Hieroſolymis bene vixiſſe, laudandum eſt.*

DE CULTU SACRARUM IMAGINUM.

Q. *Nonne Deus prohibuit Imaginum uſum, dum populo Iſraelitico dixit:* Non facies tibi Sculptile? Exod. 20.

R. Sane eo loco non quodcunque Sculptile facere prohibuit, nec quamcunque Imaginum conſtructionem, ſed idololatriam: unde ſubditur: *Non adorabis ea, neque coles.* Tantum ergo prohibet uſum Imaginum, quas Gentiles conficiebant in ſuorum venerationem Deorum, & quas *ut veros Deos* adorabant. Nec mirum, ſi Deus populo ſuo *omne Sculptile*, & omnem ſimilitudinem eorum, quæ ſunt in Cœlo, interdixerit, quia, cum ad idololatriam tunc pronus eſſet, facile ut Deos adoraſſet.

At nos, dum ſacras Imagines colimus, non illas tanquam Deos veneramur; non enim ad illas, ſed ad eorum exemplaria, noſtram venerationem referimus. Quod vero

ro non abſolute prohibebantur Imagines, patet ex *cap.* 25. *Exod.* ubi Deus duos Cherubim exſtrui juſſit ex utraque parte Tabernaculi. Moyſes quoque, *Deo mandante*, conflavit ſerpentem æneum, quem, qui percuſſus ſerpentum morſu aſpiciebat, ſanabatur. *Num.* 21. Sed & Salomon Moyſem æmulatus, Cherubim ſculpſit in Templo. 3. *Reg.* 7. Non igitur abſolute vetatur confectio & uſus Imaginum.

Q. *Quæ eſt Eccleſiæ Doctrina circa Imagines?*

R. Ut indubitanter appareat, quid de honore Sanctis coram eorum Imaginibus exhibito ſentiat Eccleſia, audiatur Tridentina Synodus, quæ ſeſſ. 23. expreſſe prohibet: Ne *Imaginibus credatur ineſſe aliqua Divinitas, vel virtus, propter quam ſunt colendæ, vel aliquid ab eis petatur, vel fiducia in imaginibus figatur, veluti olim fiebat a gentibus, quæ in Idolis ſpem ſuam collocabant. Honor itaque, qui eis exhibetur, refertur ad Prototypa, quæ illæ* Imagines *repræſentant; ita, ut per Imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput operimus & procumbimus, Chriſtum adoremus & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur.* Ex quibus, quantum Eccleſia ab Idololatria remota ſit, luce clarius eſt.

Non orant Catholici Imagines, ſed apud Imagines; ſciunt enim, illas inanimes eſſe, & viſu, auditu, omnique ſenſu carere. Sanctis ſolummodo, quorum ſunt Imagines, loquun-

quuntur, in iisque ipſum Deum ſanctitatis & gratiæ omnis auctorem venerantur.

Q. *Ad quid formantur Imagines, ſeu quem fructum ex eis recipere poſſumus?*

R. S. Bonaventura dicit, introductas fuiſſe in Eccleſiis Imagines, ut ſimplices, qui legere non poſſunt, inſtruantur, quid Sancti egerint, aut paſſi ſint. 2. Ut illorum exemplo, ad eorum vitam ac mores ſe ipſos conforment. 3. Ut ad devotionem erga Deum, & ejus amicos excitentur. Plus enim excitatur affectus noſter per ea, quæ videmus, quam per ea, quæ audimus. Unde refertur in Synodo VII. quod Gregorius Nazianzenus, viſa imagine Abrahæ Filium ſuum immolantis, lacrymas temperare non valuerit.

Nos autem Chriſtiani, viſa Imagine Chriſti in Cruce pendentis, moveri debemus ad lacrymas fundendas pro peccatis noſtris, pro quibus Chriſtus mortuus eſt. Bonum igitur eſt habere Sanctorum Imagines, cum inſpirent ſanctitatem, & fideles moveant ad Sanctorum veſtigia ſequenda.

DE CULTU RELIQUIARUM.

Q. *Reliquiæ Sanctorum ſuntne venerandæ?*

R. Licet Oſſa, Cineres & Reliquiæ Sanctorum viles & contemptibiles appareant, veneratione tamen dignas eſſe negabit nemo, ſi attendat, Deum ipſum illas honoraſſe, quam plura per hujusmodi ſacra pi-

gnora patrando miracula: uti comprobant omnes omnium temporum hiſtoriæ.

Nonne oſſa Joſephi Patriarchæ *viſitata ſunt, & poſt mortem prophetaverunt?* Eccleſ. 49.

Nonne *cadaver projectum in ſepulchro Eliſæi Prophetæ. cum tetigiſſet oſſa Eliſæi, ſubito revixit?* 4. Reg. 13.

Nonne *ſudaria & ſemicintia Apoſtoli Pauli languores fugabant, & ſanitatem languidis deferebant?* Act. 19.

Nonne *umbra ve...tis Petri quibuscunque morbos depellebat?* Act. 5.

Nonne *Mulier Hæmorrhoiſſa tangendo fimbriam Chriſti ſanitatem recepit?*

Cur ergo ea, per quæ Deus tot operari miracula conſuevit, in veneratione habenda non ſint?

Non ſunt igitur Chriſtiani Catholici arguendi ſuperſtitionis, dum Sanctorum Reliquias in honore habent, eas cum reverentia oſculantur, in loco decenti recondunt, aſſervant, ſupra ſe geſtant, ut ſuam erga Sanctos venerationem & amorem teſtentur. Minus arguendi ſunt ſuperſtitionis, dum Chriſti Crucem, Coronam ſpineam, Clavos, Sudarium &c. reverentur, per quæ dæmoniaci liberantur, cæci viſum recuperant, multi loquelam; morbi, peſtes, & aeris infectio ceſſant, maris tempeſtates ſedantur, incendia extinguuntur, & mortui reſurgunt &c.

DE

DE FESTIS.

Q. *Quam ob cauſam celebrat Eccleſia Sanctorum Feſta?*

R. Multiplici de cauſa. 1. Ut in ipſis Sanctis honoretur & adoretur Deus. 2. Ut in memoriam reducamus exempla pietatis & ſanctitatis, quæ nobis reliquerunt; & Deo gratias agamus de beneficiis, donis, auxiliis, ipſis *ex miſericordia* conceſſis, quibus de mundo, carne & diabolo triumpharunt. Et tandem, ut excitemur ad ſequendum eorum veſtigia, ad imitandum virtutum exempla, quæ nobis reliquerunt, & ſimul ad eorum auxilium & patrocinium implorandum. Hæc ſunt motiva, quæ Eccleſiam induxerunt ad dies Feſtos inſtituendos.

Q. *Approbatne Deus Feſta ab Eccleſia ordinata?*

R. Procul dubio. Cum Dominus JEſus Chriſtus intereſſe voluerit Feſto Dedicationis Templi a Juda Machabæo inſtituto; ſi Feſtum illud non approbaſſet, aut abuſum introductum judicaſſet, profecto non aſcendiſſet ad Templum tali die, ſeu occaſione ipſius Feſti: *Facta ſunt,* inquit Joannes, *Encænia in Hieroſolymis, & hyems erat, & ambulabat JEſus in Templo.* Joann. 10. v. 22.

Deinde approbavit etiam ſua præſentia alia Synagogæ Feſta, qualia ſunt Feſtum Paſchatis, Pentecoſtes, Encæniarum, item Feſtum ſtabilitum, & ab univerſa Synagoga

receptum, in memoriam victoriæ a Juditha ſupra Holofernem, & exercitum ejus reportatæ. *Judith. cap.* 16.

Item aliud Feſtum ab Eſther & a Mardochæo inſtitutum ratione liberationis populi hebraici &c. *Eſther. cap.* 9.

Si ergo Synagoga, quæ erat figura Eccleſiæ Chriſtianæ, potuit inſtituere dies Feſtos, non eſt certe talis poteſtas deneganda Eccleſiæ Chriſti, quæ eſt Synagoga longe perfectior, cujus Miniſtri habent poteſtatem ligandi atque ſolvendi. Unde ſummus Pontifex & Concilium generale poſſunt dies feſtos inſtituere in tota Eccleſia, & Epiſcopi in ſuis Diœceſibus.

Q. *Feſta Domini Salvatoris, B. Virginis, Apoſtolorum & Martyrum, fueruntne a primitiva Eccleſia obſervata?*

R. Certiſſime. Hujus rei indubitatam fidem faciunt SS. Patres primorum ſæculorum, ut Auguſtinus in ſuis Epiſtolis 54. & 55. Euſebius *Lib.* 4. *Hiſtor. cap.* 14. refert, quod Eccleſia Smyrnæ ineunte ſecundo Sæculo celebrabat Feſtum S. Polycarpi. Aliæ ſimiliter Eccleſiæ alios Sanctos celebrant, ut conſtat ex variis Hiſtoriis Eccleſiaſticis.

Q. *Plurium Feſtorum inſtitutio nonne repugnat intentioni Dei, unicum diem in hebdomada ſanctificandum præcipientis?*

R. Verum eſt, quod Hæretici, ut improbent Feſta Catholicorum, ſemper in ore habeant verba illa Exod. cap. 20. v. 9. & 10.

Sex

Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua; ſeptimo autem die Sabbatum Domini Dei tui eſt: non facies omne opus in eo &c. Ergo, *inquiunt*, nullus alium diem inſtituere poteſt, in quo ab opere ceſſandum ſit.

Sed inepte. Præcipit quidem Deus per relata verba, Sabbatum eſſe ſanctificandum, ſed non excludit alios dies feſtos; nec ita præcipit, Sabbatum eſſe ſanctificandum, ut nulla alia dies poſſit inſtitui; nec ita, ut Sabbatum non poſſit mutari in alium diem, cum de facto non celebretur amplius Sabbatum, ſed *Dominica*, in memoriam Reſurrectionis Domini, non auctoritate divina, ita, ut hæc translatio facta fuerit, Deo ſic mandante *in Scripturis*; ſed ſolum Auctoritate Apoſtolica.

Notandum autem, quod Præceptum hoc divinum non conſiſtat in verbis iſtis: *Sex diebus operaberis*, ſed in ſequentibus: *Non facies omne opus in eo.*

Exemplum iſtius habemus in eo, quod Deus præcepit Adamo; etenim: *Ex omni ligno Paradiſi comede: de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas.* Gen. 2. 16. & 17.

Certe non ſequitur, *Hæreticis etiam non contradicentibus*, quod conſtrictus fuerit edere ex omnibus fructibus Paradiſi. Non erat hoc Præceptum poſitivum; ſed ſolum licentia ei data utendi ſeu veſcendi ex omnibus fructibus pro ſuo libitu, exceptis *fructibus prohibitæ arboris.*

Sic diſcurrendum eſt in caſu præſenti: quando dixit Deus: *ſex diebus operaberis*, non per hoc Præceptum impoſuit Deus laborandi per ſex dies, ſed ſolum homini libertatem operandi reliquit, ſi velit. Quando ſcilicet nulla alia intervenit prohibitio, ut quando ab Eccleſia aliquod Feſtum inſtitutum eſt ſervandum.

Q. *Undenam hanc hauſiſti explicationem?*

R. Ex libro Exodi cap. 12. v. 16. ubi Dominus noſter loquens de Feſto azymorum, omnem prohibet ſervilem laborem: *Dies prima erit ſancta atque ſolemnis, & dies ſeptima eadem feſtivitate venerabilis: nihil operis facietis in eis.*

Idem vetat in aliis Feſtis; videlicet Paſchatis, Pentecoſtes, Tubarum, Expiationis, Tabernaculi, prout expreſſe habetur in *Levit. cap.* 23. *v.* 4. & ſequentibus: *Hæc ſunt feriæ Domini, quas vocabitis celeberrimas atque ſanctiſſimas.*

Jam obſervandum, quod omnia illa Feſta, & alia inſtituta fuere mandato ipſiusmet Dei, poſtquam Moyſes jam populo enunciaverat: *Sex diebus operaberis; ſeptimo autem die Sabbatum Domini Dei tui eſt, non facies omne opus in eo.*

Hinc invincibiliter demonſtratur, præfata verba non eſſe abſolutum Dei Præceptum, quod ad ſui obſervantiam fideles obſtringat, alias ſequeretur, Deum prælaudata Feſta inſti-

ſtituentem ſibi ipſi contradicere, quod ſine blasphemia excogitari nequit.

DE TEMPLIS ET ALTARIBUS AD HONOREM DEI ET SANCTORUM ERECTIS.

Q. *Quid eſt Templum?*

R. Eſt locus quilibet religioſi cultus gratia inauguratus. Templum dictum eſt, quaſi *tectum amplum*, quod nempe ſua capacitate & amplitudine plures, qui ad orandum Deum conveniunt, tegat & occupet. Loca illa varia ſortita ſunt nomina.

1. *Oratoria* dicta ſunt, quod in ipſis populus orare, & obſecrationes pro neceſſitatibus Deo facere conſuevit.

2. *Baſilicæ*, quod in ipſis Martyrum Reliquiæ conſervarentur.

3. *Eccleſiæ*, ob Prædicationem Verbi Dei, & Sacramentorum adminiſtrationem: Tandem *Templum* & *Palatium* Dei, *Domus* Dei, & *Domus* orationis vocatur. Plura alia epitheta inveniri eſt apud varios Scriptores, deſumpta a variis functionibus, quæ in Templis exercentur &c.

Q. *Quandonam Templa ad Dei cultum & honorem Sanctorum ædificari cœperunt?*

R. Quamvis Deus *in Templis manu factis non habitet,* Act. cap. 7. ut ſcilicet iis circumſcribatur, aut concludatur, cum ubicunque eum deprecantes exaudire valeat; nihilominus

nus voluit ſemper certa loca cultui ſuo deputari. In Lege Naturæ Abel, Noe, Abraham, Jacob, Mechiſedech, ſacrificia Deo ſuper erecta Altaria obtulerunt. Veroſimile autem eſt, peculiarem locum ad hoc fuiſſe ab eis electum, qui Templum dici potuit, cum Templum nihil aliud ſit, quam locus Altaris divino Cultui deputatus.

In Lege Moſaica, cum Iſraelitæ ex Ægypto in deſertum deſcendiſſent, præcepit eis Deus, ut Tabernaculum exſtruerent, quod eſſet velut Templum portatile & mobile, in quo preces ſuas funderent, & ſacrificium in oſtio ejusdem Tabernaculi, & non alibi, ipſi offerrent: *Cave, ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris; ſed in eo, quem elegerit Dominus.* Deut. cap. 12. v. 13. In Libro 3. Reg. cap. 7. & ſequentibus, Templi Salomonis ſplendor, cultus, forma, amplitudo deſcribuntur, & qualiter ſanctificaverit illud Dominus, ut eſſet ibi Nomen ſuum in ſempiternum.

Si Evangelicæ Legis tempora inſpiciamus, videbimus, erecta fuiſſe Templa ab ipſis Eccleſiæ incunabulis: certum enim eſt, quod multitudo illa quæ omnes divendiderat poſſeſſiones, habuerit in ſingulis locis conſecratas orationi domos, in quibus divina Myſteria celebrabantur, quas Apoſtolus *Eccleſias* nominavit, dicens: *Convenientibus vobis in Eccleſiam &c.*

Re-

Refert S. Clemens *lib.* 10. *Recogn. ſub finem,* Theophilum Antiochenſem inter cæteros cives virum potentem, Domum ſuam feciſſe conſecrari Eccleſiam, in qua Petri Cathedra ab univerſo populo eſt conſtituta, in quam confluebat, gratia Prædicationis, quam faciebat S. Petrus, quamque ſanitatum efficacitas confirmabat.

Euſebius Cæſarienſis *Lib.* 2. *Hiſt. Eccleſ.* ait: *Eſt autem in ſingulis locis conſecrata orationi Domus.* Miſſum facio teſtimonium multorum Auctorum Apoſtolis coævorum. Quod dictum eſt, ſufficit ad confirmandum, fuiſſe a principio Eccleſias materiales. Non erant tamen tam ſplendidæ, quam fuerunt paulo poſt creſcente numero & opibus fidelium, & reddita pace Eccleſiæ a *Conſtantino Magno*, qui ampliſſima diverſis in locis ædificari conceſſit Templa; poſtquam ille multas Romæ conſtruxiſſet Baſilicas.

Q. *Quandonam cœpit uſus Templa & Altaria conſecrandi?*

R. Etiam hoc initium habuit a primis ſaltem pacatæ Eccleſiæ temporibus, ut colligi poteſt ex Concilio Aurelianenſi V. c. 14. Dixi, *pacatæ ſaltem Eccleſiæ;* Apoſtoli enim, & primi Chriſtiani, non niſi in privatis Oratoriis & domibus, idque clam, metu perſecutionum, ſua Sacra peragebant. At quando ſpes aliqua quietis affulſit, ut paſſim Templa erigi cœperunt, etiam Dedicationis, & Conſecrationis ritus adhiberi cœpit. Verum

rum ſi de Altaribus ſermo ſit, S. Dionyſius *Lib. de Hierarch. Eccleſ. part.* 1. *cap.* 5. qui tempore Apoſtolorum vixit, aperte docet, Altaria ſacro oleo inungi, & conſecrari ab Epiſcopo deberi.

Q. *Ad quid Conſecratio illa, ſi Eccleſiæ & Altaria gratiæ & benedictionis ſint incapacia?*

R. Eccleſiæ, Altaria, & alia ejusmodi inanimata conſecrantur, non, quia ſunt gratiæ ſuſceptiva, ſed quia ex Conſecratione adipiſcuntur quamdam ſpiritualem virtutem, per quam apta redduntur divino Cultui: ut ſcilicet devotionem quamdam fideles exinde percipiant. S. Paulus arguit Corinthios tanquam Eccleſiæ contemptores, quia in Eccleſia comedebant. Cur enim Eccleſiam contemnere dicitur, qui in ea actionem alibi licitam exercet, niſi propter aliquam ejus loci Conſecrationem, & ex ea reverentiam?

Q. *Qui ritus adhibentur in Conſecratione Eccleſiæ, & quis eorum finis?*

R. Præcipui ſunt ſequentes. *Primo*, pinguntur duodecim Cruces ita inter ſe diſtantes, ut totum Templum occupent, & ad ſingulas lampades ſingulæ accenduntur; ad ſignificandum, quod duodecim Apoſtoli hoc vexillum Chriſti per totum orbem portaverunt, & ſua Prædicatione mundum illuſtrarunt.

Secundo, Oleo inungitur, quo in Conſecratione Regum, & aliarum rerum Deus uti voluit, ad ſignificandum, Templum non debere

bere eſſe profanam & communem domum, ſed ſacram.

Tertio, aſpergitur aqua, thus adoletur, & cerei accenduntur, ad ſignificandam munditiem & claritatem, qua nitere debet locus orationibus, ſacrificiis, aliisque ſanctis & puris actionibus deputatus, Chriſtique in eo habitantis bonum odorem.

Quarto, Alphabetum deſcribitur græce & latine, quia illis linguis prædicata eſt Fides: illis enim linguis utebatur tota fere Eccleſia, tempore, quo hæ Cæremoniæ ſunt inſtitutæ.

Quia denique in Templo diabolus ejicitur, neque ibi habitare ſinitur, ſed e contrario oratur Deus, advocantur Angeli, aliique Sancti, ut in eo loco habitare dignentur ideo pulſatur oſtium, & jubetur diabolus recedere, & Reliquiæ Sanctorum introducuntur.

Q. *Unde eſt, quod Eccleſiæ & Altaria ad honorem Sanctorum conſecrata ſint?*

R. Ex eo, quod corpora Martyrum ex antiquo more & ſanctione *Felicis I. Papæ*, ſolebant ſepeliri *ſub Altari.* Cur autem ita ſepelirentur, dicam

Primo, ut in loco tam ſacro Fideles honorarent Martyres.

Secundo, ut Martyrum corpora & ſepulchra, orantibus ad Altare eſſent, continuum excitamentum devotionis & virtutis, ac fortitudinis, quam imitarentur.

Ter-

Tertio, ut Martyres eorum preces apud Deum offerrent & adjuvarent. Hinc Altare vocabatur *Sepulchrum Martyris*, *Martyrium & Confeſſio.* Martyrium enim græce idem eſt ac latine, *Confeſſio*: puta teſtimonium, quod Martyr Fidei perhibuit, ac ſua morte & ſanguine obſignavit.

Quocirca Sacerdos acceſſurus ad Altare orat, dicitque: *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic ſunt &c.* Hinc hisce Sepulchris & Altaribus poſtea Eccleſiæ ſuperædificatæ ſunt, quæ pariter *Martyrium* vocata fuerunt.

Non Martyribus tamen, nec Apoſtolis, neque glorioſæ Virgini Mariæ, unquam Altaria erecta, aut ſacrificia oblata fuere, ſed omnipotenti Deo, cui ſoli cultus Latriæ, ut ſæpe inculcavimus, exhibendus eſt.

Nihil tamen prohibet, diverſa Templa, vel Altaria diverſis Sanctorum titulis eſſe inſignita & appellata: quia, licet omnia unius Dei honori, primo & principaliter dedicata ſint & conſecrata, tamen diverſis nominibus ab invicem, propter confuſionem vitandam diſcriminantur.

Secundo, Altaria vel Eccleſiæ *Sanctorum nomina* ſortiuntur, quia eorum Reliquiæ ibi reconditæ aſſervantur.

Tertio, quod ſingulari aliquo affectu tales Sancti & Sanctæ Patronorum vice in tabus locis habeantur.

Q. *Cur*

Q. *Cur Hæretici Templa noſtra & Altaria odio habent, eaque demoliuntur?*

R. Quia ſunt miniſtri Diaboli, & ut ille ſemper invidit honori Dei & Sanctorum, ita Hæretici totis viribus nituntur evertere loca ſacra, in quibus divina Officia Deo perſolvuntur, ſic diabolo obſequium præſtantes.

Quando Cives Leydenſes in Hollandia, tempore prætenſæ Reformationis, Anno 1572. Monaſterium noſtrum S. Franciſci extra Rheni portam in ſuburbano amœniſſimo ſitum, excurrebant everſuri, quamdam vexilli loco imaginem Diaboli, prælongo fixam haſtili prætuliſſe narratur, ut non obſcurum eſſet ſpectatoribus argumentum, cuinam Magiſtro ſuo illam navarent operam.

Q. *Everſores, profanatoreſque Templorum fueruntne aliquando a Deo viſibiliter puniti?*

R. Licet clementiſſimus Deus pro immenſa ſua miſericordia & longanimitate, impios Hæreticorum & ſacrilegorum conatus non ſemper vindicet, quandoque tamen in hujusmodi impios ſevere animadvertit, ut paucorum exemplo alii terreantur, nec in perpetuum divitiis bonitatis ejus abutantur.

Antiochus Rex ob profanatum Templum Hieroſolymitanum variis malis ac doloribus affectus, miſerrima morte interiit. 2. *Machab.* 1.

Alcimus præcipiens deſtrui muros Domus ſanctæ interioris, admirabili plaga repente defunctus eſt. 1. *Machab.* 9.

Gundericus Rex Vandalorum capta Hiſpali, cum impie elatus manus in Eccleſiam ipſius Civitatis extendiſſet; mox Dei judicio a Dæmone correptus interiit. *Chron. Sigib. ad ann.* 429.

Arnulphus Imperator, cum omnia ſacrilegiis & infandis facinoribus impleſſet, morbo pediculari abſumptus obiit. *Luithprand. lib.* 1. *cap.* 9.

Alphonſus VII. Caſtellæ Rex, Templa donis ſuis & ornamentis ſpoliavit, atque adeo ipſis Eccleſiis pro ſtabulis utebatur, dum Tragum oppugnat, ab hoſtibus de improviſo occiditur. *Rodericus Toletanus lib.* 7. *cap.* 3.

Michael ab Iſſeltio lib. 3. belli Colonienſis refert, anno 1584. die 16. Octobris, eos, qui celeberrimum & antiquiſſimum Monaſterium Tuitienſe, depopulati erant, quodam igne cœleſti in ſacello fuiſſe abſumptos.

Qui plura vult, Hiſtoricos legat.

DE X. SYMBOLI ARTICULO: *REMISSIONEM PECCATORUM.*

Q. *Quid nobis in hoc Articulo credendum proponitur?*

R. Duo

R. Duo ad Salutem comparandam maxime neceſſaria; nempe non ſolum peccatorum remiſſionem in Eccleſia Catholica reperiri, de qua Iſaias prædixerat: *Populus, qui habitat in ea, auferetur ab eis iniquitas.* Iſa. 33.

Sed etiam Poteſtatem peccata remittendi in ea eſſe: qua, ſi rite & ſecundum leges, a Chriſto Domino præſcriptas, Sacerdotes utantur, vere peccata remitti & condonari credendum eſt.

Q. *Quid complectitur Remiſſio peccatorum?*

R. Non culparum duntaxat abolitionem, ſed & pœnarum condonationem, & effectus omnes gratiæ; quæ omnia Salvator noſter Paſſione & morte ſua nobis promeruit; ut ſacræ teſtantur paginæ. *Huic omnes Prophetæ teſtimonium perhibent, remiſſionem peccatorum accipere per nomen ejus.* Act. 10.

Hic eſt ſanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Matth. 26.

In quo habemus redemptionem per ſanguinem ejus remiſſionem peccatorum, ſecundum divitias gratiæ ejus, quæ ſuperabundavit in nobis. Ad Epheſ. 1.

Q. *Quibus mediis peccatorum Remiſſio obtinetur?*

R. Si ſermo ſit de peccato originali, & de actualibus etiam graviſſimis, quæ excogitari poſſunt, ante ſuſceptam Chriſti fidem commiſſis, adeo cumulate nobis eorum venia da-

datur, *dum ſacro Baptiſmo abluimur*, ut nihil aut culpæ delendum, aut pœnæ perſolvendum relinquatur, ideo Patres Concilii Conſtantinopolitani Symbolo addiderunt: *Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.*

Si vero de peccatis poſt Baptiſmum patratis loquamur, ea per *Sacramentum Pœnitentiæ* condonantur, etiamſi quis ad extremum vitæ diem peccaſſet, & hoc ratione clavium Eccleſiæ datarum: dixit enim Chriſtus Petro: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.* Matth. 16. Deinde S. Joannes teſtatur, Dominum Apoſtolis dixiſſe: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Joann. 20.

Q. *Reſtringiturne hæc Poteſtas ad certa quædam peccata?*

R. Minime. Ad omnia, etiam quæcunque graviſſima, ſe extendit: nullum enim tam nefarium facinus admitti, vel excogitari poteſt, cujus remittendi poteſtatem S. Eccleſia non habeat. Quemadmodum etiam nemo adeo improbus & ſceleſtus eſt, quem ſi erratorum ſuorum vere pœniteat, certa ei veniæ ſpes propoſita eſſe non debeat.

Q. *Licitum eſtne Eccleſiæ uti ea Poteſtate omni tempore?*

R. Ita;

R. Ita; nam in quacunque hora peccator ad ſanitatem redire voluerit, rejiciendum non eſſe docuit Salvator noſter, cum Principi Apoſtolorum interroganti, quoties peccatoribus ignoſcendum eſſet, *an ſepties?* reſpondit: *non ſepties, ſed uſque ſeptuagies ſepties,* Matth. 18. id eſt, ſemper, & quoties peccaverit, & vere pœnitentiam poſtulaverit.

Q. *Suntne alia media præter Baptiſmum & Pœnitentiam, quibus peccator veniam deliſtorum conſequi poteſt.*

R. Plurima alia media ad remiſſionem peccatorum idonea aſſignantur.

Primum ergo, út jam dictum eſt, Baptiſmus: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis.* Ad Tit. 3.

Secundum eſt Charitas: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Luc. 7. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. Petr. 4.

Tertium eſt Martyrium: *Majorem Charitatem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Joann. 15. Et Matth. 10. *Omnis, qui confitetur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Et qui perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam.*

Quartum eſt Eleemoſyna, juxta illud Lucæ 11. *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.* Et Tobiæ 4. *Eleemoſyna ab omni peccato, & a morte liberat.*

 Quin-

Quintum eſt remittere injurias, Matth. 6. *Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, & Pater veſter cæleſtis dimittet vobis delicta veſtra.*

Sextum eſt convertere Peccatorem ab errore viæ ſuæ, Jacob. 5. *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, operit multitudinem peccatorum.*

Septimum eſt Pœnitentia, cum lavat peccator in lacrymis ſtratum ſuum, Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, omnium iniquitatum ejus non recordabor.*

Q. *Quæ Conditiones requiruntur, ut quis Martyr habeatur?*

R. Etſi jam ad hanc quæſtionem alibi reſponderimus, ubi egimus de requiſitis ad Martyrium; attamen hic breviter conditiones exponere non pigebit, ut fortius memoriæ tradantur. Quinque igitur conditiones exiguntur, ut quis vere Martyr habeatur. 1. Ut re ipſa moriatur, 2. Ut contra ſuam voluntatem non interficiatur. 3. Ut cum intentione vitam perdendi pro Chriſto moriatur. 4. Ut pro ſancta Fide vel in ſe, vel in opere alicujus virtutis, vitam perdat. Non enim neceſſe eſt ad Martyrium, ut mors inferatur propter ſolam Fidem; ſed ſufficit, ſi in defenſionem, ſeu teſtimonium alicujus virtutis Chriſtianæ, v. g. Pudicitiæ, Immunitatis Eccleſiaſticæ, inferatur. 5. Ut adultus exiſtens in peccato, actum Charitatis ſeu dilectionis & Contritionis eliciat, ſi de-

ſit

ſit tempus & occaſio delicta confitendi. Ratio eſt, quia ſubiturus Martyrium non liberatur ab iis obligationibus, quæ ſunt omnibus, etiam *juſtis*, communes. Merito enim Paulus dixit: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* 1. Cor. 13. Denique debet eſſe talis, ut Martyr non reſiſtat, aut ſe defendat, quia alioquin non ſatis Chriſto ſe conformaret, qui, ut habetur 1. Petr. 2. *cum pateretur, non comminabatur.* Et Iſaiæ 52. *Quaſi agnus coram tondente ſe obmutuit.*

Oppoſitum tamen non improbabile eſt, modo non tam ſe ipſos, quam Chriſtum & Eccleſiam defendant. Quod ſi Eccleſia tales pro Martyribus non agnoſcat, hoc eſt, quod non poſſit fieri de illis legitima inquiſitio. Diximus, mortem inferri debere *in odium Fidei, vel virtutis Chriſtianæ.* Hinc, qui peſte infectis ex Charitate ſervientes mortem contrahunt, non ſunt proprie & ſtricte Martyres, licet ob inſignem Charitatis & Fortitudinis actum cenſeantur Martyribus prope æquales. Videantur, quæ dicta ſunt ſuperius tit. 2. de Martyrio.

Q. *Qualiter Eleemoſyna peccata remittere dicitur?*

R. Eleemoſynam non habere vim *ex natura ſua* remittendi peccata, ut habent *Baptiſmus* & *Pænitentia.* Si enim ex ſe haberet, ipſa poſita, & ſublatis actibus cujuscunque virtutis, gratia confereretur, quod falſum

patet ex Paulo 1. Corinth. 13. *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.*

Teſtimonia, quæ Eleemoſynæ remiſſionem peccatorum tribuunt, dupliciter intelligi poſſunt. Primo, ut ad pœnas pro peccatis debitas omnia referantur, juxta illud Daniel. 4. *Peccata tua eleemoſynis redime.* Secundo, Eleemoſynam peccata etiam ipſa quoad culpam remittere dici poteſt, *impetrative*, & per accidens.

Impetrative quidem, quia, cum recte fit, impetrat a Deo quasdam gratias actuales, quibus homo efficaciter movetur ad reſurgendum a peccato, & perſeverandum in bono: ſic enim ſcriptum eſt: *Frange eſurienti panem tuum... cum videris nudum, operi eum, tunc erumpet quaſi mane lumen tuum &c.* Matth. 5. Item: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Per accidens* autem, quando nimirum Eleemoſyna procedit ex actuali Dei amore, propter quem Eleemoſyna erogatur.

Ex his liquido patet, quid de injuriarum remiſſione, & reliquis ſupra enumeratis modis dicendum ſit.

Q. *Poteſtne aliquis certus eſſe, Peccata ſibi eſſe remiſſa?*

R. Neminem certum eſſe poſſe ſecluſa divina revelatione. Ita definitum eſt in Concilio Tridentino contra Hæreticos, ſeſſ. 6.

6. cap. 9. & conſtat ex Scriptura: *Quis poteſt dicere, purus ſum a peccato?* Prov. 20. *Neſcit homo, utrum amore an odio dignus ſit.* Eccli. 9.

Certum quidem eſt, quod, *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit.* Sed non eſt certum certitudine Fidei, quod quis habeat fidem ibi requiſitam, aut quod ſit valide baptizatus, cum poſſit vel ex parte ſuſcipientis, vel ex parte conferentis aliquid deeſſe ad valorem Sacramenti neceſſarium, idem dicendum de Sacramento Pœnitentiæ.

Q. *Fuitne unquam aliquibus revelatum, remiſſa ſibi fuiſſe Peccata?*

R. Plurima habemus in Evangelio exempla. Paralytico, Zacchæo, Magdalenæ, Latroni ab ipſo Chriſto facta eſt hæc revelatio: imo & Seraphico Patri noſtro Franciſco, ut teſtatur S. Bonaventura cap. 3. illius vitæ, & nonnullis aliis.

Q. *Cujus eſt remittere Peccata?*

R. Dei, cui remiſſio peccatorum propria eſt. *Ego ſum*, inquit, *ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas.* Iſa. 43. Quemadmodum enim a nemine, niſi a creditore, pecunia, quæ debetur, remitti poteſt: ita, cum uni Deo peccatis obſtricti ſimus, perſpicuum eſt, a nemine, præter illum, peccata nobis condonari poſſe. Unde ipſum quotidie oramus, *dimitte nobis debita noſtra.*

Q. *Quibusnam Deus hanc Facultatem remittendi Peccata conceſſit?*

R. Antequam Deus homo fieret, nulli creatæ naturæ a Deo talis poteſtas data eſt: Primus omnium Chriſtus Salvator noſter, ut homo, cum idem verus Deus eſſet, hoc munus a Patre accepit: *Ut ſciatis*, inquit, *quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata, ait Paralytico ſurge, tolle lectum &c.* Matth. 9.

Q. *Videmus tamen Presbyteros in Eccleſia Dei Peccata remittere.*

R. Verum eſt; ſed hoc non a ſeipſis habent, ſed ex Dei commiſſione. Chriſtus propria auctoritate, cæteri vero, *Epiſcopi* nempe & *Sacerdotes*, ut ejus Miniſtri, peccata dimittunt. Ipſi ſoli ſunt *diſpenſatores Myſteriorum Dei*, & ad ipſos ſolos diriguntur verba ſequentia: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Joann. 20.

Q. *Quos Fructus ex hoc articulo colligere poſſumus?*

R. Cum nihil nobis ſalubrius contingere potuerit hac remittendi peccata poteſtate, quæ inexplicabilem Dei Providentiam, ſummamque erga nos Charitatem oſtendit, immortales Deo gratias inceſſanter agere debemus. 2. Cum homo per peccatum mortale, quidquid meritorium ex Chriſti morte & Cruce conſecutus eſt, ſtatim amittat, & omnino Paradiſi aditu prohibeatur, fiatque æternæ damnationi obnoxius; protinus ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere debet,

debet, ne præoccupatus die mortis, quærat ſpatium Pœnitentiæ, & invenire non poſſit. *Ne tardes*, inquit Sapiens, *converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Eccl. 5.

Derelinquat igitur ſtatim *impius viam ſuam, & revertatur ad Dominum, & miſerebitur ejus, quia multus eſt ad ignoſcendum.* Iſa. 55. Hinc optime Catechiſmus Romanus.

„ Verum hoc loco admonendi ſunt fide-
„ les, ne tam ampla veniæ facultate propoſi-
„ ſita, quam etiam nullius temporis termino
„ definiri declaravimus; vel ad peccandum
„ faciliores, vel ad reſipiſcendum tardiores
„ reddantur. In altero enim, cum injurioſi
„ & contumelioſi in hanc divinam poteſta-
„ tem manifeſte deprehendantur, *indigni*
„ *ſunt, quibus Deus miſericordiam impertiatur.*

Unde magnopere *verendum eſt*, ne morte præoccupati fruſtra peccatorum remiſſionem quærant, quam tarditate & procraſtinatione merito amiſerunt.

DE INDULGENTIIS.

Cum per Indulgentias remittantur pœnæ peccatis confeſſis, ſeu quovis modo remiſſis debitæ, illasque irrideant, & rejiciant Hæretici, operæ pretium duximus, in hoc articulo, de illis fuſius diſcurrendi.

Q.

Q. *Quid eſt Indulgentia?*

R. Communiter definitur Indulgentia: *Relaxatio pœnæ temporalis debitæ peccatis jam remiſſis, facta ab eo, qui jurisdictionem habet cœleſtem Eccleſiæ Theſaurum diſpenſandi.* Dicitur, *relaxatio pœnæ*, quia per Indulgentiam non remittitur *culpa*, ſeu *peccatum*; hoc enim remittitur per Sacramentum Pœnitentiæ.

Dicitur, *Pœnæ temporalis*, quia pœna æterna remittitur cum peccato mortali, & commutatur in temporalem in hac vita, aut in Purgatorio luendam.

Dicitur, *Peccatis jam remiſſis*, quia homo in mortali exiſtens inimicus Dei eſt, ac indignus remiſſione pœnæ.

Nota, quod cum homo pro peccatis laborioſæ pœnitentiæ adimplet opera, dicitur *ſatisfactio*. Dum vero pœna illi remittitur, *Indulgentia* vocatur.

Q. *In quo conſiſtit Theſaurus ille Eccleſiæ?*

R. Clemens VI. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Unigenitus &c.* dicit primario & principaliter conflari ex JEſu Chriſti meritis & ſatisfactionibus: ſecundario, ex meritis & ſatisfactionibus B. Virginis Mariæ & Sanctorum omnium, a primo ad ultimum.

Q. *Eſtne magnus hic Theſaurus?*

R. Maximus, ita, ut de ejus conſumptione ſeu minutione non ſit aliquatenus formidandum: nam primo Chriſti merita & ſatisfactiones, *cum ipſe ſit Perſona in omni genere perfectionis infinita*, conficiunt theſaurum unde-

undequaque inexhauribilem, & ſufficiunt pro peccatis totius mundi.

Accreſcit autem hic theſaurus ex meritis B. Dei Genitricis & omnium Electorum; nam etſi eorum opera quoad vim *meritoriam* ſint plene remunerata per gloriam æternam, non tamen quoad *ſatisfactoriam*; quia non omnes Sancti debebant tantum pœnarum, quantum perſolverunt.

Quis enim credat, B. Virginem, quæ nunquam peccavit, B. Joannem Baptiſtam, qui ſanctiſſime vixit, operaque ſtupendæ pœnitentiæ exercuit, Apoſtolos, Martyres, Eremitas, aliosque ſine numero, qui graviſſima perpeſſi ſunt, omnes ſuam afflictionem ex debito ſubiiſſe? cum ergo Deus nullum meritum relinquat ſine prœmio, nullum peccatum ſine pœna; ita nec ullas Sanctorum ſatisfactiones permittit perire ſine fructu: unde valor ſatisfactionum, quibus Sancti non egebant, reſervatur in Eccleſia, & ratione unionis inter membra Eccleſiæ, quod ſuperfluum eſt uni membro, alteri eſt applicabile.

Q. *Si merita Paſſionis JEſu Chriſti ſint infinita, nonne ſuperfluæ ſunt in Eccleſiæ Theſauro Sanctorum Satisfactiones?*

R. Verum eſt, quod Sanguis Chriſti effuſus ſit infiniti valoris, & ſufficiens ad remiſſionem peccatorum totius mundi, unde credimus & dicimus, quod *ſolus Chriſtus lavit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Apocal.

cal. 1. Quod *ſolus Chriſtus eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* 1. Joann. 2. Quod *ſolus Chriſtus ſemetipſum dedit Redemptionem pro omnibus.* 1. Timoth. 2. Non tamen idcirco inutiles ſunt Martyrum & Sanctorum ſatisfactiones, nec ſuperfluæ, alia enim ratione ad Eccleſiæ ſpiritualem Theſaurum conflandum concurrunt, quam Sanguis Chriſti, nec alio modo ad remiſſionem peccatorum noſtrorum concurrunt, quam per modum *impetrationis.*

A Deo enim veniam nobis impetrant, obtinentque, ût Indulgentiæ ex Chriſti merito nobis applicentur, quatenus nempe Deus amicorum ſuorum ſuffragia pro nobis benigne accipit, illorumque intuitu nobis peccata, pœnasque peccatis debitas condonat, ſicut intuitu orationis Moyſis populo Iſraelitico pepercit, & merito Pauli 276. animas a perditione ſervavit. *Exod.* 32. *Act.* 27.

Docet itaque Clemens VI. Conſtitutione, *Unigenitus &c.* ad cumulum Theſauri Paſſionis Chriſti, *B. Dei Genitricis*, *& omnium Sanctorum merita adminiculum præſtare.* Non quaſi meritum Paſſionis Chriſti non ſit copioſiſſimus, ſufficientiſſimus, ac ſemper inexhauſtus Theſaurus, ex quo profundantur Indulgentiæ; aut Sanctorum meritis augeri, ac juvari debeat: ſed quod Virginis Deiparæ, omniumque Sanctorum merita nobis adminiculum præſtent, quo Theſauri illius infiniti Dominicæ Paſſionis ſimus participes,

reddendo nos aptos, quibus Theſaurus meritorum Chriſti communicetur. Hujus vero rei cauſam arceſſunt Theologi *ex Communione Sanctorum*, quam in Symbolo profitemur, qua fit, ut in Eccleſia Dei, aliorum merita & paſſiones aliis, tanquam ejusdem corporis membris, applicari & prodeſſe poſſint; ut ſic aliorum abundantia ſit aliorum inopiæ ſupplementum.

Q. *Quid Eccleſia credendum proponit circa Indulgentias?*

R. Declarat Tridentina Synodus his verbis: *Poteſtatem eas conferendi a Chriſto Eccleſiæ conceſſam eſſe, earumque Uſum Chriſtiano populo maxime eſſe ſalutarem?*

Additque: *Retinendum illum, adhibita tamen moderatione, ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur.* Seſſ. 25.

Q. *Quandonam Chriſtus facultatem conceſſit diſpenſandi Indulgentias?*

R. Quando Chriſtus Petro dixit: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum: quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.* Matth. 16. Quibus verbis Chriſtus Petro promittit ſupremam poteſtatem ad regendam & gubernandam Eccleſiam, & ad tollenda quælibet vincula & obſtacula, quibus homines impediri queunt ab ingreſſu Regni Cœlorum: quam poteſtatem poſtea actu tradidit poſt Reſurrectionem, dicens: *Paſce oves meas*, Joann. 21. quæ verba ſunt omnino generalia, nec reſtringuntur ad ſola peccata,

cata, ſicut illa Joannis 20. *Quorum remiſeritis peccata*, ſed extendunt ſe ad cenſuras, pœnas, & alia, quæ hominem quovis modo ligatum tenent, & remorantur a conſecutione vitæ æternæ. Idem patet ex illis generalibus verbis Chriſti: *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlis, & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis.* Matth. 18.

Q. *Qui poſſunt Indulgentias largiri?*

R. Summus Pontifex & Epiſcopi. Ille quidem Plenarias, toto qua late patet orbe Chriſtiano: iſti vero in Diœceſibus ſuis, & ſecundum menſuram Canonum; aſſummuntur enim in partem ſollicitudinis, ſingulis civitatibus quaſi Judices præpoſiti, propter quod eos ſolos in ſuis litteris Papa *Fratres* vocat, reliquos autem omnes vocat *Filios.* Et ideo, cum ſummus Pontifex univerſæ præſit Eccleſiæ, cum plenitudine poteſtatis, *Indulgentias Plenarias*, ut dictum eſt, toto qua late patet orbe Chriſtiano, concedere poteſt, & prout vult, cauſa tamen exiſtente legitima.

Quantum ad Epiſcopos, poſſunt Indulgentias concedere, ſecundum quod eis eſt taxatum, & non amplius. Porro eſt Epiſcopo taxatum, ut poſſit ſolum dare Indulgentiam quadraginta dierum auctoritate Papæ. Item in Dedicatione Eccleſiæ Indulgentiam unius anni.

Capi-

Capite *cum ex eo,* & extra de Pœnitentiis & remiſſionibus, quod ex Concilio Lateranenſi ſub *Innocentio III.* deſumptum eſt, habetur: *Quia per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur, decernimus, ut. cum dedicatur* Baſilica, *non extendatur Indulgentia extra annum &c.*

Q. *Contuleruntne Apoſtoli Indulgentias?*

R. Imo Chriſtus ipſe pleniſſimam Indulgentiam dedit Latroni his verbis: *Hodie mecum eris in Paradiſo*; & Magdalenæ, uti & Samaritanæ, & mulieri adulteræ, absque ulla ſatisfactione, quæ alias ipſis fuiſſet neceſſaria.

Quod autem pariter Apoſtoli Indulgentias conceſſerint, patet ex facto Pauli, qui ſcribens ad Corinthios, ait, ſe *inceſtuoſo illi Corinthio* pœnam ejus crimini debitam condonaſſe propter ipſos *in perſona Chriſti*, perinde ac ſi Chriſtus ipſe condonaſſet, 2. *Corinth. cap.* 11. Hinc indulgentiarum uſus in Eccleſia eſt antiquiſſimus, ab Apoſtolis ad nos usque perſeverans, ut videre eſt apud Tertullianum, Cyprianum, Gregorium, Leonem &c.

Q. *In quo conſiſtit Indulgentiarum Utilitas? Per easne remittuntur etiam pœnæ debitæ in Purgatorio?*

R. Indulgentiarum utilitas in eo ſita eſt, primo, quod ſit remiſſio pœnarum tempora-

 lium,

lium, laborumque pœnitentialium, ſive per Confeſſarios in ſacro Tribunali impoſitorum, ſive per ſacros Canones præſcriptorum.

Secundo, quod non in foro duntaxat Eccleſiæ, ſed etiam apud Deum valeant, ut debitum pœnæ temporalis in futuro ſæculo, hoc eſt, in Purgatorio, ſubeundæ, per illas expungatur & remittatur.

Hujus Eccleſiaſtici Dogmatis veritas confirmatur: nam ſi Chriſtus Petro dixit: *Quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*, ſequitur, quod Papa habens auctoritatem Petri, relaxando per Indulgentias pœnas debitas peccatis, poſt remiſſionem culpæ in Sacramento Confeſſionis, debeant hujusmodi pœnæ eſſe remiſſæ & in Cœlis.

Conſtat igitur, Fructum Indulgentiarum ad futurum ſæculum pertinere. Si pœnæ Purgatorii non ſolverentur per Indulgentiam a Papa conceſſam, non verificaretur promiſſio Chriſti: *Quidquid ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.*

Denique Chriſtianos Eccleſia deciperet, *quod abſit*, ſi pœnis ſatisfactoriis in hoc ſæculo condonatis & relaxatis, pœnas longe acerbiores in Purgatorio ſubire cogerentur.

Multo melius ageretur cum illis, ſi totam ſatisfactionem implere, pœnasque omnes canonicas præſcriptas ſubire juſſi, pœnas futuri ſæculi redimerent.

Dicta

Dicta confirmat Breve quoddam Nicolai V. datum Viterbii, pro Hoſpitali S. Spiritus de Urbe, in quo habetur: *Nos authoritate prædicta relaxamus in terris omnem pœnam, quam poſt lucem hujus ſæculi pro peccatis purgandis pati mererentur, miſericorditer in Domino relaxamus pariter, & indulgemus.*

Ita refert Cardinalis Laurea Lib. 4. Sent. diſp. 26. art. 7.

Q. *Quotuplex eſt Indulgentia?*

R. Ordinarie dividitur in Plenariam & Partialem.

Plenaria ea eſt, quæ remittit omnem pœnitentiam, ſeu pœnam, quæ ſecundum Dei judicium in Purgatorio erat exſolvenda.

Partialis ea eſt, per quam aliqua tantum pars ejusmodi pœnæ relaxatur.

Q. *Quid intelligendum venit per Indulgentiam 40. dierum, unius anni, mille annorum, ſex aut ſeptem quadragenarum?*

R. Sciendum, quod antiquitus *ſacri Canones* aſſignarunt ſeveras Pœnitentias a Confeſſariis injungendas, ſecundum gravitatem & numerum delictorum, v. g. jejunium in pane & aqua per tot dies, per tot annos, & pro atrociſſimis facinoribus, etiam per ſeptem annos, quæ ſi centies v. g. & plus repeterentur, pœnitentia ad mille annos perdurare deberet, hoc eſt, quod merito tales peccatores, ducentis v. g. blaſphemiis enormibus, homicidiis &c. onerati, tenerentur ad pœnitentiam agendam per mille annos, ſi

R. Antequam Deus homo fieret, nulli creatæ naturæ à Deo talis poteſtas data eſt: Primus omnium Chriſtus Salvator noſter, ut homo, cum idem verus Deus eſſet, hoc munus à Patre accepit: *Ut ſciatis*, inquit, *quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata, ait Paralytico ſurge, tolle lectum &c.* Matth. 9.

Q. *Videmus tamen Presbyteros in Eccleſia Dei Peccata remittere.*

R. Verum eſt; ſed hoc non a ſeipſis habent, ſed ex Dei commiſſione. Chriſtus propria auctoritate, cæteri vero, *Epiſcopi* nempe & *Sacerdotes*, ut ejus Miniſtri, peccata dimittunt. Ipſi ſoli ſunt *diſpenſatores Myſteriorum Dei*, & ad ipſos ſolos diriguntur verba ſequentia: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Joann. 20.

Q. *Quos Fructus ex hoc articulo colligere poſſumus?*

R. Cum nihil nobis ſalubrius contingere potuerit hac remittendi peccata poteſtate, quæ inexplicabilem Dei Providentiam, ſummamque erga nos Charitatem oſtendit, immortales Deo gratias inceſſanter agere debemus. 2. Cum homo per peccatum mortale, quidquid meritorium ex Chriſti morte & Cruce conſecutus eſt, ſtatim amittat, & omnino Paradiſi aditu prohibeatur, fiatque æternæ damnationi obnoxius; protinus ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere debet,

debet, ne præoccupatus die mortis, quærat ſpatium Pœnitentiæ, & invenire non poſſit. *Ne tardes*, inquit Sapiens, *converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Eccl. 5.

Derelinquat igitur ſtatim *impius viam ſuam, & revertatur ad Dominum, & miſerebitur ejus, quia multus eſt ad ignoſcendum.* Iſa. 55. Hinc optime Catechiſmus Romanus.

„ Verum hoc loco admonendi ſunt fide„ les, ne tam ampla veniæ facultate propoſi„ ſita, quam etiam nullius temporis termino „ definiri declaravimus; vel ad peccandum „ faciliores, vel ad reſipiſcendum tardiores „ reddantur. In altero enim, cum injurioſi „ & contumelioſi in hanc divinam poteſta„ tem manifeſte deprehendantur; *indigni* „ *ſunt, quibus Deus miſericordiam impertiatur.*

Unde magnopere *verendum eſt*, ne morte præoccupati fruſtra peccatorum remiſſionem quærant, quam tarditate & procraſtinatione merito amiſerunt.

DE INDULGENTIIS.

Cum per Indulgentias remittantur pœnæ peccatis confeſſis, ſeu quovis modo remiſſis debitæ, illasque irrideant, & rejiciant Hæretici, operæ pretium duximus, in hoc articulo, de illis fuſius diſcurrendi.

Q. *Quid eſt Indulgentia?*

R. Communiter definitur Indulgentia: *Relaxatio pœnæ temporalis debitæ peccatis jam remiſſis, facta ab eo, qui jurisdictionem habet cœleſtem Eccleſiæ Theſaurum diſpenſandi.* Dicitur, *relaxatio pœnæ*, quia per Indulgentiam non remittitur *culpa*, ſeu *peccatum*; hoc enim remittitur per Sacramentum Pœnitentiæ.

Dicitur, *Pœnæ temporalis*, quia pœna æterna remittitur cum peccato mortali, & commutatur in temporalem in hac vita, aut in Purgatorio luendam.

Dicitur, *Peccatis jam remiſſis*, quia homo in mortali exiſtens inimicus Dei eſt, ac indignus remiſſione pœnæ.

Nota, quod cum homo pro peccatis laborioſæ pœnitentiæ adimplet opera, dicitur *ſatisfactio*. Dum vero pœna illi remittitur, *Indulgentia* vocatur.

Q. *In quo conſiſtit Theſaurus ille Eccleſiæ?*

R. Clemens VI. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Unigenitus &c.* dicit primario & principaliter conflari ex JEſu Chriſti meritis & ſatisfactionibus: ſecundario, ex meritis & ſatisfactionibus B. Virginis Mariæ & Sanctorum omnium, a primo ad ultimum.

Q. *Eſtne magnus hic Theſaurus?*

R. Maximus, ita, ut de ejus conſumptione ſeu minutione non ſit aliquatenus formidandum: nam primo Chriſti merita & ſatisfactiones, *cum ipſe ſit Perſona in omni genere perfectionis infinita*, conficiunt theſaurum unde-

undequaque inexhauribilem, & ſufficiunt pro peccatis totius mundi.

Accreſcit autem hic theſaurus ex meritis B. Dei Genitricis & omnium Electorum; nam etſi eorum opera quoad vim *meritoriam* ſint plene remunerata per gloriam æternam, non tamen quoad *ſatisfactoriam*; quia non omnes Sancti debebant tantum pœnarum, quantum perſolverunt.

Quis enim credat, B. Virginem, quæ nunquam peccavit, B. Joannen Baptiſtam, qui ſanctiſſime vixit, operaque ſtupendæ pœnitentiæ exercuit, Apoſtolos, Martyres, Eremitas, aliosque ſine numero, qui graviſſima perpeſſi ſunt, omnes ſuam afflictionem ex debito ſubiiſſe? cum ergo Deus nullum meritum relinquat ſine præmio, nullum peccatum ſine pœna; ita nec ullas Sanctorum ſatisfactiones permittit perire ſine fructu: unde valor ſatisfactionum, quibus Sancti non egebant, reſervatur in Eccleſia, & ratione unionis inter membra Eccleſiæ, quod ſuperfluum eſt uni membro, alteri eſt applicabile.

Q. *Si merita Paſſionis JEſu Chriſti ſint infinita, nonne ſuperfluæ ſunt in Eccleſiæ Theſauro Sanctorum Satisfactiones?*

R. Verum eſt, quod Sanguis Chriſti effuſus ſit infiniti valoris, & ſufficiens ad remiſſionem peccatorum totius mundi, unde credimus & dicimus, quod *ſolus Chriſtus lavit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Apocal.

cal. 1. Quod *ſolus Chriſtus eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* 1. Joann. 2. Quod *ſolus Chriſtus ſemetipſum dedit Redemptionem pro omnibus.* 1. Timoth. 2. Non tamen idcirco inutiles ſunt Martyrum & Sanctorum ſatisfactiones, nec ſuperfluæ, alia enim ratione ad Eccleſiæ ſpiritualem Theſaurum conflandum concurrunt, quam Sanguis Chriſti, nec alio modo ad remiſſionem peccatorum noſtrorum concurrunt, quam per modum *impetrationis.*

A Deo enim veniam nobis impetrant, obtinentque, ut Indulgentiæ ex Chriſti merito nobis applicentur, quatenus nempe Deus amicorum ſuorum ſuffragia pro nobis benigne accipit, illorumque intuitu nobis peccata, pœnasque peccatis debitas condonat, ſicut intuitu orationis Moyſis populo Iſraelitico pepercit, & merito Pauli 276. animas a perditione ſervavit. *Exod.* 32. *Act.* 27.

Docet itaque Clemens VI. Conſtitutione, *Unigenitus &c.* ad cumulum Theſauri Paſſionis Chriſti, *B. Dei Genitricis, & omnium Sanctorum merita adminiculum præſtare.* Non quaſi meritum Paſſionis Chriſti non ſit copioſiſſimus, ſufficientiſſimus, ac ſemper inexhauſtus Theſaurus, ex quo profundantur Indulgentiæ; aut Sanctorum meritis augeri, ac juvari debeat: ſed quod Virginis Deiparæ, omniumque Sanctorum merita nobis adminiculum præſtent, quo Theſauri illius infiniti Dominicæ Paſſionis ſimus participes, red-

reddendo nos aptos, quibus Theſaurus meritorum Chriſti communicetur. Hujus vero rei cauſam arceſſunt Theologi *ex Communione Sanctorum*, quam in Symbolo profitemur, qua fit, ut in Eccleſia Dei, aliorum merita & paſſiones aliis, tanquam ejuſdem corporis membris, applicari & prodeſſe poſſint; ut ſic aliorum abundantia ſit aliorum inopiæ ſupplementum.

Q. *Quid Eccleſia credendum proponit circa Indulgentias?*

R. Declarat Tridentina Synodus his verbis: *Poteſtatem eas conferendi a Chriſto Eccleſiæ conceſſam eſſe, earumque Uſum Chriſtiano populo maxime eſſe ſalutarem?*

Additque: *Retinendum illum, adhibita tamen moderatione, ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur.* Seſſ. 25.

Q. *Quonam Chriſtus facultatem conceſſit diſpenſandi Indulgentias?*

R. Quando Chriſtus Petro dixit: *Tibi dabo claves Regni Cælorum: quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis.* Matth. 16. Quibus verbis Chriſtus Petro promittit ſupremam poteſtatem ad regendam & gubernandam Eccleſiam, & ad tollenda quælibet vincula & obſtacula, quibus homines impediri queunt ab ingreſſu Regni Cœlorum: quam poteſtatem poſtea actu tradidit poſt Reſurrectionem, dicens: *Paſce oves meas*, Joann. 21. quæ verba ſunt omnino generalia, nec reſtringuntur ad ſola peccata,

cata, ſicut illa Joannis 20. *Quorum remiſeritis peccata*, ſed extendunt ſe ad cenſuras, pœnas, & alia, quæ hominem quovis modo ligatum tenent, & remorantur a conſecutione vitæ æternæ. Idem patet ex illis generalibus verbis Chriſti: *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlis, & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis.* Matth. 18.

Q. *Qui poſſunt Indulgentias largiri?*

R. Summus Pontifex & Epiſcopi. Ille quidem Plenarias, toto qua late patet orbe Chriſtiano: iſti vero in Diœceſibus ſuis, & ſecundum menſuram Canonum; aſſumuntur enim in partem ſollicitudinis, ſingulis civitatibus quaſi Judices præpoſiti, propter quod eos ſolos in ſuis litteris Papa *Fratres* vocat, reliquos autem omnes vocat *Filios*. Et ideo, cum ſummus Pontifex univerſæ præſit Eccleſiæ, cum plenitudine poteſtatis, *Indulgentias Plenarias*, ut dictum eſt, toto qua late patet orbe Chriſtiano, concedere poteſt, & prout vult, cauſa tamen exiſtente legitima.

Quantum ad Epiſcopos, poſſunt Indulgentias concedere, ſecundum quod eis eſt taxatum, & non amplius. Porro eſt Epiſcopo taxatum, ut poſſit ſolum dare Indulgentiam quadraginta dierum auctoritate Papæ. Item in Dedicatione Eccleſiæ Indulgentiam unius anni.

Capi-

Capite *cum ex eo*, & extra de Pœnitentiis & remiſſionibus, quod ex Concilio Lateranenſi ſub *Innocentio III.* deſumptum eſt, habetur: *Quia per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur, decernimus, ut. cum dedicatur* Baſilica, *non extendatur Indulgentia extra annum &c.*

Q. *Contuleruntne Apoſtoli Indulgentias?*

R. Imo Chriſtus ipſe pleniſſimam Indulgentiam dedit Latroni his verbis: *Hodie mecum eris in Paradiſo*; & Magdalenæ, uti & Samaritanæ, & mulieri adulteræ, abſque ulla ſatisfactione, quæ alias ipſis fuiſſet neceſſaria.

Quod autem pariter Apoſtoli Indulgentias conceſſerint, patet ex facto Pauli, qui ſcribens ad Corinthios, ait, ſe *inceſtuoſo illi Corinthio* pœnam ejus crimini debitam condonaſſe propter ipſos *in perſona Chriſti*, perinde ac ſi Chriſtus ipſe condonaſſet, 2. *Corinth. cap.* 11. Hinc indulgentiarum uſus in Eccleſia eſt antiquiſſimus, ab Apoſtolis ad nos usque perſeverans, ut videre eſt apud Tertullianum, Cyprianum, Gregorium, Leonem &c.

Q. *In quo conſiſtit Indulgentiarum Utilitas? Per easne remittuntur etiam pœnæ debitæ in Purgatorio?*

R. Indulgentiarum utilitas in eo ſita eſt, primo, quod ſit remiſſio pœnarum tempora-

 lium,

lium, laborumque pœnitentialium, ſive per Confeſſarios in ſacro Tribunali impoſitorum, ſive per ſacros Canones præſcriptorum.

Secundo, quod non in foro duntaxat Eccleſiæ, ſed etiam apud Deum valeant, ut debitum pœnæ temporalis in futuro ſæculo, hoc eſt, in Purgatorio, ſubeundæ, per illas expungatur & remittatur.

Hujus Eccleſiaſtici Dogmatis veritas confirmatur: nam ſi Chriſtus Petro dixit: *Quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*, ſequitur, quod Papa habens auctoritatem Petri, relaxando per Indulgentias pœnas debitas peccatis, poſt remiſſionem culpæ in Sacramento Confeſſionis, debeant hujusmodi pœnæ eſſe remiſſæ & in Cœlis.

Conſtat igitur, Fructum Indulgentiarum ad futurum ſæculum pertinere. Si pœnæ Purgatorii non ſolverentur per Indulgentiam a Papa conceſſam, non verificaretur promiſſio Chriſti: *Quidquid ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.*

Denique Chriſtianos Eccleſia deciperet, *quod abſit*, ſi pœnis ſatisfactoriis in hoc ſæculo condonatis & relaxatis, pœnas longe acerbiores in Purgatorio ſubire cogerentur.

Multo melius ageretur cum illis, ſi totam ſatisfactionem implere, pœnasque omnes canonicas præſcriptas ſubire juſſi, pœnas futuri ſæculi redimerent.

Dicta

Dicta confirmat Breve quoddam Nicolai V. datum Viterbii, pro Hoſpitali S. Spiritus de Urbe, in quo habetur: *Nos authoritate prædicta relaxamus in terris omnem pœnam, quam poſt lucem hujus ſæculi pro peccatis purgandis pati mererentur, miſericorditer in Domino relaxamus pariter, & indulgemus.*

Ita refert Cardinalis Laurea Lib. 4. Sent. diſp. 26. art. 7.

Q. *Quotuplex eſt Indulgentia?*

R. Ordinarie dividitur in Plenariam & Partialem.

Plenaria ea eſt, quæ remittit omnem pœnitentiam, ſeu pœnam, quæ ſecundum Dei judicium in Purgatorio erat exſolvenda.

Partialis ea eſt, per quam aliqua tantum pars ejusmodi pœnæ relaxatur.

Q. *Quid intelligendum venit per Indulgentiam 40. dierum, unius anni, mille annorum, ſex aut ſeptem quadragenarum?*

R. Sciendum, quod antiquitus *ſacri Canones* aſſignarunt ſeveras Pœnitentias a Confeſſariis injungendas, ſecundum gravitatem & numerum delictorum, v. g. jejunium in pane & aqua per tot dies, per tot annos, & pro atrociſſimis facinoribus, etiam per ſeptem annos, quæ ſi centies v. g. & plus repeterentur, pœnitentia ad mille annos perdurare deberet, hoc eſt, quod merito tales peccatores, ducentis v. g. blasphemiis enormibus, homicidiis &c. onerati, tenerentur ad pœnitentiam agendam per mille annos, ſi

vita hominum ad tantum temqoris ſpatium protraheretur.

Hoc ſuppoſito: quando conceditur Indulgentia unius anni, vel centum annorum, non deſignantur totidem anni, aut dies de *pœnis Purgatorii*, ſed totidem anni, aut dies de *pœnitentiis*, per ſacros canones *injunctis*. Adeoque Indulgentia centum annorum tantum tollit durationis Purgatorii, quantum tolleret pœnitentia centum annorum.

Quanta autem hæc ſit, nemini notum eſt, niſi ſoli Deo.

Obſervandum tamen, quod majores illæ pœnitentiæ in Canonibus expreſſæ, a publicis Confeſſoribus Pœnitentiariis, extra forum Sacramenti, pro peccatis, etiam non occultis, imponi poterant.

DE JUBILÆO.

Q. *Quid eſt Jubilæum? & quæ ejus nominis origo?*

R. Jubilæum eſt plenaria Remiſſio, ſeu plenaria Indulgentia omnium pœnarum temporalium peccatis debitarum, cum variis privilegiis & facultatibus in Bulla ſummi Pontificis ordinarie expreſſis; ut ſunt, Poteſtas abſolvendi a caſibus & cenſuris reſervatis, commutandi vota, juramenta relaxandi &c. Quantum ad etymologiam, hæc vox *Jubilæum* derivatur a voce hebræa *Jobel*, quod proprie arietis *cornu* ſignificat, ſeu *Buccinam*,

vel

vel *Tubam*, qua in veteri Lege promulgabatur *annus Jubilæus* & Remiſſionis populo Iſraelitico, juxta præſcriptum Moyſis, omni quinquageſimo recurrente anno. *Sanctificabis annum quinquageſimum, ipſe eſt annus Jubilæus*. Levit. c. 25. v. 8.

Dixi Buccinam, forte æneam, aut alterius materiæ, in forma *arietis cornu* confectam, quod nulla cavitate perfoſſum, non potuiſſet in tubam adhiberi in propria ſua ſpecie. Quidquid ſit de nomine.

Q. *Quid proderat Judæis annus ille Jubilæus?*

R. In eo ceſſabant a laboribus agriculturæ, non arabatur, nec ſerebatur, nec metebatur, ſed commode ſuſtentabantur ex frugibus anni ſuperioris, quos Deus triplo plures dabat.

2. Servi Hebræi, utcunque in ſervitutem incidiſſent, una cum uxoribus & liberis, libertate donabantur. Exteri vero ſervi Jubilæi beneficio minime fruebantur.

3. Relaxabantur delicta.

4. Agri divenditi revertebantur ad antiquos poſſeſſores, & quilibet priſtinam ſuam hæreditatem adibat. Cætera, quæ ad annum Jubilæi ſpectant, legi poſſunt in Levitico, cap. 25. & 27.

Q. *Quodnam fuit motivum Eccleſiæ inſtituendi Jubilæum?*

R. Aliqui volunt, ſtabilitum fuiſſe Chriſtianorum Jubilæum, ad imitationem Synagogæ

gogæ Judæorum. Sed ego potius crederem, ortum habuiſſe ab ipſis ſummis Pontificibus, qui ſemper curarunt vanas Gentilium obſervantias convertere in ſacras cæremonias, pro augendo cultu divino.

Ut igitur abolerent *Annum ſæcularem centeſimum*, quem Romani cum maxima ſolemnitate & pompa celebrabant, *Annum ſanctum* inſtituerunt, ampliſſimas concedendo Indulgentias fidelibus cunctis, qui Romam tenderent, ſanctos Apoſtolos Petrum & Paulum præcipuos Chriſtianæ Religionis fundatores veneraturi.

Q. *Quis Pontificum primus Jubilæum inſtituit, prout nunc celebratur?*

R. Bonifacius VIII. cum antiquorum fida relatione didiciſſet, Romam ad Baſilicam Principis Apoſtolorum accedentibus magnas Indulgentias peccatorum eſſe conceſſas, anno 1195. indixit *Jubilæum* anno 1300. celebrandum, ut habetur in cap. extra tit. de *Pœnitentiis & remiſſionibus.*

Clemens vero *VI.* anno quolibet; Quinquageſimo concedi voluit Chriſti fidelibus univerſis; attendens, quod annus quinquageſimus in lege Moſaica *Jubilæus* remiſſionis & gaudii, ſacerque dierum numerus, quo lege *fit remiſſio,* cenſebatur, & quod pauci propter vitæ humanæ brevitatem ad *annum centeſimum* valeant pervenire.

In quemlibet Trigeſimum tertium annum univerſalem hanc Indulgentiam tranſtulit *Gre-*

Gregorius XI. Ac tandem ad vigeſimum quintum quemcunque annum *Paulus II.* & *Sixtus IV.* contraxere; Extra, *quemadmodum,* Tit. de Pœnit. & remiſſ.

Q. *Qui Ritus & Cæremoniæ obſervantur in Jubilæo Anni ſancti?*

R. Romæ, adveniente Anno ſancto, certi Ritus & Cæremoniæ obſervantur, quas hic breviter, prout legimus, referemus.

In Vigilia Nativitatis Domini, hora veſperarum, *Papa cum Cardinalibus*, Prælatis & Officialibus decenter ornatis, & debito ordine diſpoſitis, *Cruce præcedente*, pergit ad Sacellum Palatii Apoſtolici, quam ingreſſus *genu flectit* ante Sacramentum, & cum reliquis omnibus orat.

Poſtea thurificata Hoſtia præcinit ſummus Pontifex hymnum: *Veni Creator Spiritus*; & ſic deſcendunt ad Eccleſiam S. Petri, cujus *Porta ſancta*, cum aliis Eccleſiæ portis, adhuc eousque eſt clauſa.

Ibi Papa e ſella geſtatoria deſcendit, & ad *Portam ſanctam* accedit, præferens manibus malleum, quo ter percutit murum portæ aperiendæ, terque præcinit hos verſus: *Aperite mihi portas juſtitiæ.*

Interim Fabri murarii & miniſtri demoliuntur murum, *Pontifice orante.* Lapides autem & cœmentum muri disjecti devote a Peregrinis & a Romanis rapiuntur.

Tandem Pœnitentiarii induti ſacerdotalibus ornamentis, ſumpta aqua benedicta, la-

vant poſtes *Portæ ſanctæ*, qua aperta & lota Pontifex Crucem accipit, & genuflexus ante *Portam ſanctam* præcinit *Te Deum laudamus*. Et ſic intrat, comitante Clero & frequentia populi.

Mox mittit tres Cardinales Legatos ad aperiendas alias *Portas ſanctas* Eccleſiarum *S. Pauli, S. Joannis Lateranenſis*, & *S. Mariæ Majoris*; qui ſinguli eaſdem fere Cæremonias & preces adhibent in earum reſeratione.

Hæ *Portæ* per totum annum Jubilæi manent *apertæ*, ut in hujuſmodi Eccleſiis omnes Chriſti fideles aſſidue conſequi valeant plenariam peccatorum Remiſſionem.

Eadem ſolemnitate, qua murus fuit apertus, iterum clauditur, redeunte Vigilia Natalis Domini, *ipſo Papa prius*, deinde *ſummo Pœnitentiario* in limine *Portæ ſanctæ* jaciente calcem, trulla, ſeu cochleari argenteo, & ternos lapides ponente.

Quo peracto murarii murum perficiunt, qui manet integer, usque dum alius *Annus ſanctus* redeat.

Nota, Portam ideo vocari *ſanctam*, quia illi, qui per eam, ut decet, intrant, obtinent, *ſanctitatem & gratiam*. Dum illa clauditur, lapides, calx &c. benedicuntur.

Q. *Poteſtne Pontifex extra dictum tempus concedere Jubilæum?*

R. Certe poteſt, neque enim arctatur ad certum tempus ejus Potentia. Imo ſolet, poſt

poſt Jubilæum Romanum, uti & poſt ſuam Coronationem, & item in gravi neceſſitate, vel perſecutione Eccleſiæ, omnibus fidelibus concedere extraordinarium Jubilæum; ad quod lucrandum quædam opera exigit, quæ videnda ſunt in Bulla, ſedulo & accurate implenda.

Q. *Quæ opera in Jubilæo ordinarie præſcribuntur?*

R. Sequentia communiter aſſignantur: *Jejunium*, *Eleemoſyna*, *Viſitatio Eccleſiarum* cum *Oratione*, *Confeſſione* & *ſacra Communione*, quæ in eadem hebdomada facienda ſunt.

Duæ autem hebdomadæ aſſignari ſolent, ut qui requiſita facere non potuerit in prima, faciat in altera.

Q. *Differtne multum Indulgentia plenaria a Jubilæo?*

R. Quoad ſubſtantiam, ſeu quoad effectum remiſſionis totius pœnæ, tanti & non pluris valet *Jubilæum*, quam Indulgentia plenaria.

Differunt tamen quoad jurisdictionem & ampliſſimam facultatem, quam ſummus Pontifex concedit Confeſſariis quibuslibet approbatis abſolvendi a caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, diſpenſandi in votis, ea commutandi, exceptis tamen *votis Caſtitatis & Religionis amplectendæ*, eligendi Confeſſarium &c.

Hac ratione fideles merito *Jubilæum* præ cæteris *Indulgentiis* magni æſtimare debent.

Q. *Perſeverantne aliæ Indulgentiæ in vigore ſuo, tempore Jubilæi?*

R. Minime. Durante enim anno Jubilæi ſuſpenduntur per univerſum orbem extra Romam omnes omnino *Indulgentiæ plenariæ conceſſæ vivis*, etiam in carceribus detentis, quibuscunque Eccleſiis, Congregationibus & Perſonis Eccleſiaſticis ac ſæcularibus annexæ ſint, ita, ut durante hoc anno nullum effectum habeant, & hoc, ne *Jubilæo Romano* ſint impedimento, ut patet ex Extrav. *Quemadmodum*; & ex Bulla *Gregorii XIII* quæ incipit: *Quoniam ſancti Jubilæi.*

Excipiuntur tamen Indulgentiæ partiales, item plenariæ conceſſæ in articulo mortis, item pro defunctis, ex declaratione *Urbani VIII.* facta anno 1650. Interrogatus enim in quodam examine Epiſcoporum, quidnam vellet determinatum de Indulgentiis pro defunctis, & in *articulo mortis*; reſpondit: *non eſſe revocatas a ſe*, cum Jubilæo Romano non obſtent. Et hoc idem declaraſſe fertur *Benedictus XIII.* anno 1725.

Una autem cum Indulgentiis ſuſpenduntur aliæ facultates, v. g. abſolvendi a peccatis reſervatis, commutandi vota, diſpenſandi &c. quæ propter dictas Indulgentias lucrandas, vel in ordine ad eas, a Sede Apoſtolica ſunt conceſſæ.

DE

DE CELEBRI INDULGENTIA PORTIUNCULÆ.

Q. *Quid eſt Indulgentia Portiunculæ?*

R. Eſt Indulgentia conceſſa *a Chriſto JEſu Salvatore noſtro* cuidam ſacello in partibus vallis Spoletanæ ſito, non longe extra muros Civitatis Aſſiſii.

Sacellum hoc ædificatum eſt anno 513. devotione ac labore *quatuor Eremitarum, qui ex Palæſtina venerant in Italiam*, ibique ſedem fixerant.

Plurima ſortitum eſt nomina. 1. Vocatum eſt Sacellum *B. Mariæ de Joſaphat*, propter quasdam Reliquias, quas præfati Eremitæ ſecum tulerant ex *Valle Joſaphat*, & eidem ſacello conceſſerant.

2. Sacellum de *Portiuncula* dictum eſt, ob ſuam parvitatem, aut potius ex loco, qui *Portiuncula* ob loci, ſeu fundi anguſtias dicebatur.

3. Sacellum *B. Mariæ Angelorum*, quia Altare in eo erectum erat in honorem B. Mariæ Virginis Angelorum miniſterio in *Cœlum aſſumptæ*, quam Aſſumptionem antiqua pictura repræſentabat, licet ea, quæ modo extat, Annunciationis myſterium exhibeat.

Tractu temporis Sacellum illud ad *Benedictinos* de monte Subaſio pervenit, quod, cum *Franciſcus* derelictum & deſertum videret, illud reparavit, ob devotionem ferventem, quam habebat erga Cœlorum Reginam.

Quod

Quod poſtea ab Abbate præfatorum Benedictinorum pro ſe & ſuis fratribus obtinuit.

Q. *Quomodo, & qua ratione Chriſtus Indulgentiam huic loco conceſſiſſe narratur?*

R. Cum nocte quadam B. Franciſcus oraret in habitaculo ſuo ſupradictæ Ædiculæ proximo, ſignificatum eſt ei divinitus, in ipſa Eccleſia eſſe *Dominum JEſum ejusque ſanctiſſimam Matrem*, & multitudinem Angelorum. Ingreſſus ſacrum Delubrum, maxima, qua potuit, pietate Chriſtum adoravit, qui ipſum ſervum ſuum admonuit, ut ab eo aliquod beneficium peteret pro ſalute hominum.

Tunc Franciſcus adjutus Patrocinio Mariæ, cujus opem imploraverat, ſupplex petiit, ut *omnibus Eccleſiam illam introeuntibus concederet veniam* & Indulgentiam *omnium peccatorum ſuorum, quorum Confeſſionem Sacerdoti feciſſent.*

Reſpondit Dominus, id *ſibi placere*: præcepitque illi, ut *ejus Vicarium adiret, & ab eo ſuo nomine illam Indulgentiam poſtularet.*

Q. *Quid egit poſt hæc B. Franciſcus?*

R. Peruſiam ſe contulit, ubi tunc erat ſummus Pontifex *Honorius III.* cui mandatum expoſuit, rogans, ut, quod placebat Chriſto, id ipſi non diſpliceret. Intelligens Pontifex divinam voluntatem, reſpondit: *Placet mihi quod habeas; fiat in nomine Domini.* Concedo igitur *Indulgentiam plenariam,*

libe-

liberam, *perpetuam*, ſed unius duntaxat diei naturalis, *cujuscunque anni.*

Cum vero diem non determinaſſet, & Franciſcus redux ad Portiunculam, Sacellum intraſſet; apparuit ei denuo *JEſus Chriſtus cum Maria Virgine Matre ſua*, comitantibus Angelis. Tunc Franciſcus humi proſtratus, dixit: *Sanctiſſime Pater, Salvator generis humani, digneris propter magnam miſericordiam tuam* decernere diem *Indulgentiæ huic loco per temetipſum conceſſæ.*

Tum Chriſtus reſpondit: *Volo, ſit dies illa, in qua Petrus Apoſtolus meus fuit a vinculis ſolutus*, incipiendo a ſecundis veſperis illius diei usque ad veſperas ſequentis, includendo noctem intermediam; *quo tempore, quicunque hanc Eccleſiam ingreſſus fuerit, plenam, quam poſtulaſti, Indulgentiam obtineat.*

Hoc cum reſciviſſet *Honorius* tam ab ipſo B. Patre Franciſco, quam a ſociis ejus, Chriſti apparitionis & diei ab eo determinatæ *teſtibus fide dignis*, Indulgentiam pariter lucrandam *a veſperis Kalendarum Auguſti usque ad veſperas ſequentis diei* deſignavit.

Q. *Quomodo demonſtrari poteſt, Indulgentiam illam fuiſſe a JEſu Chriſto conceſſam?*

R. Veritas hujus Conceſſionis probatur ab ipſomet B. Franciſco, qui eam promulgavit; a ſociis ejus probitate vitæ notoria præditis, qui apparitioni Chriſti *in Sacello Portiunculæ* interfuerunt, & colloquium audierunt, & teſtimonium reddiderunt ſummo

Pon-

Pontifici *Honorio*, quomodo Chriſtus B. Franciſco dictam Indulgentiam conceſſerat: *In ore enim duorum aut trium teſtium ſtat omne verbum.*

Hi ſunt Fr. Bernardus de Quintavalle, Fr. Leo, Fr. Petrus Cathaneus, Fr. Maſſæus Marignani, Fr. Angelus de Reate, Fr. Philippus Longus &c.

2. Probatur teſtimonio ſeptem Epiſcoporum, qui de mandato *Honorii* Papæ Indulgentiam de Portiuncula publicarunt, qui volentes illam reſtringere ad decem annos, vi divina moti, in *perpetuum*, uno ore clamarunt. Cujus rei ſeu miraculi teſtes quam plurimi authenticum teſtimonium reddidere.

3. Probatur miraculis in confirmationem hujus veritatis patratis: item perpetua Traditione: item Decretis Capitulorum Generalium: item variis Diplomatibus ſummorum Pontificum poſt *Honorium*, qui illam Indulgentiam admiſerunt, confirmarunt, & ad eam lucrandam fideles hortati ſunt.

Hiſtoriam Portiunculæ referunt graviſſimi Authores antiqui, inter quos Franciſcus Fabrianus, Joannes Alvernicola, Theobaldus Epiſcopus Aſſiſienſis, Corradus pariter Epiſcopus Aſſiſienſis, Rodulphus, Bartholus, Piſanus, Wadingus, Sedulius, Benedictus a Tullo, Mathias Grouxvels, Octavius a S. Franciſco Epiſcopus Aſſiſienſis, & plurimi Hiſtorici exteri. Hi omnes ſatis ample pro-

probant, Indulgentiam Portiunculæ fuiſſe a Chriſto Domino conceſſam. Ad illos recurre.

Q. *Cur S. Bonaventura in deſcriptione vitæ S. Franciſci hiſtoriam Portiunculæ prætermiſit?*

R. Non deſunt. qui oppugnant hanc Indulgentiam, *ut a Chriſto conceſſam*, ex ſilentio *S. Bonaventuræ*, qui naturaliter, *ajunt*, rem tanti momenti, *ſuppoſita ejus veritate*, omittere non debebat. Sed ultra quam, quod argumentum negativum nihil probet; dico, quod S. Bonaventura non omnia retulerit, quæ ad laudem Seraphici Patris faciunt, ut ipſe in Prologo fatetur, dicens: ſe *quædam fragmenta, partim neglecta, partim diſperſa utcunque collegiſſe.*

Si tot & tanta tacuit, quid mirum, ſi indulgentiam Portiunculæ omiſerit, quæ bubliciſſima erat, & a nullo oppugnata, & in controverſiam adducta?

Alia ratio iſtius ſilentii eſſe potuit, ut ſe intentioni S. Franciſci ſtrictius conformaret, qui hanc cæleſtem gratiam ſcriptis evulgare, argumentisque probare vetuerat, ſaltem usque ad aliquod tempus, dicens: *Chriſtum Dominum opus ſuum per ſe ipſum divulgaturum ac magnificaturum.* Licet paulo poſt mortem ipſius Socii ſui, qui teſtes fuerant hujusce prodigii & gratiæ, Legendam vitæ ejus ſcribentes, modum obtentæ Indulgentiæ narrarint.

Di-

Diploma obtentæ Indulgentiæ confirmativum, ab *Honorio III.* oblatum, recuſaverat Seraphicus Pater, confidentia in Deum plenus; declarando, ſe nolle aliud Inſtrumentum præter Chriſtum, neque alios teſtes, præter B. Virginem & Angelos.

De his plane edoctus S. Doctor Indulgentiam Portiunculæ prætermittere potuit, utpote a præcone Chriſto per univerſum Chriſtianum orbem *modo mirabili* promulgatam, ſicque omnibus notam.

Q. *Eſtne Indulgentia Portiunculæ quotidiana?*

R. Notandum, quod Sacello Portiunculæ, in quo Chriſtus ſe viſibilem præbuit Franciſco, eleemoſynis Principum ſuperædificata eſt prægrandis Eccleſia, in cujus medio fornix pulcherrima exſurgit, ſub qua *idem Sacellum* adhuc illæſum perſeverat, quemadmodum Lauretanum in ſua.

Si de illa magnifica Eccleſia ſermo ſit, ibidem re ipſa ineſt *Indulgentia plenaria quotidiana*, conceſſa anno 1695. ab *Innocentio XII.* ad hoc inducto precibus omnium ferme totius Europæ Principum, quos *Religioſiſſimi Patres de Obſervantia* ad tantum beneficium poſtulandum fervidis inſtantiis excitaverant. Si vero de *Sacello Portiunculæ* agatur; cum S. Franciſcus illam obtinuerit Indulgentiam ſolum pro *ſecunda die menſis Auguſti*, clarum eſt, quod ibidem non ſit *quotidiana*. Et ita declaravit ſacra Congre-

ga-

gatio, Indulgentiis, ſacrisque Reliquiis præpoſita, ſub die 16. Februarii 1735. *Nempe Indulgentiam Portiunculæ eſſe præciſe affixam* diei ſecundæ Auguſti, *eamque incipere a primis veſperis usque ad occaſum ſolis ejusdem diei.* Indulgentiam vero quotidianam *conceſſam ab Innocentio XII. viſitantibus Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum* non eſſe eandem *cum præfatæ Portiunculæ &c.*

Q. *Quæ differentia eſt inter Indulgentiam Portiunculæ & Innocentianam?*

R. Inæqualitas iſtarum Indulgentiarum in ſequentibus punctis conſiſtit.

1. Indulgentia Portiunculæ tantum durat per unum diem naturalem, a veſperis ſcilicet Kalendarum Auguſti ad veſperas diei ſequentis: Indulgentia vero ab *Innocentio XII.* conceſſa, non ad unum diem reſtricta eſt, ſed extenſa ad ſingulos anni dies, ut conſtat ex Bulla: *In quocunque anni die &c.*

2. Ad acquirendam Indulgentiam *Portiunculæ* neceſſarium eſt viſitare ſacrum Sacellum, non vero pro nova *Innocentiana*, pro qua lucranda ſufficit intrare prægrandem Eccleſiam S. Mariæ Angelorum: unde, ſi quis ſecunda die Auguſti in ampla illa Eccleſia exiſtens, Ædiculam præfatam non ingrederetur, Indulgentiam *Portiunculæ* non conſequeretur, prout declaravit *Clemens XI.* anno 1706.

3. Sola Confeſſio ſufficiens eſt pro primaria adipiſcenda: pro ſecunda autem re-

quiruntur, 1. *vera Pœnitentia*, 2. *Confeſſio*, 3. *ſacra Communio*, 4. *devota Viſitatio*, 5. *ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione*, *pia ad Deum oratio*. Hæ conditiones claris verbis exprimuntur in *Bulla Innocentiana*, quæ incipit, *Redemptoris & Domini*, & quarum, ſi quis vel unicam, *quod recte obſervandum*, omittat, Indulgentiæ plenariæ non conſequetur effectum.

4. Indulgentia *Portiunculæ* ad omnes Eccleſias Ordinis Franciſcani extenditur: *Innocentiana* vero in ſola Eccleſia Angelorum recluditur.

5. Illa, quam Chriſtus ad preces S. Franciſci conceſſit, non revocatur tempore Jubilæi, ſed integra manet: *Innocentiana* vero cum aliis a Pontificibus conceſſis, eo anno ſuſpenditur.

6. *Prima* acquiri poteſt pluries in eodem die, ſeu toties, quoties quis Ædiculam viſitat, ut ex praxi colligitur: nec talem antiquum uſum reprehendit Eccleſia, ut videtur in Decreto ſacræ Congregationis Concilii 17. Julii 1700. *Alia* ſemel *tantum*, juxta ordinationem ſacræ Congregationis Indulgentiarum.

7. *Illa* applicari poteſt animabus in Chriſto defunctis, ut certo conſtat ex Bulla Innocentii VI. *Alias felicis recordationis &c.* *Ultima* ſolum vivis prodeſt, iis ſcilicet, qui ad prædictam Eccleſiam Angelorum confluunt,

unt, & ibi orant &c. ut expreſſis terminis Bulla indicat. Pro defunctis enim cum nihil exprimatur, fructus Indulgentiæ ipſis non applicatur: Indulgentiæ enim ſolum proſunt iis, pro quibus Pontifex applicat de Theſauro Eccleſiæ ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum: atqui *Innocentius* ſolum applicat fidelibus utriusque ſexus ad Eccleſiam S. Mariæ Angelorum confluentibus; qui certe ſunt vivi illi, & non animæ exiſtentes in Purgatorio, ergo &c.

Q. *Suſpenditurne etiam cum aliis Indulgentia Portiunculæ tempore Jubilæi anni ſancti?*

R. Indulgentia illa, quatenus *in loco Portiunculæ* prope Aſſiſium obtineri ſolita, non ſuſpenditur, cum ipſemet Chriſtus JEſus eam, & quidem *in perpetuum* impertierit. Suſpenduntur ſolum illæ, quæ a Sede Apoſtolica proficiſcuntur, ut apparet in Bulla ſuſpenſiva Indulgentiarum *Innocentii X.* At Indulgentia Portiunculæ non ſolum a Sede Apoſtolica, ſed etiam a Chriſto conceſſa eſt.

Hanc eandem quæſtionem movet & reſolvit *R. P. Bertrandus Loht*, Ordinis Prædicatorum, SS. Theologiæ Doctor, in reſolutionibus Theologicis, *Tract.* 21. *de Jubil.* art. 6. *Petes*, inquit, *quid cenſendum de Indulgentia Portiunculæ, quam Chriſtus conceſſit S. Franciſco pro omnibus illam viſitantibus?* Et reſpondet, *non cenſeri ſuſpenſam tempore Jubilæi.*

Quod quidem probatur primo ex congruentia: *quia non decet Indulgentiam* a Deo conceſſam immediate, *a Pontifice revocari vel ſuſpendi: quia non poteſt ambigi de ſufficientia cauſæ, nec de plena poteſtate dantis.*

2. Ex tenore verborum Bullæ Jubilæi: *quia Pontifices ſuſpendunt Bullas per ſe, vel per Anteceſſores ſuos conceſſas. Illa autem non eſt per Pontificem aliquem conceſſa,* ſed a Deo; *confirmata autem* a Papa.

Nota tamen, ſuſpendi extenſionem illius Indulgentiæ ad totum Ordinem S. Franciſci, quia extenſio eſt a ſummo Pontifice.

Q. *Poteſtne ſaltem Papa, ſi vellet, Indulgentiam hanc Portiunculæ ſuſpendere?*

R. Cum plenam, *ut Chriſti Vicarius,* habeat in Eccleſia Poteſtatem, nec Indulgentiam illam abſolute Chriſtus conceſſerit, ſed ſolum cum dependentia ſummi Pontificis, indubitatum eſt, quod hic poſſit illam ſuſpendere, gravibus maxime de cauſis, ut dum graſſantur peſtilentiæ, fames, bella, aut alia tempora periculoſa. Ipſe enim, ut bonus Paſtor, Oves ſibi commiſſas conſervare, non eas morti tradere, aut exponere debet, ut certo certius eveniret, ſi in præfatis tribulationibus, populorum ad hanc Indulgentiam lucrandam undique concurrentium congregationem non impediret. Factum eſt, ut anno 1743. dum acerbæ peſtis ardor Meſſinam, Regnumque Neapolitanum inficeret, ſuſpenſa remanſerit, & perſeverantibus iisdem,

dem, aut ſimilibus cauſis adhuc ſuſpenſa fuerit anno 1744. ex Decretis *Benedicti XIV.*

Qui plura vult de hac celeberrima Indulgentia, num ſcilicet quotidiana ſit, nec ne; legat Epiſtolam Paſtoralem ad Clerum & Populum Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Octavii Comitis de Arrengheria Epiſcopi Aſſiſienſis, una cum apologia ejusdem Epiſtolæ.

DE XI. SYMBOLI ARTICULO:

CARNIS RESURRECTIONEM.

Q. *Quid eſt Reſurrectio hominis? & an ſit poſſibilis?*

R. Eſt ejusdem creaturæ rationalis ad eum ſtatum, unde ceciderat, revocatio, ſeu ſurrectio conſiſtens in iterata unione animæ & corporis. Poſſibilem eſſe negarunt quidam hæretici, voluptatibus addicti, ſed quare Deus, qui ex nihilo res fecit, non poſſet cadentes rurſus ſuſcitare? an plus eſt reficere quam facere? an forte minus eſt potens Deus poſt factum, quam ante? Homo antequam eſſet, erat creabilis, quare ad nihilum redactus non eſſet recreabilis?

Q. *Eſtne vere futura generalis mortuorum Reſurrectio?*

R. Veriſſime. Eſt articulus Fidei in veteri & novo Teſtamento clare expreſſus.

Præter id, quod habetur in Symbolo: *Exſpecto Reſurrectionem mortuorum*, S. Job expreſſis verbis habet: *Scio, quod Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum: & rurſus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum.* Job. 19. Æque aperta ſunt teſtimonia libri 2. Machab. cap. 7. ubi unus ex pueris ab Antiocho cruciatus ait: *Tu quidem ſceleſtiſſime in præſenti vita nos perdis; ſed Rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus in æternæ vitæ reſurrectione ſuſcitabit.* Legatur totum illud caput.

In novo vero Teſtamento hæc veritas probatur.

1. Ex promiſſione Chriſti: *Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem ejus, & procedent, qui bona egerunt in reſurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt in reſurrectionem judicii.* Joann. 5.

2. Ex Apoſtolo: *Omnes quidem reſurgemus ... in momento, in ictu oculi, in noviſſima tuba: canet enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti.* 1. ad Cor. 15.

Q. *Futura hæc mortuorum Reſurrectio fuitne aliquibus miraculis comprobata?*

R. Ita ſane. Plures a mortuis miraculoſe ſuſcitatos jam fuiſſe, vetus, novumque Teſtamentum, & certiſſima Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumenta teſtantur.

In veteri Teſtamento reſuſcitati leguntur Filius Sareptanæ Viduæ per Eliam, 3. *Reg.*

Reg. 17. & Filius Sunamitidis per Eliſæum, 4. *Reg.* 4. *&c.*

In novo Teſtamento reſuſcitati leguntur Filia Principis, *Matth.* 9. Filius Viduæ in Naim, *Luc.* 7. Lazarus, *Joann.* 11. Chriſtus, *Matth.* 18. Paſſionis Chriſti tempore multa corpora Sanctorum ſurrexerunt. *Matth.* 27. Thabita Joppenſis a Petro excitata, *Act.* 9. Eunuchus a Paulo reſuſcitatus, *Act.* 29.

Q. *Habenturne etiam exempla in Hiſtoria Eccleſiaſtica?*

R. Quam plurima & indubitata. Beatiſſima Virgo Maria poſt mortem corpore & anima in Cœlum aſſumpta eſt.

S. Stanislaus Epiſcopus Cracovienſis, S. Franciſcus, S. Antonius, & multi alii Viri ſancti ad vitam nonnullos revocarunt.

Q. *Poteſtne Reſurrectio mortuorum aliqua ſimilitudine explicari?*

R. Paulus ipſe ſequentem ſuggerit ſimilitudinem. Cuidam enim ab eo quærenti, quomodo reſurgerent mortui; ſic reſpondit: *Inſipiens, quod ſeminas, non vivificatur, niſi prius moriatur, & quod ſeminas, non corpus, quod futurum eſt, ſeminas, ſed nudum granum: Deus autem dat illi corpus, ſicut vult... ſic & reſurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, ſurget in incorruptione &c.* 1. Cor. 15.

Hoc diſcurſu indicat Apoſtolus, quod, ſi Deus poteſt addere, quod non erat in ſemi-

mine, multo magis poteſt in Reſurrectione reparare, quod erat in hominis corpore.

Q. *Suntne aliæ ſimilitudines?*

R. Multæ aliæ adduci poſſunt; ſed brevitas operis impedit: dies in nocte moritur, & iterum cum ſole reviviſcit. Anni tempeſtates, arbores, flores quotannis intereunt, & veluti reſurgunt. Terra ſuſcepta ſemina uberiora reſtituit &c.

Q. *Quæ ſunt rationes, quibus mortuorum Reſurrectio perſuaderi poteſt?*

R. Prima petitur ex immortalitate animarum, & earum ad humana corpora propenſione: hinc colligitur, præter naturam eſſe, ut a corporibus ſejunctæ perpetuo maneant.

2. Petitur ex Juſtitia Dei; cum enim corpora ſint animarum inſtrumenta ad bona vel mala opera; conveniens eſt, ut una cum animabus præmio, aut pœna afficiantur.

3. Petitur ex felicitate hominis per Chriſtum parta, quæ plena & perfecta eſſe non poteſt, quamdiu anima ſejuncta eſt a corpore.

Q. *Cur in Symbolo Carnis potius quam hominum Reſurrectionem profitemur?*

R. Cum animam plurimis ſacrarum litterarum teſtimoniis immortalem eſſe conſtet, ſolius carnis ſuſcitandæ mentionem in hoc Articulo fecerunt Apoſtoli, ne quis forte animam ſimul cum corpore interiiſſe, & utramque in vitam revocari exiſtimaret.

Q.

Q. *Reſurgentne omnes omnino homines?*

R. De Fide eſt, omnes & ſingulos homines, ſive juſtos, ſive malos, eſſe reſuſcitandos. *Sicut in Adam omnes moriuntur,* inquit Apoſtolus, *ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.* 1. Cor. 15.

Probatur etiam hæc veritas ex illo Joan. 5. *Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filii Dei &c.* ſed non poſſunt omnes audire vocem, niſi omnes reſurgant.

Q. *Quare ergo Propheta Regius aſſerit, homines damnatos non reſurrecturos*, dicens: *Non reſurgent impii in judicio, neque peccatores in concilio juſtorum*, Pſal. 21. Et Daniel: *Multi de his, qui in pulvere dormiunt, evigilabunt*, cap. 12. Si *multi*, igitur non *omnes*; quid ad hoc?

R. Propheta ſolum vult, impios non reſurrecturos ad vitam beatam, ſicut juſti, ut textus ipſe indicat. Ad ſecundum dico, quod ly *multi* ſignificat *omnes*. Sic enim pluribus in locis S. Scripturæ ſumitur. *Unius delicto multi mortui ſunt,* ad Rom. 5. *Qui pro vobis ac pro multis effundetur.* Matth. 25. Deinde *omnes* ſunt *multi.*

Peccatores autem reſurrecturos conſtat ex diverſis aliis textibus. *Congregabuntur ante eum omnes gentes, & ſeparabit eos ab invicem ... ſtatuet oves a dextris, hædos a ſiniſtris.* Matth. 25. *Procedent, qui bona egerunt, in reſurrectionem vitæ; qui vero mala, in reſurrectionem judicii.* Joann. 5.

Q. *Finis Reſurrectionis eſt, ut referat unusquisque, prout geſſit in corpore, ſive bonum, ſive malum.* 2. Cor. 5. *Nonne inde ſequitur, Infantes non reſurrecturos?*

R. Reſpondeo, finem Reſurrectionis eſſe quidem oſtenſionem divinæ Juſtitiæ & Liberalitatis Dei, præmiantis & punientis; non eſt tamen tota ratio futuræ Reſurrectionis. Divinæ eſt inſuper ordinationis Decretum, quæ conjungendo animam rationalem corpori, per hoc decrevit illud corpus perpetuo vivificari

Hoc duplici titulo pueri reſurgere habent: ſunt enim gloriæ capaces, & pœnæ, *ſaltem damni* ſi cum originali decedant, licet nihil in proprio corpore meruerint, vel demeruerint: judicabuntur tamen ſecundum ea, quæ circa eos ab aliis ſunt facta, vel omiſſa, in quantum ſunt ab aliis baptizati, vel non. Unde non ſecundum geſta propria judicabuntur, ſed pro peccato originali, vel carentia ejus.

Deinde, ſicut corpus ſeparatum eſt ab anima propter divinam ſententiam, quæ reſpiciebat culpam; ita rejungatur animæ neceſſe eſt, propter divinam diſpoſitionem.

Q. *Abortivi, qui in utero materno moriuntur, reſurgentne & ipſi in judicio? Idem quæro de monſtris.*

R. Abortivi animati, cum propriam habeant animam rationalem, ab anima matris diſtinctam, & conſequenter, cum etiam ipſi

in

in Adamo moriantur, per Chriſtum quoque vivificari debent. De monſtris vero, non omnino a ſpecie humana declinantibus, idem ſentiendum reor, quod ſicut morti, ita & reſurrectioni ſubjacent. Sed de hoc in ſequente quæſtione.

Q. *Quid eſt Monſtrum?*

R. Eſt homo habens difformitatem toti humanæ ſpeciei extraneam: & dicitur *monſtrum*, quia ex novitate rei *monſtrari* dignum eſt.

Monſtra ad duo genera reducuntur. Vel enim declinant a toto in ſua ſpecie, ut ſi nullum humanum membrum haberent, & de his non eſt quæſtio: vel ſolum declinant in parte, ut, cum aliquo membro carent, vel cum duplicatis naſcuntur, vel cum alio membro alterius diverſæ ſpeciei. Monſtra omnia in parte a ſpecie humana declinantia, ſi anima rationali prædita fuerint, reſurgent, & quidem in forma & perfecta natura humana.

Si monſtrum geminum fuerit, & animabus geminis inſtructum, duo homines, & quidem ſejuncti reſurgent: ſi anima una ſolummodo, unus tantum homo reviviſcet.

Q. *Reſurgentne homines cum eodem corpore & deformitatibus, ſi quæ ineſſent?*

R. Suſcitandum eſſe uniuscujusque corpus aſſerit Apoſtolus: *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem.* Pronomen *hoc*, proprium corpus aperte demonſtrat: Et

certe,

certe, cum Reſurrectio futura ſit, *ut referat unusquisque propria corporis, prout geſſit, ſive bonum, ſive malum,* hominem in proprio corpore reſurgere oportet, ut cum eodem prœmia, aut ſupplicia æterna perferat.

Quoad difformitates accidentales, an cum eis reproborum corpora debeant reſurgere, incertum eſt, aſſerentibus aliquibus Patribus, negantibus aliis: omnia vero Electorum corpora abſque ullo vitio futura, communis eſt opinio.

S. Fulgentius *lib. de Fide ad Petrum, cap.* 3. *n.* 35. cenſuit, impiorum corpora non eſſe immutanda, & eam immutationem, de qua Paulus 1. Cor. 15. v. 52. *Et nos immutabimur,* ad juſtos tantummodo pertinere.

Impii quidem, addit, ut juſti reſurgent: at in ea feliciſſima renovatione nullam partem obtinebunt. Eadem, quam ab ortu duxerunt, infirmitate & corruptione opprimentur: ideo nihilominus tormentorum vi non interficientur, ut eorum pœnis diutius obruantur.

Vermis, quo vorabuntur, non occumbet; ignis, quo adurentur, non extinguetur, quo etiam igne velut ſale perfundentur, ut aliqua ratione incorruptibiles fiant: *Omnis enim igne ſalietur, & omnis victima ſale ſalietur,* Matth. 9. v. 48.

Omnia vero Electorum corpora abſque ullo vitio futura, communis eſt opinio. *Nulla,* inquit Auguſtinus, *ibi erit difformitas,*

ubi

ubi & quæ parva ſunt, corrigentur, & quod minus eſt, quam decet, unde creator novit, inde ſupplebitur, & quod plus eſt, quam decet, materiæ ſervata integritate detrahetur. Lib. 22. de Civit. cap. 19.

Q. *In qua Ætate & Statura mortui reſurgent?*

R. Omnes, tam electi quam reprobi, in eadem ætate reſurgent, in qua Chriſtus mortuus eſt, & reſurrexit, *cujuscunque ætatis mortui fuerint.* Et hoc evidenter deducitur ex eo, quod dicit Paulus: *Occurremus omnes in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Epheſ. 4. Omnes igitur reſurgent in ætate, & cum conſtitutione, ſtatura, ſeu habitudine corporis annorum triginta trium circiter, quæ eſt ætas plena & perfecta, & in qua Chriſtus paſſus: & in qua etiam primi Parentes noſtri fuerunt creati.

Q. *Reſurgentne omnes in proprio ſexu?*

R. Aliqui dixerunt ſolam B. Virginem in ſexu fœmineo reſurrecturam, propter excellentiam ſuam, quia Mater Chriſti: alias vero mulieres in ſexu virili reſurrecturas; male intelligentes verba Pauli: *Occurremus in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*, cum in Scripturis nomine *viri* ſæpius intelligatur *homo*, ſive maſculus ſit, ſive fœmina; ut v. g. *Beatus vir, qui timet Dominum &c.*

Nos vero dicimus cum communi Theologorum, quod vir reſurget in forma viri,

& fœmina in forma fœminæ. Et conſtat ex Scriptura, quæ ait: *Maſculum & fœminam creavit eos.* Gen. Ex quibus verbis infertur, ſexum fœmineum non eſſe vitium, quoniam a Deo factus non fuiſſet, ſed ex natura. Conſequens igitur eſt, ut, qui utrumque ſexum fecit, utrumque reficiat.

Denique Chriſtus interrogatus a Sadducæis, qui Reſurrectionem negabant, cujus ſeptem fratrum futura eſſet uxor, quam ſinguli ſucceſſive habuerunt; reſpondit. *In reſurrectione neque nubent, neque nubentur*; at, ſi nulla eſſet poſt Reſurrectionem futura mulier, facilius illorum errorem deſtruxiſſet, dicens, non eſſe futurum muliebrem ſexum poſt Reſurrectionem.

Verum illud non dixit, ſed hoc: *Non nubent, neque nubentur.* Nuptias ergo poſt Reſurrectionem negavit, non ſexus varietatem.

Q *Nonne erit fruſtraneus ſexus fœmineus in Reſurrectione?*

R. Certe non erit. Licet in ordine ad nuptias, quæ ibi amplius non celebrabuntur, fruſtraneus ideo videatur, erit tamen ad decorem & ornatum perſonarum, quæ in ſexu fœmineo Deo ſervierunt: & ad confuſionem eorum, qui in eo offenderunt. Et, quamvis mulieres probabiliter futuræ ſint nudæ, ſicut viri, in Paradiſo; non tamen erit confuſio, aut erubeſcentia, quia nulla erit ibi libido, quæ eſt cauſa confuſionis &

eru-

erubeſcentiæ. Primos Parentes in Paradiſo terreſtri nuditatis non pudebat: Quare? quia integerrima innocentia decorabantur. Ita & Beatis in cœlo continget, qui mentis acie in Dei magnitudinem, ſapientiam & bonitatem prorſus intenti, puritate & innocentia longiſſime perfectiſſima ditabuntur.

Q. *In quo loco fiet Reſurrectio?*

R. Aliqui dicunt, omnium mortuorum cineres congregandos eſſe in vallem Joſaphat ab Angelis: ut ibi ad vocem imperiumque Chriſti reſurgant univerſi, juxta illud Joelis cap. 3. *Congregabo gentes, & deducam eas in vallem Joſaphat, & diſceptabo cum eis ibi ſuper populo meo, & hæreditate mea Iſrael.* Alii aſſerunt, corporum reſuſcitationem faciendam eſſe, ubi ſepulta jacent, ſeu in iisdem locis, in quibus mortuorum cineres reperiuntur, vel eorum major pars, quod eſt conformius ſacræ Scripturæ, in qua dicuntur mortui evocandi ex ſuis ſepulchris, ut Joann. 5. *Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filii Dei.* Et Ezechiel. 37. *Aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris.* Audita voce Filii Dei, *ſurgite mortui, venite ad judicium*: ſtatim corpora vivificabuntur, quæ poſtea ad locum judicii procedent per Angelos tranſportata.

Q. *In qua die, & in qua hora fiet Reſurrectio?*

R. Licet, ut Chriſtus aſſerit, *de die illa, & hora nemo ſciat, neque Angeli Cœlorum.* Matth.

Matth. 24. Subtiliſſimus tamen noſter Scotus exiſtimat, futuram Reſurrectionem in ea hora, qua Chriſtus reſurrexit, vel qua judicatus eſt a Pilato, vel qua exſpiravit in Cruce. *In 4. diſt. 43. q. 3.* S. Anſelmus poſitive aſſerit in Elucidario, quod fiet hora, qua reſurrexit Chriſtus, qui eſt exemplar Reſurrectionis noſtræ, & ſic, quod fiet die Paſchatis, hora diurna, ac matutina, nempe diluculo.

Q. *Scriptura tamen inſinuare videtur, non diurnam, ſed nocturnam fore Reſurrectionem,* ut: *Media nocte clamor factus eſt, ecce ſponſus venit,* Luc. 28. *Dies Domini ſicut fur in nocte.* Theſſal. 5.

R. Reſpondet Scotus: hos & ſimiles textus exponendos eſſe pro *incertitudine*, quod nimirum tunc veniet Chriſtus ad judicandum, cum minus de Adventu ipſius homines cogitabunt: & ad modum operandi furis. Imo convenire, *inquit*, videtur, ad confuſionem reproborum, qui videbuntur & ab invicem, & a bonis, ut ſint in loco illuminato, & conſequenter ut in loco Reſurrectionis, & judicii non ſint tenebræ mediæ noctis.

Deinde, cum in aliis locis, ubi fit mentio judicii univerſalis, ſemper dies appelletur, ut: *Neſcitis diem.* Luc. 10. *Dies Domini.* Theſſal. 5. *Reſuſcitabo eum in noviſſimo die.* Joann. 6. Et ipſa Eccleſia canat: *Dies iræ, dies illa ſolvet ſæculum in favilla*, concludendum

ctum eſt, probabilius eſſe, Reſurrectionem generalem *diurno tempore* eſſe futuram, non autem *nocturno*.

Q. *Tuba illa, quæ Mortuos convocabit, eritne materialis?*

R. Minime, ſed erit magna quædam vox, miniſterio Angelorum formata. Dicitur *Tuba*, propter ſimilitudinem tubæ materialis veteris Teſtamenti, qua fiebat vocatio ad conſilium, præparatio ad bellum, & invitatio ad Feſtum: quia tunc omnes congregabuntur ad judicium: *& armabitur creatura in ultionem inimicorum*, & invitabuntur juſti ad Feſtum Angelorum.

Q. *Corpora poſt Reſurrectionem ſubjacebuntne iterum mortis legibus?*

R. Nequaquam, ſed erunt omnium corpora *immortalia*, tam bonorum, quam malorum: *Mors ultra non erit.* Apoc. 2. Divinæ Juſtitiæ conſentaneum fuit, ut boni beata vita perpetuo fruerentur; mali vero ſempiternas pœnas luentes, *quærerent mortem, & non invenirent: optarent mori, & mors fugeret ab eis.* Apoc. 9.

Q. *Eruntne Corpora Sanctorum poſt Reſurrectionem ejusdem conditionis ac ante?*

R. Præter immortalitatem communem, præclaris nobilibusque ornamentis inſignita erunt, quæ a Patribus dotes appellantur.

Quatuor præcipue aſſignantur: *Impaſſibilitas, Claritas, Agilitas, Subtilitas*, ex Apoſtoli Doctrina obſervatæ.

Impaſſibilitas eſt dos corporis glorioſi, quæ efficiet, ne moleſti aliquid pati, ullove dolore aut incommodo affici queant. *Seminatur in corruptione,* inquit Apoſtolus, *ſurget in incorruptione.* 1. Corinth. 15. Quod S. Joannes confirmat his verbis: *Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra &c* Apoc. 21.

Longe alia erit ſors reproborum: nam *pars illorum erit in ſtagno ardenti, igne & ſulphure*: quod eſt mors ſecunda. *Non enim eſt vera vita, niſi ubi feliciter vivitur.* S. Auguſtin. in Enchyr. 92.

♣ Q. *Quæ eſt ſecunda Corporis glorioſi dos, ſive ornamentum?*

R. Eſt *Claritas,* qua Sanctorum corpora tanquam ſol fulgebunt: *Tunc juſti fulgebunt ſicut ſol in Regno Patris eorum,* Matth. 15. inquit Chriſtus Dominus; at, ne quis de eo dubitaret, ſuæ Transfigurationis exemplo declaravit, cum *reſplenduit facies ejus, ſicut ſol.* Matth. 17.

Hanc interdum Apoſtolus *gloriam* modo claritatem appellat: *Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.* Et rurſum: *Seminatur in ignobilitate, ſurget in gloria.* Philipp. 3.

Q. *Eritne omnium æqualis Claritas?*

R. Sicut non erit omnium animarum ſanctarum unus & idem Beatitudinis gradus, non erit etiam unus corporum glorioſorum ſplendor. *Alia claritas ſolis,* inquit Apoſtolus;

lus; *alia claritas ſtellarum, ſic & reſurrectio mortuorum.* 1. Cor. 15.

Q. *Quæ eſt tertia dos Corporis glorioſi?*

R. Eſt *Agilitas*, qua corpus ab onere, quo nunc premitur, liberabitur, facillimeque in quamcunque partem anima voluerit, ita moveri poterit, ut ea motione nihil celerius eſſe queat. Current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Quam dotem Apoſtolus his verbis expreſſit: *Seminatur in infirmitate, ſurget in virtute.* 1. Corinth. 15.

Q. *Quæ eſt quarta dos?*

R. Eſt *Subtilitas*, cujus virtute corpus animæ imperio omnino ſubjicietur, eique ſerviet, & ad nutum præſto erit: quod ex illis Apoſtoli verbis colligitur: *Seminatur corpus animale, ſurget corpus ſpirituale.* Ibid.

Hinc S. Auguſtinus: *Reſurgent igitur*, inquit, *Sanctorum corpora ſine ullo vitio, ſine ulla deformitate, ſicut ſine ulla corruptione, onere, difficultate: in quibus tanta facilitas, quanta felicitas erit. Propter quod & ſpiritualia dicta ſunt; cum procul dubio corpora ſint futura, non ſpiritus.* Enchyr. 91.

Q. *Vulnerum Cicatrices remanebuntne in Martyrum corporibus?*

R. Probabiliſſime. JEſus Chriſtus reſurrexit cum plagis, easque diſcipulis oſtendit. Joann. 20. Cum ergo Reſurrectio Chriſti ſit exemplar aliorum, ſequitur, Ele-

ctos pariter reſurrecturos eſſe cum cicatricibus vulnerum, pro eo paſſorum.

Q. *Cur remanſerunt Cicatrices illæ in Corpore Chriſti?*

R. Pluribus de cauſis. 1. Ad majorem ipſius gloriam, ob victoriam ex illis vulneribus conſecutam.

2. Ad plenam ſuæ Reſurrectionis certificationem.

3. Ad convincendos Judæos de peccato ſuæ mortis. *Videbunt, in quem transfixerunt.* Joann. 19.

Idem dicendum de Martyribus; conſervabunt enim vulnerum cicatrices, ad convincendam Tyrannorum perfidiam, & ad illorum confuſionem, & ad Martyrum gloriam.

Q. *Sancti, quibus abſciſſa ſunt membra, v. g. caput, pedes, manus, brachia, evulſi oculi &c. reſurgentne ſine illis?*

R. Nequaquam; hoc eſſet monſtroſum, cum membra illa ad integritatem & veritatem corporis humani pertineant, ſimul reſtituentur omnia. Verumtamen extabunt in eorundem membrorum articulis gladii cicatrices, refulgentes ſuper omne aurum & lapidem pretioſum. Quod etiam confirmat S. Auguſtinus Lib. 22. de Civitat. Dei, cap. 19. ubi ait: quod *Vulnerum cicatrices, quæ pro Chriſti nomine Martyres pertulerunt, non erit deformitas in eis, ſed dignitas, & quædam,*

quam-

quamvis in corpore, non corporis, ſed virtutis pulchritudo fulgebit.

Q. *Qui ſunt fructus, quos fideles colligere poſſunt ex hoc Fidei Articulo?*

R. Sequentes indicat Catechiſmus Concilii Tridentini.

Primo. Maximas Deo gratias agere debemus, qui Myſterium iſtud mundi ſapientibus abſcondit, & revelavit parvulis. Quot enim viri, vel humanæ prudentiæ laude præſtantes, vel ſingulari doctrina præditi, in hac tam certa veritate cæci plane fuerunt? Quod igitur veritas illa nobis a Deo revelata ſit, ſummam ejus clementiam perpetuis laudibus celebremus.

Secundo. Fides Reſurrectionis conſolari nos debet in morte propinguorum & amicorum, quorum corpora credimus reſurrectura immortalia, pulchra, glorioſa, ſolis inſtar fulgentia, ſi Chriſtiane, pieque vixerint, & in Domino obierint: nosque ſemper cum illis in cœlis regnaturos, ſi pariter pie vixerimus, & ſancte obierimus. Quo genere conſolationis Apoſtolus uſus eſt, ſcribens ad Theſſalonicenſes: *Nolo vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicut cæteri, qui ſpem non habent. Si enim credimus, quod JEſus mortuus eſt, & reſurrexit, ita & Deus eos, qui dormierunt per JEſum, adducet cum eo &c. itaque conſolamini invicem in verbis iſtis.* 2. Theſſal. 4.

Neque nos ipſi mortem timere debemus, ſed læti ex hoc mundo exire, cum Deus nos accerſiverit.

Tertio. In omnibus vitæ hujus ærumnis & calamitatibus futuræ Reſurrectionis cogitatio ſummum nobis doloris levamen affert: quemadmodum S. Jobi exemplo didicimus, qui una hac ſpe afflictum & mœrentem in graviſſimis adverſitatibus animum ſuſtentabat, fore nempe, ut aliquando in Reſurrectione *Dominum Deum ſuum conſpiceret*: nam, ut ait Tertullianus: *Fiducia Chriſtianorum Reſurrectio mortuorum.*

Quarto. Conſiderantes diverſam reſurgentium conditionem, ſatagere debemus, *ut puritate & innocentia vitæ, bonisque operibus,* digni ſimus *Reſurrectione vitæ.* Timere debemus, ne in peccata prolapſi, nec pœnitentiam agentes, in illis moriamur, proceſſuri aliquando *in Reſurrectionem judicii.*

DE XII. SYMBOLI ARTICULO:

VITAM ÆTERNAM.

Q. *Quare Apoſtoli æternæ Vitæ Articulo Symbolum terminarunt?*

R. Quia poſt Carnis Reſurrectionem nihil aliud exſpectandum eſt, niſi æternæ vitæ prœmium; ad hunc enim finem Deus Pater hominem condidit, Filius redemit, Spiritus ſan-

ctus ſanctificavit: adeoque omnia & ſingula ſanctiſſimæ Trinitatis opera, in ſuperioribus articulis commemorata, ad illum unum ſcopum tendunt.

Q. *Quid eſt Vita æterna?*

R. Eſt perfecta Felicitas, bonis omnibus cumulata, explens omne deſiderium perpetuitatem vitæ, & Beatitudinis complectens, Ita intelligebat Legiſperitus ille, qui a Chriſto quæſivit; quid ſibi faciendum eſſet, ut *vitam æternam poſſideret*: perinde ac ſi diceret; quænam mihi præſtanda ſunt, ut ad eum locum perveniam, ubi perfecta felicitate frui liceat? Luc. 18.

Q. *Cur Vitæ æternæ nomine illa Beatitudo deſignatur?*

R. 1. Ne in rebus corporeis & caducis, quæ æternæ eſſe non poſſunt, poſita exiſtimetur, & in hac vita quærenda, cujus bona quæcunque hominis deſiderium explere non valent; cum de ſolo Deo dici poſſit: *Qui replet in bonis deſiderium tuum.* Pſalm. 102. Et: *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Pſal. 16.

2. Quia ſemel adepta hæc felicitas amitti non poteſt. *Non enim quis vere beatus eſt, niſi eo pervenerit, ubi mori, falli, offendi omnino non poſſit, eique ſit certum, ita ſemper futurum.* S. Auguſtin. lib. 14. de Civitat. Dei, cap. 25. Unde *in æterna Vita* neceſſario conſiſtere debet ſumma felicitas.

Q. *Juſti ergo reſuſcitati non morientur amplius?*

R. Non, ſed *vivent in æternum: In manu Dei erunt, & non tanget illos tormentum mortis.* Sap. 3.

Q. *Nunquid reprobi ipſi etiam vivent in æternum?*

R. Non morientur quidem reprobi, ſed quia vitam traducent in ignibus ſempiternis, Scriptura non eſt dignata appellare vitam. In tormentis eſſe ſemper potius æterna mors eſt, quam vita: ideo *vita* damnatorum *mors ſecunda* vocatur; *in doloribus enim vivere non eſt vivere.* Unde Scriptura ait: *Et procedent, qui bona egerunt, in reſurrectionem vitæ.* Non dixit, *beatæ vitæ*, ſed *in reſurrectionem vitæ*; ſolum *vitæ* nomen trahit Beatitudinem. S. Auguſtin. lib. 11. de Civit. 18.

Q. *Sanctorum Beatitudo habetne alia nomina?*

R. Licet ut plurimum *Vita æterna*, & ſimpliciter *Vita* appelletur, quia tamen vitæ iſtius bonorum amplitudo una voce explicari nequit, dicitur aliquando *Regnum Cælorum*; ex eo, quod ibi Sancti libertate, gloria, potentia, rerumque omnium affluentia, ut Reges, ſummique Regis filii, perfruentur.

Regnum Dei, *Regnum Chriſti*, quia ibi Chriſtus pacatiſſime regnabit, proſtratis undequaque hoſtibus.

Domus Patris, quia filiorum tantum ibi erit ſempiterna habitatio.

Pa-

Paradiſus, propter loci amœnitatem.

Sancta Civitas, ob Sanctorum, adeoque nobiliſſimorum Civium jucundiſſimam Civitatem. Vocatur etiam nova Jeruſalem.

Torrens voluptatis &c. Hæc tamen & alia nomina non exprimunt adhuc perfectè rationem æternæ Beatitudinis.

Q. *Quid igitur eſt iſta ineffabilis Beatitudo?*

R. Eſt ſtatus ab omnibus malis immunis, & omnium bonorum aggregatione perfectus: *Ibi enim*, inquit Auguſtinus, *nullum erit malum, nullum latebit bonum.* Lib. 18. de Civit. cap. 30. Nullum erit malum: *Non eſurient, neque ſitient amplius, neque cadet ſuper illos ſol, neque ullus æſtus... Et abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.* Apoc. 21. Nullum latebit, nec deerit bonum: *Intrabunt in gaudium Domini.* Matth. 25. Ubi immenſa gloria, & omnia ſolidæ lætitiæ & voluptatis, gaudiique genera ſunt.

U. *Unde colligis, cæleſtem Beatitudinem habere annexam delectationem, gaudium, lætitiam, & alias voluptates?*

R. Ex ſacra Scriptura. *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo; delectationes in dextera tua uſque in finem.* Pſalm. 15. *Torrente voluptatis ſuæ potabit eos.* Pſalm. 35. *Exultabunt Sancti in gloria.* Pſalm. 149. *Lætitia*

ſempiterna erit ſuper capita eorum, gaudium & exultationem obtinebunt. Iſaiæ 35.

Q. *Cujus generis ſunt Beatitudinis Voluptates?*

R. Epicuræi & *Mahometani*, homines beſtiales, brutis ipſis turpiores & ſtolidiores, *corporeas* eſſe cenſent; cum hac differentia, quod *Epicuræi* immortalitatem animæ negantes, in *præſenti vita* Beatitudinem collocant; *Mahometani* vero, immortalitatem animæ fatentes, in *alia vita* conſtituunt. Sed quantum a veritate aberrent, manifeſtum eſt. Beatitudo noſtra in ſummo bono conſiſtit, quo adepto appetitus humanus omnino ſatiatur: at corporeæ voluptates non ſunt illud ſummum bonum, cum adhuc illis omnibus obtentis poſſit homo illas deſiderare in majori numero, vel alias diverſæ ſpeciei: igitur cum non ſatient, ſed augeant potius concupiſcentiam, in illis conſiſtere nequit noſtra Beatitudo.

Q. *Dicas breviter, in quo ſita ſit cœleſtis illa Beatitudo?*

R. Sciendum, duo bonorum eſſe genera, quorum alterum ad Beatitudinis naturam pertinet: alterum ipſam Beatitudinem conſequitur. Illa eſſentialia, hæc acceſſoria bona appellantur, ut ſunt gaudium, gloria, honor, immortalitas, & aliæ dotes corporis.

Eſſentialis Beatitudo ſecundum Theologos in Dei *viſione*, *amore* & *poſſeſſione* ſita eſt. Solus Deus eſt ſummum Bonum, quod appe-

petitum noſtrum ſatiare poteſt. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Pſalm. 16. *Qui replet in bonis deſiderium tuum.* Pſalm. 102. *Beata gens, cujus Dominus Deus ejus.* Pſalm. 32. *Beati, qui habitant in Domo tua Domine.* Pſalm. 83.

Hæc eſt vita æterna, inquit Chriſtus, *ut cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti JEſum Chriſtum* Joann. 17.

Quam ſententiam S. Joannes interpretari videtur, cum ait: *Cum apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum, ſicuti eſt.* 1. Joann. 4. *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Matth. 5. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* 1. Cor. 13.

Ex his & ſimilibus locis colligitur, quod homo tunc tantum erit beatus, cum Deum, ut in ſe eſt, videbit.

Q. *Unde provenient gaudium, gloria, honor, lætitia, voluptas, & alia bona, quæ acceſſoria appellantur?*

R. Ex ipſamet Beatitudine eſſentiali. Si enim ſola ſpes Beatitudinis in via parit gaudium, juxta illud Pauli: *Spe gaudentes*; tanto magis Beatitudo jam obtenta illud pariet, & cauſabit.

Hoc etiam ſuadet ratio, quia gaudium & delectatio ex natura rei ſequitur conſecutionem boni amati; & tanto perfectius, quanto bonum conſecutum majus eſt, & perfectiori modo obtentum; ſed Sancti per Beatitu-

titudinem Deum, quo *nihil melius eſt*, perfecte conſequuntur; ergo in eis eſt gaudium & delectatio de ipſo, ut poſſeſſo, & per viſionem & fruitionem obtento. Quam ob rem ait Propheta: *Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, ut videam voluptatem Domini.* Pſalm. 26.

Q. *Quale erit illud gaudium, illa lætitia &c.?*

R. Reſpondemus cum Auguſtino: Ea laudare poſſumus, explicare non poſſumus; quia legimus: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Dominus diligentibus ſe.* 1. Cor. 2.

Q. *Quæ erit Beatorum occupatio per totam æternitatem?*

R. Totum æternumque illorum opus erit Deum videre, amare, laudare. *Miſericordias Domini in æternum cantabo.* Pſalm. 83. Quare ait Auguſtinus: *Niſi quia in ſæcula ſæculorum* amabunt te? Quare, *niſi quia in ſæcula ſæculorum* videbunt te? Enarr. in Pſ. 147.

Hinc Eccleſia in Dedicatione decantat: *Sed illa ſedes cælitum ſemper reſultat laudibus, Deumque trinum & unicum, jugi canore prædicat &c.* Quid jucundius, quidve honorificentius aut dignius, quam ſine intermiſſione in concilio Sanctorum confiteri & benedicere Domino, ejusque miſericordias in æternum cantare? O terque quaterque Beati!

qui

qui habitant in Domo tua Domine; in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Laudabunt ſine fatigatione, amabunt ſine faſtidio, videbunt ſine fine. *Hoc munus, hic affectus, hic actus erit omnibus, ſicut ipſa vita æterna communis,* ait Auguſtin. lib. de Civit.

DE DEI VISIONE.

Q. *Poteſtne Deus videri Oculo corporeo?*

R. Nullatenus, ne quidem de potentia Dei abſoluta. Et Ratio eſt, quod Deus ſit inviſibilis. *Regi ſæculorum immortali & inviſibili.* 1. Tim. 1. Si inviſibilis, maxime oculo corporeo, qui actu vitali, *extra limites ſui objecti,* quod eſt *coloratum,* verſari non poteſt. Non enim poſſibile eſt per facultatem viſivam, corpoream percipere ſaporem vel ſonum, multo magis percipere rem pure ſpiritualem, qualis eſt Deus. *Quod corporis eſt expers, in carnis oculos cadere nequit,* ait Cyrillus Hieroſolym. Catech. 9. *Deum nemo vidit unquam.* Joann. 1.

Q. *Nonne multi Prophetæ teſtantur, ſe Deum vidiſſe, dum adhuc mortalem vitam agerent?* Moyſes *converſatus eſt cum Deo facie ad faciem.* Exod. 33. Jacob *vidit Deum facie ad faciem.* Gen. 33. Iſaias vidit Dominum ſedentem ſuper *ſolium excelſum.* Iſaiæ 6. *Non ergo Deus eſt inviſibilis.*

R. Moyſes & Jacob Dominum viderunt non in propria perſona; dixerat enim Deus

Moy-

Moyſi : *Non poteris videre faciem meam*, Exod. 33. hoc eſt, me ipſum in gloria mea, ſed per apparitionem factam ab Angelo in corpore aſſumpto, & Deum repræſentante.

Similiter Deum vidit Iſaias ſub ſpecie corporali cujusdam Regis : unde ait : *Sedentem ſuper ſolium &c.* Sic interpretanda ſunt alia Scripturæ loca.

Q. *S. Job huic explicationi nonne contrariari videtur, cum ait : In carne mea videbo Deum, quem viſurus ſum ego ipſe : & oculi mei conſpecturi ſunt*, 14. & 42. *Nunc autem oculus meus videt te ?*

R. S. Patriarcha loquitur *de Deo Humanato*, quem prophetavit ſe viſurum in noviſſimo die, cum de terra ſurrecturus eſt. Poſt diem enim judicii, conſpiciendo Chriſtum, videbit cum aliis beatis divinam Eſſentiam *oculo intellectuali* : quod explicatur illis verbis : *In carne mea videbo &c.* & ſanctiſſimam Chriſti Humanitatem *oculis corporeis*, quod datur intelligi per ſequentia verba : *Et oculi mei conſpecturi ſunt &c.*

Animadvertit S. Auguſtinus, *Jobum non dicere, ſe* carne, aut per carnem, *id eſt, oculis carneis viſurum ſe Deum*, ſed in carne, *hoc eſt, poſt Reſurrectionem reſumpto corpore.* Lib. 22. de Civit. 19.

Dum autem dicit : *Nunc oculus meus videt te*, nihil aliud vult, quam quod ab aliis audierat de *divina Providentia*, nunc experimento circa ſeipſum cerneret, ſeu agnoſceret,

ret, ideo dicit: *Auditu auris audivi te: Nunc autem oculus meus videt te.*

Q. *Nunquid ſaltem poſſet dici, relatos Patriarchas, aut forte quosdam alios Deum intuitive vidiſſe oculo mentis?*

R. Nec hoc dici poteſt, quia Scriptura contrarium aſſerit: *Non videbit me homo, & vivet.* Exod. 33. *Deum nemo vidit unquam.* 1. Joann. 2. *Quem nullus hominum vidit, nec videre poteſt.* 1. ad Tim. 6.

Quod hi textus de *Viſione intellectuali*, & non ſolum de *corporea* intelligendi ſint, inde convincitur, quod Moyſi Dei viſionem, cunctis filiis promiſſam, expoſtulanti, reſponſum fuerit: *Non poteris videre faciem meam.* Non enim credibile eſt, Moyſem petiiſſe videre Deum oculis corporeis, quam viſionem impoſſibilem eſſe ignorare non poterat; ſed oculis mentis; cui tamen dixit Deus: *Non poteris videre faciem meam*; id eſt, me ipſum, *ſicuti ſum.* Unde S. Auguſtinus tract. 3. in Joann. expreſſe dicit: *Quid vidit Moyſes? vidit nubem, vidit Angelum, vidit ignem: omnis illa creatura typum Domini ſui gerebat, præſentiam non exhibebat....* Et Eph. 112. cap. 7. *Non ergo apparebat Deus* in natura propria, *quam Moyſes videre cupiebat; ea quippe promittitur Sanctis in alia vita.*

Q. *Verumne eſt, S. Auguſtinum pluribus in locis contrarium docuiſſe, ſicut & S. Thomam, imo & Scotum?*

R. Re-

R. Revera difficile eſt conciliare Auguſtinum cum Auguſtino; ſed hoc opus aliis relinquimus. Quantum ad Thomam & Scotum, diverſimode etiam ipſi locuti ſunt, ob diverſa loca S. Auguſtini, dicentis in Epiſtola citata: *Moyſem vidiſſe Deum, ſicuti eſt, ea contemplatione, quæ cunctis filiis promittitur:* promittitur autem contemplatio *Dei in ſe præſentis.* Et in alio loco ejusdem Epiſtolæ Deum non apparuiſſe *in natura propria, quam Moyſes videre cupiebat.* Quomodo hæc ſtare poſſint, non volumus inquirere.

Q. *S. Paulus in ſuo Raptu nonne intuitivam Dei Viſionem habuit?*

R. Minime, cum poſt raptum illum ſcripſerit ipſemet ad Timotheum: *Nullum hominum Deum vidiſſe*, nulla facta exceptione. Unde, quamvis ad tertium cœlum, id eſt, empyreum, fuerit raptus, ibique arcana verba audierit: non ideo tamen Eſſentiam divinam intuitive vidit: Deinde, cum ſancti illi homines, quibus intuitiva Dei viſio tribuitur, diverſimode vidiſſe dicantur, ſignum eſt, quod non in ſuæ proprietate naturæ viderint. Nam ſi ipſa Natura divina viſa eſſet, uniformiter ſemper ſe Deus ipſis aſpectabilem præbuiſſet.

Q. *Beati in Cœlo videbuntne Deum propriis naturæ intellectus viribus?*

R. Id fieri non poſſe definitum eſt in Concilio Viennenſi ſub Clemente V. contra Beguardos & Beguinas. Et ratio eſt, quod nul-

nulla ſit proportio inter potentiam naturalem, qualis eſt intellectus creatus, & objectum ſupernaturale, quale eſt Deus. Unde, ut mens humana viſionem Dei conſequatur, neceſſarium eſt ipſi ſpeciale Dei auxilium, quod *lumen gloriæ* communiter appellatur a Theologis, juxta illud Pſalm. 135. *In lumine tuo videbimus lumen*, id eſt, lucidam faciem tuam.

Q. *Quid eſt illud lumen gloriæ?*

R. Eſt qualitas ſupernaturalis, mentes Beatorum ornans, corroborans, & elevans ad Deum, ut in ſe eſt contuendum: *Videbunt faciem ejus*, inquit S. Joannes, *& non egebunt lumine ſolis: quoniam Dominus Deus illuminabit illos.* Apoc. 22.

Q. *Omnes Sancti videbuntne æqualiter Deum, ſeu eruntne pares in gloria?*

R. Omnes quidem Deum videbunt: omnes eo fruentur, æternaque ac minime fluxa Beatitudine gaudebunt: at non eodem omnes modo. *In domo enim Patris mei manſiones multæ ſunt*, ait Chriſtus, Joann. 14. *Unusquisque propriam mercedem accipiet ſecundum ſuum laborem.* 4. Cor. 3.

Qui plus laboraverit, qui plura merita acquiſierit, majora præmia obtinebit, ſicut qui plus peccaverit, plus punietur, juxta illud: *Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuerit, tantum date illi tormentum.* Apoc. 18. Deinde definitum fuit in Concilio Florentino, ubi dicitur: *Juxta diverſitatem merito-*

rum unus alio perfectius videbit Eſſentiam divinam.

Q. *Si operarii, qui a mane ad veſperam laboraverunt in Vinea Patrisfamilias, non plus præmii acceperunt, quam ii, qui una hora ſolum fecerunt: unicuique enim denarius datus fuit; nonne bene colligitur, Beatitudinem futuram omnibus æqualem?*

R. Poteſt eſſe, quod, qui una hora ſolum fecerunt, tantum laboris confecerint in iſta hora, quantum illi, qui ſummo mane conducti fuerant, & qui forte negligentius laboraverunt. Hinc non mirum, ſi æquali præmio compenſati ſint. Dico tamen, denarium ſignificare quidem Beatitudinem quoad ſubſtantiam, id eſt, quoad objectum & durationem; quia omnes eundem Deum per totam æternitatem videbunt: non vero figuratur Beatitudo per denarium, ſecundum omnem ſuam perfectionem: Scriptum eſt enim, *qui parce ſeminat, parce & metet*, 2. Cor. 6. *& reddet Deus unicuique ſecundum opera ſua.* Pſalm. 61. *Erit igitur*, ait Ambroſius, *ordo diverſus claritatis & gloriæ: ſicut erit ordo meritorum.* Lib. de Bono mortis 11. Beati omnes videbunt Deum, omnes vivent in æternum: non tamen omnes eandem viſionis perfectionem obtinebunt.

Q. *Nunquid ſic erit inter eos invidia?*

R. Non; alias ſuaviſſima pace non fruerentur, ſed quilibet ſua ſorte contentiſſimus erit, ſciens, ſe pro merito accepiſſe: majorem

rem in alio gloriam non indignabitur, ſed potius congratulabitur.

Q. *Des mihi aliquam ſimilitudinem.*

R. SS. Patres ſequentem communiter afferunt: ſi Pater quispiam multos filios inæqualis ſtaturæ haberet, eisque veſtem ex aurea tela contextam, uniuscujusque ſtaturæ adæquatam & proportionatam donaret, non eſt dubium, quin majores præ minoribus veſtem majorem & pretioſiorem haberent; & nihilominus omnes contenti futuri eſſent, quia minor majoris veſtem non deſideraret, utpote ſtaturæ ſuæ non convenientem.

Q. *Animæ juſtorum fruunturne ſtatim ab egreſſu corporis Viſione Dei?*

R. Huic quæſtioni ſatisfacit Concilium Tridentinum, dicens: *Illorum animas, qui poſt ſuſceptum Baptiſmum nullam omnino peccati maculam incurrerunt: illas etiam, quæ poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis corporibus, vel eisdem exutæ corporibus ſunt purgatæ, in cœlum mox recipi, & intueri clare ipſum Deum, Trinum & Unum, ſicuti eſt: pro meritorum tamen diverſitate, alium alio perfectius.* Conc. Florent. in defin. Fidei.

Q. *Non exſpectabunt ergo univerſalem Reſurrectionem, ut Deum facialiter videant, ſicuti docuerunt nonnulli: poteſtne hoc probari ex ſacris Litteris?*

R. Imo. Chriſtus latroni pendenti in Cruce dixit: *Hodie mecum eris in Paradiſo*, Luc. 23. per Paradiſum autem intelligunt

SS. Patres claram Dei viſionem, qua fruiturus erat *ipſo die*, non tamen in Cœlo, cum ad illud non niſi poſt 40. dies cum Chriſto aſcenderit.

S. Paulus ait: *Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto*, Philipp. 1. Quid vero properabat diſſolvi, ſi poſt Reſurrectionem tantum, & non ſtatim poſt mortem Deo fruiturus erat? S. Joannes *vidit turbam magnam ex omnibus gentibus ſtantem ante thronum Dei*, Apocal. 7. hoc eſt ſecundum Interpretes, fruentem continua viſione Dei, ejusdemque intima familiaritate &c.

Deinde poteſt etiam hæc veritas ratione probari. Deus enim pronior eſt ad prœmiandum, quam ad puniendum, cum *miſericordia ſuperexaltet judicium*: puniuntur autem ſtatim morientes in peccato, juxta illud Job. 21. *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt*, ut patet in opulento Epulone, de quo dicitur: *Mortuus eſt dives, & ſepultus eſt in Inferno.* Luc. 16. *Recordare fili, quod recepiſti bona in vita tua; nunc autem cruciaris*: ergo ſtatim prœmiantur morientes in gratia, ſi quid luendum non habent in Purgatorio.

Q. *Eſtne completa Felicitas Sanctorum in Cœlo jam regnantium?*

R. Non eſt completa, ſed erit ſolummodo poſt Reſurrectionem. ſine corpore enim, laborum omnium commilitone, abſoluta & conſummata Beatitudo eſſe non poteſt. Vidit

dit Joannes *Martyrum Animas ſub Altari, quibus datæ ſunt ſingulæ ſtolæ albæ, & dictum eſt, ut requieſcerent adhuc tempus modicum.* Apoc. 6. Vidit ſub altari, ſed in Cœlo cum Chriſto regnantes & ſtantes ante thronum ejus; & datæ ſunt illis ſingulæ ſtolæ; *Stola prima eſt felicitas & requies animarum*; ſecunda vero *immortalitas & gloria corporum.* Primam jam acceperunt Sancti; alteram non recipient, quousque receperint corpora.

Q. *Quis fuit Error Millenariorum?*

R. Quod docerent, juſtos poſt Reſurrectionem mille annis cum Chriſto regnaturos in terris, antequam Dei viſione fruerentur in cœlis. Primus auctor hujus hæreſis fuit *Cerinthus*, vir peſſimis moribus aſſuetus; & quia ventri, gulæ & libidinibus deditus erat, dicebat, mille annos illos explendos eſſe in impuris cibi, potus & carnis voluptatibus. *Papias* vero, ut fertur (quamquam falſo) S. Joannis diſcipulus, aſſerebat, mille illos annos in deliciis quidem corporalibus, ſed moderatis & licitis, quæ Chriſtum, Sanctosque deceret, eſſe explendos.

Q. *Unde hauſerunt iſtum Errorem?*

R. Ex quibusdam locis S. Scripturæ male intellectis, quæ in futura Beatitudine *cibum, potum &c.* promittunt: ut *Servi mei comedent, vos eſurietis, ſervi mei bibent, vos ſitietis.* Iſaiæ 45. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis potabis eos.* Pſ. *Diſpoſuit Pater, ut edatis & bibatis ſuper men-*

 ſam

ſam meam, in Regno meo. Luc. 17. *Non bibam de hoc genimine vitis usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in Regno Patris mei*, Matth. 26. indicans per hoc Chriſtus, ſe rurſus cum diſcipulis *bibiturum vinum* in Regno futuro.

Non attendentes loca illa, & alia S. Scripturæ, in quibus ſit mentio *de cibo & potu* in altera *vita,* pro ſpiritualium deliciarum fruitione, intelligenda eſſe. Chriſtus ipſe ſatis hoc indicavit, cum dixit: *In Reſurrectione neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei*, Matth. 22. per quæ verba omnem veneream delectationem excluſit: *Non eſt Regnum Dei eſca & potus*, inquit Apoſtolus, *ſed juſtitia & pax & gaudium,* Rom. 14. ſignificant, Cœlum, ubi ſpiritualiter vivitur, cibum & potum temporalem non habere.

Q. *Quid ergo intendit Joannes, cum dicit, Sanctos regnaturos cum Chriſto mille annis?* Apoc. 20.

R. Certe non loquitur de Regno terreno, ſed cœleſti, in quo jam cum Chriſto regnant animæ juſtorum: Et *regnabunt mille annis*, hoc eſt, toto illo ſpatio inter Chriſti Adventum in hunc mundum, & judicium generale intercedente; poſt quod non deſinent regnare, ſed reſumpto tunc corpore, vitam & gloriam completam conſequentur. Quod autem ſpatium illud *mille annos* appellarit, mirum videri non debet, cum millenarius numerus pro univerſitate non raro in

Scri-

Scriptura ſumatur ; ut : *Teſtamentum, quod mandavit in mille generationes*, Pſalm. 57. id eſt, in omnes. *Melior eſt unus timens Deum, quam mille filii impii*, Eccl. 19. id eſt, quam omnes filii impii. *Mille annos poſuit*, inquit S. Auguſtinus, *ut perfecto numero notaretur ipſa temporis plenitudo*, lib. 7. de Civit. cap. 7. totum tempus ſcilicet a morte juſtorum a primo Adventu Chriſti usque ad ſecundum ſeu univerſalem Reſurrectionem, quo tempore complebitur corporis & animæ beatitudo.

Q. *Multi SS. Patres, ut* Juſtinus, Irenæus, Lactantius, Tertullianus, Chryſoſtomus, Joannes XXII. *cenſuerunt* animas juſtorum *non admitti ad Dei viſionem ante communem Reſurrectionem ; non igitur eſt hæc opinio erronea. Quid ad hoc ?*

R. Non erat forte erronea in ſæculo, in quo vivebant prælaudati Patres, quia Eccleſia nihil ſuper hoc definierat. Jam vero contrarium definitum eſt in Concilio Florentino, ut vidimus, & in Tridentino, ubi habetur : *Illos, qui negant, Sanctos æterna felicitate fruentes, invocandos &c. impie ſentire.* De Inv. Sanctor. c. 46. & 45.

Patet etiam veritas contrariæ ſententiæ ex Bullis Canonizationum, in quibus aſſeritur, *Sanctos eſſe in gloria &c.*

Q. *Quid dicis de Joanne XXII. qui definiiſſe dicitur, animas Sanctorum non viſuras Deum ante Judicium univerſale ?*

R. Dico, illum revera huic errori fortiter adhæſiſſe; ita, ut contra ſentientes peſſime reciperet; imo prohibuit, ne Univerſitas Pariſienſis ullos admitteret ad gradus litterales, niſi huic ſententiæ ſubſcriberent. Falſum tamen eſt, ipſum *ex Cathedra* quidquam ſuper hanc controverſiam *definiiſſe*: cum inſtante morte proteſtatus ſit, *ſe in quæſtione Viſionis animarum nihil determinare vel decidere voluiſſe, quod eſſet quovis modo S. Scripturæ contrarium.* Imo convocatis Cardinalibus die 3. Decembris 1334. præſentibus publicis Notariis, fidem ſuam his verbis declaravit: *Fatemur & credimus, quod animæ purgatæ ſint in Regno Cælorum, ubi vident Deum facie ad faciem, clare &c.* Revocavit inſuper expreſſe omnia, quæ in contrarium protulerat. Ita refert Benedictus XII. in Diplomate, quod ex Manuſcripto Vaticano deſcripſit Odoricus Raynaldus ad annum 1334. num. 35.

Cardinalis noſter de Laurea notat, quod ipſe Joannes in Diplomate Canonizationis S. Thomæ Aquinatis enunciat, *eum Cælum poſſidere*, æternaque gloria perfrui: unde infert: illum aliter locutum *ex Cathedra*, & definiendo, quam ex pulpito, & diſputando, ut *Doctorem privatum.*

DE

DE PRÆDESTINATIONE ET REPROBATIONE.

Q. *Quid eſt Prædeſtinatio?*

R. Si vim nominis attendamus, eſt vox compoſita ex *præ* & *deſtinatio*: quæ in bonam aut malam partem ſumi poteſt; id eſt pro electione ad gloriam; vel pro deſtinatione ad pœnam; prout uſurpavit Concilium Valentinum cap. 3. *Confitemur prædeſtinationem electorum ad vitam, & prædeſtinationem impiorum ad mortem.* Communiter tamen pro ſola deſtinatione ad gloriam accipitur, deſcribiturque: *Creaturæ rationalis Electio, ſeu Præordinatio ad gratiam & gloriam, aliaque media neceſſaria ad illam conſequendam.* Ita Scotus in 3. diſt. 7. q. 3. Dicitur *ad gratiam & gloriam*, quia gloria eſt finis, & gratia medium, quo pervenitur ad gloriam, juxta illud Apoſtoli: *Quos prædeſtinavit* ad gloriam, *hos & vocavit, & quos vocavit, illos & juſtificavit*: Ecce gratias vocationis & juſtificationis; *Et quos juſtificavit, illos & glorificavit.* Rom. 8.

Q. *Eſtne admittenda Prædeſtinatio in Deo?*

R. Aliqui putant, eſſe de fide, licet non omnes in hoc conveniant. Dari tamen Prædeſtinationem in Deo ab æterno, multipliciter probatur.

1. Ex S. Scriptura: *Venite benedicti... poſſidete Regnum vobis paratum ab origine mundi.* Matth. 25. *Nos prædeſtinatos in adoptio-*

nem filiorum Dei. Eph. 1. *Quos prædeſtinavit, hos & vocavit &c.* Rom. 8.

2. Ex S. Auguſtino lib. 2. de Bono Perſev. cap. 9. ubi aſſerit: *Neminem ſalvandum, niſi qui fuerit prædeſtinatus*, & ex Fulgentio de Fide ad Petrum cap. 35. ubi ſic loquitur: *Nullatenus dubites, nec perire poſſe aliquem eorum, quos Deus prædeſtinavit ad Regnum Cælorum, nec quempiam eorum, quos non prædeſtinavit ad vitam, ulla poſſe ratione ſalvari.*

3. Ratione. Quod Deus exequitur in tempore, illud voluit ab æterno, cum nullum decretum novum facere poſſit, nec factum mutare ob ſuam immutabilitatem; ſed Deus in tempore vult dare gloriam & gratiam aliquòt Angelis & hominibus; ergo eos ab æterno prædeſtinavit ad illam gratiam & gloriam.

Q. *Nunquid æterna illa Prædeſtinatio inducit hominem in Præſumptionem aut Deſperationem? ſi ſit prædeſtinatus, inevitabiliter ſalvabitur, quidquid egerit; ſi non, fruſtra inſudat in procuranda ſolute, quia damnabitur.*

R. Sic diſcurrunt temerarii & perditi homines, cum potius contrarium inferre deberent. Falſum eſt primo, quod, quidquid egerit prædeſtinatus, ſalvabitur, quandoquidem Deus non decrevit dare gloriam, niſi bene viventibus & perſeverantibus in pietatis & Charitatis operibus usque in finem. 2. Falſum etiam eſt, quod fruſtra laboret; cum Eccleſia nos impellat ad orandum Deum,

ut

ut nos ab æterna damnatione eripi, & in electorum ſuorum jubeat grege numerari; & certum ſit, nos ad æternam felicitatem non perventuros, niſi per merita & virtutum exercitia: nec ad infernum deſcenſuros, niſi ob peccata. Unde homo, ratione ſua utens, ſic diſcurrere debet: *Sum prædeſtinatus vel reprobus*: ſi prædeſtinatus, ergo debeo ſolicite laborare pro mea ſalute, bonis operibus incumbendo, legem Dei cuſtodiendo, cum aliter non ſim prædeſtinatus ad ſalutem conſequendam, niſi ex bonis meritis. Si reprobatus, ergo debeo vitare omnia peccata, cum non ſim damnandus niſi ob demerita.

Q. *Confirma, ſi lubet, reſponſionem aliqua familiari ſimilitudine.*

R. Præſto ſum. Si agricola ſic diſcurreret: Vel terra dabit fructum, vel non, prout Deus decreverit, *voluntas enim ejus deficere, aut præſcientia falli non poteſt*; quid igitur opus eſt, ut ego terram ſeminem? Si alius diceret, hodie moriar, ſi Deus ita ſtatuerit, ſin vero, certiſſime vivam: quid ergo refert, ſi ego me projiciam in profundum maris? Num ſtultos ipſos diceres? Reſpondebis prompte, terram non debere fructum afferre, niſi laboretur, excolatur, ſeminetur; vitam non poſſe conſervari cum iſta projectione &c. Sic pariter diſcurre de Prædeſtinatione: Salvabor, ſi ſum prædeſtinatus, *ſed non, niſi bene vivendo*: damnabor,

ſi

ſi non ſum prædeſtinatus, *ſed non, niſi male vivendo.*

Falſum igitur eſt, nos ad æternam felicitatem perventuros, *quidquid agamus*, ſi ex electis ſimus, aut ab ea defecturos, ſi ex reprobis. *Quæ enim ſeminaverit homo, hæc & metet: ſi ſeminat in carne, metet corruptionem; ſi in ſpiritu, vitam æternam. Bonum autem facientes non deficiamus,* ait Apoſtolus ad Gal. 6. Deus Judex juſtus remunerat merita, punit peccata: ſi bene egeris, bene eris remuneratus: ſi male, male eris remuneratus; nullus enim laborat ſine fructu, nullus peccat ſine damno.

Q. *Prædeſtinatio eſtne pure gratuita, an vero ex præviſis meritis?*

R. Theologi diverſimode circa hoc ſentiunt. Probabilius nobis videtur, Deum prædeſtinaſſe homines ad gloriam ex prævifis eorum meritis. Colligitur ex ſententia Chriſti Judicis: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum ... eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare &c.* Matth. 25. Ibi *enim* opera miſericordiæ aſſignantur tanquam cauſæ præparationis Regni. S. Paulus ſcribens ad Romanos ait: *Quos præſcivit & prædeſtinavit conformes fieri imagini Filii ſui,* Rom. 8. hoc eſt, quos Deus præſcivit, bene uſuros gratia ſua, ſeu quos præſcivit, *Chriſto fore conformes in vita*, eos prædeſtinavit conformes fieri in gloria. Et in alio loco addit: *Quæ præparavit Deus*, non dilectis, ſed *dili-*

gen-

gentibus ſe. 2. Cor. 2. Eodem modo loquitur S. Jacobus: *Deus elegit hæredes Regni, quod promiſit diligentibus ſe.* Jac. 2. Unde S. Chryſoſtomus in perſona Judicis ait: *Quia ſciebam, vos tales futuros, hæc a me vobis præparata fuere.* Hom. 8. in Matth. Et S. Ambroſius: *Non ante prædeſtinavit, quam præſcivit, ſed quorum merita præſcivit, eorum præmia prædeſtinavit.* Lib. 5. de Fide cap. 3.

Ratio etiam id ſuadet: Deus in tempore non dat gloriam ſine meritis, ergo nec ab æterno decrevit dare niſi ex prævíſis ſeu futuris meritis, cum ſit immutabilis. Deinde, Deus electis gloriam deſtinavit tanquam *Præmium, Coronam, Mercedem*, quæ omnia ſupponunt merita.

Quod ſi aliqui Scripturæ & Patrum textus videantur noſtræ ſententiæ adverſari, explicandi ſunt de Electione, ſeu vocatione *ad gratiam*, quæ nulla præſupponit merita, alias non eſſet gratia.

Q. *Quomodo peragitur Myſterium Prædeſtinationis?*

R. Sciendum prius, in Deo duplicem diſtingui a Theologis voluntatem, *antecedentem* & *conſequentem*. Prima eſt ea, qua Deus ex ſe abſolute vult aliquid, nullo habito reſpectu ad circumſtantias, quibus eſt executioni demandandum. Secunda econtra reſpicit rem in circumſtantiis, in quibus debet fieri.

Deus,

Deus, quantum eſt ex ſe, voluntate ſcilicet *antecedente*, vult omnes homines ſalvari, & præparat, & exhibet ſingulis media communia & ſufficientia, quibus poſſent, *ſi eis bene uterentur*, conſequi ſalutem. Sed voluntate *conſequente* eligit, ac prædeſtinat aliquos ad ſalutem, quia prævidet, quod adulti bene utentur illis mediis & gratiis, & in illis perſeverabunt finaliter. Parvulis vero, qui poſt Baptiſma, & ante uſum rationis moriuntur, inſervient merita Chriſti eis applicata per Sacramentum. Et in tempore, ex vi talis decreti, confert eis gratias illas ſic præparatas ab æterno, ex pura liberalitate & miſericordia.

Sic Deus v. g. vult voluntate *antecedente* Judam vivere & ſalvari; gratias ſufficientes ad ſalutem conſequendam ei exhibiturus in tempore. Prævidens autem, eum *Proditorem, & obſtinatum futurum*, vult eum damnari. Hæc voluntas dicitur *conſequens*, quia reſpicit Judam in conſequente circumſtantia, ſcilicet in peccato finali. Quod ergo Petrus fuerit prædeſtinatus, & non Judas, non provenit præciſe a voluntate Dei *antecedente*, quia etiam hac voluntate voluit *Judam ſalvari*, ſed ex eo, puod prævideríit, Petrum bene uſurum gratiis & mediis, ad ſalutem ei concedendis, & in gratia perſeveraturum: Judam vero male uſurum, & in peccatis obſtinate moriturum.

Q. *Po-*

Q. *Poteſtne quis eſſe certus de ſua Prædeſtinatione?*

R. Absque ſpeciali revelatione, nemini *certo* conſtare poteſt. *Quis ex multitudine fidelium*, inquit S. Auguſtinus, *quamdiu in hac mortalitate vivitur, in numero prædeſtinatorum ſe eſſe præſumat?* Lib. de Corrept. & Grat. cap. 13. Et ratio eſt, quod nullus poſſit eſſe certus de ſua Prædeſtinatione, niſi ut certus de ſua perſeverantia: quandoquidem ſolus, *qui perſeveraverit usque ad finem, hic ſalvus erit.* Matth. 10. Quis autem ſcire poteſt, an ſit usque ad finem perſeveraturus, cum moneat Apoſtolus, *ut cum timore & tremore ſalutem noſtram operemur.* Philipp. 2. Et alibi dicat: *Neſcit homo, an amore, vel odio dignus ſit?*

Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 22. habet: *Si quis magnum perſeverantiæ donum ſe certo habiturum dixerit, niſi ex ſpeciali revelatione, anathema ſit.*

Dixi, *certo ſciri*, certitudine ſcilicet omnem excludente timorem: nam probabiliter id ſcire poſſumus ex ſignis inferius aſſignandis. Negatio enim omnis probabilitatis de noſtra electione deſperationem faceret: certa fiducia, excludens omnem formidinem, faceret præſumptionem: probabilitas facit ſpem modeſtam & ſolicitam.

Q. *Qua ratione ergo dixit Apoſtolus: Certus ſum, quia neque mors, neque vita, neque creatura alia poterit nos ſeparare a Charitate Dei.* Rom.

Rom. 8. Et ibid. *Ipſe ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quod ſumus Filii Dei;* quid certius illo teſtimonio? *Si autem Filii, & hæredes.*

R. Hi textus, & alii certitudinem tantum moralem denotant, cum ipſemet Paulus *timere fateatur, ne, cum aliis prædicaverit, reprobus efficiatur.* Et alias ſe incertum dicit de ſua juſtificatione. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum.* Deinde, ſi certus erat, id potuerat ei revelaſſe Deus. Sed pro nobis ipſe monet: *Ut cum timore & tremore ſalutem noſtram operemur: Et qui ſtat, videat, ne cadat.*

Q. *Eſtne certus Prædeſtinatorum numerus?*

R. Certiſſimus. 1. Ex parte Dei: habet enim infallibilem notitiam de numero Prædeſtinatorum: *Cognoſco oves meas*, inquit Chriſtus, *& cognoſcunt me meæ.* Joann. 10. Et Paulus ad Timotheum: *Novit Deus, qui ſunt ejus.* Deinde non eſſet infinita ſcientia ejus, ſi perſonas ſalvandas, imo & gradus gloriæ, quos conſecuturi ſunt ignoraret.

2. Ita Deo certus eſt numerus ſalvandorum, ut nullus ab eo excidere poſſit, & nullus præter illum admitti queat.

Probatur utraque pars ex ſacra Scriptura. Joann. 6. *Omne, quod dat mihi Pater, ad me veniet.* Et rurſus: *Hæc eſt voluntas Patris, ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo.* Et cap. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt, & ſequuntur me, & non peribunt in æternum.*

num. Et 1. Joann. cap. 2. *Prodierunt*, inquit, *quia non erant ex nobis; nam ſi fuiſſent ex nobis, utique permanſiſſent.* Unde communiter dicitur: *quod nullus prædeſtinatorum poſſit damnari, nec ullus reproborum ſalvari valeat*; hoc eſt, in ſenſu compoſito, ſeu *reduplicative*, quatenus prædeſtinatus, non vero in *ſenſu diviſo.*

Perfectiſſime igitur cognoſcit Deus, qui ſunt morituri cum dono perſeverantiæ, & qui diſceſſuri ſunt cum impœnitentia finali: hinc illos eligit certo ad gloriam, & iſtos certo damnat. Et hoc confirmat Auguſtinus, dum ait: *Prædeſtinatorum ita certus eſt numerus, ut non addatur eis quiſquam, nec minuatur.* Lib. de Corrept. & Grat. cap. 13.

Q. *Si S. Petrus poſt primam Chriſti negationem* non retractatam, *ſtatim fuiſſet occiſus, nonne ad Infernum deſcendiſſet? Quomodo ergo dici poteſt, prædeſtinatum non poſſe damnari? & certum eſſe numerum prædeſtinatorum?*

R. Non idcirco minus certus cenſendus eſt numerus prædeſtinatorum; nec minus verum eſt, prædeſtinatum non poſſe damnari. Prædeſtinatus enim poteſt concipi, ut jam ſupra dictum eſt, vel in *ſenſu diviſo*, quatenus ſcilicet eſt homo indifferens vel ad gloriam, vel ad pœnam: aut in *ſenſu compoſito*, in quantum eſt prædeſtinatus, & ſubjacet Decreto Prædeſtinationis.

Si primo modo conſideretur; Petrus potuit peccare, mori in peccato, & conſequenter damnari.

Si vero conſideretur ſecundo modo, potuit quidem peccare, prout defacto peccavit, ſed non potuit mori in peccato, quia Deus prævidit, ipſum eſſe reſurrecturum a peccato, & moriturum in gratia, nec eſſe occidendum ante peccati deteſtationem. Præſcientia tamen illa Dei non fuit cauſa, cur a peccato Petrus reſurrexerit, ſed ideo Deus prævidit, quia libere ſe determinaturus erat ad pœnitentiam cum gratiæ auxilio.

DE LIBRO VITÆ.

Q. *Cum Prædeſtinati communiter dicantur ſcripti in libro Vitæ; libenter ſcirem, quid ſit liber Vitæ?*

R. Liber Vitæ nihil aliud eſt, quam certa, infallibilis & immutabilis notitia, quam Deus habet de ſalute & gloria electorum; ſicque illi dicuntur eſſe in libro Vitæ, qui a Deo cognoſcuntur ut prædeſtinati. Hæc cognitio metaphorice *liber* vocatur, per ſimilitudinem ad librum creatum. Solent enim apud homines illi, qui ad aliquid eliguntur, conſcribi in libro, ut milites, conſiliarii, ſenatores, qui idcirco apud Romanos *Patres conſcripti* vocabantur: ſic illi, qui a Deo eliguntur, & deſtinantur ad gloriam, ſeu vitam æternam, dicuntur conſcribi in *libro Vitæ*, id

id eſt, in divino intellectu; ſicut ea, quæ memoria retinemus, dicuntur *ſcripta in mente.*

Q. *Quotupliciter liber Vitæ ſumi poteſt?*

R. Tripliciter. 1. Pro Scripturæ ſacræ volumine, in quo *deſcripta* leguntur ea, quæ ſunt ad vitam æternam conſequendam neceſſaria, de quibus ſecundum Gloſſam dicitur Eccl. 24. *Hæc omnia liber Vitæ.*

2. Pro eo, in quo deſcripta ſunt geſta uniuscujusque, ſive bona, ſive mala, de quo dicit Propheta: *Et in libro tuo omnes ſcribentur.* Pſalm. 138. Hunc librum habebunt omnes coram oculis in die judicii, qui probabiliter eſt conſcientia, juxta id, quod canit Eccleſia: *Liber ſcriptus proferetur, in quo totum continetur; unde mundus judicetur.*

3. Pro eo, in quo ſcribuntur prædeſtinati ad vitam, de quo dicitur ad Philippenſes 4. *quorum nomina ſcripta ſunt in libro Vitæ*, & hic eſt, de quo agimus.

Q. *Scriptus in libro Vitæ poteſtne ex eo deleri?*

R. Nequaquam, & eſt de Fide; Chriſtus ſiquidem de electis, ſeu de ovibus ſuis ait: *Quod non peribunt in æternum, & nemo rapiet eas de manu mea.* Joann. 10. Quod probatur etiam ex diverſis Scripturæ locis. *Salvabitur populus tuus omnis, qui ſcriptus fuerit in libro.* Dan. 10. *Non intrabit in ea, niſi qui ſcriptus fuerit in libro Vitæ Agni.* Apocal. 21. *Et quicunque non eſt inventus ſcriptus in libro Vitæ, miſſus eſt in ſtagnum ignis.*

 Ibid.

Ibid. Ex quibus locis infertur: neminem ſcriptum in libro Vitæ poſſe damnari *in ſenſu compoſito*, adeoque ab eo libro deleri: ſicut, qui non eſt ſcriptus, ſalvari non poteſt.

Q. *Si ſcripti expungi non poſſint, rem igitur impoſſibilem petiit Moyſes a Deo, dum dixit: aut dele me de libro Vitæ, quem ſcripſiſti.* Exod. 32. *Idem dici poteſt de Davide petente de iniquis: Deleantur de libro viventium.* Pſal. 68.

R. SS. Patres dicunt, Moyſem locutum fuiſſe per quamdam exaggerationem & confidentiam. Quamvis enim ſciret, id non eventurum, voluit tamen hoc modo loquendi oſtendere ardentiſſimam ſuam Charitatem erga populum Dei, pro quo flectere nitebatur divinam clementiam, ita ut, *ſi fieri poſſet*, puniri vellet pro ipſis; quemadmodum amantes, cum vehementer rogare volunt, dicunt, *hoc fac, vel occide me*: ſcientes, nullatenus ſe occidendos.

Sic etiam intelligendus venit Apoſtolus, dicens: *Optabam ego ipſe eſſe anathema a Chriſto pro fratribus meis.* Rom. 9.

Quando autem David ait: *Deleantur de libro viventium*: & in alio loco: *Nomen eorum deleſti in æternum*, Pſal. 9. nihil aliud vult, quam quod deleantur de libro præſentis vitæ: vel de libro viventium ſecundum vitam gratiæ, non gloriæ. Quod, ut clarius innoteſcat, ſciendum, duplicem eſſe vitam, unam gratiæ in præſenti, alteram gloriæ in fu-

futuro. Qui ſcripti ſunt in libro gratiæ juſtificantis, poſſunt ex eo deleri, & toties delentur, quoties peccant mortaliter: qui autem ſcripti ſunt in libro gloriæ per æternam Dei Prædeſtinationem, illi deleri non poſſunt.

Q. *Si abſolute deleri non poſſunt, nunquid fruſtranea eſt Eccleſiæ oratio, in qua petiit, ut omnium fidelium nomina beatæ Prædeſtinationis liber adſcripta retineat?* Orat. pro viv. & defunct.

R. Eccleſia per illa verba petit a Deo gratias, quibus fideles ponant opera meritoria, propter quæ ſunt ſalvandi, & ſine quibus non ſalvarentur; cum, ut diximus, Prædeſtinatio ſalvandorum facta fuerit ex prævifis eorum meritis.

DE NUMERO SALVANDORUM.

Q. *Eſtne magnus Salvandorum numerus?*

R. Quantus ſit, nemo ſine ſpeciali revelatione ſcire poteſt. Hanc notitiam ſibi reſervavit Deus: *Cui ſoli,* ut ait Eccleſia, *cognitus eſt numerus electorum in ſuperna felicitate locandus.* Ingentem tamen eſſe, Scriptura teſtatur: *Multi venient ab Oriente & Occidente &c.* Matth. 8. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, ſtantes ante thronum &c.* Apoc. 7. Ex his & aliis locis inſinuatur, maximum eſſe numerum Prædeſtinatorum, quos Joan-

nes dicit, *numerari non poſſe.* Id etiam probant infiniti prope Martyres, qui huc usque ad undecim milliones aſcendunt, juxta computum Patris Ariæ e Societate JEſu, & aliorum apud Genebrardum in Pſal. 38. v. 4. Quibus ſi jungantur SS. Confeſſores, SS. Virgines, & alii electi, quorum numerus Martyrum choros longe ſuperat, turba maxima reperietur, quam revera nemo dinumerare poterit.

Q. *Quis numerus major, Prædeſtinatorum an Reproborum?*

R. Si de omnibus hominibus generaliter ſumptis loquamur, longe major eſt numerus reproborum; & probatur auctoritate ſacræ Scripturæ: *Multi quidem creati ſunt, pauci autem ſalvabuntur.* Eſdræ lib. 4. c. 8. v. 3. Verum quidem eſt, quod liber ille non ſit inter Canonicos annumeratus, citatur tamen tanquam ſacer a SS. Patribus. *Arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui inveniunt eam; lata porta, & ſpatioſa via eſt, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt, qui intrant per eam.* Matth. 7. Et alibi: *Multi ſunt vocati, pauci vero electi*, quibus verbis deſignatur numerus reproborum.

Q. *Fuitne aliquando hæc veritas revelata?*

R. Joannes Trithemius in Chronico Monaſterii Hersburgenſis ad annum 1160. refert, quemdam Eremitam mortuum, quem viventem Epiſcopus Lingonenſis noverat, qui divino timore compunctus ante aliquot an-

annos, cum eſſet Decanus dives & nominatus, omnia contemnens, Eremitorium pro Chriſti amore intravit: quem, cum Epiſcopus ſibi apparentem de ſtatu ſuo interrogaſſet, ille reſpondit, *quod ex triginta hominum millibus, qui eadem hora obierant*, ipſe ſolus cum Bernardo Abbate Clarævallenſi *ad Cælos evolarit, tres alii ad Purgatorium miſſi fuerint*; cæteri omnes *per ſententiam juſti Judicis ad Infernum perpetuo cruciandi deſcenderint.*

Q. *Habesne alia Exempla?*

R. Non deſunt apud Auctores. S. Simeon, & ex eo S. Nilus Abbas apud Baronium tom. 10. anno Chriſti 976. aſſerunt, ex decem millibus vix unam animam ſalvari. Ex Annalibus Franciſcanis refert Hieronymus Plato *lib.* 1. *de Bono Status Religionis*, Fratrem Minorem, nempe *Bertholdum*, concionatorem inſignem, vi & ſpiritu dicendi mulierem peccatricem eo contritionis adegiſſe, ut in concione mortua ceciderit. Quæ poſtea precibus ejusdem ad vitam revocata dixit: *Cum apparui ad Dei tribunal, adductæ ſunt eo ſexaginta animarum millia, quæ toto orbe e vita exceſſerant, atque ex his* tres tantum *additæ fuerunt Purgatorio, reliquæ omnes ad ignem æternum damnatæ.* Vide de hac materia apud Bellarminum in Opuſculo de æterna felicitate, Lib. 3. c. 6. 7. 8. 9.

Eheu! quis hæc audiens non expaveſcat? Quis toto corpore non contremiſcat? Quis, *inquam*, non decernat pie & ſanƈte vivere, ſuæque ſaluti conſulere? *Intelligite qui obliviſcimini Deum.*

Q. *Quam ob cauſam tot ſunt reprobi, & tam pauci Electi, ſeu Prædeſtinati?*

R. Præterquam quod plures ſint infideles & hæretici, quam veri Chriſtiani; S. Bonaventura hanc rationem aſſignat: *Quia omnes digni eramus pœna æterna propter peccatum*, in 1. diſt. 41. art. 1. quæſt 1.

S. Thomas duas alias rationes aſſignat: 1. quia finis hominis, qualis eſt Beatitudo, eſt improportionatus naturæ humanæ, ideo, *inquit*, pauci ſunt, qui illam aſſequuntur. 2. Eſt pronitas ad malum, & corruptio naturæ noſtræ propter peccatum. Non mirum igitur, ſi major pars hominum damnetur.

Q. *Nunquid ſaltem ex fidelibus Chriſtianis, qui intra Eccleſiam Catholicam moriuntur, major erit numerus prædeſtinatorum, quam reproborum?*

R. Duæ ſunt Patrum ſententiæ. Prima, quam nos ampleƈtimur, docet, majorem partem fidelium, qui intra Eccleſiam moriuntur, ſalvari: non modo parvulos, hi enim pene omnes ſalvantur, cum omnes pene baptizentur, ſed & adultos.

Secunda aſſerit, plures ex Catholicis adultis damnari, quam ſalvari. *Cajetanus* vero media via incedens, arbitratur, mediam par-

partem fidelium ſalvari, aliam damnari, fundatus ſuper hanc Chriſti parabolam : *Simile eſt Regnum Cœlorum decem Virginibus*, in quibus quinque erant *fatuæ*, & quinque *prudentes* ; putatque legitimum illius parabolæ eſſe ſenſum, æqualem numerum fore prædeſtinatorum & reproborum.

Q. *Quæ rationes adducuntur pro prima ſententia ?*

R. Sequentes. Quod plures ex fidelibus ſalventur, probatur 1. auctoritate S. Joannis Damaſceni, qui in ſermone de defunctis tenet, *quaſi omnes vere fideles ſalvari*, & S. Anſelmi in Elucidario dicentis : *Sicut ex Angelis plures ſunt beati, quam damnati, ita ex fidelibus plures ſunt beati, quam damnati.* Imo S. Auguſtinus in Enchiridio cap. 29. probabile exiſtimat, *majorem futurum eſſe numerum beatorum hominum, quam Angelorum.*

Probatur 2. ex parabola, quam habet Matthæus cap. 22. de invitatis ad nuptias, inter quos *unus tantum inventus fuit non habens veſtem nuptialem* : per invitatos autem intelliguntur fideles ; ille autem, qui excluſus eſt, reproborum ſimilitudinem repræſentat.

3. Ex eo, quod major pars Chriſtianorum in fine vitæ recipit Sacramenta : videmus enim ſceleſtiſſimos homines morti proximos emolliri, lacrymas emittere, peccata deteſtari, ſincere confiteri, Sacramenta Eu-

chariſtiæ & extremæ Unctionis ſolicite pieque ſuſcipere, Deo ipſo adjuvante auxiliis multis tam internis, quam externis. Ergo ſignum eſt, plures eſſe prædeſtinatos, & pluribus defacto Deum conferre vitam æternam, quam damnationem.

Hanc ſententiam probabiliorem exiſtimamus, tanquam magis conſonam, tum Dei miſericordiæ, *quæ ſuperexaltat judicium*, erga nos fideles; tum Chriſti meritis, qui tot tantaque paſſus eſt pro nobis; tum denique quia majorem nobis præbet ſpem ſalutis.

Q. *Quid dicis de ſententia oppoſita?*

R. Sua non caret probabilitate.

1. Quia eſt conformior SS. Patribus, ex quibus Auguſtinus, Chryſoſtomus, Gregorius, Origenes, Beda, Lyranus &c qui hanc formidabilem Chriſti ſententiam: *Multi ſunt vocati, pauci vero electi*, etiam ad fideles extendunt.

2. Quia longe plures fuerunt damnati, tam in ſtatu Legis Naturæ, utpote in quo omnes periere per diluvium, ex quo *ſolus Noe cum ſua familia* evaſit; quam in ſtatu *Legis Moſaicæ*, utpote in quo omnes egreſſi ex Ægypto, puta ſexcenta hominum millia, & amplius, ob peccata perierunt in deſerto, & duo tantum, *Joſue* ſcilicet & *Caleb* ingreſſi ſunt terram promiſſionis.

3. Quia longe major pars fidelium vivit in ſtatu peccati mortalis: juxta regulam autem

tem S. Auguſtini: *Sicut quis vivit, ita & moritur.*

4. Quia videmus de facto, majorem fidelium partem ambulare per viam latam, quæ ducit ad perditionem, & paucos per viam anguſtam, quæ ducit ad ſalutem.

Q. *Quid reſpondendum iſtis rationibus pro ſuſtinenda & confirmanda priori conſolativa opinione?*

R. Explicari poſſunt de toto genere humano, ex quo plurimi pereunt, quam ſalvantur, non autem de ſolo fidelium cœtu. Si de fidelibus etiam locuti fuerint SS. Patres, ut inſinuaſſe videtur S. Chryſoſtomus, *hom.* 40. *ad populum Conſtantinopolitanum*, dum non auſus eſt aſſerere, quod ex tot millibus Chriſtianorum, *decem ſalvi fierent*; hoc dixerunt per quamdam exaggerationem, ad majorem incutiendum timorem peccatoribus, ut ſe a vitiis peſſimis ſerio & quamprimum converterent.

Verum quidem eſt, multos ex Chriſtianis vitam minime Chriſtianam peragere; quanta enim in juvenibus malitia! quantus in ſenibus torpor! quanta in ſæcularibus, imo & in Eccleſiaſticis incuria ſalutis! &c. Sed tanta eſt benignitas & miſericordia Dei, & valor meritorum Chriſti, ut plures ſaltem in hora mortis convertantur.

Quidquid ſit de his diverſis Patrum ſententiis; conveniunt omnes, magnum fore numerum reproborum, etiam ex fidelibus,

&

& hoc ſufficit ad injiciendum nobis ſalutarem metum. Eheu! *ſi tantus eſt damnandorum numerus*, nunquid forte ero unus ex illis? *Quis non timeat?* ſi animam perdimus, totum perdimus. Conemur igitur intrare per anguſtam portam, per quam intratur ad vitam.

DE EFFECTIBUS PRÆDESTINATIONIS.

Q. *Qui & quot ſunt Effectus Prædeſtinationis?*

R. Communiter tres aſſignantur, nempe *vocatio, juſtificatio & glorificatio*; quos effectus expreſſit Apoſtolus his verbis: *Quos prædeſtinavit, hos & vocavit; quos vocavit, hos & juſtificavit; quos autem juſtificavit, hos & glorificavit*. Rom. 8.

Cum ergo Deus ideo vocet, juſtificet & glorificet electos in tempore, quia illos prædeſtinavit Deus ab æterno; proinde hæc tria ſunt effectus Prædeſtinationis. Cætera media, quibus Deus utitur ad conducendos electos ad gloriam, ad unum illorum reducuntur.

Q. *Aſſigna nobis media, quæ ad vocationem ſpectant?*

R. Ad *vocationem*, quæ fit per gratiam prævenientem, ſeu excitantem, reducuntur illuminationes, inſpirationes, motus fidei, ſpei, charitatis & contritionis, quibus ante

ju-

juſtificationem correſpondetur. Item Sacramentorum inſtitutio, Chriſti Paſſio, Verbum Dei, Annunciatio Evangelii, bona indoles, bonum exemplum, miſeriæ &c.

Ad *juſtificationem* revocantur remiſſio culpæ & pœnæ, infuſio gratiæ habitualis exercitium virtutum, quibus gratia augetur, ipſum gratiæ augmentum, perſeverantia finalis; denique omnia gratiæ auxilia a momento juſtificationis ad finem vitæ conceſſa: nam quæ juſtificationem præcedunt, ad vocationem reducuntur.

Ad *glorificationem* tandem reduci poſſunt mors præmatura, corporis glorioſi dotes &c.

Q. *Glorificatio videtur potius eſſe finis Prædeſtinationis, quam effectus illius?*

R. Si glorificatio ſummatur pro poſſeſſione gloriæ, eſt finis Prædeſtinationis; ſi vero ſummatur pro collatione gloriæ, eſt Prædeſtinationis effectus.

Q. *Si hæc omnia ſupradicta ſint effectus Prædeſtinationis, quomodo fit ergo, ut plurimi vocentur, juſtificentur & non ſalventur?*

R. Ad hoc dicimus, quod vocatio & juſtificatio non ſint effectus Prædeſtinationis, niſi reſpectu illorum, qui prædeſtinantur: reſpectu autem aliorum vocatio & juſtificatio ſunt tantum effectus voluntatis generalis, quam habet Deus de ſalute omnium.

DE

DE SIGNIS PRÆDESTINATIONIS.

Q. *Licet in hac vita nullam, ut diximus, habere valeamus de Prædeſtinatione infallibilem certitudinem, poſſumusne ſaltem colligere ex aliquibus ſignis?*

R. Maxime. Propheta Regius quærens a Deo: *Quis habitaturus eſſet in tabernaculo ſuo*, dat ſigna eorum *ex operibus*, pro Deo reſpondens: *Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam, qui loquitur veritatem, qui non egit dolum in lingua ſua, nec fecit proximo ſuo malum: qui facit hæc, non movebitur in æternum.* Pſal. 14.

Chriſtus interrogatus, quid boni faciendum eſſet, ut quis haberet vitam æternam, reſpondit: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Matth. 19. Et S. Petrus: *Satagite*, inquit, *ut per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis.*

Igitur ex obſervantia mandatorum Dei, & ex bonis operibus, colligere non immerito poſſumus, aliquem eſſe prædeſtinatum.

Q. *Suntne alia ſigna ſpecialia?*

R. Ita. Sequentia communiter a Patribus & a Theologis aſſignantur.

1. Vocatio & juſtificatio juxta illud: *Quos prædeſtinavit, hos vocavit, hos & juſtificavit &c.* quod præcipue verum eſt *de vocatione Religioſa.* Id quod dico ad conſolationem eorum, qui in clauſtris Dei ſervitio ſe manci-

pa-

parunt: & colligitur ex 1. lib. Reg. cap. 1. ubi habetur: *Si Deus nos perdere voluiſſet, ſacrificia de manibus noſtris* (qualia ſunt vota) *non accepiſſet &c.* Quod etiam patet ex operibus religioſis, per quæ pervenitur ad gloriam; & ex obſervantiis, per quas cuſtodimur, & auferuntur occaſiones peccati.

2. Lubens auditio verbi Dei, juxta illud: *Oves meæ vocem meam audiunt: Et qui ex Deo eſt, verba Dei audit.* Joann 8. & 10. Magnum ſignum eſt, nos eſſe de numero ovium, dum libenter vocem Prſtoris audimus, & vocantem ſequimur.

3. Dilectio inimicorum; quia diligendo inimicos, filii Dei ſumus; Chriſtus enim ait: *Diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos, orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, ut ſitis filii Patris veſtri, qui in Cœlis eſt.* Matth. 5. v. 44.

4. Adverſa fortuna, tribulationes, ærumnæ, afflictiones, perſecutiones, morbi, & quæcunque mala libenter, & cum patientia, pro Deo tolerata, & per quæ *conformes ſumus imagini Chriſti Filii ejus*, ſocii ſuarum paſſionum: unde ſperare poſſumus nos futuros ſocios & conſolationum ejus.

5. Opera Charitatis & miſericordiæ, quibus præcipue paratum eſt Regnum, ut conſtat ex ſententia ſupremi Judicis: *Eſurivi, & dediſtis mihi manducare; infirmus eram & in carcere, & viſitaſtis me &c. Venite benedicti, poſſidete paratum vobis Regnum ab origine mundi &c.*

6. *Vir-*

6. *Virtutes*, quæ octo Beatitudinibus exprimuntur in Evangelio, quibus annexa eſt vita beata, ut videbimus infra.

Quicunque ergo in ſe experitur talia ſigna, ſperare poteſt de ſua Prædeſtinatione; non tamen ſine timore, cum omnes & ſingulos moneat Apoſtolus: *Ut cum timore & tremore ſalutem operentur.* Philipp. 2. Etenim, etiamſi quis bene vivat pro nunc, quis ſcit, an ſit perſeveraturus? Perſeverantia finalis abſolute eſt neceſſaria ad ſalutem conſequendam, juxta dictum Salvatoris: *Qui perſeveraverit uſque in finem, ſalvus erit.* Matth. 10.

Q. *Nunquid etiam devotio erga B. Virginem Mariam eſt ſignum Prædeſtinationis?*

R. Equidem. De ipſa pie creditur ſcriptum: *Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet ſalutem a Domino.* SS. Patres ſemper tenuerunt pro ſigno futuræ ſalutis ſingularem erga Deiparam pietatem, ita, ut S. Anſelmus dicere non dubitarit: *Sicut ergo impoſſibile eſt, ut illi, a quibus oculos ſuæ miſericordiæ avertit, ſalventur; ita neceſſarium eſt, ut hi, ad quos convertit oculos ſuos, pro eis advocans, juſtificentur & glorificentur &c.*

DE BEATITUDINIBUS EVANGELICIS.

Q. *Quot ſunt Evangelicæ Beatitudines?*

R. Quidam dicunt, ſolummodo ſeptem eſſe, eo quod octava prœmium diſtinctum ab aliis non habeat. Alii vero octo ſta-

tuunt,

tuunt, prout habentur in Evangelio Matthæi, aſſerentes octavam illam: *Beati ſcilicet, qui perſecutionem patiuntur &c.* tanto aliis eſſe excellentiorem, quanto excellentius eſt pati pro Chriſto, quam operari pro Chriſto.

Q. *Si unica ſit vera Beatitudo, in clara Dei viſione conſiſtens, cur Chriſtus tot enumerat?*

R. De illa perfecta Beatitudine hic non loquitur Salvator, ſed de aliis, quæ tanquam per gradus conducunt ad cœleſtem & æternam felicitatem.

Prima.

Beati pauperes ſpiritu; quoniam ipſorum eſt Regnum Cœlorum.

Q. *Quid intelligitur per Pauperes ſpiritu?*

R. Pauperes ſpiritu ſecundum SS. Patres ii ſunt:

1. Qui Deum timent, humilia de ſe ſentiunt, nulla re tument, ſuperba non ſapiunt, humilitatem ſectantur, & quodammodo ad puerorum mentem & naturam redeunt.

2. Qui paupertatem, non coacti, ſine querela, ſine impatientia ferunt; dummodo tamen ipſa paupertas cauſam non habeat ignaviam, aut immoderatos ſumptus vel ſcelera, neque inertiæ prætextus ſit, & excuſatio.

3. Religioſi, qui ſpretis mundi facultatibus, paupertatem Evangelicam in clauſtris amplectuntur. Sed hoc eſt conſilium, non præceptum.

4. Pauperes ſpiritu ſunt etiam ipſimet divites, quia pravo rerum opumque terrenarum affectu expediti, habent tanquam non habentes: non enim requiritur, ut actu, & re ipſa divitias relinquant, ut Religioſi faciunt & fecerunt Apoſtoli, ſed ſufficit, ſi animo illas ſpernant, & malint omnia bona temporalia perdere, quam vel fidem negare, vel proximum lædere, vel quovis alio peccato mortali Deum offendere. Sic enim eſt præceptum.

Q. *Quare Chriſtus non dixit: Beati divites, ſed potius væ vobis divitibus?*

R. Quia non eſt ſemper in noſtra poteſtate, ut divites ſimus, bene vero pauperes fieri apud nos eſt, cum poſſimus voluntarie divitias ſpernere & derelinquere.

Q. *Nonne ſaltem Beati etiam ſunt divites, qui opibus bene utuntur? Quare ergo Chriſtus illos beatos non appellavit?*

R. Sufficienter Chriſtus divites beatos eſſe demonſtravit, cum dixit: *Beati miſericordes*; nec aliter beati dici poſſunt divites, niſi quatenus ſunt miſericordes, pauperibusque ſuccurrunt, eorum miſerias ſuis facultatibus ſublevando.

Q. *Undenam Chriſtus Paupertatem, quæ ex ſe non eſt virtus, aut ſaltem non eſt principalis, primam Beatitudinem poſuit?*

R. Duabus de cauſis. 1. Quia divitiæ ut plurimum ſunt ſalutis impedimentum: unde, ſicut omnium malorum origo eſt avida,

da, & inſatiabilis rerum mundanarum cupiditas; ita voluntaria paupertas virtutum fundamentum eſt: hominem ſiquidem multis ſolicitudinibus liberat, & ſpem, curamque omnem & amorem in uno Deo figit, & ad legem obſervandam aptiſſima eſt: unde Chriſtus, ut ſeſe verum Meſſiam diſcipulis Joannis probaret, ait: *Pauperes evangelizantur*, Matth. 11. hoc eſt, Evangelium ſuſcipiunt, & huic obediunt, ſeu præcepta ejus adimplent, quorum obſervantia ad Regnum Cœlorum perducuntur.

2. *Beatos pauperes* dixit, ad corrigendam & reprobandam opinionem eorum mundanorum hominum, qui in divitiarum poſſeſſione & fruitione felicitatem collocant.

Secunda.

Beati mites; quoniam ipſi poſſidebunt terram.

Q. *Qui veri cenſentur mites?*

R. Ii, qui Chriſti manſuetudinem imitantur, qui rixas fugiunt, qui non reſiſtunt malis & improbis, a quibus vexantur, ſed vincunt in bono malum; qui pro terrenis & temporalibus rebus non altercantur; qui nec Deo punienti, aut exercenti obmurmurant; & tandem qui iræ impetus compeſcunt &c.

Q. *Quæ terra hic mitibus promittitur?*

R. Utraque, terrena ſcilicet & ſuperna a Chriſto promittitur. Primo ſiquidem mi-

tes poſſident terram hanc, quia omnium animos ſibi conciliant, ab omnibus diliguntur, eaque fruuntur pace & tranquillitate, quam ignorant turbidi, inquieti & iracundi.

Secundo, jus ad terram cœleſtem acquirunt. Sicut enim iis, qui divinis legibus religioſe obtemperaturi erant, diuturnam in promiſſa regione vitam Moyſes pollicitus erat; ita eandem lenibus animo promittit Chriſtus: *Manſueti hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* Pſalm. 36. Et non ſolum terram hanc, quæ morientium eſt, & exigui momenti, ſed longe feliciorem, æternam nempe, de qua Propheta loquitur: *Tu es ſpes mea, portio mea in terra viventium,* Pſal. 14. Non enim probabile eſt, Chriſtum *mitibus* terram hanc, quam pedibus calcamus, ſolum promiſiſſe, quam ipſe contemnendam docuit, & quam certe mites & manſueti ordinarie non poſſident, quin potius bonis ejus privati vivunt.

Tertia.

Beati, qui lugent; quoniam ipſi conſolabantur.

Q. *Quibus lugentibus annexa eſt tertia Beatitudo?*

R. Certe non iis, qui ob impatientiam, deſperationem, avaritiam, inimicorum odium, terrenas cupiditates, & temporalium malorum metum, lacrymas effundunt: ſed iis,

iis, qui morborum vi, infortuniis, paupertate, cæterisque hujus vitæ ærumnis & calamitatibus oppreſſi, flere coguntur; modo hæc ferant animo, divinæ diſpoſitioni ſeu providentiæ ſubjecto.

Item iis, qui propria & aliena flagitia deflent; & triſtes ſunt ea triſtitia, *quæ pœnitentiam in ſalutem operatur.* 2. Corinth. 7. v. 10.

Item iis, qui exilium a cœleſti Patria, & carentiam ſummi atque infiniti boni lugent, ad quod in hac miſerabili valle toto deſiderio ſuſpirant.

Q. *Quando & quomodo conſolabuntur?*

R. Cum ex hac vita diſceſſerint, triſtitia eorum vertetur in gaudium, & ab eorum oculis omnem lacrymam Deus abſterget, & pro temporali mœſtitia, æterna in cœleſti Regno perfruentur lætitia: Interdum tamen, etiam in hoc ſæculo ſolatium aliquod, infuſa in cordibus eorum gratiæ Dei ſuavitate, ſentiunt.

Quarta.

Beati, qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam; quoniam ipſi ſaturabuntur.

Q. *Explices mihi, quæſo, latius hanc Beatitudinem, & quid intelligendum venit per eos, qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam?*

R. Per eos, qui *eſuriunt & ſitiunt juſtitiam*, intelligendi ſunt ii, qui voluntatem

Dei amant, eandemque fieri ardenter deſi-derant, & omnibus, quibus poſſunt modis, ſeu tolerando, ſeu agendo, conantur in ſe, & in aliis tueri, ſtabilire, promovere *juſtitiam*, ſeu id, quod juſtum eſt, & æquitati conſonum, & gratum Deo. Uno verbo, qui ſponte omnibus vitæ commodis renunciant, ut juſtitiam acquirant, virtutes exerceant, & ſic juſti & ſancti efficiantur.

Q. *Quare Chriſtus figurativa hac locutione uſus eſt?*

R. Ut oſtenderet, nos tanto ardore debere deſiderare, & tanto ſtudio quærere virtutem & ſanctitatem, quanta cupiditate homo fame laborans, ſitique æſtuans, potum ac cibum quærit. Ita Paulus, cæterique Martyres paſſi ſunt cruciatus, famem, ſitim, nuditatem, ærumnas multas, ut veritatem & juſtitiam tuerentur.

Pauperem quidem vitam gerimus, ajebat olim Tobias Filio ſuo, *ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Tob. 4. v. 23.

Q. *Ubinam ſaturabuntur?*

R. In Paradiſo, ad quem tanto deſiderio ſemper anhelant, ubi animæ beatæ viſione & amore Dei reficiuntur ad ſatietatem, juxta illud Pſal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.*

Quin-

Quinta.

Beati miſericordes; quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

Q. *Qui cenſendi ſunt miſericordes?*

R. Qui opera miſericordiæ corporalia & ſpiritualia erga alios exercent, & non valentes eis ſuccurrere, benevolum ſaltem animum, teneram compaſſionem, & promptam eos adjuvandi, ſi poſſibilitas afforet, exhibent voluntatem.

2. Miſericordes ſunt, qui Patris cœleſtis miſericordiam imitantur; qui dimittunt aliis, ſicut ſibi ipſis dimitti volunt.

Q. *A quo miſericordiam conſequentur?*

R. A Deo, & ab hominibus etiam in hac vita, ſed perfectiſſime in altera. Scriptum eſt: *Date, & dabitur vobis; dimittite & dimittetur vobis.* Beati igitur miſericordes, quoniam ipſi *miſericordiam Dei in æternum cantabunt.*

Hinc nulla ſpes nobis miſericordiæ, ſi miſericordiam erga alios non exercuerimus; nulla nobis erit venia, quam ipſi non dederimus. Deum denique ſeveriſſimo in nos animadverſurum ſentiemus, ſi vindictam, iramque non cohibuerimus. *Si non dimiſeritis de cordibus veſtris,* ait Chriſtus, *nec Pater veſter cæleſtis dimittet vobis.* Et alio in loco dicit: *Judicium fiet ſine miſericordia ei, qui non fecit miſericordiam.*

Sexta.

Beati mundo corde; quoniam ipſi Deum videbunt.

Q. *Quomodo intelligenda ſunt hæc verba, mundo corde?*

R. Multiplicem admittunt interpretationem. *Mundi corde* ſunt ii, qui conſcientiam nullo peccato mortali, nullis flagitiis, quibus a Dei aſpectu ac præſentia arcemur, onuſtam habent.

2. *Mundi corde* ſunt ii, qui animum ea ſimplicitate, æquitate, candore & ſinceritate inſtructum habent, quibus Filii Dei diſtinguuntur.

3. Denique *mundi corde* ſunt, quorum corpora caſta ſunt. Etenim nihil eſt, quod homines magis a Deo, ac beatiſſima illius præſentia removeat, quam ea flagitia, quæ pudicitiam lædunt.

Q. *Quare mundis corde viſio Dei promittitur?*

R. Quia, ſicut habentes oculos puros & lucidos, melius & clarius vident; ita, qui cor mundum, & ab omni labe peccati & impudicitiæ macula liberum habent, clariori Dei viſione fruentur; Deus ſiquidem non corporalibus oculis, ſed mente pura conſpicitur, quæ mens non raro *cor* in Scriptura appellatur.

Septi-

Septima.

Beati pacifici; quoniam Filii Dei vocabuntur.

Q. *Qui pacifici dicuntur?*

R. Pacifici in duplici ſunt differentia; aliqui enim ſunt pacifici cum proximo, alii in ſe ipſis.

Pacifici cum proximo ii ſunt, qui pacem tuentur, eamque ſervant inter amatores turbarum; qui lenitate, patientia, clementia, obſequio, publice & privatim, domi & foris pacem colunt. Hæc natura eſt Chriſtianæ Religionis, ab jurgiis, litibus, turbis, ambitione & cupiditate alienæ.

Pacifici in ſe ipſis ii ſunt, qui omnes animi ſui motus componentes, & ſubjicientes rationi ſeu ſpiritui, carnaleſque cupiditates & concupiſcentias habentes edomitas, obediunt Deo, fiuntque Regnum Dei, *quod eſt pax & miſericordia.* JEſus Chriſtus lenitatem, patientiam, tranquillitatem & pacem diſcipulos ſuos maxime edocuit.

Q. *Quare vocabuntur Filii Dei?*

R. Quia ſimiles Deo erunt; Deus enim in Scripturis *Deus pacis* appellatur, Rom. 15. ejusque proprium eſt pacem dare: unde, qui pacem amant, æquiſſimo jure *filii Dei* nuncupantur.

Q. *Cur Chriſtus non dixit: erunt filii Dei, ſed vocabuntur filii Dei?*

R. Unum dicendo, aliud non excluſit: *Vocabuntur filii Dei*, dixit; quia videtur, quod ſic vocari *filii Dei*, latius ſe extendat, & plus ſignificet, veluti ſi dicere voluiſſet: *ſic erunt*, & vocabuntur *filii Dei*, ut & mundus ipſe, qui prius vitam illorum reputabat inſaniam, ipſosque ſtupidos nominabat, cogatur laudes eorum celebrare, *filiosque Dei*, prout ſunt, eos nuncupare.

Octava.

Beati, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam; quoniam ipſorum eſt Regnum Cœlorum.

Q. *Quid eſt pati perſecutionem propter juſtitiam?*

R. Eſt ærumnas, injurias, odia inimicorum, & moleſtias omnes extrinſecus illatas, æquanimiter pro Dei amore ſuſtinere. Aliter etiam exponi poteſt hic textus, nempe pro *hominibus juſtis*, qui pie & ſancte viventes, multa ob eorum virtutes a mundanis hominibus patiuntur incommoda, juxta illud: *Qui pie volunt vivere in Chriſto, perſecutionem patientur.* Non enim *mala perpeti* ſemper eſt prædeſtinationis ſignum, aut mera ſecundum Deum felicitas, ſed mala hæc pati *juſtitiæ cauſa.* Puniuntur mali, & qui ſceleſte agunt; vel quia homicidæ, aut fures, aut maledici, aut alienorum appetitores, aut blaſphemi, aut hæretici; & iſtis certe non eſt

pro-

promiſſa æterna beatitudo, quia non patiuntur *propter juſtitiam. Ubi ſana fides non eſt, non poteſt eſſe juſtitia; quia juſtus ex fide vivit. Ubi charitas non eſt, non poteſt eſſe juſtitia: dilectio enim proximi malum non operatur.* S. Auguſt. de ſerm. Dom. in monte. Faxit Deus, ut ſcelerum cauſa nullis unquam calamitatibus obnoxii ſimus.

Q. *Nunquid juſtitiæ nomine poteſt JEſus Chriſtus intelligi: ita ut Beati ſint illi, qui JEſu Chriſti cauſa malis opprimuntur?*

R. Quidam SS. Patres, ut Hilarius & alii ita intellexere. Unde Chriſtiani, qui fidem, innocentiam, veritatem, juſtitiam tuentur; quamvis hominum, inferorumque nequitia in eos ſæviat, beati ſunt, & magna merces in cœlis eis repoſita manet. Defendenda ſemper eſt virtus, pietasque. Etenim prœmii cauſa non eſt perſecutio, ſed cauſæ, quam tuemur, æquitas: neque quid feras, quæritur, ſed cur & quomodo?

Q. *Poſt enumeratas octo Beatitudines, nonam addidiſſe Chriſtus mihi videtur, cum dixit: Beati eſtis, cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos &c.* Matth. 5. v. 11.

R. Certe non eſt Beatitudo ab aliis diſtincta, ſed amplior declaratio eorum, quæ Apoſtoli pro Chriſti nomine pati debebant. Sæpius repetiit divinus Magiſter calamitates, quibus ſui diſcipuli futuri erant obnoxii propter fragilitatem humanam, ut eſſent parati

ad

ad omnem eventum, minusque turbarentur, cum viderent fieri ea,quæ prænunciata erant.

Nihil penitus omiſere Judæi atque Ethnici, ut JEſum ejusque diſcipulos omnibus odioſos efficerent: hi vero nihil niſi patientiam oppoſuere: quin & ipſis inimicorum odiis gaviſi ſunt, juxta mandatum Domini: *Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis*: relicta Deo defenſionis ſuæ cura.

Q. *Nunquid in S. Scriptura memorantur aliæ Beatitudines?*

R. Legimus quidem in ſacris Litteris: *Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum.* Pſal. 1. *Beatus vir, qui timet Dominum.* Pſal. 111. *Beatus vir, qui ſperat in eo &c.* Sed hæ, & aliæ Beatitudines, in veteri & novo Teſtamento relatæ, reducuntur ad ſupradictas octo Beatitudines, cum quibus in merito, & in prœmio conveniunt.

Q. *Si beatos illos Chriſtus dixit, qui contenta in octo iſtis Beatitudinibus obſervant, ſuntne idcirco ſecuri de ſua æterna ſalute?*

R. Minime. Dicuntur quidem *Beati*, quia ambulant per viam rectam, quæ ducit ad æternam felicitatem, ad quam pervenient, ni obſtet aliquod peccatum mortale. Beatitudines iſtæ ſunt quaſi gradus, per quos aſcenditur ad Cœlos. Deinde virtutes illæ, in quibus hæ Beatitudines ſtatuuntur, ita ſunt inter ſe connexæ, ut niſi ſimul omnes habeamus, ſaltem in præparatione animi, & quan-

quantum in nobis eſt, beati eſſe non poſſimus. Quare, cum in ſingulis dicitur, *Beati &c.* intelligendum eſt, ſi nihil eorum deſit, quæ alibi ad veram Beatitudinem requiſita ſunt. Et hoc commune eſt pene omnibus propoſitionibus affirmativis, ut ſenſu commodo, & cum requiſitis conditionibus exponi debeant.

Amen.

Q. *Quid hoc vocabulum* Amen *ſignificat?*

R. Amen vox eſt hebraica, derivata cum multis aliis rebus ab antiquis ritibus, & quæ ad Chriſtianos usque deſcendit. Ejus ſignificatio eſt, *verum, fidele, certum.* In fine Symboli apponitur, ut demonſtremus, nos aſſentiri veritatibus in eo contentis.

Antiquitus, finita Sacerdotis oratione, reſpondebat populus elata voce, *Amen*, in ſignum conſenſus & approbationis precum ſacerdotalium, teſte S. Hieronymo, dum Romæ populus reſpondebat *Amen: Ubi ſic,* inquit, *ad ſimilitudinem cæleſtis tonitrui* Amen *roboat.* Lib. 2. c. 2. in Epiſt. ad Galat.

Hodie tamen, ut videtur confuſio diſſonantium vocum populi, ſolummodo, qui ſtant in choro, reſpondent Amen.

Q. *Cur Sacerdos in Miſſa, dicente Clerico:* Sed libera nos a malo, *reſpondet ſubmiſſa voce* Amen?

R. Sic reſpondet, quia, quamdiu verſamur in hac vita mortali, nullam certitudinem ha-

habemus, nos eſſe liberos ab omni culpa: *Ideo finit dicendo* Amen, *ad indicium certitudinis*, inquit S. Bonaventura; *ſed quia, quamdiu hic ſumus*, in hoc mundo ſcilicet, *ad certitudinem non pervenimus: ideo tacite dicitur, & ſubmiſſe a Sacerdote.* S. Bonav. in cap. 11. Luc.

Solitum erat Chriſtianis ſumentibus ſacram Synaxin reſpondere *Amen* verbis Sacerdotis: *Ergo non otioſe cum accipis, tu dicis* Amen. *Jam in ſpiritu confiteris, quod accipias Corpus Chriſti. Dicit tibi Sacerdos*, Corpus Chriſti, *& tu dicis* Amen, *hoc eſt verum. Quod confitetur lingua, teneat affectus.* S. Ambr. de Sacram. lib. 4. cap. 4.

Cum ergo ad finem Symboli dicimus *Amen*, idem eſt, ac ſi diceremus: omne quod dictum eſt, verum eſt, certum eſt, ſic credimus, ſic profitemur, promiſſaque fiducialiter & firmiter exſpectamus.

Narratur in Chronicis Sigiberti ad annum 633. Filium Dagoberti Regis Franciæ, cum baptizaretur a S. Amando, orationibus clara voce reſpondiſſe *Amen*; licet tunc quadraginta dies vix attigiſſet.

Hoc ipſum prodigium refertur ab aliis Scriptoribus iſtius ſæculi.

Q. *Sufficitne ad ſalutem conſequendam ea credere, quæ in hoc Symbolo exprimuntur?*

R. Sunt & alia multa credenda, quamvis non ita aperte ſeu explicite, ut ſunt ſequentia: Univerſa S. Scriptura, & ea, quæ nobis tanquam de fide credenda, ab Eccleſia, quæ

co-

columna eſt ; & firmamentum veritatis, proponuntur.

At cum fides ſine operibus mortua ſit, requiruntur ulterius bona opera, & adimpletio præceptorum divinorum, teſte ipſomet Chriſto : *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata &c.* Unde Apoſtolus ait: *Fratres ſatagite, ut per opera veſtra bona certam veſtram vocationem & electionem faciatis.*

Sic operantes ad *vitam æternam* perveniemus.

AD HOMINEM CHRISTIANUM.

Homo, Dei creatura,
Cur in carne moritura
Eſt tam parva tibi cura
Pro æterna gloria.
Illa quanta ſit, ſi ſcires,
Præter eam nil ſitires,
Nec mundana ſic ambires,
Vana, tranſitoria.
Et ſi pœnas infernales
Agnoviſſes, quæ, & quales,
Tuos utique carnales
Appetitus frangeres.
Et innumera peccata,
Dicta, facta, cogitata,
Mente tota conſternata
Merito deplangeres.

Tot

Tot ſunt gaudia Sanctorum;
Tot tormenta reproborum;
Quod immenſitas amborum
Nullo ſenſu capitur.
Donec Anima poſt mortem
Aut bonorum ſumat ſortem,
Aut malorum ad cohortem
Improviſe rapitur.
Quando caro ſepelitur,
Heu, de ſpiritu nil ſcitur,
Utrum gaudet, aut punitur,
Nulla fit magna mentio.
Luctus quidem ſimulatur,
Sed ſubſtantia vaſtatur,
In propinquis generatur
Zelus & contentio.
Mors eſt bonis, mors eſt malis,
Sed ſors nimis inæqualis
Subinfertur æternalis
Vitæ, vel interitus.
Si exequiæ celebrantur,
Si vel noti convivantur,
Nil defuncto ſuffragantur,
Si tunc eſt immeritus.
Nullum tempus pœnitendi,
Mora nulla revertendi,
Nec tunc locus fugiendi
Miſeris ſupererit.
Si vis ſurſum, detraheris,
De abyſſis extraheris,
Judici ut præſenteris,
Nihil tibi proderit.

Si JEſum non dilexiſti,
Nec Mariæ ſerviviſti,
Nec Patronum quæſiviſti
Tibi in ſubſidium;
Quis orabit pro delicto?
Quis ſpondebit pro convicto?
Quis judicio tam diſtricto
Fiet in præſidium?
Pacis Angeli adſtabunt,
Sicut ſcriptum eſt, plorabunt,
Juſtam tamen approbabunt
Judicis ſententiam.
Et quod ſonat magis dure,
Omnes Dei creaturæ
Aggravabunt juſto jure
Reati ſententiam.
Sed hæc factis ex ſceleſtis,
Et ſui ipſius teſtis,
Nullam judicis in geſtis
Intuens injuriam.
Tunc horribiles Tortores
Tòt incutient terrores,
Ut jam ſentiens dolores
Vertatur in furiam.
Tunc a bonis reprobata,
In ſe ipſa deſperata,
Anima ſic deturbata,
In profundum mergitur.
Ubi Chaos obfirmatur,
Ut nunquam egrediatur,
Sicut Abraham teſtatur,
Huc illuc non pergitur.

O quæ lingua vel narrare,
Vel quis ſenſus cogitare,
Quis vel audet numerare
Mala multiplicia,
Quæ damnandis ſunt parata,
Et diverſis deputata,
Prout ſingula peccata
Exigunt, & vitia.
Ignis, frigus procellarum,
Sulphur, fœtor tenebrarum,
Jugis luctus animarum
Pars eorum calicis.
Sempiterna mors, dracones,
Fames, dæmones, bufones,
Amariſſimos agones
Superaddunt miſeris.
Tot ſunt loca tenebroſa,
Tot tormenta rigoroſa,
Quod hæc terra ſpatioſa,
Atque viſibilia,
Quaſi parum ſunt miranda,
Nec ad illa comparanda;
Iſta quippe enarranda,
Hæc indicibilia.
Si lætitia Sanctorum,
Jucunditas Angelorum,
Dei gloria Deorum
Eſt inenarrabilis.
Eris clare videns Deum,
Fruens, & amore tenens,
Potens, ſciens, placens, gaudens,
Fulgens, liber, agilis.

Ubi Conditoris tui
Vultu ſemper poſſis frui:
Felix prorſus illa, cui
Viſio conceditur.
A qua nunquam ſeparatur,
Sed perpetuo lætatur,
Mali nihil formidatur,
Nec quis ibi læditur.
Angelorum illic chori,
Sancti facie decori,
Vivere, & nunquam mori
Mortis nec memoria.
In æternum ſed gaudere,
Summo bono inhærere,
Cuncta bona poſſidere
In æterna gloria.
Nunquam auris hic audivit,
Nec videre quisquam ſcivit:
Solum, qui in cœlis vivit,
Scit experientia,
Quid a malis liberati,
Et in gloria collocati
Ipſi poſſident Beati
In Chriſti præſentia.
Sed his paucis propalatis,
Partim tactis & narratis,
Quæ tum Sanctis, tum damnatis
Præparata legimus.
Jam prudentius agamus,
Sanctam vitam eligamus,
In hoc mundo defleamus
Mala, quæ peregimus.

Non vivamus ut jumenta,
Ne poſt mortem ad tormenta
Veniamus, & lamenta
Intolerabilia.
Modo veniam precemur,
Mortem Chriſti meditemur,
Ad ſuperna præparemur
Deſiderabilia.
Ecce mundus evaneſcit,
Decor ejus jam marceſcit,
Et quotidie vileſcit
Fallax ejus gloria,
Quæ demergit ad inferna,
Ergo gloria ſuperna,
Vita nobis ſempiterna
Jugis ſit memoria.
Ut defuncti ſublevemur,
Cum Cœleſtibus lætemur,
Et in Deo gloriemur
Summe delectabili,
Qui ſolus glorificandus
Eſt, amandus & optandus,
Laudeque magnificandus
Eſt interminabilis.

DE CANONIBUS POENITENTIALIBUS.

Cum neceſſaria ſit Sacerdotibus, qui Confeſſiones audiunt, Canonum Pœnitentialium ſcientia, ut iis velut regulis quibusdam dirigantur, tum ad culpæ commiſſæ gravitatem recte dignoſcendam, tum ad imponendam

dam pro illius ratione congruam ſatisfactionem, ut Patres docuerunt, Canones pœnitentiales pro Decalogi ratione diſpoſitos a *S. Carolo Borromæo*, & ex antiquis Patribus & Conciliis, ex Pœnitentiali *Bedæ*. ex Pœnitentiali *Rabani*, & Pœnitentiali *Romano*, nec non ex *Burchardi Wormatienſis*, *Anſelmi Lucenſis*, *Ivonis Carnotenſis*, & *Gratiani* Collectionibus maximam partem deſcriptos hic exhibere operæ pretium eſt, in gratiam Parochorum ac Sacerdotum cæterorum, qui Confeſſiones excipiunt.

Canones Poenitentiæ,
Spectantes peccata contra primum Decalogi Præceptum commiſſa.

Qui a Fide Catholica deſciſcens, intimo, ſummoque prævaricationis ſuæ dolore affectus ad Eccleſiam redierit, Pœnitentiam aget *annis decem.*

Qui dæmoni immolaverit, in Pœnitentia erit *annis decem.*

Qui more Gentilium elementa coluerit: qui vel ſegetibus faciendis, vel ædibus exſtruendis, vel arboribus ſerendis, vel nuptiis contrahendis, inanem ſignorum fallaciam obſervaverit, Pœnitentiam aget *annos duos* feriis legitimis. Feriæ legitimæ ſunt ſecunda, quarta & ſexta, Canonum legibus Pœnitentiæ, Jejunioque conſecratæ.

Qui cum Judæis cibum ſumpſerit, Pœnitens erit *dies decem*, pane & aqua victitans.

Qui auguriis & divinationibus ſervierit, quive incantationes diabolicas fecerit, Pœnitens erit *annos ſeptem.*

Mulier incantatrix Pœnitentiam aget *per annum*; vel, ut alio Canone cavetur, *annos ſeptem.*

Qui herbas medicinales cum incantationibus collegerit, Pœnitentiam aget *dies viginti.*

Qui Magos conſuluerit, quive in domum ſuam induxerit, aliquid arte magica exquirendi cauſa, in Pænitentia erit *annos quinque.*

Qui ædes magicis incantationibus luſtrat, aliudve tale admittit; & qui ei conſentit, quive conſulit, in Pœnitentia erit *annos quinque.*

Qui tempeſtatum immiſſor erit, Pœnitentiam aget *annos ſeptem*, tres in pane & aqua. Qui vero crediderit, particepsve fuerit, annum unum per legitimas ferias.

Si quis ligaturas, aut faſcinationes fecerit, Pœnitens erit *annos duos* per legitimas ferias.

Si quis ſortilegus erit, Pœnitentiam aget *dies quadraginta.*

Si quis in codicibus, aut in tabulis ſorte ducta res futuras exquiſierit, pœnitens erit *dies quadraginta.*

Reſpiciens furta in Aſtrolabio, *annis duobus.*

Si quis Clericus vel Monachus, poſtquam Deo voverit, ad ſæculum redierit, Pœnitentiam

tiam aget *annos decem*, quorum tres in pane & aqua.

Canones Poenitentiæ,
Spectantes peccata contra ſecundum Decalogi Præceptum commiſſa.

Quicunque ſciens pejeraverit, *quadraginta dies* in pane & aqua, & *ſeptem ſequentes annos* pœniteat, & nunquam ſit ſine Pœnitentia, & nunquam in teſtimonium recipiatur; & poſt hæc Communionem percipiat.

Qui perjurium in Eccleſiam fecerit, Pœnitentiam aget *annos decem.*

Qui ſciens pejerat domini impulſu, pœnitens erit *quadrageſimas tres*, & ferias legitimas. Dominus autem, quia præcepit *quadraginta dies* in pane & aqua, & *ſeptem ſequentes annos.*

Si quis ſciens pejeraverit, alioſque in perjurium induxerit, Pœnitens erit *dies quadraginta* in pane & aqua, & *ſeptem ſequentes annos*: & tot perjuria jejunabit, quot homines in perjurium induxerit.

Si quis ſuſpicatus, ſe ad perjurium duci, ex conſenſu jurat, Pœnitentiam aget *dies quadraginta*, & *ſeptem annos ſequentes*, & nunquam ſine gravi Pœnitentia erit.

Si quis per cupiditatem perjurium fecerit, carenam in pane & aqua jejunet & *quamdiu vivit*, omnes ſextas ferias. Carenæ jejunium appellatur, quod per quadraginta dies in pane & aqua fiebat, ut *Burchardus* inter-

pretatur. Quidam *carenam*, alii *carentenam*, alii *quadragenam* dicunt.

Item, ſi quis per cupiditatem pejeraverit, *omnes res ſuas vendet*, & pauperibus *diſtribuet* & *Monaſterium* ingreſſus jugi ſe Pœnitentiæ ſubdet.

Si quis coactus, neceſſitateque aliqua impulſus perjurium commiſerit, in Pœnitentia erit *quadrageſimis tribus*.

Item, ſi quis coactus pejeraverit, Pœnitens *quadraginta diebus* pane & aqua victitet, ac præterea omnibus ſextis feriis.

Si quis ſeductus, ignorans, & poſtea cognoſcit, Pœnitentiam aget *annum unum*, vel quadrageſimas tres, vel dies quadraginta.

Qui compellit alium, ut falſo juret, *quadraginta dies* in pane & aqua, & *ſeptem annos* in Pœnitentia erit.

Si quis jusjurandum, quo ſe Regi & Domino ſuo adſtrinxerit, violaverit, in Monaſterio Pœnitentiam aget *omnibus diebus vitæ ſuæ*.

Si quis ſe jurejurando obſtrinxerit, ut cum aliquo litiget, nec pacem cum eo reconciliet, Pœnitentiam aget *dies quadraginta* in pane & aqua, *per annum a ſacra Communione ſegregatus*: ad charitatem vero celeriter redeat.

Si quis per capillum Dei, aut per caput ejus juraverit; ſi ſemel neſciens fecerit, Pœnitens aqua & pane *ſeptem dies* victitet: ſi ſecundo ac tertio monitus idem fecerit, *dies quindecim*.

Si

Si per Cœlum, aut per aliam aliquam creaturam, dies item *quindecim.*

Si quis blaſphemat, tamdiu pœnitens erit, quamdiu *impœnitens* permanſit.

Si quis Deum, vel B. Mariam Virginem, vel aliquem Sanctum publice blaſphemaverit; pro foribus Eccleſiæ diebus Dominicis ſeptem, in manifeſto, dum Miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet: ultimoque ex illis die ſine pallio & calceamentis, ligatus corrigia circa collum: ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullo modo tunc ingreſſurus. Singulis item *ſeptem illis diebus Dominicis* tres aut duos, aut unum pauperem paſcat, ſi poteſt; alioquin alia Pœnitentia afficiatur: recuſans, Eccleſiæ ingreſſu interdicatur; in obitu *Eccleſiaſtica careat ſepultura.* Dives a magiſtratu mulctetur pœna *ſolidorum* quadraginta, alioquin triginta, ſeu viginti.

Canones Poenitentiæ,
Spectantes peccata contra tertium Decalogi Præceptum commiſſa.

Qui opus aliquod ſervile die Dominico, Feſtove fecerit, Pœnitentiam aget *tres dies* in pane & aqua.

Qui die Dominica opus terrenum fecerit, *dies ſeptem* Pœnitentiam agat.

Si quis ante Eccleſias, vel die feſto ſaltationes fecerit; emendationem pollicitus, Pœnitentiam aget *annis tribus.*

Ss 5 Si

Si quis pranſus Miſſæ interfuit, Pœnitens erit *dies tres* in pane & aqua.

Si quis ſacram Communionem ſumpſerit poſt aliquam, vel minimam deguſtationem, Pœnitentiam aget *dies decem*, in pane & aqua.

Si quis in Eccleſia confabuletur, cum Divina fiunt, Pœnitens erit *dies decem*, in pane & aqua.

Si quis jejunia a ſancta Eccleſia indicta violarit, Pœnitentiam aget *dies viginti*, in pane & aqua.

In Quadrageſima, carne ſine inevitabili neceſſitate veſcens, *in Paſcha non communicet*, ac præterea a carne abſtineat.

Qui in Quadrageſima jejunium violaverit, pro *uno* die Pœnitentiam aget *dies ſeptem*.

Si quis jejunium quatuor Temporum non cuſtodierit, Pœnitens erit *dies quadraginta*, in pane & aqua.

Canones Poenitentiæ,

Spectantes peccata contra quartum Decalogi Præceptum commiſſa.

Qui parentibus maledixerit, *quadraginta dies* pœnitens ſit in pane & aqua.

Qui Parentes injuria affecerit, *tres annos*.

Qui percuſſerit, *annos ſeptem*.

Qui expulerit, tamdiu Pœnitens, quamdiu in impietate permanſerit.

Si

Si quis contra Epiſcopum, Paſtorem & Patrem ſuum inſurrexerit, *in Monaſterio* omnibus diebus vitæ ſuæ Pœnitentiam aget.

Si quis contra Epiſcopum conſpiraverit, *gradu ſuo* amovebitur.

Si quis Epiſcopi ſui, aut Miniſtrorum ejus, vel Parochi ſui præcepta contempſerit, vel irriſerit, Pœnitentiam aget *dies quadraginta* in pane & aqua.

CANONES POENITENTIÆ,

Spectantes peccata contra quintum Decalogi Præceptum commiſſa.

Qui Presbyterum occiderit, Pœnitentiam aget *annos duodecim.*

Si quis Presbyter Presbyterum occiderit, Pœnitentiam aget *annos viginti octo.*

Si quis Presbyterum armis contra ſe irruentem occiderit, Pœnitens erit *annos decem.*

Si quis Patrem aut Matrem, Fratrem aut Sororem occiderit, *toto vitæ ſuæ tempore* non ſuſcipiat Corpus Domini niſi in obitu: abſtineat a carne & vino, dum vixerit: jejunet ſecunda, quarta & ſexta feria. Si autem nolenti accidit, *decem annis* pœniteat judicio Sacerdotis.

Qui voluntarie filium ſuum aut filiam ſuam, vel germanum aut germanam ſuam occiderit, *quinque annis* extra metas ipſius ter-

terræ *exul ſtat*: deinceps *viginti annis* pœniteat.

Quæ mulier filios ſuos necarit, peracta *ſeptenni* Pœnitentia, in Monaſterium detruſa, monaſticam vitam perpetuo regulariter aget.

Si quæ mulier poſt partum, filium, filiamve ſponte interfecerit, Pœnitentiam aget *annos duodecim*, & nunquam erit ſine Pœnitentia.

Paupercula, ſi ob difficultatem nutriendi id commiſerit, *annos ſeptem*.

Si quæ mulier ſponte abortum fecerit, Pœnitentiam aget *tres annos*: ſi nolens, quadrageſimas tres.

Item Mulier partum ſuum perdens voluntarie ante quadraginta dies, pœnitens erit *annum unum*. Si poſt quadraginta dies, *annos tres*. Si vero poſtquam editus eſt in lucem, tanquam homicida.

Quæ ſceleris occultandi cauſa filium necarit, Pœnitentiam aget *annos decem*.

Qui nolens filium oppreſſerit, ſi poſt Baptiſmum, Pœnitentiam aget *dies quadraginta* in pane & aqua, oleribus ac leguminibus: abſtinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadrageſimas in anno obſervabit. Si ante Baptiſmum, quadraginta dies, ut ſupra, & quinquenii præterea Pœnitentiam explebit.

Cujus parvulus ſine Baptiſmo per negligen-

gentiam moritur, *tres annos* pœniteat, unum in pane & aqua.

Cujus filius ſine Confirmationis Sacramento moritur; Parentes, quorum negligentia id factum eſt, Pœnitentiam agent *annos tres*.

Si quis explendæ cauſa libidinis, vel odii meditatione, ut non ex ea ſoboles naſcatur, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non poſſit generare aut concipere, *homicida* teneatur.

Qui uxorem occiderit, aut Monaſterium ingrediatur, Pœnitentiam perpetuam acturus; aut cuncta negotia ſæcularia dimittens, perpetuo abſtineat a carne, ſagimine, vino, medone, mellita, cereviſia, exceptis diebus Reſurrectionis & Natalis Domini: uxorem non ducat &c in fine tantum vitæ Euchariſtiam accipiat.

Si mulier maritum ſuum cauſa fornicationis veneno interfecerit, aut quacunque arte perimere facit, *ſæculum relinquat*, & in Monaſterio pœniteat.

Qui mortem ſibi conſciverit: pro eo *nulla in Miſſa commemoratio fiat*, neque cum Pſalmis ejus cadaver ſepeliatur.

Si quis ſponte hominem occiderit, ad *januam* Eccleſiæ ſemper erit, & in obitu Communionem recipiet. Si caſu necavit, Pœnitentiam aget *annos ſeptem*.

Si quis hominem necare voluerit, neque hoc ſcelus patrare potuerit, ut *homicida* Pœnitentia afficietur.

Si

Si quis per iram ſubitam,aut per rixam hominem necarit, Pœnitentiam aget *annos tres.*

Si quis juſſu Domini homicidium perpetrarit, *dies quadraginta* in pane & aqua, & præterea *ſeptem annos ſequentes* per legitimas ferias jejunabit.

Qui homicidii auctor fuit, ob conſilium, quod dedit; erit in Pœnitentia *quadraginta dies* in pane & aqua, cum *ſeptem* ſequentibus annis.

Si quis caſu homicidium fecerit,pœnitens erit *quadraginta dies* in pane & aqua: quinquennio Communione privabitur: a cibis abſtinebit arbitrio Sacerdotis.

Qui homicidio, quod poſtea factum eſt, conſenſerit, Pœnitentiam aget *annos ſeptem*; tres in pane & aqua. Si autem voluerit, nec potuerit, *tres tantum annos.*

Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, Pœnitentiam agét *uno anno* per legitimas ferias. Si cicatrix gravis eſt, & vulneratum deformem reddit, *quadraginta etiam dies* pœnitebit in pane & aqua.

Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit; *tridui* Pœnitentiam aget in aqua & pane. Clericus *unius anni & menſium ſex.*

Si quis aliquem per iram percutiens, debilitaverit, ſoluta medicamenti impenſa, ſi Laicus eſt, pœnitens erit *quadraginta dies* in pane & aqua. Si Clericus, *duas quadrageſimas,* Si Diaconus, *ſeptem menſibus.* Si Presbyter, *uno anno.* Si

Si quis Fratri ſuo, quem oderit, reconciliari non vult, tamdiu in pane & aqua Pœnitentiam aget, *quod reconcilietur.*

CANONES POENITENTIÆ,
Spectantes peccata contra ſextum Decalogi Præceptum commiſſa.

Si Laicus ſolutus cum fœmina ſoluta concubuerit, pœnitens erit *annos tres*: & quanto ſæpius, tanto majori pœnitentia afficietur.

Uxor viro conſcio mœchata, ne in obitu quidem communicabitur: ſi dignam Pœnitentiam egerit, *poſt decem annos* ſacram Communionem ſumet.

Si quis uxorem nolentem adulterium perpetrare coegerit, Pœnitentiam aget *dies quadraginta* in pane & aqua, & *ſeptem* prætereà *annos*, e quibus unum in pane item & aqua.

Vir ſolutus, ſi cum alterius uxore adulterium commiſerit, Pœnitentiam aget *annos ſeptem*, mulier *quinque.*

Mulier ſoluta cum alterius marito adulterium patrans Pœnitentia afficietur *decennali.*

Si quis maritus ſemel lapſus eſt, Pœnitentiam aget *annos quinque.* Si ſæpius mœchatus eſt, in fine vitæ eſt conveniendus; ſique promiſerit, ſe ceſſaturum, dabitur ei Communio.

Si quis uxorem ſimul & concubinam habuerit, in Pœnitentia erit *annos ſeptem* & amplius pro ratione culpæ.

Qui cum uxore ſua turpiter concubierit, pœnitens erit *quadraginta dies.*

Si

Si quis adoleſcens cum virgine peccaverit, Pœnitentiam aget *annum unum.*

Qui puellam aut mulierem libidinoſe obtrectaverit, ſi Clericus eſt, *quinque dies*; ſi Laicus, *tres dies* Pœnitentiam aget: Monachus vel Sacerdos a miniſterio ſuſpenſus, pœnitens erit *dies viginti.*

Si quis in balneis cum muliere ſe laverit, Pœnitentiam aget *triduo.*

Qui concupierit virginem, quam poſtea uxorem duxerit, Pœnitentiam aget *annum unum* per legitimas ferias. Si vero non duxerit, *annos duos* per legitimas ferias.

Vidua, quæ ſtuprum admiſerit, Pœnitentiam aget *annum unum*, & præterea altero anno dies jejuniorum, *feriis nimirum legitimis.*

Cum duabus ſororibus fornicatus Pœnitentiam aget *toto vitæ ſuæ tempore.*

Qui inceſtum fecerit (non ita enormem) ei alii annorum *duodecim*, alii *quindecim*, alii *decem*, alii *ſeptem* Pœnitentiam conſtituunt.

Quicunque Sacerdos ſpiritualem filiam violaverit, *dignitatis honorem amittet*, & perpetuam Pœnitentiam aget.

Qui Monialem violaverit, pœnitens ſit *annis decem.*

Presbyter ſi fornicationem admiſerit, ſponte confeſſus Pœnitentiam aget *annos decem.*

Qui cum brutis coierit, Pœnitentia afficiatur *annorum decem*, & diuturniori etiam pro perſonæ conditione.

Qui contra naturam coierit, ſi ſervus eſt, *ſco-*

ſcopis caſtigabitur, & pœnitebit *annos duos*; ſi liber eſt, & Matrimonio junctus, *annos decem*, ſi ſolutus, *annos ſeptem*: pueri *dies centum*. Laicus Matrimonio junctus, ſi in conſuetudine habet, *annos quindecim*. Si Clericus, de gradu amotus, ut Laicus Pœnitentiam aget. Qui cum Fratre tale ſcelus admiſerit, ab omni carne abſtinebit, pœnitensque erit *annos quindecim*. Si Clericus, diuturniori & graviori Pœnitentia afficietur. Mulier in ſe, aut cum altera fornicans, Pœnitentia afficietur *duorum annorum*. Vir ſe inquinans primo, dies *decem*: ſi iterum, dies *viginti*: ſi tertio, dies *triginta*: ſi nefarie agere perget, Pœnitentiæ acceſſio ei fiet: ſi puer, dies *quadraginta*: ſi major quindecim annis, *dies centum*.

Qui complexu fœminæ vel oſculo polluitur, Pœnitentiam aget *dies triginta*: qui contactu inverecundo, *menſes tres*.

Qui concupiſcit mente, ſed non potuit, *dies decem* Pœnitentiam aget.

Qui turpiloquio, aſpectuque polluitur negligens, nec vero peccare voluerit, Pœnitentiam aget *dies viginti*. Si vero impugnatione tentationis & cognitionis inquinatur, pœnitebit item *dies viginti*.

Quicunque lenocinium exercuerit, Pœnitentiam aget *annos duos* per legitimas ferias: item S. Comunionem non accipiet niſi in fine.

Si quæ mulier ceruſſa, aliove pigmento ſe oblinit, ut aliis viris placeat, Pœnitentia afficietur *annorum trium*.

CANONES POENITENTIÆ,

Spectantes peccata contra ſeptimum Decalogi Præceptum commiſſa.

Qui furatus eſt aliquid de Eccleſiæ ſupelle-ctili vel theſauro, quod ſuſtulit, reddet; & *tres carenas* cum *ſeptem ſequentibus annis* pœnitebit.

Qui ſacras Reliquias furatus eſt, illis reſtitutis *ſeptem carenas jejunabit.*

Pecuniam Eccleſiaſticam furatus quadruplum reddet; ſi quid item de miniſterio Eccleſiæ aliquo modo ſurripuerit, pœnitens erit *annos ſeptem.*

Sacrilegus rerum Eccleſiaſticarum invaſor tres annos Communione privabitur: ac præterea ſine eſu carnis, & potatione vini usque ad *ſeptennium* pœnitens permanebit.

Qui Eccleſiam incenderit, aut incendio conſenſerit, reſtitutione facta Pœnitentiam aget *annos quindecim.*

Si quis malo ſtudio, vel odio, vel ulciſcendæ injuriæ cauſa incendium commiſerit, committive juſſerit, aut incendiario auxilium, vel conſilium ſcienter dederit, *excommunicetur*: mortuus Chriſtiana ſepultura carebit. Nec vero abſolvetur, niſi damnum pro facultatibus reſarcierit; juretque ſe in poſterum tale facinus nunquam admiſſurum.

Si quis ſepulchrum violaverit, pœnitens erit *annos ſeptem*, ex quibus tres in pane & aqua.

Qui

Qui ſepulchrum infregerit, ut defuncti ſepulti veſtimenta furaretur, pœnitens erit *annos tres* per legitimas ferias.

Qui de oblationibus, quæ Eccleſiis factæ ſunt, aliquid retinuerit, pœnitens erit *dies quadraginta* in pane & aqua.

Qui decimam ſibi retinuerit, aut dare neglexerit; quadruplum reſtituet, & Pœnitentiam aget *dies viginti* in pane & aqua.

Qui hoſpitalis domus Adminiſtrator aliquid de adminiſtratione ſubtraxerit, reſtituet, quod abſtulit, pœnitensque erit *annos tres.*

Qui pauperem oppreſſerit, ejusque bona abſtulerit, reddet ei ſuum, & pœnitens erit *dies triginta* in pane & aqua.

Clericus furtum capitale faciens, *ſeptennii* Pœnitentiam explebit; Laicus *quinquennii,* & quod furatus eſt, reddat.

Qui fregerit noctu alicujus domum, ut aliquid auferat; pretium reddet, & Pœnitentiam aget *annum* in pane & aqua: ſi non reddit, *annos duos.*

Si quis furtum de re minori ſemel, aut bis fecerit, reſtituta re, Pœnitentiam aget *annum unum.*

Qui rem inventam non reddit, furtum committit: idcirco tanquam de furto Pœnitentiam aget.

Si quis uſuras accipit, rapinam facit, ideoque quicunque illas exegerit, Pœnitentiam aget *annis tribus*, uno in pane & aqua.

CANONES POENITENTIÆ,

Spectantes peccata contra octavum Decalogi Præceptum commiſſa.

Qui affirmaverit, verum eſſe, quod falſum eſt, Pœnitentiam aget, ut *adulter*, ut *homicida*, qui ſponte id facinus admiſerit.

Qui falſo teſtimonio conſenſerit, pœnitens erit *annos quinque.*

Qui proximo falſum crimen objicit, Pœnitentia afficitur ut falſus teſtis.

Qui proximo peccatum imputarit, priusquam eum arguerit; primum illi ſatisfaciens Pœnitentiam aget *tres dies.*

Si quis contra proximum lingua laſcivus erit, *triduana* Pœnitentia expiabitur.

Si quis murmuraverit, judicio Salvatoris Pœnitentiam aget pro culpæ gravitate.

Si quis convitium manifeſtum fratri intulerit, *diutura* expiabitur Pœnitentia pro modo peccati.

Si quis facile detraxerit, falſumque in hoc dixerit, Pœnitens erit *dies ſeptem* in pane & aqua.

Qui falſitatem, fraudemve in ponderibus & menſuris admiſerit, pœnitens erit in pane & aqua *dies viginti.*

Falſarius in pane & aqua Pœnitentiam agat. *quamdiu vivit.*

CA-

Canones Poenitentiæ,
Spectantes peccata contra nonum Decalogi Præceptum commiſſa.

Rem alienam nefarie concupiſcens, avarusque pœnitens erit annis tribus.

Qui aliena concupiſcit, furtum eſt; qui aliena rapere cupit, rapina eſt; qui res Eccleſiæ furari appetit, ſacrilegium eſt. Ideo, cum nefarie concupiſcendo graviter peccet, ut peccati mortalis Pœnitentiam aget Sacerdotis arbitratu.

Qui rem aliquam proximi pretioſam invenire cupit, ut illam ſibi retineat, mortale peccatum concipit, cujus Pœnitentiam aget, ut ſupradictum eſt de furto.

Canones Poenitentiæ,
Spectantes peccata contra decimum Decalogi Præceptum commiſſa.

Si quis concupiſcit fornicari; ſi Epiſcopus, pœnitens erit *annos ſeptem*: ſi Presbyter, *quinque*; ſi Diaconus vel Monachus, *tres*; e quibus unum in pane & aqua: ſi Clericus, aut Laicus, *annos duos.*

Si quis in ſomnis ex immundo deſiderio polluitur, ſurgat & cantet *ſeptem Pſalmos pœnitentiales*: & in die triginta.

Si Clericus aut Laicus ex mala cogitatione, concupiſcentiaque ſemen effuderit, pœnitens erit *dies ſeptem.*

Canones Pœnitentiæ,

De ſeptem peccatis capitalibus, ſpeciatimque de Gula & Ebrietate.

Pro capitali mortalique crimine Pœnitentia *ſeptem annorum* indicitur, niſi peccati gravitas, & perſonæ ſtatus ſeveriorem diuturnioremque Pœnitentiam requirat.

Pro capitali crimine Pœnitentiam aget Laicus *annos quatuor*, Clericus *quinque*, Subdiaconus *ſex*, Diaconus *ſeptem*, Presbyter *decem*, Epiſcopus *duodecim*

Sacerdos imprudenter ebrius factus, pane & aqua Pœnitentiam agat *dies ſeptem*: ſi negligenter, *dies quindecim*: ſi per contemptum, *dies quadraginta*.

Diaconus & alius Clericus ebrius factus, *arbitrio Sacerdotis* pænitens erit.

Monachus ebrius, pane & aqua *menſibus tribus*; ſi Clericus, *viginti dies*.

Laicus ebrioſus graviter arguatur, & Pœnitentiam agere a *Sacerdote* cogatur.

Qui humanitatis gratia alium inebriare cogit, Pœnitentiam aget *dies ſeptem*: ſi per contemptum, *dies triginta*.

Qui ad bibendum invitat plus, quam naturæ ſatis eſt, Pœnitentiam agat.

Qui præ ebrietate & crapula vomitum fecerit, ſi Presbyter aut Diaconus, Pœnitentiam agat *dies quadraginta*; ſi Monachus aut Clericus, *dies triginta*; ſi Laicus, *dies quindecim*: abſtineatque a vino & carne dies tres.

Si

Si quis gulæ cauſa ante horam legitimam jejunium fregerit, *duos dies* Pœnitentiam aget in pane & aqua.

Si quis nimio cibo ſe ingurgitaverit, ut inde dolorem ſenſerit; *unum diem* Pœnitentiem aget in pane & aqua.

CANONES POENITENTIÆ,
Pro variis peccatis.

Si quis Sacerdos Miſſam canit, neque communicat, per *annum* Pœnitentiam agat, nec vero interea celebret..

Sacerdos excommunicatus ſi celebrat, *tribus annis* pœnitens ſit; hebdomadisque ſingulis feria ſecunda, quarta & ſexta, a vino & carnibus jejunet.

Sacerdos Sacerdotii ſui gradu, ordineque in perpetuum amotus, ſi celebrare audet, privatur Communione Corporis & Sanguinis JEſu Chriſti usque ad ultimum diem, & in Excommunicatione eſt Viaticum tantum in fine ſumens.

Si gutta Sanguinis Chriſti in terram cadit, Sacerdos in Pœnitentia ſit *quinquaginta diebus*: ſi ſuper Altare, & ad pannos duos, *diebus quatuor*, ſi usque ad tres, *diebus novem*. Si incaute dimiſit, quamvis nil nefandi acciderit, tribus menſibus a ſui muneris administratione amoveatur.

Qui per ebrietatem Euchariſtiam evomit; ſi Laicus eſt, *quadraginta diebus*: ſi Clericus *ſexaginta*: ſi Epiſcopus, *nonaginta diebus*:

bus : ſi infirmus, Pœnitentiam agat *diebus ſeptem.*

Sacerdos, qui intereſt clandeſtinis deſponſationibus, per *triennium* ab officii ſui adminiſtratione amoveatur.

Qui legata pia Eccleſiæ non ſolvit, *uno anno* pœnitens erit per legitimas ferias.

Qui vir faciem ſuam transformaverit habitu muliebri, & mulier habitu viri; emendationem pollicitus, *annis* pœnitens ſit *tribus.*

Infirmos aut vinctos viſitare negligens, Pœnitentiam aget *dies decem*, pane & aqua victitans.

O. A. M. D. G.

INDEX

INDEX RERUM.

A.

Abſolvo. Ab hæreſi abſolvere quis poſſit? 32.
Admonitio. Ad Superiores quæ? 290. Ad hominem Chriſtianum. 639. 640. & ſeq.
Adoratio. Quid & quotuplex? 497. Una ab altera in quo differat? 498. Quænam debeatur Chriſto? 498. 499. Beatæ Virgini, Sanctis? ibid. Clavi & lancea cur non adorentur? 503. Nec manus Malchi, os Judæ? 504. Crucem adorare cur non Idololatria ſit? 505. v. *Cultus.*
Altare. Hæc quando Dei & Sanctorum honoribus primo dicata? 525. v. *Templum.*
Amen. Quid ſignificet? 637. In Miſſa cur Sacerdos dicente Clero: *ſed libera nos a malo;* ſubmiſſe Amen reſpondeat? 636. 637.
Amor. v. *Charitas.*
Anima. v. *Sanctus.*
Annus. Quonam jejunandi ceſſet obligatio? 183. Climatericus quid? 152. Jubilæus quid profuerit Judæis? 549. v. *Jubilæum.*
Apoſtolicus. Eſſe apoſtolicum quid? 39.
Apoſtolus. Hi num una cum donis Spiritus ſancti illum acceperint? 23. Eorum Symbolo cur additum: *Credo in Spiritum ſanctum*? 25. Eos baptizaſſe parvulos, num ex Scriptura probetur? 23. In Confirmatione num uſi Chriſmate & ſigno Crucis? 58. Num celebrarint Concilia, & quot? 422. 423. Num uſi ſortibus? 423. Num Chriſmate? 430.
Approprio. Rem, aut domum ſibi appropriare quid? 331. Has non appropriare num ſuis S. Franciſcus prohibuerit? 332.
Argumentum. Hæreticorum contra realem præſentiam Corporis Chriſti in Euchariſtia quæ? 69. Contra

tra Miſſæ ſacrificium? 99. Contra Confeſſionem ſacramentalem? 118. Contra extremam Unctionem? 125. Contra Sacramentum Matrimonii? 135. Contra præceptum jejunii? 173. Contra Vota? 208. v. *Hæreticus*.

Author. Sacramentorum quis? 43. Primus religioſi ſtatus quis? 242.

Authoritas. Diſpenſandi in votis penes quos ſit? 229.

B.

Baptiſmus. Quid? 50. Is num omnibus hominibus ad ſalutem neceſſarius? 51. Illo quomodo indigeant parvuli? 52. Quid profit filiis parentum fidelium? 54. Num valide & licite conferatur parvulis fidei incapacibus? 55.

Beatitudo æterna quid? 585. Ejus annexa quæ? 585. illius voluptates cujus generis? 586. In quo ſita ſit? 587. Unde proveniant annexa illi bona? 587. Quæ illa? 588. Beatitudines Evangelicæ quot? 624. Quæ prima? 625. Secunda? 627. Tertia? 628. Queis lugentibus promiſſa? 628. 629. Quarta quæ? 629. Ejus explicatio fuſior. 630. Quinta, quid miſericordes, & a quo conſecuturi miſericordiam? 631. Sexta, quinam mundi corde? cur eis promiſſa Dei viſio? 632. Septima, quinam pacifici? quare filii Dei? curque Chriſtus non dixerit: erunt filii Dei? 633. 634. Octava, quid ſit perſecutionem pati propter juſtitiam? 634. Num JEſus nomine juſtitiæ intelligatur? 635. Num Chriſtus illis octo nonam addidiſſe videatur? 635. 636. Aliæ Beatitudines num Scriptura ingerat? 636. In his a Chriſto Beati dicti num ideo ſint etiam ſecuri de vita æterna? 6.6.

Benignitas. Quid? 18.

Bonitas. Quid? 19

Breve Urbani VIII. circa inſtitutionem feſti Corporis Chriſti. 89.

Breviarium unde nomen trahat? 133.

C.

Calvinus Joannes cujus nationis, hæreſiarcha qualis, ejusque errores præcipui qui? 469.

Ca-

Canon. In Miſſa quid? 107. Pœnitentiæ Canones quales? 645. Contra peccata primi Decalogi præcepti. 645. Secundi. 647. & ſeqq. Tertii. 649. 650. Quarti. 650. Quinti. 651. & ſeqq. Sexti. 655. & ſeqq. Septimi. 658. 659. Octavi. 660. Noni. 661. Decimi. 661. Canones de ſeptem peccatis capitalibus. 662. Pro variis peccatis. 663. 664.
Canonicus. v. *Horæ canonicæ*.
Canonizatio. Quid? qualis differentia hanc inter & Beatificationem, numve in hac Papa infallibilis? 393. Hoc num de fide? 394. 395. Queis ex motivis in Eccleſia fieri ſolita? 395. 396. Qualis fuerit antiquitus? 397. Quinam ejus effectus? 397. v. *Sanctus*.
Cardinalis. Quale eorum munus? 398. Quomodo olim dicti? qualisve progreſſus ac initium Cleri romani? 399. Cardinales Epiſcopi quot, & ad quid aſſumpti? 403. Quid li *Cardinalis* ſignificet? 404. Romæ unde hoc nomen ortum? 405. Quis antiquus Cardinalium numerus? 405. Modernus qualis? 406. Ex tribus eorum ordinibus quot in quolibet? 407. Illorum Congregationes quot? 407. Conclave eorum quid & quale fuerit antiquitus? 410. Tectum hujus quando & ubi quondam ſublatum? 411. Epiſcopi num majores Cardinalibus? 413. A quo tempore Pontificum electio penes eos ſtet? 414. 415. Quando fuerint purpurati? 415. 416. A quo tempore *Eminentiſſimi* nuncupentur? 416.
Carmelitæ. v. *Ordo religioſus*.
Caro. v. *Reſurrectio*.
Caſtitas. Quid, & quanti facienda? 21. Religioſa quid? 308. v. *Continentia*. *Votum*.
Catholicus. Huic num cum hæreticis diſputare de fide liceat? 30. Verus qua ratione a falſo dignoſcendus? 16.
Cauſa. Excuſans a jejunio quæ? 195.
Cenſura. v. *Excommunicatio*.
Cæremonia. In Miſſa principaliores quæ? 102. v. *Miſſa*.
Charitas. Quid? 13. Perfecta; quæ? 15.

Chri-

Chriſtianus. Ejus perfectio quæ? 233. v. *Catholicus.*

Chriſtus. Num habuerit timorem filialem? 9. Quo pane in Euchariſtia uſus? 66. Num vere in illa? 68. Num modo naturali? 68. De perfectione agens, nullam cur Votorum ingeſſerit mentionem? 236. Ejus Corporis feſtum a quo & quare inſtitutum? 85. Qua occaſione? 87.

Cibus. A queis in jejunio abſtinendum? 180. Quive tempore collationis ſummendi? 187.

Clavus. Hi & lancea cur non non adorentur ſicut crux Chriſti? 503.

Climatericus. v. *Annus.*

Cogitatio. Carnalis & inhoneſta num ſemper peccaminoſa? 312. Num peccatum lethale? 313. In hanc conſenſus unde dignoſcendus? 313. 314.

Collatio. Quid? undenam? 193.

Communio. v. *Sanctus.*

Commuto. Votum commutare in bonum æquale num cuivis licitum? 328. v. *Votum.*

Concilium. Quid? 417. 418. Generale & œcumenicum num differant? 418. Quando legitimum? 419. Num neceſſarium, vel ſaltem utile? 419. Generalis definitio graphica, numque infallibile? 420. Stante hypotheſi, quando per Papam abs tali controverſiæ tolli poſſunt, num fruſtraneum? 420. An ſupra Pontificem? 421. Nationale & provinciale num infallibile? anve fideles decretis particularibus Conciliorum ſe conformare teneantur? 422. Apoſtolorum Concilia quæ? 422. 423. Hi num uſi fortibus? ac earum uſus hodiedum an in electionibus licitus? 423. 424. Secundum Apoſtolorum Concilium ubi, quave de cauſa celebratum? 425. Tertium ubi? a quo? 429. Quartum? 431. Quintum? 432. Quæ, & quomodo lis ibi deciſa? 432. 433. Laici quo jure illi interfuerint? 433. Lex ibi ſancita abſtinendi a ſuffocato & ſanguine cur hodiedum non ſtringat? 434. Quæ & quot fuerint œcumenica? 435. Orientale quodnam primum? 435. A quo convo-

catum? 436. Synodus Nicæna quare inſtituta? 436. Quinam huic interfuerint? 437. Conſtantinus Cæſar qualiter? 437. Conſtantinopolitanum quando actum? 438. Ejus acta quæ? 439. Cur multa addiderit Symbolo Nicæno? 439. Verba: *Filioque*, a quo? 440. Epheſinum quando celebratum? ibique quid circa B. Virginis Maternitatem deciſum? 441. Chalcedonenſe quando? 442. In puncto penſionum Eccleſiaſticarum quid ibi memoratu dignum? 443. Conſtantinopolitanum II. quando? 443. Tertium quo anno? 444. Nicænum II. quando? 444. Conſtantinopolitanum IV. quando? 445. Concilia Occidentalia œcumenica quot? 446. Lateranenſe I. & II. quando celebratum? 446. Cur? 446. Lateranenſe III. cur & quando? 448. Quartum ubi & cur? 449. Ibi quid decretum circa Confeſſionem & Communionem ſacramentalem? 451. Lugdunenſe I. a quo? quando? 453. Ibi quid actum? 454. Lugdunenſe II. quando, a quove? 455. In hoc cur S. Bonaventura Cardinalis creatus? 455. Certumne, ibi Græcorum Imperatorem una cum ſuis Pontificis romani primatum agnoviſſe? 456. 457. Viennenſe Concilium quando, & a quo convocatum? 457. Fratricellorum ibi damnatorum errores qui? 458. Templariorum ordo cur hac occaſione extinctus? 458. Finis inſtitutionis hujus qualis? 459. Crimina illi impacta quæ? 460. Acta hujus Concilii qualia? 461. Florentinum quando celebratum? cur, a quo? 462. Lateranenſe V. quando? 463. Qua ratione Tridentinum Concilium convocatum? 463. Martinus Lutherus hæreſiarcha ibi damnatus quis? 464. Præter decem hæc Concilia Oecumenica alia generalia celebrata, quotve partim reprobata, partim approbata? 470. & ſeqq. Concilium Piſanum num omnino legitimum? 474. 475. Jus appellandi a Concilio ad Papam num in Synodo Sardicenſi inſtitutum? 472.

Con-

Confeſſio. Num ad peccatorum remiſſionem neceſſaria? 115. Ejus neceſſitas quomodo ex Scriptura eruatur? 115. Utilitas qualis?
Confirmatio. Quid? quotuplex? ejus materia & forma qualis? num verum Sacramentum? 56. Confirmati quare in fronte ungantur? 59. Iis cur crux fronti imprimatur? 60. Cur in maxilla leviter Epiſcopus cædat? 60. Hujus Sacramenti effectus qui? quive finis ejus? 60. Quo tempore a Chriſto inſtitúta? 61. v. *Sacramentum*.
Conſilium. v. *Donum Conſilii*.
Conſtitutio quænam circa habitacula & cameras Fratrum minorum? 333.
Continentia quid? 20. v. *Caſtitas*.
Credo. *In Spiritum ſanctum*, cur verba hæc Apoſtolorum Symbolo addita? 25. v. *Symbolum*.
Crux Chriſti num adoranda & quomodo? 500. & ſeqq. Ejus ſupplicium a quo & quando vetitum? 506.
Cultus Chriſti, B. Virginis ac Sanctorum quis? 497. Is triplex. 497. In quo unus ab altero differat? 498. Qui debeatur Chriſto? 498. 499. B. Virgini? 506. Angelis & Sanctis qualis? 507. Illis a Patriarchis exhibitus num mere civilis fuerit, num verus? 508. Sacrarum Imaginum Cultus num a Deo prohibitus? 515. Circa hunc & illos quæ Eccleſiæ doctrina? 516. Inde quis fructus ſperandus? 517. Cultus Reliquiarum quis? 517. 518. Hic quanam ratione ex S. Scriptura probetur? 518.

D.

Damnatus. Hi num æternum vivant? 584.
Definitio. Sacramenti in genere qualis? item Voti quæ? v. *Sacramentum*. *Votum*.
Deus. Ejus timor quid & quotuplex? 8. Servilis num utilis? numve talem habuerit Chriſtus? 9. Ejus media quæ? 9. Oculo corporeo cerni num poſſit? 589. Illum Prophetæ & alii num unquam viderint? 589. 590. An Job eum viderit intuitive oculo mentis? 590. 591. Hac de re quid S. Augu-

ſtinus

ſtinus & S. Thomas ſenſerint? 591. Paulus in raptu num viderit illum? 592.
Diaconiæ. Quænam loca & quot ſic Romæ nuncupata? 402.
Diaconus. Septem Hieroſolymæ qui? 425. 426. Hi num ſicut hodiedum Altaris Miniſtri, an menſæ profanæ Præfecti fuerint? 428.
Differentia. Hæreticum inter ac Apoſtatam quæ? 31. Qualis inter Virtutes Spiritus ſancti & ejus Dona? 7. Symboli Nicæni a Conſtantinopolitano quæ? 4.
Diploma Urbani VIII. circa inſtitutionem feſti Corporis Chriſti. 89. v. *Breve*.
Diſpenſo. In Votis ſolemnibus num Papa poſſit? 237. aliis in Votis quis? 229. Diſpenſatus in jejunio, num plures carnis refectiones ſumere licite poſſit? 180. v. *Jejunium*. *Votum*.
Diſpoſitio ad accipiendum S. Spiritum qualis eſſe debeat? 24.
Dives. Cur Chriſtus væ illis dixerit? 626. Illi num beati, divitiis qui bene utuntur? 626.
Diviſio Voti qualis? 199. Sacrificii quæ? 94. v. *Votum*. *Sacrificium*.
Donum. Quæ ſint Spiritus ſancti? 7. Cur ſic nuncupenter? 8. Quid Donum Pietatis? 10. Fortitudinis? 11. Scientiæ? 11. Conſilii? 13. Intellectus? 13. Sapientiæ? 14. Num præter Spiritum ſanctum aliæ Perſonæ ſic dici poſſint? 7.

E.

Eccleſia. Quid nobis de Spiritu ſancto credendum proponat? 25. Quid ſit? 26. Cur dicta *militans*? curque viſibilis? 27. Num deficere poſſit aut definere? 32. An errare in materia fidei? 33. Talis non errans an ſit Romana? 34. Ejus notæ quales? 35. Illius unitas unde dignoſcatur? 35. Romana Catholica num ſancta? 36. Num Catholica? 38. Num Apoſtolica? 39. Num ad horas Canonicas obligare poſſit? 147. In ea Caput ſupremum conſtituere num neceſſarium? 360. Hæc digni-

tas

tas cui collata? 360. Ejus Primatus cur Romano, & non Antiocheno Epiſcopatui fuerit annexus? 371. 372. Num huic Primatum Papa annectere poſſit? 373. Eccleſiæ Parochiales Romæ cur *tituli* dicti? 400. Quantus harum numerus? 401. Bellum gerendi num poteſtate gaudeat? 451. Queis Sanctos modis colat? 509. Illius doctrina circa SS. Imaginum cultum quæ? 516. Quid ejus theſaurus? 540. Quid circa Indulgentias credendum proponat? 542. v. *Petrus. Templum. Indulgentiæ.*

Effectus. Quis Timoris Dei? 10. Sacramenti Confirmationis qualis? 60. Euchariſtiæ? 82. Gratiæ matrimonialis? 138. Profeſſionis religioſæ? 274. v. *Sacramentum. Euchariſtia. Matrimonium. Profeſſio.*

Eleemoſyna. Quomodo peccatorum remiſſionem obtineat? 535.

Epiſcopus Cur leviter in maxilla confirmatum cædat? 60. v. *Confirmatio.*

Epiſtola. In Miſſa quid? 122. v. *Miſſa.*

Evangelium. In illa quid? 105. Joannis num Corpus Chriſti realiter eſſe in Sacramento Euchariſtiæ demonſtret? 71.

Euchariſtia. Queis ſub nominibus veniat? 63. Num ad inſtar Baptiſmi neceſſitate medii neceſſaria? 49. quid ſit? 64. Ejus materia quæ? 64. Cur ſub ſpeciebus panis & vini inſtituta? 65. Illius effectus qui? 82.

Excommunicatio. Quid & quotuplex? 484. Bona, queis hac inodati priventur, quæ? 485. Major quando incurratur? 486. Unde hæc? 187. Ob quæ? 488. Hanc ferendi poteſtas num Eccleſiæ utilis? 188. 189. Quis ab ea abſolvere poſſit? 489. 490.

Excommunicatus. v. *Excommunicatio.*

Exemplum. Quænam ſint jejunantium? 158. Voventium qualia? 103. Manſuetudinis quæ? 19.

Extrema Unctio. Quid? 122. v. *Unctio extrema.*

Feria.

F.

Feria. Quartæ & ſextæ jejunium unde? 169. v. *Jejunium.*

Feſtum. Pentecoſtes cui conſecratum? 22. Corporis Chriſti a quo inſtitutum, & quare? 85. Cur feſta ab Eccleſia celebrentur? 519. Ea num Deus approbet? 519. Chriſti, B. Virginis, Apoſtolorum ac Martyrum num primitiva in Eccleſia obſervata? 520. Plurium inſtitutio Dei intentioni num obſiſtat? 520. & ſeqq.

Fides. Quid ſit? 20.

Filius. Parentum fidelium filiis Baptiſmus quid proſit? 54. v. *Baptiſmus.*

Forma. Confirmationis qualis? 56. v. *Sacramentum.*

Fortitudo. In quo conſiſtat? 11. Ejus donum quid? 11. v. *Donum.*

Fructus. Spiritus ſancti qui? 14. Euchariſtiæ quales? v. *Euchariſtia.*

G.

Gaudium. Quid? 16. Mundanorum hominum quale? 17. In mundo gaudere num ſemper homini bonum? 16.

Gloria in excelſis, quid in Miſſa indigitet? 103. v. *Miſſa.*

Graduale. In ea quid? 104. v. *Miſſa.*

Gratia. Matrimonialis effectus qui? 138. v. *Sacramentum. Effectus.*

Græcus. Eorum opinio circa panem fermentatum in Sacrificio Altaris quæ? 67.

H.

Hæreſis. Unde? 31.

Hæreticus. Hi, cum extra Eccleſiæ gremium ſint conſtituti, cur membra illius dicantur? 29. Queis argumentis Miſſæ ſacrificium impugnent? 99. Quomodo illa infringenda? 100. Eorum pœnæ quales? 32. Quid contra Confeſſionem ingerant? 118. 119. Extremam Unctionem? 125. Matrimo-

nii Sacramentum? 135. Illorum ſenſa de Votis quæ? 207. Cur improbent? 284. Quid eis reſpondendum? 284. Quid contra Primatum Petri objiciant, ejusque ſupremam authoritatem? 362. Eorum argumenta quomodo refellenda? 363. 364. 367. 368. Hi, num poteſtati ſæculari ad pœnas tradendi? 449. Albigenſibus bellum num licite indictum? 450. Cur templa & Altaria noſtra demoliri ſtudeant? 529. v. *Votum. Templum. Altare.*

Homo. Donum intellectus quomodo impetrare poſſit? 13. Num ſemper gaudere in mundo? 16.

Horæ. Canonicæ quid? 140. Quot? 141. Quo tempore dicendæ? 142. Illarum origo? 142. Quid repræſentent? 144. A quo inſtitutæ? 145. Quosnam ſtringant? 146. Num libertati chriſtianæ obſint? 149. Refectionis hora quo ſæculo & tempore mutata? 194.

I.

Jejunium. Eccleſiæ quid? 154. Num meritorium? 55. An ſtricte antiquitus ſervatum? 157. Ejus Exempla ex Scriptura & hiſtoriis quæ? 158. Qua lege inſtitutum? 159. Quænam ab Eccleſia præcepta? 161. Quadrageſimale unde? 162. Ab Apoſtolis inſtitutum quot dierum ſit? 163. An ubique die eodem incipiat? 164. Quænam quatuor anni temporum, & unde? 166. Vigiliarum quæ, & quid? 167. Feriæ quartæ ac ſextæ quid? 168. Num etiam in adventu Domini fuerit? 171. Quare inſtitutum? 179. Hoc tempore jejunii queis a cibis abſtinendum? 180. Jejunandi præceptum num exſpiret anno ætatis ſexageſimo? 183

Imago. Qualis ex his ſperandus fructus? 517. v. *Cultus.*

Impedimentum. Tria vota eſſentialia quomodo perfectionis auferant? 235.

Indulgentiæ. Quid? 540. Earum theſaurus in quo? numve magnus? 540. Circa has quid credendum proponat Eccleſia? 543. Huic quando conceſſa poteſtas diſpenſandi illas? 543. Quis largiri poſſit?

ſit? 544. Num Apoſtoli contulerint? 545. Earum utilitas quæ? 545. 546. Quotuplices? 547. Quadraginta dierum, anni, quadragenæ, ſeptenæ, mille annorum quid? 547. 548. Plenariæ, num multum differant a Jubilæo? 553. Hoc tempore num vigeat? 554. Portiunculæ quid? 555. v. *Portiuncula. Jubilæum.*

Inobedientia quid? quale peccatum? 304. Inobedientes Deus num puniat? 305. Ejus actus principaliores qui? 365.

Invocatio Sanctorum. v. *Sanctus.*

Jubilæum quid? hujusque nominis origo qualis? 543. Cur ab Eccleſia inſtitutum? 549. 550. Pontificum quis primus inſtituerit? 550. Quæ ibi cæremoniæ obſervandæ? 551. 552.

Juſtus. Hi reſuſcitati an deinceps unquam morituri? 584. Illorum animæ num ſtatim e corporibus egreſſæ Dei viſione fruantur? 595. Quæ circa has ſenſa Joannis XXII.? 599. 600.

Juvenis. Robuſti & ſani cur non teneantur jejunare ante 21. annum ætatis completum? 185.

K.

Kyrie eleiſon in Miſſa quid? 103.

L.

Liber. Hæreticorum libros legere num licitum? aut penes ſe retinere? 31. Horarum Canonicarum cur nuncupetur Breviarium? 133. Vitæ quid? 610. Quotuplex? 611. In eo ſcripti num deleri poſſint? 611. An Moyſes e vitæ Libro deleri poſtulans rem impoſſibilem petierit? 612. 613. v. *Breviarium.*

Lumen gloriæ quid? 593.

Lutherus Martinus quis? ubive ortus? 464. Vitæ ejus epitome. 464. 465. Cur Apoſtata? quando mortuus? ubinam ſepultus? 466. In quo Concilio damnatus? 463. Illius errores præcipui qui? 467.

M.

Manſuetudo quid? 19. Illius exempla. 19.
Martyr. Quænam conditiones, ut quis verus ſit? 534.
Materia. Confirmationis Sacramenti quæ & quotuplex? 56. Euchariſtiæ qualis? 64. Voti levis num graviter obliget? 206. Qualis requiſita? 217. v. *Sacramentum. Votum.*
Matrimonium. Sacramentum hoc quid? 132. Quomodo tale? 132. Ejus effectus qui? 138.
Membrum. Num Eccleſiæ Pagani, Turcæ, Hæretici Judæi &c.? 29. v. *Eccleſia*. Num peccatores? 29.
Metus quid, quotuplex? 213. Quis votum irritet? 212 214.
Millenarius. Error eorum quis? 597. Unde? 597.
Miſſa quid? 91. Quis primus celebrarit? 91. Num verum Sacrificium? 92. Quando hoc a Chriſto inſtitutum? 98. Ejus cæremoniæ principaliores, quæ, 102. Præfatio? 106. Poſtcommunio? 107. & ſeqq. v. *Sacrificium.*
Mitis. Qui tales? quænam his terra promittatur? 627. 628. v. *Beatitudo.*
Modeſtia quid? 19.
Modus. Queis Votum emiſſum ceſſet, quot? 227. v. *Votum.*
Monachus. Græci & Orientales ſub qua regula militent? 247. v. *Ordo. Religio.*
Mors boni Religioſi qualis? 228. v. *Religioſus.*
Mulier. Quare amarior morte? 315.
Myſterium. Numeri ſeptenarii quale? 150. v. *Numerus.*

N.

Nicolaus Diaconus num author ſectæ Nicolaitarum? 427.
Nomen Breviarii unde? 133. Qualia Religioſi ſortiantur? 232. Quæ Spiritui ſancto tribuantur? 5. Euchariſtiæ quæ? 63. Spiritus ſanctus proprium cur non habeat, ut Pater & Filius? 2. v. *Breviarium.*

Nota

Nota quænam veræ Eccleſiæ? 35.
Novatiani. Hæretici quid contra poteſtatem Eccleſiæ peccata remittendi ingerant? 111.
Numerus. Quadragenarius quid Myſterii involvat? 165. Septenarius quid? 150. Septenarius Sacramentorum num ex S. Scriptura eruendus? 44.

O.

Obedientia. In quo principaliter conſiſtat? 285. Quot illius gradus? 286. Quæ ad eam pertinentia, & quotuplex? 287. Meritoriæ & virtuoſæ quæ conditiones? 300. Ex Obedientia & de licentia quidquam facere num res diſtincta? 302. Exempla hujus. 303. v. *Votum.*
Obligatio jejunandi num ceſſet expleto anno quinquageſimo? 183. Voti quot modis ceſſet? 227. Horas Canonicas perſolvendi num ex mandato Eccleſiæ? 147. v. *Jejunium. Votum. Horæ.*
Offertorium. In Miſſa quid? 106.
Opus factum ex voto num melius libero? 223. Præſcripta in Jubilæo qualia? 553. v. *Votum. Jubilæum.*
Ordo ſacer quid? 127. Num verum & proprium Sacramentum? 128. Religioſos approbare quis poſſit? 231. Hi quot? 244? S. Baſilii quid, quando inſtitutus? 245. S. Auguſtini tam Canonicorum quam Eremitarum? 245. S. Benedicti? 246. S. Franciſci Fratrum minorum nuncupatus? 247. Quinam ſub his principalioribus militent? 247. Canonicorum Præmonſtratenſium? 248. 249. Fratrum Prædicatorum? 248. 249. Eremitarum S. Auguſtini? 249. S. Pauli Eremitæ? 249. SS. Trinitatis? 249. 250. B. Mariæ de mercede redemptionis captivorum? 250. Servorum S. Mariæ? 250. Cruciferorum, ſeu Canonicorum S. Crucis? 250. Fratrum B. Virginis de monte Carmeli, ſeu Carmelitarum? 247. Jeſuatarum? 251. Theatinorum? 251. Barnabitarum? 251. Congregatio Cluniacenſis in Gallia? 251. Camalduenſium? 252. Ciſtercienſium? 252. Olivetenſium? 252. Cœleſtino-

norum? 252. Minorum de Obſervantia Capucinorum? 253. Carthuſiauorum? 254. Minimorum? 255. Societatis JEſu? 255. Patrum Oratorii? 256. Sacrarum Miſſionum. 256. S. Hieronymi? 256. Mendicantes quot & quare ſic dicti? 256. 257. Num Eccleſiæ Dei proficui & expedientes? 257 Eorum finis primarius ſi idem cum omnibus, cur tam multi? 259. 260. Quinam ex his melior? 262. Templariorum quando & cur inſtitutus, finis, regula,? 458. 459. Impacta illi crimina quæ? 460. Quando extinctus? 459. 460. v. *Concilium.*

P.

Panis. An azymus, an fermentatus eſſe debeat in Euchariſtia? 65. Quonam Chriſtus uſus? 66. v. *Euchariſtia.*

Papa num diſpenſare poſſit in præceptis Regulæ S. Franciſci? 294. Quare? 295. Num Primatum Eccleſiæ annectere? 373. Illius poteſtas num ampla? 373. Controverſiarum fidei an judex infallibilis? 374. Plures erraſſe dum conſtat, cur eorum infallibilitas ſtare poſſit circa definitiones fidei & morum? 375 376. Quando ex cathedra loquens habendus? 377. Clementem XIV. modernum Pontificem eſſe legitimum num certo conſtet? 378. An de fide credendum? quare? 378. Quot & qui ſint Petri ſucceſſores usque nunc? 379. Hos inter num Joanna Papiſſa? 380. Unde hæc fabella ortum? 380. Quomodo enarratur eveniſſe? 381. Illius falſitas unde demonſtretur? 382. 383. Hæretici quomodo ſuffulciant hoc figmentum? 384. Eis quid reſpondendum? 385. & ſeqq. Quis primus Jubilæum inſtituerit, prout nunc celebratur? 550. Pontificum prædictiones ſeu ſymbola quæ? 387. 388. Jubilæum præter tempus conſuetum num ab iis concedi poſſit, & quando? 553.

Parvulus. Baptiſmo num indigeant? 52. v. *Baptiſmus.*

Pa-

Patientia quid? 17.
Patres. Hi quid de jejunio ſentiant? 156. v. *Jejunium.*
Pauper. Quinam ſpiritu tales? 625. v. *Beatitudo.*
Paupertas quotuplex? 322 Voluntaria multiplex. 322. Apoſtolica ſeu religioſa quid? 322. Quæ ei repugnent? 355. 356. Cur Chriſtus hanc primam vocitet beatitudinem? 626. v. *Beatitudo.*
Pax quid ſit? 10. In fine Sacramenti Confirmationis quare detur? 60. v. *Miſſa.*
Peccator. Hi num pertineant ad Eccleſiam? 29. v. *Eccleſia.*
Peccatum irremiſſibile in Spiritum ſanctum quid? 113. Num irremiſſibile? 13. v. *Remiſſio.*
Peculium. Religioſorum quid? ejusque uſus num licitus? 351. An paupertati & Concilio Tridentino repugnet? 352. 353.
Pecunia. Eam per ſe aut interpoſitam perſonam recipere quid? 226. Hanc aut denarium recipere cum S. Franciſcus ſuis prohibeat, quænam inter utrumque differentia? 326. Hujus fundatoris voluntas circa hoc qualis? 327. Contrarium attentantes ejus filii num regulæ transgreſſores dicendi? 328.
Pentecoſtes. Hoc feſtum cui conſecratum, & quid? 18. v. *Feſtum.*
Peregrinatio ad templa Sanctorum fieri ſolita num ſuperſtitioſa? 510. Num in exordio Eccleſiæ fuerit? 511. Num ad ſalutem neceſſaria? 512. Propter abuſus num prohibenda? 513. Ut ſit ſalutaris, quæ adhibenda? 514.
Perfectio chriſtiana quid? 233. Ejus impedimenta quæ? num hæc vota eſſentialia auferant? 325. Illam an quis aſſequi poſſit abs ingreſſu Religionis? 273.
Perſona tertia, ſeu Spiritus ſanctus cur potius dicatur ſanctus quam Filius? 1. Aliæ Perſonæ divinæ num poſſint dici donum? 7. Perſona omnis ſeu quilibet homo num vovere poſſit? 222. v. *Votum.*

Pe-

Petrus num ſupremi Paſtoris exercuerit poteſtatem? 366. Ubinam fuerit Epiſcopus? 367. Corporis ejus forma & habitus qualis? 368. Illum Romæ ſedem fixiſſe unde conſtet? 368. Quis primum ibi ejus ſepulchrum oppugnarit? 369. Eo mortuo num ſpiritualis Monarchia totius Eccleſiæ extincta? 370. In ſede Antiochena quis ejus ſucceſſor? 370. Illius ſucceſſores quot & qui usque nunc? 379. Petri de Bruis errores qui? 447. S. Petrus cur noluerit a Cornelio centurione adorari, nec angelus a Joanne? 509. Poſt primam Chriſti negationem ſi ſtatim occiſus fuiſſet, num damnatus fuiſſet? 609.

Pœnæ hæreticorum quales? 32.

Pœnitentia quid ſit? 109. An Chriſtus & Apoſtoli hoc Sacramentum adminiſtrarint? 114. v. *Sacramentum.*

Pontifex. Hi num diſpenſarint in votis ſolemnibus? 24. v. *Votum. Papa.*

Portiuncula. Hæc indulgentia quid? 555. Qualiter & quomodo a Chriſto conceſſa? 556. Unde probetur hæc? 557. 558. Illius hiſtoriam cur S Bonaventura non recenſeat in vita S. Franciſci, quam elucubravit? 559. Num quotidiana? 560. Hanc inter & Innocentianam qualis differentia? 561. 562. Num una cum aliis in jubilæo ſuſpenſa? 563. Papa num ſuſpendere poſſit illam? 564.

Poſtcommunio. v. *Miſſa.*

Potus qualis in jejunio licitus? 189. v. *Jejunium.*

Præceptum an ſub mortali obliget, an non, unde dignoſcendum? 289.

Prædeſtinatio quid? 601. Num in Deo admittenda? 601. 602. An ad præſumptionem vel deſperationem inducat? 602. Contrarium probatum a ſimili. 603. Num ſit ex prævisis meritis? 604. 605. Quando peragatur? 605. 606. An de hac certus quisquam eſſe poſſit? 608. Num prædeſtinatorum numerus certus? 608. An magnus? 613. Reproborum num major? 614. An veritas hæc revelata? 614. Illius exempla quæ? 615. Cauſa cur

plu-

plures reprobi quam prædeſtinati. 616. Sententiæ circa hanc quales? queis fulciantur rationibus? 617. 618. Saltem an plures in Eccleſia Catholica prædeſtinati? 616. Quid pro ſententia benigniori afferendum? 619. Effectus ejus qui? 620. 621. Glorificatio num illius finis, an ejus effectus? 621. Signa quæ? 622. Alia ſpecialia qualia? 622. & ſeqq. Devotio ad B. Virginem num illius ſignum? 624.

Præfatio in Miſſa quid? 16. v. *Miſſa.*

Primatus. Hic cur potius romano Epiſcopatui ſit annexus quam Antiocheno? 371 v. *Eccleſia. Petrus.*

Profeſſio quænam ad ejus valorem requiſita? 263. 264. Illius num licita, qui parentes magna in neceſſitate conſtitutos habet? 224. Viri in monaſterio monialium, & econtra, num valida? 265. Illius emiſſæ pœnitens quomodo peccet? 267. Reclamatio contra hanc num licita? 267. Quot modis poſſit eſſe invalida? 268. Quid tunc, ſi nulliter profeſſus nec eam ratificare, nec reclamare velit? 269. Conditiones legitimæ reclamationis quæ? 270. 271. Ejus nullitatem certo ſciens, num Regulam ſervare teneatur? 271. Reclamatio male profeſſi num conſulta? 274. 275.

Propoſitio. Notæ ſeu qualitates infidelium quæ? 388. & ſeqq.

Q.

Quadragenarius numerus quid myſterii involvat? 165. Quadrageſimale jejunium ab Apoſtolis inſtitutum quot dierum ſit? 163. Num ubique eodem die incipiat? 164. Unde originem trahat? 162. v. *Numerus. Jejunium.*

Quantitas qualis tempore jejunii in cibis permiſſa? 168. v. *Jejunium.*

R.

Ratio, cur Confirmatio ſit Sacramentum? 58. v. *Sacramentum.*

Refectio veſpertina num licite in meridie ſumatur? 191. Cur collatio dicta? 193. Illius hora ſtatuta quo ſæculo & tempore mutata? 194. Refectiuncula in die jejunii quid? 186. v. *Jejunium*.
Religio quid? 230? Unde? 232. Eam vovens, poſthac reſiliens num liber a voto? 225. Si non recipiatur in illam, num voto ſatisfecerit? 225. Sin ob mores pravos expelleretur, quid tum? 226. v. *Ordo. Votum*.
Religioſus. Quis talis cenſendus? 233. Num fuerint in lege veteri? 241. Quinam primi? 243. Eorum vitam quis ad meliorem reduxerit formam? 244. Ordines religioſi quot? 244. Quæ illis nomina? 232. Illos approbare quis poſſit? 231. Quinam militent ſub regula S. Auguſtini? 248. Illorum mors qualis eſſe debeat? 278. Cur promptius in adminiſtrandis Sacramentis ſerviant divitibus quam egenis? 279. Peccans contra caſtitatem quot peccata committat? 310. In illis omne peccatum contra caſtitatem num ſemper lethale? 312. An Religioſus Fratrum minorum temporalium bonorum adminiſtrationem, uſum, aut uſumfructum ex licentia ſuperioris habere poſſit? 323. Talem concedens quas incurrat pœnas? 323. Ad quid teneatur pecunias a parentibus, amicis, labore aut induſtria accipiens? 324. Quid, ſi has penes ſe reſervet? 324. Has exponendi habens animum cum licentia ſuperioris num proprietarius? 325. Debitum contrahere, mutuum dare, aut quasvis res in pignus, iis num licitum? 334. An in nullo caſu liceat? 335. Num ſaltem res ad proprium uſum conceſſas commodare aliis poſſit? 335. Eleemoſynas elargiri num illis liceat? 336. Propria manuſcripta vendere, aut donare aliis num poſſit? 337. Hoc in caſu an ulla interveniat negotiatio a Canonibus prohibita? 338. Illum contra paupertatem peccaſſe unde dignoſcatur? 339. Quas conditiones in rebus ſibi conceſſis abs peccato utendis obſervare debeat? 340. & ſeqq. Donare num poſſit res mobi-

bi-

biles? 347. 348. An ſumma pecuniæ penes illum poſt mortem inventa ad mortale aſcendente ſepultura Eccleſiaſtica ut proprietarius privandus? 349. Num exhumandus? 350. Vitæ communis introductioni num acquieſcere debeat? 354. De eorum peculio. 352. & ſeqq. E mortuis ſuſcitatus num Religioni & Regulæ obſtrictus maneat? 357. Num permaneat in tali caſu Sacerdos, an poſthac matrimonium inire poſſit? 359. v. *Ordo. Peculium.*

Remedium. Quænam adhibenda ad caſtitatem ſervandam? 314. 316. 318. Qualia contra cogitationes obſcœnas? 321.

Remiſſio peccatorum. Quid per hunc Symboli articulum intelligatur? 530. Quid complectatur? 531. Queis mediis obtineatur? 531. Peccata remittendi poteſtas num ad certa reſtringatur? 532. Media per Baptiſmum & Pœnitentiam quæ? 533. 534. Qualis per Eleemoſynam fiat? 535. 536. Num de hac quis poſſit eſſe certus? 536. 537. Num unquam fuerit revelata? 537. Penes quem ſit hæc remiſſio? 537. Queis hanc poteſtatem Deus conceſſerit? 537. Fructus ex hoc Symboli articulo ſperandi qui? 539. Remiſſio peccatorum num ſit penes Sacerdotes? 538.

Reſurrectio hominis quid? numve poſſibilis? 565. An generalis mortuorum futura? 565. 566. An fuerit miraculis comprobata? 566. Num hujus exempla in hiſtoria Eccleſiaſtica? 567. An a ſimili explicanda? 567. Plures de hac ſimilitudines quæ? 568. Queis rationibus probetur? 568. Cur in Symbolo potius carnis quam hominis reſurrectionem profiteamur? 568. An omnes homines ſurrecturi? 569. Cur contrarium de damnatis David & Daniel ingerant? 569. Quis finis reſurrectionis? 570. Abortivi & monſtra num ſurrectura? 570. 571. Num omnes homines in eodem corpore ſurrecturi? 571. 572. Qua ætate & ſtatura? 573. Num in proprio ſexu? 573. Sexus fœmineus ibi an fruſtraneus? 574. Ubi futura?

ra? 575. Qua die & hora? 575. 576. Scriptura cur noctem ſtatuat? 576. Tuba mortuos ſuſcitans num materialis? 577. Corpora poſt reſurrectionem num morti ſubjaceant? 577. Sanctorum corpora num poſt ejusdem futura conditionis quam ante? 577. Dotes illorum poſt reſurrectionem quales? 577. & ſeqq. In corporibus Martyrum num cicatrices maneant vulnerum acceptorum in vita? 579. Cur remanſerint in corpore Chriſti? 580. Sancti num cum membris olim abſciſſis reſurrecturi? 580. Fructus ex hoc Symboli articulo qualis & quot? 581. 582.

Rogationes. In feriis his unde jejunium, & quale? 186. v. *Jejunium.*

Rythmus. Ad hominem Chriſtianum. 639. v. *Admonitio.*

S.

Sacerdos cur in Miſſa dicente Clero: *ſed libera nos a malo*, Amen voce ſubmiſſa reſpondeat? 636. 637.

Sacramentum. Eorum author quis? quot? 43. Quale ſignum & quotuplex? 43. Cur ſeptem, non plura? 47. Euchariſtiæ quid? 64. Cur ſub ſpeciebus panis & vini inſtitutum? 65. Eorum ſubſtantia num remaneat? 79. Pœnitentiæ quid? 109. Hoc num Chriſtus & Apoſtoli adminiſtrarint? 114. Extremæ Unctionis? 122. Ordinis? 127. Matrimonii? 132. Baptiſmi? 50. Confirmationis? 56.

Sacrificium quid? ejusdem explicatio. 93. Quotuplex? 94. Miſſæ quando Chriſtus inſtituerit? 98. v. *Miſſa.*

Sanctus. Eorum Canonizatio quid? differentia qualis hanc inter & Beatificationem? numve Papa in hac infallibilis? 393. Num hoc de fide? 394. 395. Queis ex motivis in Eccleſia fieri ſolita? 395. Quid Sanctorum Communio? 477. Quæ ex hac bona ſpiritualia redundent? 377. Num magni facienda? 478. Ejus ſimilitudo qualis? 479. Num concernat Judæos, Turcas, aliosque infideles? 480. Num peccatores a Dei gratia alienatos? 480. Sitne

ne inter nos & defunctos ? 481. Num ſe extendat ad animas purgantes ? 481. Illius qualiter fideles participes fiant ? 482. Num ab hac aliqui Chriſtiani excludantur ? 483. Sanctorum invocatio quid ? an ii in cœlo regnantes invocandi ? 490. Ex quibus Scripturæ textibus eruatur ? 491. Antiqui Patres num illos invocarint ? 492. Differentia inter modum, quo Dei, & modum, quo Sanctorum flagitemus auxilium. 493. Num Deo ut ſoli mediatori injurioſa Sanctorum invocatio ? 493. 494. Num illi noſtras orationes agnoſcant ? 494. Sancti exiſtentes in termino quomodo nobis ſuccurrant ? 495. Hæc invocatio num idololatriam ſapiat ? 496. Patres quomodo intelligendi dicentes, Deum ſolum exorandum & invocandum eſſe ? 496. 497. Eorum ſatisfactiones num ſuperfluæ in theſauro Eccleſiæ ? 541. Illorum occupatio in cœlo quæ ? 588. An ibi Deum videant propriis naturæ intellectus viribus ? 592. Num pares omnes in gloria ? 593. Illos inter num invidia ? 594. Simile explicans. 595. An ſtatim animæ eorum corporibns egreſſæ Deum videant ? 595. Num demum poſt reſurrectionem ? 595. Eorum in cœlo ſempiterna felicitas num completa ? 596.

Sapientia. Illius donum quid ? an acquiri per ſtudium poſſit ? 11. v. *Donum.*

Scriptura ſacra num probet, parvulos ab Apoſtolis baptizatos ? 53. Textus ejusdem a Novatianis adducti quomodo explicandi ? 111. Qua ratione extremam Unctionem eſſe Sacramentum probet ? 123. v. *Textus.*

Secta. Seu Religiones ab Eccleſia Chriſti diſtinctæ quales ? 38. Quæ alienæ ? & num ab Apoſtolis deſcendant ? 40.

Sententia. Conciliorum & Patrum circa Confeſſionem quæ ? 116. Quænam probabilior circa diſpenſationem in votis ſolemnibus ? 240. v. *Confeſſio. Votum.*

Sonus. In S. Spiritus deſcenſu auditus qualis ? 23.

Spiritus. S. Spiritus cur potius ſanctus quam Filius dicatur ? 1. Cur proprium non habeat nomen, ut Pater & Filius ? 2. Num verus Deus a Patre & Filio procedens ? 3. Hic proceſſus quomodo probetur ? 4. Quæ eidem attribuantur nomina ? 5. Ad quid detur nobis ? 7. Ejus dona quæ ? 7. Fructus qui ? 14. Qualiter deſcenderit ? 22. Sonus in ejus deſcenſu auditus qualis ? 23. Cur in flammeis linquis apparuerit ? 23.

Status Religionis num tria vota eſſentialia abſolute exigat ? 236. Illius Author primus quis ? 242. Num merum inventum romanum ? 243. Quotuplex ? 258. Quis activus, contemplativus, mixtus ? 259. v. *Ordo. Religio. Religioſus.*

Subditus. v. *Superior.*

Superior. Ad hos admonitio. 290. Subditis præcipere num quæcunque poſſit ? 291. Supra regulam quid præcipienti num obediendum ? 293. Quænam contra regulam ? 292. An diſpenſare poſſit in præceptis regulæ ? num eam ſolum interpretari ? 296. Idem an ſubditus poſſit ? 297. Num eidem præcipere poſſit, ut exponat ſe periculo vitæ ob bonum proximi ? 298. Præcipienti leve aliquid in virtute ſanctæ obedientiæ, num ſub mortali parendum ? 299. Num ludendi dare licentiam ſubditis poſſit ? 342. 343. Illius licentia quotuplex ? 344. Præſumpta num excuſet a peccato ? 445. Nimia illius taciturnitas num excuſet a proprietatis vitio ? 346. Hæc num permiſſiva, num approbativa, unde dignoſcendum ? 346. 347.

Symbolum Nicænum num differat a Conſtantinopolitano ? 4. In Miſſa quid ſignificet ? 106. Symbola, ſeu prædictiones futurorum Pontificum quæ ? 387. 388. v. *Miſſa. Papa. Concilium.*

T.

Templum quid ? quomodo præterea appellatum ? 523. Hæc & altaria quando Deo & Sanctis dicari cœpta ? 525. Quando ædificata primo ? 523. Ad quid eorum conſecratio ? 526. Ritus & cæremoniæ in hac quales ? 526. 527. Cur conſecrata ? 627. Ea

qua-

quare demoliri quærant hæretici? 529. Eorum profanatores & everſores an a Deo puniti viſibiliter? 529. Hujus exempla quæ? 530.

Tempus. Quonam horæ canonicæ dicendæ? 142. v. *Hora*.

Textus S. Scripturæ probantes Sacramenta qui? 44. Pro Baptiſmo, Confirmatione, Euchariſtia? 45. Pænitentia, extrema Unctione & Ordine? 46. Matrimonio? 47. Extrema Unctione? 124. Matrimonii Sacramento? 134. v. *Scriptura*.

Timor Dei quid & quotuplex? 8. Servilis num utilis? talem Chriſtus num habuerit? 9. Num filialem? 9. Illius media quæ? 9. Effectus? 10.

V.

Vigiliæ. Illorum jejunium quid? 167. v. *Jejunium*.

Viſio beata. v. *Beatitudo*.

Vita. Religioſorum vitam quis primus ad formam meliorem reduxerit? 244. Boni Religioſi qualis eſſe debeat? 277. Æterna quid? 583. Cur Apoſtoli Symbolum æternæ vitæ articulo finierint? 582. Queis alias ſub nominibus veniat? 584. v. *Religioſus*.

Unctio extrema quid? 122. Sacramentum illam eſſe, num de fide? 122. v. *Sacramentum*.

Unitas Eccleſiæ quid? & unde dignoſcatur? 35. v. *Eccleſia*.

Votum quid? 198. Illius definitio & explicatio. 199. Diviſio. 199. 201. Solemne & ſimplex quid? 201. Num res bona, licita, meritoria? 202. Hujus exempla quæ? 203. Materia qualis? 217. De ineundo Matrimonium num validum? 418. De re indifferenti quid? 218. Num fieri poſſit de re aliqua præcepta? 220. Quo tempore implendum? 221. Simplex num ſervi, Religioſi &c. emittere poſſint? 222. Tale facere num conſultum? 223. Illius obligatio quot modis ceſſare poſſit? 227. Commutare hoc in æquale num cuivis liceat? 228. Papæ reſervata quot & quæ? 230. Tria ſolemnia an ſtatus religioſus abſolute exigat? 236. Illorum renovatio qualis? 267. Hæc num ejusdem apud Deum me-

meriti ac ipſa profeſſio? 276. Votorum ſolemnium quodnam præſtantius? 281. De voto Caſtitatis quid? 281. Paupertatis? 282. Obedientiæ? 282. 283. Votum emittere num licitum? 283. Hæretici cur ea improbent? 284. His quid reſpondendum? 284. Principaliter in quo votum Obedientiæ conſiſtat? 285. Quot illius gradus? 286. Quæ ad illud pertinentia? quotuplex? 287. Qualiter vota obligent Fratres minores? 288. Votum ſimplex & ſolemne Caſtitatis in quo differant? 308. Simplex cur non irritet Matrimonium? 309. Stante hoc illud iniens num peccet? 309. Votum Caſtitatis. 308. Paupertatis. 322.

Voveo. Metu mortis ingreſſum Religionis num teneatur voto? 211. Rem bonam ob finem malum quid tum? 219. Religionem vovens, poſthac dimittens, num liber a voto? 226. v. *Religio, Votum. Metus.*

Utilitas Confeſſionis quæ? 121. v. *Confeſſio.*

W.

Wicleffiſtæ & *Waldenſes* hæretici negant, aliquem obligari ad orationem. 147. v. *Hæreticus.*

Digitized by Google

Google